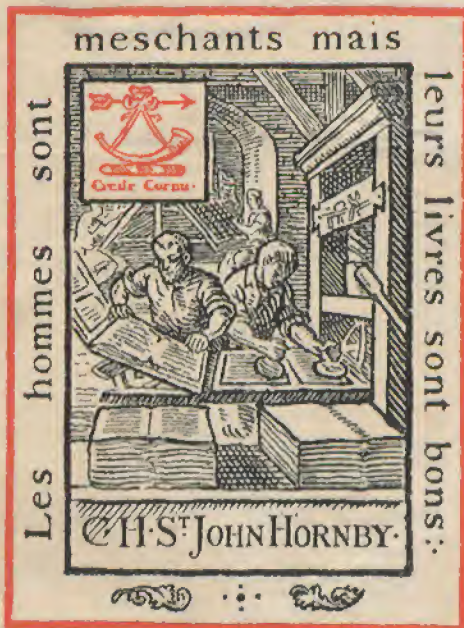

200/1
oxenon

2

FROM THE LIBRARY OF
LAURENCE W. HODSON,
COMPTON HALL, NEAR
WOLVERHAMPTON.

Harrison D. Horblit

YALE
MEDICAL LIBRARY

HISTORICAL LIBRARY

The Gift of
THE ASSOCIATES

FROM THE LIBRARY OF
C. H. ST JOHN HORNBY
SHELLEY HOUSE, CHELSEA

Andreas

Petrus Archiepiscopus.

Quisquis habet minus serena mæget aures :
fortunæq; suo temper impio.

Multa loquor : quod vis minus pueris opta
Et veniet : clausu possidet archa ioue ;

P. IV.

Laurentius Ruscus Valentianus Illustris ac splendidissimo
principi domino Nicolao Marie Estensi Adriæ pontifici dignis-
simo. Sal. Cogitanti mihi Splendidissime præsul Cui nam potis-
simum dicari merito posset hoc opus: magno a me labore: summa
que vigilantia in hanc quam vides formam redactum: Nemo oc-
currit ex omnibus qui tali munere quàm tu dignior esse videretur.
Quis est. n. per immortalem deum cui sacra ac diuina magis con-
uenire possint: ac potius dicari debeant quàm sacro viro: et ei maxie
qui cum genere sit Illustris: cultu quoque religionis ac pietatis se
se fecerit illustrior em: sacreque discipline studiosos amando: fouen-
do: ac donis prosequendo iam sibi ad immortalitatem expeditissi-
mum iter comparauerit? Cum cum te esse constet dignissime præ-
sul qui hec omnia sedulo facias: Restat vt hoc serena fronte mu-
nus accipias quod tibi iam pridem dicauius: neque illius tenuis-
tatem: sed affectum potius donantis attēdas. qui quanto minus
fecit quàm debuit: tanto plus voluit quàm imbecille vires exequi potue-
rant. Quod si hec que pusilla quidem sunt: non ingrata tibi fuisse
e intellexeris: alia fortasse post hac in medium gratiora et meliora
proferetur. vale diu felix clarissime præsul clientulæ tuæ nō imemor:

Incunabula
A-589
(Goff)

Tria principia clarissimi Doct
toris Antonij andree secundū
doctrinā doctoris subtilis Sco
ti. Nec non et expositio Franci
sci Mayronis doctoris illumi
nati super octo libros phisicorū
valde vtil' et brevis iuxta Ari.
propositiones et demonstrationes.
et formalitates eiusdem.

¶ In secundū
doctrinā AR.
in plerisq; locis
ex noticia prin
cipiorum videat
tur noticia cu
iuscūq; rei essen
tialiter dependere: Id circo ad ha
bendum citius et perfectius scien
tiam philosophie naturalis: de
principijs nature intendo deo duce
aliqua disputare quantum parui
tati mei ingenij nunc occurrit. Ve
rum quia de subō scientia oportet
aliquid prius cognoscere. scilicet quid est
et quod est. ex primo posteriorū. ob hāc
causam anteq̃ accedat ad id quod
principaliter hic intendo: vnā que
stionem de subō naturalis scientie
disputabo. et ē. Vtrūq; mobilitas
sit formal' ratio subiua primi subi
philosophie naturalis. Videtur q̃
sic. Nam eodem res distinguitur
formaliter ab alio quo cōstituitur
in esse. Eadem enim sunt principia
distinctina et essentia. Sed primū
subtū philosophie naturalis distin
guitur per esse mobile formaliter
a subis aliarum scientiarum. ergo p
esse mobile constituitur formaliter
in esse subiecti. minor est euidenter ex
sexto methaphisice. vbi Ari. sepe

rat phisicam a methaphisica et ma
thematica. eo q̃ naturalia sūt mo
bilia habentia in se principiu
motus et quietis. Vbi etiā vult q̃ si om
nia etiā essēt mobilia philosophia
naturalis esset prima philosophia.
¶ Confirmatur ratio. qz Ari. primo
phisicorum ait q̃ ponentes vnum
principium immobile loquebantur
non naturaliter de natura. ait enī
sic. et si vnum. scilicet sit principium: aut
immobile sicut dicit Parmenides
et Melissus. Aut mobile motum si
cut dicunt phisici. id est naturali
ter loquentes. et sequitur. id quide
igitur si vnu et immobile sit quod
est intendere: non de natura est in
tendere. vnde ibidem dicit contra
tales disputare nō pertinere ad na
turalem. Sed ista non valeret si
mobilitas non esset ratio formalis
subiecti naturalis. Confirmatur
etiam. qz Ari. et comuniter omnes
sequentes cum dicunt q̃ naturalis
agit de corpore mobili inquan
tum mobile. ita q̃ ly inquantū vi
detur reduplicare rationem forma
lem subiectiuā. ¶ Preterea. non re
pugnat alicui scientie cōsiderare ea
que nō subterfugiunt eius forma
lem rationem subiectiuā. Si ergo
mobilitas non esset formalis ratio
subiua phie naturalis ipsa poterit
considerare immobilia. quod est cō
tra Aristo. secundo phisicorum. et
primo de generatione. vbi vult q̃
consideratio naturalis non se extē
dit ad immobilia q̃. scilicet mouēt
non mota. ¶ Preterea test quasi idē
illa videt esse formalis ratio subiua
primi subiecti scientie naturalis sub qua
reducuntur ad primum subtū phie
naturalis omnia determinata in
illa scientia. Sed mobilitas est hu
iusmodi vt est euidenter ex predictis
ergo et c. ¶ Contra. illud non potest

In oppositū

esse formalis ratio alicui⁹ subiecti
scibilis per quod ipsum sibi con
stituitur in esse opposito scibili.

Sed mobilitas est huiusmodi. ergo
et maior est evidens. minor proba
tur. qz per mobilitatem constitui
tur res in esse fluxibili et accidentali
et contingenti. Scientia autem est
de manet. b⁹ et necessarijs. ergo et.

Præterea. omnis formalis ratio
subiectiva est adequata subiecto. qz
non excedit. nec exceditur. Sed mo
bilitas non est ratio adequata pri
mo subiecto philosophic naturalis
ergo et. minor patet ex primo phi
sicoz. xvi. A risto. ait. Mobis at
subiectant que sunt nature: aut om
nia: aut quedam moueri. per quod
dat intelligere qz quedam natura
lia non mouentur. et per consequens
subiectum naturale excedit ratio
nem mobilitatis. Præterea. om
nis ratio formalis subiectiva vide
tur facere vnum per se cum subiec
to cuius est. Sed mobilitas non po
test facere vnum per se cum subiec
to philosophic naturalis. ergo et.
minor est evidens. quia ex duobus
existentibus in diuersis predicame
tis non fit vnum per se. ex quinto
metha. Subiectus autem huius sci
entie est de genere sbe. Sed mobi
litas cum sit quedam pa⁹ est de ge
neris accidentis. Præterea. quod tol
lit a subiecto scibili rationem acti
seu motui et mensurati non potest
esse eius formalis ratio subiectiva
Subiectum enim seu obiectum sci
bile hēt rōez moti et mensurati. ex qn
to metha. S; mobilitas est huiusmo
di. ergo et. minor probatur. qz mo
bilitas videtur dicere respectus qn
dam respectus autem non est for
ma actiua. nec per consequens mo
tiuū seu mensuratiua.

Respondeo in ista questione.

sic procedam. primo ad euidenti
am tituli questionis aliqua permit
tentur. Secundo ad in probatio
nem quarundam opinionum con
clēs aliqua adducuntur. Tercio
ad solutionem. q. videndam aliqua
probabilia concluduntur. Quan
tum ad primum est sciendum. pri
mo qz cum queritur Utrum mobi
litas et. ly mobilitas potest suppo
nere vel pro motu aptitudinaliter sū
pto. vel actualiter sumpto. Si pri
mo modo: sic dico quatuor dicta.

1. primo qz mobilitas formaliter est
respectus sicut et quelibet alia apti
tudo. probat. qz esse eius quod ha
bet istam aptitudinem est ad aliud
probatur. mobile dicitur quod est
aptum natum moueri et non moue
tur. ex quinto phy.
2. Secundo qz mo
bilitas sic accepta est propria pa⁹
conuertibilis cum subiecto philoso
phic naturalis. hoc probatur. tum
discurrendo inductiue. quia quicqd
clauditur per se sub consideratione
naturalis: vel mouetur: vel est ap
tum natum moueri. tum qz immo
bilia transcendunt considerationē
naturalis philosophi ex secundo phy.
3. Tercio qz mobilitas sic accepta
nō distinguitur realiter ab eo cui
us est passio. probatur quia nulla
propria pa⁹ distinguitur realiter a
subiecto. cum eius actualis sepe
ratio includat contradictionem. po
nere enim hominem non risibilem
est ponere hominem non hominem.
Tum ex significatione nominis. il
lud enim dicitur mobile quod ipsū
se ipso et nullomodo alio est aptum
natum moueri.
4. Quarto. qz mo
bilitas sic accepta distinguitur for
maliter et quiditative ab eo cuius
est passio. proba. illa dicuntur di
stingui formaliter et quiditative

mobilitas.

2
quorum unum non includitur in
ceptu alterius in primo modo dicē
di per se. Sed respectus non inclu
ditur isto modo in conceptu alicu
ius absoluti vel illius cuius est res
pectus. ergo cum mobilitas sit res
pectus ex primo dicto: sequitur q
distinguitur formaliter ab eo cuius
est respectus et passio. Si autem
mobilitas sumatur secundo modo
scilicet pro motu actuali sic dico di
cta quattuor correspondentia qua
tuor supradictis. Primum dic
tū est q motus generalr sup⁹ nec ē
formaliter respectus: nec formali
ter absolutus. Sed specialiter sum
ptus aliquando est forma respecti
na aliquando absoluta. Credo eni
teneo q motus realiter non dif
fert a forma ad quam est secundū
q expresse vult comen. Tercio phy.
vbi dicit de motu duas esse opinio
nes. scilicet vel q sit fluxus forme
vel forma fluens. Prima inquit ē
famosior. Sed secunda est verior.
Quo supposito statim patet quod
dicitur. quia motus ad substantiaz
ad quantitatem et ad qualitatem ē
formaliter aliquid absolutum. cum
forme ad quas est sint absolute. a
quibus realiter nō differt. ex suppo
sito. Motus autem ad vbi est for
maliter respectivus propter eandē
rationem quia ipsum vbi est forma
liter respectus. Motus autem sum
ptus communiter nec hoc nec illud
abstrahit. n. ab utroque. Sed con
tra suppositū instatur dupliciter.
Primo quia successivum et perma
nens videntur realiter distingui cū
sint distincte spēs quantitatis. S
motus est de genere successivorum.
forma autem ad quā est ē de gene
re permanentium. ergo etc. Pre
terea motus est actus entis in po
tentia. ex tercio phy. Sed forma re

tiens motum non est actus entis
in potentia: sed entis in actu. ergo
etc. Confirmatur quia impossibile
est illa esse eadem realiter quorum
vno cessante et corrupto aliud ma
net: aliter idē sit esset et nō esset. qd est
oppositum primi principij. Sed
tato motu et corrupto manet for
ma acquisita. bitibus enim presen
tibus cessat motus. vt ait comen. et
Ari. primo de generatiōe. ergo etc.

1
Rūdeo ad cuius evidentia
est sciendum. q licet forma fluens
et vt in motu sit eadem realiter cum
seipsa vt tāt motum: differunt ta
men dupliciter. Primo sicut per
fectum et in perfectum. forma eni
vt est motus dicit formam incom
pletam vt autem est tūc motus di
cit formam completam. Secun
do differunt quia forma fluens siue
motus includit quendam respectū
ad ulteriorem perfectionem. Ideo
eniz dicitur fluens: vt autē est tūc
motus illz huiusmodi respectum nō
includit. prima autem differentia
non tollit identitatem reale. qz
perfectum et in perfectum non di
uersificant rem qdō respectu eius
dem summuntur. Non enim videt
concedendum q albedo remissa dif
ferat realiter a seipsa intensa. Se
cunda etiam non impedit. quia nul
lus respectus sepeabilis a re vari
at naturam ipsius rei. Sed iste res
pectus seu ordo est quidam respec
tus et sepeabilis a forma in perfe
cta fluente vtpz. ergo etc. Tunc ad
primū quando arguitur: nego ma
iorem si vlr intelligitur. sic enim o
tinuum et discretum non dicunt di
uersas species quantitatis cum vnu
et multa non differant nisi sicut al
bum et alba. et Decimo metha. al
bum autem et alba certum est q nō

forma fluens et motus dicitur

8° ad p^o 7

distinguntur specificè. sic dico de
successivo et permanenti. quod eadem
rei convenire possunt aliter et al-
sumpte. *Contra* Aristo. in pre-
dicamentis distinguit quantitatem
incontinam et discretam in successi-
uam et permanentem. *Preterea* 2
tempus quod est quod successivum cum
permanente erit idem. *Ad primum* 1
dicitur communiter et bene quod ista dictio
non est generis in species. Sed in
quosdam modos accipiendi quanti-
tatem magis visitatos. *Ad secundum* 2
dico quod tempus est idem realiter
ipsi motui. licet formaliter ab eo
distingatur ut est posui. iij. phy.
Sic ergo loquendum est de tempo-
re sicut de motu. *Motus* autem ce-
li est tempus prout est idem ibi ubi
fluente. quod quidem ibi esset per-
manens si motus celi cessaret. *Ad*
illud quod secundo arguitur quod mo-
tus est actus entis etc. datur maior
et hoc modo concedo quod forma in p-
fecta et ut fluens est actus entis in
potentia propter illum ordinem quem
includit ad ulteriorem perfectionem for-
me: et illa eadem forma ut completa et
non fluens sed terminans motum est
actus entis in actu. propter quod tunc
non habet rationem motus. Sed
talis diversitas non arguit distin-
ctionem realem ut patet ex predic-
tis. *Ad illam confirmationem*
concedo maiorem. et ad minores di-
co quod habitibus presentibus cessat
motus non quo ad suum reale esse
proprie entitatis. cum in termino
ad quem habeat suam perfectio-
nem. propter quod quies in termi-
no ad quem non opponitur motui.
ex quinto phy. sed cessat quo ad il-
lud fluere et quo ad illum ordinem
ad ulteriorem perfectionem quam
prius includebat. quod non est ali-
ud dicere nisi quod motus cessat. *Quod*

ad illud quod in eo est in perfectio-
nis. et remanet. *Quod* tunc ad illud quod
est perfectionis in eo. et hoc non ar-
guit diversitatem realem sed potius
identitatem. *Secundum dictum* 2
est. quod mobilitas accepta pro motu
actuali non est propria passio primi
sibi proprie naturalis. et hoc probabo sic
Nulla propria passio est separabilis a
subiecto. Sed motus actualiter sumptus
est separabilis a subiecto proprie naturali. er-
go etc. maior est evidens. probatur
minor. tunc. quod non omnia natura-
lia se mouentur. sed sunt aliqua que
aliquando moventur et aliquando non mo-
ventur. sed quiescunt. ex octavo phy.
Tunc quod non solus natura est princi-
pium motus sed et getis. ex secundo
phy. *Tercium dictum* est. quod mobili-
tas accepta pro motu actuali est dif-
ferens realiter a subiecto cuius est. probatur.
Illa quorum mutua separatio est possi-
bilis sine contradictione sunt per se
et necessario realiter distincta. Sed
subiectum motus et ipse motus sunt
huius modi. ergo etc. maior est evi-
dens. quod si non: da oppositum et sequitur
quod facta tali separatione idem distabit
a se ipso et simul erit et non erit. mi-
nor patet ex secundo dicto. *Quartum* 4
dictum est. quod mobilitas sic accepta
distinguitur formaliter et quidita-
tine ab eo cuius est. et hoc est quasi
notum per se. Nam distinctio rea-
lis arguit distinctionem formalem.
sicut maior distinctio arguit mino-
rem et ponit minorem: Si ergo mo-
tus et subiectum distinguntur reali-
ter ergo et formaliter. *Notandum*
tamen quod licet mobilitas possit acci-
pi duobus modis predictis tamen
questio videtur de ea principaliter
querere accepta primo modo.

Aliterius quod tunc ad hunc arti-

culū. sciendū est qd qz in titulo po-
nitur. Utrum mobilitas sit forma-
lis ratio sibi q in subiecto primo
cuiuslibet scientie est duo conside-
rare. s. aliquid formale et aliquid sū-
stratum et materiale. U.g. Si de-
us sub propria ratione deitatis est
primum subiectum in scientia diui-
na ly deus tenetur quasi materia-
le et substratum. et ly ratio deitatis q
si formale. Item si ens in quantum
ens est primum subiectum metha.
ly ens est materiale et substratum et
ly in quantum ens reduplicat ratio-
nem formalem subiectiuam. Simi-
liter intelligendum est in alijs sci-
entis. Notandū autem est qd licet
questio ista principaliter videatur
querere de formali ratione subiecti
philosophie naturalis: tamen extē
di potest tam ad formalem quam
ad substratum seu materiale. U.
terius. notandum Tercio quia in ti-
tulo ponitur primi subiecti ut in-
telligatur quid dicitur per nomen
primi subiecti. d. subiecto primo pri-
mitate adaequationis assigno talē
rationem. primum subiectum scien-
tie est quod habet conceptum qui-
ditatiuum non inclusum virtuali-
ter in aliquo priori ad illam scien-
tiam pertinente: primo notum secu-
dum propriam formalem rationem
et absolutam: virtualiter primo cō-
tinens noticiam omnium veritatū
adequatum toti illi scientie cuius
est subiectum. Donitur primo qd
habeat conceptum quiditatiuum.
id est entitatiuum. probatur. Tuz qz
de non ente non est scientia. Tum
quia si illud primum subiectum ha-
beat partes subiectiuas est de eis
predicabile inquit. quod non esset
si conceptus quiditatiuus non hēret.
Donitur secundo non inclusum
virtualiter. et c. pbatio. h. in essen-

tialiter ordinatis oportet stare ad
aliquod simpliciter primum in illo
ordine. sed inter considerata in sciē-
tia est ordo essentialis secundus or-
dinem cognitionis. ergo necesse est
ibi stare ad aliqd simpliciter pri-
mum primo notum. et per consequens
non inclusum virtualiter in aliquo
priori ad illam scientiam pertinen-
te. et illud dico esse primum subiectū
maior est evidens. et minor ostendi-
tur. quia in cōsideratis in scientia
est essentialis ordo conclusionum
ad principia. et mediatorum ad im-
mediata. et immediatorum ad ter-
minos proprios. quia principia co-
gnosceimus in quantum terminos
gnosceimus. Item tunc predicat
ēentia ordinat ad tunc sūz. qz ab eo
ēentia dependet qd hēat cāz sui es-
se et sue cognitionis in sūz. unde ista
resolutio stat ad sūz. cū ergo sic or-
ordinate se p̄supponant cōsiderata. a
scientia: p̄z inter talia ēē ordinē es-
sentialē. Donit 3° p^o notū: de sūz
n. hēet duplici p̄cognitionē. qz ē. et qd ē
ex p^o p^o. Donit q̄to s̄z p̄p̄ia et
formalem rōez et absolutā. Dico. p̄
p̄ia. qz si p̄ rōez alteri⁹ iā esset iclu-
sus virtualiter i noticia alteri⁹. qd ē q̄
tra s̄az additionē dictā. dico forma-
lem: quia formalitas rei est prima
ratio cognoscendi rem. Dico abso-
lutam. quia ratio respectiua p̄c-
supponit rationem absolutam et iō
si subiectum scientie esset notum se-
cundum rationem respectiuam iā
esset virtualiter contentum in ali-
quo priori ad illam scientiam per-
tinēte. tum. quia subiectum scien-
tie est terminatiuum. et mensurati-
uum. ac virtualiter contentiuum
scientie cuius est. Sed ista non co-
petunt rationi respectiue. ergo et c.
Donit q̄to virtualiter prio ordinēs
a iij

slg p7

dr p7

dr 20

dr 30

dr 4

dr 5

veritas
conuenit
p^o veritas
noticiam omnium veritatum. Et
pono primo quid est: virtualiter
continere. et quid primo virtualiter
continere. Illud virtualiter conti
nere dicitur aliquid: quod sua vir
tute potest aliquid ponere in esse: si
ue in esse existentie et nature. siue in
esse cognito. et hoc duplici modo sub
iectum continet virtualiter omnes
veritates scibiles in illa scientia cu
ius est subiectum. Nam subiectum
sic continet predicatum et per con
sequens veritatem primi principij
compleri ex subiecto et predicato.
Principium autem immediatum
sic continet mediatum. et vniuersa
liter principia demonstrationis con
tinet virtualiter hoc duplici modo
conclusiones demonstrabiles. quia
sua virtute ponunt eas tam in esse
nature. quam noticie. Secundo ex
pono quid sit primo virtualiter con
tinere. Illud autem dicitur primus
quod ab alio non dependet. ergo il
lud dicitur primo continere quod
continendo ab alio non dependet.
Exemplum. ysechelus et etiam tria
gulus continet virtualiter hanc pas
sionem que est habere tres angulos.
sed Ysechelis non primo. quia il
lam continentiam habet a trian
gulo in cuius virtute et ratione con
tinet ipsum habere tres. Triangu
lus autem continet primo quia in
ratione propria et non alterius con
tinet dictam passionem: illud ergo
primo continet aliquid quod circunferip
to quocumque alio ipso solo posito
ipsum continet illud: et omnia alia
continet per rationem eius. tunc p
robo illam quintam conditionem sic.
omnis effectus adequatus contine
tur primo virtualiter a sua causa
adequata. Sed quecumque scien
tia est effectus adequatus sui primi
obiecti seu subiecti. ergo etc. maior

est euidēs. quia haec oppositum ad opo
situm predicati sequitur oppositum sibi. scilicet
quod non erit effectus adequatus illi
us cause. minor patet. quia subiec
tum est causa scientie. Si ergo est
subiectum primum. id est adequatum: est
causa adequata. Confirmatur quia di
citur primo quod est secundum quod
ipsum. et de omni. et per se. ex primo
postea. Hoc autem est esse adequatum
quod est per se. et de omni. et secun
dum quod ipsum. subiectum ergo est
causa adequata scientie cuius est sub
iectum. Adnotatur sexto adequa
tum toti illi scientie cuius est subie
ctum quia omnia derivata in scientia
reducunt ad subiectum primum. et ad ipsum
omnia habent attributionem. Nam vbi
sunt partes sibi integrales: seu essen
tiales: vel sunt partes sibiue: vel sunt
passiones eius: vel effectus eius ali
quomodo: vel sunt negationes: vel
privationes: vel vie quedam: puta
generationes: vel corruptiones: vel
dispositiones: hoc expresse dicit Ari
stoteles. Metaphysica. ca. p^o. ponendo exem
plum de sano. Notandum autem quod
iste sex conditiones dicte compe
tunt subiecto primo per suam formalem
rationem vnum quodque enim per suam
rationem formalem habet acceptum
quodammodo non inclusum in alio vir
tualiter. per suam etiam rationem for
malem est cognoscibile primo secun
dum suam rationem propriam et ab
solutam: et primo virtualiter contentum
aliorum. modo preexposito. et hoc
consequenter arguit subiectum illud esse ade
quatum scientie cuius est subiectum
primum. hoc de primo etc.

Quantum ad secundum principale.
Sit ista prima conclusio. ens sub quo
cunque ratione formali acceptum non
potest esse materiale seu substratum pri
mi sibi proprie naturalis. hanc probor.

1. Cum auctoritate Aris. iiii. meta. cap. i. Est inquit scia quedam que speculatur ens inquantū ens. et q̄ huic insunt fm se. i. meta. sequitur aliarū enim natura intendit vlr de ente inquantū ens: verum partem eius abscidentes aliquid. circa hāc speculantur accidens. velut sciarū meta. vult ergo dicere q̄ sola met. considerat ens inquantū ens. Alie autem scientie pticularcs non. sed accipiunt pro subō aliquam partē subina. puta quātitatē vel subām rē. ita qd nulla accip̄ pro subō ip̄z ens: acciperet autem si ens esset substractum primi subī in aliqua scia.
2. Cum etiam ratione. sit ipsū ēs .a. ratio aut formalis quēcūqz sit .b. aut ergo ipsum .b. est que cōe et equalis ambitus cum .a. aut nō s̄z contrahit ipsum .a. Si des primū tunc phy. naturalis esset eque cōis et transcendens sicut meta. quod nulls phāntiū diceret. Si des s̄z .s. q̄ .b. sit ratio cōtrahens ipsum .a. vel .b. erit differentia vel quasi differentia. non curo pro nunc. accidentalis ip̄s .a. vel erit differentia per se. si dicas q̄ .b. est accidentale ip̄s .a. ergo phia erit subalternata ip̄s metapbifice sicut patet in musica respectu arismetī. et inspectia respectu geome. Sed hoc ē falsum et contra Aris. sexto meta.
3. Item .b. cum .a. facerent vnum p accidens. Sed de ente per accidēs non est aliqua scia. ex sexto meta. Si dicas q̄ .b. est differentia vel q̄ differentia per se ip̄s .a. V. g. sit hoc q̄ dico esse perse. tunc idem est dicere .a. inquantū .b. est subm̄ si eu t dicere q̄ ens per se ē subm̄. S̄z ens per se est idem q̄ subā. ergo dicere q̄ inquantū .b. vel ens per se est subm̄ est dicere q̄ subā est subm̄ quare non oportet dicere q̄ ens s̄z

q̄ subā est substractū et subī phie naturalis et sic habetur propositū

4. Confirmatur quia aliter est facile assignare substractum subī in qualibet scia. V. g. q̄ ens visuale sit subm̄ in perspectiua. et ens sonorum et musica. et sic de alijs qd tamen videtur in proprie et in conuenienter dictum. Ex his concludo correlarie q̄ opinio thomistaz ponens q̄ ens mobile ē subm̄ phie naturalis est falsa et irrationabilis

et thomistaz.

Sed contra istam conclusionem arguitur.

Quia Aris. vi. meta. ait sic. Quare omnis scientia aut actia aut factiua aut theonica: phica quedā theonica est. sed theonica circa tale ens quod ē possibile moueri auctoritas videtur esse expressa. Ideo videtur Aris. dicē tercio meta. vbi arguit q̄ de principijs non pertinet cōsiderare nisi ad meta. Rūdeo non est faciēda vis in dictis aris. in proposito cum alibi negare hoc videatur. vt inferius ostēdā. Dico ergo q̄ non est intentio sua q̄ ibi sumatur ēs proprie pro substracto primi subī phy. Sed per ly ens mobile circūloquit aliquid inferius puta subām naturalē vel aliquod simile.

2^a 9°. Sed a conclusio sit ista. Corpus sub quacūqz ratione formalis acceptū non pōt esse materiale seu substractum primi subī phie naturalis. Hanc conclusionem probant quidam sic. Omne substractum primi subī est adequatū et conuertibile cum sua ratione formalis subina. Sed corpus non est adequatum cum mobilitate que ē formalis ratio subī phy. ergo rē. maior euidens videtur quia subm̄ videt continere omnia illa in qui-

Error phy. quem dicit de mobile
esse corpus diuisibile;

vo p[ro]batu[m] no[n] v[er]o
bus illa formalis ratio reseruatur
quod nō esset nisi esset conuertibi-
le cū illa formali rōe. minor proba-
tur. quia mobilitas est i p[ar]te q[ui] cor-
pus. Nam aliqua incorporea. pu-
ta angeli sunt mobiles. Sed ista
rō non valet. Tum quia maior h[ab]et
falsitatem saltem in scijs subalter-
nis. visualitas enī non est conuer-
tibilis cū linea nec sonoras cum
numero. et tamen visualitas videt
formalis rō subina in perspectiua
et sonoras in musica. Tum quia
minor supponit vnū falsū. s. q[ui] mo-
bilitas sit formalis ratio sub phy.
vt inferius ostendaz. ¶ Probo er-
go aliter conclusionē sic. illud tm̄
debet poni subabstractum in scia na-
turali ad qd sumptū cum sua for-
mali ratione subina h[ab]et attributō-
nem omnia considerata in sciētia
naturali. Sed ad corpus sub qua-
cūq[ue] ratione formali sumptum nō
habent attributionem perse con-
siderata in scia naturali. ergo et c.
maior est euident ex primo articu-
lo minor probatur. q[ui]a omnia mo-
bilia sunt perse de consideratione
naturali. Tum mobilitas sit pas-
sio conuertibilis cum primo subō
phy. Sed aliquę substantie incor-
poreę sunt mobiles. vt nunc suppo-
no. puta angeli. ergo de āgelis vt
sunt mobiles considerat naturalis

Tum q[ui] subē incorporeę non ha-
bent aliquā attributionē ad cor[por]e
Tum quia nobilius non reducitur
per attributionē ad ignobilius nec
ab ipso pōt virtualiter contineri.
Tum discurrendo. q[ui] nō h[ab]et redu-
tionē vt p[ar]tes subine vel integrales
nec vt passionēs. et c. ergo corpus nō
pōt poni tale subabstractū primi sub-
iecti phie naturalis. et c. Sed qd ad
ar[istote]l[em]. qui in p[ar]tibus locis et sp[ati]is in

↑ octo phy. dicit q[ui] omne quod mo-
uetur o[mn]i[us] esse corpus et continuum
vnde in sexto phy. probat q[ui] omne
quod mouetur est partibile. ita q[ui]
p[ar]tim est in tio a quo et partim est i
tio ad quem. et ibidē iuxta finē p[ro]-
bat nullū indiuisibile posse moue-
ri per se. et alibi frequenter de hoc.
videtur ergo fm hoc q[ui] mobilitas
sit conuertibilis cū corpore. quare
ratio predicta nō cōcludit. R[ati]o
deo phy. errat circa hanc materiā
sicut enī appaz. xij. metha. ipe op[er]-
natus est vt videtur ibi intelligen-
tias esse quosdā deos ita qd posuit
q[ui]l[icet] itelligētiā eē quoddā necesse
eē et purū actū nullā h[ab]ere potētia
litaz. hoc autē ante poito neces-
sario sequit hoc cōs. s. q[ui] sint imo-
biles. Sed q[ui] fm veram fidem et
doctrinaz oportet nos negare a[n]i-
ergo et cōs. poito quidē ante f[aci]-
nimirū si sequit cōs flm. vno. n.
inconuenienti dato q[ui] multa etiā
sequantur non ē difficile. sicut ipe
ar[istote]l[em]. ait. j. phy. contra A[ristote]l[em].
vnde quantū ad hoc dici potest q[ui]
ph[ilosophus] tanq[ui] sacrilegus ibi insuffi-
cienter et errone traddidit sciaz na-
turalem. Nec hoc miretur aliquis
cum in multis alijs o[mn]i[us] nos negare
ipm puta de eternitate mundi.

Ex p[re]dicis cōcludo correlarie.
sic. q[ui] opinio cōior que ponit cor-
pus mobile esse subm phie natura-
lis est falsa et irrationabilis. ¶ Sed
contra. illud est subm i aliqua scia
cuius per se passionēs per propriā
p[ri]ncipia de ipso demonstrantur. s[ed]
corpus mobile est huiusmodi i scia
naturali ergo et c. maior videt cui-
dens. sed minor probatur inducen-
do per oēs libros naturales. Mā

Cor 7.

de corpore mobili probatur moueri in tempore esse dissimile, esse in loco etc. *¶* Rideo ista ratio nō valet. unde primo eaz reduco sic assumpta maiori. addo minorem. Sed triangulus est huiusmodi. quia in geometria de ipso per principia propria passionis per se demonstratur ergo triangulus est subiectum in scientia geometrie. Sed hoc est euidenter falsum. ergo aliqua premissarū nō minor patet. ergo maior que fuit tua. *Ad formam dico* q maior est falsa. precise vt ponitur intellecta. *Ad hoc enī* q aliquid fit subiectum primum alicuius scie preter id q de ipso passionis proprie demonstrantur p̄a alia requiruntur vt patet ex primo articulo. que corpori mobili conuenire nequeunt. vt patet ex p̄dictis. *¶* Secunda conclusio sit ista. Mobilitas non potest esse formalis ratio subiecti primi subiecti philosophie naturalis. Hanc ostendo multiplex. primo sic. Mobilitas formaliter est respectus ergo mobilitas nō ē formalis ratio subiecti primi subiecti philosophie naturalis. antecedens est euidenter ex primo articulo. cōtra probatur dupliciter. primo sic omnis formalis ratio subiecti primi subiecti philosophie naturalis est ipsi subiecti primi ratio virtualiter continendi omnes veritates quas continet. Est etiam sibi ratio causandi et mensurandi ipsam scientiam cuius ē subiectum. Sed nullus respectus potest esse talis alicui subiecti. ergo respectus non potest esse formalis ratio subiecti primi. maior est euidenter. Nam dicte conditiones competunt subiecti ratione sue formalitatis proprie. sūt enim proprietates conuenientes forme non materie. minor. patet. Nam cum respectus non sit forma actiua et sit imperfectior q̄ forma abso-

luta non potest esse ratio continendi. vel causandi cum non sit actiua. nec potest esse ratio continendi vel mensurandi ipsam scientiam que est forma absoluta. cum ipse respectus sit imperfectior. Nam mensurare vel continere virtualiter arguit perfectionē maiorem in continente et mesurante q̄ in contento et mensurato. *¶* Secundo eadem cōtra probatur sic. omnis formalis ratio subiecti primi facit vnum per se cum subiecto in scientia subalternata et prima. Sed absolutum et respectus nō faciunt vnum per se. ergo respectus non potest esse formalis ratio alicuius subiecti absoluti. Subiectum autem philosophie naturalis quicquid sit illud est vere aliquid absolutum. maior est euidenter. quia de ente per accidens nulla est scientia prima et subalternans. Nam scientia talis si sit presupponit scientias de extremis. et ideo scientia subalternata si est de ente per accidens puta perspectiua de linea visuali. ipsa presupponit duas tractantes separatim de illis duabus partibus. Sed scientia naturalis ē prima et nō subalternata ex sexto metaphisici. minor patet. quia conceptus diuersorum predicamentorum non faciunt vnum conceptum per se. ex quinto metaphisici. Sed conceptus absolutus et conceptus respectus sunt conceptus diuersorum predicamentorum. ergo non faciunt vnum per se. *¶* Respondetur ad istam secundam probationem q minor est falsa. Nam vnum per accidens non constituitur nisi ex rebus diuersorum predicamentorum quinto metaphisici. vt allegatum est. Sed respectus mobilitatis euz sit idem realiter cum re mobili non p̄-

Instat qd 2us rō:

tinet ad res diuersorum predicamentorum. nec per consequens faciunt unum per accidens. sed per se. **Cōtra.** Ipsa res mobilis sit. a. respectus mobilitatis sit. b. ista per se et per te sunt distincta formaliter. Impossibile est autem. a. et b. esse idem inquantum sunt non idez formaliter. Quero ergo vtrum sub ratione qua non sunt idem pertineat ad idem predicamentum vel ad diuersa: non ad idem quia vt sunt distincta differunt sicut absolutuz et respectuum qđ nullus sani capitis diceret ad idem predicamentuz pertinere. ergo pertinent ad diuersa predicamenta. et sic proposituz licet ergo in radice et fundamēta absolute et respectus talis sint idē et per consequens pertinet ad idem predicamentum. tamen sub ratione qua distincta formaliter. quem modum distinctionis inter ea tu concedis impossibile est ea ad idez predicamentum pertinere. **Confirmatur** ista ratio et minor istius probationis: quia etiam in diuinis relatio magis est idem cuz essentia absoluta qđ aliquis respectus in creaturis sit idem cū aliquo absoluto. et tamen conceditur qđ relatio cum essentia non faciunt unum conceptum per se. vnde conceptus aggregas essentiam diuinam cum paternitate non est conceptus vnus per se. **Preterea.** ad principale conclusionem arguo sic. **Mobilitas** est quedam passio primi subiecti phie naturalis. ergo mobilitas non est eius formalis ratio subina antecedens est euidens ex prio articulo. cōnam posset probare sicut et precedentem: quia passio cuz formaliter sit accidens non facit vnū per se cum illo cuius est. nec potest esse sibi ratio formalis continendi

1. **Addo** tamen probationes spāles primo sic. Cognitio subi sub propria ratione formali subina est perfectissima cognitio que pōt d subō haberi in illa scientia cuius ē subm sed notitia subi sub rōe aliqua passionali seu attributali non est perfectissima cognitio de eo possibilis haberi in scientia cuius est subm. ergo nulla ratio passionalis seu attributalis non est perfectissima cognitio de eo possibilis haberi i scia cuius est subm. ergo nlla ratio passionalis seu attributalis potest esse formalis ratio subina primi sibi in aliqua scientia: cum ergo mobilitas sit quedam ratio passionalis seu attributalis primi subi phie naturalis. ergo et c. maior est euidens quia omnis scientia dat notitiam perfectissimam de subō possibilem haberi per illam scientiam cum tota scientia ad notitiam primi subi ordinetur. Dat autem omnis scientia notitiam de subō sub ratione formali propria subina: ergo talis notitia est perfectissima. minor probatur quia cognitio eius qđ quid est perfectissima fm arist. septimo metha. ergo cognitio subi sub rōe proprie additatis est perfectior qđ cognitio eius sub ratione alicuius proprietatis seu passionis. qđ dubitat quin cognitio hominis sub ratione qua alr rationale et mortale sit perfectior qđ cognitio eiusdē sub ratione qua risibilis. **2.** **Secundo** eandem conclusionem probō sic: prius i suo priori nō dependet a posteriori nec qđtū ad esse nec quāu ad cognosci: quia da oppositum seqđ qđ iam non esset prius sed posteri: sed oē subm est prius ex natura rei sua passio ne sicut causa prior est suo effectui. ergo subiectum v2 prius passione est cognoscibile. circun

scripta per intellectum ipsa passio
ne. sed nullū subūz pōt cognosci si
ne propria formali rōne subiua. er
go nulla passio pōt esse formalis
ratio subiua. minor si syllogismi
est euidēs quia id quod ē ratio for
malis cognoscendi subū voco for
malem rationem subiua. illa. n. est
formal ratio: qua est subū cogno
scibile ⁊. cōtētinū notitiē alioz.

Cōtra istā scōaz rōez instatur

Quia visualitas videt esse forma
lis ratio subiua perspective sciē. ⁊
sonoritas musice. ⁊ sic de multis
alijs scijs. ⁊ tamen visualitas ē q̄
dam passio linee. ⁊ sonoritas nūeri

Rūdeo q̄ i scijs subalternatis ali
ter dicen dū ē q̄ in scijs primis co
q̄ sciē subalternate vt plurimum
contrabunt subūm scientie subal
ternantis per aliquam differētiāz
accidentalem. Vel aliter est di
cendum q̄ visualitas nō est forma
lis ratio subiua linee considerate a

perspectia: sed est passio magis no
ta i illa sciā: ideo dicitur q̄ perspe
ctius agit de linea in quan
tum visualis: ita q̄ ly in quantum
non reduplicat rationē formalem
subiua: sed passionem conuertibi
lem. Eodem modo dicendum est de
sonoritate respectu numeri musi
calis.

*Quid ergo erit forma
lis ratio subia hic. ⁊ ibi.* *Rūdeo* ali
quid intrinsecum linee vel nume
ro detians illam ad visualitatē. et
illum ad sonoritatem. Sed quid
est illud. *Rūdeo* forte est ignotum
nobis nec possumus quiditates re
rum proprio nomine significare.

ideo dicatur. b. *Preterea* ad pri
cipale tertio arguo sic. *Propria*
formalis ratio subiua immediatē
in heret primo subō pbie naturalis
q̄ quēcūq̄ passio demonstrabilis de
ipso subō Sed mobilitas nō ē hui⁹

medi. ergo mobilitas non est for
malis ratio subiua primi subiecti
pbie naturalis: maior est euidēs:
quia ipsa formalis ratio subiua est
ratio virtualiter continendi omnē
veritatem scibilem de subō: ⁊ per
consequens presupponitur omni
passioni scibili de subō: minor de
claratur. quia mobilitas videtur
esse passio remota valde: patet dis
currendo per omnia. prius. n. sup
ponit q̄ subā sit q̄ta q̄titate de
tiata q̄ q̄ sit mobilis s̄z q̄titate:
indivisibile enim nō est mobile ad
q̄titate: ⁊ ideo quantitas imme
diatus inheret substantie mo
bili q̄ mobiltas ad quantitatem.

Preterea subā naturalis prius
est qualis qualitate tertie spēi q̄
ostendatur mobilis s̄m qualitatez
q̄ corpus vel subā q̄lis est subūm
alterationis: ex primo de genera
tiōe. ⁊ tertio phyfi. *Preterea.*
prius q̄ corpus ostendatur mobi
le localiter presupponitur habere
vbi determinatum: quod cōiter ē
presupponit ⁊ quantitātē ⁊ quali
tatem determinatam. quod eni nec
est q̄tū nec quale nec hēt esse i vbi
determinato nō est mobile s̄z locū.
quis igr̄ debet ponere mobilitatez
rationē subiua: primi subiecti natura
lis cuz sit eius passio multū remo
ta.

Confirmatur quarto. ista cō
clusio. quia omnis forma vel ra
tio subiua primi subiecti scibilis est in
demonstrabilis de subō: sed mobili
tas non est indeterminabilis de pri
mo subō pbie naturalis: ergo mo
bilitas nō est formalis ratio subi
ua primi subiecti pbie naturalis: ma
ior ē euidēs quia ipsa est ratio vir
tualiter continendi omnes passio
nes demonstrabiles de subō: ergo
ipsa remanet indeterminabilis: ali
ter esset ratio demonstrandi ⁊ con

rinendi seipsam: quod videtur ab
surdum: minor apparet ex predi
ctis: quia cū sit passio valde remo
ta potest demonstrari per aliquid
prius de subō. Sed quid ē illud qđ
erit ratio seu medium ad demonstrā
dum mobilitatem de subō. Rñ
deo forte aliqua passio prior vñ sal
tem formalis ratio subi que est ipā
quiditas subiecti.

Ex his concludo corollarie.

qđ opinio que ponit subāz finitam
inquantum mobilis esse primū sub
iectum pbie naturalis est falsa et ir
rationabilis. Tum quia ponit mo
bilitatem formalem rationez sub
iectinā. in quo dicit falsum. sicut
et omnes opiniones precedentes.
Tuz quia dicit subāz finitaz. Ma
ly finitam videtur additio supua
cua. quia si mobil ē ergo finita. Tū
qđ pbia. ē scientia particularis bū
nitus inuenta. ideo necessario de
teriat de ente predicamentali.

Subā ergo que sue considerationi
subicitur ē pdicamentalis subā. ois
talis est finita. quia nullum infini
tum est in genere. **C**ontra illam
conclusionem tertiam ar^o duplr
1. primo sic. aliud quod per se et s3 qđ
ipsum et per omnem modum respi
citur ab aliqua sciētia et est prima
formalitas illius scientie. ista est
prima ratio formalis subā. S3 mo
bilitas est huiusmodi respectu sciē
tie naturalis. ergo et. maior pro
bat. qđ hic accipit primū vt in pri
mo post. s. qđ habet tres conditiōes
scilicet per se. et fm qđ ipm. et omnē
modum. i. de omni et illud est vni
uersale. minor habet tres ptes pri
ma pars scilicet qđ sit per se proba
tur sic. illa formalitas que nō per
aliud sed precisa ab omni alia for

malitate respicitur ab aliqua sciētia
respicitur p se ab illa. s3 mobilitas
est huiusmodi respectu scientie na
turalis. ergo et. **S**cōda pars scili
cet qđ sit fm qđ ipsum. probatur sic
omnis illa formalitas fm qđ respi
ciuntur omnia i scientia respicitur
fm qđ ipsum. sed mobilitas est hu
iusmodi in scientia naturali. ergo
et. maior est evidens. sed minor p
batur per aristot. sexto meta. in illa
parte. quoniam vero pbia. est circa
g^o quoddaz. et. vbi probatur qđ sci
entia naturalis est speculatiua et nō
practica nec actiua nec factiua.
vbi ait sic. quia principium scien
tiarum factiuarum est in faciente
non in facto. principium autem
actiuarum in agente non in eo qđ
agitur. principium autem motus
rerum naturalium est in ipsis na
turalibus. ideo scientia naturalis
non est actiua nec factiua. et percō
sequens theoretica. ita qđ ipsa est cir
ca determinatum genus entis. quod
scilicet est possibile moueri. patet
ergo qđ ratio fm quam respiciunt
entia naturalia a scientia natura
li est mobilitas. quia ipā scia natu
ralis respicit ens vt mobile. tertia
pars minoris patet per idē. **A**d re
terea so arguo sic. illud est prima
formalitas in aliqua sciētia quod
habet includi in notitia cuiuslibet
scibilis in illa scientia: sed mobili
tas ē huiusmodi. ergo et cetera ma
ior est evidens. sed minor probatur
ex sexto metabi. in illa parte vbi
dicit Aristot. qđ quedam diffiniun
tur sine materia sensibili vt mathe
ma. quedam cum materia sensibi
li vt pbisica. quorum ratio non
potest assignari sine motu. Tunc
sic omnis notitia in qualibet sciē
tia includit illud quod est funda
mentum omnium aliarum notitia

Cont. 3° arg. arg.

2.

p. 73. r. 5. p. 105.

rum in illa. sed notitia diffinitiva est huiusmodi. ergo et cetera. sed notitia diffinitiva in scientia naturali includit motum. ut ait arif. et per consequens quaecumque alia. ergo et cetera. ¶ **P**roterea scdo sic illa est prima formalitas in scientia ratione cuius oia que includuntur in scientia ad eam dicuntur pertinere. hoc patet quia ad oppositum videtur sequi oppositum. sed mobilitas est huiusmodi. ergo etc. minor probat per eandem rationem quam facit arif. sexto meta. ad probandum quod ens inquantum ens sit subum metaph. quia met. considerat principia entis inquantum es. Similiter arguatur in proposito quia scientia naturalis principia mobilis considerat inquantum mobile quia primo phy. agit de materia forma. et priuatione. ubi ait comē. quod intentio phi est ibi determinare de principis nature et corporis mobilis inquantum mobile. quia natura est principium motus et quietis. ¶ **D**e sunt rationes cuiusdam fideliter recitate. ¶ **R**nde ad primum Et reduco primo illam rationem sic. assumpta maiori addo minorem sic. sed quaecumque propria passio conuertibilis cum primo subiecto alicuius scientie respicitur per se et finem quod ipsa et de omni ab illa scientia. ergo quaecumque talis passio est propria formalitas seu formalis ratio subiectiva scientie: sed conclusio ista est impossibilis. ergo alia qua premissarum. non minor. ergo maior que fuit tua. quod autem minor non sit falsa apparet. quia omnes iste probationes quas adducis concludunt de propria passione: unde arif. primo postea. ubi ponit illas tres conclusiones de primo seu vniuersali finem intentionem loquitur de passione

demonstrabili de subo. quod autem conclusio sit falsa. patet. quia tunc esset plures per se formalitates seu plures rationes formales subiective. cum eiusdem primi subiecti sint plures tales passionis. Exemplum passionis entis sunt bonum verum unus etc. hoc etiam expresse dicit arif. v. topiconum. quod vni subiecti sunt plures proprie passionis. siue plura propria. quod idem est et tunc non esset vna scientia. vnitatem ei habet scientia ab vnitatem subiecti et rationis formalis subiective. Ad formam dico quod maior est falsa. quia insufficiens. Ad rationem. n. formalem subiectivam non solum illa sed plura alia requiruntur que mobilitati convenire non possunt ut patet ex predictis. ¶ **N**ec secunda cogit unde reduco eam sic. assumpta enim maiore addo minorem. sed materia habet includi in notitia cuiuslibet scibilis in philosophia naturali. ergo materia est prima formalitas seu prima ratio subiectiva in scientia naturali. conclusio est evidenter falsa. ergo alia qua premissarum. non minor quia eodem modo probatur sicut tua minor. Nam secundum philosophum quod allegas. materia intrat diffinitionem cuiuslibet diffinibilis in scientia naturali. ut patet ex secundo philosophico. et sexto metaphisico. ut tu mihi allegasti. ergo maior tua est falsa. Ad formam dico sicut prius quod maior est falsa et insufficiens. quia plura alia requiruntur. ¶ **P**roterea peccat ratio. quia si motus includitur in diffinitione rei naturalis includitur ut additum. formalis autem ratio subiectiva videtur essentialiter includi in quolibet diffinibili non ut additum. quod ratio magis arguit ad opus quam ad propositum.

Ad tertiū concedo maiorem sic
intelligēdo q̄ illud sit propria rō
et formalis subiua rōne cuius oīa
iuncta in scia ad illam sciam per-
tinent. ita q̄ illud sit ratio virtua-
liter continendi et faciat vnum cō-
ceptum per se cū subō. aliter negā-
da est. sed tūc minor est falsa. quia
nulla passio et maxime respiciua pōt
esse talis. nec probatio minoris va-
let quia considerare principia ali-
cuius in quantū tale non arguit il-
lud esse primū subūz inquantū tale.
ita q̄ ly inquantū reduplicat fora-
malē rationem subiua. nam tunc
quot sunt passionēs subi tor essent
formales rōnes subiue. cum scia cō-
sideret principia subi inquantum
quolibet pā^o demonstrabilis ē d̄ ipō
nec illud qd adducis de sexto meta.
innat. quia phis ibi non intendit
probare ens inquantū ens esse subūz
meta. sed q̄ metafisicus cōsiderat
principia entis inquantum ens. et
hoc quidem verum est. sed tunc nō
habes. At enim aris. sic principia
et cause queruntur entium palam
aut q̄ inquantū entium. sed quid ha-
bes ex hoc patet q̄ nō

Quātū ad tertiū principale.

Sit istud problema quod persuade-
bo probabiliter. subā sub aliqua
rōne formali accepta est subtractū
primi subi phie naturalis hoc pro-
batur. Tum quia improbatīs pre-
dictis opinionibus d̄ subtracto nō
videtur restare quod possit pōi sub-
tractūz primi subi in scia natura-
li nisi subā. Tum quia ad subāz pōs-
sunt habere attributionem omnia
considerata in phia naturali. quia
omnia vel sunt partes subē inte-
grales. et subiue. vel sūt priuatiōes. et
negationes et c. nec tunc pōt istari
de angelo mobili. quia utiqz potest
reducī et habere attributionem ad

subāz sicut pars subiua. **P**reterea
subā accepta sub ratione formali.
quam sibi assignabo inferius pōt
habere oēs conditiones subi primi
superius enumeratas. ergo subā est
ponenda primū subtractūz primi
subi phie naturalis. consequentia
est euidens. sed antecedens appare-
bit ex dicendis. **P**reterea ē hoc
pbat auctoritate aris. sexto met.
cap. p̄io vbi dicit sic. quoniā vero
phia scientia est circa genus quod-
dam entis. nam circa talem subāz
est in qua est principium motus et sta-
tus in ea. et tunc parum post dicit
sic. phia quedā theōrica est. s̄z theo-
rica circa tale ens quod est possibi-
le moueri et circa subām. ecce q̄ ex-
presse dicit q̄ phica est circa subāz
Secūm problema est istud. q̄ na-
turalitas est formalis ratio subiua
primi subi phie naturalis. **D**ico
aut naturalitatem propriam ipsaz
quiditatem seu formalitatem subē
que appropriat ipsam subāz vt sit
subūz motus et aliaz passionūz sibi
pprie et naturaliter et cōuertī bilr
inherentium. **T**unc arguo sic. illud
debet poni formalis rō subiua pri-
mi subi i aliqua scientia fm qd ipz
est cognoscibile cognitione perfe-
ctissima possibili de ipso haberi in
illa sciētia: sed naturalitas accep-
ta vt prius expositū est ē huiusmōi
in scientia naturali. ergo naturalitas
est formalis ratio subiua pri-
mi subi phie naturalis. maior pro-
batur. quia perfectissima notitia
possibilis haberi in aliqua scientia
de subō est illa que de ipso habetur
sub eius formali ratiōe subiua. mi-
nor declaratur per exemplum. ho-
mo enī intelligī vt al rōnale mor-
tale: vt subā: vt mansuetū natura:
vt nobilissimū animalū: primomō
intelligī s̄z rōez propriā quidita-

Primum problema.

tia. 3. 80 in cōtertio per accidēs:
quia in propria passione: quarto p
respectū ad aliud: pfectissima aut
notitia de homine non potest esse i
respectu ad aliud quia ista presup
ponit notitiam absoluti. nec noti
tia de homine sub propria ratione
passionis est perfectissima quia p
supponit notitiam subi. nec noti
tia de homine in vli est perfectissi
ma: quia ista est confusa. ergo nobi
lissima cognitio de hoie est fm ra
tionem quiditativā: ita in propo
sito nobilissima cognitio de subā
phy. est illa q̄ ē fm rōez propriam
quiditativā. hec ratio est natural
Confirmatur. quia cognitio eius
q̄ quid est. est perfectissima. ex. vij.
metha. Preterea illud debet po
ni formalis ratō subia subi in scia
fm quod ipsum subm̄ est primo vir
tualr contentivū omniū veritatu
illius scie. et habet etiā omnes ali
as conditiones requisitas ad pri
mū subm̄ superius expressas: sed na
turalitas est huiusmodi in scia na
turali. ergo rē. maior est evidens.
et minor patet inducendo omnes
illas conditiones.

Sed contra hoc instatur.

quia arif. sexto metha. dicit q̄ nul
la alia scientia a metaphisica
facit cōsiderationē de ipso q̄ quid
est. ergo scia naturalis non pōt cō
siderare suū subm̄ fm rationē pro
prie quiditatis seu naturalitatis.
quia hoc spectat ad primū phicm̄.
Rūdeo ad meta. non spectat con
siderare nec cognoscere omnes q̄
ditates in particulari sed soluz in
vli. vñ aqueqz. n. scia considerat p
priam quiditatem sui primi subie
ti. vñde arif. primo metha. in pro
hemio dicit q̄ sapiens. i. metaphi

ficus est cognoscens omnia vt con
tingit. Exponitur q̄ non oportet
q̄ cognoscat omnia in particula
ri sed in vli. cū ergo dicitur q̄ nul
la alia scientia a metaphisica fa
cit considerationē de ipso q̄ qd ē
Dico q̄ arif. itelligit q̄ nulla alia
scia considerat ens sine q̄ quid est
in cōmuni nisi metaphisica. Sz
de difficultate. vtrū ad meta. inq̄
tū tlls per se pertineat cognoscere
omnes quiditates in particulari n̄
spectat tractare nūc. sed hoc forte
als.

Ex his cōcludo correlarie.

q̄ subā naturalis inquantū natu
ralis vli subā phisica inquantū phi
fica q̄ idem est: est primū subm̄ et
adequatū phie natural. et sic. ad q̄
nez. Ad argūta principalia ad
primū cum dicitur q̄ eodem quo
re distinguit rē. cōcedo maiore vñ
formiter assumptā. s. q̄ eo mō quo
distinguit etiam constituit. Si es
sentialiter. essentialr. Si acciden
taliter. accidentaliter. Exemplum
primi Rōnalitas distinguit hoiez
essentialiter et specificē ab oi alio
et constituit hominē i esse specifico
et essentialiter. Exemplū si Albe
do distinguit albū a nigro acciden
taliter et constituit subm̄ in quo est
in esse accidentali. quia in esse al
bo. Tunc ad minore dico q̄ mobi
litas distinguit subm̄ phie natura
lis ab alijs subis non quiditative
sed accidentalr. et iō cōstituit subū
in esse formali accidentali non qui
ditativo et essentiali. Nam cū mo
bilitas sit formaliter passio et de
genere accidentis non pōt distin
guere nec cōstituere nisi accidēta
liter. vñde dico q̄ ista distinctio q̄
ponit arif. sexto meta. inter phia
et als scias per hoc q̄ phia. ē de ēre
b

Subm̄ phisica.

mobili non est propria et quidita-
riua distinctio. sed est forte distin-
ctio notior quia per passionem notio-
rem. Ad primam confirmationem de
primo phy. dico quod verum est per se
ponere motum tamquam passionem conuer-
tibilem de suo subiecto. Et ideo negantes
motum non locuntur naturaliter quia
negant suppositum. propter quod non
merentur dici philosophice naturales. Nec
contra eos physice est disputandum
Sed ex hoc non habes quod motus per
mobilitas sit formalis ratio subiecta

Ad secundam confirmationem dicendum.
quod si alicubi aristoteles. vel autem. vel qui-
cumque alius dicat quod physicus consi-
derat mobilia inquantum mobilia vel
corpus mobile. quia hoc dicit quia
non habet notam illam rationem quam ha-
bet ut est subiectum motus sed utitur mo-
tu tamquam magis noto. Et aliter quod cum
dicatur quod physicus considerat mo-
bilis inquantum mobilia. id inquan-
tum non reduplicat formalem ratio-
nem subiectam sed dicit conuertibilem
passionem cum proprio subiecto. sicut
cum dicitur. homo inquantum risibi-
lis vel aliter. quia sicut dictum est.
Ad mobile significat aptitudinem ad
motum. quia aptitudo id est subiectum philosophice
sen naturali ex propriis principiis
subiectibus. ita quod per istam determina-
tionem inquantum non ponitur mo-
tus quocumque sumptus propria ra-
tio formalis subiecti scientie naturalis. sed
tantum contrahitur corpus sen subiectum
ad considerationem sui quantum ad
principia propria inquantum prin-
cipiat motum. et sic excluditur con-
sideratio corporis a mathematica
non sub tali consideratione tractat
de corpore mathe. scientia. De se cum
dicatur quod non repugnat alicui scientie
et concedo maiorem et illud antee-
dens. sed nego contrarium. quia licet mo-
bilitas non sit formalis ratio subiecta

est tamen propria passio conuertibi-
lis cum subiecto primo scientie naturalis
Et ideo quicquid subterfugit ratio-
nem mobilitatis ex consequenti sub-
terfugit primum subiectum philosophice naturalis
Et ideo immobilia transcendunt sci-
entiam naturalem. Sed ex hoc non
habes quod mobilitas sit ratio for-
malis subiecta. licet sit passio conuer-
tibilis cum illa ratione formali pri-
mi subiecti philosophici. Ad tertium. Cum
dicatur quod illa videtur esse formalis
ratio et concedo maiorem eam modis
deraminibus supradictis. sed tunc
minor est euidenter falsa. ut appa-
ret ex premissis.

Argumenta pro secunda parte.

gratia conclusionis dicerentur. sed
quia in hoc argumento videtur sup-
poni quod non omnia naturalia sunt
mobilia et probatur per illud primum
philosophi. Nobis autem subiciantur. et est quod
si verum est. tunc mobilitas non est
passio conuertibilis cum subiecto philosophice
naturalis. cuius oppositum est preo-
stensum. Idcirco nego illud scilicet
quod non omnia naturalia sunt mobi-
lia. Ad philosophum dico cum com-
mune. quod ibi philosophus loquitur dubitative. ut
abstineat se ab anima rationali. et alijs
formis. de quibus dubium est utrum
sint mobiles. Et de terra vel de parti-
bus terre propinquis centro dubium
est. utrum moueantur. Mō. n. de his
philosophus inquisierat veritatem quando
dixit illud verbum. unde dicendum est. 1.
quod nec ista dubia obstant. Anima
enim rationalis et alie forme forte
sunt mobiles per se. sicut et substan-
tie incorporee. vel si non: nihilomi-
nus mobilitas est passio conuertibi-
lis cum primo subiecto philosophico. quia
forme non continentur per se sub
primo subiecto philosophice scientie sed per re-
ductionem. quia sunt principia subiecti

Ad 27.

mobilis phyſice. Eſto ergo q̄ per ſe non moueantur. mouentur tam per accidens ad motum totius cuius ſunt partes. ſicut de anima expreſſe dicit Ariſt. primo de anima

2 *inſtan.* Ad illud de terra ⁊ de partibus propinquis centro. dicendum q̄ ⁊ ſi non mouentur actu poſſunt tamen moueri. nec hoc eis repugnat. *Vel aliter.* q̄ ſi non mouentur motu locali. poſſunt tamē moueri motu alterationis. puta a frigiditate ad caliditatem. ⁊ c. ſicut patet i vaporibus eleuatis etiam ab interioribus partibus terre per virtutem ſolis eis calorem incorporantis.

Contra. motus localis eſt prius motus. ita q̄ alteratio preſupponit ipſum: ex octauo phy. ergo ſi terra mouetur motu alterationis ⁊ p conſequens mouetur motu locali.

Reſpondeo. ſufficit q̄ poſſit moueri aptitudinaliter ⁊ ſi actu non moueatur localiter. *Vel aliter.* q̄ illud dictum octauo phyſi. non intelligitur q̄ motus localis ſit primus reſpectu eiſdem mobilis: ita q̄ quicquid alteratur mouetur localiter. quia oppoſitū dicit Ariſt. primo de generatione capitulo de augmento. Sed eſt intelligendum ſimpliciter. ſcilicet q̄ motum alterationis precedit motus localis in alterante a proximo alterabili. eſto q̄ alterabile maneat immobile ſm locum. ⁊ hoc expreſſe dicitur octauo phy. vbi ſupra.

Expedita queſtiōe de ſubiecto accedo ad intentum principale vbi ſic procedā. *Primo* queraz d materia que actioni naturali ſubicitur. *Secundo* de forma que per actō

nem naturalem acquiritur. *Tertio* de priuatione que in actiōe naturali neceſſario requiritur. *Dec* enim ſunt tria principia nature ex primo phy. *Quarto* queram de composito quod ex his principijs conſtituitur.

Circa primum queraz primo.

Prum in ſubā naturali composita ex materia ⁊ forma: materia dicat aliquam entitatem poſitiuam diſtinctam realiter ab entitate forme. *Secundo* vtrum materiā exiſtere ſine forma includat contradictionem ex terminis. *Tertio* vtrum materiā generari ⁊ corrumpi naturaliter includat repugnantiam terminorum. *Quarto* vtrum materia ſubiecta quantitati que ē accidens habeat aliquam extensionem aliam ab extensione quantitatis. *Quinto.* vtrum in rebus naturalibus compositis ex materiā ⁊ forma: materia ſit aliquid pertinenſ eſſentialiter ad rōnem quiditatis ſpecificę.

Ad primum. quando queritur. *Prum* in ſubā naturali composita ex materia ⁊ forma: materia dicat aliquam entitatem poſitiuā diſtinctā realiter ab entitate forme. ſic proceditur.

1 *Et videt q̄ non.* *Et arguit* prio *Argz.* ſic illud qd n̄ ē diſtictū conceptibile ab alio n̄ diſtictū ab eo realr: ſz mā ē b⁹ mōi reſpū forme: g^o ⁊ c. maior p³: q² ſola diſtictio conceptibilitatis ē mior diſtictiōe reali. *Altra.* n. ſūt diſticta conceptibilr n̄ realr: vbi at n̄ ē mior diſtictio nec maior: mior p³ b ij

primo phyfi. Materia enim est co-
gnoscibilis per analogiam ad for-
mam. Preterea Si materia est
aliquid sic distinctum a forma. vel
est pura potentia. vel purus actus
vel compositum ex utroq. Nō pu-
ra potētia. quia sic esset nihil. Nec
purus actus. Tum quia dens. Tum
quia distinguit ex septimo metha.

In fundamento autem nature
nihil est distinctum. ex primo met.
Nec potest esse compositum ex po-
tentia et ex actu. quia non esset pri-
mum principium sed resolvable in
aliquod prius. ergo nihil aliud
est a forma. Preterea aris. quin-
to phy. probat q. generatio nō est
motus. p. tale argumētū. q. d. moue-
tur est. q. generatur nō est. ergo ge-
neratio nō est motus. Si argumen-
tū valet oportet q. uniformiter af-
firmetur esse de motu et negetur ef-
se de generatione: Sed in motu af-
firmatur esse de subiecto. ergo in ge-
neratione negatur esse de subō: S.3
subiectū generationis est materia
ergo materia non est. Preterea
q. aliqd. dicitur analogice de duo-
bus: si in vno reperitur formalr nō
in alio. Exemplū de sano in aiali et
in vrina: Sed esse dicitur analogi-
ce de materia et forma. sicut d. actu
et potētia. ergo q. formalr forma
ē ens materia non ē formalr ens.

Preterea. Si materia est aliqd
sic distinctū a forma: ergo genera-
tio est alteratio: cōs est falsus: er-
go et antecedens: cōsequentia proba-
tur. ex primo de generatione: vbi
aris. arguit contra phōs antiquos
ponentes materiale principū ali-
quod ens actu: dicens q. nō possūt
saluare generationē simplr: sed ge-
neratio erit alteratio: ergo similr
iproposito: si materia sit aliqd ēs
actu distinctum a forma. Lōfir

matur. q. quicqd aduēit ēri i actu
accidit sibi. ergo forma sbāl acci-
deret mē. et per cōs mutatio in
forma subāl esset alteratio. Pre-
terea. vel tunc materia et forma es-
sent se totis distincta et prio diuer-
sa. vel in aliquo cōuenirent et cēt
dria non diuersa. non primū. quia
tunc materia et forma plā distigue-
rentur q. subā et accidens. Mā sbā
et accidens in aliquo hnt conueniē-
tiam. puta in ente. Sed hoc vide-
tur absonū. cū mā et fōma pertine-
ant ad idem predicamentum. et sbā
et accidens ad diuersa. Si detur h.3
quero quid sit illud per q. d. distin-
guntur. vel est materia. vel forma.
vel accidens. Nō prima duo q. cēt
processus in infinitum. Nec tertiu3
q. tunc materia et forma distigue-
rentur per accidens quod videtur
absonum. Preterea. ex duob. cri-
stentibus in actu non fit vnum per
se octō meta. sed ex materia et for-
ma fit vnum per se. ex eodem octō

Preterea Aris. septio meta. ait.
Materia nec ē quid nec quale nec
quātū. ergo nō. Preterea. comē.
octō meta. ait q. ex actu et potētia
non fit vnum nisi per agens extra-
bens actum quod non largit mul-
titudinem sed perfectionem. S.3 si
materia diceret aliquid distinctum
a forma extrahens actum forma-
lem de materia largiretur sibi mul-
titudinem et non solum pfectionē.

Contra. omne q. refertur ad ali-
ud relatione reali distinguitur ab
eo realiter. Sed materia realiter re-
fertur ad formam. ergo et c. maior
est euident quia est vna cōditio re-
lationis realis q. extrema realiter
distinguantur. minor probatur. q.
dicitur fo phy. q. referuntur. q. au-
tem realiter apparet: quia circun-
scripto intellectu adhuc materia re-

tertium ad formam. **P**reterea materia est ex qua res fit cum insit ex primo phy. et quinto meta. Sed forma cum sit terminus factionis non est illud ex quo res fit. ergo et

Respondeo in ista questione. Primum supponitur. scilicet aliqua naturalia esse composita ex materia et forma duo queruntur. Primum. scilicet materia dicat entitatem positivam. et vix realiter distincta. Primum ergo videndum est de supposito quomodo illa compositio habeat se in naturalibus rebus. Secundo de quesito primo an materia de sua natura dicat aliquid positivum. Tertio de hoc quesito. an materia dicat aliquid realiter distinctum a forma.

Quartum ad primum est notandum. quod rerum naturalium quedam sunt in genere per se et directe. ut genera et species et etiam individua. Quedam sunt in genere per reductionem. scilicet principia eorum. Ex his dico duas conclusiones. prima conclusio est ista. quod omnes res naturales per se et directe existentes in genere sunt vere compositae ex materia et forma. vel ex materiali et formali. hoc ostendo sic. omne diffinibile est vere compositum ex materiali et formali. Sed quodcumque ens per se cadens in genere est diffinibile ab individuis et supra. ergo et cetera maior est evidens ex octavo meta. Et probatur. quod ut dicit aristoteles. septimo meta. diffinitio est ratio longa habens partes. et sicut tota diffinitio correspondet toti diffinitio: ita partes partibus: partes diffinitionis sunt genus et differentia. genus est quid materiale. differentia est quid formale. ergo si erit ex parte ipsius diffinitio. minor patet. quod etiam

hoc concedit aristoteles. septimo meta. de ipsis accidentibus. **P**reterea hoc expresse dicit Boetius in libro divisionum. quod omnia quaecumque sunt inter individua et generalissima sunt diffinibilia in quocumque predicamento si autem species est sic composita. ergo individuum cum tota essentia speciei in individuo reseruetur. Dices. quod ratio non concludit de accidente. quod ipsum est diffinibile per additamentum. Rursum dico. quod hoc est propter dependentiam quare habet essentialiter ad substantiam. sed ultra hoc ponitur vel saltem innuitur in eius diffinitione. aliquid materiale et aliquid formale pertinens ad intrinsecum sue nature. **P**reterea hoc arguo sic. Impossibile est aliquo eodem omnino aliqua differre realiter et convenire realiter. sed quaecumque species sub aliquo genere sunt huiusmodi. ergo aliquo conveniunt et aliquo differunt et per consequens quodlibet tale ad minus est compositum ex duobus. illud in quo conveniunt est aliquid commune et materiale illud in quo differunt est aliquid formale. ergo et maior est evidens ex terminis. sed minor patet quod sunt differentes non diverse. conveniunt quidem in genere sed differunt differentiis. genus autem est quid materiale. differentia quid formale. **C**onfirmatur quia omne existens per se in genere est compositum ex contrahibili et contractivo. ergo compositum ex materiali et formali. **C**onfirmatur hoc. quia illud quod est simpliciter simplex a quocumque distinguitur se toto distinguitur. sed due species vel duo genera subalterna non se totis distinguuntur. ut est evidens ergo et cetera. **P**reterea tertio arguitur quia secundum aristotelem. xij. ethicorum. illa quae sunt in diversis predicamentis

b iij

990 ex materia et forma.
materia et forma.

tis sicut sunt simpliciter diuersa
ita et eorum principia sunt diuersa
et hoc est verum de materia et for-
ma et mouente quod non esset verum
nisi huiusmodi essent composita mo-
do predicto.

**Sed contra istam conclusionem
instatur.**

De accidente. tunc quia accidentia
non habent materiam ex qua sed in
qua. ex octauo metha. ergo non sunt
composita intrinsece ex materiali
et formali. tum quia secundum au-
ctorem sex principi. forma accide-
ntalis est in simplici et in variabili
essentia consistens. ergo non com-
posita. *Respondeo ad primum.* Ac-
cidents non habet materiam ex qua
essentialiter distinctam a suo for-
mali sed formaliter distinctam. nec
illa proprie dicitur materia ex qua
sed est compositum ex duabus rea-
litatibus vel formalitatibus distin-
ctis ex natura rei. *Ad cuius eui-
denciam est sciendum quod iste due re-
alitates ex quibus componitur ens
in genere sint. a. et b. in quibusdam
sunt realiter et essentialiter distin-
cte. puta in habentibus plures for-
mas. quia ab alia re sumitur reali-
tas generis. et ab alia re sumitur re-
alitas differentie. Exemplum in homine.
a forma sensitiva sumitur realitas
generis. et a forma rationali reali-
tas differentie. In alijs autem. a.
et b. non sunt realiter distincte. quod
non sumuntur ab alia et alia re
sed ab alia et alia re realita-
te seu formalitate. tamen illud
quod ex eis constat est compositum
ex materiali et formali. quia ipsum
a. in illo instanti in quo distingui-
tur. a. b. vere est potentiale et perfe-*

ctibile ab ipso. b. et vere perficere-
tur nisi impediretur propter essen-
tialem identitatem quam habent
in tertio in quo sunt idem essentia-
liter. et ideo talis identitas non tol-
lit omnimodam compositionem ex
materiali et formali licet in illo ter-
tio vnitue. et virtualiter continean-
tur. Ad finem dico quod accidens dici-
tur esse simplex per priuationem
compositionis que est ex re et re. non
que ex realitate et realitate. Est
enim accidens compositum ex rea-
litatibus formaliter non eisdem.

Ex predictis concludo correlarie
quod accipiendo materiam hoc modo
quod tam angelus quam corpus cele-
ste est compositum ex materia et for-
ma. cadunt enim in genere directe.
Vtrum autem sint composita ex ve-
ra materia que est pars compositi
distincta realiter a forma. Hoc di-
mitto tanquam dubium de quo for-
te alias. *Secunda conclusio est*
ista. quod illa que sunt in genere per-
ductionem non est necesse esse com-
posita modo predicto immo est de-
uenire ad aliqua simplicitia omni-
no. Hanc ostendo sic. quia si non
ergo erit processus in infinitum.
consequens est falsum. ergo ante-
cedens. probatur consequentia. quod
aliquid componitur ex re et re. acci-
piens rem componentem quero vtrum
sit omnino simplex vel non si sic ha-
beo propositum. si non. quero vl-
tra et sic in infinitum. *Sed con-*
tra hanc conclusionem arguo. pri-
mo quia illa res simplex vel erit pu-
rus actus. vel pura potentia. vel
compositum ex utroque. Si pri-
mum ergo idem quod deus Si se-
cundum ergo erit nihil Si tertium
ergo non erit omnino simplex.

Preterea Augustinus sexto de

Quo sensus est qm.

Vt ens est qm.

Coz.

2a 9o

infinit.

trinitate. capitulo sexto dicit. q
nulla creatura est in se simplex.

Preterea omne ens per parti
cipationem est compositus ex par
ticipante et participato. Sed om
ne ens creatum est ens per partici
patione. ergo et cetera. **R**espo

deo. sic intellig^o. q aliqua creatu
ra est simplex. i. non composita ex

rebus. tamen non est omnino sim
plex. Tum quia componibilis. si

cut patet. quia materia est compo
nibilis forme et e converso: suba au
tem composita est componibilis ac

cidenti et e converso. Tum quia om
nis creatura est composita aliquo

modo expositivo et privatione ali
cuius gradus entitatis. quod sic i
telligo. Infinitas enim non re

pugnat entitati ut entitas est. ideo
est aliquod ens infinitum. scilicet

deus. omne autem ens creatum est
finitum. et ideo deficit sibi aliquis

gradus entitatis. non sub ratione
qua tale ens. sed sub ratione qua

ens. Exemplum talpa dicitur ca
rere visu. non sub ratione qua tal

pa. quia talpe non competit visus
secundum rationem sue speciei. sed

caret visu sub ratione qua animal
quia animali natus est convenire

visus. Sic improprio. et ideo om
ne ens creatum est compositum ex

positio et privatio. **M**orandus
tamen q ista compositio non est i

essentia rei. quia privatio de essen
tia positivi non est. Hanc autem co
positionem sequit compositio ex

actu et potentia obvia. Nam omne
ens tale sub ratione qua es: est po
tentialiter capax illius gradus en
titatis qui deficit sibi. Sed hoc no
arguit compositionem ex re et re.
Ex hoc patet quid dicendum sit ad

primum argumentum. **A**d secu
dum per idem. quia nulla creatura

est ita simplex quin aliquo modo
sit composita modo predicto. et sic

intelligit Augustinus. **A**d ter
tium dico q participare idem e q

partes capere. ideo participare du
plicem relationem importat. una

que est partis ad totum. alia que e
cipientis ad captum. prima no ar
guit compositionem ex re et re. quia

non sumitur huiusmodi pars pro
pria. sed exte sue prout dicitur mi
nus pars maioris Sic enim crea

tura est pars dei. et omne imperfe
ctum est pars perfectioris. secunda

etiam relatio non arguit compositio
nem ex re et re. **A**d cuius eviden

tiam est sciendum. q pars capitur
tripliciter. vno modo sic q totu ca

ptum sit pars capientis. Exemplu
Sic species participat genus. qa

includit quicquid est de ratione in
trinseca generis et adhuc plus. **S**ecundo q pars capti sit pars

capientis. Sed tertio q pars ca
pti sit totum ipsum capiens. Crea

tura autem participat deum. Non
primo vel secundo modo ut patet.

sed tertio modo. quia pars dei: acci
piendo partem ut predixi est to

tum ipsum ens creatum capiens.
Sed hoc nulla arguit compositio

neq in ipsa creatura ex re et re. quia
ut dictum est pars capti est totum

ipsu capiens nec est ibi aliquid cu
quo componitur. ad formam dico

q maior e Nam scilicet primis duo
bus modis accipiendo partem ca
pere. Sed tunc minor est falsa. qa

ens creatum nullo istoru duoru mo
dorum participat ens divinum. sz
tantum tertio modo ut est preoste
sum.

participare et h' relatio

ps cap' et cap'

et sic includit qm' totu' deus' q'libet'

h' sic videtur a deo p'f'ctio participat' cap' p'f'ctio p'f'ctio p'f'ctio p'f'ctio p'f'ctio

Quantum ad secundum.

teneo hanc conclusionem q materia non dicit formaliter entitatem priuativam sed positivam. hanc ostēdo sic. Nulla priuatio est per se de constitutione alicuius positivi. Sed materia est per se de constitutione alicuius positivi. ergo et maior est evidens. Sed minor probatur. quia materia est per se causa et intrinseca compositi quod est aliquid positivum. ¶ Preterea omnis priuatio presupponit subiectum cuius est. sed materia nullum tale presupponit. ergo et maior est evidens ex. iij. meta. quia priuatio est negatio in subiecto nato. minor patet ex primo phy. ubi arist. probans materiam ingenerabilem et incorruptibilem ait. q alias ante materiam esset materia alia. qd habet p impossibile. ¶ Preterea. ois actio realis positiva terminatur ad aliquid reale positivum. sed creatio terminatur ad materiam secundum augustinum. xij. confess. que creatio est actio realis et positiva. ergo et. ¶ Preterea. omnis priuatio est formaliter pura negatio quanto meta. sed materia non est pura negatio. quia non esset per se principium alicuius positivi. ergo materia non est priuatio. sed dicit aliquam entitatem positivam et realem.

Quantum ad tertium est.

una opinio tenens partem negativam. ponit enim q res generabilis et corruptibilis tantum habet unam realitatem quam aliqui eorum dicunt materiam et aliqui formam. et dicunt idem in re licet varientur in verbis. Qui ponunt illam realitatem esse materiam dicunt q cum res generatur materia proficit in gradu entitatis. et ut est in gradu in fi-

mo vocatur materia. ut autem est in gradu perfectiori ad quem proficit vocatur forma. ita q secundum eos forma est gradus intrinsecus materie. Alij dicunt formam proficere in gradu entitatis ita q ipse compositus est ipsa materia vel forma ut est sub illo gradu intrinseco ad quem per generationem proficit. probant autem sic illud quod conducit aliquid ad esse perfectum non differt ab eo nisi penes gradum unde nulla realitas penitus distincta ab alia potest adducere istum ad esse perfectum. V.g. forma ligni non conducit lapidem. nec a tertio calorem. sed forma conducit materiam ad esse.

Contra istam opinionem.

Arguitur multipliciter. primo sic omnis transmutatio naturalis est ab opposito in oppositum manente aliquo communi sub utroque terminorum. Sed generatio est transmutatio naturalis ergo et. Illud commune voco materiam. quam oportet realiter differre ab ipsis oppositis quibus subicitur aliter essent fuerit opposita maior est unidens ex primo physicorum et ex primo de generatione. Et probatur etiam ratione. quia omne agens naturale requirit aliquid in quod agat. minor patet. Respondetur q illud quod actioni subicitur non est materia nec aliquid commune generato et corrupto. sed ipsam corrumpendum quod non manet in fine generationis.

Ista responsio confirmatur per illud primo de generatione. quia in generatione simpliciter totum mutatur in totum. ergo nihil manet cōe. Sed contra prius nātr corrupendum non est quam genitum fiat in illo ergo instanti. in quo generans generat nisi sibi supponitur

*prima d' onfio l' n aliq' subiective.
mutative.*

in quod agat. ergo pducit de nullo.
ergo generatio est creatio.

Respondetur.

q' producere de nihilo vel de non a
liquo potest ee dupl'r vel subiective
vel initiatiue. Agens ergo natura
le producit de non aliq' subiective
sed no initiatiue. quia producit ex
termino a quo. deus autem vtroq;
modo producit de non aliquo. et il
lud est creatio. Dic autem non est
sic saltem cum productio sit de ali
quo initiatiue et si non subiective.

Contra. Agens habens i suauir
tute actiua totum effectum no mi
illum producit si non opponitur il
lud per cuius presentiam magis de
bilitatur virtus eius quam fortifi
cetur: sed per actionem in contrari
um magis debilitatur virtus acti
ua agentis quaz fortificatur: quia
agendo repatitur. ergo si ignis ge
neret ignem ex aqua non minus p
ducit ipsum sine aqua q' ex aqua.
et per consequens talis produ' erit
de non aliquo tam subiective quaz
initiatiue. et sic crea'. **Confirmat**
tur. quia agens naturale potens in
aliquem totum effectum: illum nec
cessario faciet no impeditum. ex. ix.
metha. Sed per ammotionem con
trarij siue corrumpedi ammonetur
impedimentu' agentis quia ex ac
tione in contrarium impeditur in
sua actione. ergo non posito ipso
corrumpendo in quod agat necessa
rio producet totum effectum illuz ex
non aliquo vtroq; modo. ergo crea
bit. Nec cogit illud q' totum mu
tatur in totum. Illa eniz ppositio
Ari. vera est si totuz accipiatu' ca
tegorematice. Est. n. sc'us. totu' o
stitutum ex partibus puta aer mu
tatur in totum aliqd puta in aqua.
Non est autem vera. Si totum ca

piat sine categorematice. qz e' sensus.
q' quilibet pars mutatur in q'libet
partem. Nam manet materia
communis.

Ad cuius euidentia e' notadu'.
q' dictionu' alie dicuntur categorice
que significant rem vel dispositio
nem rei q' subicitur vel predicat in
enunciatione: Verbi gratia. homo
albus currit: homo enim significat
rem que subicitur et albus disposi
tionem subiecti: currit autem signi
ficat rem que predicatur. Ille au
dicunt sine categorematice q' n' signi
ficat re vel dispositione rei s'z modu'
determinatiuz rei. V.g. omnis ho
currit li. ois est dictio sine categor
ematica qz n' significat re vel dispo
sitionem rei. sed determinat ipsam
rem. puta hominem accipi distribu
tione pro omnibus suis partibus s'z
iectiuis. **Ad propositum.** totum ac
ceptu categorematice significat ip
sa re constituta ex partibus: et sic cu
in generatiõe simplr fiat mutatio
in forma subali a qua principali
ter est esse termini: ideo totum dici
tur transire in totum: qz totuz ee a
eris in totum esse aque vel econuer
so. Totu at acceptu sine categorema
tice qd dterminat ipsaz rez accipi p
qualibet sui parte. Et sic accipien
do esset sensus q' res secundum qz
libet sui partem transfiret in quan
libet partem alterius totius. et iste
sensus est falsus. vt patet ex predic
tis. **¶** Dicitur etia secundo ad princi
pale arguit sic. Nullum simplex e'
corruptibile a principiis intrinse
cis: quia non habet principia con
traria se inuicem transmutantia:
Sed per te omne generabile et cor
ruptibile est simplex. ergo nullu r'e
est corruptibile a principiis intrin
secis. quod est contra Ari. septimo

catheg' mutative.

quo totu d' f' modo cap'.

*Quia e' mut' h'g totu h' totu
nullo nihilo remanente.*

metba. ubi vult q aliqua subſtina-
tia fit corruptibilis intrinſece eo
quo celum non ponitur corruptibi-
le. Confirmatur. quia omne gene-
rabile & corruptibile habet materi-
am. ſecundum quam potest eſſe & nō
eſſe. ex ſextimo metba. & ſecundo d-
gūatiōe. Preterea. ſi res genera-
bilis & corruptibilis eſt ſimpler vt
pois g^o nlla gene^o pa^o erit natura-
lis: conſequens eſt falſu3 ergo & an-
tecedens: cōtra probatur. Nam ge^o
ex hoc dicitur naturalis quia ſuſce-
ptibile appetit naturaliter ipſam
formam: ſed ſi omne corrupendū
fit ſimpler nihil erit quod appetat
naturaliter formam generandam:
forma enim corrupendi non ap-
petit illā: quia nihil appetit ſui cor-
ruptionem: ergo talis gener^o non ē
naturalis. Preterea. mutari eſt
aliter ſe habere nunc quam prius. ex
ſexto phy. Sed ſi per te nihil cor-
rupti manet in generato non erit a-
liquid quod aliter ſe habeat nūc q̄
prius. & per conſequens tollit om-
nis mutatio & omne mſatari. Pre-
terea. ſi gener^o non fit niſi ſecundū
illum profectum ad gradum intrin-
ſecum entitatis ergo omnes res ge-
nerabiles & corruptibiles ſunt eiuf-
dem ſpeciei. conſequens eſt falſum
evidenter. ergo & antecedens. con-
ſequentia patet quia gradus intri-
ſecus rei non variat ſpeciem. Quis
enim diceret q albedo intenſa diſti-
guatur ſpecificē a ſe ipſa remiſſa.
Confirmatur ſpecialiter de anima
intellectiva. quia nec ipſa eſt gra-
dus intrinſecus materie nec mate-
ria. poteſt intrinſece perficere ad
talem graduz. Alia opinio. eſt que
vt reducat ad formā dicit tria. Prī-
mum dictu3 eſt q materia & forma
diſtinguntur realiter vt duo poſiti-
ua. ſed quodlibet precise acceptum

non habet rationē entitatis & rea-
litatis. Secundum dictum eſt q
materia & forma ſeorſuz acceptę nō
habent rationem precise intelligi-
bilitatis a quocunq intellectū eti-
am angelico. Ita q vnuz ſine alio
non ſufficit ad terminandum actū
intellectus. Tercium dictum eſt
q ſequitur ex predictis q materia
& forma non poſſunt dici duo quid
vel duo aliquid vel duo hec. ſed di-
cuntur duo huius. incitant enim
ipſuz hoc. Pro iſta poſitione ar-
guit ſic illud quod ſolum habet ra-
tionem diſtinguibilis vel diſtincti-
ui non eſt aliquid hoc. nec dicit pre-
ciſam entitatem ſeu realitatem.
Sed forma & materia ſunt huius-
modi. ergo &c. maior probatur qz
omne q eſt aliquid hoc. dicit diſtin-
ctam realitatem conſtitutam ex di-
ſtinguibili & diſtinctivo. Si ergo il-
lud quod ſolum rationem diſtincti-
bilis vel diſtinctivi dicit aliquid h^o.
eſſet alia aliqua realitas conſtitu-
ta ex diſtinctibili & diſtinctivo. & tūc
non ſolum diceret hoc vel illud ſed
eſſet proceſſus in infinitum. minor
probatur. Primo de materia. q ip-
ſa habet ſolū dictū rationē diſtincti-
bilis. quia i fundamento nature ni-
hil eſt diſtinctum. ex primo metba.
Secundo probatur de forma q
habeat ſolam rationem diſtinctivi
quia forma eſt actus. actus autem
diſtinguit ex ſextimo metba. diſtin-
guit quidem formaliter non effecti-
ue. quia tunc talem diſtinctionem
formalem poſſet deus ſemper ſup-
plere perſe. quod eſt falſum. Sed di-
ſtinguit formaliter. Preterea ſe-
cundo ſic. prima integrantia enti-
tatem non ſunt entitates. Sed ma-
teria & forma ſunt huiusmodi. ergo
&c. maior probatur. quia aliter nō
eſſent integrantia. vel idem ſeipſuz

Quia dicitur naturalis in.

*Gradus rei intrinſecus nō
variatur ſpeciem*

Alia eſt opinio.

integraret. minor ostenditur: quia materia & forma: sunt cō intrinsece entitatis & quedam portiones entitatis. Confirmatur. quia cōmē. oc tō Metba. nominat materiam & formam quasdam truncatas entitates. ¶ Preterea. tercio. quod nō est aliquid formatum non est entitas vel aliquid huius. Sed materia & forma non sunt aliquid formatum. ergo tē. maior videtur cui dens. quia quod est aliquid huius. est aliquid formatum. minor probatur primo de forma quia forma est quedam formalitas. figura. & dispositio. & modus. vt videtur Aristoteli eam nominare. secundo phy. & quinto Metba. quod autem est formalitas non est aliquid formatum. sicut nec figura figura tum. vel dispositio. vel modus modificatum. ¶ Secundo probatur de materia. quia ipsa est quid formabile: figurabile: disponibile: & modificabile: sed formabile non est formatum: nec disponibile dispositum. Confirmatur specialiter de materia qz nulla ētias preexistit in entificatione simpliciter: Sed materia preexistit in entificatione simpliciter: ergo materia non est aliqua entitas: maiō patet: quia entificatio. i. generatio simpliciter est ex non ente simpliciter: ex primo de generatione. minor probatur ex eodem primo de generatione: qz materia prima maxime est subiectum generationis seu entificationis simpliciter. ¶ Preterea. quarto arguo sic. sicut se habent partes circuli ad circulum sic materia & forma ad entitatem: Sed partes circuli non sunt circulus sed sunt quedam formationes ipsius circuli: ergo materia & forma non sunt entitates sed formationes quedam entitatis. maior

patet. quia sicut partes circuli sunt quedam partes integrales circuli. sic materia & forma sunt integrantes entitatem. ¶ Preterea. quinto & est quasi idem arguo sic. sicut se habent vnificatio & vnificabile ad ipsum vnum siue vnificatum: sic entificatio & entificabile ad entificatum. Sed vnificabile pura corpus animal & vnificatio pura anima non sunt aliquid vnificatum: ergo materia que est quoddam entificabile & forma que est quedam entificatio non erit aliquod entificatum siue aliqua entitas. ¶ Sed ista imaginatio non placet. vnde contra primum dictum arguo sic. ¶ Ista duo positiua realiter distincta sint. A & B: aut sunt ens: aut non ens: si non ens: ergo ens ponitur ex non entibus intrinsece: quod est absurdum & contra te: quia non essent duo positiua sed duo negatiua: si sunt ens: ergo res: quia res & ens conuertuntur secundum auice. ¶ Primo metba. cap. quinto. Ad materia ergo & forma sunt duo entia & due res & per consequens duo aliquid. ¶ Preterea. vel materia & forma sunt duo positiua distincta distinctione extra animam: vel non: si sic: ergo per necessitate sunt duo distincta ex natura rei: & dicunt duas res vel duas realitates: si vero non sunt distincta distinctione extra animam ergo non sunt distincta realiter: quod est contra te: & ulterius essent entia solum secundum rationem: quomodo ergo possunt componere compositum compositione reali: si n. videtur possibile. ¶ Contra secundum dictum arguo sic: quaecumqz hēnt distinctas rōes vel ētates sunt distincte acceptibilia a potentia hēnte ens pro objecto adequato:

Cont p'g dicitur.

2^a dicitur pbat.

Sed materia et forma habent distinctas rationes entitatis: ut patet ex predictis ergo et c. Sed intellectus humanus et angelicus habent ens pro obiecto adequato etiam secundum te qui dicis in scripto super primum sententiarum quod nouiter edidisti quod ratio entitatis est prima ratio intelligibilitatis. ergo intellectus tam humanus quam angelicus poterit materiam et formam intelligere distincte. ¶ Preterea quod potest distincte intelligi ab aliquo intellectu non repugnat sibi quantum est ex parte sua quin distincte possit etiam terminare actuum intellectus: Sed materia et forma distincte cognoscuntur ab intellectu diuino: ergo et c. maior est euidens: quia si intelligeret res sub ratione repugnante obiecto: iam esset intellectus falsus: minorem probabo sic: quaecunque habent distinctas ydeas in deo sunt distincte conceptibilia a diuino intellectu: Ydea enim ponitur ratio intelligendi: Sed materia et forma habent distinctas ydeas in diuino intellectu: ergo et c. minor probatur: quia sunt distincte producibilia: et per consequens per distinctas rationes ydeales: quicquid enim deus distincte producit distincte intelligit: cum producat ut agens per cognitionem: patet ergo quod materie et forme non repugnat distincte terminare actum intellectus. ¶ Contra tertium dictum arguo sic. vel materia et forma sunt duo nihil: vel sunt duo aliquid: vel unum nihil: vel unum aliquid. Non potest dari primum vel tertium per te qui ponis ea duo positiua: Nec etiam secundum veritatem: quia esse non componitur intrinsece ex nihilo ergo oportet dare secundum quod materia et forma sunt duo aliquid.

¶ Preterea. Contra totam positionem arguo sic. quaecunque sunt separabilia ab inuicem separatione reali illa per necessitatem sunt plures res et plures entitates: Sed materia et forma sunt huiusmodi. ergo et c. maior videtur euidens ex terminis: Nam ad oppositum predicati sequitur oppositum subiecti: minor patet per commentatorem quarto philosophorum. quia transmutatio fecit cognoscere materiam: unde materia manet eadem sub forma generatim corrupti: non simul. ergo successine: ergo saliter separata forma. quia quicquid est sub una quicquid sub alia. Dicendum est ergo: quod materia et forma sunt duo positiua realiter distincta: ut due res precisibiles et distincte conceptibiles. vel duo hec. vel duo aliquid. ¶ Nec rationes eius cogunt. Ad quam solutionem premitto duo. primum est quod esse aliquid huius competit rei: non absolute. sed in respectu: et ideo si ab illa re circumscribatur ille respectus quo erat aliquid huius. erit aliquid hoc. Esse ei aliquid hoc. et esse aliquid huius: non sic repugnant quin eidem rei possint conuenire sub alia et alia ratione. Exemplum. Manus et pes. in respectu ad totum corpus. non sunt duo hec: sed duo huius. Si autem circumscribatur ille respectus ad totum puta si separentur per intellectum. vel realiter a corpore. erunt duo aliquid hoc: et non duo huius: quia quodlibet faceret unum per se existens: Similiter dico in proposito. quod materia et forma licet respectu entitatis totius compositi sint duo huius. absolute tamen in se considerata sunt duo hec. et duo entia. et duo aliquid. quicquid enim est extra nihil est ens. et aliquid. et res. ¶ Secundum quod premitto est quod entium

quedam sunt simplicia quedam cōposita. vt3 ex prio articulo. Et simplicium quedam sunt increata. vt ens primuz. quedam creata. vt omnia simplicia citra primum. quodlibet horuz est vere ens. probatur. qz quicquid est extra nil est vere ens. quia inter ens ⁊ nihil non cadit medium ⁊ per consequens est vere res. quia ens ⁊ res conuertuntur. Sed quodlibet predictorum vt patet discurrendo est extra nihil. ergo ⁊c.

Tunc respondeo ad rationes.

Ad primum. nego maiorem. Ad probationem tamen cuz dicis q omne aliquid hoc. dicit distinctam realitatem compositam vel constitutam ex distinctibili ⁊ distinctiuo. Dico q est falsum vlr accipiendo. quia verum est de hoc aliquid composito. n̄ de simplici. ⁊ sic nullus erit processus in infinitum. Esse enim distinctibile ⁊ distinctiuuz ⁊ esse distinctū. non repugnant diuersimode accepta. Materia enim est purum distinctibile distinctione que est per formam. ⁊ sic intelligendum est illud q in fundamento nature nil est distinctum. sed nihilominus est quid distinctum distinctione entitativa. id est equiuocas de esse distinctum. Si militer forma distinguit distinctione formali. ⁊ sic verum est illud q forma seu actus distinguit. Sed nihilominus est aliquid distinctum distinctione entitativa. qz tā materia qz forma sunt aliquid ens distinctuz extra suam causam. Ad secundum cuz dicis q primo integrantia. ⁊c. Dico q verum est primo integrantia entitatem non esse entitates illas quas integrant. quia nihil integrat vel cāt seipsuz. ⁊ ex hoc habeo contra te. quia alia est realiter entitas totius integrati ab entitate p-

tiuz integrantiū. ⁊ sic ē vera minor sub assumpta. Si autem accipias maiorem vlr sic dico q est falsa qz entitas compositi ex entitatibus integratur. Arguere autem non sunt entitates quas integrant. ergo nō sunt entitates est euidenter falsa sequentis. Ad confirmationem dicendum quod comentator. ideo nominat materiam ⁊ formam. entitates truncatas. quia non sunt tales quales sunt entitates compositae respectu quarum sunt quedaz portiones ⁊ quedam trunci sed ex hoc nō sequitur q in se sint nihil. ergo aliquid. Ad terciuz cum dicitur q nō est quid formatum ⁊c. Dico q ista maior est falsa. Non enim omnis entitas est formata. Ad confirmationem de materia. Dico q ly simpliciter dupliciter potest accipi secundum Ari. primo de generatione. simpliciter. i. vniuersaliter. vel simpliciter. i. principaliter. Si primo modo sic maior est vera. qz ante ens vniuersaliter non est aliquod ens. sed tunc minor est falsa. qz materia non preexistit tali entificationi. si accipias simpliciter secundo: sic maior est falsa. quia entificationi entis simpliciter. id est entis principaliter quod est subiecta necessaria preexistit vt subiectum aliquod ens. sed tunc minor est vera. qz materia preexistit tali entificationi ⁊ sic loquitur ibi Ari. de ente vel nō ente simpliciter ad litteram. vt patet intuenti. Ad quartum concessa maiore nil habes. dicitur q sicut partes circuli non sunt. circulus quem componunt sic. materia ⁊ forma nō sunt entitas quam componunt. sed non sequitur. ergo non sunt aliqua entitas. sed cōmittitur dñtis falsa. Aliter negatur maior. qz non est simile. nam circulus dicit realitatez

Mā & forma sunt entitates truncatz:

Simp² d² 2.

*⁊ distinctum equiuocum ⁊ distinctum formale.
ambiguum.*

specialem. sed entitas transcenden-
tem. licet ergo ptes circuli possint
fugere realitatem circuli quia non
propter hoc erunt nl materia ta-
men et forma nō possunt fugere rea-
litatez entitatis nisi essent nl. ergo
et. Ad quintuz per idem quia sic
currit argumentum.

Alia est opinio Johannis
scoti quam reputo veriores. Ad cu-
ius euidentiam primo condictiōes
aliquas materie edisseraz secundo
conclusionē intentam mēqz addiciōes
probando inferam. Tercio pro de-
claratione conclusionis: et argu-
mentorū solutione distinctiones
quasdam ostendam. *De primo*
est prima conditio materie. q ipsa
est fundamentum et receptaculum
omnium formarum materialium.
hoc apparet ex primo metha. et se-
cundo de generatione vbi Ari. ma-
teriam nominat pandereos. idest re-
ceptaculum omnium formarum.
Secunda conditio est. q materia
est p se principium ex primo phy.
Et est per se cā secundo phy. et est
per se pars. ex vij. Metha. Tercia
conditio est q materia est per
se subiectum generationis. ex pri-
mo de generatione. prima inqt ma-
teria quaz vocat ibi yle est maxime
subiectum generationis et corrup-
tionis. Quarta conditio est q
materia est per se terminus creatio-
nis secundum Augustinum. xij. cō-
fessionuz. Quinta conditio est.
q materia est ingenerabilis et in cō-
ruptibilis primo phy si. *De secun-*
do de prima conditione arguo sic.
impossibile est idem realiter sepe-
ri a seipso. quia da opposituz sequi-
tur q idem simul erit et non erit. qd
est opositum primi principij et per
consequens falsum. sed materia et

forma sunt sepeabilia abinuicem.
Materia enim est receptaculuz om-
nium formarum: sed non simul. er-
go successive. et per consequens se-
peabilis a qualibet forma seorsuz.
ergo materia et forma non sunt idē
realiter. *Preterea.* primum recep-
taculum est distinctuz realiter a pri-
mo recepto. sed i genere cause ma-
terialis est dare primuz receptiuū.
cum non sit processus in infinitum
in causis per se. ex secundo metha.
ergo materia est realiter distincta a
forma que est primuz receptuz. ma-
ior est evidens. Tum quia nihil est
idem realiter sui ipsius receptiuuz.
Tum quia aliter primuz receptiuū
non esset primum si aliquid ipsius
recepti in eius ratione clauderetur:
ita nec econuerso. *Preterea* ex se-
cunda conditione arguo sic. omne
compositum vere et essentialiter cō-
stat ex componentibus realiter et es-
sentialiter distinctis quia opositum
predicati infert opositū sibi. Sed opo-
positum ex materia et forma est ve-
re et essentialiter composituz. ergo
et. minor patet. quia materia est
per se principium essentialē et per
se causa et pars quiditatis. *Confir-*
matur. quia compositum ex mate-
ria et forma uel constat ex nihilo et
nihilo. uel ex nihilo et aliquo. uel ex
aliquo et aliquo: prima duo sunt in-
compossibilia. quia nihil non pōt
esse per se causa intrinseca et pars.
uel per se principium essentialē ali-
cuius entis. ergo oportet dare ter-
cium et sic propositum. *Preterea*
ex conditione quarta. arguo sic.
Materia est terminus creationis.
forma non nō est terminus creatio-
nis. ergo forma non est materia. mi-
nor patet. quia forme naturales si
educuntur de potentia materie per
creationem. *Preterea* ex tercia ar-

Conditioes mae.

*Quia de forma nō pot
id realitate.*

quo sic. Materia est subiectum generationis. forma non est subiectum generationis. sed magis terminus. ergo forma non est materia. **P**reterea ex quinta conditione arguo sic. Materia est ingenerabilis & incorruptibilis. forma non est ingenerabilis & incorruptibilis. ergo forma non est materia. **C**onfirmatur etiam opinio. per rationes quibus argutum est contra opiniones precedentes. ex improbatone enim illarum patet veritas huius. **D**etertio. quia materia dicitur ens in potentia. Est notandum. qd ens in potentia dicitur dupliciter. vel sic subiectum potentie. vel sicut terminus potentie prima potentia dicitur subiectiva. secunda dicitur obiectiva. & hec est dicta entis. qd circuit oēs ens creatus. ita simpliciter qd compositum. **N**otandum autem qd iste due potentie non sunt eedē qd sunt separabiles vt patet in creabili. qd enim creatur est in potēcia obiectiva: non subiectiva. qd in creatione vnum subiectus subicitur. Aliquando tamen eedē in eodē potentia ei vt est in subiecto & ad aliud dicitur subiectiva: & illa eadem vt est i⁹ ad qd est dicitur obiectiva. **E**xemplus. Aliomodo. superficies est in potentia ad albedinē. & aliomodo ipsa albedo est in potentia anteqm sit. sed eadem vt comperatur ad subiectus dicitur subiectiva. & vt comparatur ad agens dicitur obiectiva. **A**d ppositum. **M**ateria dicitur ens in potentia nō obiectiva sicut albedo anteqm sit qd materia non est sic in potentia agentis. sed manet actu sub vtroq; terminorū in transmutatio-
ne sed dicitur ens in potentia subiectiva eo modo quo superficies dicitur in potentia ad albedinem: **N**am materia est ens receptivum

actus subālis primo. & actus accidentalis secundario. ita qd licet materia sit ens in actu entitativo qd ē aliquid extra suam causam distinctum. tamen distinguitur contra actus formales ppletus & specificus. & ita describitur p ens in potentia. qd maxime est receptivus actus. nō qd omnino sit in potentia. sicut est albedo futura. vel sicut est antepus qd tunc non possent sibi competere conditiones quas premissi. **N**otandum secundo qd ppositio est duplex quedam conceptum. quedam entium. & in qualibet cōpositiōe cuius non sit processus in infinitum est d uenit ad aliq duo extrema formaliter alterius ratiōis. ita vt nil vni⁹ includatur in ratiōe alterius. **I**sta extrema in cōpositiōe entium siue rex sūt forma & materia prima ita qd materia est pur actuabile & pfectuale forma est pur actuatiuū. & nihil vnius includitur in ratiōe alterius. qd aliter nec illud esset pur actuatiuū. nec illud pur actuabile. **E**x extrema autē in cōpositione conceptus sunt conceptus tantum de terminatiui. & tm detriabiles. qualis est conceptus entis ad quē stat resolutio conceptus determinabilium. Alio extremus est conceptus pure determinatiuus qlis est conceptus vltime differentie. **E**x quibus patet correlarium qd extrema in qualibet harum compositionum sunt in suo ordine primo diuersa & in nullo conueniunt vt predicti. ita qd nihil vnius includatur in ratione alterius.

Dico ergo. ad questionem. **E**x omnibus premissis. qd materia distinguitur realiter a forma realitate positiva receptiva omnino alterius rationis a forma. & est quid primo diuersum ab ea. probatur

Cōpo entium
conceptum.

Cor 7.

& vltimate ad qm

Quo mā est ens & potia.

illa sunt primo diuersa que in nullo conueniunt ita qd nō includitur vnus in ratione alterius. nec e conuerso. sed materia & forma sunt huiusmodi ergo &c. maior patet ex. v. Metha. minor patet ex predictis. quia si non. vel tota forma non esset nata recipi quantum scilicet ad illud qd includeret de materia. vel materia tota non esset nata recipere quantum ad illud quod includeret de forma.

Ad argumenta ad primū.

Cum dicitur illud quod non est distinctum conceptibile. &c. datur. s3 minor est falsa. Ad probationem. Materia est cognoscibilis secundū analogiam ad formam. Dico qd verum est intellectui humano pro statu isto. Quis ratio est quia cognoscimus rez a posteriori & p operationem eius. vnde ex distinctione operationum arguimus distinctas formas. quia forme est agere. & qz materia non est ratio agendi Ideo eam non cognoscimus in se precise sed in relatione ad formam. tamen ipsa est de se distincte cognoscibilis a potentia non impedita. Contra. omnis potentia habens aliquod commune pro obiecto naturali & ad quato potest naturaliter in quodlibet contentum perse sub illo communi aliter non esset adequatus sed excederet potentiam. sed ens est tale obiectum intellectus nostri secundū auic. primo metha. ca. v. ergo cum materia contineatur sub ente potest p se intelligi ab intellectu nostro. Respondeo concessa maiore. Dico qd minor est falsa. quia ens nō est naturale obiectum intellectus nostri. Sunt enī multa entia puta proprietates intelligentiarum & dei quas naturaliter non possumus co-

gnoscere. sed est necessarium reuelatio. quid ergo erit obiectum naturae adequatum intellectus viatoris. Respondeo forte qd ita materia vel aliquid aliud de quo non curro ad presens. Ad secundum. Dico qd materia est pura potentia subiectiua. sed ex hoc nō sequitur qd sit nō. vt3 ex tercio articulo. posset etiā dici qd esset quodammodo compositum ex potentia & actu sicut quelibet creatura modo preexposito in primo articulo. sed ex hoc non sequitur qd sit principium primum. quia non est composita ex rebus. Ad terciū. concedo qd vniūsermīter negatur esse a subiecto generationis & affirmatur de subiecto motus: sed loquitur de esse formali perfecto & specifico: quia subiectum motus est aliquod ens actu perfecto & formali: Materia autem non: sed ex hoc non sequitur qd sit nō: quia est aliquid in actu entitativo: quo distinguitur & ponitur aliquid extra suā causam. Contra. quia motus est actus entis in potentia. Ex tercio phy. ergo non videtur qd subiectum motus sit ens actu sed potentia: Respondeo. concedo qd de ratione subiecti motus vt sic non est qd sit ens actu sed potentia: sed tamen ē coactum necessario qd sit aliquod ens in actu perfecto: & hoc sufficit philosopho ad distinguendum generationem a motu. vnde dico qd subiecto motus vt sic accidit qd sit ens in actu perfecto: licet hoc sit quodammodo necessario ex actu. Ad quartum. cui3 dicitur quando aliquid dicitur analogice de duobus. &c. Dico qd ista est falsa vniūseraliter accepta: licet in quibusdam verum sit. vt de sano de quo exemplificas habet tamen defectum in multis. Exēplum. ens dicitur analogice de sba

Ma est cognoscibilis p analogiam.

quo h'us cognoscimus.

probat.

infinit.

In eo reduplicat q. r. g. m.

et accidente. et tamen sicut subiectum est formaliter ens. ita et accidens.

Infra

¶ Contra. accidens non est ens nisi in eo quod talis entis. vij. Metaph. Respondeo. secundum Ari. quinto Metaph. cap. de in eo: quia quot modis dicitur causa tot modis dicitur in eo: ita quod in eo quod reduplicat aliquando causam formalem. Exemplum. si dicatur homo est homo in eo quod rationalis. Aliquando reduplicat causam materiale. puta homo est homo in eo quod habet tale corpus. aliquando reduplicat causam efficientem. ut homo est homo eo quod productus a deo. Aliquando reduplicat causam finalem puta homo est homo in eo quod capax beatitudinis. Ad propositum. cum ait Ari. Accidentia non sunt entia nisi in eo quod non reduplicat causam formalem: sed subiectivam vel efficientem. ut sit sensus. accidentia sunt entia in eo quod existunt in substantia. vel in eo quod causa effectiue a substantia. sed ex hoc non habes quin accidentia sunt formaliter entia. ¶ Ad quintum. Nego consequentiam. ad probationem dico quod Ari. inducit hoc contra philosophos antiquos qui subiectum generationis ponebant aliquod corpus existens in actu perfecto specifico: ut eis imponit: puta aliqui terram: aliqui ignem: et cetera. et tunc sequitur contra eos quod generatio est alteratio: quia circa tale corpus non posset fieri mutatio nisi accidentalis: Sed ponendo materiam aliquod ens actu. non formali vel specifico: sed in actu entitativo: potest servari generatio simpliciter distincta ab alteratione: unde philosophus dicens materiam non esse actu non dicit ipsam esse nihil. ¶ Ad confirmationem patet per idem quod forma substantialis non advenit materie

existenti in actu specifico et perfecto. ¶ Ad sextum dico quod materia et forma distinguuntur se totis distinctione rei que opponitur convenientia in re. quomodo conveniunt omnia composita ex materia et forma. quia ut ostensum fuit nihil materie includitur in ratione forme vel econverso. non tamen se totis distinguuntur distinctione que opponitur convenientie in conceptu. quia forte tam forma quam materia conveniunt in conceptu substantie et entis et cetera. et sic non sequitur quod magis distinguuntur quam substantia et accidens. imo plus conveniunt convenientia conceptus quam substantia et accidentia. Aliiter posset dici quod plus distinguitur aliqua potest esse dupliciter. vel quia minus conveniunt. vel quia plus repugnant. primo modo plus distinguuntur substantia et accidens quam albedo et nigredo. patet. secundo converso. Ad propositum dici posset forte quod materia et forma plus distinguuntur primo modo quam substantia et accidens. quia sunt se totis distincta. non sic substantia et accidens. sed secundo modo plus distinguunt substantia et accidens. quia non faciunt unum per se sicut materia et forma quod videtur esse propter maiorem repugnantiam seu non identitatem intrinsecam que est inter substantiam et accidens quam inter materiam et formam. ¶ Ad septimum dico quod ex duobus existentibus in actu accipiendo actus formalem et specificum qui distinguitur contra potentiam subiectivam: non potest fieri unum per se. quia quilibet talis actus dat esse perfectum sed ex duobus actibus entitativis ut actus est divisus contra potentiam obiectivam. sic dico quod potest fieri unum per se. huiusmodi autem sunt materia et forma. ad illud septimo

plus distinguitur 2r.

Verba. dico q̄ auctoritas soluit se
ipsam. quia materia non est qd nec
quantum nec aliquid quibus ens d̄
terminatur. Illa enim quibus ens
determinatur sunt genera vel speci-
es. Materia autem nullum horum
est. *Ad ultimum dico q̄ comen-*
loquit d̄ potentia obiectiva. Et sic
verum est q̄ agens extrahens illaz
potentiam ad actum non largitur
multitudinem sed perfectionem. qz
albedo in actu non est compositor
scipsa vt in potentia obiectiva sed
perfectior. Si vero sit sermo de po-
tentia subiectiva sic agens largi-
tur multitudinem quia in termi-
no generationis aliquid est actu in
materia quod prius non erat.

*Agens ex his actus no
largit multitudinem.*

Ad secundū p̄ncip̄e
Sic proceditur et argui-
tur q̄ materiam existe-
re sine forma includet
contradictionem ex ter-
minis. primo ex materie diffinitione.
sic diffinitio et partes diffinitionis
actualiter competunt diffinito: sed
si materia existeret sine forma non
competeret sibi diffinitio materie:
ergo et c. maior est evidens: sed mi-
nor probatur: quia Aristot. Primo
physi. diffiniens materiā ait sic: q̄
materia est primum subiectum uni-
cuique ex quo fit aliquid cum in sit
non secundū accidens. sed materia
a forma separata non inesset. ergo
et c. *Preterea. ex materie entita-*
te arguo sic secundo. quia si mate-
ria posset existere sine forma. vel h̄
esset quia materia dicit aliam enti-
tate simpliciter. vel quia aliā distin-
ctā a forma. vel aliam distinctam et
absolutam priorem: entitate forme
Primum non. quia cum relatio di-
cat aliam entitatem a fundamen-

to. et motus a mobili posset fieri re-
latio sine fundamento: et motus si-
ne mobili. quorum vtrunq̄ est ab-
surdum. Nec secundum. quia sic
entitas totius posset fieri sine par-
tibus. puta homo sine anima et cor-
pore. cum dicat aliam entitatem ab-
solutam a partibus. eadem ratio-
ne duo alba posset fieri sine relati-
one similitudinis. quorum vtrunq̄
videtur absurdum. Nec tertium. qz
sic subū posset fieri sine p̄pria pas-
sione cum dicat aliam entitatem ab-
solutam et priorem ex natura rei ip-
sa passione. quod est impossibile. er-
go nullomodo est possibile materi-
am existere sine forma. *Prete-*
rea. ex materie relativitate arguo
sic tertio. Impossibile est effectum
formale esse sine forma: puta esse al-
bum sine albedine: sed esse relatum
est effectus formalis relationis: ma-
teria autem refertur ad formam ex
primo Physi. ergo impossibile est
esse materiam sine forma vel relatio-
ne. Sed relatio est quedam forma.
ergo et c. *Preterea. ex materie ac-*
tualitate arguo quarto sic. Impos-
sibile est aliquid existere sine existen-
tia: sed existentia est quedam forma
rei que existit: ergo impossibile est ma-
teriam existere sine forma. *Pre-*
terea. ex materie p̄prietate arguo
sic. v. Impossibile est duo contraria
eidem simul in esse. ex primo de ge-
neratione: sed si materia esset sine for-
ma inesset simul sibi duo contra-
ria. ergo. et c. minor probatur. quia
haberetur simul potentia ad formas
contrarias. formarum autem con-
trariarum contrarie sunt potentie.
ex tertio phy. vt posse sanare et pos-
se egrotare. *Preterea. ex mate-*
rie finitate arguo. vi. sic. omne es-
citra primum est finitum et limita-

tum: sed materia si esset sine forma esset illimitata. quia limitatur per formam. ergo τ c. **Ad oppositum** per se esse magis competit substantie quam accidenti: cum sit modus proprius essendi predicamenti substantie: sed accidentia esse per se nullam includit contradictionem: immo de facto ita est in sacramento eucharistie: ergo multo magis est possibile hoc de materia cum ipsa sit substantia ex secundo de anima.

Confirmatur. τ est idem quia non minus dependet accidens a substantia quam materia a forma: sed accidentia possunt existere sine subiecto: ergo materia sine forma: unde qui hoc negant de materia magis negarent de accidentibus nisi eis veritas fidei obuiaret.

Respondeo in ista questione.

primo opiniones aliquas improbo. Secundo op. scoticam declarabo. Tercio quedam dubia occurrentia remouebo. **Quantum ad primum** est una opinio dicens hoc includere contradictionem τ esse omnino impossibile materiam existere sine forma. probatur multipliciter. **Et primo** sic. quanto aliqua sunt magis unum tanto minus sunt separabilia. Sed materia τ forma sunt magis unum quam subiectum τ propria passio. ergo cum subiectum τ passio non sint separabilia. quia hoc esset contradictio multo minus materia τ forma sunt inseparabilia. maior est evidens quia unum est quod est indivisum τ inseparabile in se τ diuisum ab omni alio. minor probatur. quia materia τ forma faciunt unum per se essentialiter τ in primo modo di-

scendi per se. **Preterea.** secundo sic. omni eo quod per se potest esse potest fieri aliquid inferius. puta illud quod non potest per se esse: sed non potest fieri inferius materia: quia est ens in potentia: τ est prope non secundum Augustinum. quicquid igitur esset inferius materia esset nihil: ergo impossibile est materiam esse per se. **Preterea.** tertio sic. quod non est actus nec habens actum non potest actu per se existere: sed materia est huius modum sit ens in potentia: τ potentia τ actus diuidunt ens: quia nihil actus includitur in potentia nec e converso: ergo materia non potest per se existere. **Confirmatur.** Omne esse est a forma secundum Boetium. ergo materia non potest esse sine forma. **Preterea** quarto. quod non habet ydeam in deo non potest esse vel fieri sine alio: sed materia non habet ydeam in deo ergo τ c. maior patet. quia ydea est quod mediante res est producibilis in effectum. **Preterea.** v. que analogantur in aliquo primo illud est formaliter τ realiter in illo primo: non in alijs nisi per attributionem solum ad illud primum: sed omne esse est a forma: ergo materia non habet esse nisi per analogiam ad formam: maior patet δ sano i aiali τ vrina. **Preterea.** vi. Materia dependet plus a forma quam e converso. sed forme aliquae materiales non possunt existere sine materia. ergo multo minus e converso. minor probatur. quia aliter ille forme essent spirituales τ in materiales. quod est contradictio cum sint forme materiales: τ corporales. **Preterea** septimo. impossibile est creaturam existere sine conseruatione:

Sed conseruatio est quedam forma respectiua: ergo impossibile est materiam existere sine forma. Dicunt igitur isti qd est omnino impossibile materiam existere sine forma: quia sequitur triplex contradictio.

Primo ex parte esse in actu. qz esse in actu vel est forma vel sequitur forma. Materia autem nec est forma nec habens formam si esset separata: ergo esset actu et non esset actu: haberet formam et non haberet.

Secunda contradictio esset ex parte materie: quia ipsa est pura potentia: si ergo esset per se in actu esset pura potentia et non esset.

Tercia contradictio esset ex parte per se stantis: quia omne per se stans in genere substantie est species: vel in diuiduum et in genere directe: Sed de ratione materie est qd sit pars speciei vel indiuidui: ergo si per se staret esset pars et non esset pars. Sed ista opinio est falsa et irrationabilis. Eius improbatio et falsitas patebit ex secundo articulo ubi opinio contraria probabitur. Nec rationes congruunt unde Respondeo per ordine.

Ad primum. cum dicitur quantum aliqua sunt magis unum. et c. Dico qd duplex est unitas. scilicet unitas identitatis realis. Et unitas unionis: si primo modo accipis unum sic maior est vera: sed minus est falsa: quia magis sunt unum realiter subiectum et passio quam materia et forma. immo non est comparatio. quia materia et forma sunt unum realiter. Subiectum autem et passio sunt unum realiter. Si autem accipis unum secundo modo sic maior est falsa et minor vera. quia unitate unionis magis sunt unum materia et forma ut procedit probatio minoris quam subiectum et passio. Ad secundum cum dicitur omni eo quod per se esse potest et c. concedo maior

rem quia etiam esse in alio inferius est ipso esse per se. ideo omne accidens est inferius substantia et parte subiecti sed minor est falsa. quia omne accidens est inferius subiecti. Ad augustinum. materia est proprie nihil non simpliciter. sed in genere subiecti. quia est infimum in illo genere. Contra si aliquid quod inferius substantia potest fieri ergo aliquod superius et per consequens aliquod superius supremo angelo. Respondeo. Licet forte conclusio sit vera qd deus possit facere aliquod superius supremo angelo. tamen quicquid sit consequentia non videtur valere quia nihil est superius subiecti: Est autem aliquid inferius ea. puta. omne accidens quare non sequitur si posset fieri aliquid inferius subiecti. ergo aliquid superius.

Ad tertium cum dicitur quod non est actus. et c. Dico qd actus est duplex formalis et entitativus. primum opponitur potentie subiective. Secundus potentie obiective. Et secundo modo actus et potentia sunt diuidentia entis. Non primo modo ut patet ex questione precedenti.

Si ergo loqueris de actu formali. maior est falsa: et minor vera. Si de actu entitativo. sic maior est vera. et minor falsa. quia materia desinit licet non sit actus formalis ut sic. nec habens actum talem: est tamen actus entitativus. quia non est nihil.

Ad confirmationem. Omne esse est a forma. verum est de actu specifico et formali. Sed materia habet de se alium actum. ut patet ex predictis.

Ad quartum dico qd minor est falsa. quia materia ut patet habet distinctam ideam in deo. cum sit aliquid distinctum in entibus distincte intelligibile et distincte producibile. Ad quintum cum dicitur que analogantur. et c. Dico qd

opinio supra
3. iudicio.

instans

opinio supra
3. iudicio.

unitas
identitatis
unionis.

Ista propositio si verum dicat in ali-
 quibus: ut in sano & quo arguit: ha-
 bet tamen instantias in pluribus a-
 lijs: ut in substantia & accidente re-
 spectu entis: quia tam substantia
 quam accidens sunt formaliter &
 realiter ens: ut ostensum est in que-
 stione precedenti: & ideo illa maior
 non est universaliter vera: forte eti-
 am in exemplo supponitur unum
 falsum de sano quia non est aliquis
 vnus actus vel conceptus sanita-
 tis communis sano in animali & in
 vrinazimmo sunt equiuoci & diuer-
 si de quo alias. **Ad sextum:** cum
 dicitur q materia plus dependet a
 forma quam e converso: dico q fal-
 sum est quia prius non videtur de-
 pendere a posteriori sed e converso:
 Materia enim prior est forma si-
 cut fundamentum vel fulcimentum
 eius. Sed esto adhuc est falsa mi-
 nor. **Ad probationem** dico q se-
 paratio forme a materia non vari-
 at formam sicut non variantur ac-
 cidentia separata: dato ergo q ta-
 les forme essent separate a materia
 vtique essent materiales & corpo-
 rales sicut prius. & si non actu ta-
 men aptitudine subiecto inhereret.
Ad vltimum dico q relatio con-
 seruationis non est aliquid distinc-
 tum realiter a re conseruata: sicut
 nec creatio a creatura: Ideo mate-
 ria separata esset sine forma: no ob-
 stante relatione illa conseruationis
 seu creationis. Nec illa triplex con-
 tradictio quam dicit cogit. funicu-
 lus enim ille triplex non difficile ru-
 pitur. **Prima** contradictio non est
 contradictio Nam est actus forma-
 lis & specificus & omnis talis vel e
 formalis vel sequitur formam: talis
 non habet materia dese. **Alius** est
 entitatus actus quo aliquid est i

actus: quicquid enim est extra suam
 causam & extra rationem & intellec-
 tum est actus entitatis et talem ha-
 bet materia: cum sit aliquid extra ni-
 hil. ergo materia est in actu entita-
 tivo & non in actu formali. sed hic
 nulla est contradictio: Sed si argu-
 as. non est in actu formali. ergo no
 est in actu est euidenter falsa conse-
 quentis. **Secunda** etiam dicta co-
 tradictio non est contradictio. quia
 esse in potentia est duplex. siue du-
 plex est potentia. subiectiva & ob-
 iectiva. **Materia** est in potentia
 primo modo non secundo. ut dictum
 est in questione precedenti. sed esse
 in potentia subiectiva non abiect esse i
 actu opposito potentie obiective.
Tercia etiam non est contradictio.
 Non enim omne per se stans in ge-
 nere substantie est species vel in di-
 uiduum. habet enim instantiam de
 anima separata materia ergo & est
 pars & potest esse per se stans sicut
 & anima rationalis. **Ad omnes** au-
 tem auctoritates philosophi seu co-
 mentatores. seu cuiuscunque alteri-
 us que videntur negare materiam
 posse existere sine forma. Dicendum
 est q loquuntur de communi cursu
 nature & potentia creata. sed hoc
 non obstante est possibile de poten-
 tia diuina. & per consequens nulla
 includit contradictionem.

Alia est opinio.

Que dicit materiam posse existere
 sine forma absque vlla contradic-
 tione & per potentiam diuinam.
Modus ponendi quantum capio
 est iste. dicit enim q secundum co-
 men. super secundam est ebdoma-
 dam Boetij esse simpliciter & esse
 c iij

2^a opinio

Actus formalis.
 entitatus.

esse
simpliciter
aliquid

Cor. 7.

In materia est esse

aliquid diuersimode accipitur in theologia et in philosophia. Nam in theologia esse simpliciter conuenit rei quadam extrinseca de nominatione abesse primi principij in quantum res participant diuinum esse. sed esse aliquid puta hominem vel Leonem conuenit rei quadam intrinseca de nominatione a natura sue essentie et proprie quiditatis. Philosophi eodem modo dicunt res esse simpliciter et esse aliquid scilicet ab intrinseca rei denominatione. hinc est quod Theologi non dicunt esse simpliciter conuenire equiuoce decem generibus quia eadem ratio ne conuenit eis esse participatum quia participant esse ydeale quod est in se unum et idem licet ydeale dicantur esse diuersi in deo per respectum ad diuersas creaturas. sed philosophi dicunt esse equiuoce conuenire decem generibus quia diuersi sunt rerum essentie quibus secundum ipsum res non solum habent esse aliquid sed esse simpliciter. Ad propositum in materia est triplex esse. unum esse simpliciter siue accipitur esse simpliciter secundum theologiae siue philosophos. Aliud esse aliquid. et hoc dupliciter. unum est in se quedam capacitas et quedam entitas et essentia distincta a quocunque alio. Secundum esse ut fulcumentum compositi. et hoc esse habet a forma. Nam forma perficiendo capacitatem materie communicat sibi suum esse. et per consequens toti composito et tale esse est quod habet materia a forma in actu. Quando autem desinit esse a forma desinit esse simpliciter secundum cursum nature. quod attendentes Philosophi dixerunt

materiam esse ens in potentia et non posse esse sine forma. Si obiciatur quod tunc duplex esse perfectum erit in composito scilicet unum compositi aliud materie. Respondeo. quod verum esset si materia actum suum quem potest habere actione diuina nata esset habere et haberet in composito ad modum materie artificialium. Sed materia non habet ulium actum in composito sed tantum actum forme. Vult ergo dicere quod materia ut in composito habet tantum esse sibi communicatum a forma. Aliud autem esse datur sibi supernaturaliter a deo quod etiam non habet ut est in composito quia repugnat per se unitati compositi. Sed illud esse haberet si deus eam faceret sine forma. Et secundum hoc materia sine forma. Imaginatur enim iste doctor ut videtur quod cutu unius compositi sit tantum unum esse. illud ex consequenti et per accidens est ipsius materie et forme et cuiuslibet accidentis illius totius. si igitur materia separaretur a composito Deus dat sibi nouum esse. quia tunc non potest habere esse totius quod prius. Opinio ergo ista ut applicatur ad propositum de quo queruntur dicit quasi duo primum dictum est quod materia in composito non habet esse nisi compositi et forme. Secundum dictum est quod in separatione si separaretur a forma acquirit nouum esse supernaturaliter a Deo.

instans

Sed contra primum dictum arguo sic.

¶ Quicquid est aliquid propria aliquidate est aliquid. sed materia est aliquid in composito. ergo propria aliquidate est aliquid. et non aliquidate forme vel compositi. maior videtur evidens quia cum esse aliquid dicat entitatem rei intrinsecam. ideo competit rei esse aliquid a sua propria et intrinseca ratione vel aliquidate. minor patet. quia materia in composito non est nichil. ergo aliquid. **¶** Confirmatur: quia unumquodque quod est extra suam causam et extra intellectum sicut habet propriam aliquiditatem et entitatem ita habet et proprium esse. quia esse et essentia idem sunt realiter ut nunc suppono. sed materia est aliquid extra suam causam et extra intellectum ut etiam est in composito. quia non est ens rationis: ergo habet propriam entitatem et proprium esse. et per consequens materia non habet esse formaliter per esse compositi vel esse forme. **¶** Contra secundum dictum arguo sic. Impossibile est transire de contradictorio in contradictorio sine mutatione media. quia aliter non esset ratio quare nunc aliter contradictorium inesset et non prius. Si ergo materia in separatione transit a non esse ad esse illud notum hoc erit mediante aliqua mutatione. Illa mutatio vel erit creatio licet improprie creatio dicatur mutatio. vel erit generatio vel augmentatio. vel alteratio vel secundum locum mutatio. Non creatio: quia materia iam prae fuit et ideo idem bis acciperet esse per creationem. quod est impossibi-

le. Nec generatio quia ipsa materia est ingenerabilis et incorruptibilis. ex primo philosophorum. Nec est alteratio vel augmentatio quia per talem separationem non acquiritur nec qualitas nec quantitas in materia. immo magis abicitur. Nec est loci mutatio. patet ergo quod materia nullum novum esse acquirit si forma separaretur.

¶ Preterea. illud esse vel esset substantiale vel accidentale. Non substantiale. tum quia hoc esset necessarium per generationem. tum quia tunc materia haberet duplex esse substantiale. Primum quod habebat. et secundum quod noviter acquirit. nec potest esse accidentale. quia per tale esse non esset materia per se existens nec simpliciter in dependens sed potius oppositum. quia nullum accidens habet quod sit per se existens vel forma independens.

¶ Preterea. si sic ergo materia naturaliter per se existere poterit sine forma: consequens est falsum. ergo et antecedens. probatio consequentie. licet aliqua perfectio vel aliquod esse alicui supernaturaliter detur: tamen postquam inest naturale est habenti illud habere vel posse habere. Exemplum de ceco illuminato supernaturaliter quia habito visu naturaliter videt. ergo si materie attribuitur tale esse novum supernaturaliter. licet sit miraculum in primo instanti in quo tale esse sibi datur. tamen postea naturaliter materia per se esset secundum illud esse. quod est absurdum.

¶ Preterea. si sic ergo materia naturaliter per se existere poterit sine forma: consequens est falsum. ergo et antecedens. probatio consequentie. licet aliqua perfectio vel aliquod esse alicui supernaturaliter detur: tamen postquam inest naturale est habenti illud habere vel posse habere. Exemplum de ceco illuminato supernaturaliter quia habito visu naturaliter videt. ergo si materie attribuitur tale esse novum supernaturaliter. licet sit miraculum in primo instanti in quo tale esse sibi datur. tamen postea naturaliter materia per se esset secundum illud esse. quod est absurdum.

quo et opio colore.

et contra te. Notandum tamen quod si ista positio intelligeret quod materie sepe attribuitur nouum esse, non positue sed negatiue puta negatio ipsius esse communicati a forma, id est quod materia per se existens esset sine tali esse communicato: quod quidem negatio est quoddam perse esse, ita quod ex hoc materia esse dicitur per se quia non recipit esse forme. Sic opinio haberet colorem quod vere materie sepe attribuitur communicatur ad eo per se esse negatiue, et per se sequens dici potest quod tale esse non haberet materia in composito, quod hoc repugnare, et unitati compositi. Nam si materia non informaretur forma in composito, compositum non esset unum perse, sed quasi quoddam per accidens. Non tamen imaginandum est quod aliquid posituum nouum communicetur materie sepe parate.

Quantum ad secundum.

Est conclusio Scoti quod materia sine aliqua contradictione potest per se existere sine quacunque forma substantiali sine accidentali vel absoluta vel respectiua sic intelligendo, quod ex hoc materia non acquirit aliquod nouum esse positum quod prius in composito non haberet. Hec conclusio probatur quia dupliciter primo sic. Omne absolutum prius alio a quo realiter distinguitur potest esse sine contradictione, sine illo, sed materia est quid absolutum distinctum realiter et prius quacunque forma substantiali seu accidentali, ergo et cetera, maior exponitur. Dico enim prius propter dependentiam essentialem posterioris ad prius. Nam posterius sic dependens non potest esse sine priori

a quo sic dependet. Dico absolutum ad remouendum instantiam de correlatiuis que tamen secum compatiuntur prioritatem originis, ut patet et filius qui sine inuicem esse non possunt. Dico distinctum realiter propter instantiam quod fieret de subiecto et propria passione, et quibusdam alijs: unde maior non videtur neganda nisi propter defectum alicuius conditionis per dictatum minor est euidens, nam quod materia sit prior patet, quia est fundamentum et receptaculum formarum, unde Augustinus, xij. confess., prius origine terminata est creatio ad materiam quam ad formam, licet secundum eum simul tempore materia fuerit creata cum forma, quod etiam materia sit absolutum aliquid, patet quia facit compositionem realem absolutam, et etiam distinguitur realiter a quacunque forma, patet in questione precedenti. Sed instatur contra maiorem rationis quia tunc linea posset fieri sine puncto, cum sit prior eo et realiter distincta et formaliter absoluta, sed et hoc videtur impossibile, quia tunc linea esset infinita. Preterea eadem ratione posset fieri corpus sine figura, cum corpus sit prius et realiter distinctum a figura, et etiam aliquid in se formaliter absolutum. Corpus autem esse sine figura videtur impossibile nec intelligibile. Respondetur ad primum, quod ipsa linea potest accipi dupliciter vel secundum illud quod clauditur inter duo puncta includendo ipsa puncta, vel non includendo ipsa puncta. Item punctum potest accipi dupliciter, vel positiue, vel priuatiue, priuatiue quidem non addit super lineam nec dicit aliquid nisi priuationem linee ad ulteriores partes.

Opio 10 Scoti.

Si primo modo accipitur linea
sic est impossibile eam esse sine pun-
ctis quia sic includit ipsa puncta.

Sicut est impossibile esse hominem album sine albedine. Secundo autem modo accipiendo potest vtrique fieri sine punctis accipiendo punctum positivum. Non tamen accipiendo privativum. Diceres ergo linea erit finita. Respondetur erit infinita, id est non finita positivum, sed finita privativum. Si ulterius arguas ergo infinita simpliciter peccas arguendo secundum accidens. Ad illud de figura dicitur quidam quod figura non distinguitur realiter a corpore, quare non tenet. Contra quia figura et corpus sunt per se in predicamentis distinctis quia corpus est quantitas, et figura qualitas de quarta specie, ergo ipsa sunt realiter distincta. Aliiter ergo est dicendum, quod figura potest accipi dupliciter vel positivum, vel privativum. primo dicitur determinationem quandam extrinsecam et extraneam alterius generis a corpore, quo modo loquitur Aristoteles de figura in predicamentis cap. de qualitate. Secundo modo accepta figura, scilicet privativum dicit determinationem quandam intrinsecam, que nihil positivum addit ultra corpus, sed tantum privationem ad posteriores partes, sic loquitur de figura architecto, sexto principiorum, quod artifex facit figuram intensificationis nihil addendo, sed potius remouendo, primo modo accipiendo figuram, deest potest facere corpus sine figura, secundo modo non, sicut de linea et puncto supra dicebatur. Si ergo arguas corpus erit infinitum, non ergo sed erit finitum non positivum sed privativum. Idcirco secundo modo principale arguitur sic, quicquid

deus conseruat pro vno instanti si
ne alio potest conseruare etia3 pro
quocumq3 sequenti. sed deus pro i
stanti creationis conseruat mate
riam sine forma. ergo tẽ. maior ap
paret. quia equalis virtutis et po
tentie videtur i hoc et illo. minor
pater per Augustinum. xij. cõfessõ.
vt superius adducebatur. quia pri
us ex natura re terminatur creatio
ad materiam q3 ipsa materia i for
matur forma. quia prius oportet
existere receptaculum forme q3 for
ma ipsa. ¶ Confirmatur ratio. quia
quod deus immediate creat. potest
conseruare. quia non minoris vir
tutis est conseruare q3 creare. sed
deus immediate creat materia3. tũ
quia cum materia sit aliquid. pri
mum in entibus non subest causa
litati alicuius creature. tũ quia n
est nata produci nisi per creationẽ
Nulla autem creatura potest crea
re. ¶ Preterea. tertio sic materia
potest esse sine quacumq3 forma. de
terminata. ergo sine forma. simpli
citer. Antecedens est euident. quia
est in potentia ad omnes equali
ter. ergo potest esse sub omnibus.
Non simul. ergo successiue. conse
quentia probatur sic. quicquid de
terminat sibi aliquod genus deter
minat sibi aliquam eius speciem.
vt quicquid est animal est homo vel
leo. tẽ. quicquid etiam determinat
sibi aliquam speciẽ d terminat si
bi aliquod indiuiduum. vt quicqd.
est homo est hic homo vel ille pu
ta sortes vel pto tẽ. ergo a destru
ctione consequentis ad destructio
nem antecedẽtis. quod non determi
nat sibi aliquod indiuiduum nec
speciem et per consequens nec gen
us Si ergo materia non determinat
sibi aliquam formam. ergo nec ge
nus forme. quare sine cõtradictiõẽ

4 **extensione materie.** **Ad quartum** dicendum est qd sic. **Contra.** Respectus ille quedam forma ē. ergo materia non est sine forma cuius oppositum supponitur. **Respon-** deo non est forma realiter distincta sed essentialiter et unitive idem cum materia. ut etiam supra dixi. Sic ad questionem.

Ad rationes principales.

1 Cum dicitur qd diffinitio et partes diffinitionis. et c. **Mego** minorem. ad probationem. dico qd materia separata inest aptitudinaliter et si actualiter. sicut dicimus de inherētia accidentis separati. et hoc sufficit ad salvandum diffinitionem materie assignatam. **Ad 2m** dico qd procedit ab insufficienti divisione. Nam qd materia possit existere sine forma non est quia dicit aliam entitatem relativam nec quia aliam absolutam nec quia aliam absolutam priorem. Sed addendo sibi quartum quia aliam absolutam priorem et distinctam realiter a forma. unde nec illa inconuenientia secuntur que adducis. ut patet discurrendo. **Quantum** ad primum membrum. dato qd relatio non poterit fieri sine fundamento non sequitur qd nec materiam sine forma. quia relatio est posterior fundamentum. **Materia** autem est prior forma. Sunt tamen quidam qui etiam concedunt relationem fieri sine fundamento. sed non capio. quia sicut impossibile est relationem fieri sine termino quia relatio iam non esset relatio sic nec sine fundamento. **Si actu: actu. Si potentia: poten-**

21
tia. nec sequitur etiam qd motus posset esse sine mobili. quia motus posterior est mobili. licet forte nec hoc sit impossibile. Sicut enim deus possit facere unam extensionem puta quantitatem sine subiecto sic et unam successionem sine subiecto succedente. Et forte sic est de facto in rarefactione accidentium eucharistie qd ibi est augmentatio quantitatis sine subiecto. Cum enim species vini rareseunt quid est mobile in isto motu cum quantitas ibi sit sine subiecto.

Quantum ad 2m membrum patet qd entitas totius. non posset esse sine partibus. quia est quoddam posterius partibus a quibus essentialiter et intrinsece dependet. **Et** cum dictis qd duo alba possunt esse sine relatione similitudinis. **Ita** deo. Non habeo p impossibile. erunt ergo aliquo modo similia. dico qd non formaliter semota similitudine. quia similitudine simile formaliter est simile. sed poterunt dici aliquo modo similia secundum taliter licet hoc sit verum largo modo.

Quantum ad tertium membrum patet qd non sequitur ex hoc subiectum fieri sine propria passione. qd hoc esset contradictio cum subiectum et propria passio realiter non distinguantur. **Ad tertium.** Cum dicitur qd impossibile est effectum fore malum. et cetera dico qd relatio qua refertur materia ad formam vel est idem realiter cum materia. vel non. si idem sic non potest separari. sed nihil habes ex hoc sicut nec de relatione conservationis et creationis si non est idem. dico qd potest fieri sine tali relatione sine omni contradictione. et tunc materia non refertur ad formam.

mā nec eodēso. Ad illud si pby.
 dico q mā & forma sunt ad aliqd
 non sumpt nisi quādiu manerent
 simul. Ad quartum concedo q
 impossibile sit aliquid existere sine
 existentia. sed dico q existentia est
 idem realiter cum re existente. non
 enim credo esse essentie & esse existe
 tie realiter differre. licet forte habe
 ant aliquam non idētitatem ex na
 tura rei. de quo alias. tamē ad pro
 positum patet q ex hoc nihil ha
 bet. Ad quintū de potentijs cō
 trarijs potest dici q potentia cum
 sit relatiuum potest accipi vel pro
 respectu potentie. vel pro substrato.
 eto. omne enim quod respectue di
 citur est aliquid preter ipsam rela
 tionem sū Augustinum septimo
 de trinita. Si potentia materie ac
 cipitur pro substrato. sic potentia
 non est aliud realiter q materia. &
 hoc modo non sunt potentie cōtra
 rie ad formas contrarias quia ma
 teria in sua essentia non ē nisi vna.
 Si autem accipitur pro respectu
 nullum malum sequitur. si sequit
 contrarios respectus in esse eadem
 ad diuersos terminos. V.g. vnum
 album est simile ad aliud album &
 dissimile ad nigrū. Dicterea. vnu
 quantū per eandem quantitātē est
 equalis vni & inequalis alteri. Si
 militer in proposito distinguuntur
 potentie p relationem ad diuersas
 formas. Aliter dicitur q poten
 tia materie est duplex quedā remo
 ta & quedam propinqua & disposi
 tiua. potentie remote non sunt cō
 trarie in materia. probatur q plā
 opponitur actus vnius potētie cō
 trarie alteri potētie q potentia
 potentie. Sed actus contrarie po
 tentie potest simul esse cum altera
 potentia. V.g. actus albedinis cū
 potentia ad nigredinem ergo mul

potia & respectu.
 substrato.

potia mā & remota.
 propinqua.

tomagis poterunt simul esse potē
 tia ad albedinem & potentia ad ni
 gredinem. potentie autē proxime
 & dispositiue ad cōtrarias formas
 nō possunt esse simul. In materia
 autem separata non essent poten
 tie proxime sed remote. Aliter dici
 tur q potentie ad contrarias for
 mas non sunt cōtrarie nisi sint p
 eodem tempore sū aris. primo. c. &
 iij. Sed sic nunquā materia est in
 potentia ad cōtrarias formas nec
 coniuncta forme nec sepata. Ad
 sextum & ultimum dico q limitatio
 est duplex formalis. s. & entitativa.
 Si limitatio accipitur formaliter
 sic maior est falsa quia non omne
 ens finitum est sic limitatū. & tūc
 minor est vera. Si aut accipitur
 sūmodo sic maior est vera & minor
 est falsa. quia licet materia non es
 set limitata limitatione formali si
 esset sine forma esset tamen limita
 ta limitatione entitativa. sicut &
 quodlibet ens creatum.

Tertiū sic pro ceditur

Et arguitur q ma
 teria generari & cor
 rumpi naturaliter nō
 includat repugnan
 tiam terminorum.
 Primo sic. quia si materia nec
 generatur nec corrumpitur gene
 ratio simpliciter nō distinguitur
 ab alteratione nō est falsum. ergo
 & antecedens probatur consequen
 tia quia aris. primo de generatiōe
 distinguit generationem simplici
 ter ab alteratione. quia in genera
 tione simpliciter totum mutatur i
 totum. Non sic in alteratione q
 non esset nisi materia generaretur
 & corrumpere. Nō n. mutaret totū i
 totū si mā manet. pterea oē priū

potest corrumpi a contrario. ex p^o
de generatione. et per consequens
generari. sed materia habet contra-
rium. ergo et minor patet. quia quic-
quid patitur ratione materie pati-
tur. et quod agit ratione forme agit
ex se de generatione. Sed agere et
pati sunt contraria. ergo materia
et forma. Preterea compositum
generatur et corrumpitur natura-
liter. ergo et materia. antecedens est
evidens ex septimo meta. sed conse-
quentia probatur. per idem habent
esse et non esse pres et ipsius totum co-
positum. Si ergo per generationem
et corruptionem compositum habet
esse et non esse. ergo et materia que
est pars compositi. Preterea quod
aliquid ex alio generatur illud
aliud corrumpitur. quia generatio
vnius est corruptio alterius ex pri-
mo de generatione. Sed res natu-
ralis generatur ex materia. ex prio-
phy. ergo materia corrumpitur et
per consequens potest generari. Pre-
terea. propter quod unumquodque est
illud magis est. ex primo posteriorum
sed propter materiam res sunt ge-
nerabiles et corruptibiles. ex septi-
mo meta. et secundo de generatio-
ne. ergo materia ipsa est magis ge-
nerabilis et corruptibilis. Ad opo-
situm. per philosophum. Materia est in-
generabilis et corruptibilis. Respon-
deo cum sit quedam transmutatio
potest comparari vel ad subiectum quod
transmutatur vel ad terminum ad
quem ordinatur. secundum hoc ad
questionem dico duas conclusiones.
Prima conclusio est ista affirma-
tiva. quod materia generatur et corru-
pitur subiecto. Hanc probabo sic. om-
nis forma alicui formaliter in exi-
stens per necessitatem denominat
ipsum cui inexistit. Impossibile est
enim albedinem inesse alicui nisi il-

lud sit album. Sed generatio inest
forme materie. quia materia est sub-
iectum generationis. ergo genera-
tio denominabit materiam et per con-
sequens materia generatur subiecto.
Preterea omnis mutatio est actus
entis in potentia ut subiecto ex tertio
phy. sed generatio est quedam mu-
tatio. ergo generatio est actus entis
in potentia ut subiecto. Sed subiectum ge-
nerationis est materia. ergo gene-
ratio est actus materie. et per conse-
quens materia generatur ut subiecto.
Confirmatur. quod aristoteles tertio phy-
sico. post datam definitionem mo-
tus exemplificat de generatione et
corruptione. dicens quod generatio est
actus generabilis in quantum gene-
rabile. et corruptio actus corrupti-
bilis in quantum corruptibile. illud
autem cuius generatio vel corruptio
est actus est ipsa materia. ergo ma-
teria est generabilis et corruptibilis
ut subiectum. Preterea generatio est
mutatio ex non subiecto in subiectum. ex
quinto phy. tunc sic. quicquid mu-
tatur a non subiecto in subiectum generatur
Sed materia mutatur a non subiecto
in subiectum puta a non igne ad ignem
ergo materia generatur. Similiter
potest argui de corruptione que est mu-
tatio a subiecto in non subiectum. Nam ma-
teria sic mutatur. Preterea. aristoteles.
quinto phy. probans quod generatio
non sit motus. arguit sic. quod ge-
neratur non est. quod movetur est.
ergo generatio non est motus. Que-
ro pro quo accipitur in maiori ly
quod generatur. non pro termino quod
tunc minor est falsa. Nam in hoc
non distinguitur generatio a mo-
tu quod sicut terminus generationis non
est. sic nec terminus motus est. ergo
accipitur pro subiecto. sed subiectum ge-
nerationis est materia. ergo materia
generatur. Contra istam conclu-

Instan.

tionē instatur p̄rio sic. omne quod generatur aliquando generatur ē quia eiusdem est potentia et actus: sed materia per se generatur. ergo materia aliquando est generata quod videtur absurdum etiam subie. qz finita generatione non amplius materia subicitur generationi. nec per consequens generatur subie. **P**reterea. cuiusqz competit generatio et productio. quia ista duo transmutatio et productio sunt de ratione generationis. Sed per se materia generatur. ergo et producitur esse per generationem. quod est absolum.

Respondeo ad primum concessa conclusionem nullum erit inconueniens. Nam sicut materia est subiectum generationis et generatio est actus imperfectus ut dicitur generari subiectum. ita quando est subiectum generato esse. dicitur generata denominatiue. quod non est inconueniens. Aliter dicitur quod generari comparatur ad subiectum ut actus et ad terminum ut via. quod ergo est terminus generationis erit aliquando generatum. quod autem est subiectum non oportet. qz non generatur ut terminus. Ideo ipsa generatio aliter denominat terminum et aliter subiectum. Ad secundum dico quod licet illa duo sint de ratione generationis non tamen competunt sibi respectu eiusdem. sed transmutatio competit sibi ratione subiecti. productio vero respectu termini. transmutatio enim dicitur imperfectionem. productio autem perfectionem. Ideo generatio quantum ad primum non transfertur ad diuinam sed quantum ad finem. Ideo in diuinis est generatio productiua non transmutatiua. **S**ecunda conclusio est ista. et negatiua. Materia non generatur nec corrumpitur terminatiue. Hanc probo sic. omne quod naturaliter generatur vel corrup-

pitur. ut terminus habet materiam partem sui: Sed materia non potest habere materiam partem sui: ergo et cetera. maior est evidens ex quinto meta. et primo phy. qz materia est ex qua res generatur cum in sit: probatur etiam ratione. quia omne quod generatur vel corrumpitur ut terminus est possibile esse et non esse de potentia intrinseca: ex primo de generatione: ergo quod per se generatur vel corrumpitur habet per se principium quo potest esse et non esse: illud est materia ex septimo meta. minor principalis patet quia aliter esset processus in infinitum in materijs.

Preterea. quodcumqz agens sunt essentialiter ordinata agens posteriorius presupponit actionem prioris Exemplum de arte et natura: Sed agens naturale et primum agens sunt essentialiter ordinata. ergo et cetera. Illud presuppositum est materia sicut et ars presupponit materiam artificialem. **P**reterea. omne generabile et corruptibile ut terminus est in potentia alicuius subiecti. Sed materia non est in potentia alicuius subiecti ergo et cetera. maior est evidens sed minor probatur. quia primum potentiale in nullius est potentia quia non esset primum: sed materia est primum potentiale et primum subiectum ex primo phy. ergo materia in nullius subiecti potentia est. **C**onfirmatur ratio. quia illud quod presupponitur in omni actione naturali et ad quod stat resolutio omnis generationis et corruptionis generari et corrumpi ut terminus includit contradictionem: sed materia est huiusmodi: qz ipsa supponitur in omni actione naturali ex primo phy. et ad ipsam resoluitur omnis generatio et corruptio ex primo de generatione. ergo et cetera. **S**ed propter argumentum nunc ultimo factum oc-

*In diuisis generatio productiua
non transmutatiua*

currit unum dubium vtrum in generatione & corruptione simpliciter fiat resolutione usq; ad primam materiam: videtur quod non: vel quia in eodem instanti esset in materia forma corrupti & forma generati. vel in alio & in alio si simul in eodem. ergo fuerunt contrarie forme in materia: quod est absurdum: si in alio & in alio cum inter quelibet duo instantia sit tempus medium: esset aliquod tempus in quo prima materia esset sine omni forma: & cum ipsa de se sit indifferens ad omnes formas non magis generaretur in ea una forma quam alia: & per consequens natura frustra egisset disponendo materiam in toto tempore precedenti. que omnia sunt absorta. **Sed contrarius habetur quarto meta. in fine. & octo met. ubi aris. mouens dubitationem dyuino & aceto. & de aiali viuo & mortuo quomodo fiant ex se inuicem ait sic. quecumque ita quod transmutantur ad inuicem ad materiam oportet reducere ut si ex mortuo aiali in materiam priorem deinde inde fit animal. acetum in aquam deinde fit vinum. Respondet quod in omni generatione & corruptione simpliciter oportet fieri resolutionem usq; ad primam materiam statim in huiusmodi plures formas.**

In homine. n. in quo non dubito esse plures formas. separata vltima forma specifica & corrupto homine puta in morte remanet materia sub forma incompleta corporis que non est in aliqua specie specialissima: sed est naturaliter in continuo fluxu usq; ad primam materiam antequam de illa materia aliquid specificiter distinctum generetur: qua corruptione prius completa ordine nature introducit ab agente naturali forma aliqua specifica puta forma vermis vel plantae. &c. **Sed contra.**

generatio vnius est corruptio alterius. sed homo in morte corrumpitur. ergo statim aliud generatur. quare non oportet fieri resolutionem usq; ad primam materiam. **Respondet** homo in morte non corrumpitur vltimata corruptione. quia ad hoc remanet forma aliqua que fuit de essentia hominis. perfecta autem vltima corruptione necessario aliud generatur. quia materia naturalis non existit sine forma. **Et sic corruptio vnius est generatio alterius. & e converso.** s. in huiusmodi vna sola forma materia non oportet expectare. s. corrupto aere statim generatur ignis si ignis ex aere debeat generari. **Ad illud quod obicitur dicendum quod procedit ex ista imaginatione.** Non enim est intelligendum quod in eodem instanti vel alio & alio sint in materia forma corrupti & forma generati: ita quod sit dare instans in quo vltimo sit forma corrupti: & aliud instans in quo primo sit forma generati. sed in eodem instanti vna desinit esse & alia incipit esse: nec ex hoc sequitur quod in eodem instanti sint ibi forme contrarie: sed quod in eodem instanti vna incipit & alia desinit. **Et ideo non est dare instans vel tempus in quo sit materia sine forma.** Nec per consequens natura frustra agit: quia in illo instanti ita materia est disposita ad vnam formam quam non ad aliam. quia non est dare materiam nudam. **Sed his dimissis.** Arguitur contra conclusionem principalem. primo sic. quod potest sine contradictione in aliquid perfectius & equale sibi: potest in illud quod est imperfectius. sed agens naturale potest generare compositum & formas quorum vtrumque aut quodlibet est perfectius materia. ergo potest generare & producere materiam. **Preterea** densius potest fieri rarius. ergo materia potest generari ut terius. antecedens est evidens. et prima probatur quia in

instans.

Solutio obicitur.

Cont. 907 p. 103 Aug.

denso est assignare partes quantita-
tis adequatas partibus materie.
que quantitati subalternatur puta si
tres. tres. aliter in minima materia
posset fieri quantitas vni⁹. ergo ad-
ueniente noua parte quantitat^{is} q^{ue}
fit cu^m ex denso. generatur raru³. o³
aduenire noua^m partem materie. q^{uo}
sine generatione materie fieri non
posset. ¶ Preterea actus propri⁹
est in proprio susceptiuo. ex s^{co} de
anima. sicut ergo sunt gradus in
formis materialibus salte³ sⁱⁿ per-
fectum et minus perfectu³ sic erunt
et in materijs vt sint proprie illis
formis quod sine generatione ma-
terie fieri non posset. vt videtur.
¶ R^{espondeo} ad primu^m concedo maio-
rem ceteris paribus. Sed in propo-
sito non sunt cetera paria. Agens
enim naturale necessario presuppo-
nit submⁱⁿ in sua actione iⁿ quo agat
Et ideo supposita materia pot^{est} ge-
nerare compositu^m et forma³. sed q^{uia}
materia est primu^m submⁱⁿ in entibus
non pot^{est} producere materia³. quia
non haberet submⁱⁿ circa quod age-
ret. quia nihil ide³ pot^{est} esse submⁱⁿ et
suis generationis. ¶ Ad s^{ecundu}m nego
consequenti³. ad probatione^m. E^{rgo}
dicis. q^{uod} partes materie et quantita-
tis sunt adequate. si intelligis ad-
equatione^m p^{re}cisam ita q^{uod} nulla p^{ar}-
tiu³ materie sine additione posset
esse sub maiori q^{ui}ntitate. dico q^{uod} fal-
sum est. Nam sicut est in potentia
ad contraria. s. ad raru^m et densu^m
ex quarto phy. ita est iⁿ potentia ad
maio^{rem} et mino^{res} q^{ui}ntitate^m. Nec
sequitur q^{uod} minima materia posset
fieri sub quantitate vniuersi. sicut
nec si aliquid est in potentia ad ca-
lidu^m et magis calidu^m. ergo ad i-
finitu^m calidu^m vel maxime calidu^m
quia est dare terminu^m pot^{est}ie hui⁹
sic est in proposito. ¶ Ad tertiu^m

dico. q. sicut sunt gradus i formis
 materialibus ita ⁊ in materijs pro
 ximis ⁊ dispositis sed non in mate
 ria prima. quia ipsa de se vna ē et
 vniiformis respectu cuiuscūq; for
 me. Vnde remanet igenerabilis ⁊
 icorruptibilis terminatiue. sic ad qd
 nem.

Ad argumenta ad primum.

Nego 2^a ad probationē. Totus
mutatur in totū. verū ē sumēdo to-
tū cathegorematicē. q² sensus ē q²
accr constitutus ex partibus transe-
at in generatione si ex tali genere-
tur ignis. Non sic in alteratiōe q²
subm māct in esse perfecto sub vitro
q² terminorū alteratiōis. 7 hoc suf-
ficit p^ho pro distinctione genera-
tionis ab alteratione. sed si ly totū
accipitur sincathegorematicē sic nō
est verū q² totum mutetur in totū
quia esset sensus q² quilibet ps mu-
taretur in quālibet. Adanet. n. ma-
teria cōis sub generato 7 corrupto
2^a Ad fm nego minores. ad proba-
tionem. dicendū q² licet agere 7 pa-
ri sint contraria non tamen sequi-
tur q² materia 7 forma sint contra-
ria. q² non oportet tantam esse di-
uersitatem in causis quanta est in
cātis. Ad tertium. Nego con-
sequentiam. ad probationē conce-
do q² quantū ad esse compositi cōi-
catus p²ibus aliquomodo p² idem
būt esse 7 nō esse compositū 7 p²tes
Sed non oportet quantū ad enti-
tates proprias quas habēt alias
ab ētitate p²positi. Entitas ergo p²-
pria materie manet incorruptibi-
lis 7 ingenerabilis corruptione vl²
generatione compositi non obstan-
te. Ad quartū. Generari aliqd
ex alio est duplex vel sicut ex subō
vel sicut ex opposito. ex p²io phy.
Cum ergo dicitur q² quādo vnum

generatur ex alio illud corrumpitur
ly ex vel dicit habitudinē ad subm
et sic est falsa propo. vel dicit habi
tudinē ad oppositū. et sic ē 7a. Et
hoc modo intelligendū est illud qd
generatio unius est corruptio alte
rius. Materia aut non est opposi
tū sed subm in generatione. Ad
ultimum. cum dicitur propter qd
vnum quodqz tale. et c. quomodo il
la propo habet veritatē dicuntur
varia a diuersis. Nam videtur mul
tas instantias habere. sufficit autē
ad propositū qd vt cōter dicitur nō
habet veritatē in causis materiali
bus. habet aut forte in causis effi
cientibus vniuocis et essentialiter
ordinatis. de quo alias. Materia
aut non ē causa efficiens sed mate
rialis generationis et corruptiōis
Ad argumētū in oppositū intē
dit q materia est in generabilis et
incorruptibilis vt terminus. sed nō
vt subm.

¶ Quartū sic pro
ceditur. Et arguit
q materia subiecta
et c. Non habeat ali
am extensionē. prio
ab extēsiōe quanti
tatis. Primo sic. qz aris. septio
meta. dicit q materia nec est quid
nec quantū. et c. s. quod non ē quā
tū. nullaz hēt extēsiōē. ergo et c.
¶ Preterea. iij. phy. c. de infinito
dicitur q si infinitū ē ēē extra ma
gnitudinem et s. indiuisibile. ergo
omne diuisibile ē p magnitudinē
sed materia non est magnitudo. er
go ipsa non ē diuisibilis de se. nec
per consequēs extēsa. Ad oppo
sitū arguitur sic. nullum indiuisi
bile pōt fieri diuisibile. Sed mate
ria fit diuisibilis p quantitātē. er

go materia non ē indiuisibilis sed
diuisibilis: et p dñs ex tēsa. ¶ Pre
terea. mēsurā et mēsuratū hēt disti
ctas extēsiōes. Nam mēsurā co
existit ptribus mēsurati. sed quan
titas mēsurat materiā: ergo alia
est extēsiō huius et illius.

¶ Rñdeo in ista questione.

Suppono cum titulo questionis q
quātitas ē accidēs. et p dñs aliqd
distinctū realiter a subā: quod pro
batur: tūz quia subā manēte in va
riata quantitas variatur. vt cū ra
rum fit densum et econuerso. s. im
possibile ē aliq eadē realiter sic se
hēre q vno manente in variato ali
ud in sua natura uarietur. Tam qz
predicamenta sunt distincta reali
ter s. in aris. vj. meta: s. subā et qz
titas sūt diuersa pdicamenta. Tū
qz impossibile ē idē realr separari a se
ipso: qz sic idē possz ēē et nō ēē. s. qz
titas realiter separatur a subā: vt in
sacramento illo glorio. eucaristie.

Hoc supposito accedo ad illud
qd queritur vbi ostēdo. vj. cōclonē
p ordinē. ¶ Prima cōclusio sit ista
Materia accepta sine qz titate nō
ē actualr extēsa. hanc probō sic.
Impossibile est effectū formālē se
parari a forma: s. ēē extēsus ē ef
fectus formalis quātitatis: ergo i
possibile ē esse aliquid extēsa sine
qz titate. maior est euidēs. Im
possibile ē. n. ēē albū formalr sine
albedine: mior probat. qz p priū ē
s. qz titatē equale vl' i equale dici
s. aris. i. predicamētis. s. oē extē
sus ē eqle vl' icquale alteri extēso:
ergo hoc crit necessario p qz titatē
¶ Preterea oē extēsus vl' ē finitū
vel infinitū: s. mā accepta sine qz
titate nec ē finita nec infinita: ergo
nec extēsa: maior ē euidēs: et mior
probat: qz finitū et infinitū qz titati

conueniunt. ex primo phy. Pre-
terea. materia accepta sine quati-
 tate: aut habet partē extra partes
 aut non. si non: hētur propositū:
 si sic ergo est diuisibilis in ptes qđ
 est falsū: qđ nihil ē diuisibile nisi
 per quātitatē vel continuā vel di-
 scretam. Confirmatur qđ subā q
 est materia nō magis ē de se exten-
 sa qđ forma. sed forma non est ex-
 tensa nisi quātitate: sicut de quali-
 tate expresse dicit aris. vj. phy. Mō
enī extendūtur forme subāles siue
 accidentales nisi p accidēs. s. rōne
 qđtitatis: ergo materia circūscrip-
 ta qđtitate non est actualiter exten-
 sa. Ex hoc concludo correlariū qđ
 materia accepta sine quātitate est
 indiuisibilis. Contra. Si mate-
 ria est indiuisibilis ergo tanta ma-
 teria erit in grano milij quāta ē in
 vniuerso. qđ ē absurdū dicere. Rñ
deo. indiuisibile pōt accipi duplici-
 ter. Negative et priuatiue. Nega-
tive dicitur indiuisibile cui repugnat
 diuidi ex sua natura: ita qđ nec est
 diuisibile actu nec potentia: puta
 punctus vel vnitas. Indiuisibile
aut priuatiue dicitur illi cui ex na-
 tura sua non repugnat diuidi. Et
 iō si actu sit indiuisibile ē tñ aptū
 natum et in potentia diuisibile esse
B.g. albedo que sic indiuisibilis di-
 citur ex. vj. phy. Materia ergo ac-
 cepta sine quātitate est indiuisibilis
 nō primo modo: sed sō modo: Tūc
ad argumētū ly tantū vel quantū
 pōt accipi dupliciter vel fm ptes
 qđtitatiuas et accidentales vel fm
 ptes entitatiuas et subāles: primo
 mō in materia accepta sine quāti-
 tate nec est tantū: nec quantū: et p
 pñs non pōt dici qđ tanta materia
 isto modo sit in vno quanta est in
 alio: sō modo dico qđ plis est de ma-

teria in vno qđ in alio et plis in vne
 uerso toto qđ in grano milij. Nec
argumētū concludit contra hoc qđ
 arguit de tanto et quāto fm partes
 qđtitatiuas: quales materia nō hz
 circūscripta qđtitate. Secunda
conclusio est ista. Materia existēs
 subita quantitati hz aliquā exten-
 sionem. Hanc probō sic. Materia
 subita quātitati hz partē extra p-
 tem: ergo hz aliquā extensione: cō-
 sequēs est euident: et antecedens
 probatur: tum qđ alia pars mate-
 rie est in asino: et alia in homine:
 alia in sorte: alia in ploe: alia i pe-
 de: alia in oculo: ergo et c. Tū qđ
 impossibile est eidem pti materie i
 esse simul contraria: vel cōtradictō-
 ria: sed forme cōtrarie et per pñs cō-
 tradictoria insunt ipsi materie: pu-
 ta forma ignis et forma aque: albū
 et non albū: ergo insunt sibi nō fm
 eandem ptem sed fm aliā et aliam
Preterea. nullū accidens diuisi-
 bile pōt recipi in subō indiuisibili
 sed quātitas est accidens diuisibile
 et recipitur in materia sicut i subō.
 ergo materia vt subiacer quātita-
 ti non est indiuisibilis: et per cōns
 extensa. maior. probatur p comē.
 tertio celi et mūdi. c. vij. qui hoc di-
 cit expresse: probatur etiā qđ alias
 vel ipsa materia diuisibilis ēēt to-
 ta sub tota quātitate et tota sub q-
 libet pte: quod nō conceditur possi-
 bile esse de aliqua creatura nisi de
 aia rōnali vel de angelo. vel aliqđ
 accidens esset sine subō. puta ille
 partes qđtitatis quibus materia nō
 subiceretur. qđ est impossibile p na-
 turam. Ex his cōcludo correlarie
 qđ materia est actualiter extensa p
 accidens. quia per quantitatem.
Contra istam conclusionem ar-
 guo primo sic. Materia existēs

instans

indivisible
 negat.
 priuatiue

ly & qđtū dr 2

instans

25
sub quantitate non habet partem
et partem. ergo nec aliquam exten-
sionem. consequentia est euidens.
et antecedens probatur. quia si sic:
tunc materia non esset primum pri-
cipium omnium corporum: natura-
lium secundum enim unam partem
esset in uno et secundum aliam in
alio et ideo diversorum diverse ma-
terie. *¶* Preterea. tunc materia es-
set resolubilis in suas partes. illa
autem in qua res resolvitur sunt pri-
cipia eius. quia unumquodque re-
solvitur in ea ex quibus componi-
tur. ergo materia non esset primum
principium cui haberet principia
priora se: *¶* Respondeo. ad primum
negando antecedens. Ad primam
probationem dicendum quod sicut nul-
la una forma est primum principi-
um formale omnium sed diversorum
sunt diverse forme. sic nec una ma-
teria est primum principium omni-
um materiale. sed diversorum sunt
diverse materie. *¶* Contra. ergo pri-
cipia non erant tantum tria cuius
contrarium vult philosophus
primo physici. *¶* Respondeo. tria
sunt principia non numero sed spe-
cie. et hoc intendit Aristoteles. *¶* Ad secu-
dam probationem dico quod ista reso-
lutio materie in partes suas non im-
pedit principij premitatem. que est
in partes homogeneas et eiusdem na-
ture alias posset dici quod sint corpo-
ra elementaria plura quam quattuor cuius
quodlibet sit divisibile in plures par-
tes. et tamen Aristoteles secundo de ge-
neratione probat tantum esse quat-
tuor corpora prima et elementaria. sed bene
resolutio in partes heterogeneas et
et alterius nature impedit tale pri-
mitatem. sicut compositum ex ma-
teria et forma. vel ex subiecto et accide-

te Sed talis resolutio non est in ma-
teria cuius quodlibet pars materialis sit
materia sicut quodlibet pars aque
est aqua. *¶* Tertia conclusio est ista.
materia existens sub quantitate ha-
bet extensionem aliam ab exten-
sione quantitatis. hec conclusio est di-
recte ad quesitum questionis. et hanc
probo sic. Omnis forma substan-
tialis unitur sue materie sine me-
dio accidentali. sed corpus organi-
cum et per consequens extensum est
materia forme substantialis que est ani-
ma. ergo anima immediate unitur
corpori extenso non intervenien-
te quantitate nec aliquo acciden-
te: quod non esset nisi alia esset ex-
tensio corporis ab extensione qua-
ntitatis. maior probatur quia cum
forma et materia sint cause omni-
um accidentium que sunt in ea ex
primo physico. prius ex natura rei
unitur forma materie quam resultet
inde quantitas vel quodcunque ac-
cidents. Nam causam oportet esse
priorem effectui. *¶* Confirmatur
ratio. quia secundum commentum. primo
physicorum duplex est corpus. sci-
licet corpus substantia et corpus
accidents. Omne autem corpus est
divisibile et extensum secundum eu-
dem ibidem. ergo ista duo corpora
sunt duo divisibilia. et per conse-
quens due dimensiones una substan-
tie et materie. alia quantitatis.

¶ Sed contra istam rationem in-
stat: videtur enim contradicere
prime conclusioni: quia materia
sine quantitate nullam habet ex-
tensionem: ut dicit conclusio pri-
ma: et forma prius unitur materie
quam emergat quantitas vel aliquid
accidents ut sumitur hic in ra-
tione: ergo in illo priori forma
d ij

vnietur materie nō extēse cui⁹ op-
positū cōcludis. **P**reterea comē. 2
inde subā orbis dicit q̄ si forma ad-
ueniret materie ante extēsiōem
indiuisibile aduēiret indiuisibili:
et totum esset incorruptibile secun-
dum eundem ergo compositum ex
materia et forma esset incorruptibi-
le secundum eum: quod est impos-
sibile: ergo unio forme ad mate-
riam presupponit extēsiōem.
Sed nulla ē extēsiō in mā sine q̄-
titate: vt dicit priā cōclō: ergo for-
ma nō vnit mē immediate et sine q̄-
titate. **P**reterea in hūitibus ples 3
formas forma posterior p̄suppōit
priorē et p̄ cōs accidentia et dispo-
sitiōes cōntes primā formam: ergo
salē ē ea forma non vnitur mē sine
medio accedēali. **R**ūdeo ad pri-
mū q̄ aliter loquendū ē de hūitibus
ples formas. et alr in hūitibus vnā
tantū: In hūitibus. n. vnā tantum
conceditur q̄ forma vnitur prius
ex nā rei materie inextēse actu: et
sic procedit priā cōclō: qz accipit
māz vt nndā oī forma: sed in hūi-
tibus ples formas vt i quolibet aia.
li vt eredo: vel saltē in hoīe in quo
firmiter teneo esse ples formas si-
cut prima forma supponitur ita et
q̄titatis que segtur formā: p̄ cōs
propria extēsiō materie. **C**ōtra
ergo ēa forma. s. aia vnietur mate-
rie: mediāte accidēte: qz mediante
q̄titate cōsequēte primā formam
Rūdeo q̄ duplex ē mediū. s. me-
diū interpositionis et p̄suppositi-
tiōis. **N**ō ē aut imaginandū q̄ in-
ter aiam et corpus sit mediū inter-
positionis: puta sicut clauus vlt vi-
scus medians inter ea: Sed hū est
mediū p̄suppositiōis: argumentū er-
go procedit ex flā imaginatiōe nā
licet q̄titas vlt aliquod accēs p̄-
supponat vnioni. sc. forme ad ma-

teriā tamē hoc nō tollit qn ēa for-
ma immediate perficiat mā nō in-
ueniente aliquo medio accidentalī
2 **A**d sūm dicēdū q̄ comē. loq̄tur d̄
indiuisibili negatiue: et hoc modo
forma nō vnitur mē indiuisibili: qz
mā in illo priori quo sibi vnitur fō-
ma ē indiuisibilis et in extēsa nō nega-
tic s; priuatiue extēsibilis in potētia
imo et hoc dicit comē. p̄p dimēsiō-
nes illas iterminatas quas imagia-
tur in materia p̄existere oī forme
3 **A**d teriū de habēribus plures
formas patet p̄ iaz dicta. stat ergo
rō. **S**z quia ista prima rō non pro-
bat intentū cōlōnis nisi de extēsiō-
ne materie q̄ subicitur forme aīal
id circo probatur magis generalr

Prio sic. **M**ateria habet ptes
ex ēa cōclōne et ptes materie sūt
materia sicut ptes quātitatis sunt
quātitas. Tunc sic. sicut materia se-
h̄z ad quātitatem sic ptes materie
ad ptes quātitatis: sed materia nō
est quātitas: ergo nec ptes materie
sunt partes quantitatatis. et per cōs
alia est extēsiō materie et alia quā-
titatis. **P**reterea. ptes materie
et ptes quātitatis non se vniformi-
ter consecūtur. ergo alia est extē-
siō materie et alia quātitatis. con-
sequētia videt̄ euidēs. sed aīcedēs
probat̄. quia eadē materia nunc
sub maiori existit quātitate et nunc
sub minori. vt cū ex denso fit rarus
vel econuerso. vnde sūm aris. s. de
generatione ex vno pugillo terre
fiunt. x. pugilli aque et ē. **S**z con-
tra istaz cōclōnē arguo primo sic:
qz si extēsiō quātitatis sit alia ab
extēsiōne materie. ergo duo cor-
pora simul erūt in eodem loco con-
sequēs est falsū. ergo et aīcedens:
cōntia probatur: omne extēsiū sūm
trinam dimēsiōnē est corpus. vñ
de primo. ce. et mudi diffinit corpus

Replia.

*Medum interpositiōis
p̄suppositiōis.*

Infirmitas.

esse quod habet trinam dimensionem: ergo tam materia quam quantitas erunt corpora. sed quantitas est simul cum materia. ergo duo corpora erunt simul. Confirmatur 2° rō. qz sic aris. arguit quarto phy. cap. de vacuo contra ponentes vacuum. qz si poneretur corpusculum in vacuo essent duo corpora in eodem loco eo qd antiqui ponebant vacuum dimensiones quasdam separatas. Confirmatur etiam 3° secūdo de anima. arguit phis. qd lumen non sit corpus quia casus lumen sit simul cum dyaphano puta cum corpore transparenti duo corpora essent in eodem loco. Similiter ergo dicetur in proposito. si materia et quantitas habent aliam et aliam dimensionem. Confirmatur etiam 4° quia primo de anima contra ponentes animam esse aliquod corpus subtile arguit philosophus qd cum anima sit simul cum corpore essent duo corpora simul. Preterea secundo arguitur sic: Si extensio materialis sit alia ab extensione quantitatibus: ergo deus posset facere unum hominem extensum sine quantitate: consequens videtur absens. ergo antecedens: consequentia patet: qz deus potest separare absolutum prius a quolibet ad soluto posteriori: Ad autem extensus ex ypostasi est aliquid absolutum respectu quantitatibus. ergo rē. Preterea si sic ergo eadem ratione quolibet forma materialis haberet in materia vel subō propriam extensionem: quod videtur absurdum: quia tunc in eodem composito quot essent distincte forme tot essent distincte dimensiones. Preterea illa extensio materialis quam posis aliam vel est accidens vel subā: non accidens: qz nulum accidens mediat inter quanti-

tatem et materiam: nam quantitas prius inheret subō omni alio accidente: Nec potest poni subā: qz cū extensio illa sit in materia propter quantitatem tunc quantitas causa ret subā: quod est falsum: ergo nō videtur qd sit alia ab extensione quantitatibus. Preterea: sicut albedo ad qualificandum subm ita quantitas ad extendendum materiam: sed albedo qualificat subm non interveniente aliqua alia qualificatione vel qualitate. ergo quantitas extendit materiam non interveniente alia extensione. Confirmatur. quia non est ponenda pluralitas sine necessitate. ex primo phy. sed non videtur necessitas ponendi aliam extensionem ab extensione quantitatibus. ergo rē. Respondeo. ad primum Mego consequentiam cū dicis qd tunc sequitur duo corpora esse simul. Ad probationem quia omne extensum sim trinam dimensionem est corpus. Dico qd non est verum ult. sed est ut sic et est ut nō Ad cuius evidentiam est notandum qd dupliciter est aliquid extensum uno modo est aliquid extensus per essentiam quia in se et ex se et omne tale est corpus: et de tali loquitur aris. prius celi et mundi. Alio modo aliquid est extensum non per essentiam sed per participationem: sicut ē ipsa materia: et quolibet forma extensa in materia que non esse sed per quantitatem actu extenditur: et tale non est proprie corpus sed quo negat phis duo corpora posse simul esse: materia ergo si erit cum quantitate nō obstāte propria extensione qz hec extensio et illa sunt alterius et alterius rōnis. Per hoc patet simul ad illas confirmationes. Nam ponentes vacuum ē dicebant illud ēē quasdam dimensiones

Alqd ē extensu 2

q duo corpa sunt fil.

*Vnde quidam putant in alio
q. p. p. alio putant e. p. p. l.*

nes separatas. et per consequens res
cum esse aliquid extensum per es-
sentiam sicut corpus. Hoc idem pa-
tet de ponentibus animam esse cor-
pus. quia hi quidem aerem. alij autem
ignem. ut expresse patet primo de
anima. Hoc idem patet de ponentibus
lumen esse corpus. puta ignem
vel fluxum corporis. ut ibidem pa-
tet secundo de anima. Ideo contra ta-
les sic arguit quia sequitur duo co-
pora esse simul. **Ad finem cum in-**
fertur ergo deus posset facere unum
hominem extensum sine quantitate. di-
co quod verum est. Nec video hoc ma-
ius inconueniens quam quod possit facere
corpus sine figura. vel linea. sine
puncto. Alio modo negetur co-
sequencia. ad probationem dicitur
quod licet deus possit facere vel sepa-
rare absolutum prius ab absoluto
posteriori non tamen sub omni mo-
do absoluti. quia ergo esse extensum
est quidam modus et effectus formalis
quantitatis sicut album albedinis: de-
us licet posset facere substantiam hominis si-
ne quantitate: non tamen potest fa-
cere substantiam hominis extensam sine quan-
titate: sicut licet posset facere sup-
ficiem sine albedine non tamen sup-
ficiem albam sine albedine. Ad tertium
concedo consequens. scilicet quod que-
libet forma extensa habeat propriam
extensionem: nec habeo pro incon-
uenienti quod in eodem composito sint
tot extensiones distincte quot sunt
ibi forme distincte cum iste exten-
siones sint alterius et alterius rationis.
Ad quartum dico quod illa extensio
est substantia quia est idem realiter
cum materia ut inferius ostendam.
Ad probationem cum dicitur quod tunc
quantitas causaret substantiam.
Mego. Non enim est imaginandum
quod quantitas causaret illam exten-
sionem quantum ad id quod dicitur rea-

litatis: sed solum eam modificat re-
ducendo ad actum. **Ad quintum**
Mego similitudinem in maiori. non
enim est simile hinc inde. Ad eu-
ius euidentiam est sciendum. quod unum
contradictorium fundari in alio
non est impossibile. Album enim
fundatur in non albo: sed unum con-
trarium fundari in alio puta al-
bum super nigrum vel unum pri-
uatiue oppositorum super aliud
ut cecitas super visum: est omnino
impossibile: quia ergo diuisibile et
indiuisibile sunt duo opposita pri-
uatiue impossibile est quantitates
que est diuisibilis fundari super ma-
teriam et substantiam indiuisibile.
Ideo habet interuenire dimensio
materie. Albedo autem que contra-
riatur nigredini non potest fundari
in subiecto mediante nigredine
sed quia subiectum opponitur al-
bedini contradictione sicut non al-
bum albo non erigitur aliquod me-
dium quod media inter subiectum
et albedinem. Cum unum contradi-
ctorium possit immediate fundari su-
per aliud. Non ergo est simile de
albedine respectu subiecti et quan-
titate respectu materie. Ad primum
dici quod etiam ibi interuenit aliqua
qualitas passiva ex parte subiecti que
est alia a qualificatione effectiva
scu formali ipsius forme albedinis
nec haec qualificatio passiva ex par-
te subiecti realiter differt a subiecto: sicut
nec extensio materie a materia. Ad
confirmationem ultimam dicendum quod
ista pluralitas extensionum non po-
nitur sine necessitate: immo per ne-
cessitatem: sicut patet per rationes su-
perius factas: probantes hanc ter-
tiam conclusionem. Quarta con-
clusio sit ista. Extensio illa mate-
rie ab alia extensione quantitatis non
est a materia reali distincta: Hanc proba-

fic: vlt cēt subā vlt accidēs: si subā: qro q sbā n subā q ē mā. Lū qz vni nō ē nisi vna mā z sic presuppositū: Lū qz tunc mā extēderetur for: malr p māz qb videtur absonū: Lū quia filr qreretur de illa sa mate: ria: vtrū sit idē realr cum sua extē: sio ne quod si sic: eadē ratiōe stan: dū ē in primā: quod si non: erit pro: cessus in infinitū. Nec ē subā q ē forma. Lū qz forma vterēdi ma: gis p materiā qz econuerso: Tum qz qreretur vt prins: vtrū forma il: la sit idē realr cum sua extē sione: q si non: ergo erit processus in in: finitū. Nec pōt dici q sit subā cō: posita: qz extē sio materie inheret vlt hēt modū inherēdi: composita aut subā non inheret nec hēt inhe: rēdi modū. Si dicas q illa extē sio mē ē accidens. Cōtra: vlt erit qz titas: vlt erit aliquod aliud: non qz titas: quia sic cēt due quātita: tes: z quantitas ante qz titate: qd nullus sane mētis diceret: nec ē ali: quod aliud accidēs a quātitate: qz nullū accidēs in mediātis inhe: ret materie qz quātitas: sicut ergo extē sio qz titate non ē aliud rea: liter a qz titate: sic nec extē sio ma: terie a mā: nec extē sio albedinis ab albedine. Cōfirmatur rō: qz vlt qz titas scīpa imēdiate extēdit ma: teriā sine alio realr a quātitate: et materia differēte: vel mediante ali: quo tali: Si primomō hētur pro: positū: z hoc videtur probabile: qz forma quelibet imēdiate pficit suū imēdiatū subū: sed qz titas inheret imēdiate materie: ergo imēdiate eā pficit z p oīs extēdit: Si so: mō querā de illo medio vtrū scīpso extēdat māz: vel mediante alio: si scīpso ergo eadē ratiōe z ipsa qz: titas quare standū ē in primis: si imēdiate alio erit pcessus i infinitū:

qz ē absurdū i mā. Quia cōclō sit ista: extē sio mē potētiālr accepta ē prior ex nā rei extē sioe qz titate pbat: qz qd ē pri? priore ē pri? po: steriori: s; extē sio mē pōalr accep: ta est prior ex nā rei forma sbāli q ē prior qz titate sicut cā effcū: ergo ē prior qz titate. z p oīs extē sione qz titate: maior ē euidēs qz ex tia qz oppōm pdicati ifert oppoītū sbi z p3 ex h? qz qz qd aīcedit ad aīce: dēs: aīcedit ad oīs: minor p3 per comē. ide sbā orbis. vb. vlt qz dimē sioes itiate pcedūt formā subāliē in mā. Illas dimē sioes itiatas voco extē sioes mē i potia: qz illas itiatas nē dāt actu: cū mā n sit sepata a fō: ma nec magnitudie tiata: er prio d gnariōe: Cōfirmat qz mā vt ē es i potētia aīcedit qz qd p mē adue: nit cū sit primū fūdamētū toti? nē ergo vt ē i potētia ad extē sionē p: cedit qz titate z p oīs extē sionē qz tita tis. Sēta cōclō ē ista: exten: sio mē actualr accepta ē posterior ex nā rei extē sioe qz titate. pbat: oīs effectus est posterior sua cā: sed eē actu extensū ē effectus qz titate: ergo zc. maior ē euidēs. mior p3 ex pria cōclōne. Cōfirmat. illud per qd reducīt aliqd ad actūz vt sic est prius eo: sed p quātitate extensam reducitur ad actū materie extensio ergo zc. S; cōtra istā conclōnē instatur: nam extensio materie est idem realr cum mā ex quarta cōclō: ne: ergo quicqd ē cā vnius z alteri: us: sed per te extē sio qz titate ē cā extē sionis materie: ergo est cā ipi? mē: qd ē absurdū. Rūdeo. l3 exten: sio mē non drāt realiter a materia tamen addit quendā modū se bñdi: .s. esse in actu z habere actu ptem extra partē: hoc autem non diuersi: ficat rei essentiam: Ad formam de: tur maior. ad miorē dico q extē sio

dimē sioes itiatas voco extē sioes mē i potia: qz illas itiatas nē dāt actu: cū mā n sit sepata a fō: ma nec magnitudie tiata: er prio d gnariōe:

instatur.

Quantitatis non est causa extensionis materie quantum ad illud quod dicit realitatis. sed quantum ad modum habendi. quia materia non est actu extensa sic quantitate. Est ergo sic imaginandum quod in primo signo est ipsa materia potentialiter extensibilis.

In forma subaltera coniungitur materie. In tertio egreditur quantitas a subaltera composita sicut effectus a sua causa. In quarto ipsa materia actualiter sit extensa. Sic ad questionem. Ad argumenta ad primum. non plus concludit nisi quod materia non est actualiter extensa. si ne quantitate nam sicut infinitum separatum a magnitudine esset indivisibile privative non negative ut intendit philosophus: sic et materia a quantitate separata. et hoc concessum est in prima conclusione. Ad illud. vij. meta. per idem. quod materia de se non est quid nec quantum vel extensum nisi ut coniungitur quantitati. Vel aliter quod non omne extensum est proprie quantum. ut quantitas proprie est predicamentum distinctum. ut patet ex dictis in tertia conclusione quodis.

¶ Quintum. Sic proceditur. et videtur quod in rebus naturalibus compositis ex materia et forma materia non sit aliquid pertinens intrinsece ad rationem quiditatis specificam. Et arguo primo sic. Nihil est de esse quiditatis specificam nisi illud a quo res habet esse specificum: sed a materia res non habet esse specificum. ergo et maior est evidens sed minor probatur: quod eadem sunt principia distinctiva et constitutiva in esse. Sed una species non distinguitur ab alia per materiam: cum materia sit commune. ergo nec constituitur in esse per materiam. et

per consequens nulla res habet esse specificum per materiam. **¶ Preterea** si materia est de esse speciei ergo species erit individuum. consequens est falsum ergo et antecedens. consequentia probatur. quod individuum per materiam est individuum. unde. vij. meta. eadem numero sunt quorum eadem materia est. ergo nihil habet materiam nisi individuum. **¶ Preterea.** quiditas specifica rei materialis contingenter respicit quolibet materiam determinatam. ergo et totum genus in se et per se materia non est de ratione quiditatis antecedens patet quia potest esse sub altera et alia materia. **¶ Nota** probatur. quod quod non determinat sibi aliquod individuum speciei nec ipsa species: et quod non determinat sibi aliquam speciem alicuius generis. nec ipsius genus. quod ergo contingenter respicit quolibet materiam determinatam et nullam sibi determinat contingenter respicit totum genus materie. et per consequens potest esse sine materia. nec materia est de eius ratione. **¶ Preterea.** si quiditas rei materialis necessario includit materiam ergo quiditas necessario est hec. consequens est falsum. ergo et antecedens falsitas consequentis patet quia equitas est tantum equitas. sed auic. vij. meta. ita quod equitas seu quicquid quod alia quiditas nec est vltis nec particularis et c. consequentia probatur quia quod necessario includit illud quod est hoc ipsum necessario est hoc. sed materia est hoc cum sit subiectum generationis et corruptionis. ex prioribus generationis. Quod autem generationes et operationes sunt circa singulabilia. ex. i. meta. ergo si quiditas includit materiam ipsa necessario erit hec. Ad oppositum arguitur quod arist. vij. meta. contra philosophum ait quod omnis diffinitio habet quod et quale. et hoc est ut materia illud vero ut forma

Respondeo in ista questione.

Sequendo vestigia illius erimur
doc. scilicet Johannis Scoti. et
planando eum quantum capio. sic
procedam. Primo premitram a
liquas distinctiones. secundo addu
cam aliquas conclusiones. Quod
tum ad primum erit prima distin
ctio de materia ut ad formam com
paratur. Ad cuius evidentiam no
tandum: q materia et forma dicun
tur ad aliquid: ex secundo phi. quod
autem modis dicitur unus relativu
rum et reliquus ex primo topicoru
forma autem sine species quod pro
eodem habeo tripliciter accipitur
a phi. uno modo accipitur forma
vel species pro forma que est alte
ra pars compositi intrinseca: de
qua habet secundo phi. et quito me
tha capitulo. de causa. Alio modo
dicitur forma vel species ipsa rei q
ditas pura humanitas: et secundus
hoc dicit q quedam est forma par
tis et quedam forma totius: de ista
forma vel specie secundum modo dic
ta habetur. vij. meta. Speciem au
tem dico quod quiderat esse. ubi eti
am probat q materia est pars spe
ciei. Alio modo accipitur species
siue forma pro universalis abstrac
to: cuius secundum Art. primo est
quodquid est. unde septimo. metha.
Nota questione de partibus diffi
nitionis ait. ex quibus est speciei ra
tio: non concauitatis. et vocat con
cauitatem formam partis: et infra.
universalis et speciei est diffinitio.
Materia autem dicitur triplici
ter correspondenter. nam ut opo
nitur forme. primo modo est pars que
da intrinseca compositi ex qua fit
res cum in fit. ut dicitur primo phi.
Alio modo dicitur siue accipit ma
teria ut oponitur forme. Secundo
si ipse quiditati et est ipsa proprie

tas individualis: que est causa indi
viduationis contrahens ipsam qui
ditatem ad esse hoc: et vocatur pro
prietas rei materialis. Notandum
tamen q ista proprietas dicitur ma
teria vel materialis: quia cum sit i
ndividualis non est principium con
stituendi aliquid in ratione predi
cabilis: sed tantum in ratione subi
cibilis ultima subibilitate: nam in
dividuum de nullo inferiori potest
predicari: sed ipsum subicitur omni
bus superioribus: et quia subiectus
est materiale predicari ideo potest
sic vocari scilicet materia: vel diffe
rentia materialis: et hinc est q non
pertinet ad diffinitionem rei: nec p
consequens ad quiditatem: quia di
finitio proprie est predicatus et me
dium de demonstrationis: sic etiam a
liquo modo differentia specifica po
test dici materialis: quia constituit
in esse subicibili respectu generis.
Quod si arguas q omnes par
tes diffinitionis sunt forme. ergo dif
ferentia specifica. Respondeo.
verum est respectu diffiniti. tamen
respectu generis potest se habere a
liqualiter ut materia. Alio modo
ut materia oponitur forme tercio
dicte materia accipitur pro indivi
duo: quomodo individua dicuntur
materialia respectu speciei et inferi
ora respectu superiorum: sic ergo di
viditur materia in re ne ad speciem
siue formam. Secunda di^o est de
materia. ut est altera pars compositi
et opponit forme ptis: nam hoc
materia a phi accipitur. triplici.
Primo modo ut non contracta p
aliquid sibi adueniens: et solus ab
solute accepta ut est principium po
tentiale illius cuius est. et sic est pti
nens ad quiditatem re naturalium ut
inferius ostendat. Alio modo accipi
tur materia ut pcta p individualitatem:

pre de mat. dicitur.

shy de mat. pty.

des pres dicitur fuit fons.

Ma ad 3 de.

39 magis subdistinguitur.
hoc est dictum quod materia potest accipi materialiter et in particulari et potest accipi in vniuersali: puta materia nihil aliud includit extra rationem materie et ut est pars substantialis subest. Tercio modo accipitur materia magis contracte ut contrahitur per accidens: et hoc contingit tripliciter. vno modo large accipiendo per accidens secundum quod materia contrahitur ad existentiam. Alio modo accipiendo proprie per accidens et hoc vel ad accidens necessarium requisitum: sicut est pars integralis remota: eo modo quo semicirculus dicitur pars materialis circuli: unde semicirculus non cadit in diffinitione circuli: ex vii. metha. et tamen materia circuli magis propinqua quam es vel ferrum: tale enim accidens est necessarium requisitum vel alio modo accipitur magis proprie per accidens ad quod contrahitur materia scilicet accidens preter necessarium. eodem modo quo cera vel lre cere dicantur materia syllabe: quia syllaba potest esse sine illis et conuerso: quod autem materia possit accipi vniuersaliter et particulariter predictum est: et similiter etiam forma probatur. primo auctoritate et secundo philosophi. et v. metaphisice eadem de causa. Causa et effectus semper proportionantur ita quod singularium sunt cause singulares. et vniuersalium vniuersales. Preterea. septimo metha. homo et equus et que ita in singularibus. vniuersaliter autem non subiecta sunt sed simul totum quoddam ex hac materia et hac ratione et ut vniuersaliter. singulare vero ex vltima materia. socrates iam est. vbi sicut patet expresse vult philosophi. quod vniuersalium sunt materia et forma vniuersales. et singularium singulares. Probatur etiam ratione. nam quandocunque aliqua ratio

comunis conuenit pluribus: conuenit eis per aliquod commune cui primo conuenit illa ratio: sicut expresse dicit philosophus primo per seiorum: et secundo de anima: et secundo priorum ca. vltimo sed facere per se vnum in singulari conuenit pluribus. puta: huic materie et huic forme: et illi et illi et cetero. ergo conuenit eis per aliquod commune cui primo conueniet facere per se vnum cum alio illud est materia in communi et forma in communi: que primo faciunt vnum per se in quantum hoc est potentia illud actus: ut habetur. vii. metha. est ergo intelligendum quod sicut forme non repugnat esse communis pluribus foris indiuiduis sic nec materie repugnat: sed est quid commune omnibus materiis. indiuiduis: ergo ab hac materia et illa potest abstrahi communis ratio materie sic etiam est de forma. Ex hoc concludo correlarie. quod non est vna materia numero omnium generabilium et corruptibilium. quod patet. tum quia materia communis non esset communis pluribus materiis indiuiduis. cuius oppositum predictum est. tum quia impossibile est eandem materiam numero informari si foris subiectibus contrarie et specificiter distinctis quod ad hoc sequitur predictio: 6° materia ignis et materie aqua non est vna materia numero: tum quod si per potentiam diuinam materia duorum indiuiduorum loco distinctorum separaretur forme: materia hec et illa maneret in diuersis locis: et per consequens quod esset distincte numero. Nisi singas quod eadem materia non sit si in diuersis locis per potentiam diuinam sic et idem cor per potentiam diuinam potest si esse in diuersis locis. Sed si euadit. quod impossibile tamen non est necessarium ponere formam mirabilia. scilicet materiam existere sine forma et eadem numero esse in diuersis locis si deus. n. posset

facere primū miraculū sine so. po.
hāuēssē & tūc stat rō. tūz. qz deus
posset creare noniter vnūz hominē
habentē materiaz vnigeniā cū ma
teria alterius non creati. materia
huius nō esset eadē numero cuz ma
teria illius. aliter aliqd. nouiter cre
aretur quod iam erat. & sic idē bis
& pluries produceretur. & haberet
bis esse non interueniente aliquo nō
esse. quod est absurdum dicere. **Co**
tra. Ari. primo de generatiōe dicit
in pluribus locis q materia est vna
numero secundam essentiam in om
nibus habentibus trāsmutationez
ad inuicem. **R**espondeo. verum ē
successiue & non simul. **E**t enim in
tentio phi. qz ipsa materia potest es
se vna numero secundum essentiam
sub omni forma ad quam est i potē
tia: licet sit alia & alia secundum es
se: materia tamē que actu sub disti
tis foris necessario est alia & alia
numero. **A**lter dicit ad phi. qz ma
teria omniūz est vna numero nō ac
tus sed aptitudine. qz cū materia ha
bet ptes vnigenias ipsa nata est ēē
vna numero. sicut vnūz totūz bōz ē
iūz. si oēs ptes simul iungerentur
sicut tota aq pōt esse vna numero si
oēs ptes eius sūt iūge. ēē. l. ptes aq
si ab inuicē se iuncte distigant nū
mero sicut p3. vtraqz respōsio ē bo
na. s3 p3ia ē melior vt videt mibi.
Tercia diu^o ē de sūt toto. nā sūt totū
ab art. aliqdo accipit p toto ppoi
to vti: sic ēt euidef p3 i auctoritate
pāfata. vij. meta. homo ē equ⁹ & c.
vbi expse vocat sūt totū ipz vte ppo
stū ex mā & forma vti acceptis: ali
qdo accipit sūt totū pidiuiduo sbe
& h^o dupl^r. s3 q ididū sbe pōt acci
pi dupl^r pnt. s. ididū sbe abstrahit
ab existētia & tpr: tota. n. coordiā^o
pdicamēti sbe abstrahit ab existen
tia & tpr: & p cōns ididū nō inclu

diri sua ratione quare sibi repu
gnat forma ipsius nature & qdgdē
vnde talia indiuidua nō generantur
nec corumpunt p se sicut nec vlia.
Alio^o accipitur indiuiduūz subō &
simul totūz stricte put includit ex
nām tpris: vt hic homo crnēs & hic
lapis crnēs: & talia sunt que p se ge
nerantur & corumpuntur: & de tali
bus non est pssimio: nec scientia
proprie: qz cum abstrahuntur a sen
sū ignotūz est vtrum sint an. non. e
orūz tamen in absentia potest esse
opi. **Q**uarta diu^o est. q. quedam ha
bent quiditatem primo & p se: vt hō
& quelz species vlia composita. vnde
spēz est qditas primo & per se: que
da3 habent qditatem perse sed non
primo: vt hic homo abstrahens ab
existentia & tempore: quedaz habēt
quiditatem non primo nec perse s3
per accidens: vt hic homo existens
& ens in tempore: vltimus si homo
albus habet quiditatem habet eam
magis per accidens: primum mem
brum. probatur illud dicitur habere
quiditatem primo & per se cui rō
uenit quiditas per nihil aliud sed a
lijs conuenit per ipsum: hoc enim
est esse vel habere aliquid primo ex
primo post: sed homo & quelibet
species est huiusmodi quia habent
quiditatez per nihil aliud & alijs pu
ta indiuiduis conuenit habere qui
ditatem per speciem: nam eo modo
habent quiditatem inquantūz par
ticipant speciem. **S**ecundum mem
brum probatur. illi conuenit quidi
tas perse sed non primo quod nihil
includit repugnans vel tollens vni
tatem perse entis: cum quiditas cō
uenit sibi inquantum paticipat ali
ud puta speciem: sed hic homo ab
strahens ab existentia & tempore
est huiusmodi. ut est euident. ex p^odic
tō. g^o & c. **T**erciu^o memby pbat p 3

Sūt totū & di.

Indidū sbe h^o dupl^r.

trarium medium. quia tale medium
includit aliquid accidens quidita
ti: puta existentiam esse in tempore
et alias conditiones materiales.
que tollunt per se unitatem entis.
ergo talia per se non habent qui
ditatez nec per consequens primo.

¶ Quartum membrum etiam patet
per idem: quia homo albus est ma
gis ens per accidens quam homo
existens: quia includit existentiam:
si accipitur hic homo albus existens
adhuc addit aliquid accidentis: pu
ta albedinem: si etiam homo albus
accipitur ut abstrahens ab existen
tia adhuc est magis ens per acciden
s quam hic homo existens: quia albe
do est vere et proprie accidens: ex
istentia autem non est proprie acci
dens essentie: nisi pro ut accidens
alicui dicitur large quicquid forma
liter et conceptibiliter distinguitur
ab eo: ergo homo albus magis ha
bet per accidens quiditatem quam
homo hic existens. Et hoc tunc de p^o.

¶ Quintum ad secundum.

principale ostendam per ordinem no
um conclusiones. **¶** Prima fit ista.
Materia accepta pro differentia
individuali non pertinet ad quidi
tatem rei. Hanc probo sic. Indivi
duum nihil quiditatis addit supra
speciem: ergo materia accepta pro
differentia individuali non perti
net ad quiditatem rei. consequentia
est evidens: quia individuum supra
speciem addit differentiam indivi
dualem que est causa individuationis:
antecedens probatur. Tum quia
secundum Boetium species dicit
totam essentiam individuum. quod
non esset si individuum adderet ali
quid quiditatis supra speciem.

Tum quia quiditas convenit speciei pri
mo et per se ex articulo preceden
ti: ergo cuicumque convenit conue

nit sibi per speciem: quod non esset
verum si individuum adderet aliqd
quiditatis: tum quia individuum
non habet alias diffinitiones a spe
cie. vij. metha. ergo nec per conse
quens aliam quiditatez. ergo illud
quod prius. **¶** Secunda conclusio
fit ista. que directe est ad questionem.
materia non contracta ut est pars
potentialis absolute accepta perti
net ad quiditatem rei materialis ab
solute sumpte: hanc probo auctori
tatibus et rationibus: unde augusti
nij. de tri. ca. xiiij. hoc inquit verum
est quod non totus homo sed pars me
lior hominis anima: nec totus ho
mo corpus sed pars inferior homi
nis. quod tamen est utrumque con
iunctum simul habet hominis no
men: cum ergo ratio quam signifi
cat nomen sit diffinitio ex. vij. me
tha. ad quiditatem et diffinitionem
hominis pertinet corpus et anima
coniuncta simul. **¶** Preterea. dam
capi. liij. plures inquit ypostases
hominum sunt. omnes autem ean
dem recipiunt rationes nature. om
nes enim ex anima compositi sunt
et corpore. vult quod omnes ypostases
participant eandem rationem na
ture. per hoc quod quilibet ypostasis
componitur ex corpore et anima. er
go sic componi convenit nature
quam participant. Item idem Da
mascenus. cap. lvi. contra hereticos
dicentes christum assumpsisse car
nem non de virgine: sed de natura
celi ex quo haberet animam unius
rationis nobiscum: Si autem tota
quiditas hominis esset anima et
si cor vel caro: argueretur dam
num esset: puta quia non obstante quod cor
pus christi esset de natura celi ex quo
haberet animam unius nobiscum
utique esset homo uniuoce nobi
scum: ergo corpus siue caro homi
nis pertinet ad quiditatem hominis

30

Preterea. **A**risto. octo. metha. secundo recitat opini. diffinientius res materiales quorum quidam diffinebant per materiam quidam perfectum: quidam per utrumque: et isti ultimi secundum eum diffinebant bene et perfecte. Item ibidem commendat archetypum qui complexus est in diffinitione materiam et formas quod non esset nisi materia pertineret ad quiditatem rei materialis.

Item octo metha. ca. Tercio dicit quod oportet terminum id est diffinitionem esse orationem longam et esse in diffinitione hoc quidem ut materia: illud vero ut forma. Item septimo metha. concludit conclusionem probatam quod materia est pars speciei: Speciem inquit dico quod quiderat esse. Item septimo metha. parabola de animali quam consuevit Socrates minor dicere non bene se habet. superfluum est enim auferre materiam a quiditate rerum quarum quedam sunt hoc in hoc id est forma in materia. hoc idem dicit alibi frequenter septimo et octo metha. **I**sta etiam conclusio probatur rationibus. **P**rimo sic. **E**ssentia et quiditas cuiuscunque subiecti est ratio intrinseca sufficiens essendi rei cuius est: circumscripta quacunque alia re realiter differente: Sed per te forma ignis est tota essentia et quiditas ignis: ergo circumscripta materia que est etiam per te a forma realiter distincta: forma ignis erit sufficiens ratio intrinseca essendi ignem: et sic ignis erit ignis sine materia: et per consequens materia erit superflua in natura: quod est absurdum. maior principalis probatur: quia albedo est sufficiens ratio essendi album: ergo multo magis igneitas essendi ignem. **P**reterea illud cuius essentia est incausata et

ipsum est incausatum: predicatum includitur in subiecto: quia cum essentia rei et ipsa res sint idem realiter perfecta identitate: si unum est in causatum et reliquum. ergo addito utrobique illud cuius essentia est incausata a causis intrinsecis: et ipsum est incausatum a causis intrinsecis. sed si quiditas rerum materialium non includit materiam non causatur materialiter: ergo frustra ponitur materia in rebus materialibus. Nec materia erit causa: quia non potest esse causa nisi intrinseca quod est absurdum et contra philosophum secundo philosophorum. et quod to metha. cap. de causa. **P**reterea. omne ens completum in genere nulli alteri vnitur ad faciendum unum per se: sed si vnitur facit unum per accidens cum eo: vel unum aggregatione: ut aceruus: sed si quiditas ignis est forma ignis sine materia: forma ignis est ens completum in genere: ergo cuicumque forma substantialis vniretur facit unum per accidens. sed vnitur materie. ergo hic ignis cum materia non est unum per se sed per accidens vel unum aggregatione ut aceruus: quod est euidenter falsum: maior principalis probatur. quia que faciunt unum per se non sunt complete in genere sed per reductionem: ut sunt principia et partes rei: minor patet: quia ignis et sua quiditas sunt complete in genere: ergo et forma ignis si ipsa sit tota quiditas. **P**reterea quod non includit aliquam quiditatem in genere nec aliqua quiditas in genere includit ipsum: nec est in genere per se nec per reductionem: sed per te materia est huiusmodi ut ostendam ergo materia non est in genere per se nec per reductionem: ergo erit nihil. quia nullum ens est extra gen-

nisi solus deus. sed materia non est deus. ergo est nihil. maior patet quia quicquid est in genere per se est quiditas vel includens quiditatem ut ignis: et quicquid est in genere per reductionem includitur in quiditate alicuius habentis quiditatem: minor est evidens quia si non pertinet ad quiditatem patet nec includitur in quiditate rei. **P**reterea. per rationem superius iam factam sic. quandoque aliquid convenit pluribus convenit eis per aliquid commune cui primo illud convenit: sed facere per se unum competit huic forme et huic materie: et illi et illi et cetera. ergo et cetera. illud commune est ipsa materia et forma communiter accepta: quod non esset nisi ipsa materia pertineret ad quiditatem rei absolute accepta. **C**onfirmatur quia septimo Metaphysici. vult Aristoteles. quod sicut ex hac materia contracta ultimate fit hoc individuum cum hac forma: ita ex materia in comuni et forma in comuni resultat quiditas in comuni. **P**reterea. ad principale. unumquodque perfectissime cognoscitur quando eius quodquid est cognoscitur: sed impossibile est cognoscere rem non cognita materia ergo sola forma non est tota quiditas. maior patet ex septimo Metaphysici. minor probatur ex secundo Metaphysici. ubi probatur statum in omnibus causis: quia unum quodque cognoscimus in quantum cognoscimus eius causas: sicut enim esset infinite: essent ignote. et loquitur de materia sicut de alijs. ergo materia requiritur ad cognitionem rei materialis. **P**reterea quicquid ponitur in diffinitione subest materialis pertinet ad eius quiditatem: quia substantia non habet diffinitionem per additamentum. sed materia ponitur

in diffinitione materialis subest: ex sexto Metaphysici. ergo. et cetera. **P**reterea. ultimo. quodquid est illud est: quod est primo ens. et illud cuius est primo esse: secundum Aristotelem. Sed primo est compositum ex materia et forma. ergo quodquid est est compositum ex materia et forma: minor apparet sexto Metaphysici. ubi Aristoteles. distinguit substantiam et dicit quod substantia composita est simpliciter hoc aliquid et separabile: primo per se existens. Teneo ergo hanc conclusionem: propter istas octo rationes.

Sed istatur contra conclusionem primo auctoritatibus. **M**etaphysici. vii. Metaphysici. ca. vi. dicitur quod anima est substantia animata. et species. et quod quid erat esse. ergo non materia. **I**tem septimo Metaphysici. ca. secundo. dicit Aristoteles. materiam et compositum ex materia et forma esse determinanda quia substantia huius prima posterior est quiditate. ita quod expresse excludit materiam a quiditate rei. et post epilogando dicit quod partes rei non inveniunt quiditati et diffinitioni subest. **I**tem secundo philosophi. et quinto Metaphysici. omnes partes diffinitionis sunt forme. ergo materia non pertinet ad diffinitionem nec per consequens ad quiditatem rei. **I**tem ibidem et secundo de anima formam vocat quodquid erat esse. et alibi frequenter. **P**reterea instatur rationibus. **P**rimo sic. quicquid habet materiam est generabile et corruptibile. sed quodquid est non potest generari nec corrumpi. ergo quodquid est rei non includit nec habet materiam. maior est evidens ex vii. Metaphysici. ca. quinto. materia est qua res potest esse et non esse. ideo secundum philosophum ibidem in

40

omnibus generatis siue ab arte siue a natura est materia. et quodlibet est possibile esse et non esse. minor habetur ex septimo metha. ubi vult **Aristo.** quod quaecunque non concipiuntur cum materia sed sine materia ut rationes et quiditates specierum solum hec non corrumpuntur. **¶** Preterea. quodquid est est per se principium cognoscendi illud cuius est. scilicet materia non est principium cognoscendi rem. ergo materia non pertinet ad quodquid est rei. maior habetur septimo metha. et comen. ait ibi quod materia siue intelligibilis siue sensibilis secundum se est ignota. **¶** Preterea. nihil pertinet ad rei quiditatem quod prohibet quod quid est esse idem cum eo cuius est. sed materia est huiusmodi. ergo materia non pertinet ad rei quiditatem. maior est quasi euidens ex terminis. nam nihil potest prohibere identitatem inter rem et suam quiditatem nisi sit extraneum a rei quiditate. unde vij. metha. ca. quarto dicitur quod in dictis secundum se idem est quodquid est cuius eo cuius est. minor habetur ex septimo metha. materia est omnis eius cuius quodquid est non est idem cum eo cuius est. et inferius ultra dic conceptum cum materia non esse idem cum suo quod quid est.

Ad ista respondeo.

¶ Ad primam auctoritatem quod anima est sub anima animati et cetera. dico quod **Aristo.** accipit ibi sub anima et quodquid est se pro notiori parte diffinitionis. Non pro tota diffinitione. quod patet per ipsummet glosantem se statim infra. Si vero inquit altera et non est anima animal. et sic hoc quod

dem dicendum. hoc autem non dicendum sicut dictum est. sicut enim non vult quod anima est al. sic nec est diffinitio animalis. sed principalius pars. ideo sic autem dicendum sic autem non. ita quod uno modo dicitur diffinitio. alio modo non. **¶** Ad secundam que dicit materiam et compositum ex materia et forma dimitenda esse. et cetera. dico quod loquitur de materia contracta ad existentiam vel ad indiuiduationem. ut supradictum est talia enim sunt posteriora et dimitenda cum eorum non sit diffinitio. nec demonstratio. ut predictum est.

¶ Ad aliam quod omnes partes diffinitionis sunt forme. dicendum quod non sunt forme sibi inuicem comparate sed respectu diffiniti. quia de ipso formaliter predicantur. **¶** Ad aliam secundo de anima. quod ipsa forma est quodquid est esse. dico quod hoc dicitur ex eo quod forma est principalior causa et complectina diffinitionis et quod ditatis rei. unde secundo philosophi. forma dicitur natura. quia determinat rem ad esse nature. **¶** Ad rationes. Et ad primam cum dicitur. quicquid habet materiam et cetera. primo reduco eas sic. scientia naturalis est vera scientia. scientia vera est de quiditatibus rerum ex vij. meta. in. fi. ergo de quiditate corporis philosophi potest aliqua passio concludi. passio autem corporis compositi ex elementis est esse corruptibile. potest igitur ostendi corpus esse corruptibile. non hoc. sed corpus simpliciter quia de vniuersalibus est scientia et demonstratio ex septimo meta. ergo per medium commune. illud est materia ad quod stat resolutio. quia et si tale corpus corrumpitur ex eo quod est ex contrariis. tamen prima radix est materia que est in potentia et priuatione: aliter non esset in tali corpore mutua actio contra-

os ptes hanc sunt foris.

riox. ergo m̄ est principium imme-
diatum. et per consequens materia
includitur in q̄ditate corporis cor-
ruptibilis. aliter q̄ corpus sic i uli
sit corruptibile non sciretur de ali-
quo composito vel quiditate com-
positi plus quaz de angelo. quod ē
falsuz ergo si scientia naturalis ē
vera scientia et vltuz: sequitur q̄ cor-
mixtur in sua generali rōe includit
materiā: l̄ nūq̄ corrupat nisi in
hoc corpore. tñ s̄a passio non demō-
strat. primo de h̄ corpore s̄ de cor-
pore. Ad formā dico q̄ corrupti-
bile vel dicit potentiā remotā vel p-
pinquā. Corruptibile in potentia
remota dicit q̄d h̄t vnde possit cor-
rumpi. nō tñ pōt exire in actū nisi
prius sit in potētia p̄pinqua. Sic
calefactiū in potentia remota di-
cit q̄d h̄t vnde possit calefacere
sed non potest actu calefacere ni-
si fiat in potentia p̄pinqua. s. q̄ n̄
impediat et q̄ passum sibi a p̄mēt
Ad p̄positū ignis ē corruptibilis
in s̄o dicendi p̄se. sicut et color vi-
sibilis ex s̄o de aia. tñ non est ignis
in potētia p̄pinqua vt corrupat
nisi sit in esse existenti e. quod ergo
ē generabile et corruptibile primo
habet materiā tractam ad existen-
ciā. et sic q̄d q̄d ē non ē corruptibile
nec generabile. vt p̄b̄s dicit. nec
plus cludit rō. Hoc at non obstā-
te q̄d q̄d h̄t materiā que non est
tracta. Ad s̄z cū arguit q̄d q̄d
ē est p̄se p̄ncipiū cognoscēdi. et c.
Primo rō reducīt sic. nihil pōt p̄-
fecte cognosci nisi cognitis oibus
suis causis: et tales non sunt infini-
te vt s̄o meta. et exēplificat d̄ cāis
materialibus sicut de alijs. Tūc sic
nihil ē necessariū ad cognitionē rei
nisi quodquid ē per te. sed materia
est necessaria s̄z Aristō. s̄o meta.
ergo materia includit i ipso q̄d q̄d ē.

Ad formam dico q̄ licet cogni-
tio materie requiratur ad cognitio-
nem rei cuius est scilicet rei materi-
alis tamē aliter est ratio cognoscē-
di forma et aliter materia. nam si-
cut cause d̄rūt in perfectione. enti-
tate. et causalitate. ita et in causan-
do rei cognitionem cuius sunt.
ergo sicut forma magis est cns
quam materia. vel magis causat en-
titatem. ita et cognoscibilitatē rei:
quia etiam materia non habet esse
naturaliter nisi per formā causan-
tem esse in effectu. Idco etiam for-
ma facit cognoscere materiam. tñ
vtrunque postea est causa cognoscē-
di compositum. dicitur ergo mate-
ria ignota quia nō est prima ratio
nec potissima cognoscēdi illud cu-
ius ē. sicut ergo forma sit causa co-
gnoscēdi materiam salte3 pro sta-
tu vie vnde est cognoscibilis secun-
dum analogiam ad formam primo
p̄bi. tamen tam forma quam mate-
ria est causa cognoscēdi composi-
tum. aliter dicitur q̄ Ari. loquitur
de cognitione scientifica et de ma-
teria contracta ad esse cristētie. ita
q̄ materia est ignota scientificē et ē
causa contingentie rerum. ideo nō
facit cognitionem scientificam il-
lorum quorum est. sed sic causat co-
tingentiā in eis: q̄ si abstrahantur
a sensu non est de eis nisi opi. Ad
tercium cum dicitur q̄ nihil perti-
net. et c. datur maior. sed minor est
falsa. ad probationē dicendum q̄
Aristō. vij. m̄tha. vbi dicit hoc: lo-
quitur de materia contracta per cri-
stēre. in his enim non est idem quod
quid est cum eo cuius est primo et p̄-
se. sicut Ari. intēdit licet sit idem
eo modo quo habent quid. vt inferi-
us ostendam stat ergo conclusio.

Tercia conclusio. sit ista. Mate-
ria contracta p̄t individualitate3

41
pertinet ad quiditatem simul totius
quod est individuum sub distinctu
contra quiditatem universalem. hanc ostē
dam sic. singularium sunt cause sin
gula res. ex secundo phisi. materia
autem et forma sunt cause intrinse
ce rei. ergo individui erūt cause indi
vidue. et per consequens materia in
dividua erit causa intrinseca et qui
ditativa individui sub sic accep
ti. **Quarta conclusio** sit ista. **Materia**
contracta per existentiam per
tinet ad quiditatem simul totius exi
stētis. probatur. principia essentia
lia compositi existentis sunt existe
tia. non enim est intelligibile quod ex
non existentibus componatur in
trinsece aliquod existens. sed ma
teria est principium essentiale rei.
ergo compositi existentis erit mate
ria existens. **Quinta conclusio** sit
ista. **Materia** accepta pro parte in
tegrali remota pertinet ad quidita
tem rei non proprie et directe. sed p
reductionem. quod non proprie sic
ostendo. illud quod non intrat diffi
nitionem rei non pertinet proprie
et directe ad quiditatem rei. Nam
diffinitio est terminus includens quod
quid est de rei quiditate: sed materia
accepta pro parte integrali remo
ta non intrat diffinitionem rei: quia
semicirculus non intrat diffinitio
nem circuli: et vij. metha. **Pre**
trea. vnum quodque constat pro
prie et directe ex suis principiis esse
tialibus immediatis: sed materia
sic accepta non est immediatus pri
ncipium rei: cum sit pars materialis
remota. ergo etc. **Sed** quod pertineat
ad quiditatem rei per reductionem
ostendo sic. Nam quicquid princi
piat principium: principiat et prin
cipiatum: saltem per reductionem:
sed materia sic accepta est principi
um principij immediati. scilicet materie

proximo et immediate. **Itaque** circulus
quantum ad suum materiale p
rimum componitur ex semicirculis
sicut paries ex lapidibus. ergo etc.
maior patet quia quicquid est causa cau
se est causa causati. **Sexta conclusio**
sit ista. **Materia** contracta per
accidens preter necessarium nullo
modo pertinet ad quiditatem rei hanc
ostendo sic. quod potest perfecte esse et intelli
gi in sua quiditate sine alio: non de
pendet ab illo nec includit illud in
sua quiditate: sed syllaba composita ex
litteris potest perfecte esse et intelligi
in sua quiditate sine cera vel litteris
ceræ: ergo cera vel littere ceræ nul
lo modo pertinent ad quiditatem syllabe: ma
ior est evidens. et minor etiam patet: quia
ista syllaba ba. potest esse perfecte et in
telligi sine. b. et a. ceræ. quia. b. et a.
possunt esse cupree: vel ferree: vel si
ne omni tali materia posset forma
ri illa syllaba. ba. et p. ferri. **Septi**
ma conclusio sit ista. In habentibus
quiditatem primo et perfecte quod quid est idem
cum eo cuius est p. et perfecte. **Octava**
conclusio sit ista. In habentibus quiditatem
perfecte sed non primo quod quid
est idem cum eo cuius est p. se scilicet non
primo. **Non** conclusio est. quin ha
bentibus quiditatem non perfecte nec primo
sed per accidens. quod quid est idem cum
eo cuius est solum per accidens. et non
perfecte nec primo. per omnibus hijs tri
bus conclusionibus potest argui vno
modo sic: vnum quicquid eo modo quo habet
quod quid est: ipsius est sibi idem: ergo que
habent quod quid est perfecte et primo: est idem
sibi per se et primo: et que habent
quod perfecte et non primo est eis idem quod p
fecte scilicet non primo. Et quod per accidens.
per accidens antecedens probatur. ex vij
metha. ca. iij. vbi dicitur sic. Signu
lum enim non aliud videtur a sui
met subiecto et quod quid erat esse dicitur sin
guli subiecta. plana est auctoritas. Sic
ad questionem. e

Ad argumenta ad primum.
 Cum dicitur. Nihil est de essentia. et c.
 de maiori. scilicet minor est falsa. Ad pro-
 bationem cum dicitur quod una species non di-
 stinguatur ab alia per materiam. verum est
 quod non per principium. sicut nec ha-
 bet esse per materiam. tamen aliquo-
 modo distinguitur res a re per propriam materiam.
 Nam materia sit de se omnibus con-
 tinuat per formam ipsam materiam
 specificantem et determinantem. **Ad**
secundum cum arguitur. quod tunc species esset in-
 dividuum. **Meo.** contra. Ad probatio-
 nem dico quod materia non est causa indivi-
 duationis. et cum probatur per philosophum. vi.
 metaphysica. dico quod Aristoteles accipit ibi ma-
 teriam per se in individuali. id est equocat
 de materia. **Ad tertium.** cum dicitur quod
 gradus rei materialis contingit res-
 piciat quod materia determinata. et c.
 Si loquaris de gradate specifica et ma-
 teriam determinatam voces materiam in-
 dividuatam. cedo antecedens. et tunc
 non habes. Si autem accipis gradatam rei
 materialis vel per quodcumque. sic nego an-
 tecedens. pcedis. n. ex falsa imagi-
 natione. imaginando gradatam. quod ali-
 quod receptum in materia. imo est aliquid
 intrinsece apprehendens materiam et for-
 mam. id est non respicit materiam contingere
 ter scilicet nec. **Ad quartum cum arguitur.** quod
 gradus nec est hec. nec contra. ad pro-
 bationem. cum dicitur quod materia nec est
 hec. dico quod scilicet est ex predictis in
 primo articulo. cum probatur quod mate-
 ria est subiectum generationis generatio-
 nis sunt circa singularia. dico quod ma-
 teria ut subicitur generationi nec est
 hec et existens. scilicet hoc non obstante
 potest accipi materia continens pertinens
 ad gradatam in eo. ut predictum est in
 primo articulo questionis.

Et hoc de primo.

Arca secundum articulum
 lucis principalis huius tractatus ubi querendum est de for-
 ma que per actionem accipit. Quero
 primo utrum productio forme natura-
 liter generate preerigat aliquid in ma-
 teria actuum vel quodcumque quod in ipsa
 naturaliter transmutetur. Secundo utrum
 productio forme substantiali naturaliter gene-
 rate mensuret aliquid divisiibili mensura
 Tercio utrum repugnancia formalis
 que est inter formas substantiales sit repugan-
 tia contrarietatis. Quarto utrum for-
 malis distinctio organicarum prout aia-
 lis sit per plures formas substantiales spe-
 cifice ac realiter distinctas. Quinto
 utrum in gradate forme accidentalis sit
 dare veros gradus intrinsecos essen-
 tiales scilicet quos ipsa possit suscipere di-
 visionem intrinsecam scilicet magis et minus

Primum quando quod
 ritur utrum productio forme. et c.
 perigat aliquid in materia actuum
 vel quodcumque quod in ipsa naturaliter trans-
 mutetur. sic pcedit et videtur quod sic. Et
 arguo sic. forme respu quare mate-
 ria est in pura potentia et passiva cre-
 ant. scilicet si non perigeretur in materia ex quo
 fieret forma naturalis ipsa materia
 esset in pura potentia passiva: ergo
 omnes forme crearentur quod est absurdum.

Preterea. aug. 60. de libero ar-
 bitrio in fine. forme inquit inchoatio-
 tatem materia ad perficiendum subiaccere vi-
 detur artifici. expresse ergo ut videtur po-
 nit inchoationem formarum. preterea. co-
 me. viij. metaphysica. ex actu et potentia non
 fit unum nisi per agens extrahens actum
 quod non largitur multitudinem scilicet perfectionem
 Si ibidem dicitur quod illud quod est in actu
 non est aliud ab eo quod est in potentia.
 scilicet illud quod fuit in potentia est illud quod
 est in actu et non sunt hic duo diversa.
 Scilicet si nihil peristeret in materia transmu-
 tabile in formam agens extrahens vel

deducens potentiam ad actum nō
tantum largiretur perfectionem.
sed etiam multitudinem. Item. il-
lud quod est in potentia et in actu
essent aliqua duo diversa. cuius op-
positum asserit comen. Ad oppo-
situm arguitur vij. metha. domus
tantum fit ab extra. Similiter tan-
tum et ignis. unde respectu ignis
nullum actuum ponitur infra pas-
suum. ergo sufficit sola materia: er-
go nihil aliud preexistit.

¶ R. nōdeo circa istam questione

Dicunt quidam q sic. quidam au-
q non. primo ergo pars affirmati-
ua est per tractanda et improban-
da. secundo pars negativa est decla-
randa et roboranda. Quantum
ad primum dicitur primo sic. quod
probat duplici via. prima sumi-
tur ex parte vitande creationis in
generatione naturali. secunda ex p-
te saluande naturalitatis. ad hoc
enim vt forma non fiat de nullo et
non crearetur ponitur quid in ma-
teria. ad hoc etiam vt generatio sit
naturalis et non violenta ponitur
aliquid actuum coagens generan-
ti. **¶** Ex primo arguo sic nihil pre-
existit in materia quod in formam
naturalem transmutetur. ergo pro-
ductio forme naturalis non est ge-
neratio sed creatio. consequens est
falsum. ergo antecedens. consequen-
tia probatur. quia creatio est de ni-
hilo facio. sequitur etiam eadez ra-
tione q quando forma naturalis
corrumpitur tunc annihilaretur. qz
vnde res incipit in illud resoluitur
ergo agens naturale potest creare
et annihilare. quod est falsum. **¶** Ex
secunda via de naturalitate genera-
tionis agitur sic. Si nihil in ma-
teria preexistit ergo generatio
eu productio forme naturalis non
est naturalis. consequens est fal-

sum. ergo antecedens. consequen-
tia probatur. Tum ex. vij. metha.
vbi dicitur q a natura fiunt in quo
runcunque materia est pars aliqua
forme que sic mouet materiam. si-
cut mouetur ab extrinseco. quid ex-
pressius. Tum. quia omnis genera-
tio naturalis habet principium ac-
tuum intrinsecum naturale. quia
natura est principium motus et
quietis in eo in quo est et. secundo
phi. sed illud principium non est so-
ma inducenda qz nondum est. nec
est materia quia eius non est agere
ergo aliquid aliud a materia. illud
voco inchoatum forme. vel ali-
quid transmutabile in formam. Con-
firmat. qz naturalia differunt ab arti-
ficialibus qz hēnt in se principium
motus. Artificialia nō sō phi. Nec
pōt dici q illud referat ad principium
passiuum. non actiuum qz in hoc nō
videntur differre artificialia a na-
turalibus. Confirmatur qz. vi. me-
ta. probatur philosophica non esse prac-
tica ex obiectis. Nam principium
naturalium est in materia. factibili-
um in faciente. Tum qz violentum
est cuius principium est extra nō
ferente vim passio. Tercio ethicorum
Sed si nihil esset in materia actiuum
et inchoatum forme in generatio-
ne forme nullam vim conferret pas-
sio. et per consequens ista generatio
esset violenta et non naturalis.
¶ Tum quia secundo phi. casus et for-
tuna reducuntur ad naturam et in-
tellectum: sed vt ibi dicitur casus et
fortuna reducuntur ad genus cau-
se efficientis. ergo natura est causa
efficientis. quod non esset vt videtur
nisi in generatione forme natura-
lis esset dare aliquid ex parte ma-
terie respectu forme gerande.
hoc autem quod secundum eos pre-
existit dicunt q est in materia a

creante. Non generante. et est coeua
materie ex quo postea fit forma na
turalis. et illud qdaz vocant incho
ationem forme. qda ptez forme ge
nerande. qdaz formam in pfecta qd
dam scilicet rationem. qdaz poten
tia materie actiuaz. fm ponentes
illud coagere materie. *Hec autem*
opi. tenens ptez affirmatiua habz
qnz modos ponendi. *Primus mo*
duz dicendi est q in materia est vna
forma generalis coeua ipsi materie
que est ratio scilicet respectu generis
primi. et ulterius alioru sequentiu
vsq ad formam spei specialissime.
Hoc pbat duplr. primo p comē.
p^o phi. dicit q materia primo reci
pit formas vles et sic deinceps. Se
cundo qz principia o3 manere. ex p^o
phi. sed nulla forma pticularis ma
ner. ergo est aliq cōis respectu omi
um quaz non attingit generans.
Contra hunc modum arguit p^o
fic. forma illa generis prioris vel ē
ps forme generis posterioris vel nō
puta forma sbe ps forme corporis
et sic deinceps: si non est ps ergo nō
uitas creationem qz forma corpo
ris erit non de aliquo sui: si sic: ergo
forma prior eadē numero realiter
erit ps formaz contrariaz: sibi mu
tuo p generatione3 succedentiū: qd
videtur impossibile: cōtia p3: qz il
la prior manet p te. et est vna nu
mero. Confirmat. so. qz primo p
generatione3 naturalem vel aliqd
nouum producitur: vel nihil: si ali
qd: ergo non euadit creationem: qz
illud qstūcūq3 modicū3 fict de nō
aliquo. et ideo frustra ponunt prece
dentia pp vitandaz creationē. si nō
ergo nulla erit generatio: s3 erit qd
libet in quolib3: omnis enim pduc
tio noua q3 tūm nouu3. Nec mo
tiva cohunt. *Ad comē. cu3 ait q*
materia primo recipit forā3 vnuer

sales. hoc dicit qz ponit plures gra
dus in formis. vel reales vel saltem
fm rationē. non curo p nunc. Esto
enī q in cōposito nō sit nisi vna fo
ma. illa prius ex natura rei vel sal
tem fm rationem dat esse sbe. p^o ea
corporis. deinde vsq ad speciē spā
lissimaz. *Ad aliud dico qz princi*
pia o3 manere qdiu principiatum
manet non plus. sic. n. tenet dictu3
Ari. qz impossibile est esse compo
tu3 non existentibus suis princip
is intrinsecis. sed ex hoc non o3 po
nere vna3 formas incorruptibiles
coeua3 materie. *Secūdu3 mōus*
dicendi ponit respectu cuiuscū3 for
me ppriaz inchoationem: et iō tor
quot sunt forme educibiles de potē
tia materie. et illaz inchoationem
dicunt esse a creante. et eaz vocant
ptem forme: vel formas incomple
tā. et ipseaz s3 pfiūt a generāte. *Et*
tra quero qomodo ex pte preceden
te et sequente fiat vnu3: vel sicut ex
potentia et actu: vel sicut ex ptribus
eiusde3 rationis et hōgeneis. Nō p^o
modo. Tu3 qz forma est actus.
Tu3 qz forma pfecta ex illis pti
bis non esset eiusde3 rationis nec
simpler: et tamē forma est simpler.
Nec so modo qz vel ps adueniens
immediate reduceretur de potentia
materie. vel mediāte prima. Si pri
mu3. frustra ponitur pp vitandam
creatione3. qz sine illa eque imme
diāte educeret. Si s3. contra. Tum
qz impossibile est duas pres forme
eiusde3 rationis sic se habere q vna
sit terminus et alia sit sū3 trāsmu
rationis. Tu3 qz quecūq3 potē
tia actiua eque respicit quodlib3 in
quo saluat ratio sui obiecti primi.
ergo potentia generatiua eque po
terit in ptem precedentem sicut in
sequente3. ex quo ponunt eiusde3 ra
tionis. ergo prima ps nō erit inge

prius modus.

supra 94.

*Ma p^o recipi foras
vltimex sales.*

herabilis nec coena materie. **¶** Con-
firmat. qz agēs potēs in aliqd pfee-
rius pōt i ipfectius eiusdē rationis
Si ergo agens naturale pōt inptē
posteriorē que ē pfectior p te pōt z
in priorē que ē in pfectior. **¶** Pre-
terea illud intrinsecū inchoatiū z
actiuū. vel ē p se sufficiens actiuū
ad generationē vel n. si sic. **¶** Tum
qz nō in pfectius ē sufficiens actiuū
respectu pfectioris. **¶** Tum qz sp age-
ret cu3 sit agēs naturale hēns sēp
ap primatū passū. ergo oēs forme
sūt educerētur semp vel saltem illa
cuius potētia actiua vel inchoatio
esset pfectior. qd ē falsum euidenter.
si nō. ergo prius ageret agēs extri-
secū. qz intrinsecū alias intrinsecū sp egis-
set l3 impfecte. In illo ergo priori
ex quo intrinsecū non agit erit ac-
tio violēta pte. Non ergo euadis
naturalitatē generationis. frustra
ergo ponitur pp illam vitandam.
¶ Tercius modus dicēdi ponit cui
libet forme ppria inchoationē si-
cut z secundus. s3 illa3 dicit totam
formā3 ita qz tota forma prime est
in materia. nō tñ vnita materie nec
informans ea3. s3 post p generatio-
nē fit vnio forme cu3 materia vt cā
actu informet. **¶** Contra. Tum. qz
ponit formā3 naturalē q3cunq3 se-
paratam z non in formare mate-
riā3. **¶** Tum qz ponit accidēs sine sbō
na3 ponit formā3 accidentālē nō in
formare materiā3. **¶** Tum qz ponit
materiā3 sine forma informante q
omnia sunt impossibilia sū natu-
ra3. **¶** Preterea. nulla actio realis
naturalis terminat ad relationē qz
in ad aliqd non ē motus. v. phy. s3
vnio ē rō. ergo actio agētis natu-
ralis q vtiq3 ē realis non terminat
ad illa3 vnionē forme cu3 materia.
vt tu dicis. **¶** Quartus modus di-
cēdi ponit qz tota forma peristit z

vnita materie s3 pre ē s3 esse in com-
pletū. accipiēs esse cōpletū p ge-
nerationē ita qz totū3 compositū3
peristit sub alio modo essendi. s. sub
esse incompleto. **¶** Addit qz tota ista
forma pdicta peristēs ē naturalis
potentia de secunda spē qualitatis
z agit actione absoluta q non res-
picit passū. s3 generans extra agit
actione respici ēte passū. Iste quar-
tus modus cū tercio possent pbari
p duas auctoritates comē. poitas
in pede qōis. **¶** Contra istū modū az
guo sic. ois actio realis h3 tñ realē
s3 generatio ē actio realis. ergo
zē. Iste terminus p te ē modus es-
sendi pfectus z nouus tūc sic vel il-
le modus essendi ē accidēs z sic ge-
neratio ē alteratio. v. erit sbā. z h3
vel materia. v. forma. v. compositū3
tū. qz qd des seqt qz non totū3 com-
positū3 peristit. s3 ipsum vel aliqd
cuius nouiter producit. **¶** Preterea
ois productio sbāl noua h3 terminū
sbālē nouū. s3 generatio simpliciter
ē huiusmodi. ergo zē. z tunc idē qd
prius. qz totū3 compositū3 non p-
eristit. **¶** Preterea seqt qz materia
simul informet oibus formis tra-
rijs z qbus cūq3 specificē distinctis
qd ē absurdū sūm phū3. Et tunc re-
diret opi. anax. qz qdlibet esset i quo
libet. **¶** Alterius p additum nulla
sbā ē accidēs. s3 forma sbālis ē sbā
naturalis potētia ē accidēs qz qua-
litas. ergo forma sbē non ē illa na-
turalis potētia de secunda spē qua-
litatis. vt dicis. **¶** Preterea nihil
gignit seipsū. et sō de aia z s3 au-
gu. p. de trinitate ca. p. Nulla res
ē que seipsū gignat vt fit. sed p te
forma illa tota peristēs ē potētia
generatiua. ergo non solū se ipsa3
s3 aliā pducet. **¶** Preterea. ois ac-
tio naturalis requirit sbū3 in qd agat
qz s3 auctorē. vj. prin. Actio ē sūm
c ii j

32

infra

42

Quintus modus huius
quing. dicta.

quam in illud quod subicitur agere dicimur. ergo nulla erit actio que passum non requirit. cuius oppositum dicis. Quintus modus dicendi ponit in materia naturam quandam pure potentialem. quam vocat purum potentiale que preest in materia ex qua forma educenda.

Que opinto vi ad formam reducatur dicitur quasi. vi. dicta. Primum dictum. quod illud purum potentiale est pura potentia materie de qua dicitur educi forma corporalis cum dicimus formas educi de potentia materie. Secundum dictum est quod illud purum potentiale non est idem cum materia. transmutabile tamen in formam per actionem agentis naturalis. Tercium dictum est quod illud purum potentiale non est aliquod ens actu. et ratio ne huius non potest habere rationem actui quia agere conuenit rei ut est actu. Quartum dictum est.

quod non est intelligibile perse. sed intelligitur per priuationem omnis actualis. ut per comparationem ad actualitatem forme ad quam est. vel arguitur. quia scilicet necesse est ponere in materia aliquam talem naturam propter vitandam creationem. et saluandam naturalem educationem formarum.

Quintum dictum est. quod ipsum purum potentiale est actu in materia. non per actualitatem propriam. sed per aliam scilicet actualitatem materie. que tenet infimum gradum actualitatis in entibus.

Sextum dictum est. quod illud purum potentiale cum in formas transmutatur non annihilatur quia quamuis non maneat ut prius manet tamen actualitas forme que der viam corruptionis resolubilis est in illud potentiale. non in idem numero.

mero. sed diuersum. et iterum illud secundum purum potentiale est transmutabile in formam non eandem numero. sed diuersam. et conuerso quod per quendam circulum. et sic purum potentiale mutatur in formas et forma resoluitur in purum potentiale: non in identitate sed alietate numerali. Sed contra conclusio nem arguitur sic. Primo quia purum potentiale vel accipitur pro potentia obiectiua vel subiectiua. Si subiectiua tunc non est aliud a materia. Nam materia ponitur sic in potentia subiectiua. ergo purum potentiale esset idem cum materia contra te. si accipiatur pro potentia obiectiua. illa nihil ponit sic enim in potentia est antechristus. et albedo futura non existens. ergo purum potentiale esset nihil. Si ergo ipsum est transmutabile in formam forma erit de nihilo. et sic non vitabis creationem. Preterea illud purum potentiale si est aliquid extra nihil. vel est creator vel creatura. Non creator patet. Si creatura contra omnis creatura habet respectum realem et actualem ad deum creatorem. sed quilibet respectus actualis realis est in fundamento reali actuali. quia non minoris entitatis est fundamentum quam respectus fundatus. ergo illud purum potentiale est aliquid ens reale actuale. ergo purum potentiale non erit purum potentiale. Preterea illud purum potentiale vel est pars forme generande. vel non. et cetera. ut prius contra alios modos ponendi argutum est ita quod vel non vitabitur creatio. vel per generationem naturalem nihil nouum produceretur. quorum vtrunque ipsi reputarent impossibile. Secundo ar-

Infra.

147
9 p. 7.

quo sic contra dicta. **C**ontra primum sic. potentia materie vel accipitur pro fundamento potentie. vel pro respectu. si pro fundamento tunc idem est qd ipsa materia. sed per te purum potentiale non est idem cum materia. ergo nec idem quod potentia materie sic accepta. Si potentia accipitur pro respectu cu per te purum potentiale sit transmutabile in formam absolutam. ergo respectus transmutatur in absolutum. quod nullus sane mentis diceret. ergo purum potentiale nullo modo potest poni idem quod potentia materie vt dicit primus dictus. **C**ontra secundum dictum sic. quicquid subicitur transmutationi est subiectum transmutationis. et per consequens aliquid ens actu. sed purum potentiale subicitur per te actioni agentis ex secundo dicto. ergo est aliquid ens actu. **C**ontra. **T**ercium sic. qd non est aliquid ens actu est nihil. sed per te purum potentiale non e aliquid ens actu. ergo est nihil. et per consequens forma fieret de nihilo. et sic erit creatio quam intendis vitare. maior pater quia potentia distrabit ens. ergo quod non est aliquid ens actu sed pura potentia nullo modo est ens. ergo est nihil. **C**ontra quartum sic. quicquid subterfugit rationem per se intelligibilis est non ens. Sed purum potentiale est huiusmodi per te. ergo est non ens. et per consequens forma fiet de nihilo. maior probatur. quia omnis potentia habens aliquid cone proper se obiecto adequato potest in quodlibet contentum sub illo communi. quia da oppositum sequetur qd iaz non erit obiectum adequatum et per se sed intellectus habet ens proper se obiecto adequato. ergo intellectus potest

927.

937.

947.

per se in quodlibet ens. qd ergo subterfugit rationem per se intelligibilis est non ens. minor huius pro fillogissimi supponitur nunc. quia alias probanda est euz agetur de obiecto intellectus. **C**ontra quintum sic. **E**sse existens sic et esse essentie sunt realiter idem. etiam secundum te. ergo quicquid habet distinctam entitatem seu essentiam habet distinctam existentiam seu actualitatem. sed purum potentiale habet distinctam essentiam seu entitatem a materia. quia per te non est idem cum materia. ergo habet distinctam actualitatem seu existentiam. non ergo existit realiter per actualitatem materie vt dicis. nisi dicas qd non potest existere sine materia. sicut nec accidens sine subiecto. sed hoc non arguit quin formaliter habeat propriam existentiam. sicut et accidens. **C**ontra. vj. dictum sic. Illud quod nec ipsum nec aliquid eius est est nihil. et cum destruitur annihilatur. vt videtur. sed purum potentiale per transmutationem sui in formam nec ipsum nec aliquid eius est. Ergo in tali transmutatione annihilatur. **P**reterea. actus distinguit. quod ergo non habet aliquem actum non distinguitur ab eo quod etiam nullum habet actum. sed per te nullum potentiale purum habet actum. ergo et. Quomodo ergo ponis plura purum potentiale numero distincta. Quomodo enim formaliter distinguenter si nullum actus ponit non videtur consonum rationi. Ideo ista imaginatio dimittatur.

147 9 p. 7.

967.

Quantum ad secundum principalem. est alia opinio negativa que dicitur e iij

quodque in materia ponenda est ra-
 tio seminalis non tamen coeua ma-
 terie nec transmutabilis in formam
 ita quod aliquid forme preerigatur in
 materia de quo fiet forma. Ad cuius
 opus evidentiam sic procedam.
 Primo enim declarabitur de se-
 mine quid semen sit. Secundo ad
 quid semen sit. Tercio de ratione
 seminali quid sit. Quarto ratio
 seminalis in quibus sit. Quinto
 ratio seminalis ad quid sit. *Quan-*
semey. *nam de semine.* Semen est quoddam
 corpus in perfectum productum a
 generante cuius forma non est a na-
 tura intenta propter se sed propter
 alterum ut ex ipso generetur ali-
 quid sibi generanti. Ad cuius evi-
 dentiam est notandum quod in natu-
 ra est duplex processus. unus est ascen-
 dens et generativus. verbi gratia.
 procedens a forma seminis ad formam
 sanguinis. et a forma sanguinis ad aliam
 formam scilicet embryonis. et
 ultra ad formam perfectam in spe-
 cie. puta a fini vel bovis. et ille pro-
 cessus est ab imperfecto ad perfectum.
 Alius est descensus et resolutivus.
 verbi gratia. resoluendo cadauer in
 elementa. vel animal in cadauer us-
 que ad materiam primam. Et iste
 processus est a perfecto ad imperfectum.
 Illud autem a quo incipit na-
 tura in primo processu est semen. et
 patet quod ibi non sistit sed procedit
 ultra usque ad formam ultimam per-
 fectam. E converso est in secundo pro-
 cessu resoluendo usque ad ultimum.
 et isti processui tota natura est ascri-
 pta. Ex predictis patet quod semen est
 quoddam corpus imperfectum pro-
 ductum a generante ut sit via ascen-
 dendi ad formam ulteriores perfec-
 tam. et sic apparet descriptio semi-
 nis supra posita.

Quo ad secundum dico quod
 semen non ponitur ut sit principium
 actus generationis attingens ter-
 minum formale generationis que
 est ipsa forma. hoc probatur dupli-
 citer. Primo sic. quod non est non
 est principium productivum subiecti.
 Agere autem presupponit esse. sed
 in instanti generationis semen non
 est. quia generatio minus est corruptio al-
 terius. 8° et c. Dices quod est principium
 dum est. Contra. Semen est aliquid de pri-
 mo convertibile in illud quod de-
 bet generari. sed omne tale habet rati-
 onem passivi magis quam activi. er-
 go et c. Confirmatur. quia si semen age-
 ret ageret ad sui corruptionem. quia ad
 aduentum forme generande corrumpitur
 forma seminis. non autem est
 probabile quod aliquid agat ad sui cor-
 ruptionem. Preterea. secundo sic
 nullum imperfectum est sufficiens
 causa producendi perfectum. sed se-
 men est aliquid imperfectum. sed ge-
 neranda. ergo et c. maior est evidens.
 quia omne principium productivum
 vel est univocum vel equivocum. que-
 quid ergo detur vel eque perfectum
 vel perfectius est termino produc-
 to. et nullo modo imperfectius.
 Dices quod semen agit in virtute
 decidens. puta patris. et non vir-
 tute propria. et sic potest producere
 re subam et formam geniti. Contra.
 in virtute non entis eo modo
 quo non est: nihil agit. sed decidens
 cum non sit in rerum natura. puta
 pater mortuus. vel etiam si sit tamen
 non est presens corpori in quod se-
 men debet agere est non ens vel ha-
 bens rationem non entis. ibi igitur
 in virtute eius nihil agit. si ergo agit se-
 men agit in virtute propria vel alicuius
 sub eo presenti actualiter. Confirmatur.
 quia in causis accidentibus

Semen latet in solo se: unde nomen
 fit sanguis: sedat diuideri: huiusmodi nomen
 embryo format: nomen ad deum.

ordinatis nō oportet omnes finit
concurrere ad effectum: quin vna
agat sine alia. p. hoc. n. distinguunt
cause accidētāliter ordinate a cau-
sis essentialiter ordinatis. sed deci-
dens semen et ipsum semen sunt ac-
cidentaliter ordinata. ergo semen
non agit in virtute decidētis. **Sz**
occurrit dubium a quo igitur illa
forma producat. si non a semine
nec a patre. **Rūdeo.** in generatis
mediante semine et specialiter per
propagationem vt sunt animalia
oportet recurrere ad potentiam di-
uinam. et dico q. a deo immediate il-
la forma producat. probatur. qz
nō a semine vt patuit: nec a p̄e qz
to mortuo nullus pōr generari. nec
a forma vel virtute celi. quia ipsa
est imperfectior q̄ forma animati.
Nam fm Augustinum. xv. de tri.
cap. xvij. omne viuens est perfecti-
us si viuente. preponuntur inq̄ vi-
uentia non viuētibus. **Nec** produ-
citur ab intelligentia vel ab ange-
lo. **Tum** quia fm omnem scolā ā-
geli nō pnt inducere vel educere
formas naturales de potentia ma-
terie. **Tum.** quia agunt median-
te motu celi. si ergo celum nō pōr.
nec angelus poterit mediante celo
Relinquitur ergo q. deus. **Con-**
firmitur. quia comē. secundo de ce-
lo et mundo in solutione questionū
difficilium quas ibi aris. mouet re-
currit ad virtutem diuinam. **Item**
Galienus virtutes seminum vo-
cat diuinas. **Contra.** ergo omnes
iste forme naturales creantur. **Rū-**
deo. si detur consequens non video
aliquid i possibile. **Aliter** nego cō-
sequentiam et facta huius consequē-
tie patebit inferius. **De** generatis
autem im. mediate et sine semine pu-
ta. cum ignis generat ignem. non
oportet sic dicere. de his enim non

concludunt rationes superius fa-
cte. sicut patet. **Ad** qd ergo pōi-
tur semen. non vt sit principiu ac-
tiuum respectu termini formal ge-
nerationis. sed magis passiuum et
materiale: sed nunquid semen agit
ad alterationem p̄uiaz termino
generationis. dico q. non agit vt
sufficiens actiuum. probatur. virt⁹
actiua agentis vniiformis nō po-
test i passo vniiformiter causare ef-
fectum difformem. **Sz** virtus scis
est vniiformis vt patet. et materia si-
militer ergo virtus seminis non po-
test efficere tantā difformitatem q̄
tā apparet in organis animalium
nec per consequens alterare ad tā-
tam difformitatē. maior est euident
ex hoc quia difformitas in effectuz
vel accidit ex difformitate agentis
vel passi. **Quid** ergo dico q. vir-
tus que facit tantam difformitatē
organorum sic corpore animal oz
q. sit agens difforme. et illud est ac-
tio difformis influentie seu caloris
celestis. que consona est virtuti di-
uine quantum ad hoc: **Nec** pu-
to inconueniens si ad istam actio-
nem difformē aliquo modo concu-
rit semen cum causa.

Quo ad tertium sit ista.

prima conclusio. Ratio seminal
licet sit in materia non tamen est
ipsa materia. **P̄**ac probo sic. quia
Augustinus. xvij. gene. dicit q. le-
ui fuit in lumbis patrum fm ratio-
nem seminalem rps. non. ideo non
fuit decimatus in abraaz. vt dicit
apostolus hebre. viij. sed fuit. ibi se-
cunduz corpulētaz subāz et tamen
vterque tam leui q̄ r⁹. fuit secun-
duz materiam. nullo dubitante. er-
go ratio seminalis non est ideo qd
materia. **Secda conclusio** est ista
Ratio seminalis non est potentia
receptiua materie. quod patet.

Cū pō semen.

p̄a go.

2a go.

instan

Tum ex ratione precedēte. quia
tam leui q̄ christus fuit in lumbis
patrum secundum potentiam rece
ptiuam materie. licet non vterq̄
fuit secundum rationem seminale

Tum quia secundum Augusti
num. ar. gene. deus multa produxit
de materia ad que non fuit ratio se
minalis in ea. sed deus nihil potest
producere ad quod ipsa non est in
potentia receptiua. ergo ratio se
minalis nō est potentia receptiua
materie. *3a 90.* Tertia conclusio fit ista.

Ratio seminalis non est aliquis
actus in materia preexistens. puta
aliqua inchoatio formarum mōis
prepositis. hoc patet ex in pro
batiōe op̄i. *4ta 90.* Quarta cōclusio fit ista

Ratio seminalis est aliqua ratio
seminis in quantum semen est. et il
lud vel est forma substantialis se
minis. vel quod magis credo est ali
qua qualitas necessario consequēs
formam seminis. V. g. forma sub
stantialis grani vel tritici vel qua
litas consequens formam grani.

Quinta conclusio fit ista. Ra
tio seminalis non est coeua mate
rie. sicut nec semē. hoc apparet. q̄
semen in quo est ratio seminalis fi
cut in subiecto fit ex alimento nec
semper est in materia vel in gene
rante cum fiat de superfluo alimēti

Quo ad quartū premitto.
nam distinctionem q̄ eorum que
generantur quedā generantur vni
uocem. quedam equiuoce: eorum q̄
etiam generantur vniuoce quedā
immediate: et quedā mediate gene
rantur. Exemplum primi. Sol
vel intelligētia mediāte motu celi
generat ranam. Exemplum fi
gnis generat ignem. et homo ho
minem. et c. His visis ad propositū

tum fit ista. prima conclusio. In
generatis vniuoce vel equiuoce im
mediate non requiritur ratio semi
nis vel seminalis. hanc ostendo sic
Ratio seminalis ponitur quoddā
medium inter generans et genitū
vt etiam absente generante agat.
sed absēte virtute solis vel ignis ni
hil agit ad generationem rane vel
ignis: vnde absente igne aqua red
dit ad frigiditatem si ex aqua debz
ignis generari. vnde ignis imme
diate generat ignem: ergo in tali
bus non requiritur necessario ratio
seminalis. *2a 90.* Preterea. vbi non cō
currit semen nulla concurrit ratio
seminalis: quia ratio seminalis nō
est sine semine. cum sit forma eius
substantialis vel accidentalis: sed
in generatis equiuoce vel vniuoce
immediate non concurrit semē: pa
tet. ergo nec ratio seminalis. *2a 90.* Se
cunda conclusio fit ista.

In ge
neratis mediate vniuoce vel quasi
vniuoce quod dico propter genera
tionem muli et similibus necessario
erigitur ratio seminalis. hec con
clusio patet per media opposita.

Tum quia talia agentia seu ge
nerantia non agunt immediate s; *2a 90.*
mediante semine. Tum quia eis
absentibus generatio continuatur
ergo in talibus necessario erigitur
ratio seminalis. Aduertendum
tamen q̄ si loquamur large de ra
tione seminali in omni generatio
ne est ponere aliquo modo rationē
seminalem. Ipsa enim mixta ad
inuicem generata habent rationē
seminalem quia a generante reci
piunt aliquas qualitates que sunt
vie ad formas vltiores et perfe
ctiores. et ideo vocari possunt ratio
nes seminales. In generatis etiā
per putrefactionem: Nam in cada

Quo ad quartū premitto.
nam distinctionem q̄ eorum que
generantur quedā generantur vni
uocem. quedam equiuoce: eorum q̄
etiam generantur vniuoce quedā
immediate: et quedā mediate gene
rantur. Exemplum primi. Sol
vel intelligētia mediāte motu celi
generat ranam. Exemplum fi
gnis generat ignem. et homo ho
minem. et c. His visis ad propositū

quo pharaonis magi
ranas fecerunt:

neré leonis pōt induci aliqua qua-
litas a corpore celesti que erit ad
formam apis vel auis. et illa quali-
tas est similis illi quā daret agens
vniocum. et pōt dici ratio semina-
lis. potest ēt ratio seminalis eē in
non vere mixtis. sed mixtis p iurta
positionē. tale. n. mixtum pōt ha-
bere a corpore celesti aliquam qua-
litatē que erit rō semialis. Itē
vnum alteri⁹ elementū pōt dici lar-
geratio seminalis cuz ex se inuicē
genentantur. Itē vnum elemen-
tum potest esse quasi ratio seminalis
respectu mixti. cum ex vno elemē-
to mixtum generetur. secundum il-
lud genesis primo q deus fecit pi-
scēs ex aqua. Ex predictis patet
illō Augustini. xiiij. de trinita. xij.
q in elemētis mundi huius ponē-
de sunt rationes seminales. patet
etiam illud primo de trinita. capi-
tulo decimonono de magis pharao-
nis. qui fecerunt ranas. elementa
enim potuerūt sic a demonibus cō-
densari et cōtemperari: vel per sim-
plicem mixtionem vel per mixtio-
nem que est iuxta positio: q ex eis
causaretur quedam contemperan-
tia et quedam qualitas vel forma
que erit via ad aliquid perfectius
et potest dici ratio seminalis. sic fe-
cerunt demones adiungentes ele-
menta passiva actiuis. et eis expō-
tis debite influentie celi generate
sunt rane. proprie tamen loquēdo
ratio seminalis est in habentibus se-
men.

Quo ad quintum. Ad
quid est ratio seminalis. Dico q
non ponitur vt sit principium pro-
ductiuū forme substantialis. sicut
nec semen. et propter easdem ratio-
nes. Item sicut nec semen est suf-
ficiens alterans sine influentia ce-

li. vt supra ostensum fuit. sic nec ra-
tio seminalis que est seminis aliq
actiua virtus. sunt tamen semen et
ratio seminalis non sufficiēter. sed
aliquaqualiter concausatiua et coati-
ua non ad formam substantialem
sed alterationem preuiaz. Ex oī-
bus predictis concluditur q nihil
preerigitur in materia vt in choa-
tio forme vel actiuum forme quod
in ipsam formam naturalr genera-
tam: naturaliter transmutetur. sic
ad questionem.

qo pntis ad pnt qnoz.

Ad argumenta opini. Ad

1 primum de creatione. Ne go con-
sequentia. Ad probationem cum
dicitur creatio est de nihilo factio.
Respondeo q ly de nihilo pōt
dicere habitudines termini vel sub-
iecti. Si dicat habitudinem termi-
ni. sic creatio nō distinguitur a ge-
neratiōe naturali. Virūqz enim ē
productio de nihilo vt terminio. Si
dicat habitudinem subiecti. sic est
tantū creatio et non generatio na-
turalis. creatio enim est productio
de nihilo et de nullo presupposito
ita q excludit omnem causalitatē
cuiuslibet cause tam materialis qz
formalis qz etiam efficientis cau-
sati: concausantiis ipsi creatio licz
aliquādo concurrat vt posteri⁹.
puta si res creata recipiatur in ali-
quo susceptibili. oppositum autem
huius semper accidit in actione na-
turali. quia ibi coerigitur subiectū
et materia concausans que est i po-
tentia naturali ad formam: habēs
inclinationem ad eam tanquā pri-
uata ea et apta nata naturalr reci-
pere eam. vnde si per ipossibile for-
ma naturalis produceret a natura
non concurrēt materia nec trans-
mutata p naturā oīs talis productō
cēt creatō. Vñ notādū q creatō ē

de nihilo q hnt sp. & ibi.

q̄s sol i uno uerme i alio sub p̄dūt.

creatio
quatio dicitur.

d' g̃ra & aia i p̄dū.

aliquid fit
transiue.
intransiue.

forma n̄ fit s̄ g̃ra t̄p̄.

instat.

creatio.
actio n̄al.

productio inter ens et nihil simpli-
citer. Sed generatio inter ens et
priuationem, que priuatio et si ni-
hil sit formaliter, tamen presuppo-
nit aptitudinem et inclinationem
naturalem in subiecto aliquo modo co-
causate. sic creatio. Et hoc cessat
instantia de gratia: et anima intellectiva
quia ad illam productionem non co-
currit aliqua causa concilians ipsi
producenti, cum iste forme non edu-
catur de potentia materie, unde et
deus posset eas producere sine su-
scipituo, et tunc per quod nihil sibi coa-
geret, sicut etiam in primo signo na-
ture, producuntur a deo nulla alia
causa concansante, et in secundo signo uniu-
tur, gratia anime, et anima intelle-
ctiva corpori. Aliter dicitur et re-
dit ad idem quod aliquid fieri de ali-
quo potest intelligi dupliciter, scilicet tran-
sitiue et intransitiue. Transitiue di-
citur fieri aliquid de aliquo quando aliquod
comune subest termino productionis
et ab uno transit ad aliud. V. g. Lu-
album fit ex nigro, et figuratum ex i-
figurato, et hoc modo solum corpo-
ritum dicitur fieri et non forma quo-
modo aristoteles, vii. meta. dicit quod forma
non fit sed compositum: quia sicut ibi
aristoteles arguit oportere quod materia es-
set pars ipsius forme quam materia tra-
nsiret de non forma ad formam, sicut
ens transit de in figurato ad figu-
ratum et est pars figurati. Alio modo
dicitur aliquid fieri de aliquo intransi-
titiue, quia non est aliquid commune utriusque
termino productionis quod transe-
at et hoc modo fit forma ex materia
quia nihil est ex parte materie quod
transeat in formam. Dices forte
ergo creatur, dico quod non creatur,
ad cuius euidentiam est notandum
quod est differentia inter creationem et
actionem naturalem quantum ad hoc,
quia actio naturalis dependet a ma-

teria, et non tantum ab agente, ideo
terminatur ad certum terminum per
materiam. Unde secundum commentum xi. meta.
in materia sunt quedam portiones seu
habilitates que determinant actio-
nem agentis. V. g. Virtus solis quod
tunc est de se uniformiter agit respec-
tu omnium, quare ergo ex una ma-
teria producit vermem, et ex alia fa-
bam quare ex grano tritici non po-
test producere fabam, hoc est quod di-
uersis habilitatibus materie actio
sua determinatur ad certum termi-
num producendum, ita quod genera-
tio naturalis non tantum dependet
ab agente sed etiam a materia. Non
sic est de creatione, quia creatio to-
taliter dependet ab agente, et nullo
modo a materia, deus enim non
terminatur ex ipsa anima ad crea-
dum gratiam plusquam fidem, vel al-
iquid aliud, quia actio creationis to-
taliter et simpliciter dependet ab
agente. Dicendum igitur secun-
dum hoc quod forma naturalis non
fit ex aliquo transitiue: sed fit de
aliquo presupposito: scilicet mate-
ria, ex qua fit intransitiue: et ex hoc
uitatur creatio sufficienter: agens
ergo creatum supposita materia di-
sposta ad formam producit for-
mam de non aliquo transitiue sed
semper aliquo presupposito: Ex quo
patet quod non fit idem fieri de aliquo
et fieri aliquo presupposito: nec est
idem fieri de non aliquo et fieri nul-
lo presupposito. Hec responsio
satis probabilis est quantum con-
sonat prime responsioni: patet er-
go ex predictis quod agens naturale
nec creat nec annihilat esto quod pro-
ducat formam non presupposito
aliquo in materia quod in formam transi-
mutetur. Ad secundum cum ar-
guitur, ergo generatio forme naturalis non
est naturalis, Nego consequentiam.

Cor. 7.

Ad cuius euidētiā premitto quod
dam. q. naturalitas generationis
et motus naturalis accipienda sit
ex parte principij ad formam natu-
raliter inclinati: et non ex parte
principij actiui ipsi mobili in exi-
stētiis. probatio huius. Naturalis
mutatio est secundum quam passū
mutatur sicut aptum natum ē mu-
tari a quocūque agente. Unde phi-
losophus octauo phy. assignat cau-
sam quare elementa naturaliter mo-
uentur ad sua loca. puta leuia sursum
et grauiā deorsum. et dicit q. causa
huius est. quia sic apta nata sunt
moueri: sed nunquam est sic aptū
natum propter principium actiū
intrinsicum inexistens: sed propter
principium passiuum naturaliter
inclinatum patet ergo q. naturalitas
ista accipienda est ex parte prin-
cipij passiui naturaliter inclinati.

¶ Preterea. natura vt est princi-
pium motus vel mutationis natu-
ralis ē principium intrinsicum: quia
est principium motus et quietis ei-
in quo est: sed natura ratione prin-
cipij passiui est principium intrin-
secum et non ratione principij acti-
ui. ergo ista naturalitas accipien-
da est ex parte principij passiui nō
rectiui. minor probatur ex secundo
phy. vbi dicitur q. accidit infirmo
qui mouetur ad sanitates q. sit me-
dicus vel habeat artem que sit prin-
cipium actiuū sanitatis: quia tūc
sanaretur in quantum medicus: qd
est falsum: sed accidit infirmo qui
sanatur esse medicum. ¶ Preterea
hoc idem patet ex diffinitione na-
ture: quia natura est principium mo-
tus et quietis in quo est primo et p-
se. ex secundo phy. Sed impossibile
est q. principium motiuū sit i mo-
to primo et per se quia q. mouens
et motum concurrunt in eodem ac-

cidit. quia possunt diuidi. ergo et c.
His visis. Respond. o ad proba-
tiones consequētes. Ad primā di-
co q. illa auctoritas. vij. meta. sic
est exponenda. A natura sunt in
quorūcūque materia est pars ali-
qua forme. s. in potentia et non in
actu que sic mouet materiam. scili-
cet passiuē et secundum inclinatio-
nem naturalem sicut mouetur ab
extrinseco. scilicet actiue. Sic au-
tem exponendo auctoritates nihil
habes. ¶ Ad aliam cum dicitur q.
omnis generatio naturalis habet
principium actiuum: etia dīco q.
falsum est: tu dicis q. natura ē pri-
ncipium motus eius in quo est. dico
q. est principium passiuum non ac-
tiuū. ¶ Contra. quia natura dicitur
de forma magis q. de materia. ex
secundo phy. Respond. natura
vt dicit principium passiū dī-
citur de materia et de forma. Ma-
per formam per quam res est talis
res per eandē est receptiua passio-
nis consequentis formam. Exem-
plum. per eandem formam qua ho-
mo est homo: est receptiuus risibili-
tatis. quia per eandem formā qua
grauē est graue. vel leue ē leue. cō-
petit eis talis vel talis motus. ¶ Ad
confirmationem de differentia ar-
tificialium a naturalibus. dico q.
illa differentia accipiēda est penes
principium passiuum. et cum dicis
q. penes hoc non differunt. dico q.
est falsum. quia in naturalibus prin-
cipium passiuum habet determina-
tam inclinationem ad formam. in
artificialibus non. Si ibi vel indu-
ctio forme est contra inclinationē
materie. vt patet in edificijs et ere-
ctionibus est enim contra inclina-
tionem grauiū q. ponantur sursum
in tecto. vel saltem materia est in
potentia neutra ad formas artifi-

et dicitur nāq. p. i. de passiuo

Quo p. p. & architectonici
p. i. de passiuo det.

nō magis nā est recipiē
q. alius formam

ciales. ¶ Ad alias confirmationē
vj. meta. patet per idē. Ad ter-
tiam probationē cū dicitur q̄ vio-
lentum. rē. Dicendum q̄ ly con-
ferente vim debet construi cum ly
passo. r non cum ly principium ex-
tra vt sit sensus r violentum ē cu-
ius principium ē ab extra. ipso pas-
so. non conferente vim. confert au-
tem vim passum non actiue sed in-
clinatiue r dispositiue. quando .s.
habet naturalem r determinatam
inclinationem ad formam inducē-
dam. quod non ē verum de violēto
vt cum lapis fertur sursum. sed ex
hoc nihil habes. Sufficit enim q̄
materia sit naturaliter inclinata
ad formam naturalem ad saluan-
dā naturalitatē generationis esto
q̄ nō actiuum sit ex parte materie.
¶ Ad vltimam probationem. cum
dicitur q̄ casus r fortuna reducū-
tur ad naturam r intellectum. rē.
dico q̄ ibi equiuocatur de natura
vt est principium actiuū distinctū
contra agens a proposito. r vt est
principium motus naturalis disti-
ctum contra violentum. primo mō
est principium actiuum determina-
tum ad vnum modum agēdi. r sic
ad naturam reducitur casus r for-
tuna. secundo modo est principiu
passiuum naturaliter inclinatū
ad formam. r sic separatur a violē-
to vt preerpositū est. sed ex hoc ni-
hil habes.

Ad rationes principales.

Ad primū. cū dicitur q̄ forma re-
spectu quarū rē. q̄ ista maior ē fal-
sa. vt patet ex predictis. Ad au-
gustinum dicendū q̄ inchoatiōez
forme nominat ipsum semen vlt̄ ra-
tionem seminalem. modo preerpo-
sito. r sic veritatē habet dictū eius
¶ Ad duas auctoritates comē. viij.
meta. dicendum q̄ loquitur de po-

tentia obliua. vt alias responsum ē
sic enim agens non largitur multi-
tudinē sed perfectionē. r illud q̄
est in potentia r in actu non sunt
duo diuersa. sed loquendo de potē-
tia subiuua sic agens largitur mul-
titudinē producendo formam ali-
quā de nouo. r ens i potentia puta
materia r ens in actu .s. forma edu-
cta in actū sunt duo diuersa. r rea-
liter distincta. vt supra ostensū est
in questionibz de materia.

¶ Secundum sic p-
ceditur. r arguitur q̄
productio forme subā
naturaliter generate nō
mensuretur aliqua mē-
sura diuifibili. quia si sic. ergo ge-
neratio est motus consequēs ē fal-
sum. ex. v. phy. ergo r āns. probat
consequentia. quia motus r muta-
tio videntur differre penes successi-
uum r instantaneum quia motus ē
successiuus r in tempore. mutatio
in instanti. ¶ Confirmatur quia i
omni motu mobile ināct in esse spē-
cifico r perfecto sub vtroqz termi-
nōrum. quia quod mouetur est. ex.
quinto phy. sed in generatiōe nō
manet sic subm. quia quod genera-
tur non est. ex eodem. v. ergo gene-
ratio non est motus. ¶ Ad opposi-
tū arguitur: Nullū agens cuius
subā ē in tpe agit in nō tpe. vt di-
citur penultima propositiōe de cāis
sed subā naturaliter generati est in
tpe. ergo ipsum agit in tpe. r p cō-
sequens generatio mensuratur tpe
¶ Preterea impossibile ē agēs na-
turale agere in instanti. ergo r gnā-
tionez fieri in instanti: oīa pz. s. ān-
cedēs probatur. qz tūc agēs fortis
ageret i minus. qz in instanti. quod est
impossibile. ¶ Preterea. oīs actio ac-
cepta pro re acta ē idē realr quod
motus. sed quatio ē talis actio. er

na egm

Trinatio forā p 7 Aug.

go est idē reālī qđ motus. 7 p. nō ē i tēp. maior p. ex tertio pby. vbi dicitur. q. motus actionis 7 passio nis sunt idē. 7 accipit ibi actio pro re acta. vt ibi expositum fuit.

¶ Rñdeo in ista questione.

Quidā dñt 7 tenēt q. nō. quidā q. sic. primo ergo ē ptractanda opi. negatia. sō affirmatia. Quātum ad primū dī q. forma subāl intro ducit in istanti. Modus ponēdi est iste q. si ex aqua debeat ignis ge nerari in toto tēp. pcedēti pcedit alteratio dispōsitia materie aq. ad formā ignis introducendā. 7 in vltio instāti illius alteratiōis for ma ignis introducitur 7 forma aque corrūpitur. ita q. forma ignis ē ter minus alterationis pcedētis. Pro ista qōne arguit sic. productio for me subāl naturalī generate ē instā tanea. ergo nulla mensura diuisibi li mensurat. nō ē euident. sed ancedens probatur. quia si esset successi ua ista successio vel esset ex parte materie vel ex pte forme que acquiritur. non ex pte materie. q. ipsa est indiuisibilis. nec ex pte forme. Tū q. illa est simplici 7 diuisibili essen tia cōsistēs. s. m. vj. principia. Tū q. forme sunt sicut numeri. ex viij. meta. sicut ergo ratio numeri stat in quodā indiuisibili. ita q. nihil po test addi. vel diminui i numero qn mutetur species sic de forma. vt ibi dem dī. Tū. q. tunc generatio ēēt motus. vt supra dicebatur. Tū q. successio in motu s. m. comē. quarto pby. cap. de vacuo vel est ex resistē tia mobilis ad motorem vel mediū ad mobile. sed in generatione natu rali non pōt dari primū. quia mo bile esset ipa mā que nō hz de se vn de resistat. cū forma vniat mē sine medio 7 vltio disposite. Nec pōt

dari s. m. q. nullū ē mediū in ratio ne forme subāl. Nam forma ime mediate vnitur mē 7 agēs imdia te iūgitur passo. Tū q. termini ge neratiōis sūt cōtradictori. s. cē 7 nō cē ex. v. 7. viij. pby. S. si ē suc cessio ergo ē mediū. iter pdictoria nō ē mediū ex p. io posterior. 7 ex quarto meta. ergo in gnatiōe nō ē successio. Preterea. si sic ergo fō ma subāl suscipit magis 7 minus. cōsequēs ē falsū. ergo 7 ancedēs p batio cōsequētie. q. si pductio tal forme ē successia necessario ista for ma hret gradus. 7 p. nō possz par tiri s. m. magis 7 minus. falsas con sequētis p. ex libro predicamento rū caplo de subā. quia substantia si suscipit magis 7 minus. Itē prin cipiator ait q. in potentia subē est in termino nec est intēfionē susci piens nec remessionē. Preterea. si sic. ergo forme subālī ē aliqd con trariū. nō ē falsū. ergo 7 ancedens probatio cōsequētie. q. tūc gene ratio esset motus. Modus aut ē in ter cōtraria. ex quito pby. falsas cō sequētis p. ex eodē qnto. subālī tie nihil est contrarium.

¶ S. istā opinionē non teneo. cui⁹ iprobatio q. tū ad cōclusiones apparebit ex approbatiōe sequētis opiniōis. Contra modū arguitur sic. q. si sic ergo accidens erit natu liter sine subō. cōsequēs ē euident ter falsū. erga 7 ancedēs ex quo se quit pbatio cōsequētie. q. altera tio vlt forma s. m. quā ē alteratio p cedēs si fūdat i aliquo subō hoc est mediāte aliqua forma subālī. ergo calor pcedēs formā ignis p te fūda ret. In mā aq. mediāte aliq. fōma sbālī. q. ro q. mediāte. n. mediāte for ma aq. q. fōma aq. spugnat calori magis g. erit cā corrūpēdi calore q.

primi.
comitantes.

essendi cū in materia aque. Nec est
ibi mediāte forma generāda. qz il-
la nondum est. et etiam quia acci-
dens posterius ē forma subāl i na-
turaliter mediante qua fundatur i
subō. calor aut iste precedit formā
ignis p te. nec pōt dici q sit mediā
te forma generantis. quia illa non
ē in materia aq. alias duc forme
specificē cēt simul. ¶ Preterea.
sequitur ad hūc modū dicendū q
aqua impfecto esse aque manēs es-
set calidior et igni impfecto cē ignis
manēte q videtur absurdum. Hoc
aut quomodo sequitur inferius oñ
datur. ¶ Preterea. vnus mutatio
nis numero est vnus terminus nu-
mero. nec alius necessario requirit
vt videtur ex. v. phi. sed generatio
forme subāl ē vna mutatio nume-
ro. p. 3. ergo ē eius tantum vnus ter-
minus. et p nōs non necessario inclu-
dit alterationē. Ista ratio parum
valet. ad dimittatur. nec rationes
prime in oppositū cogunt. ¶ Ad
cuiuscūqz notandū ē q mot⁹
pōt accipi dupl. s. cōiter et cōtra-
cte eo modo quo loquitur aris. pri-
mo topi. de isto noie propriū: nam
propriū fm eum ibi cōiter acceptū
competit diffinitioni et proprie pas-
sioni: et retinet nomē cōe et dicit a
proprietate propriū. diffinitio aut
dicitur terminus (similr in proposi-
to motus accipitur aliqu cōiter ad
omne mutationem: sicut in tertio
phi: vbi diffinitur motus q ē actus
entis in potētia et ē. vbi explanans
diffinitionē mot⁹ explicat de ge-
neratione et alteratione et oī alia
mutatione. aliqu accipitur contra-
cte vt dicitur contra generationē
et corruptionē. quinto phi. et notā-
dum q gnatio et motus contracte
acceptus non drūt penes successi-
uū et instāteu. s. tantū penes ter-

Motus
cōiter.
prie &
gēnde.

minos. vnde sciendū q termini mu-
tationis cuiuslibet dupl. sūt pti. s.
vt termini primi vel vt cōcomitan-
tes. Termini primi in quacūqz mu-
tatione dicuntur habitus et priua-
tio. Exēplum. ex non albo fit albu
et econuerso et ex non igne fit ignis
vel econuerso. Et de istis terminis
intēdit aris. v. phi. cū ait q termi-
ni motus sunt incōpossibiles. s. ter-
mini cōcomitantes dicuntur ambo
affirmatiui. s. tamē quia vnus in-
cludit priuationē alterius dicuntur
cōcomitari priuationē et habitum
qui sunt primi termini. Exēplum
ex albo fit nigrum et econuerso. et
ex aqua fit ignis. et econuerso. ad p-
positū. Omnis mutatio dicitur ge-
neratio accipiēdo terminos primos.
sic ē enim mutatio a non subō in
subū vel econuerso: que ab aris. ge-
neratio vel corruptio nuncupatur
ex. v. phi. in quocūqz genere fit. oīs
etiam mutatio dicitur motus acci-
piēdo terminos cōcomitantes: et tūc
ē mutatio a subō in subū: q ab aris.
motus dicitur: vnde ibidē exponēs
subū dicit. dico aut subū cū affir-
matione mōstratum. terminus er-
go in mutatione affirmatiue sum-
ptus: subū ibi dicitur (quod aut ge-
neratio et motus non distinguant
penes successiuum et instāteu. s.
pater p aris. v. phi. vbi distinguēs
generationē a motu colocat muta-
tionē a nō subō in subū sub gene-
ratione que tantum ē alteratō et p
nōs generatio successiua nullo du-
bitante. ¶ Contra. ergo omnis mo-
tus ē generatio si sumantur termi-
ni primi qui sunt habitus et priua-
tio. et econuerso. omnis generatio
ē motus si accipiantur termini cō-
comitantes qui sūt affirmatiui. vt
cū ex aqua dicitur fieri ignis. Rū-
deo concedo quod i fertur. ¶ Cōtra

Subj.

Postq.

quare ergo in subā negatur spāl
motus. v. phy. p. l. q. i alijs generib⁹
cū in quolibz genere posset dici eē
generatio ⁊ motus fm terminos sic
vt sic acceptos. **R**ādeo: qz subā
generatiōis subāl. s. materia ē mi
nus ens qz in alijs mutationibus.
vnde primo de generatiōe materia
dī nō ē simplici. ideo ibi appropria
te dicitur magis mutatio a non
subō i subm vel ecōuerfo. qz i alijs
generibus sicut p3 p rationē aris.
ibi. vbi probans generationem nō
esse motū arguit sic. qd mouetur ē.
quod generatur nō ē. ergo genera
tio nō est motus. vt supra ⁊ negat
ibi esse de subō generationis sicut
affirmatur eē de subō motus. aliter
ratio nulla esset. pp hoc ergo non
ita pfecte dicitur in subā motus eē
que est inter duos terminos passiuos
contrarios. **D**ico ergo qz distin
ctio motuū a generatiōe accipien
da est penes terminos vt predicti ⁊
in subā est motus ⁊ generatio. ⁊ si
militer i quātitate ⁊ qualitate. ⁊ c.
Excepto qz i subā ē generatio sim
pliciter. In alijs generibus gene
ratio fm quid. vt p3 ex. v. phy. vt
supra. **S**ed nūquid potest inue
niri aliqua mutatio que ita sit ge
neratio qz nullo mō posset esse mo
tus. ita vt habeat terminos tantū
primos ⁊ nullo modo cōcomitan
tes. **D**ico qz sic. quando in mate
ria tantū preexistit priuatio for
me inducende. ⁊ non forma cōtra
ria opposita. Exemplum in illumi
natione aeris. ⁊ imissione seu indu
ctione speciei intelligibilis in intel
lectu. ⁊ speciei sensibilis in sensu.
quia nec in aere nec in intellectu p
existit forma passiuā contraria for
mis inducendis. sed soluz priuatio
earū. ⁊ iō talis mutatio sola est ge
neratio nō motus stricte sumptus.

Et tunc respondeo ad ratiōes opi.

Ad primam. cū arguitur. qz pro
ductio forme substantialis ē instē
tanea. **M**ego ascedens. ad primaz
probationē. cū dicitur qz ista suc
cessio vel esset ex parte materie. vel
ex pte forme. **D**ico qz pōt esse ex p
te vtriusqz cū probatur d materia
qz est indiuisibil dico qz verū ē per
se ⁊ de se. tamē per accidēs est diui
sibilis quatenus p accidēs ē exten
sa de qua extēsiōne dictū est supra
in qōnibus de inateria: Cum pro
batur. primo de forma qz ipsa sit
fm plex. ⁊ i indiuisibili esset tia cō
sistens dico qz est simplex simplici
tate opposita compositioni ex ma
teria ⁊ forma. ⁊ ē indiuisibilis per
se ⁊ fm eē specificum. fm quod ab
strahit ab omni gradu. vt dicitur i
ferius prolixius prima qōne de ma
gis ⁊ minus. sic intelligit auctor.
vj. principiorū. s3 hoc si obstante
ipsa potest habere gradus essentia
les individuales secundum quos
intrinsece partiri potest. **A**d ali
ud octauo metha. qz forme sunt si
cut numeri. dico qz verum est secun
dum se ⁊ esse specificum secundum
quod abstrahunt ab omni gradu.

Ad secundam probationem ante
cedentis principalis: cum infertur
qz tunc generatio esset motus. dico
qz verum est modo preposito.

Ad aliam probationem. qz suc
cessio causatur in motu secundum
comen. ⁊ c. dico qz verum est. ⁊ vtro
qz modo est successio in proposito
tā ex parte materie. qz ex parte for
me. cum arguitur de materia qz nō
habet vnde resistat dico qz verum
est de se. tamen vt est sub forma cō
traria ⁊ dispositiōe contraria for
me inducende habet vnde resistat
⁊ sic est resistentia mobilis ad mo
torem ⁊ etiam resistentia medij ad
f

Quo forma ē sumpt et id
sibi quia qz plex.

mobile prout dispositio contraria
tenet locum medij. cum dicitur q
forma vnitur materie &c. dico q ve
rum est corrupta prima. verum ta
men prius ex natura rei habet cor
rumpi prima q̄s introducat secū
da & illud prius mediat inter for
mam & formam & agens & passum

Ad secundam probationem cu
dicitur q termini generationis sūt
contradictorij. dico q falsum ē s
sunt priuatio & habitus. Cōtra
quia esse & non esse sunt contradi
ctoria. Rūdeo esse & non esse pos
sūt accipi dupliciter vno modo vt
supponuntur pro esse & nō esse sim
pliciter & absolute loquendo. & sic
vtiqz contradicunt. nec est mediu
eorum. Alio modo vt supponūt
pro esse non esse includendo ratio
nem perfecti. i. pro esse perfectiori
& non esse. & sic est dare medium. s.
esse imperfectum. Exemplum inter
perfectum esse ignis: & non esse est
medium. scilicet imperfectus ē ignis
cum ergo ignis generatur inter nō
esse perfectum ignis quod est termi
nus a quo & esse perfectum ignis
quod est terminus ad quem est me
dium quod ē fieri ignis i quo ignis
habet esse fluens & imperfectū. s. m
quod esse est successio in generatio
ne ignis. Cōfirmatur. quia secū
do meta. ait arif. q inter esse & non
esse est generatio media quod ē ipz
fieri rei Ad sam rationē principa
lem cum infertur q forma substan
tialis suscipit magis & minus con
cedo consequens. ad illud. vj. prin
cipiorum q impositio substantie ē
in termino. & in predicamento sub
stantia non suscipit magis & minus
intelligende sunt auctoritates de
substantia secundum esse specificū
& non s. m esse individuale. quia sic
includit gradus secundum quos i.

reditur & remittitur. Ad tertiā cā
fertur. ergo forme substantiali essz
aliquid contrarium. dico q verum
est accipiendo large contrarietate
ad p̄m. v. phy. q subā non habet
contrarietate. loquitur de contra
rietate stricto. modo. de quo ampli
us dicet nr infra in questione sequē
ti de contrarietate forme substan
tialis: patet ergo q rationes prime
opi. non cogunt.

Quantum ad secundum.

vt melius appareat opi. affirmati
ua. v. conclusiones per ordinez de
clarabo. prima conclusio sit ista.
Subiectum generationis est actu
extensum habēs partem extra par
tem. hoc patet. Tum quia mate
ria nō est separata a corpore & ma
gnitudine. ergo necessario est exten
sa consequentia est euident. ante
cedens est arif. primo de generatio
ne cap. de augmento. Tum quia
forma immediate vnitur materie
sue. Materie autem anime est cor
pus extensum: quia anima ē actus
corporis organici. &c. secundo de
anima. ergo materia est extensa.

Tum quia accidens diuisibile nō
potest esse in subiecto indiuisibili
Sed multa accidentia sunt diuisi
bilia & extensa. patet. & sunt in ma
teria. ergo materia est extensa. & di
uisibilis. De hoc dictum est ampli
us in questione de extensione mate
rie supra prolixius pertractata.

Secunda conclusio sit ista for
ma substantialis naturalis habet
gradus intrinsecos essentielles s. m
quos suscipit magis & minus & in
trinsecam diuisionem: hanc osten
do multipliciter sic primo ex quali
tate propria comparata ad subm
propriū cuius est. & arguo sic. cali
ditas intenditur & remittitur. er
go & ignis & per consequēs habet

propositum. Antecedens est eui-
dens ad sensum probatio cōsequē-
tie. Causa naturali similiter se ha-
bente causatū est similiter se hās.
Sed calor in diuersis indiuiduis
ignis non similiter se habet: patet
quia vnus est intensior alio. ergo
nec ignis qui ē causa caloris simili-
ter se habebit. Sed vnus est exten-
sior q̄ alius: maior patet. quia ois
causa naturalis agit quantum pōt
et secundum vltimum potētie. et sic
omnis causa eque perfecta causa-
bit effectum eque perfectum. ergo
a destructione consequentis. effe-
ctu naturali non eque perfecto et nō
similiter se habente nec causa simi-
liter se habebit. Ad istam ratio-
nem que videtur ponderanda. Re-
spōdetur multipliciter. vno modo
dicitur q̄ calor nō causatur imme-
diate a substantia ignis sed ab alio:
propositio autem assumpta de cau-
sa naturali est intelligenda de cā
immediata. Contra. quero de isto
mediante quo causatur. Vnde hēt
q̄ intenditur et remittitur. habet. n.
intendi et remitti ex quo immedia-
te et naturaliter causat calorem in
tensum et etiā remissum. dicere hēs
necessario q̄ hoc habet a substantia
ignis. alias esset processus in infi-
nitum in causis procedēdo versus
ignem. Si ergo est deuenire ad sub-
stantiā ignis immediate causantē
ipsa erit itensa et remissa ex quo ei⁹
effectus intenditur et remittitur.

Aliter dicitur q̄ illa diuersitas
caloris causati accidit propter cō-
trarium agens et impediens. Nam
ipse ignis quantum est de se causa-
ret calorem eque intensum. sed im-
peditur per contrarium. et sic aliqui
intensum. aliquando remissum cau-
sat. Contra excludatur omne cō-
trarium. patet. q̄ indiuidua ignis

sibi derelicta non sunt equaliter cali-
da. q̄ maior ignis calidior est par-
uo igne ceteris paribus. et tūc stat
rō. Aliter dī negando minores.
q̄ caliditas non causatur ab igne
effectiue maior autē rationis hēt
veritatē de causis nālibus effecti-
uis. ignis aut solū ē i potētia pas-
siua respectu caloris. Contra.
Dis potentia mere passiua ē potē-
tia cōtradictiōis. v. meta. s. ignis
nō ē in potētia cōtradictiōis ad
formā caloris. q̄ aliter posset esse
calidus et non calidus. ergo nō est
in potētia mere passiua ad calorem
ergo est causa effectiua eius. et tūc
idē q̄ prius. Preterea peto de
cāte calorem effectiue dato q̄ illud
nō sit ignis. et de isto tenet ratio.

Confirmatur q̄ si aqua calefi-
at ab igne. absente igne aqua redit
ad frigiditatem: quero a quo cātur
ista frigiditas. non pōt dici vel da-
ri nisi ipsa met aqua. Similiter er-
go est de igne. Aliter dicitur q̄
cā illius diuersitatis in calore cau-
sato nō est subā ignis sed diuersa di-
spositio in materia ignis. Con-
tra. quero de ista dispositiōe quid ē
et a quo habet q̄ sit maior vel mi-
nor vel erit processus in infinitum
vel deueniet finaliter ad subām ignis
q̄ ipsa sit efficiēs alicuius intēsi-
onis et remissionis. et tūc idē q̄ prius

Aliter pōt dici q̄ calor nō ē pro-
pria passio ignis. q̄ nō inest i diui-
sibiliter nec soli. Contra. quid ad. b.
siue sit propria passio siue nō. tū ē
quedā qualitas necessario oīs for-
mā ignis vt effectus cāz nālez effe-
ctiua: Scōdo principaliter arguit.
ad idē ex q̄litate propria parata
ad subām fieri alteratiōe pcedēte cō-
ruptiōez aque in ignem intēditur
calor. ergo et forma ignis non per-
fecta. ergo remissa. sic hī pposituz

accidēs primum probatur. qz si n̄
vel cessaret actio vel inductio gra-
dus: si primū sic nulla cēt genera-
tio: patet. quia agēs non cēt p̄s
passo cum omne agens naturale
agat alterando: fm̄ patet qz alr in
primo gradu caloris esset tota for-
ma ignis perfecta et p̄ oīs genera-
tio terminata. Nam habitibus p̄-
sentibus in materia cessat motus.
ex primo de generatione. prima cō-
sequētia probatur sic. Tū quia
nullum proprium accidēs est sine
forma propria proprii subī. vnde
fm̄ aris. fo de ania. corpora i aqua
vel in acre non tangunt se imedia-
te. quia humiditas acris non est si-
ne acre nec aqua sine aqua. calor ē
propriū accidens ignis et marie
calor generatus in alteratione fa-
cta ab igne. tum quia eadē ratio-
ne totus calor ignis vel igneus possz
cē in aqua sine forma ignis. quod
est absurdum. Tūz. quia supra di-
cebatur aqua manens perfecta aq̄
esset calidior q̄ ignis. et ignis ma-
nens perfectus ignis esse frigidior
q̄ aqua. quod falsum est euidentius
q̄ istud. probatio huius. generetur
aqua ex igne et ignis ex aqua et cō-
uerso. et sint decem gradus calidi-
tatis ignis. et totidē frigiditatis aq̄
quando ergo ex aqua generatur
ignis aqua que corrumpitur in vl-
timo instanti ante corruptionem
sue forme habebit nouem gradus
caliditatis. alr non summe disponi-
tur ad formam ignis et per conse-
quens non habebit nisi vnum gra-
dum frigiditatis per eandem ratio-
nem quia corruptio frigiditatis et
generatio caliditatis proportionā-
tur. Similiter i alia pte si ex igne
fiat aqua ante corruptionē forme
ignis. ipse ignis habet nouem gra-
dus frigiditatis et vnum tantū ca-

liditatis. et sic aqua pfecta erit no-
uies calidior igne perfecto. et perfe-
ctus ignis nouies frigidior aqua.
que videtur absurda. Secūda cō-
sequētia principalis probatur. qz
due forme specificē repugnantes i
possibile est q̄ sint in eadem mate-
ria fm̄ esse intensum ergo. habent
ibi esse secundum esse remissū. et sic
habeo propositum. Tercio prin-
cipaliter arguitur ad idem ex actō-
ne in equali que competit rei ratō-
ne forme substantialis sic. Om-
ne agens naturale eiusdem speciei
habens formaz eque perfectam et
intensam eque perfecte agit. cete-
ris paribus. si non impediatur ali-
quo modo. Sed non omne agēs na-
turale eiusdem speciei eque perfe-
cte et intēse agit. ergo non habet
formam eque perfectam et intensā
et per consequens forma illa susci-
pit magis et minus. maior patet.
quia agit quantum potest min or.
probat. quia non quilibet ignis
eque ignit. nec quolibet vin um eq̄
conuerit aquam in vinum vt vi-
num aquaticum. nec quilibet caro
eque conuerit alimentū. quia ca-
ro secundum materiam non cōuer-
tit. primo de generatione capitulo
de augmento. si dicas q̄ in equali-
tas actionis accidit propter cōtra-
rium impediēs. Contra. Circū-
scribatur contrarium et accipiatur
natura ignis. sibi derelicta. et tunc
vt prius. Preterea. quarto ar-
guitur sic. Omne quod mutatur
partim est in termino aquo et par-
tim est in termino ad quem ex. vi.
phy. vbi dicit comen. q̄ hoc habet
veritatem in quattuor generibus
quero de ly partim et partiz. aut ac-
cipitur pro diuisibilitate forme se-
cundum quam est motus. aut secū-
dū diuisibilitatem subī quod mouet

Si fm. Contra. Tum qz propo-
 sitio phi est fla. Nam illa ps vna
 mobilis sit. a puta pedalis. illud .
 a. transmutatur z tñ fm te non est
 partim in vtroqz termino. sed i al-
 tero solū. Tum qz contingit ali-
 quid totū fil' alterari ex octō. phy.
 z de sensu z sensato. ergo in tali al-
 teratiōe partim z ptim non possūt
 accipi ex parte mobil'. Tum quia
 aris. peteret principiū vult. n. pro-
 bar q omne mobile ē diuisibile. ac-
 ciperet ergo quod o3 probare. Mā
 si mobile h3 partim z ptim iaz p3
 q est diuisibile. ¶ Dreterea. v. ar-
 guitur sic. omnes forme hñtes idē
 susceptibile in eodem genere natu-
 rali vel sunt extreme vel medie. sed
 omnes forme speciales subāles sūt
 huiusmodi. p3 ergo omnes forme
 sunt medie vel extreme. non omnes
 extreme. p3 ergo aliquę sunt medie
 sed mediū est magis vno extremo z
 minus altero. qz pticipat extrema
 non insuis excelētijs. p3 ergo fm
 esse remissum z habetur propositū
 ¶ Dreterea. vi. deus nō pōt aliqd
 quod effectui repugnat. qz iam pos-
 set cōtradictoria. Sed pōt facere
 vnam formā ignis nobiliorē alia
 ergo forma ignis pōt intendi z re-
 mitti. Si dicas q non pōt. nō vi-
 detur hoc negare necessarium nec
 tutū dicer'. ¶ Dreterea. vij. sic Mo-
 biliori materie z melius dispositē
 d3 dari nobilior forma ab agente
 naturali fortiori. sed vna materia
 pōt ēē magis disposita q3 alia ad
 formā subālez eiusdē generis z ei-
 dem spēi. ergo zc. semen. n. nobilio-
 ris equi est nobilius z fortius z p-
 fectius semine roncini. z cōsimilit
 nobilioris tritici q3 vilis. Si ergo
 materia sit magis disposita z agēs
 nobilius. ergo forma nobilior z p-
 nōs pōt intendi z remitti. ¶ Dret

terea octō sic. oīs perfectio que pōt
 numerari in plibus maiorem pfe-
 ctionē dicit in pl'ibus q3 in vno.
 fm augustinū octō. de tri. cap. i. fō-
 ma ignis est numerata in pl'ibus
 indiuiduis. p3 ergo zc. Si ergo duo
 ignes iungātur z fiat vnus. q3 du-
 bitat vel dubitare d3 qn ille vnus
 perfectior est z intensior z fortior
 q3 duo ex quibus cōponitur seorsū
 sumpti. qz duo perfecta vnita per-
 fectius aliquid dicūt q3 vnū tantū
 ceteris paribus. Ultimo confir-
 matur per articulū cōmunicatū
 qui est q aia xpi non sit perfectior
 anima iude. Contra istā cōclu-
 sionē instatur. Nam oīs differētia
 in cēntia est specifica. quia cēntie
 sunt vt numeri. sed differētia fm
 magis z minus est differētia i es-
 sentia. ergo est specifica. qre ignis
 intensus z remissus nō sunt eius-
 dem spēi. quod est absurdū. ¶ Dret-
 ereasī sic. ergo ver' i subā cēt cōtra-
 rictas. nōs est flm z contra aris. er-
 go z aīcedēs probatio nōc. qz vbi
 est magis z minus z maximū. Ma-
 xima aut distantia ē contrarietas
 vera. sic. n. arguit aris. x. meta. z cō-
 cludit cōtrarietatē cē maximā di-
 stantiam. ¶ Dreterea. aris. li. pdi-
 camentoz. z auctor. vj. principio-
 rū expresse dñt q in subā nō est ma-
 gis z minus. Sed iste rationes nō
 cogunt. Ad primū cū dicitur q
 omnis differētia in cēntia. zc. pri-
 mo reduco q fil' sequitur q quali-
 tas non suscipit magis z minus.
 Aliter albedo intensa z remissa n
 cēt eiusdem spēi. Ad formam di-
 co q omnis differētia in cēntia ē
 specifica sic glosando in cēntia h3
 esse specificum accepta z sic cēntie
 sunt vt numeri. Sed tunc minor
 est falsa. qz differētia fm magis z
 minus non est in cēntia specifica q

abstrahit a suppositio: s; erit eēn-
 tia contracta ad indiuiduitatem ⁊
 ad supposita. Ad aliū nego. āns
 loqūdo de xā p̄tate ad p̄bōne ⁊
 q; vbi magis ⁊ minus ⁊ ē. dico q; ma-
 gis ⁊ minus ⁊ distantia maria pos-
 sunt sumi duplr. q; vel in eisdē spē
 vel in eisdem genere. diuersis autē
 spē. primomō nō ē vera cōtrarietas
 talis maria distantia. s; fo modo
 q; fm aris. x. meta. cōtraria o; esse
 eadē genere ⁊ spē differre. In pro-
 posito cōceditur magis ⁊ minus ⁊
 maximū in forma eiusdē spē: puta
 in forma ignis seorsuz. ⁊ in forma
 aque seorsum ⁊ sic de alijs. qre pp
 hoc nō o; ibi cōcedere verā p̄tate
 ⁊ ē. Ad aris. ⁊ ad auctore. vj. p̄-
 cipioꝝ dico q; loquit loice: loice at
 loquēdo subā nō suscipit magis et
 minus. cuius duplex cā pōt dari. pri-
 ma q; ipositio nois ē sequēs neces-
 sario mōuz intelligendi rem cōiter
 ⁊ vlr: ⁊ in hoc inferiora non differ-
 rūt. sed ipsum magis ⁊ minus cir-
 cūscribuntur q; ergo loici est deter-
 minare intentiōes vt cōes: ⁊ sicut
 intelligimus ita loquimur. ad dicit
 subām non suscipere magis ⁊ minus
 ⁊ hoc verū est nō solū in subā s; ē
 in accidente sumpto in abstracto.
 Contra. ergo loice loquēdo ibi-
 dē dicit aris. ⁊ ac. vj. p̄cipioꝝ q; q
 litas suscipit magis ⁊ minus. An
 deo loquit forte interscalariter. nūc
 loice nunc realr. sed ista prima cā
 assignata non videtur bona. quia
 tūc sequit q; nihil sit albū nisi ha-
 beat albedinē in tetmō si ipositio
 nois sit intermō. ⁊ sic albū remis-
 suz nō erit albū. Alia cā assignat
 q; magis ⁊ minus dicunt de subō
 p̄ticipante in respectu ad formam
 p̄cipatā: vnde l; fm rē idē sit in-
 tēfio ⁊ remissio cū hoc qd ē magis
 ⁊ minus. tñ i abstracto dicit q; bec

albedo ē maior illa ⁊ non magis.
 sed subm dī magis. ⁊ iō spēs ⁊ ge-
 nera l; cōcretiue videāt dici de ibō
 fm magis ⁊ minus tñ non proprie
 nec denoiatiue nec p̄dicatur forma
 vt inherens sed q; vt p se ēs ⁊ totū
 ⁊ iō loice loquēdo iproprie dicitur
 iste est magis bō q; ille ⁊ ista ma-
 gis albedo q; illa. S; nunquid
 pōt dici iste est magis hūanus q; il-
 le. dicendū ē q; non q; subā nō p̄-
 dicatur proprie denoiatiue sicut ac-
 cidēs. Tñ p̄bice ⁊ fm rei veritatem
 maior entitas spē hūane vel nobi-
 lior gradus ē in vno q; in alio: vñ
 de aris. viij. meta. dicit q; sicut nu-
 merus nō h; magis ⁊ minus sic nec
 subā qua est fm spē. sed siquidem
 q; cū materia illa supple bene h; s;
 ista materia amplius dicitur infra
 qōne de magis ⁊ minus. p; ergo cō-
 clusio fa. Tertia conclusio sit ista:
 forma subālis naturalis est actu ex-
 tensa hīs p̄tē extra p̄tem. hanc ostē-
 do sic omnis forma que non respī-
 cit materiam indiuisibiliter exten-
 ditur ad extensionē materie ⁊ hēt
 p̄tem extra partē. sed quelibet for-
 ma subālis naturalis est huiusmodi
 ergo ⁊ ē. minor p; de aia. hūtorū
 de qua minus forte videt dicit aris.
 primo ⁊ fo de aia. quod diuitur ad
 diuisionē corporis. sicut inducit i
 aialibus annulosis que diuisa i p;
 res adhuc partes sentiunt ⁊ mouē-
 tur. Dico aut formam subālē na-
 turalē que est de materia educibilis
 per naturā. ad excludendum aiam
 rationalem. quia ista non est exten-
 sa nec diuisibilis in subā. Quar-
 ta conclusio sit ista. productio for-
 me subālis naturaliter generate ē
 successiua. hanc ostendo multipli-
 citer. Tum primo ex tertio phy.
 vbi data fuit diffinitio d motu vbi

losophus exponēs illam exemplifi-
 cat de generatione et corruptione:
 q̄ generatio est actus generabilis
 inquantū generabile: et corrup-
 tio actus corruptibilis tūc sic. ois
 motus est transmutatio successiva
 sed generatio ē mor⁹. vt dicit aris.
 iij. phy. ergo et c. Respondetur q̄
 aris. tertio phy. loquitur de motu
 large sumpto pro omni mutatiōe
 sed diuidit eam in species. v. phys.
 et sepat generatiōē a motu. pro-
 bans q̄ generatio que ē a non sub-
 iecto in subm̄ nō ē motus qui est a
 subō in subm̄. Contra. si sic ergo
 vsq̄ ad locū illū vbi diuidit mutatiō-
 ne in suas spēs loquitur de muta-
 tione large et cōter. s̄z prius an il-
 lud caplm̄. v. iuxta principiū dicit
 q̄ in oī motu requiritur tps. ergo i
 oī mutatione. et per oīs mutatio ē
 in tpe ergo successiva. et habetur p
 positū. Tūz s̄o. q̄ phis. vi. phy.
 ait sic. oē qd̄ mutatur est diuisibile
 et prius ē in termino a quo et prius in
 termino ad quē q̄ s̄z comē. h̄z ve-
 ritatē in quattuor generibus mu-
 tionis. quorū est genus subē et gnā-
 tiōis. s̄z si generatio cēt instantā-
 nea materia q̄ subicitur non hēret
 ptem et ptē de teris s̄z subito tran-
 saret a toto terio in totū. Tūm iij.
 q̄ phis. vi. phy. probat q̄ ante oē
 mutari est mutatiū cē. et ecōuerso. et
 subditur q̄ eadē demonstratio ē in
 cōtrarijs et cōtradictorijs. vñ pax
 post dicit. s̄l̄r cē in generatione et
 corruptione. qd̄ tū impossibile esset
 nisi generatio et corruptio essz suc-
 cessiua: Rndetur q̄ loquitur de
 generatione et corruptione vt iclu-
 dūt alteratiōē pcedentē. Con-
 tra. q̄ si sic frustra p̄baret de vtri-
 usq̄ et loqueretur de eis indistictis
 caplis. Nam in vno caplo probat
 hoc de alteratiōe spāl̄ et seorsuz et

in alio de generatione et corruptio-
 ne seorsum. sicut p̄z aspiciēt i ter-
 tu phy. Tū quarto q̄ in eodē. vi.
 phy. soluēdo rōez zenonis p̄ quā ne-
 gabat motū ad formā. dicit q̄ non
 oī totū mobile cē in altero termino
 Mon. n. inquit s̄z totū in quolibet
 ergo et c. Sequit̄ s̄l̄r aut̄ inest inesse
 et nō in cē et in alijs quecūq̄ s̄z con-
 tradictionē sunt et c. hoc dicit pro-
 pter generatiōē et corruptionem
 si dicas q̄ loquit̄ de generatiōe vt
 includit alteratiōē. Contra vt
 prius q̄ ibi loq̄tur distincte de ge-
 neratiōe et alteratiōe sicut p̄z itūē-
 ti. Tū q̄nto. q̄ primo phy. aris.
 cōparat generatiōes s̄z velocitatē
 dicēs sic. In gnātiōe aut̄ et cor-
 ruptiōe idē considerandū ē quō
 eque velox gnātiō est. sed in oī velo-
 citate oīz successionē esse. ergo et c.
 Nec pōt dici vt prius q̄ loq̄tur de
 generatiōe vt includit alteratiōē
 q̄ ibi facit distinctū capl̄z de com-
 paratiōe alteratiōis s̄m velocita-
 tē et de generatiōe. qd̄ non oportet
 ret. Tū vi. q̄ s̄m comē. iij. phy.
 vt iāz allegatū est successio in mo-
 tu causatur ex resistantia mobilis
 ad motorē. forma aut̄ contraria et
 dispositio resistit agēti. vt cum ex
 aqua ignis gnatur. ergo tal̄ gene-
 ratio erit successiva. P̄terea.
 vltimo sic. impossibile ē propriā pas-
 siōē separi a subō. S̄z calor ē ppria
 passiō ignis. et ipa it̄ducit succes-
 siue vt cū ex aqua generat̄ ignis er-
 go ip̄e ignis it̄ducit et gnatur
 successive. Quia cōlo sit ista. q̄
 ē directe ad qōnē. pductio forme
 subāl nāl̄ generate mēsurat̄ mēsu-
 ra diuisibili q̄ ē tps. h̄c ostēdo sic
 q̄ si talis esset in instantē hoc essz
 vel ex indiuisibilitate subī vel ter-
 mini. qui ē forma. Mon primo mō
 sicut p̄z. ex prima conclusiōe. Nec
 f iij

ho modo vt3'er fa cōclufiōe z ter-
tia cōclufiōe. **P**roterea produ-
ctio talis forme est successiva. ergo
mensuratur mensura diuisibili. an-
tecedens p3 ex quarta cōclufiōe. s3
cōtia probatur q2 mēfura z men-
suratum proportionantur. Si er-
go mensuratum est diuisibile. ergo
z mensura. talis mensura est tēpus
hoc p3. ergo zc. **P**roterea. ipos-
sibile est fieri z factum: esse i eodē
instanti. q2 quod fit non est. q2 scū
est. ē non potest aut idem simul ēē
z non esse sed vbi fieri z factum ēē
non sunt in eodē instanti. o3 dare
successionem z tps. quia non sint i
eodē instanti. Sic ad questionem.

Ad argumenta principalia.
Ad primum cū infertur ergo gene-
ratio est motus concedo cōtia z
pns modo p̄terposito in corpore
qōnis. z ibidem dictum ē ad illud
quod allatur de. v. phi. **A**d con-
firmationem. cū dicitur q2 in omni
motu mobile manet in esse specifi-
co sub vtroq3 terminoz. q2 qd mouē-
tur est dico q2 illa p̄positio ē ve-
ra de motu cōtracte sumpto z vt ē
est in alijs generibus a subā. quo-
modo aris. loquitur sicut p3. s3 hoc
non obstante generatio erit motus
accepta penes terminos affirmati-
nos z concomitantes sicut expōsi-
tum est in corpore questionis.

Tertium sic procedi-
tur. z videtur q2 repugnā-
tia formalis que est inter
formas subāles nō sit re-
pugnantia contrarietatis. **M**ax a
contrario in contrarium puenitur
p̄ medium. ex. v. phy. z. x. meta. sed
in subā non est motus ergo nec cō-
trarium. minor p3. ex. v. phy. **E**o.

firmatur. quia ibidem probat phi-
losophus q2 in subā non est motus
p̄ non esse subē contrariū. **P**ro-
terea. contraria possunt ēē vicissim
circa idem. x. meta. Sed rationale
z irrationale non possunt ēē vici-
sim circa idem. ergo non sunt con-
traria. de quibus tamen magis vi-
detur. z p̄ pns nec aliqua alia. mi-
nor probatur. quia aliter idē ho-
mo posset ēē. aliquādo aial rōnale
aliquādo animal irrationale. **A**d
oppositum. omne quod corrumpi-
tur a suo contrario corrumpitur ex
primo celi z mundi. Sed in substā-
tia est vera corruptio. ergo z cōtra-
rietas. **C**onfirmatur. quia cum
forma corrumpenda a materia ex-
pellitur. quero a quo. non a se. p3
nec ab aliquo fili patet. ergo relin-
quitur q2 a contrario. **P**roterea
formis subālibus competit diffini-
tio contrarietatis. ergo ipse sūt cō-
trarie. pns est euidēs p̄ locuz a di-
ffinitione. probatio antecedētis. cō-
traria sūt que posita sub eodē ge-
nere maxie a se distant z circa idē
subm vicissim insunt z in tuo se ex-
pellūt. Sed hec omnia conueniūt
forme ignis z forme aque. patet er-
go ipse sunt vere contrarie.

Respondeo in ista qōne.
ē vna opio cōis q2 tenz p̄te negati-
uā. pro q2 arguit sic. **C**ōtrarietas
ē quedā maxie distātia. hns quādā
cōtinuatē vt ab extremo ad extre-
mū nō pueniatur nisi transeūdo p̄
oia media. **T**ūc sic a p̄io in con-
trariū pueniē p̄ mediū. s3 nulle due
forme subāles sūt h̄mōi. ergo nec
sūt p̄ie. pbatō minoris. q2 materia
exuta vna forma subāli imēdiate
pōt indui q̄cūq3 alia. vnde fo d̄ ge-
neratiōe dicif. q2 si ex igne fiat aq̄
nō o3 transire p̄ media elementa.

¶ Preterea. a contrario in contrarium peruenitur per medium. s; in substantia non est motus. ergo nec contrarium. probatio minoris. q; si sic in medio mor⁹ puta. si ex igne fiat aer. materia sub⁹ tantu³ haberet de forma ignis quantum de forma aeris. & secuntur duo inconuenientia primum. q; erit aliquo corp⁹. quod non erit in aliqua specie determinata. Secundum q; ipsu³ non erit ipsum: Nam in illo medio punctali non erit aer. nec ignis erit. ignis.

¶ Preterea. contraria fiunt circa idem: sed forme substantiales non fiunt circa idem. sed circa diuisum. ergo non sunt contrarie. probatio minoris. quia materia sub diuersis formis non est eadem simpliciter. sed diuersa. cum diuersa esse habeat.

Confirmatur. q; pp hoc q; sub⁹ non est contrarium. mutatio in sub⁹ dicitur a sub⁹ in sub⁹ vel conuersio. ut p; ex. v. phi. Sed ista opinio non valet. Si sic absolute & vniuersaliter intelligitur. nec rationes cō. concludunt ut inferius ostendamus.

Ad questionem igitur est. aliter dicendum. Ad cuius euidenciam est notandum q; contrarietas dupliciter potest summi. s. stricte & large. Si contrarietas sumitur stricte sic videtur habere. vj. conditiones. ut potest colligi ex dictis Ari. libro predicamentorum. & x. meta.

1. prima est q; contrarietas est oppositio distinctoꝝ specie eorundem autem genere. contraria enim dicuntur que posita sub eodem genere distant.

2. Secunda est. q; contrarietas est differentia extremorum diacentium naturam positivam: & per hoc distinguit ab oppositione priuatiua. nam ibi alterum extremum scilicet priuatio nihil ponit. sed est

formaliter negatio. Tercia est q; contrarietas est maxima distantia. Vnde. x. metha. ait Ari. sic. quoniam autem differre contingit ab inuicem differentia plus & minus. est aliqua & maxima differentia. & hac dico contrarietate. & ex hoc inferit ibidem q; est differentia perfecta. q; si maxima. ergo perfecta.

4. Quarta est. que sequitur ex tertia q; vnum vni contrariatur. vnde. x. Metha. habetur sic. multipliciter autem dictis contrarijs sequitur q; perfecte ita sic utiq; quod est contrarijs esse extiterit ipsis his autem entibus. palam q; non contigit plura vni contraria esse. nec enim ultimo vltim⁹ erit vtrique aliquid nec distantie vni⁹ us plura ut q; ij. vltia.

5. Quinta est q; contrarietas eē oppositio eorundem que circa idem susceptibile vicissim insunt.

6. Sexta conditio q; in contrarijs habentibus medium nō peruenitur ab extremo ad extremū nisi transeundo p omnia media. vnde. x. meta. habetur sic. quoniam autem contrariorū conuenit aliquid esse medium & quorundam est necesse se ex contrarijs esse. omnia nāq; me⁹ in eodem genere sunt & quorum sūt media. Media enim hic dicimus in quecunque permutari prius est necesse quod permutatur. ut ab y pate in vecē si transit per miaz rationē veniet prius ad medios sonos. & in coloribus si veniet ex albo ad nigrū prius veniet ad puniceum plumbū q; ad nigrum. similiter autem & in alijs. hic Ari. si autem contrarietas accipiatur large sic dicitur contrarietas cui deficit aliqua istarū conditionum dictarū. ē tamen oppositio. non contradictoria. nec secundum priuationem & habitum. nec finitū. & ideo ne⁹ habet reduci ad oppositionem contrarietatis. si diuisio

oppositionis data ab Ari. in libro
predicamentorum ē sufficiens. His
premissis Respondeo ad questionē
secundum duas conclusiones. Pri
ma conclusio sit ista. Repugnan
tia formarum substantialium non
est repugnantia contrarietatis stri
cte accepta. hanc ostendo sic. Illa
oppositio nō est contrarietatis stri
cte accepta cui deficit aliqua cō
dictio de predictis. s; oppositio seu
repugnantia formarum substantia
lium ē huiusmodi. ergo &c. minor
probaturs discurrendo per singulas
conditiones. prima autem vel se
cunda non deficit. quia due forme
substantiales repugnantes possunt
accipi sub eodem genere proximo:
& vtraque dicit positivum patet de
se: deficit tamen tertia. & quarta.
Non enī est accipere duas formas
sub eodē genere que maxime distēt
ita q; claudant in medio omnes ali
as eiusdem generis. quia sic vt ar
guit Ari. vnum vni tantum con
trariatur. quod est falsum in propo
sito. probatio. quia cum omnis ge
neratio sit ex contrariis vel medijs
ex primo phi. cum ex terra generat
ignis & aqua & aer. & etia; econuer
so. sequitur q; terre contrariantur
illa tria. & econuerso. & breuiter om
nia elementa & omnia generabilia
& corruptibilia contrariantur sibi
inuicem isto modo. & sic multa vni.
quia ergo quarta conditio sequit
ex tertia a destructione consequen
tis cui non inest quarta nec tertia.
Quinta autem conditio compe
tit formis substantialibus vno mo
do. alio modo non. nam si identitas
susceptiui accipiaturs pro identita
te simpliciter & entis in actu perfec
to existentis. sic non competit: quia
materia non habet idem esse perfec

tum sub diuersis formis. si autem
accipiaturs pro identitate substanti
ali quoquomodo sic competit. quia
materia vna numero in essentia ma
net sub vtraque forma. Scita con
dictio si forme substantiales habēt
medium non competit eis. quia vt
arguebatur materia exuta vna for
ma immediate potest informari q;
cunque alia. nec oportet forsan trā
sire per medium. Si autem diceret
q; forme substantiales sunt contra
rie immediate tunc illa cōdictio nē
hil ad propositum. Secunda cō
clusio sit ista. repugnantia forma
rum subāliū ē repugnantia contra
rietatis large sumpte. hanc osten
do multipliciter. Primo ex p^o d^o ge
neratione. capitulo de agere & pati
per totum. vbi diciturs q; ignis & aq;
contrarianturs. Preterea. s^o de
ge. cap^o primo. omnia autem mix
ta corpora vbi probat omnia elemē
ta concurrere ad generationē mix
ti diciturs sic. Aer autem & ignis q;
niam contraria sunt terre & aque.
terra autem aeri. aqua autem igni.
igitur contraria sunt vt conuenit
substantiam substantie esse contra
riam. ly vt videtur additio diminu
ens non distrahens omnino. Pre
terea. p^o phi. diciturs q; i genere sū
est vna prima contrarietas ad quā
omnes reducunturs. Preterea. x.
metaph. cap. illo diuersum vero spe
cie. &c. ostendit Ari. a proposito q;
differentia secundū speciem est dif
ferentia contrarietatis. & vult ibi
q; diuerse species & si conueniunt i
genere contrarianturs tamen prop
ter differentias contrarias. Vnde
cludit sic. Contrarietas igitur erit
hec. palam autem & ex inductione.
omnia namque diuidunturs per op
posita. Et vult arguere sic. q; cum
diuisio specierum sit per opposita.

94
ficut omnis alia diuifio. vel est per
dictoria. vel priuatiue oppofita.
et patet q non. quia in his alterum
extremum nihil dicit pofitiuum. due
autem differentie oppofite vtraque
dicit naturam pofitiuam. nec e ifta
diuifio per relatione oppofita. patet
relinquitur ergo q per contraria. et
palam est per inductionem. Ref
pondetur ad omnes has et cofimi
les auctoritates. q Ari. loquitur de
contrarietate vt reducit ad pri
uationem et habitum: quatinus vna
forma habet rationem priuationis
refpectu alterius quia habent fe fi
cut perfectius et imperfectius.

Contra. Quia hoc nihil valet.
nam priuatio nihil est formaliter.
Due autem forme formaliter funt
aliquid pofitiuum. cum ergo forme
opponantur aliam habent oppo
fitionem formalem q eam que est
fecundum priuationem et habitum.
Licet autem vna forma priuatio
nem alterius includat. non tamen
precife fed addit aliquid vltra.

Confirmatur. quia hoc modo et
omnia oppofita funt oppofita fe
cundum priuationem et habitum
aut fecundum contradictionem. p
quanto vnum extremum includit
priuationem vel negationem alte
rius. S; hoc improprie dicitur. fic
enim non effent quattuor fpecies
oppofitionis realiter diftincte.

Preterea. due forme fcales op
ponuntur. ergo aliqua fpecie oppo
fitionis non alia vt patet difcurrē
do. ergo contrarie opponuntur.
Dices q forme fubfiantiales non
funt oppofite. fed difperate. Con
tra. quia fi fic vel funt difperate vt
duo indiuidua eiusdem fpeciei. vel
at difperata diuerforum fpecierum

vel diuerforum generum. Non pri
mum. quia nullus philofophorum
diceret quin plus opponantur for
ma ignis et forma aque quam for
tes et plato. Nec fecundum quia pl
opponuntur dicte forme quam for
tes. et brunellus. Nec tertium quia
plus opponuntur quam lapis et al
bedo et fic de alijs. Preterea ad
principale contrariorum contrarie
funt caufe. ex fecundo de generatio
ne. et tercio metha. Sed caliditas et
frigiditas funt cōtraria. vt dicitur
in predicamētis. ergo et eorum cau
fe funt contrarie. ifte caufe funt for
me fubfiantiales. quia materia cu
forma est caufa accidentium ex pri
mo phi. ergo et c. Preterea. con
trariorum motuum feu mutationū
contrarij funt termini. quia deno
minantur a terminis. ex qnto phi.
Sed generatio et corruptio funt co
traria. ergo et eorum termini qui
funt forme fubfiantiales generan
di et corrumpendi. Sic ad queftio
nem.

**Ad argumenta alterius opinio
nis.** Ad primum. cum dicitur a cō
trario in contrarium peruenitur p
medium. et c. dicendum q maior est
vera vbi forme habent medium.
Sed forte poffet dici q forme fub
fiantiales non habent medium. et
fic argumentum nihil valet. Ali
ter dicitur q argumentum arguit
de contrarietate ftrictē fumpta.

Sic enim habet illam fextam con
ditionem ex qua arguit ifta ratio.

Ad fecundum nego minorem
quia in fubfiantia vere est motus
modo preexposito in precedente

dente questi. et cum arguitur q in medio punctal illius motus materia cōliter haberet de forma ignis et de forma aque concedo illud. Ad enim verū est in omni motu successivo. Ad duo inconuenientia q dicis sequi. Primum quod erit aliud quod corpus quod non erit in aliqua specie determinata. Dico q hoc non erit inconueniens. immo necessarium qz diu est in fieri et fluxu. qz etiam communiter conceditur de emebione qui quousque habeat ultimam formam specificam puta animam non est in aliqua specie vel genere determinato. sed fuit ad speciem. Secundum quod dicis q ipsū non erit ipsum. Dico q non sequitur immo eo modo est ipsū quo est. qz scilicet secundum quid et si non simpliciter. ignis ergo in puncto illo qz qd ē ipz qz qd et similiter aqua. si cut de scuto cuius media pars est alba et alia nigra loquitur Ari. primo elencorum q non est album nec nigrum simpliciter sed vtrumque secundum quid. Sic dicendum in proposito. Ad tertium. Cum dicitur q forme substantiales non sunt circa idem sed diuersa. Dico q falsum est. quia materia circa quam sunt et si non sit idem susceptible in esse specifico et formali vt est sub diuersis formis substantialium est tamen idem in esse essentiali proprio et entitativo: quia materia vna secundum essentiam est omnium formarum successiue. Ad confirmationem dicendum q in substantia dicitur mutatio a nō subiecto in subiectum. vel e conuerso. a proprietate. quin possit esse in qualibet specie mutationis sicut expositum est in questione precedenti.

Ad primum in oppositum

questionis. iam in simili argumento responsum est in corpore questionis. quia vere est motus in substantia modo predicto. Ad confirmationem. quinto phisi. q in substantia non est motus propter non esse contrarium. Dico q loquitur ibi de substantia appropriate q in ea nō sit motus. et de contrarietate stricte sumpta que negata est esse in substantia. Ad secundum concessa maiore. cum dicitur in minori q rationale et irrationale non possunt esse circa idem. dicendum est q est falsū quia sunt circa eandem materiam primam. Nec valet. cum dicitur q sic aliquando idē homo pōt esse animal rationale. et aliquando animal irrationale. peccat. n. p. falsam imaginationē. quasi ipse esset subiectū quoddam tertium. et susceptible vtriusque quod est falsum. Nam subiectum est denudatum ab vtroque contrariorum nullū includens in sua ratione homo autem includit rationalitatem in sua ratione qd ita uia.

Ad quartum sic proceditur. et videtur q formalis distinctio. et c. non sit propter plures formas. et c.

Nam si sic ergo manus mortua et viua non erunt equivoce. cōsequens est falsum vt patet ex septimo metha. et quarto methaurozum. ergo et antecedens. p. batio consequentie quia quecumque differunt realiter vno corrupto non est necessario reliquū corrumpi. Sed hoc posito forma totius et forma partium essent realiter distincte. ergo corrupta forma communi puta anima vel quacunque alia potest manere propria forma manus et eadē que prius

Preterea. Ille forme sic distin-
cte vel essent forme individui vel
speciei vel generis. Non individui
qz animal n̄ est individuum vnum
numero. non obstante partium plu-
ralitate. Nec sunt forme speciei. qz
tunc idēz differret a se. Nec sunt
forme generis qz tunc vnum aial
esset plura aialia qd videt absurdū.

Preterea. si sic ergo vnus ens e-
runt plura entia. sequens ē falsus
ergo et antecedens. pbat sequen-
tia. qz quilibet forma substantialis
dat esse et facit ens. ergo plures plu-
ra. **P**reterea. viuere viventibus ē
esse ex secūdo de aia. ergo qd non p-
dit totus esse non pdit totus viuere
sz p te aial mortuum non pdit totū
esse. cuz remaneant forme organo-
ru ergo non pdit totus viuere. qd
est absurdū. homo. n. mortuus ni-
hil habet de esse viuere. aliter rps n̄
fuisse mortuus vere et pfecte. qd ē
error.

Preterea ptes organice ai-
alis non habēt distinctam actuali-
tatez. ergo nec distinctas formas.
antecedens patet. qz ptes sunt in
potentia n̄ in actu ex septimo phy.
pbatio sequentie qz forma dat ac-
tus. g^o que non habent distinctam
actualitatez nec distinctas formas.

Ad oppositū arguit. Actio no-
tificat formam. qz forma dat esse et
agere. g^o diuerse actiones et specifi-
ce distincte argunt formas specifi-
ce distinctas. Sed ptes organice a-
nimalis habent opationes specifi-
ce distinctas. g^o et formas specifice
distinctas. minor est euidens de se.

Preterea. distinctio organica-
ru ptiū. vel est essentialis vel est acci-
dentalis. Non accidentalis. qz essz
sepabilis. et posset non esse et ptes n̄
distinguerentur. g^o est essentialis. et
habetur propositum.

Respondeo q ista questio.

Querit de formar pluralitate. sup-
posito q sint plures forme in hoie
ad minus due. s. aia rationalis et fō-
ma cōporis inerti qd hic teneo qua
fi p fidei instantia et veritate. de a-
lijs ab homine est querendū. An
in omni viuo alio ab homine sit a-
liqua forma substantialis preter a-
nima qua viuit. Secundo de pro-
posito. Vix talis distinctio ptiū
organicarū sit p formas specifice
distinctas. Quantū ad primum

p^o hoie sit plus for.

discit a multis q non. et pbat sic
1°. vni^o generatiōis est vnu^o termi-
nus numero. sz generatio cuiuslibz
vni alterius ab homine est tantum
vnu numero. g^o vna crit tantū nu-
mero forma. maior p3 ex qnto phi.
qz vnius motus vnus est terminus
et hoc pportionaliter. Si genere.
genere. Si specie. specie. Si nu-
mero numero.

q^o cod. n̄ sit plus for.

Preterea. iste plu-
res forme si essent aut educerentur
de vna potentia materie aut de di-
uersis. Non de eadē. Tūz qz comē.
ri. merba. vult q numerus potētia-
ru in materia est secundū numex
speciez. et ita iste due forme habe-
rent esse eiusdez speciei. Sz impossi-
bile ē esse duas tales simul in eodē.
Tūz qz segtur etia ex h^o q iste due
forme pficerent materiā secundū
eandēz potentia. et sic duo actus
essent eiusdez potentie qd est cōtra
philosophū. tercio phi. qz posse e-
grotare et posse sanari distinguuntur
sicut et actus ad quos sunt. Sed ac-
tus sanandi et egrotandi non sunt
idez act^o ergo nec posse hoc et illud
sunt vna potentia. Non potest di-
ei q educantur de diuersis potenti-
is materie. Tūz qz ille potentie in-
essent materie sine ordine et p con-
sequens forme quod est impossibile

Item sub 7. cap. dicitur 3
scilicet duas formas esse in eodē si
ne ordine. tū q̄ tunc mā vt est termi
nus a quo icluderet plures mutati
ones et esset ens p accidens. q̄ plu
res potentias includēs. S3 de ente
p accidens. non generatur ens. nisi
p accidens. ergo non generat nisi
ens p accidens. Preterea. vnius
entis non ē nisi vnus eē. et vnus eē
ē ab vna forma. Preterea. inter
formas substantiales et accidenta
les ē triplex differētia. Prima. q̄
substantialis dat eē simpliciter.
Accidentalis dat eē secundum qd.
Secunda q̄ substantialis aduenit
enti in potentia simpliciter. s3 acci
dentalis enti in actu simpliciter.
Tercia est q̄ substantia ē generatio
simpliciter. q̄ transit de potentia
simpliciter ad esse simpliciter. Ac
cidentalis autē forme ē generatio
secundum qd. S3 si vna forma sub
stantialis posset seq aliam formam
substantialē in eodē. nō essent iste
due substantiales. Nam secunda nō
daret eē simpliciter et adueniret en
ti simpliciter. et p̄sequens eius es
set generatio s3 qd. Et hoc vltimū
patet. q̄ generatio non ē motus.
ex q̄to p̄bi. quod pbat ibi Ari. du
plici ratione. Tū. q̄ quod generat
non ē. Tum q̄ quod generatur nō
ē in loco. Illud autē quod mouet
et est. et ē in loco. et sic generatio nō
ē motus. et tamē vtrūq̄ istoz eēt
respectu secunde forme substantia
lis. p̄ primam. q̄ ppter primam
subiectum esset simpliciter. et esset i
loco. Preterea. ad principale. q̄
do a diuersis formis accipitur pre
dicatio vel ille forme non sunt per
se ordinate. vel sunt p̄ se ordinate.
Si primus ē predicatio p accidens.
vt homo ē albus. si secundus ē pre
dicatio p̄ se. secundo vt superficies ē
alba. vel supficiatum est album. g^o

si genus accipiatur ab vna forma
et species ab alia. quod oportet di
cere ponentibus. plures formas in
aliquo viuo. seguit q̄ predicatio ge
neris de viuo nō erit p̄ se primo mō.
quod manifeste est falsum. Prete
rea. pluralitas non est sine necessi
tate ponenda secundum Ari. p̄io
p̄bi. contra anarago. Sed non est
necessarium ponere illas plures
formas q̄ perfectior continet im
perfectiorem virtualiter sicut re
tragonum trigonum. ex secundo d
anima. ergo non est ponenda plu
ralitas formarum. quia vna perfec
tior posset. facere qd facerent due.

Sed contra istam opinionē.
Arguit multipliciter. Primo sic.
Impossibile est eundem effectum
esse realiter a quibuscunq̄ et quan
tuncunq̄ diuersis agentibus. S3
a quocunq̄ et qualitercunq̄ corru
patur corpus viuus. dum modo nō
statim resoluitur in elementa sem
per producitur idē cadauer. et eius
dem rationis vt patet ad sensum.
Sed idem non potest esse terminus
actionis huius et illius agentis. er
go non est agd nouiter pductum p
actionē corruptiū corpus ani
mati. s3 est derelictum. Sed illud d
relictum habet aliquam formam.
ergo prius habuit duas. s. quando
viuebat. Confirmatur minor ra
tionis. q̄ bos siue p cultellū siue
p sumersionē siue p suffocationē
et quouis alio modo corrumpatur
semper derelinquitur idem cadauer
et eiusdē bouis: corruptentia autē
hec et illa nō sunt nata inducere can
dē formas in subiecto sine altera
tione p̄uia. g^o manet idē cadauer
bouis per eandem aliquam formam

que prius. **P**roterea. Anima est actus corporis phisici. secundo de anima s3 si in re animata n̄ esset nisi vna forma. anima non esset coꝝpoꝝris actus s3 materie. qz illa vna forma esset anima. ergo oportet dare aliam precedentem. Respondet q anima est forma perfectior ⁊ cōtinet imperfectiores. que est forma mixti seu coꝝporis. vt tetragonum continet trigonum. Anima ergo potest considerari dupliciter. vno modo in quantum anima. alio modo in quantum continet ⁊ supplet formā mixti. **P**rimo modo anima est act⁹ coꝝporis mixti: qz presupponit se ipsum vt supplet formā mixti sicut autem modo quia nihil presupponit aliud a materia sic anima debet dici actus materie. non actus coꝝporis. **C**ontra. verba sunt verba. Nam anima propter istam continentiam virtutalem vel habet in se aliquam distinctionem realem. vel non s3 est eque simplex. si sic ergo forma nobilior non est simplicior nec eque simplex quod est absurdum quia forma quanto nobilior tanto simplicior. tunc etiam habetur propositum. quia tali forme ex parte susceptiui perfectibilis non respondet nisi prima materia p te. **P**roterea. ista que distinguuntur sint. a. ⁊ b. vel ipsum. a. tenet se ex parte informantis. vel ex parte informabilis. Si ex parte informabilis. ergo erit alia forma ab ipso. b. ⁊ sic habetur propositum. si ex parte informantis. ergo ex parte informabilis non respondebit nisi materia. ⁊ sic anima est actus materie non coꝝporis. Ista ergo fuga nulla est. **S**i dicat q forma per illam continentiam virtualez est eque simplex. ergo vt prius erit actus materie non coꝝporis

Proterea. ad principale. Nullū accidens potest fundari in materia sine aliqua forma substantiali. **N**ā materia cum forma sunt causa omnium accidentium. ex primo pby. ⁊ in vnoquoq3 viuo cu3 est mortuū remanent eadem accidentia numero que prius. ergo aliqua forma eadem numero que prius. non anima vt patet quia mortuum est. ergo aliqua alia. ⁊ habetur propositum. probatio minoris quia non est dare vnde illa accidentia nouiter producantur in illo subiecto. ⁊ sine alteratione precedente. ponatur q in instanti viuū violenter vel naturaliter moriatur. **T**eneo ergo q in quocunq3 animato necesse est ponere aliq3 formā: qua corpus ē coꝝp⁹ que est forma coꝝporis mixti aliam ab illa qua est animatum. **N**on intendo de illa qua est corpus. idest indiuiduum coꝝporis quod non est genus. qz vnumquodque per formā propriā ⁊ vltimā est indiuiduum coꝝporis quod est genus: sed de forma qua est corpus vt corpus dicit partem indiuidui. secundum quam non est indiuiduum coꝝporis primo nec indiuiduum substantie vel species sed est tantum in genere per reductionem.

Opio Iohannis Andree.

Acc rationes alterius op. concludunt. **A**d primā que ex vnitāte generationis procedit. **D**ico q minor est falsa. immo cuiuslibet viui sunt saltem due generationes ad duas formas terminate. ⁊ est etia3 a diuersis agentibus hec ⁊ illa. **V**el aliter q ē vna generatio in operatione ad vltimā formā: s3 sunt multe p̄c̄iales precedētes se

ordine temporis vel nature. **Ad**
2 secundam cum dicitur, q. vel educā
tur de vna potentia materie vel de
diuersis. dicendū q. potest dari vtz
que. et cum probatur q. non de eadē
dem. **Primo** per comen. xi. meta.
dicendum q. loquitur de potentia
vt est differentia entis. que est potē
tia obiectiua. et verum est q. nume
rus potentiarum obuiarum est se
cundum numerum specierum. Sed
tunc nihil habes. qz hic loquimur
de potentia subiectiua a qua forma
dicitur educi. **Secundo** cum proba
tur. quia tunc essent duo actus eius
dem potentie. dico quod verum est
q. sunt eiusdem potentie fundamē
taliter et eiusdem potentie subiecti
ue et receptiue que est eadem contra
riorum. ex primo phi. et alibi frequē
ter. **Ad illud** tercio phi. q. posse e
grotare et posse sanare. et c. dico q.
loquitur de potentia obiectiua vel
subiectiua quantum ad respectum
potentialitatis. et potentia sic ac
cepta vtrique multiplicatur secun
dum pluralitatem actuum ad quos
est. **Potest etiam dari fm. s.** q. iste
due forme educantur de diuersis po
tentijs materie. Cum autem dicis
Primo q. ille potentie inessent ma
terie sine ordine. Dico q. falsum ē.
immo sicut subiectum respectu plu
rium passionum omnes respicit se
cundum ordinem quemdam. Sic et
materia habet plures potentias or
dinate vel aliter q. licet ille plures
potentie essent sine ordine respectu
fundamenti nō tamen respectu ter
minorum. sicut de duabus relatio
nibus que possunt esse in eodem fun
damento sine ordine quantum ē ex
parte fundamenti. licet ordinate i
fint in comparatione ad terminos
diuersos. forme igitur due essent in
eodem viuo secundum quemdam or

dinem dato q. a diuersis potentijs
materie educantur. Cum dicis se
cundo q. tunc terminus a quo esset
ens per accidens. dico q. non sequi
tur. quia licet plures potentie quas
materia includit. accidant inter se
non tamen habens eas erit ens per
accidens. licet enim ex igne genere
tur aqua et aer. et est in potentia ad
vtrunque ignis tamen non erit ens
per accidens. in ratione termini nec
subiecti. quia licet ille potentie ac
cidant inter se non tamen propter
hoc habens erit ens per accidens.
3 Ad tercium cum dicitur q. vnum
esse est ab vna forma. Dico q. falsū
est. quod ostendo sic. quia sicut ens
et vnum diuiditur per simplex et cō
positum. sic et esse. ergo sicut ens
positum est vnum includens multa
entia particularia vel parciaia.
sic vnus esse compositi includit plu
ra esse parciaia. Cum enim essen
tia et esse sint idem quomodo essen
tia erit composita et non esse. Vel
aliter propter contentiosos potest
dici q. vnum esse totale vltimum et
specificum est ab vna forma et spe
cifica vltima. et sic tale compositus
diuiditur in duos. s. in actum propri
um que est forma vltima. et in potē
tiam propriam que includit primā
materiam cum omnibus formis p
cedentibus. **4** Ad quartum dicendū
q. non obstante pluralitate forma
rum substantialium possunt saluari
tri iste tres differentie inter formam
substantialem et accidentale. euz ar
gnitur q. prima non quia secunda
forma non daret esse simpliciter. di
co q. falsum est. Esse enim simplici
ter potest sumi dupliciter secundum
Ari. **Primo** de generatione. vno
modo vt diuisum contra nihil. et sic
omnis forma quecumque fit dat es
se simpliciter. Alio modo vt est diuis

Esse p. p. d. 2

sum contra esse accidentale. et secū-
duz quid. et sic omnis forma substā-
tialis dat esse simpliciter. et sic secū-
da sicut prima et quelibet alia si es-
sent mille. Cum arguitur qd secun-
da non. qz secunda forma adueni-
ret enti simpliciter. dico qd verum ē
simpliciter respectu prime forme
iā preexistētis sed nōius adueni-
ret enti in potētia aliud esse simpli-
citer. quod est per secundam formā
et per consequens generatio secun-
de forme est generatio simpliciter
non secundum quid. Ad probatio-
nem huius vlti. cum dicitur qd ge-
neratio non ē motus. quomodo h^o
fit intelligendum dictum est in que-
stione precedenti. sed ad probatio-
nes que videntur facere contra hoc
Ad primam cum dicitur qd genera-
tur non est. et c. dico qd ly non esse ca-
pitur priuatiue et sensus quod ge-
neratur. i. subicitur generationi ca-
ret esse simpliciter. non sic quod mo-
uetur. si arguas ergo quod genera-
tur subiectionem nullam formam substantia-
lem habet que dat esse simpliciter.
Dico qd facis falsā consequentiam.
potest enim habere esse simpliciter
per vnā formam et carere per ali-
am ad secundam probationem. cuz
dicitur quod generatur nō est in lo-
co. et c. dico sic esse intelligendū qd
subiū generationis non est in loco p
aliquid quod subicitur generationi.
vel quod p generationē acquiritur
qz illud ē sola substā. que d se non ha-
bet vt sit i loco. l3 cōcōitteretur subū
generatiōis qzitas. et respectu hu-
ius sit in loco. non sic de alijs mu-
tatiōib⁹ q omnes vident supponē
aliquā qzitatē in subō ratione cui⁹
illud qd mouet ē in loco. et p tanto
dicitur non ēē in loco qd generat.
Ad quintaz que procedit de predi-

catione sumpta a diuersis formis.
Respondeo qd non pl^o cōcludit nisi
qd predicatur sumptūz a forma po-
steriori non predi catur de illo pse
quod accipiat a forma priori. sicut
patet in exēplis positis. homo alb⁹
supficiatur. coloratum. sic nec ista
ē pse al^o est homo. Contra nec econ-
uerso ista ē pse coloratum ē supfi-
cies. Respondeo. accipiendo qd preci-
se sumunt a forma priori et a poste-
riori non predicant dse mutuo et sic
genus de drā non predicat nec ecō-
uerso. spēs at includit ipsūz genus
et drā non. et sic pōt genus de spē p-
dicari. Ad sextaz dicēduz qd plures
formas ponere ē necessitas vitan-
de pditionis. que ē maxima neces-
sitas. qz. n. nisi forma anime manē-
te corpus maneret idē qd prius: vt
preostensūz ē. p necessitatē oportet
ponere formā q corpus ē corpus. a-
liaz ab illa que ē anima que ē cor⁹
animatur. aliter eēt cor⁹ et nō cor⁹

Quantum ad secundum di-
cunt quidaz qd non. Modus ponē-
di ē iste qd in bruto vel viuo quocū-
qz esto qd eēt aliqua forma alia mu-
rti precedēs animaz: illa ē vna rea-
liter. s3 plures virtualiter. ptenens
plures pfectiones s3 quas pstituit
diuersa organa q sunt principia in-
pfecta tremota diuersaz opationū
qre ē vtterius si anima ptenet talē
formaz mixti nō oz ponere pter vnā
formaz. s. animaz sic diuersaz opa-
tionūz et pfectionūz virtualr pten-
tiūz. Arguit at multipl^r p ista
opi. p^o qz pluralitas nō ē ponēda
sine necessitate. s3 hic nulla ē neces-
sitas ponēdi tales formas ples cuz
vna pfecta forma possit quicqd ille
ples quaz ē virtualr ptenēda. p b^o

Opō alia fuerit.

Et faciunt rōes oēs prime opī. pri-
mi articuli. Preterea sic maior
di^o appet in opationibus et alijs
correspondentibus organis inquā
tum animata sunt quam inq̄tum
mixta. vt patet de videre et audire
huiusmodi Sed propter illaz diuer-
sitate non ponuntur multe speci-
ales forme integrantes vnā ani-
mam sensitivā. ergo nec oportet
ponere illam diuersitate in forma
mixti. Preterea ex duobus enti-
bus in actu non fit vnus. ex. vij. me-
tha. quia duo actus cōstituunt duo
in actu. sed plures forme sunt plu-
res actus: quia forma est actus. er-
go animal non esset vnum in actu.
quod est falsum. Preterea. diuer-
sa specie non continuantur: sed ani-
mal est vnum continuum. ergo nō
constat ex partibus specificē distin-
ctis. maior probatur. quia que illa-
rum formarum perficeret materi-
am que esset ratio continuandi. nō
videtur posse dici. Preterea ex
duobus distinctis numero non fit
vnum numero. patet. g^o mltomin⁹
specie distinctis que magis differūt
Preterea. diuiso verme ytraq³
pars viuit. patet. aut ergo est ani-
ma vnus speciei in ytraque parte
vel alterius speciei. si primum ergo
in toto erat vna specie. si secundus
ergo vnus vermis diuisus crit mul-
ta animalia secundum speciem. qd
non videtur. Preterea sicut ali-
quid est ens ita est vnum. ergo per-
fectius ens est perfectius vnum. s³
animal est perfectius ens quam i-
gnis. ergo est perfectius vnum. qd
non videtur si animal tot formas
habet. et ignis non nisi vnā.
Preterea. quilibet forma sub-
stantialis cum materia sua consti-
tuunt suppositum de genere subē.
ergo animal vnum esset plura sup-

posita si tot haberet formas sub-
stantiales specificē distinctas. sic
enim arguitur contra ponentes ele-
menta secundum suas formas per-
fectas vel in perfectas remanere in
mixto quia tunc mixtum esset plu-
ra supposita.

Alia est opinio tenens ptes
affirmatiuā pro qua sic arguitur
pars aliqua animalis potest sepe-
ri ab animali sine generatione sed
non manet in actu post separatio-
nem per formam totius. patet. er-
go per formam propriam quam ha-
bebat prius. maior patet ad sensus
vt si os extrahatur de corpore ani-
malis. nec potest dici q^o forma no-
ua generetur. quia ita subito sicut
potest esse illa abscisio. puta si fit in
instanti non posset ab agente na-
turali noua forma introduci sine
alteratione precedente. Si dicas q^o
forma diuiditur sicut in animali-
bus annulosis. Contra. quia os
non viuit sepe ratum. ergo non ha-
bet formam animati. nec partem
eius. dices q^o habet partem mixti
que non est anima. Contra. quia
diuerse mixtionnes sunt in diuer-
sis partibus que non vidētur esse
ab eadem forma mixti sed ab illa et
alia saltem partiali. Preterea.
vna forma mixti numero non vide-
tur posse in formare materiam dis-
positam contrarijs et repugnantibus
mixtionibus. sed in corpore
animali sunt tales mixtionnes. Et
primo de anima. et patet. quia cere-
brum est frigidum. cor autem cali-
dum. ergo et c. Preterea. secun-
dum viam Aristo. libro de anima-
libus. cor animalis etiam prius
tempore generatur quam alie par-
tes animalis. et sic est assignare

multas mutationes completas. vnā ante aliam in generatione animalis terminatas ad plures formas: ergo &c. Si dicas q non generatur nisi vna forma mixti. sequitur q generatio animalis erit vnus prolificissimus. & multe mutationes conuenienter se habentes ad vnā formam terminate. quorum vtrumque est falsum. & secundum specia- liter quia plurium mutationum numero plures sunt forme terminan- tes. Est autem vnum dubium a qua forma habet animal vnitatem. Est ne sicut aceruus. Respondeo q non: sed habet vnitatem a forma mixti: vel a forma animati: que est vltima & specifica sed magis vide- tur q a forma mixti. propter vni- tatem cadaveris seruandam corrup- ta anima vel separata. Contra. Vni⁹ pfectionis ē vnā pfectibile p suppositum: ita q vnitatem perfecti- bilis presupponitur vnitati perfec- tionis: nec est ab ea: sed talem vni- tatem non potes dare in perfecti- bili precedente: forma mixti. quia iam videtur aceruus vel cumulus quidam. Confirmatur quia se- quendo illam viam non posset im- probari q totius vniuersi non sit nisi vna forma communis vel quo- runcunque disperatorum. Res- pondeo ad primum q ptes ille ma- teriales non habent tantā vni- tatem quantam habent postea a fō- ma. Dico ergo q sufficit vnitatem ordinis in illis partibus. scilicet q materia cum illis formis pluribus ordinetur ad formam illāz commu- nem aliquāter illimitatam vt ad actum adequatum respectu cuius nulla earum seorsum accepta esset in potentia adequata. Ad con-

firmationem dicendum q non est simile. Operatio enim arguit for- mam. vbi ergo videmus vltra pro- prias operationes correspondentes partibus secundum proprias for- mas. aliquam communem: sicut in animali est sentire: ibi necessario ar- guitur aliqua forma communis ac- tuas omnes partes communiter. In toto autem vniuerso hoc appa- ret. Que enim sit operatio ignis ignire aut que operatio communis ignis & aque & sic de alijs non vide- mus. Dico ergo ad questionem q in quolibet viuo preter formam a- nimati est alia forma corporis & mixti. & preter has que sunt com- munes toti animali vel viuo. sunt alie partiales specificē distincte. tot quot organa distincta.

Corlūso Jo Andree.

Hec rationes alterius cogunt

1. **Ad primum** dico q ponere istas plures formas est necessitas uitan- de contradictionis. Nam aliter p- separata sine generatione vt pri- ma ratio procedit simul esset & nō esset cum esse non possit sine pro- pria forma.
2. **Ad secundum** cum dicitur de maiori distinctione ap- parente in organis in quantum a- nimata sunt. &c. dicendum q non est simile hic & ibi. quia ibi non ap- paret necessitas. sicut hic ponendi tales plures formas.
3. **Ad terciū** cum dicit q ex duobus entibus in actu nō fit vnus. dico q vix est qdō sunt in actibus vltiatis & nō carēt pfectioni actualitate. s; nō ē sic in proposito. Nam omnia preceden- tia sunt in potentia respectu forme communis & perfectioris.
4. **Ad q̄r- tum:** Cum dicitur q diuersa specie

non continuantur. hoc apparet ma-
nifeste falsum. Nam manus arida
continuat corpori vivo animalis et ramus
ficus ramo vivo in arbore. cum tamen
mortuum et vivum specificiter distinguantur.
¶ Et cum dicitur quod animal est unum
continuum. Dico quod non est vere con-
tinuum quia eius non est necessario
unus motus. quod potest moveri ma-
nus pede quiescente. sed medium in-
ter continuum et continuum. **¶ Et**
cum queris que forma esset ratio
continuari. dico quod forma communis
que est alia ab istis. **Ad quintum**
cum dicitur quod ex duobus numero. et c.
Nego consequentiam. quia quan-
to aliqua sunt magis unum unita-
te identitatis ratio minus nata sunt
uniri ad constituendum unum perfe-
ctum ut ostensum fuit in quibus de materia
superius. **Ad sextum.** quod pro-
cedit de verme diviso. et c. Dico quod
partes ille divise habent animam uni-
us speciei. sed si forsan habent or-
gana distincta habent formas di-
stinctas preter communem que non
sunt forme animati. nec per conse-
quens erit plura animalia. **Ad**
septimum dico quod compositum est ve-
rius unum et perfectius sed non est
indivisibilis. duplex est enim uni-
tas. scilicet perfectionis et indivisibilita-
tis. **¶ Et cum dicitur quod animal non es-**
set perfectius ens quam ignis si tot ha-
beret formas. Dico quod falsum est.
quia maior unitas non semper est
magis simplex. **Ad ultimum** que
procedit de suppositis. Dico quod in
eodem esse plura supposita et in po-
tentia ut sunt partes in composito
et secundum aliam et aliam partem
materie. non est inconueniens sicut
est in proposito. Sed bene argumē-
tum procedit contra illam opinio-

nem de mixtione. quia cum quolibet
pars mixti sit mixta in qualibet par-
te materie mixti essent quatuor sup-
posita. et quatuor forme quarum nul-
la ad aliam ordinaretur ut perfec-
tibilis per eam. non sic improposi-
to. sicut patet ex predictis. **Ad pri-**
cipales in oppositum. ad primum
cum insertur quod manus mortua non
esset manus equivoce cum viva. di-
co quod manus potest dupliciter con-
siderari vel manus ut manus vel ma-
nus ut est organum officiosum ad
exercendum opus vite. ut est de oculo
et alijs similiter. Si primo modo
sic dico quod est manus univoce quam diu
manet sub forma manus. Si secun-
do modo sic est manus equivoce. quod
sine anima non potest exercere opus
vite. sicut nec oculus videre. et sic in-
telligitur illud quarti mei haurorum
et septimi meta. sed nihil contra nos.
¶ Ad secundum cum dicitur quod ille
forme vel essent forme individui et
c. dicendum quod si detur totum illud
et quodlibet nihil concluditur. Eius-
dem dicitur quod si sunt forme individui
animal non esset unum individuum
diceretur quod animal est unum indi-
viduum actu. Sed plura in poten-
tia. sicut partes sunt in potentia in
toto. Si detur etiam quod sit partes
speciei id est distincte secundum spe-
ciem. non sequitur quod idem differat
a se specie. quia animal non habet
esse specificum nisi a forma ultima
que est una. Si detur etiam quod sint
forme generis. non sequitur quod unum
animal sit plura animalia: quia non
omnes iste forme sunt anime. et ideo
quod sic. esset unum animal in actu. et
plura in potentia. sicut patet de a-
nimalibus annulosis. **¶ Ad ter-**
cium. Cum dicitur ergo unum ens

esset plura entia. Concedo si vnum
et plura accipiantur difformiter. sci
licet qd vnum ens in actu sit. plura
in potentia. Et cum dicitur qd que
libet forma dat esse et facit ens. er
go plures plura. Dico qd plures fo
me sic accepte in eodem animali fa
ciunt plura entia parcialia et in po
tentia. Sed vnum compositum in
actu. Et hoc nullum est inconueni
ens. ¶ Ad quartum cum dicitur. qd
viuere viuentibus est esse. verum est
sed non quodlibet esse. Et cum sub
ditur. ergo quod non perdit totum
esse nec totum viuere. Concedo si
vniformiter dicatur. ¶ Alterius cu
dicitur qd animal mortuu3 non per
dit totum esse. Dico qd perdit to
tum esse viuum. sed non totum esse
corporis. et sic nihil sequitur con
tra me. ¶ Ad vltimum cum dicitur
qd partes organice animalis non
habent distinctam actualitatem.

Dico qd verum est actualiter. si
aut procedit probatio. sed bene ha
bent distincta potentialiter. eo mo
do quo sunt in toto.

De quantum sic proce
ditur et videtur qd in quidi
tate forme accidentalis no
sit dare veros gradus intrinsecos es
sentiales secundum quos ipsa pos
sit suscipere distinctionem intrinse
cam secundum magis et minus.
Nam secundum auctorem sex prin
cipiorum forma est in simplici et in
variabili essentia consistens. Pre
terea. octauo metaphi. forme sunt
ut numeri. et sicut numerus stat in
diuisibili. ita qd nihil potest sibi ad
di vel diminui quin mutet speciem
sicut est de forma. et per consequens
non habet gradus. Preterea. iste
gradus additus vel pertinet ad q
ditatem specificam forme vel non.

si sic. ergo albedo remissa non erit
perfecte in specie albedinis. quod e fal
sum. Si non. ergo albedo intensa
erit vnum per accidens. quia inclu
deret gradum qui non pertinet ad
essentiam eius. Item species non
diceret totam essentiam individui.
cum ille gradus non pertineret ad
speciem. Preterea. omnis differe
ntia formalis est specifica ex de
cimo methaphy. sed si forma habe
ret tales gradus. inter magis et mi
nus eiusdem forme esset differentia
formalis. ergo specifica quod e fal
sum. Preterea. si sit albedo inte
rior erit compositior. et per conse
quens imperfectior. consequens est
evidenter falsum. ergo et antecess
probatio. consequentie. quia infor
mis quanto compositior tanto im
perfectior. Preterea si sic. ergo
vna albedo erit magis albedo qua
alia. consequens est falsu3. ergo an
tecedens. consequentia patet. quia
tunc vna albedo habebit aliquem
gradum quem non habet alia. ergo
erit magis albedo. videtur. Pre
terea. gradus contingentes non
sunt essentialis. Sed gradus secun
dum quos forma suscipit magis et
minus sunt contingentes. quod pa
tet. quia aliter nunquam forma pos
set variari secundum magis et mi
nus. ergo non sunt essentialis.

Ad oppositum arguitur.

Impossibile est aliquam formam
communicare se alicui secundum
magis et minus nisi in sua essentia
habeat gradus. Aliter secundum
eundem gradum participaretur a
quocunque subiecto. sed forma acci
dentalis edicat se alicui secundum
magis et minus idest subiecto. pa
tet. ergo in sua essentia habet gra
g ii

duo. Preterea, motus ad formā
habet huiusmodi grad⁹. ergo et for-
ma ad quam est, antecedens patet.
quia motus est quidam fluxus ab i-
perfecto ad perfectum, consequen-
tia patet, quia sunt idē. secundū co-
mē. tercio pbi. qz mot⁹ ē forā fluēs.

Respondeo in ista questione.

Sic procedaz pro recitatione et im-
probatione quarundam opinionū
conclusiones aliquas declarabo.

Secundo ad questionem aliter re-
spondebimus, quantum ad primū
ostendaz sex conclusiones. Prima
conclusio sit ista, maiortas et mino-
ritas extensiuā subiecti vel forme
vel vtriusque non est causa suscipiē-
di magis et minus. Hanc ostendo
sic, quia tunc equus albus esset al-
bior margarita, quod est falsum.

Preterea, si sic subā maior esset
magis substantia ut vir esset magis
homo q̄ puer, quod non oportet ra-
tione illius maiortatis, esto q̄ in
subā sit magis et minus, sed est aliun-
de. Preterea, si sic, tunc quanti-
tas et figure convenientes quanto
essent maiores tanto essent magis
quod est falsum, quia q̄ntitas non
suscipit magis et minus, nec figu-
ra. Itē quadratū auctum per ap-
positionem gnomonis esset magis
quadratum, cuius oppositum dicit
Ari. in predicamentis, creuit qui-
dem sed alteratum non est, nec per
consequens habet magis. Ex hoc
concluditur correlarium q̄ opinio
que ponit istam esse causam suscipi-
endi magis et minus est falsa. Se-
cunda conclusio sit ista, q̄ apzori-
matio et remotio a suo contrario nō
est causa suscipiendi magis et min⁹
hanc ostēdo sic, quia si sic ergo ubi
nullum est contrarium ibi non esset
magis et minus, consequens est fal-

sum, ergo antecedens consequentia
patet, et falsitas consequentis, pro-
batur. Tūz, qz lumen in medio pōt
esse secundum magis et minus et ta-
men in medio nullum est contrariū
luminis. Tūz, qz eandē virtutē pos-
sunt diuersi p̄icipare secundūz ma-
gis et minus non p̄icipando aliqd
de vicio opposito, puta tempantia
vel aliā virtutez. Tūz qz in statu in-
nocentie secundūz magis et minus
fuiſſet gratia in diuersis, vbi tamē
nullūz fuiſſet contrariūz peccatum, et
patet expresse in beatis. Tūz qz in
in predicamento habitus, vbi secū-
dum auctorez sex principiorū nullū
est contrariūz, et tamen secundūz cū-
de habitus suscipit magis et min⁹
quia armator ē eques peditē.

Preterea, ad principale accipia-
tur albedo p̄mixta fiat intensior et
p̄fectior et tollat nigredo. Tunc sic,
aut ista albedo intendit p̄ aduentū
alicuius positivi, vel tantūz p̄ re-
motionēz ingreditis. Si primum
habet p̄positūz, si secundūz. Cō-
tra, qz nullius effectus positivi pōt
esse causa priuatiua. Sed intendi ē
effectus posterius, p̄. Ammotio at
ingreditis est tantūz causa priua-
tiua ergo illa ammotio non pōt es-
se causa istius intensificationis. Confir-
matur, qz motus denominat a ter-
mino ad quez, ex q̄nto pbi. S; illa
intensio albedinis est dealbatio, ex
codez q̄nto, ergo terminus eius est
aliqua albedo, et p̄ consequens non
ammotio vel sepatio nigreditis.
Ex hoc concluditur correlarie q̄ o-
pinio, que dicit talez esse causaz ip-
sius magis et minus, est falsa. Ter-
cia conclusio sit ista Accessus et re-
cessus ad impositionēz nominis nō
ē causa suscipiēdi magis et min⁹, hāc
p̄bo sic, qz si sic, g^o nihil erit albū
albedine nisi sit albiſſimum, conse-

quens ē falsuz. qz. tunc albus remi-
sum non esset albu. ¶ sequentia. p3.
qz cui convenit significatu3 nomi-
nis non convenit ipsum nomen. Si
ergo albus imponitur ad significā-
du3 albedine3 in ultimo gradu. nil
erit albus nisi sit albus in vlti-
mo gradu. Ex hoc concluditur cor-
relatiu3 qd op. ser principi. que hoc
dicit est falsa. nisi forte exponatur
et excusetur qd impositio nominis i-
ponitur ad puritate3 forme. Sz b^o
est idē qd prius. qz si sic nihil erit
albus nisi sit purus albus. Quarta
conclusio sit ista. forma accidenta-
lis non suscipit magis et minus se-
cundu3 dispositione subiecti vel in
subiecto. vel secundu3 esse in subiec-
to. remanente eius essentia inuta-
ta. Hanc ostendo sic. qz illud esse vl-
dispositio vel est idē cu3 essentia fō-
me vel non. Si idē habet ppositū
qz cu3 ista dispositio sit maior et mi-
nor. ergo et essentia forme cui ponit
esse idē. Si non idē. quero de illo.
¶ Itz secundu3 essentia3 sua3 susci-
pit magis et minus. vel non. Si sic
habet ppositu3. Si non ergo ē p-
cessus in infinitu3. Respondet qd
nulla est dispositio vna in subiecto
que intendit et remittit. sz diuersa i
diuersis et secundum vna3 inheret
illa forma vni subiecto et sz aliā al-
teri. ita qd nec ipsa aliq vna disposi-
tio intendit et remittit. Contra. qz
si sic. g^o inter magis et minus in ea-
de3 forma non erit motus. ¶ sequēs
est falsuz ex qnto pbi. pbatio se-
quentie. qz inter quecunq3 est mot⁹
illa habent idē3 subiectu3 commu-
ne priu3. ex primo de generatiōe.
et x. martha. sz nullu3 tale erit in p-
posito. qz vnu3 subiectu3 secundu3
te est dispositu3 dispositione alteri-
us speciei a dispositiōe alterius sibi
Confirmatur. qz forma eiusdē spe-
ciei habet dispositione3 eiusdē spe-

ciei. Sed magis album et minus al-
bum sunt eiude3 speciei. ergo habēt
dispositionem eiusdem speciei. Si
cōcedas qd dispositio hec et illa sunt
eiusdem speciei. habetur propositū
quia dispositio illa que est forma ei-
iusdem speciei suscipiet et magis et
minus secundum te. ¶ Preterea.
ad principale. habito termino secu-
dum rationem qua terminus. cessat
motus. qz hitibus presentibus ces-
sat motus. et generatio ex primo de
generatione. Sed per te in princi-
pio calefactiōis habetur caliditas
secundum rationem qua est termi-
nus calefactionis. ergo in principio
cessabit motus ille. qd est impossibi-
le. probatio minoris. quia omne qd
mouetur habet aliquid de termino
a quo. et aliquid de termino ad quē
ex serito ¶ Phisicorū. ergo in prin-
cipio calefactionis in ipso calefac-
tibili est aliqd de essentia caloris.
Si ergo essentia caloris non susci-
pit magis et minus. i principio erit
calor perfectissimus secundum quē
modum est terminus motus. ergo
et. dices qd calor non est terminus
secundum perfectionem essentie sz
secundum perfectum esse in subiecto
Contra. quia si motus est ad
esse perfectum in subiecto. illud esse
in subiecto aut erit idem cum essen-
tia caloris aut aliud. Si idē. ergo
illud esse non erit perfectum nec es-
sentia caloris et sic habetur propo-
situm. Si est aliud et accidens cum
illud suscipiat magis et minus er-
go aliquid suscipit magis et minus
in essentia sua et similiter habetur
propositum. Confirmatur quia in-
ter maiorem et minorem est perse-
motus. ex quinto ¶ Phisicorum.

Sed calor maior et minor sunt
de genere qualitatis. ergo ali-
qua forma de genere qualitatis est
g iij

p[ro]p[ter] terminus motus. 7 t[un]c illud q[uo]d
 prius. Sed contra illa 3 conclusio-
 nē arguitur p[er] Boetium sup[er] predi-
 camēta sup[er] illud q[uo]d vna iustitia nō
 est magis iusticia q[uam] alia dicit q[uo]d q[uo]d
 litas secundum se non suscipit ma-
 gis 7 minus. s[ed] s[ub]i[ect]ū secundum illā
 Respondeo. q[uo]d Ari. ibi tangit vnu
 dubiū. dicit enim q[uo]d ambigere p[otes]t
 aliquis vtrum in abstracto suscipi-
 at. s[ed] in concreto certum est. verum
 tamen cum ambiguitate potest sta-
 re q[uo]d recipiat in abstracto sicut in
 concreto. nec Boetius facit aliud
 ibi nisi q[uo]d recitat dictum Ari. Ex
 hoc concluditur correlariū q[uo]d op[er]i.
 ponens dictam causam ipsius ma-
 gis 7 minus est falsa. Quinta con-
 clusio sit ista. Radicatio forme in
 materia non est causa suscipiendi
 magis 7 minus. hanc ostendo sic.
 q[uia] ista radicatio vel est aliquid di-
 stinctum a forma radicata. vel non
 Si non habet propositum. q[uia] cum
 illa radicatio sit magis 7 minus.
 ergo 7 forma. si est aliquid distinc-
 tum vel est forma absoluta vel res-
 pectiua. si absoluta habetur propo-
 situm si respectiua similiter. q[uia] ma-
 gis 7 minus in forma respectiua o-
 ritur ex magis 7 minus in absolu-
 to. Ideterea. si sic ergo vbi for-
 ma est magis radicata ibi s[ub]i[ect]ū erit
 magis ite. consequens est falsum.
 sicut apparet manifeste. q[uia] secun-
 dum medicos febris ethica est ma-
 gis radicata quāz terciana 7 tamē
 quia terciana est intensior. ideo ter-
 cianus est magis febricitans. simi-
 liter verecundans est aliquando ru-
 bicundior. 7 tamen rubor est in co-
 minus radicans quam in aliquo q[uo]d
 non tantum est rubens. puta san-
 guineus. Sexta conclusio est ista
 Subi[ect]ū forme non est causa forma-
 lis suscipiendi magis 7 minus. hoc

apparet quia subiectum dicitur tale
 propter formam inherētem. 7 nō
 econuerso. ergo dicitur magis tale
 p[ro]p[ter] maiorem formam 7 econuerso.

Quantum ad secundum.

Primo ad euidētiā 7 declarati-
 onem tituli aliqua premittentur.
 Secundo ex dictis conclusionem q[uo]d
 stionis concludetur. Tercio quedā
 dubia absoluentur. de primo q[uo]d po-
 nitur in questione. vtrūz in quidita-
 te forme 7 ē. Notandum q[uo]d quidi-
 tas est duplex. quedam specifica. q[uo]d
 dam indiuidua. Ad cuius euidēti-
 am est notandum. q[uo]d in albedine est
 tria considerare. s. naturā specificā
 s[ed] gradum indiuidualem. s[ed] tamē
 essentialēz que est quiditas essētie
 indiuidui. tercio drāz indiuidualē.
 qua albedo indiuidua est hec 8 hac
 duplici quiditate q[uo]d possit intelli-
 gi S[ed] tamen non queritur de quidi-
 tate primo modo s[ed] secundo modo.
 vt patebit inferius. ponitur secun-
 do sit dare gradus. 7 quia gradus
 arguit q[uo]dritatem Est notandum q[uo]d
 quantitas est triplex. s. molis vel
 dimensionis. quātitas perfectionis
 que respicit esse rei. 7 quantitas vir-
 tualis. que respicit agere. 7 forte se-
 cūda incidit cum tercia. q[uia] agere se-
 quitur esse. Hoc viso de gradibus
 forme de quibus queritur videndūz
 est primo. An isti gradus sint. secū-
 do quid sint. Tercio quales sint.
 Si queritur an sint. probatur q[uo]d sic
 Nam impossibile est eandēz formā
 simul a diuersis secundum aliam 7
 aliam rationem participari nisi il-
 la fōma opaciat secūz p[er]ualitatē il-
 larum rationum. Sed aliqua for-
 ma specifica puta albedo partici-
 patur a diuersis secundum aliam
 7 aliam rationem patet. ergo 7 ē.
 illas rationes dico esse gradus.

molis
 quantitas
 effectus
 virtutis

Contra. Omne uniuocū partici-
patur fm eandem rationē. ergo nō
fm aliam & aliam. R^o. verū est fm
eandē specificam & cōmunē. non
fm eandem indiuiduam specialem.
Preterea. sō sic. impossibile est
aliquam formā simul pluribus cō-
municari nisi i se sit aliquatiter il-
limitata. Exemplum de essentia
diuina que vna existens. cōicat tri-
bus psonis. Sed eē illimitatus hz
rōnez quātī gradual. ergo oīs for-
ma que simul plribus cōicatur hz
gradus. **Preterea.** Qis forma
que in realr distinctis realiter diui-
dit est in se realr diuisibilis aliqua
forma specifica puta albedo realr
diuiditur in pluribus indiuiduis al-
bedinis. ergo ipsa est i se realr diui-
sibilis p partes illas in quas diui-
ditur & illas voco gradus. Si qri-
tur. isti gradus qd sint. assigno ta-
lē rōez. Gradus forme de qua nūc
est sūmo. est portio perfectional for-
me specificē extra ei⁹ qdiratiuz cō-
ceptū s; ipam formā specificā i fra-
suum conceptū cēntialr includens
inclusa realr infra conceptū indi-
uidui vagi vage & si signati signa-
te. Si querit isti gradus qles sint
dicendū q gradus quidā sunt esse-
tialr. & quidā formarū. quidāz per-
fectionū vnitiue cōtēntarū. Hoc
ultimo modo intelligo gradus de
quibus nunc queritur. **Ex his con-**
cluditur correlarie. primo q diuer-
sitas horum graduū non diuersifi-
cat spēm. p. qz sūt portiones eiū-
dē forme specificē. sō q forma spe-
cifica est indiuisibilis quantum ad
gradū specificū. diuisibilis vero qz
tum ad gradum perfectionalem.

Tertio q plalitas horum graduū
non est infra conceptū specificum
forme positivē s; solum permissivē.

Quarto q indiuiduū qd compo-

nitur ex forma specifica & proprie-
tate indiuiduali continet vnitiue
illos gradus. ponitur tertio magis
& minus rē. & qz magis & minus im-
portāt quandā cōparationē. primo
pmittā de cōparatione quandā distin-
ctionē. Scdo ostendam qd se hz
magis & minus. ad maius & min⁹
propter primū sciendū q cōparatio
quedā est abusiva. vt cum dicitur lux
est clarior tenebra. quedā est excessi-
sua. vt cum dicitur infinitū est ma-
ius finito. quedā ē equiuoca. vt cū
dicitur q vor est accutior sapore. q
dam est anologa. vt cum dicitur q
subā ē perfectior. vel. perfectius es
q accidens. Ista aut anologia nō
aufert uniuocationē metaphisicā.
qdā ē uniuoca. vt cum dicitur vnū
esse albus altero & hec est propria
comparatio fm formam vnus spe-
cies. de qua habetur. vij. phy. Vn
de ex hoc p. qz magis & minus ac-
cipiuntur pprie i forma eiūsdē spe-
cies. **Propterea** fm dico q magis
& minus & maius & minus conue-
niunt & differunt. conueniunt quī-
dem dupliciter. primo qz vtrūqz est
comparatio quedā. Scdo qz vtro-
biqz est cōparatio disquiparantie.
que oritur ex disquiparantia & dis-
formitate terminorū. Sed differūt
multipliciter primo quia maius &
minus important cōparationē
vnus ad vnum precise in se. Sed
magis & minus important cōpa-
rationem vnus ad alterū nō preci-
se. sed in cōparatione alicui⁹ ter-
tij quod picipant. puta alicuius
forme. Scdo. qz magis & min⁹ sūt
aduerbia ideo distinguūt sicut mo-
di. sed maius & minus sunt noiaō
accipiuntur. non modaliter sed no-
minaliter. & significant formas nō
modos forme. Tertio qz magis &
minus non dicuntur de forma par-

Comparatio p.

Magis & minus p. dicitur

icipata sed de ipsis participatibz
Sed maius et minus econtrario. p3
quarto q2 magis et minus sumun-
tur penes intensione forme. Sed
maius et minus penes extensione3
subi. v. quia maius et minus no se-
per facit participans dici fm ma-
gis et minus. D. g. de quantitate q2
non dicitur magis q2t uzaliquid q2
uis maiore habeat q2titate. vj. q2
magis sp presupponit i forma ma-
ius s3 non econverso. ut3 de quanti-
tate. Sic ergo explanatus e ti. q.

De secundo ex predictis.

p3 q2 ad qonem. Respondendu e
affirmative. q. s. forma accidental
de qua querit h3 tales gradus dico
et q2 precisa ro suscipiendi magis
et minus est latitudo graduu in fo-
ma specifica. sine q2 id e illimi-
tatio forme que pticipatur proba-
tio huius. Tu ex improbatione oium
opi. pcedentiu. Nec v3 etiam vna
via restare nisi ista. Tum. q2 ipos-
sibile est forma pticipare fm ma-
gis et minus nisi in se sit aliquali-
ter illimitata. q2 oppositum pdica-
ti infert oppositu3 subi. da. n. q2 n
sit illimitata quo pticipabitur fm
aliu et aliu gradu. Tu q2 p simpli-
ciu sup predicamenta capto de qua-
litate. vbi recitatis multis opi. de
ca suscipiendi magis et minus et i-
probatu3 prefert et comendat opi.
archite dicens sic. Mirabilr archi-
tes breui sermone cam eius quod e
magis et minus insinuat di. quali-
tas. n. q2 infinitate3 quandā ptici-
pat. io fm roem quandā eius e q2
suscipiat magis et minus. et non ex
participatibus. hec ille.

De tertio circa predicta.

occurrunt tria dubia. primu est q2-
tu ad horu graduu3 augmentatio-
nez. Sc3 quantu ad eoru vnione3
Tertium quantu ad eoz perfectio-

nem. Quantu ad primu dubiu. di-
co tria. primum dictu est q2 in mo-
tu intensiuo vel remissiuo acciden-
talis forme non corrumpitur gra-
dus forme preexistens. Ad cuius
evidentiam notandu q2 Bodofre-
dus ponit q2 cu aliquid sit de albo
albius vel de albo minus albu3 to-
ta forma preexistens corrumpitur
et nouum indiuiduu forme genera-
tur. quod probat duplr. Tu3 quia
termini motus sunt incopassibiles
ex. v. phy. Sed gradus forme pre-
existens et sequens sunt termini motu
intensiuo et remissiuo. ergo no pos-
sunt fil esse. Tu q2 si gradus pre-
existens remaneret forma mutare-
tur a gradu in gradu. et per h3s for-
ma esset subiu transmutatiois. qd
est falsu3. Sed contra istam opi.
arguitur probando dictum primum
Et arguo primo sic. In motu au-
gmenti. vel decrementi quantitat-
is proprie dicte non corrumpitur pars
preexistens. ergo nec hic corruppi-
tur gradus forme preexistens. vna
patet a fili. et ipse etia ccedit vtru
q2. probatio antecedentis. Tu quia
alr quot sunt momenta in motu il-
lo tot essent indiuidua quantitat-
is quod videtur absurdu. quia ia3 no
esset vnus motus cu sint instantia
infinita vt videtur. Tum quia in
rarefactione specieru in eucaristia
et constrictione qua necessario seq-
tur quantitas maior vel minor qua-
titas precedens corrumperetur. qd e
impossibile. q2 iam non remaneret
sanguis mutatis et corruptis spe-
bus. dicitur q2 remanet simul qua-
titas et hoc sufficit. Contra. q2 illa
quantitas non differt a prima se-
cudu h3 nisi solo numero si sic e q2-
titas aque vt quantitas non differt
nisi solo numero. Et similis quanti-
tas sufficit. ergo sub quantitate ad

si sequatur remanet sanguis quod
est falsū. & nō tenēdū s; fidēdo qz
si ista rarefactio vlt' restrictū fiat ab
agēte nāli tunc ageret sine mate-
ria vel subō. quod videtur falsum.
Preterea: ad principale sic omnis
f. ma accidentalis que corrumpi-
tur vel corrumpitur pp subi corru-
ptionem vel pp actionē contrarij
s; cum ex minus albo fit magis al-
bum neutro dictorum modorū pōt
corrumpi minus album. ergo ma-
net. minor pz. de subō. qz illud ma-
net: nec corrūpitur etiā a cōrrario
nec formali nec virtuali. qz albifi-
cans non contrariatur albo nec fō-
maliter nec virtualiter. Prete-
rea. calidū agens in frigidū remit-
tit ipm. pz vel ergo frigidū remis-
sum est idē cum intenso precedē-
te. & habetur propositum. quia ma-
net. vel aliud & tūc quero a quo ge-
neratur. non a calido. pz nec a fri-
gido precedente. qz illud nō ē per-
te. nec a frigido sequente. quia il-
lud est posterius & effectus. ergo nō
h; unde fit. quod est absurdū dicerē
Preterea supposito q' volūtas
per actum proprium possit remit-
tere actum intensius. sicut etiā po-
test totaliter tollere imperando in-
tensum ne cōsideret oio. vel nō ita
intense. tunc sic illa volūto remis-
sua necessario presupponit aliquē
actum intellectus non sequentem
qui est nouus per te quia ille poste-
rior est. ergo precedentem. & per cō-
sequēs precedēs nō corrūpit. Pre-
terea. si sic. ergo agens naturale i-
perfectius produceret effectus per-
fectiorem. cōsequens est manifeste
falsus. ergo aīcedens. nō ostendi-
tur. quia in actibus augmentati-
uis ipsius habitus detur q' quartus
fit imperfectior q' primus vel se-
cundus: iste actus pduceret i qua

to gradu nō qd faceret primus vel
secundus licet sint perfectiores.
Meq; rationes eius cogūt. Ad pri-
mam de impossibilitate terminorū
&c. Notandum est ad huius euidē-
tiam q' duplex est motus. s. acqui-
sitius & perditius. Exemplū pri-
mi. cū ex non albo fit albū. Exem-
plum si. cū ex albo fit non albus &
istorū motū termi oppositio mō
se habent sicut expositum est i qua-
dam quest. precedenti. qz in motu
acquisitiuo terminus a quo est pri-
uatiu. & terminus ad quē positiu.
sed in motu de perditio est econuer-
so. Item notandū q' termini mo-
tus possunt capi dupliciter. vel per
se vel per accidens. per se quidē ter-
mini sunt priuatio & habitus. & hi
sunt primi. per accidens autem ter-
mini sunt ambo positiui. & hi sunt
termini concomitantes. Exemplū
primi. cum dicitur fieri album ex nō
albo vel econuerso. Exemplum si.
cum dicitur fieri albus ex nigro vlt'
econuerso. Ex quibus concludi-
tur correlarie primo q' motus ac-
ceptus secundus terminos primos
est vnus simplex motus habens tā-
tum duos terminos siue sit acqui-
sitius siue deperditius. Exem-
plum cum ex albo fit non album.
hic enim tantum sunt duo termini
habitus & priuatio. Secundo q'
motus acceptus secundum termi-
nos concomitantes non est simpli-
citer vnus motus. immo duo mo-
tus. & quattuor termini. duo posi-
tiui. & duo priuatiui. Exemplum.
Cum ex nigro fit album. ibi ē vnus
motus a nigro. ad non nigrum. &
alius a non albo ad album. Tūc
ad formam rationis. cum dicitur i
maiori q' termini motus sūt i cōpa-
sibiles. si itelligit de his primis sic
ē vera ista maior. s; minor ē falsa.

sp. motus *h. p. p. p.*
factus

quid motus ē simplex
simplex & nō simplex

parat. si de cōcomitantibus sic est
falsa. maior et minor vera. sicut p3
ex precedētibus. ad s3. negatur cō
sequētia. non. n. forma transmuta
tur s3 subm fm formā trāsmutat a
gradu in gradu. Motandū q̄ di
ctam conclusionē vnus alius pro
bat sic. Si minus albū corrumpit
quādo sit magis albū vel corrup
pitur in tempore vel in instāti. Si
in tpe habetur propositū. qz aliqñ
simul erunt minus albū et magis al
bum. Si in instanti. vel in instanti
mediato vel immediato. Si mediato
erit tempus mediū. et sic idēz quod
prius. Si immediato. ergo instan
tia habebūt se consequenter. quod
est contra arist. vi. pby. **¶** Dete
rea. s3 sic. ponantur duo calida ap
proxinata agent in se mutuo pro
pter materiā. Quero quid resultat
ex ista actione. patet q̄ calor. Si
ergo calor precedēs corrūpitur se
quitur q̄ aliquid agat ad sui corru
ptionem. quod est falsum. Alius q̄
dem pro eadem cōclusionē arguit
sic. Si in hoc augmento gradus
precedens corrumpitur. ergo mot⁹
quo fit ex minus albo magis albū
non esset vnus motus continuus.
consequens est falsum. ergo et aſce
dens. cōsequētia probatur. qz cūz
continuum sit cuius partes copu
lantur ad terminum cōmunem. vel
ista continuatio esset ex parte for
me vel subī. Nō ex parte forme: qz
fm te gradus forme ponuntur di
screti et distincti actu i proprijs s3
malitatibus existētes. quod est con
tra rationem partiū continui. **¶** c
ex pte subī. quia cum terminus cō
munis ad quem partes cōtinui co
pulantur sit aliquid indiuisibile. il
lud in corpore haberet esse punct⁹
correspondens ipsis partibus sine
gradibus forme: vt continuatiūz

earum. Sed hoc est impossibile. qz
cum partes forme secundum quāz
est motus sint diuisibiles. necessa
rio p̄supponāt subm quantū et idi
uisibile. non punctū. ergo iste mo
tus esset totus discretus et disconti
nuus. Sed iste rationes non cogūt
¶ Ad primam pōt dici q̄ corrumpit
non in tempore nec in instanti ali
quo mediato vel immediato sed in
eodem. sicut de generatione et cor
ruptione dicitur. viij. pby. qz in eo
dem instanti in quo definit esse cor
rupt⁹z incipit esse generatum. pa
tet in conuersione eucaristie quia i
eodem in instanti quo definit esse
s3a panis incipit esse corpus xpi.
¶ Contra. ergo s3l erunt in eodem
instanti. **¶** R. falsum est non sunt
simul sed simul vnus definit et ali
ud incipit. **¶** Ad fm peccat. Tū in
supposito. quia posito casu nō age
rent in se mutuo qz actiua et passi
ua naturalia oportet esse cōtraria
ex primo de generatione. Tū qā
esto diceretur q̄ aliquid agit ad sui
corruptionem non per se s3 per ac
cidens. sicut omne agens naturale
agendo repatitur. ex tertio pby si.
ita diceretur hic. **¶** Ad tertium. ne
gatur 2na. **¶** Ad probationem dico
q̄ continuatio posset esse ex parte
vtriusqz. **¶** Ad probationem de for
ma. dico q̄ esto adueniente s3 gra
du corrumpatur primus non seq
tur quin sit i potentia vt ad termi
num cōmunem copulentur. immo
est necessarium hoc ponere in quo
libet successiue vt fit. **¶** Exempl⁹z
tempore cuius pars preterita non
est adueniente futura. nec oportet
ex hoc q̄ gradus sint distincti actu
sed sūt fluentes et in potentia vnus
post alium successiue. **¶** Ad proba
tionem de subō possz dici q̄ totum
subm responderet pro termino. illo

63
continuatio et haberet rationem indin-
sibilis non simpliciter sed in cōpa-
ratione ad partes motus. ut quar-
to philosophi. capitulo de tempore dicitur sicut
nunc ad tempus sic subiectum motus ad mo-
tum. Unde sicut motus et tempus sibi
correspondent sic subiectum motus et nunc
et mutatum est. Secundum dictum
est circa predicta. quod augmentum for-
me substantialis non fit per extra-
ctionem graduum vel partium vir-
tualium de potentia ad actum nol-
lo penitus addito. Ad cuius cui-
dentiam. Morandum quod est opus. ben-
edicti. quolibet. quod. xvij. quod augmen-
tum forme fit modo predicto. Imagi-
natur enim quod in primo gradu for-
me sunt virtualiter omnes gradus
perfectionales eius qui per actio-
nem agentis intrinseci reducuntur
de potentia ad actum. ita quod forma
que fuit sub gradu imperfectiori
facit quendam saltum et transit ad
gradum perfectiorem. ad modum
quo aliquis se mutat de loco ad lo-
cum idem manens. Sicut si quan-
titas unius palmi augetur et fie-
ret duorum palmarum sine addito-
ne cuiuslibet extrinseci. Similiter
dicit in proposito. Dicit autem quasi
tria dicta. primum est quod possibilitas
huius augmenti non est ex parte sub-
iecti sed forme habentis plures for-
mas in sua essentia in virtute que in
gradu remisso manens est in poten-
tia ut deducatur ad actum et fiat in-
tensior et perfectior. Secundum
est quod huiusmodi augmentum non
fit per appositionem alicuius no-
ue partis. Tertium est. quod augmen-
tum forme fit per extractionem par-
tium virtualium in essentia forme
quarum quolibet educta ponit au-
gmentum non solum in subiecti for-
me sed etiam in virtute. pro hac opinione
arguitur dupliciter. primo sic. ubique

est mutatio ibi est extractio de po-
tentia ad actum. sed cum de minus
albo fit magis album est mutatio
ergo et est hoc sic. qualitas intenditur
ergo mutatur. ergo per extractionem
de potentia ad actum. prima con-
sequentia patet. et facta ut prius. Sed con-
tra istam opinionem. arguitur probando
dictum secundum sic. Accipio duas pro-
positiones una est quod nihil potest bis
produci non iterueniente corruptio-
ne. facta est. quod omnis motus vel mutatio
realis habet terminum reale tunc sic.
cum ex minus albo fit magis album
est mutatio realis. ergo habet ter-
minum realem ex hac propositione. vel
albedinem remissam vel aliquam aliam
non remissam que est terminus a quo
quia bis esset producta contra pri-
mam propositionem. ergo aliqua
aliam. et habetur intentum. scilicet quod
aliquid novum additur. Preterea.
omnis motus realis novus termina-
tur ad reale novum. scilicet motus intensi-
simus et remississimus est realis. ergo
et est. Preterea forme contrarie in-
tense sunt impassibiles et non
in esse remisso. hoc non est ex subiecto patet.
ergo est ex formis. quod est impos-
sibile nisi in forma intensa esset ali-
quid realitatis nonne quod non esset in re-
misso. Contra henricum sic. ex pri-
mo et tertio dicto concluditur oppo-
situm fieri. Nam si ista augmentatio est
non ex subiecto sed ex forma ex primo di-
cto. etiam fit per extractionem partium
virtualium ut dicitur in tertio. aut per
istam extractionem habetur aliqua en-
titas nova. aut non. Si non ergo
ista extractio non est aliqua actio per
quam forma augmentetur. et motus
realis novus non habebit terminum
realem novum. Si sic ergo cum ista
non sit precedens sequitur quod ali-
quid erit pars nova quod est contra secundum
dictum. Preterea. nihil eiusdem

rōnis est i potentia ad se ipm quia
actus ⁊ potentia sunt alterius rō-
nis. sed forma pcedēs ⁊ sequēs sūt
eiusdē rōnis. ergo vna non est i po-
tentia ad aliam. Nec vna venit de
potētia alterius. nec rōnes eius co-
gunt. Ad primū dicendū q ista
extractio referenda est ad subm qd
mutatur. illud enim transfit de po-
tentia ad actū. non forma. ad h3 p
idem. qz licet forma intenditur nō
tamē mutatur proprie. S3 subm
mutatur fm formam. Tertium di-
ctum est. q augmentum forme
fit per additionem noui gradus si-
ne corruptione gradus pcedētis
Hoc apparet. Tum quia huius
augment. est motus realis. ⁊ nou⁹
ideo h3 necessario terminum realē
nouum. Tum qz fm arif. primo d
generatione augmentū fit per ad-
ditionē alicuius extrinseci non cō-
rupto aucto sed manente.

Quantum ad secundum.

dubium videtur q isti gradus non
possunt vniri ad constitutionē ter-
tij. Tum qz ex duob⁹ nō fit vnū
per se nisi alterum eorū sit in potē-
tia ⁊ alterū in actu. sed isti gradus
cū sint eiusdem rōnis non possunt
sic se habere. Tum qz ex distinctis
spe non fit vnū spe. sed isti gradus
distinguntur spe. ergo ⁊ c. probatō
minoris: qz quilibet est predicabil
de pluribus differentibus numero.
puta gradus decius abstractus ab
hoc ⁊ ab illo est predicabilis de oī-
bus partibus hntibus istū gradum
Similiter de alijs. Rñdeo vnū mlt
tipliciter dicitur quoddā est vnum
vnitate essential' identitatis ⁊ sim-
plicitatis. Exemplum essentia di-
uina ⁊ relatio. Aliud est vnum vni-
tate cōpassibilitatis. puta cōposi-

tū ex materia ⁊ forma. aliud ē vnū
vnitate continuitatis. puta aliqd
continuum. aliud est vnum vnitate
ce etherogenitatis. puta corp⁹ hu-
manum. aliud est vnū vnitate hō-
genitatis vt aqua ⁊ huiusmodi. ad
propositum ex duobus gradibus
vnius forme fit vnum hoc vltimo
do alijs pretermisiss. Nam isti gra-
dus sunt vnius nature. ex quib⁹ p3
Rñsio ad argumenta. Ad primū
dicitur vno modo. q illa forma est
in potētia ad illos grad⁹ alio mō
dicitur q vnus gradus est in potē-
tia ad aliū quare siue sic siue sic ex
eis poterit fieri vnū per se. Contra
vtrūqz. qz nūc eiusdem rōnis in po-
tentia ad aliud eiusdem rōis. quia
potentie ⁊ actus sunt distincte rō-
nis. sed tam forme est eiusdem rōis
cum oībus gradibus q vnus gra-
dus cum alio. ergo ⁊ c. Aliter dicit
q esse in potentia pōt esse duplici-
ter. vel in potentia obiuā. vel i po-
tentia cōiunctiuā. Nūc ad propo-
situm vnus gradus non est in po-
tentia obiectiuā ad aliū. sed in po-
tentia cōiunctiuā ad aliū. ⁊ ista
sufficit vt possit facere vnum. Con-
tra quia isto modo vterqz gradus
est in potentia ⁊ in vterqz in actu.
qz non est ratio quare vnus sit mā-
gis i potētia cōiuncta ad aliū qz cō-
uerso. qre vlt vterqz erit in actu vlt
vterqz i potētia. Alr ergo dicēdus
q argumētū procedit de vnitate
cōpositiōis. qz ibi o3 esse cōponen-
tia alterius rōis: ⁊ vnū cē in actu.
⁊ aliū cē in potētia. nō sic iprope-
sito. Ad h3 dicēdū q distinctō spe-
cifica ē duplex. qdā simplr. qdā h3
qd. Exēplū primū. hō ⁊ equus. Ex-
ēplū si masculinū ⁊ femininū. q
distingūt spe i rōe sexus. nō nē. sic
ē alius hō. ⁊ qdlib3 idiuuū va-
gū. ē qdā spes h3 qd. Ad formā si

maior sit vera hoc est loquendo de spe
 simplr. s3 tunc minor est fla. sicut p3
 Quaru ad tertiu dubiu dr q istig
 dus n sut eiusde pfectois s3 sp po
 sterioz est actualioz et pfectioz prio
 re. Contra. qz si sic sp cet augmetu
 forme in duplo. imo pls. qz si forma
 .x. gradu augeret iste gdu. .xj. ad
 dit9 valeret tm q3tu. .x. et pls. et sic
 forma. .xi. gduu eqpoleret forme. .x.
 gduu et pls q3tu. .xj. superet. .x. qd est
 falsu ad sensu. Dicendu ergo q sut
 eiusde pfectois proportioalr ac
 cepti. qd dico pro tato qz qlibz gra
 dus est diuisibil' i alios cu sit quod
 da q3tu. s3 hoc dicto occurrit aliud
 dubiu. vr q ex duobz gduibz eqlis p
 fectiois n fiat forma intensior sicut
 nec ex duobz tepidis fit intensius ca
 lidu. R9. prio onda p crepla q ex
 duobz talibz fit intensius. primum
 ereplum est q ex duobz ignibz fit
 ignis intensior. Sed q duo luia
 coiuncta faciut lum intensius. Ter
 tiu qz duo guia faciut guius. patet
 Meterea. q3tu ad pfectione esse
 ti ale. ex duobz indiuiduis eiusdem
 spei fit aliqd pfecti9. cu quodlibet
 dicat aliqd pfectiois seorsu accep
 tu. s3 ad argumtu de tepidito. dice
 du q ro h9 est qz qlibet tepidas h3
 subm distinctu. s3 si tepiditas vni9
 subi adderet alteri: fieret intensior
 sicut et apparet de duobz albis. qz
 si albedo vnus albi adderet alteri
 fieret albu intensius. no at' si manet
 subia distincta. Contra. qre ergo cali
 ditat i duobz ignibz et lum i duobz
 lumibz. et guitas i duobz guibz in
 redit no obstate distinctoe et diuersi
 tate subi. R9. qre. Sic ad qonem.

Ad primum principale.

Et prio ad ac. vi. pri. dico q loqr
 forma accepta s3 est specificu et vt

sic abstrahit ab oi gdu. Ad aliud 8
 vii. meta. p idē q loqrur d gditat
 re inq3tu exprimit p diffinitione.
 hec est gditat specifica. vn subdit pa
 ru p9 ari. Et queadmodu nec nume
 rus h3 magis et minus. nec q h3 spe3
 sbā. s3 figde q cu mā. ita q ly. fig
 de lē due dictioes vt sit sens9 si for
 ma specifica h3 magis hoc qdē est
 mā vt est vna. et tūc est sensus. figde cū
 mā. i. i inferioribz indiuiduis q respu
 ei9 sut mālta. nlla ergo maioritas
 est i gditate vt gditat est. qz vt sic ab
 strahit ab oi dictioe ididuali. Ad
 roez priuā dico q iste gdu n ptiat
 ad gditatē specificā. vt dem ē. et cū
 dr ergo forma itesa est vnum p actis
 Mō seqt. qz iste gdu et si nō sit d es
 setia spei est tū de eēntia indiuidui.
 vt pdem finit. Alteri9 cū ifert ergo
 spēs n dicit totā eēntiaz indiuidui.
 Mō seqt qz nā specifica et si i suo cō
 ceptu abstrahit a quolz gdu tū est
 idē cū quolz realr et idēice. et iclu
 ditur realr i quolz gradu. Ad se
 cundū dicendum q differentia iter
 magis et minus eiusdem forme nō
 dicitur proprie formalis differen
 tia. eo modo quo loquitur ari. oc
 tauo meta. sed potius est differen
 tia formarum. et tunc non sequitur
 ergo specifica. Exemplum Sor.
 et p9. differentiam habēt forma
 rum. quia per aliam formaz est hic
 et ille. et tamen nō sequitur ergo di
 stinguntur specificē. Ad tertiu
 cum infertur ergo albedo intensior
 esset compositioz. dico q non est cō
 positioz proprie. et cum additur q
 forma simplioz est perfectioz. di
 co q verum est de simplicitate op
 posita vere compositioi et proprie
 qualis non est in proposito. Ad
 quartū cū infert ergo vna albedo
 cet magis albedo q3 alia. Mōgo cō
 sequētiā. ad pbatioez bene sequitur

¶ erit maior. sed non magis. quia magis dicitur de participantibus non de participata forma. Ad ultimum dicendum quod contingens est duplex. vel realiter vel conceptibiliter. omnis ergo gradus forme specificæ sunt ei contingentes. non realiter. sed conceptibiliter. pro quanto sunt extra conceptum eius quiditativum. sed hoc non obstante sunt de essentia forme individualis. nec accidunt ei essentialiter. nec conceptibiliter. imo clauduntur infra conceptum eius. non oēs. sed reddendo singula singulis.

Arca articulum tertium.

c principalē huius tractatus ubi est querendum de privatione que in actione naturali necessario requiritur unam tantum queram questionem Utrum privatio que est tertium principium in natura sit idem realiter quod potentia materie videtur quod sic. quod si non. ergo erunt quattuor principia nature. nō est falsum et contra aris. primo phy. 9. antecedens. probatio consequentie. quia privatio vel ponitur principium per accidens quia inest materie que est principium per se vel quia est ad generationem naturalem necessario requisita. utrumque conuenit potentie materie. per. ergo erit nature principium. ergo quartum si a privatione distinguatur. ¶ **Preterea.** quorum separatio est impossibilis contradictorie illa sunt idem realiter. sed potentia et privatio sunt huiusmodi respectu materie ut videtur. ergo et c. ¶ **Preterea** que solū distinguuntur conceptibiliter. sunt idem realiter. scilicet privatio et potentia materie sunt huiusmodi. ergo et c. minor patet ex primo phy. ubi dicitur quod materia et privatio sunt idem sub-

iecto differentia ratione. et idem videtur dicendum de potentia materie. ¶ **Preterea.** omnis distinctio realis est relatio realis sed privatio cum sit nihil non potest fundare relationem realem. ergo nec distinctionem realem. Confirmatur. quia omnis distinctio realis arguit duo extrema realia. sed privatio nihil est reale. ergo et c. ¶ **Preterea.** quando aliquod se habet quod uno posito vel destructo et aliud similiter illa videntur esse idem realiter sed privatio et potentia materie sunt huiusmodi. ut videtur in aduentu et recessu forme a materia. ergo et c. ¶ **Preterea** iter non entia non est diversa realiter. sed privatio et potentia materie sunt huiusmodi. ergo. et c. minor quantum ad privationem per. de potentia. etiam probatur. quia aliter faceret compositionem cum materia. quod est contra materiam simplicitatem. ¶ Ad oppositum quod si sic ergo etiam tantum duo principia nature nō est falsum et contra aris. primo phy. ergo antecedens. probatur consequentia. quia quæcumque ei dem sunt idem realiter et iter se sunt idem realiter sed materia est idem potentie sue. si ergo privatio est idem potentie. ergo materia et privatio sunt idem realiter. et per. nō non ponunt numerum principiorum sed erunt tantum unum principium. et forma aliud. et sic erunt duo tantum.

Respondeo in ista questione.

¶ Primo inquiretur de identitate potentie ad materiam. deinde de identitate privationis ad potentiam materie. quod est principale quesitum.

¶ Quantum ad primum recitabo unam opinionem. scilicet subiungam eius impugnationem. tertio dicam aliter ad questionem de primo est una opinio. Egidij super primum phy. que ut reducatur ad mo-

opio Egidij.

65
dum ponit tria primū dictū est q
i generatiōe subē est distinguere
actum ⁊ potentiā. Nam sicut for
ma essentialr est actus. sic materia
est essentialr. potētia potentia autē
pōt sumi duplr. s. pro respectu vel
pro fundamento qđ. est ipa substā
tia materic. Iste etiā respectus pōt
sumi duplr. vel vt est cōiunctus ac
tui. i. forme ad quā est. vel vt ē abi
tiens formā. hoc premisso dicit ad
questionē q potentiā accepta pro
fundamento est idem realr cū ma
teria. sicut p3 de se. si vero accipit
pro respectu sic differt realr a ma
teria. pro quo vt ait faciunt due rō
nes comen. prima qz adueniēte fō
ma cedit potentia a forma s3 ma
teria manet ⁊ non cedit. ergo potē
tia non est idem cum materia. secū
da est. qz potentia est in predicamē
to relationis. Materia autē est in
predicamento subē. ergo non sunt
idem. Scdm dictum est. q non ob
stante ista vnitate potētie ad ma
teriaz. nihilominus forma imedia
te vnitur mē. qđ sic declarat qz mā
⁊ forma l3 dicāt aliam essentiā di
cunt tamen idē esse. Ideo vnio ma
terie ad formā quantū ad mediato
nem ⁊ imediationem accipienda ē
secundā esse. ⁊ qz idem est esse rela
tionis ⁊ fundamenti nō obstante
potentia accepta pro respectu ni
hilominus forma vnitur materie i
mediate. qz ille respectus potentia
lis non est aliud a materia. ⁊ p cō
sequens non ponit numerū. nec tol
lit imediationē. Suppositum de
identitate relationis ad fundamē
tum probat ex hoc qz alr composi
tioz esset albus similis qđ albus so
lū. qđ videtur falsū. cū homo d nō
fili possit fieri filis nulla mutatiōe
facta i eo. sicut habetur octō. ⁊. v.
pby. vbi ex hoc probatur q in ad

aliquid non est motus. Tertiū di
ctum est. q iste respūs potentialis
in materia est realis non tantū s3
esse sed fm dici. Ad cuius euiden
tiam nō tat q cū predicamenta co
municent sibi mōs essendi. Exem
pluz de qualitate ⁊ forma subāli.
Ma3 forma subālis dicitur quali
tas quinto meta. iō non solū in p
dicamento relationis sed etiam in
quolibet alio est reperire secundū
esse ⁊ fm dici. ⁊ dicitur aliquid esse
in aliquo predicamento fm ē q
per se ⁊ fm naturā suā3 propriam
est in illo predicamēto. sed secūdu3
dici qđ fm naturā suā3 propriā
est in vno predicamēto. ratione ta
men alicuius modi sibi cōicati di
citur esse in alio. Exempluz de sciē
tia que realr refertur ad scibile ta
men quia s3 illud quod est. est in p
dicamento qualitatē. ideo est rela
tiuū s3 dici. Ad propositū cum
materia s3 illud quod est sit in pre
dicamento subē ideo refertur s3 di
ci ad formā propter quendā modū
quē habet relati. hec ille. De secū
do principali arguitur primo con
tra dictū primū. Egidij. nā videt
dubiu3. Tū quia materia nō est es
sentialiter potentia accepta p re
spectu. Tū3 quia potētia accepta
pro respectu aptitudinali non di
stinguitur realiter a materia vt in
ferius ostendetur. Dic autem vide
tur generaliter loqui de respectu
viroque. Contra secundū dictū
arguitur. Tū3 quia contradicit
primo. Ma3 in primo dicto po
nit q potentiā accepta pro respe
ctu distinguitur realiter a materia
pro quo adducit comen. In secun
do autē dicto ponit q nullus re
spectus distinguitur realiter a fū
damento. Tum contra illud qđ
dicit q materia ⁊ forma sunt idē3
b

Algd est pnto p3 esse
dici.

Arg 2^a p 7 dictuz.

fm esse non sz essentia; arguit. qz
vt illud esse comē. materie z forme
est esse essentie vel esse existentie. z
hoc vel materie vel forme. vel ipi
compositi. Non primū patet. quia
esse essentie z exētie idem sunt. si er
go exētia est aliud sequitur q. esse
ēētie est aliud. Nec fm per idem.
quia esse existentie non differt ab es
sentia vt nūc suppono. Itē ma
teria potest separari a forma non
solum ab hac. patet. Sed etiam a
quacunque vt superius in quada;
questione ostensum est. Nec ter
tium. quia esse compositi siue sit es
se essentie siue existentie realiter di
stinguitur a materia z forma. sicut
z ipm compositū vt ostendetur i se
quent. q. Preterea. contra sup
positum de identitate relatiōis ad
fundamentū arguitur mltiplr pri
mo sic. nihil est idem realiter alicui
sine quo potest esse realr absz cōtra
dictione. sed multe relationes sunt
sine quibus fundamenta possūt es
se sine contradictione. ergo tales
relationes non sunt idem realiter
fundamentis. maior probatur.

Tum quia aliter sequitur q. idez
fit sit z non sit. quod est opositum
primi principij. Tum quia aliter
non videtur probari posse diffictio
realis iter entia sed erūt idē Sor.
z plo. albi. z c. Nam si dicas q. di
stinguntur vnde probabis nisi ga
sunt separabilia abinuicē. z vnum
pōt esse alio nō manente. Tū qz
alr perit doctrina. vij. topic. vbi do
cet aris. q. problema de eodem z di
uerso faciliter destruitur per cōtra
dictionez inuentā. sed difficiliter cō

struitur non aut facilliter destruere
tur illa maiori ppositiōe negata.

Tum qz sic probatur alictas ma
terie. z forme primo pby. z loci a
locato. quarto pby. Mā sicut trās
mutatio diuersarum formarū cir
ca eandem materiam ostendit ma
teriam esse aliā a forma. sic trāsma
tatio corporū circa eundē locū oñ
dit locum esse aliud a locato. quia
vno manente aliud non manet. mī
nor p3 in oibus relationibus. qua
rum fundamenta possunt esse sine
terminis. sicut in oibus relatiōi
bus equipantie. puta. simile equa
le. z huiusmodi. z quibusdā disqui
pantie. sicut sunt dominus z suus
z c. Preterea. continens aliquid p
identitatem si sit perfectius z con
tentum est perfectius. sicut anima
perfectior continet intellectū per
fectiorem. sed perfectius fundamē
tum non continet semper relatiō
nem perfectiorem. qz non omne al
bius est fili3 p3 ergo fundamentū
non continet talem relationem vt
eandē sibi realr. Preterea. si sic
quarto fundamenta essent magis
differentia z relatione essēt magis
differētes cōis ē fl3 g° z aūs. nūa
est euident. sz falsitas consequētis
p3. quia qualitas z q3titas magis
differunt q3 pater z filius. vel quā
color a scipo. z tamē similitudo z cō
litas que fundatur super qualitatē
z quantitātē minus differunt cum
sint relationes eiusdem spēi. s. equi
parantie q3 paternitas z filiatio
que sunt relationes disquiparantie
Relatio etia; similitudinis z rela
tio potentie actiue que super colo

rem fundantur plus differunt q̄ si
mille et equale. patet. multe autem
alie rationes fiunt pro hoc. sed cā
breuitatis ista sufficiant pro presē
ti. Nec rationes alterius opi. co
gunt. cum dicis. q̄ tunc albū simi
le esset compositius. dico q̄ verum
est. quia habet in se actum et poten
tiam. s. fundamentum et relationē
cum dicis q̄ non. q̄ in ad aliquid
non est motus. et q̄ aliquis de no
uo fit similis sine sui mutatione:
dico q̄ hoc est falsum. Unde no
tandum. q̄ mutari est aliter se ha
bere nunc q̄ prius hoc autem pōt
ē dupliciter. v. ad se v. ad alteru
primo modo mutari est in formis
absolutis. secundo in relatiuis. Ad
p̄m. v. p̄b. dico q̄ ipse ponit q̄ n̄
ē possibile aliquē alr se h̄re ad al
terū nisi alter se habeat ad se. et hec
est ratio eius ibi ideo dicit q̄ in ad
aliquid non est motus. solum ergo
ibi intendit ostendere in quibus p̄
dicamentis est motus primo et in
quibus non. Confirmatur. quia
ibidem vult q̄ in subā non est mo
tus. et tamen nullo dubitāte i subā
est mutatio. ergo ex intentione ei⁹
ibi non habetur nisi q̄ in ad aliqd
non est motus cum quo stat q̄ est
ibi mutatio. Contra tertium di
ctum. de illa declaratione secundū
esse et secundum dici arguitur. quia
vel i secundum esse et secundum di
ci referuntur ad res; quod refertur
vel ad relationem qua refertur.
Si primum ergo nullum relatiuū
est secundum esse. quia nullum ab
solutum secundum se et secundum
illud quod est. est in predicamento

relationis patet. Si secundum er
go scientia refertur secundū ēē. qd
est contra te. consequentia patet.
quia relatio qua scientia refertur
ē per se in genere relationis ex q̄
to metaphisice. quia est de tertio
modo. Non est ergo distinguen
dum inter realiter et secundum esse.

Nec inter rationem et secundū
dici. Sed eadem distinctio. quia
relatiuorum quedam sunt secun
dum rem et secundum esse. et que
dam secundum rationem et secun
dum dici. si ergo materia refertur
realiter per te. ergo refertur secun
dum esse.

De tertio principali primo.
premittam triplicem distinctio
nem. secundo declarabo quadru
plicem conclusionem. Quantū
ad primum sit ista prima distin
ctio: q̄ potentia est duplex. que
dam actiua. quedam passiua.

Actiua dicitur que est princi
pium transmutandi aliud inquan
tum aliud. Sed potentia passi
ua est principium passiuum ab
alio in quantum aliud. sicut ha
betur quinto metaphisice. capitu
lo de potestate. Secunda distin
ctio sit ista. q̄ potentia est nomen
relatiuum. sicut hoc nomen simi
le. et est nomen concretum huius
abstracti. quod est potentialitas

Ab hac autem potentialitate
si est actiua denominatur etiam
principiū quo et dī potētia actiua.
denominatur etiam principiū qd
b ij

potētia
actiua
passiua

et dicitur potens actus puta subiecti
actionis. Si autem ista potentia
litas sit passiva denominatur ab
eo principium quo et dicitur poten
tia passiva. denominatur etiam prin
cipium quod et dicitur potens pas
sive. puta subiecti passibile. **Tertia**
diffictio sit ista. q. cum potentia sit no
men relatiuum. dicit aliquid pter
relationem. fm augisti. vij. de tri.
Ideo potentia me de q. querit pot
accipi p. pro. fudamto l. p. resp. po
tentiali. Si pro resp. potentia ad
huc dupl. l. pro resp. aptitudinali
q. abicit forma ad q. e. vl. p. actua
li q. p. supponit acti forme ad qua e
Quatu ad s. tertij principalis.
fit ista p. coelo. potentia me acce
pta pro fudamto no distinguitur a
ma aliquo mo ex na rei. Hac oido
Idem realr a seipo no distinguit ali
quomo ex na rei. S. ma vt mate
ria et vt fudamentu tal resp. est
idem realr. sicut p. ex pcedentibz. er
go et. **Secda coelo sit ista.** pote
tia me accepta pro resp. aptitudi
nali no distinguitur realr a ma. h.
apparet. Tu. q. ma alr no vnie
tur imediate forme subali cu vniat
mediate tali resp. Tu. q. ille re
spectus hiet ee accis me et sic ma
teria subiectet acci enti an o. f. fo
maz subale. cu tal resp. intelliga
tur pcedere forma ex na rei. pns at
e cotra phm prio phy. q. ma cu fo
ma sunt ka oiz accidetiu que sunt
in ea. ita q. forma subalis pcedit
oe accides. sicut ea catu. Tu. q.
eet processus in ifinitu. q. si ma dif
fert ab illa aptitudine eet apta ad
illa. ergo aliqua aptitudine priori
q. q. qd est aptu aliqua aptitudine
e aptu. et tuc queritur de illa vtru
sit ide cum materia. et sic in ifinitu
S. cotra ista coelone videtur es
se due rones comen. prius dicte. et

addit tertia sic. q. q. sic se hnt. q.
vno in plurificato alia plurificantur
illa videntur distingui realr s. sic
se hnt ma et potentia aptitudinalis
q. ma vna manes het ptes apti
tudines. ergo et. **R. ad saluadu**
pda sufficit q. distingatur forma
liter vt dicit sequens coelo. vnde ri
deo ad rones comen. **Ad primu** cu
dr q. potentia cedit in aduentu for
me et si ma. ergo et. dico q. ipa ma
aliquomo cedit no quo ad sui reali
tate. s. quo ad mo. se hnti q. n. est
rei. s. forte e aliqs resp. rois ere
plu. de risibili qd est passio hois ide
realr cu sb. adueniente actu ridedi
cedit. s. si realr. q. passio nuq. dese
rit subm s. quo ad quenda. mo. se
hnti. Similr dicendum est in pro
posito q. materia et potentia eius
aptitudinalis cedunt non realr. s.
quantu ad illu modu se habendi.
Ad secundu dicendum q. potentia
aptitudinalis no est proprie de ge
nere relationis nisi solum denomi
natiue in similitudine quadaz. ita
q. dicatur relatio secundum dici et
forsan nihil est q. terminus ei. ni
hil est. est tame realiter in eode ge
nere cum materia cui est idem rea
liter. **Ad tertium quod additur di**
co q. maior est falsa. Ma. paret
instantia in deo et in anima. et i om
ni perfectione vnitue continente.
quia essentia diuina et essentia ani
me no plurificata. attributa i deo
plurificantur. et potentia in anima
seruata vtrubi. reali identitate.
sed quo ad mentem comen. **R. ra**
tionem comen. concludunt de respe
ctu potentie actuali. sicut pater et
hoc ipse intendit. **Tertia conclu**
sio sit ista. potentia materie accep
ta pro respectu aptitudinali distin
guitur a materia aliquo modo ex
natura rei. scilicet formaliter. hac

pa 90

2a 90

instu

3a 90

ostendo sic. Tum quia illud qd ē
non idem alteri in primo modo di-
cendi per se distinguitur formaliter
ab eo. hoc enim voco distingui for-
maliter. Sed potentia materie sic
accepta est huiusmodi respectu ma-
terie. sicut patet. quia nullus res-
pectus est idem absoluto in primo mo-
do ergo rē. Tum quia per p^hm
quarto meta. qui opinio ē de veri-
tate apparentium ducit ad hoc in-
conueniens q^d omnia essent forma-
liter ad aliquid. dans itelligere q^d
nullus respectus est formaliter idē
alicui absoluto. g^o nec hie. Quar-
ta conclusio fit ista. potentia ma-
teria accepta pro respectu actuali
distinguitur realiter a materia. hāc
ostendo sic. quicquid ab alio potest
realiter separari ab eo realiter di-
stinguitur. sed potētia materie sic
accepta potest a materia reali se-
parari. ergo rē. maior est euidentis
sed minor probatur. quia omnis re-
spectus est realiter separabilis. cu-
ius terminus est realiter separabi-
lis. forma autem que est terminus
talis respectus realiter est separa-
bilis a materia. patet. ergo rē ipse
respectus rē hec tantum de primo.
principali sufficiant.

Quantum ad secundum.
principale. primo premitam ali-
qua vtilia secundo concludam ali-
qua necessaria. de primo fit primū
dictum. q^d priuatio formaliter ni-
hil ponit. probatio huius. quia ne-
gatio formaliter nihil ponit. s^z pri-
uatio est formaliter negatio. ergo
priuatio formaliter nihil pōit. ma-
ior patet. quia negatio est non ēs
ex quarto meta. minor probatur q^d
priuatio ē negatio in subd. ex quar-
to meta. rē ibidem vocatur negatio
in genere. vnde nil addit super ne-

gationem nisi cōnotationem rē p^o
suppositionem subi apri. Ista at
cōnotatio est extra eius conceptus
formalem. sicut rē subm cōnotatus
Preterea. omne positium pro-
ducibile potest esse termin⁹ produ-
ctionis positue. sed priuatio non
est nec potest esse terminus alicui⁹
productionis positue. ergo nō est
aliquid positium. maior patet. q^d
cum productio rē mutatio denomi-
nētur a termino. producti oppositi-
ua dicitur que est ad terminum po-
sitium rē non ad priuatum. mi-
nor patet. Tum discurrendo per
omnes productiones. vel mutatio-
nes posituas. Nam generatio
vel alteratio positua que est a nō
esse tali ad esse tale rē sic de alijs nō
terminatur ad priuationem s^z ad
formam. Tum. ex differentia mo-
tus deperditui rē acquisitiui quan-
tum ad terminos. quia motus acq-
sitius terminatur ad aliquod po-
sitium. rē deperditius ad priuatio-
nem. priuatio. ergo est termin⁹ pro-
ductionis seu mutationis priuati-
ue. puta corruptionis rē alteratio-
nis a tali nō tale. rē sic de alijs.

Secundum dictum est q^d priua-
tio in materia non est vna tantum
realiter. probatio huius. Nam pri-
uationes multiplicantur ad multi-
plicationem habituum. Nam quot
modis dicitur vnum oppositorum
tot rē reliquū. ex primo topicorum.
sed habitus siue forme que crīstāt
successiue in materia sūt plures rea-
liter. ergo rē priuationes eis oppo-
site. Confirmatur. quia vni⁹ op-
positionis sunt duo extrema. ex rē
meta. ergo cum forma opponitur
priuationi cuiuslibet forme corespo-
det sua priuatio opposita. Ter-
tium dictum est q^d priuatio mate-
rie ē realiter separabilis a materia
b iij

probatio huius. termini motus sunt
incompossibiles ex quinto phy. et
hoc verum est de terminis primis
sed forma et priuatio sunt termini
primi generationis. ergo manente forma
in materia priuatio illi forme se-
paratur a materia. ¶ *Quartum* dicitur
est quod supposito priuatione esse prin-
cipium per accidens. ex primo phy.
dico quod priuatio non est principium
per accidens ex hoc solo quod accidit
materie que est principium per se ut
quidam dicunt. probatio huius quod
si sic. ergo infinita erunt principia
nature. probatio consequentie. quia in
finite sunt priuationes in materia
dices quod omnis priuatio est una spe-
cie. sicut et forma sed quod forma. et ideo
sicut non obstante pluralitate for-
marum forma ponitur unum prin-
cipium nature. sic erit de priuatione.
¶ *Contra.* quia saltem non eua-
dis quin priuatio forme aque esset
principium in generatione ignis
ex terra et non tantum priuatio ignis
quod est absurdum. Unde ex hoc
arguitur sic. Vnde generabilis nu-
mero sunt tria solum principia nu-
mero. Sed ignis est unum genera-
bile numero. ergo et cetera. Sed si priua-
tio ponatur principium ex hoc so-
lo quod accidit materie cum multe pri-
uationes accidant materie que sub-
icitur generationi huius ignis. er-
go in generatione huius ignis es-
sent omnes ille priuationes princi-
pia. et sic multo plura quam tria. ¶ *Pre-*
terea. sequitur eadem ratione quod for-
ma opposita esset principium quia
est in materia. sic etiam quicunque
alia accidentia materie essent prin-
cipia. dices. quod forma opposita non
manet adueniente alia. ideo non est
principium. ¶ *Contra.* Nec priua-
tio manet. ergo et cetera. ¶ *Quintum* di-

ctum est quod priuatio est principium
nature per accidens ex hoc quia ad
generationem naturalem necessa-
rio preexigitur. non ut aliquid in ex-
istens. quia non est inexistens. ideo
non est principium per se. quia ta-
men est necessario requisita est prin-
cipium aliquomodo. scilicet per accidens.
primum. scilicet quod priuatio non sit in ex-
istens. patet ex primo phy. secundum. scilicet quod
sit necessario requisita. patet ex hoc
quia aliter generatio non esset na-
turalis. naturalitas enim genera-
tionis est ex inclinatione seu ten-
dentia naturali subi ad ipsam for-
mam quod sine priuatione esse non
potest. ¶ *Sextum* dictum est quod pri-
uatio potest accipi tripliciter sicut
potest haberi. v. meta. ca. de priua-
tione. scilicet largissime. large. et proprie
primum cum aliquid non habetur
simpliciter. ut si lapis dicatur pri-
uatus visu. et hoc modo non distin-
guitur a negatione. sed est negatio
et priuatio extra genus. ¶ *Secun-*
do modo cum aliquid caret aliquo ad
quod est aptum non secundum na-
turam speciei sed secundum natu-
ram sui generis. hoc modo tal-
pa dicitur priuata visu. et etiam secundum
istum modum omne ens creatum est
priuatum aliquomodo. et compositum
ex priuatione et positivo. pro quan-
to deficit sibi aliquis gradus enti-
tatis qui est possibilis enti ut ens
est. ¶ *Tertio modo* cum aliquid ca-
ret aliquo ad quod est aptum secu-
dum naturam proprie speciei: sicut bo-
ceus dicitur priuatus visu. Ad po-
situm priuatio est principium. Ter-
tium in natura accipiendo tertio
modo. quia materia secundum naturam est
apta nata ad quamcumque formam quam
non habet vel qua caret.

De secundo principali.

Finis.

Repl.

finis

Repl.

Si articuli sit ista prima conclusio
Privatio que est tertium princi-
pium in natura distinguitur realiter
a potentia materie accepta pro sub-
strato. hanc ostendo sic. Illa quo-
 rum unum ab altero sepatur realiter
 sunt realiter distincta. s3 materia q
 est potentia accepta pro substrato
 et privatio sunt huiusmodi q vnu
 ab alio realiter sepatur sicut patet
 ex tertio dicto. ergo etc. Preterea
 Si non ergo principia nature es-
 sent tantu duo. cons est falsum. si-
 cut patet ex primo phis. ergo et an-
 tecedens. consequentia patet. quia
 tunc privatio non ponitur in nu-
 merum cum materia. Secunda
conclusio sit ista. privatio que est
tertium principium in natura di-
stinguitur realiter a potentia ma-
terie accepta pro respectu aptitu-
dinali. Hanc ostendo sic. Illud
 quod realiter distinguitur ab alte-
 ro eorundem. et ab altero. sed priva-
 tio realiter distinguitur a materia
 que materia est idem realiter quod
 potentia que est respectus aptitu-
 dinalis. ergo privatio realiter sepa-
 tur a respectu aptitudinali. maior
 patet. quia quicquid e realiter idem
 alteri eorundem et alteri. ergo et eco-
 verso quicquid distinguuntur. pri-
 ma pars minoris patet. ex prima
 conclusione precedente secunda p
 ex secunda conclusione primi arti-
 culi. Preterea. privatio realiter
separatur a respectu aptitudinali
potentie. ergo realiter. Antece-
 dens patet. quia in aduentu forme
 noviter generate manet iste respec-
 tus aptitudinalis sicut prius
 privatio autem non manet re-
 spectu illius forme. Tertia con-
clusio sit ista privatio que est ter-
tium principium in natura distin-

guitur realiter a materie potentia
 accepta pro respectu actuali. Hanc
 ostendo sic. quecunque sic se habet
 q vno manente aliud non manet
 ille realiter distinguitur. sed priva-
 tio materie et eius potentia acce-
 pta pro respectu actuali sunt hu-
 iusmodi ergo etc. minor patet. quia
 manente forma in materia ille re-
 spectus actualis et privatio no ma-
 nent. corrupta forma est econuer-
 so. sicut patet. Confirmatur et est
idem. Illud ad cuius generatio-
 nem aliud corrumpitur et econuer-
 so illa realiter sunt distincta: sed sic
 se habent privatio et respectus ac-
 tualis potentie i materia. ergo etc.
 minor patet. quia generata forma
 generatur respectus actualis et pri-
 vatio corrumpitur. Sed corrupta
 forma est econverso. Ex his conclu-
do correlarium q privatio que est
tertium principium in natura di-
stinguitur realiter a potentia ma-
terie accepta omnimodo. Sic ad
 questionem.

Cor 7. 1. 1. 1.

Ad argumenta principalia.

Ad primum cum infertur. ergo
 sunt quattuor principia nature.
 Nego consequentiam. Ad proba-
 tionem dico q vtrunque illorum co-
 petit potentie materie. non actua-
 li s3 aptitudinali. patet d se ista aut
 aptitudinalis non distinguit realr
 a materia. vt preostensum est. et ideo
 non ponit in numerum cum mat
 ria. quare non erunt principia nisi
 tria. Ad secundum patet. quia
 minor est falsa. Nam potentia ma-
 terie siue accipiat pro respectu
 actuali siue aptitudinali separabi-
 lis est a privatione. quia aptitudi-
 nalis semp manz Actual et manz
 b iij

in existēte forma priuatio autem
nō manet semper. nec cum forma
Ad tertium. Nego minores. ad p
bationem. dico q̄ dato q̄ materia
et potētia materie et priuatio sint
idem subd. distinguuntur tamen rōe
formali et diffinitiuā. et reali modo
perposito. et per cōs plusq̄ cōce
ptibiliter. Ad quartū concedo
maiorē q̄ omnis distinctio realis
est relatio realis. ad minorem da
to q̄ priuatio non fundet relatio
nem realem est tamen realis ex al
tero extremo. quod est potētia que
potest fundare relationem realem.
Exemplum. isto modo dicitur q̄ est
et nihil distinguuntur realiter. Ali
ter potest dici q̄ ista relatio est rea
lis non positiuā. s; negatiuā. et hō
modo extrema sunt realia. Reale
enim est duplex. positiuum et nega
tiuū. Circūscripto enim intel
lectu adhuc nihil esset distinctū ab
ente positiuo. hoc ergo modo pri
uatio est extremum reale negatiuū
et potest fundare relationem reale
negatiuā. qualis videtur esse re
latio differentie et distinctionis. Ad
confirmationem per idem quia pri
uatio est aliquid reale negatiuū.
Ad. v. patet q̄ minor est falsa. qz
adueniente forma cedit priuatio nō
potētia etiam actualis. in recessu
forme est econuerso. Ad. vi. nego
minores de priuatione etiam licet nō
sit ens positiuū est tamen aliquo
modo ens negatiuū. Cum probat
de potentia. dico q̄ si sit sermo de
potentia aptitudinali illa non fa
cit compositionē cum materia. qz
est sibi realiter idem. Si de actuali
illa vtiq; facit compositionē. S;
quid ex hoc mali sequitur. nullum
quia materia de se in sua essentia
simplex manet.

Arca quartum princip
pale. huius tractatus ubi
querendum est de compo
sito quod ex predictis cō
stituitur. quero vnam qō
nem. **Primum** in naturalibus re
bus generabilibus et corruptibili
bus ipsum compositum ex materia
et forma per se et prio terminet ge
nerationis actum videtur q̄ non.
Nam quando aliquid inest duob;
quorum vnum est principiu aliud
principiatum primo conuenit pri
cipio q̄ principiato. sed generari
cōuenit forme et composito que se
habent vt principium et principia
tum. ergo forma que est principiu
primo generatur. **Preterea** per
se et per aliud opponuntur. sed cō
posito competit generari per aliū
quia per formam ergo non per se.
Preterea. si compositum per se
generatur. ergo per se et prio cor
rumpitur. Quis est falsus. ergo et an
cedens. consequentia patet. qz ca
dem ratio est de per se generari et
per se corrumpti. vnde termin⁹ a quo
generationis est terminus ad que
corruptionis. falsitas consequētis
patet. et probatur. quia illud quod
conuenit alicui primo et per se non
conuenit sibi ratione alterius. sed
corruptio conuenit composito ra
tione materie. ex septimo meta. er
go non per se primo conuenit ipsi
composito. **Preterea** forma est
magis vnum et simplex q̄ compo
situm. ergo magis est per se termi
nus generationis. antecedēs ē cui
dens. consequentia probatur. quia
vnitas generationis requirit vni
tatem termini. ergo magis genera
tio magis requirit vnitatem et sim
plicitatem termini. **Ad opposi
tum** arguitur. qd p se et prio sit p
se et prio terminat gnationē. S;

compositum est huiusmodi. ex vij.
metris. ergo 28. **In ista questione**
primo terminos questionis declara-
bo. secundo conclusiones aliquas
denuerabo. Quantus ad primum.
sciendum q tria sunt declaranda &
titulo questionis. primum quia po-
nitur in rebus naturalibus genera-
bilibus & corruptibilibus ipsum co-
positum. **Notandum q res natura-**
les quedam sunt generabiles & cor-
ruptibiles. Quedam ingenerabi-
les. & incorruptibiles. Exemplum
primi elementa omnia & ex elemen-
tis generata. de quibus habetur se-
cundo & generatione. quomodo ad
inuicem generantur & corrumpun-
tur. **Exemplum secundi.** corpora ce-
lestia de quibus primo celi & mun-
di q sunt ingenerabilia & incorrup-
tabilia. Sed occurrit vnum dubium
Vtrum hec corpora ingenerabilia
sint vere composita ex materia &
forma. Ad hoc alias dixi. ideo pro-
nunc super sedeo. quia hoc per trac-
tare videtur preter intentionem q-
stionis. vbi de solum generabilibus
& corruptibilibus queritur. **Secun-**
dum quia ponitur perse primo.
Notandum q primo accipitur e-
quinocce etia ab Aristo. vno modo
accipitur primo vt diuiditur con-
tra partem: vt sic illud dicatur ali-
cui inesse primo quod sibi non inest
per partes sed quod inest sibi secun-
dum totum. hoc modo loquitur ibi
Aristo. quinto phi. capitulo primo
vbi distinguit moueri in perse & pri-
mo & secundum partem. & in per ac-
cidens patet ibi. Item. vi. phi. eo-
dem modo accipit primo. vbi dicit
q si aliquid mouetur primo in ali-
quo tempore mouetur in qualibet
parte illius temporis. q si non. nō
mouetur primo in illo tempore.
Alio modo accipitur primo vt di-

cit causalitatem precisam. **Exem-**
plum triangulus habet tres. primo
quia habet in se causam precisam &
adequatam talis passionis hoc mo-
do loquitur Aristo. de primo in pri-
mo post. ca. de vli vbi diffinit vlc q
est per se & primo & secundum q ip-
sum & de omni. patet ibi primum
primo dicatur quantitate & sit. a.
secundū primo dicatur quiditativū
& sit. b. differunt autem hec duo pri-
mo tripliciter. prima differentia est
quia inesse alicui solum se-
cundum partem repugnat. a. & non
repugnat. b. **Exemplum.** habere tres
in est triangulo. & risibile homini
per partem quia per suam formam.
seu differentiam specificam. & ta-
men inest primo. b. non primo. a.
ratio huius est quia pars in exem-
plo dato non habet rationem quod
sed quo. aliter non conueniret pri-
mo toti primitate. b. **Secunda dif-**
ferentia est que sequitur ex prima
quia quod inest alicui primo. a. re-
mouetur ab eo si remouetur ab ali-
quo quod est aliquid eius. **Exem-**
plum. homo non sanatur primo. a.
si manus eius nō sanatur ratio hu-
ius patet ex predictis. Sed q inest
alicui primo. b. non remouetur ab
eo esto q remouetur ab alio. non
solum quod non est aliquid eius. s3
etiam si sit aliquid eius nisi forsā
subiectum habeat aliquod subiec-
tum prius & passio passionem prio-
rem. quod dico propter motum gra-
uis. quod mouetur a se primo. de
quo alio. **Exemplum.** risibile inest
homini primo. b. tamen risibile nō
remouetur ab homine si remouetur
ab asino qui non est aliquid eius.
patet. vt si remouetur a pede homi-
nis quod est aliquid eius. **Simili-**
ter habere tres non remouetur a
triangulo si remouetur a circulo q

Primo a & b dicitur

Primo accipitur duplex:

non est liquid eius. vel si remouetur ab hoc. vel ab alio angulo est a liquid eius. Tercia differentia est que sequitur ex predictis. q. quicquid inest alicui primo. a. comparatur ad ipsum sicut passio homogenea ad subiectum homo geniū. q. respectu huius passionis sic inexistens totum et partes sunt vnius rationis. Exemplum. si homo mouetur primo. a. motus est quedam passio homogenea. et homo similiter est subiectum homogeneum ut sic. quia vniiformiter totus homo et partes hominis mouentur. s. quod inest alicui primo. b. non sic oportet esse. immo et passio et subiectum videntur eterogena. Exemplum habere tres non vniiformiter inest triangulo et partibus. immo nullo modo inest partibus per se nec primo sed omnino per accidens. Ex his correlarie concludo pro intentione Ari. vii. phi. capitulo primo cum probat q. nullum corpus mouetur a se primo. loquitur simul de hac duplici primitate. quod. sic patet. Nam si mouetur a se primo. a. ergo motus inest vniiformiter toti et partibus. et per consequens totum quiescet ad quietem partis. s. si mouetur a se primo. b. non quiesceret ad quietem partis. quia quod inest primo. b. non remouetur ab eo dato q. remoueat ab eo quod est aliquid eius. ergo si aliquid mouetur a se primo. a. et primo. b. quiesceret. et non quiesceret. moueretur et non moueretur. de quo alias. Tercium declarandum in titulo quia ponitur. vtrum terminet actum generationis. Notandum q. terminare aliquid potest esse dupliciter. sicut et agere. quia nihil in ratione quo

vel in ratione quod. Exemplum. de agere. homo intelligit ut quod intellectus ut quo. album disgregat ut quod. Albedo ut quo. Exemplum de terminare. filius determinat dependentiam patris ut quod. filiatio ut quo. Ad propositum. terminus generationis potest intelligi vel de termino quo. vel de termino quod. et dicitur terminus quod ipsum compositum. terminus quo illud quo formaliter compositum est. siue substantialiter. siue accidentaliter. iste terminus est forma que dicitur terminus formalis et quo.

Quantum ad secundum.

Ostendam octo conclusiones.

1. Prima conclusio sit ista. forma terminat generationis actum per se primo primitate. a. Hanc ostendo sic. Quicunque competit aliquid per se primo. a. illud est diuisibile per se in partes quantitativas eiusdem rationis. Sed forma non est huiusmodi. ergo et maior patet ex precedenti articulo. Tum quia illud primo dicitur quantitativum. Tum quia subiectum et passio que sic sunt primo sunt homogenea. minor patet. quia forma est in diuisibilis de se. licet forte sit diuisibilis per accidens. Confirmatur. quia omne terminans sic generationem habet rationem quod. forma autem non habet rationem quod. ut predictum est. et c. Confirmatur etiam quia omne quod sic terminat habet rationem totius. forma autem habet rationem partis non totius. ergo et c. 2. Secunda conclusio sit ista. forma non terminat generationis

Terminare aliqd 2

actum per se primate .b. Hanc ostendo sic. Quicunque competit aliquid per se primo. b. illud est aliquid compositum ex partibus alterius rationis. sed forma non est aliquid compositum nec habens partes alterius rationis. ergo rē. maior patet ex tertia differentia. minor est enidens. quia forma est pars non compositum. confirmatur ut supra quia omne tale habet rationem quod forma autem habet rationem quo ergo rē. Ex predictis concludo correlarie q̄ forma nullo non terminat generationis actus per se primo. probatio. quia omne quod per se generatur ut terminans generationis actum generatur ex materia que est pars sui. sed forma non habet materiam partem sui ergo rē. maior patet quia omne quod per se generatur est possibile esse et non esse potentia intrinseca. ergo omne tale habet principium intrinsecum quo potest esse et non esse. illud principium est materia. ex. vij. Metaph. probatio minoris. q̄ si forme esset materia esset processus in infinitum in formis materiis. sicut patet. sed contra correlarium obicitur. ¶ Nam tria sunt principia mutationis scilicet materia que subicitur. forma et privatio sicut termini. Sed privatio est terminus a quo in mutatione acquisitionis. ergo forma erit terminus ad quem. ¶ Preterea. mutatio non dicitur nominatur nisi a per se termino. sed generatio naturalis denominatur a forma. ergo forma est per se terminus generationis. minor patet. prima phy. quia ut ibidem dicitur generatio est naturalis quia est via in naturam que est materia. quia materia non generatur ut terminus.

nec compositum. quia compositum non est natura sed habens naturam ut dicitur secundo phy. ergo dicitur naturalis. quia est via in naturam que est forma. ¶ Confirmatur. q̄ forma et finis idem sunt ut dicitur secundo phy. et quinto Metaph. ca. de ex aliquo. Tunc sic. forma est finis. non compositi. patet. ergo generationis. ¶ Preterea. quod dicitur nouo habet esse potest non esse illud per se generatur. sed forma immo sola forma est huiusmodi. ergo ipsa per se generatur. minor patet. quia materia iam prefuit. In composito autem nihil est nisi materia et forma. ergo forma habet generari.

¶ Respondeo. Ad primum concedo q̄ forma est terminus non per se et quod. sed per accidens et quo. Exemplum materia et forma sunt principia esse rei tamen nullum illorum habet per se esse. sed potest esse illud quo compositum est et existit. ipsa autem existunt per accidens. Similiter privatio et forma sunt principia fieri rerum. Sed non oportet q̄ alterum per se fiat vel generetur. Sed est quo compositum generatur. sicut et materia est quo compositum generatur licet ipsa nequaquam generetur proprie. ergo forma non fit ut terminus. sed est quo terminus existit formaliter et est.

¶ Ad secundum dicendum q̄ generatio dicitur naturalis. Primo quia est via in ens naturale quod est compositum. secundario vero quia est via in formam que est natura. Unde ly quia non dicit causam immediatam sed remotam. ¶ Ad confirmationem concedo q̄ forma est finis generationis q̄ illud q̄ compositum ē rāq̄ quo per generationem forma tamen p̄ se est finis materie.

Quia dicitur naturalis.

Ad tertium dicendum q̄ maior est
vera de composito ex potenciali ⁊
actuali. Tunc ad minorem. Dico
quod totum compositum habet esse
post non esse. Esse autem forme nō
acquiritur per generationem inq̄-
tum est forme. sed inquantum est cō-
positum. **Tercia conclusio** sit ista.
forma terminat generationis actū
ut terminus formalis quo. proba-
tio huius. Illud quo formaliter est
⁊ existit terminus generationis per
se primus. terminat generationem
ut terminus quo. hoc enim signifi-
cat esse terminum quo. sed forma ē
huiusmodi. sicut patet. ergo ⁊c.
Quarta conclusio sit ista. compositum
ex materia ⁊ forma non termi-
nat generationis actum per se pri-
mo primitate. a. Hanc ostendo sic
nam illud non inest alicui primo. a.
quod tantum inest sibi secundum p-
tem. sicut patet ex precedentibus. ⁊
ex .v. phi. ca. p°. Sed generatio i-
est composito tantum ratione for-
me non materie. nihil enim compo-
siti realiter habet esse post non esse
nisi sola forma ergo compositum
non generatur per se primo. a. **Qui-
ta conclusio** sit ista. Compositum
ex materia ⁊ forma terminat gene-
rationis actum per se primo primi-
tate. b. hanc ostendo sic. illud inest a-
licui primo. b. quod inest sibi per ca-
usam precisam que est aliquid eius
sed generari inest composito isto
modo. ergo compositum generatur
per se primo. b. maior patet ex pre-
cedentibus. minor etiam patet. qz
generari inest composito per for-
mam que est quo ⁊ aliquid eius. si-
cut risibile inest homini per formā
propriam que est quo ⁊ aliquid ei⁹.
pro illa conclusione facit ratio phi-
si. vij. metha. nam omne illud quod
fit ex materia que est pars eius. fit

seu generatur per se primo. sed com-
positum est huiusmodi. ergo ⁊c. ma-
ior probatur. quia omne quod fit p-
se est possibile esse ⁊ non esse poten-
tia intrinseca. ergo habet principi-
um intrinsecum quo potest esse ⁊ nō
esse. illud ē materia ergo ⁊c. minor
patet. quia ex hoc compositum est
compositum. quia habet partes po-
tentialem ⁊ actuaalem. pars autem
potentialis est materia. Actualis
autem forma. ergo ⁊c. Ex predictis
concluditur q̄ ponentes unam tan-
tum formam in homine habent cō-
cedere q̄ generans particulare ni-
hil generat de homine. quia non ge-
nerat materiam. patet. nec animam
quia est a deo. ergo nec compositum
⁊ per consequens nihil. **Sexta con-
clusio** sit ista. Compositum ex ma-
teria ⁊ forma quod terminat gene-
rationis actum per se primo. b. dicit
formaliter aliquam entitatem di-
stinctam realiter a suarum partium
entitate. Hanc ostendo sic. compo-
situm est per se terminus primus ge-
nerationis. ergo dicit aliquam en-
titatem aliam realiter a partibus.
p° consequentie. qz terminus gene-
rationis habet aliquam propriam
entitatem productam per genera-
tionem. non autem pars. **Confir-
matur**. quia si ambe partes prece-
derent nihilominus esset productio
compositi. Exemplū d' resuscitatio-
ne nam resuscitatio ⁊ generatio si-
militer est ad esse compositi non ad
esse anime vel corporis. **De te-
rea entitates** partium possunt existe-
re corrupto cōposito. ergo distingui-
tur realiter a composito consequen-
tia est euidens. sed antecedens pa-
ter ex. vij. Meta. ca. ultimo. de ista
sillaba. ba. quia corrupta. ba. pos-
sunt seorsum manere. a. ⁊. b. simili-
ter de quolibet composito. qz prius

71
eius vel realiter vel saltem apud in-
tellectum in sua ratione non repugnat
partes manere: non manente to-
to composito. ¶ Preterea. cause in-
trinsece que sunt cause compositi a
liquid causant. non se. nec altera al-
teram patet. ergo aliud. scilicet compositum.
sed omne causatum realiter di-
stinguitur a causis. quia nihil cau-
sat seipsum ut sit ergo etc. ¶ Prete-
rea. omnis propria passio et opera-
tio habent subiectum cui insunt perse pri-
mo illud non est materia nec forma
patet. ergo aliquid. illud est compo-
situm. ¶ Preterea. si non. ergo to-
tum perse unum non est magis unum
quam unum aggregatione consequens
est falsum. viij. metha. ergo antecede-
ns per consequentiam. quia unum
per accidens est magis unum quam
unum aggregatione et minus unum
quam unum perse. sed unum per acciden-
s non est tantum sue partes. ergo mul-
to magis nec unum perse. minor pa-
tet ex viij. metha. ubi dicitur quod in
hoc est homo albus aliquid unum.
quod albedo inest homini. quia non es-
set tale totum nisi in formaret. non
sic unum aggregatione. Confirma-
tur. ultimo per Aristotem. primo philosophi.
ubi ex intentione dicit istud. ¶ Primo
enim mouet dubitationem. d. habet
autem dubitationem de parte et to-
to. utrum unum aut plura sunt par-
tes et totum sequitur et soluit. et si
toti unum utrumque. id est si utraque
pars est unum et idem cum toto. est
scilicet totum sicut indivisibile. quo-
niam et eadem eisde id est tunc par-
tes erunt idem inter se. sicut sunt idem
toti. quare sequitur totum esse indi-
uisibile cum non habeat distinctas
partes. At vero si totum est sicut
unum indivisibile nullum erit quan-
tum vel quale quod scilicet est ab-
surdum. hoc idem habetur. viij. me-

tha. capitulo ultimo expresse de ista
silla ba. ut iam preallegatum est.
¶ Sed contra istam questionem in-
statutur. ¶ Primo per comen. philosophi.
ubi videtur dicere quod totum est aliud
a qualibet parte non tamen ab om-
nibus. ¶ Preterea. ad idem arguit
Aureolus. quia si sic ergo diffini-
tio non dicit totam quidditatem diffi-
niti. consequens videtur falsum ma-
nifeste. probatio consequentie. quia
tunc in composito essent tres res sci-
licet materia et forma et illa tercia
entitas quam ponis. diffinitio au-
tem non est nisi si due res. scilicet ma-
teria et forma. vel genus et differen-
tia. Confirmatur. quia secundum
Aristotem. scilicet nihil aliud est quam ani-
malitas et rationalitas que sunt in
eo quidditas. ¶ Preterea. si sic. ergo
forma unietur materie mediante il-
la entitate. consequens est falsum.
quia tunc vita uniretur viuo media-
te. et per consequens circularitas e-
rit magis intrinseca circulo quam
vita viuo. quia ista non unietur cir-
culo per medium. sequitur etiam pro-
cessus infinitus. quia inter mate-
riam et illam entitatem erit alia qua
mediate unietur sibi et sic ulterius in-
finitum. ¶ Alius quidem arguit
sic. quia si sic. ergo ternarius. erit
quaternarius. quod est euidenter
falsum. consequentia probatur. quia
tunc trinarius ultra tres unitates
que sunt partes eius habet quartam
quam tu ponis aliam a partibus que
est entitas totius. scilicet quarta unitas
addita tribus facit quaternarium.
igitur ternarius erit quaternarius.
similiter potest probari quod quater-
narius sit quinaris. et sic de alijs.
Sed iste instantie non cogunt.
¶ Respondeo. ergo ad primum co-
men. dicitur quod commentator non di-
stinguit ibi inter illud quod est pre-

quo dicitur de tota qd dicitur
et quod necessario concurrat. Sic autem
se habet unio partium et esse totius
quam necessario concurrat non ta-
men oportet quod sint idem. Ad se-
cundum de diffinitione dicitur vno
modo quod diffinitio dicit totam qui-
ditatem diffiniti non comprehensi-
ue sed explicatiue. quatinus expli-
cat principia essentialia intrinseca
diffiniti. aliter dicitur quod diffinitio
est quoddam totum habens partes
sicut et diffinitum. sicut ergo partes
diffinitionis se habent ad partes di-
ffiniti sic totum ad totum. ex. vij.
metaph. ut sic tota diffinitio sit ali-
a suis partibus. sicut totum diffini-
tum aliud a suis partibus. ergo dif-
finitio totam essentiam diffiniti in-
dicat. aliter dicitur quod diffinitio dicit
totum diffinitum significatiue. pro-
quanto genus et differentia signifi-
cant totum. licet sumantur a parte
secundum Aristot. v. metaph. Ad con-
firmationem. non legi nec credo
Philosophum hoc unquam dixisse
quia individuum aliud addit super
speciem et genus. aliter non esset in-
ferius. vel dato quod sic verum est ex-
plicatiue ut prius. Ad tertium p-
cedit ex falsa imaginatione non. n.
forma vnitur materie mediante en-
titate totius cum illa sequitur vni-
onem. sicut effectus causas suas.
nec illud quod addit est proprie dic-
tum quia tunc vita vniretur viuo
mediate. Nam vita non est forma
que vnitur sed est magis esse sequens
unionem anime cum corpore. quia
viuere viuentibus est esse. secundo
de anima. Ad secundum dicendum
quod non omnis vnitas addita facit
aliud numerum. sed vnitas partia-
lis et materialis qualis non est vni-
tas totius. Sed occurrit dubium
a qua vnitate numerus sit vnus. di-

Dubium.

citur quod ab una vnitate. ita quod om-
nes alie sunt partes materiales.
Sola autem vltima est formalis et
completiva omnium aliarum. Con-
tra. quia v. metaph. capitulo de toto
dicitur quod in quibuscunque positio
non facit differentiam in substan-
tia vel figura ibi dicitur omnis no-
torum. exemplificat in liquidis et nu-
meris: ergo si prima vnitas fiat vl-
tima et euerfo nulla fiet differentia
in substantia numeri. quod esset im-
possibile per te. quia tunc vltima
vnitate mutata cum sit per te spe-
cifica et formalis fieret alia forma.
et per consequens alius numerus.
Vel forma sic. quia si sic ergo vlti-
ma vnitate mutata mutabitur sub-
stantia numeri. consequens est fal-
sum. Tum quia est contra Aristot.
vbi supra. Tum quia per solam
mutationem relationis ordinis fie-
ret aliud et aliud absolutum. quod
est falsum. In partibus autem ho-
minis non est sic. quia ibi non est
mutatio ordinis sine mutatione a-
licuius absoluti. consequentia pa-
ter ex predictis. Preterea. om-
nes vnitates constituentes nume-
rum possunt esse eque prime natu-
ra et tempore. puta si multa indiui-
dua eiusdem speciei simul crearen-
tur. quero ergo quomodo una earum
est vltima: non habes ergo dicere quod
ab vltima vnitate. si dicas quod vlti-
mo accipitur a numerante. Con-
tra. quia possum facere e conuerso.
et erit prima. que fuit vltima. Pre-
terea. forma est in materia alioquin
non fieret vnus perse ex eis sed tan-
tum esset iuxta positio eorum. sed
ultima vnitas non est in alijs sed
sunt distincte. ergo vltima vnitas
non est forma aliarum. Dicendum
est ergo aliter in numeris est confi-

Vltima sunt vni.

derare unitatem in duplici genere: quia quedam sunt unitates materiales. quedam formales. Exemplum in quinario sunt quinque unitates materiales. ex quibus materialiter integratur. et est unitas a qua quinario est unus numerus specie. hec unitas est sua forma specifica vel passio sequens formam. sicut homo est unus sua forma vel unitate consequente ut passio suam formam et hec unitas non ponit numerum cum quinque materialibus. quia non est materialis. hec est unitas totalis a qua totum dicitur unum de nominative et in secundo modo dicendi per se. hec autem unitas propria quinary est in nominata sic. a similiter in alijs speciebus numerorum. Stat ergo sexta conclusio.

Septima conclusio fit ista. **Unitas** totius compositi ex materia et forma alia ab entitate partium est entitas absoluta. hoc probatur per rationes precedentis conclusionis. Tum quia generatio non est per se ad respectum. nec corruptio a respectu tantum. Tum quia cause absolute et maxime intrinsece non causant precise aliquid formaliter respectuum. quia absoluta non sunt partes essentielles respectui. materia autem et forma sunt cause intrinsece absolute compositi.

Preterea. Si non ergo omnia entia composita sunt unius generis. consequens est evidenter falsum consequentia probatur quia respectus a respectu intrinseco adueniente qualis esset iste non distinguitur genere. **Confirmatur.** quia omnia entia essent formaliter respectiva. quod tanquam inconueniens concludit Philosophus quarta metra. contra opin. de veritate ap-

parentium. **Preterea.** si non ergo nullum compositum per se est unum consequens est falsum ergo antecedens consequentia probatur quia ille respectus essentialis dependentie non sufficit ad unitatem per se. quia est in uno per accidens. Accidens enim essentialiter dependet ad subiectum cum quo facit unum per accidens. **Contra istam conclusionem** arguit Aureolus. quia esse absolutum potest deus facere existere sine quocunque alio a quo realiter distinguitur. sed compositum est aliquid absolutum per se et distinguitur realiter a materia et forma. ergo compositum potest existere sine materia et forma. quod est evidenter falsum. quia tunc aliquid esset ignis vel igneum sine forma ignis. **Respondeo.** ad maiorem que est vera. sic illud absolutum sit prius non dependens essentialiter ad aliud. et si in proposito deus potest facere materiam et formam sine composito. sed tunc minor est falsa quia compositum est posterius.

Contra. ergo deus non posset facere accidens sine subiecto. quia est posterius et essentialiter dependens ad subiectum. **Respondeo.** non est simile quia accidens non habet subiectum pro causa intrinseca. sicut compositum habet materiam et formam. Nullus autem effectus dependet simpliciter essentialiter ad causam extrinsecam preterquam ad primam ex eo quod omnem causalitatem extrinsecam potest supplere sine causa secunda. Non sic de intrinsecis. Cum cause intrinsece includant imperfectionem. ideo addo ad expositionem illam quod non est verum si sit posterius essentialiter et intrinsece constitutum ex absoluto priori.

Infirmitas Aureoli.

Secundum a conclusio sit ista entitas compositi distincta a partibus est forma totius que est quiditas. Ad cuius evidentiam declaro quinque per ordinem. **P**rimum dictum est quod forma totius non est alia forma a forma partis. puta ab anima in homine que sit superueniens et aliquid ipsius totius. et dicatur esse totius quia perfectius constituit compositum quam forma partis. probatio huius quia tunc in homine esset alia forma constituens hominem que esset perfectior anima intellectiva quod est absurdum ponere. **S**ecundum dictum est quod forma totius non est aliquod medium unius ens materiam forme ad constituendum per se unum. probatio huius. quia quereretur si ipsa quomodo facit per se unum cum materia et forma partis. quia non est dare aliquod medium sed vel ipsa ex se unitur et standum fuit in primo. vel erit processus in infinitum. **T**ercium dictum est quod forma totius non est alia qua forma ultra formam partis quam perficiens materiam et formam. probatio huius quia omne quod perficitur ab aliqua una forma habet rationem unius perfectibilis. scilicet materia et forma partis non sunt huius modi. **T**um quia alterius rationis. **T**um quia unum est proprium perfectibile aliud actus perfectius et hec est ratio quare faciunt unum per se ex vii. metha. ergo materia et forma non perficiuntur aliqua una forma communi. **Q**uartum dictum est quod forma totius est ipsa tota natura siue quiditas constituens totam entitatem. ita quod non est forma in formans. sed forma qua suppositum est ens quiditative. non sic intelligendo quod forma totius sit causa ipsius totius quasi causans totum cum

materia et forma partis. sed est ipsum totum precise et absolute consideratum quomodo loquitur. **A**uic. v. metha. quod equinitas est tantum equinitas. **Q**uintum dictum est quod forma totius est alia realiter a forma partis. quod patet ex his. et ex vii. conclusione. quia totum dicit aliam entitatem. si illa entitas est forma totius. ergo et cetera. **S**ed contra arguit aureolus quero inquit. quomodo imaginari illam entitatem. aut enim sic quod ipsa fundetur super materiam et formam partis. aut sic quod solum super materiam. ita quod materia sit eius principium subiectum et forma principium formale. non primo modo quia tunc forma in composito entificaretur et quidificaretur. non autem entificaret. quod videtur falsum nec secundo modo. quia effectus formalis non differt a forma. sed forma illa totius per se est effectus formalis. ergo non differt a forma cuius est effectus. **S**ed ista positio peccat multipliciter. **T**um quia querit fundamentum illius cuius non est proprie fundamentum quia esto dico quod fundamentum eius non est materia et forma. nec alterum eorum. sed eius fundamentum proprium et proximum est eius suppositum vel compositum. quod probatum est esse aliud a partibus. omni enim entitati formali respondet adequate aliquod quod vel quis. sicut huicati hoc quod dico homo. non corpus vel anima et hoc dato processus rationis est nullus. **T**um etiam quia dato quod fundamentum eius esset materia. forma autem principium formale nihil probat. **A**ssumit enim falsum quando dicit effectum formalem non differre a forma. omnis enim effectus realiter distinguitur a sua causa. quia nihil causat se. bene tamen concedo

73.
q̄ effectus formalis non separatur
a forma. sed non sequitur ergo non
distinguitur. Sic ad questionem.

Ad argumenta principalia.

Ad primum. cum dicitur quan-
do aliquid inest duobus. &c. conce-
do maiorem quando vniiformiter
illud inest duobus. & tunc minor est
falsa. quia generari conuenit for-
me per accidens composito autem
per se. **Contra.** propter quod vñ
quodque tale & illud magis. sed cō-
posito conuenit generari per for-
mam. ergo &c. **Respondeo** mi-
nor est falsa quin immo forme com-
petit generari propter compositum
vt ostensum est in corpore questio-
nis. **Ad secundum** cum dicitur q̄
per se & per aliud opponuntur. ista
est vera si per aliud intelligas q̄ nō
est aliquid eius. tunc minor est fal-
sa. tūz quia generari non conuenit
composito per formam. sed magis
econuerso. tūz quia dato q̄ sic for-
ma est aliquid compositi: quod au-
tem si conuenit alicui per aliud nō
tollit perfectatē. nam viuere per
se conuenit homini. & tamen per p-
tem scilicet per animam. sicut dici-
tur quinto metha. capitulo de per
se. Similiter est de intelligere quod
conuenit homini per animam vt ibi
dem habetur. **Ad tertium concedo**
consequentiam quia vtrunque taz
generari quam corrumpi per se con-
uenit composito. Cum arguis q̄ il-
lud quod conuenit alicui per se pri-
mo non competit sibi ratione alte-
rius. &c. verum est ratione alterius
quod non est aliquid eius & habet
rationem quod. **Materia** autēz ra-
tionē cuius conuenit composito ge-
nerari habet rationem quo. & est ali-
quid compositi. & pars essentialis

eius. composito autem conuenit ge-
nerari & corrumpi vt quod. **Ad quar-
tum** nego consequentiam. **ad pro-
bationem** cum dicitur q̄ vnitas ge-
nerationis requirit vnitatem termi-
ni. ergo magis magis. **Dico** q̄ fit
fallacia consequentis. penendo an-
tecedens. qz non omne magis vnus
est magis terminus quia tunc pun-
ctus maxime esset generationis ter-
minus per se primus. quod euiden-
ter falsum est. & contra Ari. tercio
metha. vbi dicit q̄ punctus & super-
ficies & linea & huiusmodi sunt & nō
sunt sine generatione & corruptio-
ne. Sic igitur terminatus est trac-
tatus questionum de principijs na-
ture. Deo gratias amen.

Aus sit Deo in trinitate & beate
Marie genitrici eius. beato q̄z frā
cisco patriarcho seraphico.

Attende igitur lector qui legis q̄
siquis benedictum est in questioni-
bus supradictis ab arte doctrine
Scotice processit cuius vestigia q̄z
tum potui & quantum ipsum capio
sum secutus. Si autem aliquid ma-
ledictum vel doctrine dicte contra-
rium reperias. vel repugnans. mee
imperitie ascribatur. Quod si vero
aliquid tale ibi continetur nunc p
tunc reuoco tanquam dictum fue-
rit ignoranter puta quia ignorau-
ram mentem Scoti.

Deo gratias Amen.

¶ J M J S.

Explicunt questionēs trium prin-
cipiorum naturalium Antonij an-
dree. Sequitur tabula dictarum
questionum.

Tabula.

1. **Utrum** mobilitas sit formalis ratio subiectiua primi subiecti philosophie naturalis.
9. **Utrum** in substantia naturali composita ex materia et forma materia dicat aliquam entitatem positivam distinctam realiter ab entitate forme.
17. **Utrum** materia existere sine forma includat contradictionem ex terminis.
22. **Utrum** materiam generari et corrumpi naturaliter includat repugantiam terriorum.
24. **Utrum** materia subiecta quantitati que est accidens habeat aliquam extensionem aliam ab extensione quantitatis.
28. **Utrum** in rebus naturalibus compositis ex materia et forma materia sit aliquid pertinens essentialiter ad rationem quidditatis specificam.
42. **Utrum** productio forme materiali ter generate precrigat aliquid in materia actuum vel quodcunque quod in ipsa naturaliter transmutetur.
48. **Utrum** productio forme substantialis naturaliter generate mensura aliqua divisibili mensuretur.
55. **Utrum** repugnantia formalis que est inter formas substantiales sit repugnantia contrarietatis.
59. **Utrum** formalis distinctio organorum partium animalis sit propter plures formas substantiales specificas ac realiter distinctas.
59. **Utrum** iniquitate forme accidentalis sit dare vere gradus intrinsecos esenciales secundum quos ipsa possit suscipere divisionem intrinsecam secundum magis et minus.
65. **Utrum** privatio que est tertium principium in natura sit idem quod potentia materie.
69. **Utrum** in rebus naturalibus generabilibus et corruptibilibus ipsum compositum ex materia et forma per se primo terminet generationis actum.

Deo gratias.

Incipit expositio Illumina
ti Doctoris Francisci de may
ronis super octo libros *Phis.*
Aristo.

Homiam qui
dem contingit
itelligere et sci
re et cetera.

q

Ista est prima pars
istius libri et est p
hemialis in qua

p^a auctor pbat duas phisicas verita
tes: quarum prima est quod natu
ralis scientia incipienda est a co
gnitione causarum. Et probatur
dupliciter: primo sic. In omni sci
entia que habet principia et causas
incipiendum est a cognitione cau
sarum: quia illa ducunt nos in co
gnitionem subiecti scientie et omni
um aliorum: Sed scientia natura
lis habet principia et causas. scilicet ma
terialem et formalem. efficientem et
finalem: ergo scientia naturalis est
incipienda a cognitione causarum
naturalium. que sunt materia et fo
rma: efficiens et finalis. Item se
cundo sic. De prioribus prior est
speculatio ut habetur infra: sed ca
use naturales sunt priores respec
tu suorum causarum: ergo de eis
est primo agendum. *Secunda ve
ritas est quod scientia naturalis est in
cipienda a causis vniuersalibus.*

24. Et probatur sic. Nostra cogni
tio naturalis incipit a notioribus
quo ad nos ad notiora simpliciter:
sed vniuersalia sunt nobis notiora
quam singularia idest species: ergo
ab vniuersalibus incipiendum est
in hac scientia. Quod autem vni
uersalia sint notiora quod ad nos: p
batur quia magis confusa sunt no
tiora quo ad nos: sed vniuersalia

sunt magis confusa singularibus
ut patet: ergo et cetera. Quod autem
confusa sint prius nota et magis
que est maior huius pro simili: pro
batur tripliciter: quia totum inte
grale est notius quam sue partes: et
hoc est quia confusum. Item dif
finitum est notius quam sue partes
scilicet diffinitio que diuiditur in
singula per suam confusionem.

Item pueri habent primo cogni
tionem de parentibus suis: quam
distinctionem: quia primo vocant
omnes homines patres: et omnes
feminas matres: Et deinde distin
gunt: ergo magis confusa sunt no
bis magis nota: sed vniuersalia sunt
magis confusa: ergo magis nota:
ergo ab vniuersalibus incipiendus
est in hac scientia quod est propositum.

Necessesse est esse vnum
principium aut plura
et cetera.

Ista est secunda pars istius libri
in qua disputatur contra non natu
raliter ponentes de principiis na
ture scilicet contra Parmenidem
et Melissum qui negauerunt mo
tum: dixerunt enim quod omnia sunt
vnu ens immobile. pbatio Melissij
fuit ista. Quod generatur habet
principium: ergo quod non generatur
non habet principium. sed ens non
generatur. quia si generetur. aut
genera de ente: aut de non ente: no
de non ente quia ex nihilo nihil fit
secundum omnes philosophos.
nec de ente: quia tunc queritur de il
lo: et sic in infinitum: ergo ens non
generatur et si non generatur: non
habet principium: et si non habet
principium non habet finem. ergo
est infinitum: et si infinitum est: est
immobile: ergo omnia sunt vnum

Romelliss.

no pmenidis.

ens immobile. Permenides arguit sic. Quicquid est ens est vere unum ens. sed substantia est tantum unum vere ens. ergo substantia est tantum unum ens. et sic erit ens unum immobile. Sed contra Permenides et Adellius non est disputandum: primo quia naturalis non debet disputare contra negantes sua principia: nec aliquis artifex specialis ex proprijs. s. si disputet hoc erit aut per superiorem scientiam sub alternantem: aut per comunem scientiam: qualis est logica: vel Adetha. Sed permenides et Adellius negant principia nature. s. motum quem tota natura supponit: ergo et eos non est disputandum ex principijs naturalibus. Item si est principium est principiatum per locum a relatiuis. sed si est principiatum est dare plura: ut patet ex significato principiatum. ergo si est principium est dare plura. S. isti ponunt istud unum ens esse principium nature. ergo ex dictis eorum est dare plura. Item stultum esset dicere et disputare contra eos qui ponunt quod omnia sint unus homo vel unus equus quia isti negant sensum. ergo pari modo stultum est disputare contra eos qui negant motum: quia isti negant sensum videmus enim quod multa moventur. Item naturalis non debet disputare contra litigiosam rationem seu sophisticam: quod hoc pertinet ad locum: sed istorum ratio est litigiosa quia peccat in materia et in forma. in materia quia arguit ex falsis. in forma quia Permenides arguit ex puris affirmatiuis i. secunda figura. Adellius arguit a destructione antecedentis cum tamen deberet arguere ad destructionem consequentis: ergo et c. Item nullus artifex specialis tenetur alicui respondere

nisi arguatur contra cum ex principijs proprijs. sed isti non arguunt ex principijs proprijs naturalis scientie immo ex oppositis proprijs eiusdem. ergo et c.

Sed quoniam de natura non naturaliter. et c.

Disputandum est contra Permenides et Adellius per principia Adetha. primo per diuisionem entis quia aut illud unum ens quod ipsi ponunt principium nature supponit pro substantia et accidente aut pro accidente tantum: aut pro substantia tantum. Si pro utroque ente simul habentur multa entia contra eos. Si pro accidente tantum tunc accidens erit sine substantia quod est impossibile. Si pro substantia tantum tunc non erit infinitum contra Adellius: nec finitum contra Permenides: finitum. n. et infinitum sunt differentie quantitatis ergo contra eos est quocumque modo supponat illud ens esse unum. Item secundo sic: per diuisionem unitus: unum dicitur tripliciter. unum continue: ut partes in continuo. unum in diuisibilitate: ut punctus. unum diffinitioe. ut contraria: et unum quorum res est una: nomina vero plura. Tunc arguitur ex quolibet istorum sic. Si oia unus sunt continuitate tunc habentur plura entia: quia continuus est multa entia cum sit diuisibile in partes: et sic contra eos. Item si omnia sunt unum in diuisibilitate: ut punctus tunc non erit quantitas: et si non est quantitas: tunc non erit finitum nec infinitum quod est contra eos. Item nec diffinitione: quia si sic: esset tunc una diffinitio contrariorum: ut albi et nigri et relativi oppositorum

Solutio rom.

ut patris et filij. et contradictorio-
rum que omnia sunt impossibilia.
ergo nullo modo omnia dici possunt
vnius aliquomodo unitatis. ¶ Item
si supponat pro substantia ad hoc
habentur plura entia: quia species
dicit plura entia scilicet genus et di-
ferentiam. ¶ Item quilibet dicitur
si est vnum est immobile: Contra
constat quod si totum vniuersum esset
a qua totum posset moueri: cum quod-
libet pars aque sit possibilis moue-
ri. ergo non sequitur quod si sit solum
vnum sit immobile. Item ad mi-
nus posset moueri motu alteratio-
nis. ¶ Contra Parmenidem dicit
enim quod omnia preter substantiam
sunt non ens tunc cum ens dicatur
de substantia ens erit non ens quod est
contradictio. Errauit ergo nesci-
ens distinguere de ente per se et per
accidens et actu et potentia.

Sicut autem Philosophi dicunt et cetera.

Ista est tertia pars istius libri in
qua Aristoteles disputat non natu-
raliter loquentes idest contra eos
qui concedunt motum tamen aliter
errabant in principiis nature.

Anaxagoras enim dicit quod prin-
cipia nature sunt infinita et quod quod-
libet est in quolibet. Cuius ratio
fuit ista. Omnia que generantur:
aut generantur de ente: aut de non
ente: Non de non ente quia ex nibi-
lo nihil fit: ergo de ente: ergo illud
quod generatur presuit in eo ex quo

generatur: et sic quodlibet est in quo-
libet. Quia ergo ex quolibet possint
infinita generari tunc infinita erunt
principia nature. ¶ Sed contra ana-
xagoram arguitur multipliciter: *Cont. Anaxagora*
quia si principia nature sunt infi-
nita tunc erunt ignota: et per con-
sequens tota natura erit ignota:
quia ignoratis principiis nature
ignoratur natura quod est inconueni-
ens. Item secundo sic Tota na-
tura vel sequitur suas partes in in-
finitate: vel non sequitur in infinitate:
sed omnis natura habet terminum
sue magnitudinis et sue paruitatis
quam non licet transgredi: ergo e-
runt partes finite: ergo principia
erunt finita. Item si principia
sunt infinita siue partes: cum totum
sit finitum in magnitudine et par-
uitate: tunc partes excedent suum
totum quod est inconueniens. ¶ Item
iste dicit omnia generari per segre-
gationem. ita quod agens naturale ni-
hil agebat nisi quod segregabat for-
mam que prius latebat. Sed con-
tra quia accidentia non possunt a
substantia segregari: ergo non om-
nia sunt segregabilia. Item da-
to quod quantitas posset a substan-
tia segregari adhuc omnes partes
quantitatis segregari non possent
cum non sit deuenire ad minimam
quantitatem. ¶ Item quod non sit quod-
libet in quolibet probatur. Certum
est quod est deuenire ad minimam car-
nem. Tunc quero si est resolubilis
in aquam aut non: si non ergo aqua
non fuit in ista carne: et sic non fu-
it quodlibet in quolibet. Si resol-

natur in aquam: ergo pari modo a
qua in carnem: tunc aut ista poste-
rior caso erat equalis prime aut mi-
nor. si minor erit dare minimuz mi-
nimo in eodem genere. Si equalis
in eodem est dare infinita minima
carnis equalis q̄ est inconueniens:
ergo stabit resolutio in prima mi-
nima carne: q̄ si sic: tunc aqua non
erit in ista carne cum in illam non
possit resolui: ergo quodlibet non ē
in quolibet.

Dignius est autem mi-
nora facere et cetera.

primus Nec est quarta pars istius libri
in qua Aristoteles agit de principiis
nature secundum opinionem pro-
priam ubi probat aliquas uerita-
tes philosophicas. Quarum prima est.
Quod principia nature sunt con-
traria probatur dupliciter. primo
quia omnes loquentes de principi-
is nature: siue naturaliter siue non
naturaliter posuerunt contrarieta-
tem in principiis nature: quaz qui-
dem contrarietatem quidam dice-
runt calidum et frigidum: quidam
plenum et vacuum. Alij magnum
et paruum: ergo etc. Item omnia
fiunt ex contrariis ut probat: sed
omnia fiunt ex principiis ergo pri-
cipia sunt contraria. q̄ autem om-
nia fiant ex contrariis hoc decla-
rat inductive in artificialibus et na-
turalibus ubi ponit quattuor pro-
positiones philosophicas valde nobi-
les: quarum prima est. Quod ni-

hil agitur nisi in suum contrarium
q̄ est per se contrarium: nec patitur
nisi a suo contrario siue per se con-
trario: nec fit aliquid nisi ex suo cō-
trario: ut album ex non albo: nec
corrumpitur aliquid nisi in suum
per se contrarium ut album corrup-
pitur in non album per se: contra-
rium vocat in compossibile ut ni-
grum et fuscum sunt incompossibi-
lia ex quibus infert q̄ omnia natu-
ralia aut sunt contraria: aut ex con-
trariis ut medij colores ex albo et
nigro.

Consequens autem sic dicitur etc.
Probat q̄ principia nature non
sunt unum quia contrarietas non
est unius: sed principia nature sunt
contraria. ergo principia nature
non est unum. ergo plura. **A**lia
veritas est quod principia nature
non sunt infinita quia non essent
cognoscibilia a nobis q̄ est in con-
ueniens. Item ex quo contrarie-
tas est in principiis nature opor-
tet ut prima contrarietas sit sub-
stantie: siue contraria substantie
sint principia substantie sed ista
contraria sunt tantum duo: quia
in quolibet genere est dare unam
primam contrarietatem. ergo si sint
tantum duo: non erunt infinita.
Item q̄ potest fieri ex finitis me-
lius est quam q̄ fit ex infinitis: si
eque bene fiat per finita sicut per
infinita: sed naturalia eque bene fi-

unt per finita vt patet sicut si fierent per infinita et quicquid fieret per infinita fit per finita. ergo etc.

Item solum principia contraria que non fiunt ex alijs deberent esse principia: quia hoc est proprium principijs vt non sint ex alijs. Sed ista contraria non possunt esse nisi ex se: quia multas primas contrarietates esse est impossibile cum in quolibet genere entium fit dare primum ergo non sunt infinita.

¶ Quod autem principia nature sint plura quaz duo patet quia nos videmus qd fit mutatio de contrario in contrarium vt araro indempsum sed hoc non potest fieri sine subiecto. ergo est dare tertium scilicet naturam subiectam. Item multi famosi Philo. in scientia naturali posuerunt istam naturam subiectam. Item ista contraria non sunt substantie: quia substantie nihil est contrarium. ergo oportet qd ei subiciatur substantia et fit tertium. **¶** Sed instatur quia dictum est supra qd prima contraria in substantijs sunt principia nature: ergo substantia substantie contrariatur. Respondeo dupliciter. Primo qd ista contraria non sunt substantia quantum ad vtrumque extremorum sunt enim habitus et priuatio: vt corporeum non corporeum: lignum non lignum. Et ideo verbum dictum verum est qd substantia non contrariatur substantie: sed contrariatur sue negationi.

¶ Vel aliter cum dicitur qd oportet supponi tertium quia ista non substantie intelligit de contrarietate in accidentibus vt rarum et densum quibus necessario oportet supponi tertium quia ista non sunt substantie: vnde sic videtur commu-

niter et in differenter loqui de principijs contrarijs taz substantialibus quam accidentalibus sicut si ista duo contraria essent tantum principia nature tunc ex non substantijs fieret substantia: cum alterum sit negatio et non substantie essent prius quam substantie: que omnia sunt inconuenientia: ergo oportet dare tertium qd subiciatur contrarietati.

¶ Quod autem non sit dare quatuor principia contraria probatur: quia tunc oporteret dare duo subiecta et sic altera esset ociosa natura et nihil faceret.

Item dictum est. qd impossibile est esse plures contrarietates primas vnde in substantia non est nisi vna prima: sicut in alijs generibus.

¶ Item aliter probatur qd sint dare tria principia. Certum est qd sic in omni genere aliud est qd generatur et aliud ex quo generatur quia id est ex se generari non potest. sed istud ex quo est materia in isto etiam ex quo est negatio forme generande: ergo principia sunt tria scilicet materia: forma: et priuatio.

Item qd sit dare priuationem de quo minus videretur probatur: quia certum est qd materia appetit formam quam non habet: sicut femina masculinum: ergo aut seipsa: aut per formam quam habet: aut per formam quam non habet: non se ipsa: quia cum talis appetitus cesset habita forma sic ipsa cessaret a se ipsa qd est inconueniens: nec per formam quam habet: quia ipsa esset causa sue corruptionis. ergo non restat nisi qd per priuationem appetat: ergo priuatio est principium ad minus secundum quid.

Item cum totum corrumpatur oportet qd aliquid corrumpatur ex parte materie licet materia non possit perse corrumpi nec generari. quia si corrumpetur: corrumpetur in materiam: et iterum queram de illa et sic in infinitum: ergo non corrumpitur perse: ergo per accidens scilicet per priuationem: ergo priuatio non est spernenda sicut spernit Plato. Item ex effectu videmus qd album nunquam generatur nisi ex non albo et idem est in oib⁹ taz sbalib⁹ qz accitralib⁹ ergo semper requiritur priuatio: quid sit terminus generationis naturalis. Illud est finis seu terminus transmutationis naturalis seu generationis: qd intendit agens naturale. sed omne agens tam naturale quam accidentale seu artificiale intendit compositum: quia artifex non intendit precise figuratorem sed figuratum: nec homo intendit animam generare tantum sed compositum: ergo etc. **Ultimo** nota quatuor differentias inter materiam et formam. Prima est qd materia secundum eam non est perse scibilis nisi per analogiam ad formam: sed forma est per se scibilis.

Secunda est qd materia nulli contrariatur: forma vero contrariatur priuationi. Tercia est qd materia non e hoc aliquid: sed forma e hoc aliquid et vnum. Quarta qd materia est ens in potentia: sed forma est ens actu. **Ultimo** oportet te notare quatuor distinctiones quarum prima est qd generatio est duplex: Alia simplex: Alia composita. Composita que exprimitur per subiectum et priuationem: vt homo

non musicus fit musicus. Simplex est duplex. Vna que exprimitur per subiectum tantum: vt homo fit musicus. Alia que per priuationem tantum: vt non musicus fit musicus.

Secundo est notandum qd generatio est duplex. Altera simpliciter vt cum generatur substantia. Altera secundum quid vt cum generatur accidens. **Tercio** est notandum qd ens dicitur dupliciter: perse et per accidens. **Quarto** est notandum qd ens aliud est in potentia: vt materia: aliud in actu: vt forma vel compositum. Ex istis duabus distinctionibus vltimis soluitur error negantium generationem vel corruptionem cum dicunt si sit generatio aut de ente aut de non ente: dicitur qd non de ente tantum: nec de non ente tantum: sed de materia que est ens in potentia et non est ens in actu: et est ens perse cum sit substantia: et est non ens per accidens ratione priuationis anime. **Queritur** vtrum partes sint actu in suo toto. Et videtur qd sic: quia relatio in actu requirit suam oppositionem in actu: Sed relatio totalitatis est in actu: ergo relatio partis erit in actu. Sed contra est Aristoteles. qui ponit partes esse in potentia in toto.

Dicitur qd verbum Aristotelis est sic intelligendum qd partes non sunt in toto in actu id est non agunt sine virtute totius: vt manus non agit sine virtute totius: vel non sunt in actu id est non habent esse substantiale vt totum.

Explicit primus Incipit
secundus liber Philosophorum.

Quum que sunt &c.

Este est secundus liber in quo agit de principiis extrinsecis nature que sunt finis & efficiens. Sed primo agit de natura. Circa que sciendum que diffiniens naturam facit quatuor. Primo premitit vnam diffinitionem entis dicens. Quod eorum que sunt quedam sunt a natura. scilicet a naturalibus causis ut animalia & partes animalium: & plante & partes plantarum. Alia sunt a non naturalibus causis: que sunt secundum cobordinationem voluntatis ut ars & casus & fortune. Secundo distinguit inter naturalia & artificialia dicens. Quod naturalia mouentur ab intrinseco: siue mouentur secundum locum aut secundum augmentum: aut secundum alterationem. Artificialia vero ab intrinseco mouentur: ut que ex ere fit statua que est ab arte. que quidem ars est extra artificiatum. Tercio diffinit naturam dicens. Quod natura est principium mouendi & generandi illud in quo est principium per se & non per accidens. Nec vltima conditio addita est ad differentiam artis que si moueat illud in quo est: non per se mouet ut si medicus sanat seipsum accidit eidem sanari & esse medicum. Quarto dicit que naturalia dicuntur composita vel a natura: non tamen sunt natura: passionibus vero sunt secundum naturam: ut ignis fieri sensu.

Idetur autem & natura

&c. Probat quatuor conclusiones: quarum prima est. Quod natura dicitur de materia. probatur: quia il-

lud est natura que permanet idem in omni transmutatione naturali: materia est huiusmodi. ergo &c. Secundo probat quod dicatur de forma primo. Quia vnuquodque reponitur in esse naturali per formam que habet actu & naturaliter sicut aliter quid reponitur in esse artificiali per formam artis que habet actu cum forma det esse naturale: ergo debet esse natura. Item vnuquodque generat sibi simile per formam: ergo videtur dici natura. Idem illud debet dici natura ad que tendit transmutatio naturalis sed ad formam tendit transmutatio naturalis: ergo forma est natura. Tertia conclusio est que forma est magis natura que materia: & probatur sic. Quia entia in actu sunt magis entia que entia in potentia: sed forma est ens in actu materia in potentia: ergo &c. Quarto concludit que natura & forma dicuntur de priuatione sicut de contrario. id est de forma generanda.

Quoniam autem & cetera.

Quod naturalis determinet de materia & forma: probatur quadrupliciter. primo sic. Sicut est in arte. ita est in natura: sed ars considerat materiam & formam: ut medicus considerat sanitatem fleum & coleram in qua est: & domificator idem: ergo & naturalis considerat materiam & formam. Item ad eundem pertinet considerare finem. & ea que sunt ad finem. sed naturalis considerat finem transmutationis naturalis. scilicet formam: ergo & materia: quia ipsa ordinatur ad formam tanquam ad suum finem. Item sicut est in arte vsuali & cooperatiua: & mixta ex vtraque: sic videtur esse in naturalibus: sed quilibet istarum

Ars vsualis:

operatiua:

Ars mixta:

considerat materiam et formam: ergo sic erit in scientia naturali: probatur minor: sed ad declarationem minoris oportet notare quattuor per ordinem: Primo quid sit ars vsualis. Ad hoc dicitur quod ars vsualis est que utitur architecto fabricato ab alia arte: ut ars gubernans naucm utitur naue fabricata per manum factiuam. Operatiua vero dicitur quod sic comperatur quod non utitur architecto per aliam artem: ut ars leuigandi ligna necessaria ad materiaz nauis. Mixta vero dicitur que partim operatur et partim utitur architecto per aliam artem: ut ars nauis factiua operatur formam nauis et utitur lignis leuigatis per artem inferiore. Secundo quod ars vsualis et mixta plus considerat materiam quam accidentia materie. Tercio quod mere vsualis plus considerat formam quam materiam: Mixta vero minus formam et plus materiam: ut ars gubernandi considerat formam remi vel temonis: Nauis factiua vero materiam ex quibus motibus fiat. Quarto quod quedam artes solum preparant materiam quam habent a natura ut ars leuigandi: quedam faciunt materiam ut ars laterum facit lateres: que sunt materia domus. Item quinto sic. Illa que dicuntur ad aliquid sunt eiusdem considerationis: sed materia et forma sunt ad aliquid: quia aliam requirit materia: et aliam requirit forma ut patet ergo etc. Vnde forma animalis non generatur ex oī semine: sed ex tali et sic in alijs.

Quod Philosophicus methaphisicus

& mathematicus:

differant probatur quadrupliciter seu declaratur. Primo quia licet Philosophicus et Geometra considerent magnitudines et puncta iam Geometra abstrahit a materia et motu. philosophicus vero considerat ista cum motu et materia unde philosophicus considerat lineam carminis et lineam auri. Geometra vero lineam simpliciter. Sed instatur quia consideratio simplex est methaphisica. Dicitur quod Geometra considerat lineam in respectu ad passionem suam que sunt curuum et rectum. Methaphisicus considerat quidditates linee precisas ex quo concluditur quod omnis consideratio est respectiua preter considerationem methaphisicam. Secundo declaratur quod differt ab Astrologia quod licet ista et philosophica scientia considerent figuras solis et lune et stellarum tamen philosophicus considerat ista ut sunt in subiecto et ut dependent a subiecto. Astrologus vero considerat figuras stellarum simpliciter non attendens ad dependentiam. Tercio declaratur quod differt ab Arithmetica quia ista considerat numeros absolute: ista vero considerat numeros in materia: ut lapidum vel hominum ut habetur infra. Quarto declaratur quod differt a Perspectiua: quia ista considerat lineam ut visualis est non curans de materia Rethorica que philosophica est considerat lineam in materia vocis et huiusmodi talium. Et addit quod Astrologia et prospectiua et Arithmetica scientie mediant inter mere Methaphisicam et mere Philosophicam licet ad Philosophicam plus appropinquat.

Terminatis autem his

7c. **Hic** agens de cau-
fis diuidit causam i qua-
tuor causas: quarum pri-

1. **ma** est materialis ex qua omnia fi-
unt: que est tria: causa naturalis q̄
artificialis: ad hanc reducuntur li-
tere sillabarum: et es respectu vaso-
rum: et ignis respectu causatorum
compositorum: et partes respectu
torius: et propositiones respectu

2. **Sillogismi.** **Secunda** causa est
formalis q̄ vocat speciem: **Exem-**
plu peradigma est quo aliqd erat
esse ad hanc causam reducuntur ge-
nera respectu specierum: sicut du-
pla proportio si habet ad Diapa-
son in musica: et partes diffinitionis
ad diffinitum: et diffinitum respectu
partium: et compositus respectu co-
ponentium: et species. i. forma que
distinguit contra materia. **3.** **Ter-**

3. **tia** causa est efficiens q̄ vocat cau-
sam unde principium motus ad hanc
causam reducitur semen respectu
embrionis: et medicina respectu sa-
nitatis: et deliberans principium mo-
tus et quietis. **4.** **Quarta** causa est
finalis gratia cuius omnia fiunt:
et ista est bonum omnium causarum
et potissima super causas: siue istud
bonum sit existens siue apparens.

Coniungit autem fere et cetera.

Hic ponit per ordinem quattu-
or comparationes causarum sua-
rum quarum prima est qd ad eun-
dem effectum concurrunt diuerse
cause per se: vt ad statuam concu-
runt per se in genere cause efficien-
tis statuam faciens: es autem i ge-
nere cause materialis. **Secunda**
est qd vna causa potest esse causa al-
terius cause vt causa efficiens po-

test esse causa cause finalis: vt **Medi-**
cina est causa efficiens sanitatis
quarum altera est sicut causa fina-
lis: Altera sicut causa efficiens.

Tertia est qd eadem causa potest
esse causa diuersorum effectuum:
vt **Manta** per sui presentiam est
causa salutis **Mauis**: et per sui ab-
sentiam est causa perditionis ipsi-
us. **Quarta** qd diuersorum effe-
ctuum sunt diuerse cause: vt calidum
dissoluit: et frigidum constringit
vel coniungit.

Mediarum causarum 7c.

Hic ponit quattuor notabilia
per ordinem. **Primum** est qd cau-
sarum quedam sunt priores: que-
dam sunt posteriores in omni ge-
nere causarum vt **Medicus** est pri-
or respectu sanitatis: et artifex po-
sterior in genere cause efficientis.

Secundum est qd alia causa est
per se: Alia per accidens vt statuam
faciens est causa per se statue **Do-**
licetus vero est causa statue per
accidens: et omnia superiora **Do-**
liceti. **Tertium** est qd causarum
alie sunt propinque alie remote.

Item alie in actuali in poten-
tia alie composita: vt **Sor.** **Medi-**
cus sanat. Alia simplex: vt me-
dicus sanat vel **Sor.** **Item** alia
vniuersalis: vt **Sol** est causa vni-
uersalis hominis. Alia singularis
vt **homo.** **Secundo** notandum
qd omnes isti modi reperiuntur in
omni genere causarum vt causa ma-
terialis per se a fini est semen a fini
causa vero materialis per accidens
est semen tali colore coloratum: acci-
dit enim a fino qd fiat ex tali semine
sic disposito.

Tertio notandum qđ omnes isti modi possunt assignari respectu effectus: vt dicit alibi in littera ita vt cause per se respondeat effectus per se et cause per accidens effectus per accidens. Ita vt dicitur effectuum: alij per se: alij per accidens: alij propinqui: alij remoti: alij in actu: alij in potentia: alij simplices: alij compositi: alij vniuersales: alij singulares: quorū exempla patent. **Q**uarto notandū qđ ad cognoscendam causam vniuersalem oportet deuenire vsque ad vltimam causam in omni genere causarum et exemplificat in artificialib⁹: vt ppter quid sanat medicus dicitur qđ ppter medicinam. Sic autem ē status cum sit vltima causa: vlt curbedificat Sor. qđ bedificator sit et ppter quid edificator per artem edificandi: et hic est finis.

Diffinitio casus:

Rimū igit qm vidēus
p rē. Sic agit de casu et fortuna. et declarat quatuor per ordinem: primo quid est casus: et dicitur quod casus est causa per accidens de his que fiunt in minori parte. i. raro ab agēte ppter quid. i. ppter finem. Circa qđ diffinitionem venandam ponit aliquas distinctiones: quarū prima est: Quod eorum que fiunt quedam fiunt semper: quedam frequententer: quedam raro: de quibus ē tam casus qđ fortuna. Secunda est qđ eorum que fiunt quedam fiunt secundum intentionem agentis: quedam extra intentionem agētis vt casualia vel fortuita. Tertia est qđ ea que fiunt ppter finem: quedam fiunt a natura: quedā a p-

posito. i. electione. secundum enī aliam causam nouam. Quarta diuisio est qđ eorum que fiunt: quedam fiunt per se quedam per accidens: de quibus est casus et fortuna

Secundo ponit diffinitionē fortune dicens. Quod fortuna est causa per accidens de his que fiunt in minori parte ab agēte ppter qđ et secundum propositum. Circa qđ diffinitionē ponit quatuor conditiones fortune: quarum prima ē Quod fortuna habet infinitas causas: Infinitē enim cause sunt a quibus potest dependere fortunata. Ppter qđ dicitur in manifesta et iocerta et est secunda proprietās. Et instatur: quomodo est in certa cum de ipsa tradat nobis doctrinam.

Dicitur qđ est nobis nota confusē non tamen distincte quia nō cognoscimus causas illas infinitas. i. innumeras a quibus dependere potest fortunatum. Tertia conditio est qđ quedam fortuna est bona quedam est mala. Quarta conditio est qđ quedam est fortuna qđ vocatur infortunium: quedam optia que vocatur eufortunium.

Differunt autem rē.

Sic tertio assignat differentiam inter casum et fortunam: quarum prius est qđ fortuna reperitur in agentibus a proposito tantum. Casus vero reperitur tam in agentibus a proposito qđ a natura. Quod autem fortuna sit in agentibus a proposito: probatur dupliciter. Tū quia ipsa est in his quibus dicimus bñ cōtingē s; hoc tñ cōueit i agē-

libus a proposito non alijs. Tū
quia fortuna et felicitas aut viden
tur prope: aut idem: sed felicitas ē
tantum circa agentia a proposito
ergo et c. Secundo inferi q̄ i ani
mata nec bruta nec infantes hnt
fortunam: quia non agunt a pro
posito dirigente ergo et c. Secun
da differentia est q̄ fortuna habet
principium extrinsecū ei cuius est
fortuna. Casus vero aliquādo ha
bet principium intrinsecum ei cu
ius est casus: vt si aliquis nascatur
eum sex digitis ab intrinseco quia
a superfluitate materic. Quarto
dicit q̄ casus et fortuna reducūt
tur ad genus cause efficientis. Tū
quia ista reducūt ad agentia se
cundum naturam vel secundum p
positū: sed talia sunt in genere cāe
efficientis: ergo reducuntur ad cau
sam efficiētem. Tum quia acci
dens reducitur ad per se: sed. fortu
na et casus sunt per accidens: ergo
reducuntur ad per se. que sunt tan
quā posterius ad suum prius q̄ sūt
agentia a natura et a proposito.

¶ Noniam aut quatuor
sūt cause et c. Dic agēs
de consideratione phis
ci ponit quatuor nota
bilis. ¶ Primum est q̄ causa effi
ciens et finis et forma coincidunt in
idem specie finis tamē et forma co
incidunt in idem realiter. ¶ Secū
dum est q̄ phisicus considerat mo
uens mobile. Metaphisicus ve
ro mouens immobile. ¶ Tertium ē
q̄ metaphisicus considerat imo
bile. i. abstrahentia a motu: s; ista
sunt duplicia: quedam abstrahunt
a motu secundum esse et diffinitio
nē vt priā cā et intelligētie: qdā s;
diffinitōez tm vs substantie materia

les q̄ quas considerat vnde in diffi
niendo a finem considerat quidita
tem absque motu cū materia sensi
bili. Metaphisicus autem consi
derat immobilia. i. abstrahentia
a motu et materia. Sed instatur
quia ista consideratio ē mathema
tica. Dicitur q̄ mathematica cō
siderat lineam vt subiectum suarū
passionum. Metaphisicus considerat sim
pliciter lineam. Phisicus conside
rat mobilia et immobilia. ¶ Quar
tum notabile est q̄ licet naturalis
consideret omnes causas est tamē
ibi ordo: quia primo considerat fō
mam seu finem: quia vero talis for
ma non est ex se: sed ab agente: idō
secundo considerat causam efficiē
tem: tertio causam materiale[m] seu
suscipientem.

Lautez opinionē et c.

¶ Dic probat q̄ natura
agit propter finem cui⁹
contrarium dixerunt ali
qui. Dixerunt enim quidam q̄ na
turalia sūt a casu et a fortuna nec
agebant propter finem q̄ declara
bant in quadruplici exemplo prie:
¶ Quia Iuppiter non pluit vt aug
mentet bladum: sed materia conge
lata et resoluta in pluuiam sursum
descendit sic ex necessitate materic
¶ Item dentes anteriores non sūt
sic acuti vt cibum diuidant: sed qz
materia est sic subtilis. ¶ Item de
tes molares non sunt sic lati vt ci
bum conterant: sed quia sic mate
ria eorum requirit. ¶ Item flores
non ascendunt tali tempore vt in
vere propter aliquem finem et c. om
nia enim naturalia dicebant depē
dere a materia: per accidens vero
esse talia respectu finis. ¶ Sed
Aristo. arguit contra eos quadiu
plici argumento: primo quia.

1. **Q**ue sunt a fortuna et cau sunt
 vt raro: sed que sunt a natura sunt
 semper aut frequenter: ergo ea que
 sunt a natura non sunt a casu et fo-
 tuna. 2. **I**tem natura cooperator
 arti vt patet in Medicina: sed talis
 ars agit propter finem sicut et ois
 ars: ergo et natura agit propter fi-
 nem ex quo concurrat ad eundem
 effectum. 3. **I**tem tertio sic. Certu
 est qd ex semine quolibet non ge-
 neratur quodlibet: sz ex alio et alio
 semine generatur aliud et aliud siue
 inanimatis siue in non animatis:
 igitur natura vt in oibus agere
 propter finem et respicere certum
 terminum. 4. **I**tem quarto sic. Il-
 le qui dicit q natura non agit pro-
 pter finem destruit totaliter natu-
 ram quoniam natura mouetur co-
 tinue a principio intrinseco: et ten-
 dit ad certum terminum: nec ante
 quiescit illud principium intrinse-
 cum donec terminata sit generatio
 nisi impediatur. **S**ecundo po-
 nit quadruplicem inductione: pri-
 ma est de Aranea que terit fila p-
 pter finem. Secunda est de for-
 mica que congregat in estate bla-
 dum vnde in peme viuat. Ter-
 tia de irrundine que nidificat pro-
 pter finem vt pullos foueat. Quar-
 ta est quia arbores infra terram in-
 figunt radices: vt cibum attrahant
 et vniuersaliter agit propter finem
Monstra vero semper sunt extra
 intentionem et per accidens et a ca-
 su et intendit de omnibus que sunt
 ab arte. **U**ltimo queritur: vtrum
 materia sit necessaria simplr vt sz
 qd. i. rone forme vel finis. Et di-
 citur q est necessaria rone finis vt
 forme. Et declaratur quadruplici-
 ter. **P**rimo sic qz ista est differē-
 tia inter doctrinas speculatiuas et
 naturam qm in doctrinis tota ne-
 cessitas depēdet a principiis q sunt

ma demonstratiois constat enim q co-
 clusio non est necessaria nisi quia
 principia sunt necessaria in natu-
 ra non econuerso: quoniam tota ne-
 cessitas est ex parte finis: ita vt ma-
 teria non sit necessaria nisi ratione
 finis: et sic eius necessitas est secun-
 dum quid. **S**ecundo declaratur
 in Serra ferrea: constat enim q no
 est necessarium q Serra sit de fer-
 ro nisi propter actum serrationis
 qui est finis huius instrumenti.
Tertio declaratur in domo tal-
 eni materia vt ligna et lapides etc.
 huius non sunt necessaria nisi pro-
 pter finem intentum. **Q**uarto
 declaratur in homine. Si enim ho-
 mo est: Dicit arist. oportet pre-
 uenire talem materiam: vt semen
 vtriusq sexus de vniuersaliter to-
 ta ordinatio rei naturalis est pro-
 pter finem: et materia est propter
 finem. Incipit. iij. lt. phisi.

Noniam autem natu-
 ra quedam est etc. **H**ic
 agit de motu in prima p-
 te libri vbi ponit quatuor
 or per ordinem. **P**rimo premit-
 tit aliqua. **S**ecundo diffinit motu
 dupliciter. **T**ertio declarat diffini-
 tiones motus. **Q**uarto mouet ali-
 quas dubitationes circa motum.
 1. **C**irca primum ponit quatuor
 que valent ad diffinitionem motus
 primo duas diuisiones entis: quar
 prima est: q ens in actu diuiditur
 in substantia qritatem et qualitate
 et ad aliquid. **S**ecunda est subdi-
 uisio et ibi dicit q ad aliquid est si-
 cut duplum et diuiduū per q inuit
 relationem intrinsecus adueniēte
Tertio ostendit in quibus reperi-
 tur motus. Et dicit q in quatuor
 generibus tantum: que sunt substā-
 tia: Quantitas: qualitas: et vbi.
Quarto querit quot species mot

uetur ad terminū mouetur inquan-
 tum mobile est: sed moueri est idem
 respectu q̄ motus ergo motus erit
 mouēs inquantū mobile. ¶ **Quar-**
 to mouet aliqua dubia. ¶ **Primo** vtrū
 motus sit immobi: et dicitur q̄ sic.
 Secundo vtrū actio et passio sint
 vnus motus: et dicitur q̄ actio et
 passio sunt idem subiecto sicut via
 ascendētis et descendētis ab athe-
 nis ab. d. Lebas est vna differunt
 tamen secundum rationem nec sūt
 idem secundum rationem vt tuni-
 ca vestis: et dicit expresse q̄ actio et
 passio sunt immobili siue in patiē-
 te. Sed contra quia tunc forma
 non esset in eo cuius est forma: vt
 actio est forma agentis: et non cēt
 in agente. Tum quia idem subiectū
 moueretur duobus moribus oppo-
 sitis q̄ est falsum respectu eiusdem
 forme. Tum quia diuersa subiecta
 vt agens et patiens haberent eun-
 dem actum si esset motus vnus. Tum
 quia docere esset adiscere: et doctria
 esset disciplina. ¶ **Ad primū** dicit
 arist. q̄ non est inconueniens si ac-
 tio agentis est in patiente: tamen
 postq̄ cessat agere inconueniēs es-
 set. ¶ **Ad alia tria** dicitur per disti-
 ctionem identitatis distinguendo:
 q̄ aliqua possūt esse idē dupliciter
 vel in respectu vel formalr. ¶ **Sed**
 contra quia forma est substantiale
 in eo cuius est forma: sed actio est
 forma agentis. vnde per actionem
 est formaliter agens vt p3. ¶ **Itē**
 si actio sit in patiente tunc sequit̃
 q̄ idem sit terminus et fundamen-
 tum eiusdem respectus q̄ est incon-
 ueniens et impossibile. ¶ **Item** ois
 forma denominat suū subiectum
 sed actio secundum ipsum est in pa-
 tiente subiectiue: ergo patiens est
 formaliter agens per illud idem p̄
 q̄ agens erat agens q̄ est inconue-

niēs. **E**t ideo dico q̄ actio vt di-
cit precise respectum agentis p̄ q̄
agens & formaliter agens est sub-
iectiue in agente: vnde ratio predi-
cta viget valde. Si vero actio di-
cat illud absolutum q̄ remanet in
patiente causatum ab agente: tūc
actio est in patiente subiectiue. vnde
de arist. dicit expresse q̄ motus ē in
patiente seu mobile. Et quia actō
& passio in sunt motui. Et quo ap-
te patet per eum q̄ isti oppositi re-
spectus & res ad quī sit per motus
sunt in eodem subiecto. s. mobili
cui aperte contradicit ratio vt sup̄
patuit. **N**ota q̄ arist. ponit in
isto caplo de motu quattuor dicta
memorie digna. **P**rimum est q̄
motus est actus in perfectus. Tū
quia illud est imperfectum cui⁹ esse
est imperfectum &c. Tum quia n̄
est purus actus nec pura potentia
ergo aliquod mixtum. s. actus cum
potentia: propter q̄ de difficili pos-
sumus accipere quid sit quia modi-
cum habet de entitate. **S**ecundo
dicit q̄ agens naturale agit p̄ con-
tactum. Sed instatur quia Sol
agit naturaliter in ista inferiora &
tamen non per contactum. Vi-
ritur q̄ licet non agat per conta-
ctum superficiē agit tamen percō-
tactum virtutis. **T**ertio dicit q̄
agens p̄bificū agendo patitur: vt
pater de igne qui aliquando extin-
guitur a lignis viridibus. Sed
instatur quia sol est agens p̄bificū
& tamen non patitur ab istis infe-
rioribus. Dicitur q̄ assumptum
intelligitur de his que agunt per
contactum extremorū qualia sunt
ista inferiora. Sed instatur quia
si agens p̄bificū patiēdo agat tūc
iterū primū agens patiēdo agat
& reuerso: & sic in infinitum q̄
re solutionem. **Q**uartum di-

ctum est q̄ agens p̄bificū agit per
formam: siue illa sit quid. i. substā-
tia: aut quātitas: aut qualitas. Et
quo innuit aperte q̄ quantitas sit
forma actiua sicut & qualitas q̄
si ita est tunc quantitas erit ēs ab-
solutum cuius contrarium quidā
dicunt.

Quoniam autē de natura &c.

Hic agens de infinito primo
bat q̄ ad naturalem perinet con-
sideratio de infinito. Tum quia
qui considerat subiectum conside-
rat & passiones: sed naturalis con-
siderat subiectum infiniti. s. tēpus
& motum & magnitudines. Tum
quia omnes qui rationabiliter lo-
cuti sunt de natura locuti sunt de
infinito. **R**ationabiliter autē p̄-
bat q̄ si esset dare infinitum esset
principium. Tum quia omne q̄
est: aut est principium: aut princi-
piatum. sed infinitum: nō est princi-
piatum. quia sic haberet princi-
pium: & si principium haberet: &
finē q̄ est inconueniens.

Primū igitur determinādū ē.

Hic distinguitur de infinito. d.
q̄ infinitum dicitur quinq; modis.
Primo quia nullam habet quā-
titatem. nec finitam nec infinitam.
Secundo infinitum dicitur q̄ i-
possibile ē pertransiri vt lineam in-
finitam vel spatium infinitū. **T**er-
tio dicitur infinitum q̄ difficile vt
impossibile est quantum ad alterā
partem per transire vt via longis-
sima vt maris profunditas dicitur
infinita: quia impossibile est nobis
aut difficile per transire. **Q**uar-
to dicitur infinitum secūdū appo-
sitionem vt numerus. **Q**uinto
secundum diuisionem vt linea est
diuisibilis in infinitum.

Quoniam Aristoteles dicit:

Separatū igitur infinitum esse.

Hic probat q̄ impossibile est dare infinitū separatū a singularibus sicut posuit Plato q̄ primo probatur dupliciter quia non possit esse substantia. Tum quia infinitum q̄ querimus est diuisibile: sed substantia est indiuisibilis: q̄ hoc est propriū q̄ntitatis. Tum quia diuisibilis in plures partes q̄ libet pars esse infinita: sicut quilibet pars aeris est aer: sed hoc est inconueniens quia tunc essent plura infinita.

Amplius aut quō contingit.

Hic probat q̄ illud infinitum n̄ possit esse accidens. Dicitur tūz q̄ illud infinitum q̄ ipsi ponunt est principium substantiarum q̄ repugnat accidenti. Tum quia accidens a substantia separari non potest. Tum igitur illud infinitum n̄ possit esse neq̄ substantia neq̄ accidens ergo nullo modo erit possibile. propter q̄ dicit q̄ pitagorici et platonici frustra contendunt de isto. formaliter autē. Hic probat duas rationes logicales q̄ nullo modo sit dare infinitum in actu sensibili seu naturali. Tum quia omne quod terminatur vna superficie vel multis non est infinitum: sed omne corpus terminatur vna superficie: vt sphericum vel multis vt quadratum. Item q̄ nec i q̄ntitate discreta sit infinitum. premitte autem q̄ numerus dicitur dupliciter. vno modo dicitur numerus de rebus numeratis. Alio modo de ratione formali ipsius numeri: quo numeramus: et inde arguit.

Omnis numerus est numerabilis sed omne quod est numerabile est pertransibile. pertransibile autem infinitum esse non potest. iuxta illud infinitum pertransiri non pōt. cr

go numerus qualitercūq̄ sumatur non erit infinitus.

Philice autem magis.

Hic probat per rationes philosophicas q̄ nullo modo sit dare corpus sensibile infinitum in actu: et probat hoc quinque rationibus. Primo per rationem sumptam a corpore composito sic. si aliqd corpus compositum esset infinitum: hoc esset vno de quattuor modis. aut vnum elementum esset infinitum et tria finita: aut tria infinita et vnum finitum: aut duo infinita et duo finita: aut oia infinita. prima tria stare non possunt. Tum quia illud quod esse infinitū consumeret aliud et in se conuerteret. quod non videmus in natura. Tūz quia in elementis que sunt composita debet esse omnimoda concordia vt tantū sit de vno quantum de alio: Alias vincens elementum corrūperet aliud. et nūq̄ cōmanerēt fil. cuius contrariū videm⁹ nec quartū stare pōt q̄ si omnia elementa essent infinita essent quattuor infinita: quod esse non pōt. Item omnia elementa terminantur suis superficiebus non igitur infinita esse possunt.

Vnum et simplex.

Hic probat idem per rationem assumptam a corpore simplici: q̄ omnis motus est a contrario in contrarium. Si ergo aliquod corpus simplex esset infinitum: quod esset principium nature vt quidam dixerunt tunc illud consumeret omnia propter sui contrarietatem. Itē q̄ non sit dare corpus simplex preter quattuor elementa vt quidā dixerunt probatur. quia oē cōpositū resoluitur in ea ex quibus cōponit sed nos non videmus q̄ aliqd elementū resoluitur in colerā ergo nō est.

Quod autem impossibile.

Hic probatur per rationem sumptam a corpore homogeneo seu similitum partium quod non sit dare infinitum premitit autem duas suppositiones: quarum prima est quod omne corpus sensibile habet determinatum locum a natura in quo quiescit si sit extra illum locum. Secundo supponit quod idem sit locus totius elementi: ut terre et unius globi: et ignis et unius sintille. Inde arguitur sic. Si aliquid corpus simplex esset infinitum nulla eius pars moueretur: aut semper moueretur. probatur quia illud quod est in loco proprio moueri non potest. sed pars semper est in loco proprio: quia in loco totius: qui est locus partis per secundam suppositionem. ergo moueri non potest. Si dicas quod mouetur quia locum determinatum non habet in toto tunc semper mouebitur quia omne naturale extra locum determinatum mouetur nec quiescere potest.

Si autem dissimile.

Probat per rationem sumptam a corpore etherogeneo seu dissimilium partium quod non sit infinitum dupliciter. Tum quia si suppositum uniuersum esset unum corpus infinitum dissimilium partium tunc ipsum uniuersum non esset unum nisi per contactum istorum diuersorum. quod est inconueniens: quia uniuersum oportet esse unum secundum ordinem. nam secundum contactum in infinito unitas ordinis esse non potest cum ibi non sit ordo neque prius neque posterius. Tum quia iste dissimiles partes infinite habent loca infinita: quod est falsum quia non sunt nisi duo loca. scilicet sursum et deorsum: et cum hoc esset plura infinita: quod est

se non potest. Item illud quod potest equari alicui infinitum esse non potest quia in finitum nulli equale est. Sed omne corpus quod est in loco equatur suo loco: et e converso. ergo. Item sunt clare loca. scilicet sursum deorsum ante retro: dextrum sinistrum. sed omnia ista sunt finita. ergo impossibile est corpora contenta ab his esse infinita.

Quo autem manifestum est.

Probat idem per naturam grauius et leuiter que sunt passionibus corporis sensibilis sic si esset dare aliquid corpus infinitum hoc esset uno de quattuor modis: aut esset graue tantum: aut leue tantum: aut utrumque simul: aut partim graue et partim leue. Sed primum stare non potest: quia si graue tantum tunc locus sursum esset vacuus. nec leue tantum quia tunc locus deorsum esset vacuus: nec utrumque simul: quia tunc moueretur simul duobus modis contrariis. nec partim sic et partim aliter: quia sequeretur inconueniens sepe dictum. scilicet quod tunc essent duo infinita. et his rationibus probat aristoteles quod nullo modo sit infinitum actu.

Quod quidem igitur actu.

Dilecto autem quod non est dare infinitum in actu probatur per potestatem. Tum quia non est dare infinitum in actu puro: nec potest negari per multa inconuenientia que sequuntur ad utrumque partem. ergo oportet dare quod partim habet esse et partim non esse et hoc est esse in potentia. Tum quia mathematici dicunt lineam posse diuidi in infinitum. ergo oportet poni infinitum in potentia. Sed non tamen ut dicit aristoteles quod potentia est duplex una que reducitur ad actum purum ut es ad statum alia que ad actum mixtum cum potentia sicut dies et actio dant actum cum potentia permixtum.

Omnino quidem.

Hic cōperat oia īfinita cōtinua
sub cōueniētiā dicēs q̄ oia īfinita
cōtinua cōueniūt i hoc q̄ īfinituz
reperitur i eis sumēdo vnū p̄ aliud
nō replicādo idē: tñ īfinitū i pma
nētib⁹ dr̄t ab īfinito i successiuis qz
īfinitū i pmanētib⁹ pmanz q̄tum
ad illō qd̄ acceptū ē: s3 īfinitū i suc
cessiuis tran sit ⁊ corrupitur.

Qd̄ alit̄ est secūdu appositōez

**Hic cōpat īfinitū fm apposi
tione ad īfinitū fm diuisione** di
cens q̄ quoddāmo sūt idē: qz sicut
ex parte diuisionis ē abire i īfini
tū sic ex pte appositōis ē abire i
īfinitū dr̄nt tñ primo sicut cā ⁊ ef
fectus. Itē sō dr̄nt i hoc q̄ fm
appositōne nō ē ex cellere oēs q̄
ritatē determinatā: Tū qz si sic ef
fet cū omne q̄ maius ē oi quātita
te determiata sit īfinitū actu seq̄re
tur q̄ esset dare īfinitū actu. Tū
qz si sic esset eēt aut̄ dare q̄ritatē
maiorē celo: quod ē incōueniens.
Sed fm diuisione est alr. non enīz
est dare aliquā quantitatē ita mo
dicā qua nō sit dare minorē qz nū
quam ē deuenire ad indiuisibile

Accidit autem contrarium.

**Hic diffinit īfinitū fm opinio
ne propriā dicēs q̄ īfinitū fm q̄
ritatē est cui⁹ quantitatē accipien
tibus semp est aliquid extra accipe
re vn̄ certū ē q̄ ex illō qd̄ acceptū
ē de diuisione cōtinui aliqd accipien
dū ē: qz i q̄libz pte remāet diuisibi
le i īfinitū ita de tpe ⁊ motu. S3
istat qz atiq diffinierūt īfinitū eo
vt ipe dicit. Dixerūt. n. īfinitū ē ex
qd̄ n̄ ē accipe. Rndz aris. q̄ ista
diffi⁹ n̄ ē bona qz ita bñ dr̄ de p̄rio
īfinitū. s. de finito sicut d̄ īfinito: qz
totū ē ex qd̄ n̄ ē. Qd̄ ā totū sit fi
nit pūbat qz totū ⁊ p̄fēm sūt idē s3
oē p̄fēm h3 finē ⁊ terminū: ergo to
tū h3 finē ⁊ terminū q̄ ē maior.**

Qd̄ alit̄ q̄ vnum indiuisibile.

**Hic cōpat īfinitū icōtinuis ad fi
nitū i discretis p̄rio. d. q̄ i numeris
n̄ ē abire i īfinitū p viā diuisionis: qz
si pponit̄ ex indiuisibilib⁹ s3 ex diuisi
bilib⁹. sō īfinitū i cōtinuis ⁊ dis
cretis dr̄nt qz si idiscretis ē abire i
finitū s3 appōnez: qd̄ ē qz diuisio
cōtinui ex q̄ catur tēdit i īfinitū: s3
i cōtinuis n̄ ē abire i īfinitū fm ap
positōez: qz tadē ē dar vnā magnā
q̄ritatē q̄ n̄ ē dar maiorē vt dcmē**

Infinita autē in magnitudine

**Hic i p̄tib⁹ assignatis ponit .iiij.
notabilia p ordinē. Prīmū ē q̄**
diuisio sit dupl̄r vnōmō s3 ptes eius
dē p̄portiois appllatur. n. ptes ei⁹
dē p̄portiois qñ ptes posterioris di
uisionis se hñt ad suū totū sicut ptes
prioris diuisionis se hñt ad suū: vt si
ps p̄ia accepta se h3 i .iiij. pte ad
suū totū q̄ sic se hēat ps diuisionis se
vt si cāne sūmat .iiij. ps ⁊ istius ter
tie ptis alia .iiij. ps ⁊ sic i īfinitum
sō mō sit diuisio p ptes eiusdē ma
gnitudinis vt si p ptes posterioris di
uisionis sint eq̄les p̄ie ptis: vt si cā
ne sūmat .iiij. ps: ⁊ itex eiusdē cāne
iiij. ps tadē cōsumit totū. iō dic̄ q̄
s3 primū mōs diuisionis ē abire i īfī
nitū: sed fm fm non.

Secundum vero rationem.

**Hic reddit rōez q̄ p viā diuisionis est
abire i īfinitū ⁊ nō p viā appōnis
di. q̄ ista ē cā: qz p viā diuisionis itur
ad māz vt mā ē cā diuisionis s3 mā h3
rōez īfiniti ⁊ cōtinui: ergo p viā di
uisionis itur i īfinitū. S3 i appōne
itur ad formā vt forma ē cā appō
nis: s3 forma ē cā finitatis ergo in
appositōne habetur status.**

Non remouet autem.

**Hic dat vnū documētū di. q̄ l3 nār
dicat q̄ nō ē dare lineā augmēta
bilem in īfinitum hoc nō contra
dicit geometre: qui supponit totū**

oppositum. Tunc quia geometra non
supponit lineam in infinitum quia
eam sic daret actu. Sed ut de ea su-
mens quantum indiget sentiat adi-
scit. Tum quia non indiget infini-
to quia per paruas lineas eque bene
ostendit propositum sicut per magnas.
Quoniam autem sunt omne et cetera.

Hic ostendit ad quod genus esse
reducitur infinitum. et dicitur quod re-
ducit ad genus esse materialis. tum
quia ratio formalis infiniti est pri-
uatio. scilicet finis: sed materia est subiectum
privationis: ergo materia est causa
quare infinitum sit finitum. subiectum
infinitatis est corpus sensibile dicitur
aristoteles. sed quo est ipsa materia non
enim dicitur commune. corpus naturale
est infinitum quia formatum sed
quia materialium. Tum quia rationes
que loquuntur de infinito dicunt ipsam
materiam esse causam infinitatis.
Vel quod si sit causa sit materia.

Et infertur quod infinitum dicitur per
prius et per posterius de continuo
in magnitudinibus et motu et tempore.
Incipit. iij. lib. phi.

Similiter autem necesse est
de loco dicere. Iste est
quartus liber philosophie si quis
habet tria capita. in quo
primo agit de loco. In secundo
de vacuo. In tertio de tempore. Post
hec autem hic distinguit modos essen-
di dicens quod sunt octo. primus ut
quando aliquid est in alio: ut pars
in toto. Secundus econuerso. Tertius
qui inferimus in superiori. Quartus
econuerso: et cum aliquid est in alio ut
diffinitio indiffinito. Quintus est ut
cum aliquid est in alio ut forma in
materia: siue sit naturalis siue ac-
cidentalis. Sextus cum effectus est
in sua causa efficiente ut rex in regno.

Septimus cum aliquid est in suo fine.
Octauus est et potissimus cum aliquid
est in alio ut in loco seu continente
Dubitabit autem.

Hic monet quoniam si aliquid potest
esse in se ipso et dicitur quod sic. Totum
enim potest esse per accidens in se ipso
et probatur sic: illud quod conuenit
partibus per se conuenit toti per ac-
cidens: ut scire conuenit per se in-
tellectui et esse album per se conue-
nit superficier totum vere per accidens
Dicitur enim homo sciens et al-
bus sed esse in toto conuenit parti-
bus per se: ergo ista denotatio esse
in toto conuenit toti per acciden-
tum quia per partes. et infertur quod per
non est in se ipso per accidens.

Neque igitur inductio.

Hic comperat hunc modum essendi
in se ipso ad octo supra ad-
iecta ubi ostendit quod sunt aliqui predi-
ctorum modorum non est in se ipso per se
et probat dupliciter primo inducti-
ue: quia per hoc quod partes sunt in to-
to idem non est in se ipso per se et econ-
uerso. ergo et econuerso. nec quod inferius est in
superiori idem est in se ipso ergo.

Secunda ratio si idem esset in se ipso
per se tunc idem haberet duas rationes
oppositas. scilicet illius in quo aliquid
est et illius quod est in alio. idem
haberet rationem continentis et continen-
tis ut amphore et vini quod est inconue-
niens. Et infertur quod licet aliquid diceretur
esse in se ipso per accidens secundum
aliquem predictorum modorum non ta-
men potest hoc dici quantum ad octauum
scilicet quod idem sit in se ipso tanquam
in loco per accidens. cuius ratio est
quia tunc duo composita essent in eodem loco.
Quod autem formale et cetera.

Hic ponit sex suppositiones de loco:
que valent ad diffinitionem eius.
Prima est quod locus continet locum

De 8 modis

catum. Secunda q locus n̄ est
ipius locati. Tertia est q locus ē
equalis ipsi locato nec excedit nec
excedit. Quarta est q locus nū-
q̄ deficit locato. Quinta ē q lo-
cus diuiditur in sursum ⁊ deorsum.
Sexta vnūquodq̄ fertur in suum
locū ⁊ in illo q̄scit q̄ sunt sursum ⁊
deorsum.

Prīmū quidē oꝝ intelligere.

Hic ponit duo notabilia quorū
prīmū ē q motus localis ⁊ motus
augmentū ⁊ motus decrementi moue-
rūt intellectū phōꝝ ad tractandū
⁊ inuestigandū qd sit locus. Et h̄
enī q̄ quedā feruntur sursum ⁊ que-
dā deorsum moti sunt pbi quid sit
locus sursum ⁊ qd locus deorsum. Et
hoc. n. q̄ aliqua augmentatur ⁊ di-
minuitur locus ē maior vel minor
ex quo moti sunt ad inquirendū de
loco. **Secūm** notabile ē q̄ ea que
mouentur quedā mouent p se vt to-
tū quedā mouetur p accidēs ⁊ pnt
per se moueri vt clauus nauis mo-
uetur per accidēs: si vero euellatur
pōt moueri per se deorsum: quedā
mouentur p accidēs que nūq̄ p
se pnt moueri vt albedo. **Sz** ista-
tur quia albedo pōt per se moueri
motu corruptionis. Dicitur q̄ nō
negat aris. quin possit moueri p se
motu alterationis negat tñ q̄ pos-
sit moueri motu locali.

Quoniam autē dicimus.

Hic agens de diffinitione loci fm
opinionē propriā inuestigat pri-
mā partē sue diffinitionis: que est q̄
locus est ultimus terminus corpo-
ris abiētis rez: **Primo** probat q̄
sit tius q̄ certū est q̄ loc⁹ propri⁹
adequatus terminat ipm locatū er-
go locus ē tius. **Secūdo** probat q̄
sit terminus corporis cōtinentis.
dicēs cum q̄ terminatio corporis

cōtinentis eū sit eius sup̄ficies lo-
cato. Tū q̄ si locus esset tius loca-
ti tunc esset sbic in locato: qd est in
cōueniēs: q̄ tūc moueretur ad mo-
tū locati: quod est flin. videmus. n.
q̄ quedā mouentur quiescente loco
Sz instatur q̄ locus sit tius loca-
ti quia terminat ⁊ claudit locatū
Dicendū q̄ locus est terminus lo-
cantis intrinsece cum sit sup̄ficies
eius: ⁊ tius locati extrinsece cū ip̄
ambiat cōcluditur ergo q̄ locus ē
tius corporis cōtinentis.

Fere autem.

Hic probat idez q̄ supra p aliā
rōem ⁊ facit quandā distinctionē
famōsam apud antiquos: ⁊ ē q̄ lo-
cus aut est mā aut forma aut spa-
tiū forme: aut ipsa extremitas cor-
poris cōtinentis: sed non est mate-
ria tum q̄ materia est de substātia
locati locus vero non. Tū quia
materia cōtinetur locus vero cō-
tinet. Tum quia materia est in lo-
co cum sit pars locus vero non est
in loco: Tum quia ad locum mo-
bilia feruntur motu locali sed non
ad materiam. **Item** nō est forma

Tum quia forma est intrinseca lo-
cato: locus vero non. Tū q̄ ad for-
mam mouentur motu generationis
ad locum vero mouentur motu lo-
cali. **Item** q̄ locus non sit spaci-
um inter extrema corporis cōtinē-
tis probatur. vnde nullum est ibi
spacium vt dicit sed semper exēte
vno corpore vt aqua subintrat ali-
us corpus vt aer: vnde dato q̄ esset
ibi spacium non esset ibi locus. Et
probat dupliciter. Tum q̄ si es-
set inter ista duo extrema huiusmo-
di aliquod spacium in quo recipe-
retur contentam essent ibi infinita
loca actu: quod est impossibile. ⁊ p-
batur oīa quia sicut totum contē-
tum subintrat totum spatiū sic ps

post partē: sed ex parte cōtente sūt
infinite partes: ergo ex parte spa-
tij erunt infinita loca. ergo. **S**3 rō
aris. non valet quia per idem pro-
batur q̄ superficies nō sit locus cū
ex parte superficiē cor̄spondeāt
infinita loca claudētia singulas p-
tes corporis continentis. **D**icit
q̄ dfa est inter superficiem ⁊ spati-
um illud quia insuperficie non sūt
infinita loca nisi in potētia. q̄ qui-
dem loca infinita habent vnitatem
continuitatis: loca vero spaciij par-
tialia sunt infinita actu: qz cū nō
sit quātitas neqz corpus non pōt
habere aliquam continuitatem in-
ter partes suas: ergo pars a parte ⁊
omnes partes sunt diuise ⁊ segre-
gate actu: ⁊ per hīs quelibet pars
est locus actu: quod est propositū.
Tum qz si illud spacium esset loc⁹
sequerentur duo in conuenientia.
Primū q̄ locus moueretur. proba-
tio qz si vas mutetur ⁊ spaciū qd ē
inter ipm ⁊ vas: sed non mouetur
per accidens cum non sit pars va-
sis ergo perse ⁊ si per se mouebitur
per se erit in loco: quod est s̄m incō-
ueniens cum locus non sit in loco
per se cum igitur locus non sit ma-
teria aut forma aut spaciū. erit g⁹
extremitas corporis continentis.

Est autem sicut vas.

Hic inuestigat aliam particulā
diffinitionis que est q̄ locus est in-
mobilis ostēdit aut hoc narratiue
tantū duplr. primo ponit draz iter
locum ⁊ vas: ⁊ dicit q̄ vas est ali-
quod per se vt p3 in amphora: s3 lo-
cus est immobilis: ⁊ si mobilis hoc
est per accidens ad motū continen-

tis. **S**ecdo ostendit hoc per dictū
antiquorū quia antiqui dixerūt q̄
mediū mundi ⁊ circūferentia mūdi
q̄tū ad suum connerū maxime di-
citur locus propter immobilitatem
suam signū est ergo q̄ locus est im-
mobilis. Et quāuis hoc sit falsum
quantū ad vltimū dictū quia certū
q̄ circūferentia mundi. s. eclū mo-
uetur tamen suffragantur dca phi-
in hoc q̄ sentierunt locū immobilē

Quare bona.

Hic ostendit diffinitionē bñ datā
qz conuenit suis speciebus. s. loco
sursus ⁊ loco deorsum: vtrūqz enī
est terminus continēs ad ea q̄ mo-
uentur ad ista ⁊ in mobilia sunt qz
constat q̄ si talia loca mouerentur
⁊ locata: sed locata non mouentur
a locis suis proprijs. g⁹. Ex quo i-
fert vnam conclusionē: q̄ ex quo
locus continet q̄ nullo modo loc⁹
potest esse vacuū. Tum qz vacuū
non continet nec tangit sicut loc⁹
continē ⁊ tangit. dicit enī in q̄ fi-
nes. i. extrema loci ⁊ locati se tan-
gunt semper. Tum qz locus nūq̄
est sine locato: vacuum aut sine lo-
cato esse pōt.

Cui quidem corpori.

Hic distinguit de ipso esse i loco
dicens q̄ quedā sunt in loco s3 to-
tum. vt illa que habent extra se cō-
pus continens: vt terra aquam: aq̄
aerem quedam sunt in loco secun-
dum partes tantum vt ipsum vni-
uersum: quod extra se non habet
aliquod continens vt patet ⁊ pro-
batur. Illud est in loco secundum
partes tantum: quod secundū par-

tes mouentur sed vniuersum non mouetur nisi secundum partes: quorum quedam mouentur circulariter vt celum: quedam in rectis vt leuia: et graua ergo per partes tantum erit in loco.

Sic autem dictum est.

2. **Hic** ponit aliam distinctionem dicens quod quedam sunt in loco in actu vt totum: quedam in potentia vt partes de partibus est distinguendum quia quedam sunt continue et iste sunt in loco in potentia: quedam continue vt singuli lapides in caminis lapidum: et iste partes sunt tactu.

Alie autem per se.

3. **Hic** ponit aliam distinctionem dicens quod quedam sunt in loco per se vt que habent continens extra se vt terra aquam: et aqua aerem: alia per accidens vt anima et celum. Anima est in loco per accidens vt per partes: quia sibi inuicem continentur et infert quod celum nec aliquid corpus locans est locus secundum se totum sed secundum suam superficiem per quam tangit locatum.

Fertur ergo in suum.

Hic reddit rationem quare corpora naturalia feruntur in suum locum et est hoc propter conformitatem ipsius mobilis ad locum ad quem mouetur quia locatum et locus se habent sicut pars ad totum quia sicut totum continet partem sic locus locatum. Item locus se habet ad locatum sicut forma ad materiam et sicut actus ad poten-

tiam vt aer est locus aque et aqua est locus terre.

Capitulum de vacuo

De de autem modo philosophi.

E circa negocium de vacuo sciendum quod triplex fuit opinio: quidam dixerunt vacuum extra mundum separatum a mundo. Contra quia si extra mundum esset vacuum illud esset nobis manifestum in hoc mundo: et probatur dupliciter primo quod aer videtur aliquod vacuum vel nihil cum non sit visibilis: et tamen exprimitur ipsum aerem non esse vacuum: vt patet in vtre inflato. a quo sensibilibus sentimus exire aere.

Secundo quia si pisces maris essent se rei experiremur hoc et si non visu saltem tactu. Similiter et de vacuo si esset aliquid extra mundum experiremur hoc aliquo sensu.

Secunda opinio fuit quorundam dicentium vacuum esse inhibitorium corporibus veris vt aeris ignis et similibus.

Sed contra hoc instatur. Tum quia si vacuum sit causa motus secundum istos tunc non poterunt moueri nisi si leuia cum talia sint rara tantum et sic non erit nisi motus secundum sursum: Tum quia isti non poterunt dare causas quare graua mouentur cum in raribus sit vacuum.

Tertia opinio fuit dicentium vacuum omnes dimensiones separatum a corporibus sicut si sit vacuum infra amphoram vel aliquod aliud vas que sit dimensio separata a vase quod probant tripliciter.

Tum quia quando aliquid mouetur: aut mouetur in pleno aut in vacuo sed non potest in pleno quod duo corpo-

k iij

De Vacuo 35 opus.

2 opus.

3 opus.

ra essent in eodem. qđ est impossibi-
 le ergo mouetur in vacuo. Item
 qđ aliquid augmentatur aut ali-
 mentum intrat alitum aut vacuū
 non alitum nec partes aliri qđ tūc
 duo corpora essent in eodem ergo
 vacuum. Item quando aliquid
 condempnatur aut pars subintrat
 partem aut vacuum: non partes p-
 idem vt supra ergo vacuum. Solu-
tio dubiorū. prima ratio non valz
 quia mobile non mouetur nec in
 vacuo nec in pleno: sed partes spa-
 tij condēpsatur et cedūt ipsi mobi-
 li. Nec secundum valet quia ipm
 vacuum destruit augmentationem
 per quā probant intentum: quia si
 alimentum subintrat vacuū cum
 ipsum sit sepatum a partibus tunc
 partes non augmentantur ideo o3
 vt subintret alimentū omnes ptes
 quia quelibet pars anota. est aug-
 mentata. Nec sequeret quod dicūt
 qđ duo corpora sint i eodē loco qđ
 augmentatur locus sicut et partes
 augētur. Nec tertia ratio valz qđ
 condēpsatio non fit per subintra-
 ctionē partis et partē sed per exala-
 tionem aeris inclusi in aqua. S3
 notandū qđ quādo fit generatio et
 condēpsatio in rarū vt ex aqua i-
 gere3 non fit hoc per exalationem
 vel subintractionē alicui3 sed per
 hoc qđ materia crās sub vno cōtra-
 riorū est in potentia ad reliquū.
Quod nullo modo fit vacuū pro-
 batur multipl3 primo qđ si esset va-
 cuū tunc nō moueretur fm locū: p-
 batur 2ia. Tum qđ omne qđ mo-
 uetur aut mouetur sursum aut deorsū
 sum. sed ista non sūt i vacuo ergo
 nō mouetur aut sursum aut deorsū
 qđ est inconueniēs sic ergo periret
 ois motus nālis. Tum qđ qđ pro-
 iecta mouentur semper tangun-
 tur ab aliquo ipellente vt aere im-

pellente aer enī in pulsus a proie-
 cto mouetur et mouet ipm proiectū
 continue: sed hoc nō pōt dari i va-
 cuo ergo rē. et sic periret ois motus
 violentus. Item si aliqd mouet
 in vacuo vt isti dnt cū non sit assi-
 gnare cām qđ melius mouentur ad
 vnā partē qđ ad alia3 tunc mo-
 uebuntur ad oēm partē in differē-
 ter: et cum non sit assignare causa3
 quietis mouebūtur i infinitū et cū
 non sit assignare causa motus ge-
 scnt continue que omnia sunt im-
 possibilia. Item si aliquod pro-
 iectum proieciatur habens figurā3
 latam ex vna parte et ex alia acu-
 tam. si proieciatur scdm figurā
 latam statim conuertetur in figu-
 ram acutam: quod nō erat nisi qđ
 medium melius cederet acuto qđ la-
 to: sed hoc non potest dari i vacuo
 quia ipm cedit indifferenter omni
 figure. Item que est proportio
 spacij ad spatium in dēpsitate et
 raritate eadem est motuū in tpe s3
 spacij vacui ad spatium plēnū nul-
 la est proportio: qđ entis ad nō ēs
 nulla est proportio: ergo nec motus
 factus in pleno habet proportio-
 nē ad motum factum i vacuo nec
 tps mensurans istum motu3 quod
 est incōueniens: qđ cōtraria eiusdē
 generis pportionātur. Ita si duo
 mobilia quoz vnum sit grauius al-
 tero moueantur certum est qđ gra-
 uius fortius mouetur sed hoc non
 ē nisi qđ forti3 findit mediū qđ mi-
 nus graue quod non potest dari in
 vacuo: quia cū equaliter cedat ma-
 gis graui et minus graui equaliter
 mouebuntur. quod ē cōtra sensu3.
Item cū motus fiat i timior p-
 pter aliqualem resistētiā mediij cū
 in vacuo nulla sit resistētia fiet.
 in ystanti. Quidam dixerunt va-
 cuū cā3 dēpsitatu et raritatis dice-

qđ nō fit vacuum:

bant enim q̄ quando fit rarefactio
dimittunt p̄prium situm alique p̄
tes seu locum ⁊ extenduntur vltra
⁊ sic fit rarum. 2° accidit indem
p̄sitate q̄n enim aliquid condemp
satur tunc partes extense redeunt
ad proprium situm. 3° S3 cōtra q̄
vacuu3 non sit causa raritatis p̄e
mictit tamen vnam suppositionez
q̄ vna est materia sub calido ⁊ fri
gido de albatone ⁊ denigrationez
⁊ hoc prouenit non per aliquid ex
trinsecus adueniens vel ab intus e
riens sed p̄ hoc q̄ materia eris sub
vno contrario est in potentia ad
reliquum. inde arguitur sic. Eade3
materia est numero sub magnitudi
ne ⁊ paritate successine s3 hoc nō
est p̄ aliquid extrinsecus adueniens
sed rarum ⁊ dempsu3 sunt sicut ma
gnum ⁊ paruum. dempsum eni3 ha
bet rationem parui. rarum rationē
magni. ergo rarū erit rarum non p̄
aliquid eriens sed p̄ hoc q̄ materia
eris actu sub forma dempsitatis ē
in potentia ad formam raritatis. ⁊
2°. Item si vacuum est causa ra
ritatis: cum quelibet ps rari sit ra
ra sicut calidi calida tunc vacuum
erit in omni parte ⁊ totum erit va
cuum ⁊ sic nihil: quod est inconue
niens. Et infert q̄ rarū densum co
municatur inter durum ⁊ rarum le
ue ⁊ molle. ⁊ hec de vacuo.

De tempore

Conueniēs est aggredi de t̄p̄
Primo queritur an sit tempus Et
probat q̄ non sic. Illud non est
cuius partes non sunt: Sed partes
temporis non sunt. s. p̄m ⁊ futurū
tempus etiam finitu3 vt dicit Ari.
⁊ semper acceptum componitur ex
his. Item ad hoc q̄ aliquod to
tam sit oportet q̄ alique eius par
tes sint final in actu: sed partes tē

poris non sunt huius huiusmodi:
ergo tempus non est. Ad hoc res
pondet Ari. q̄ partes temporis nō
sunt simul sed successiue vna post a
lia3 sicut partes motus. vnde argu
menta non tenent nisi in permanē
tibus. Secundo queritur vtrum
sit idem ystans in toto tempore an
sint plura instantia sibi inuice3 suc
cedencia. Et probatur q̄ non sint
plura instantia succedencia: qz aut
p̄imum corrumperetur aduenien
te secundo aut non sed permaneret
sed permanere non potest quia tūc
essent duo contraria simul: quod est
impossibile sicut impossibile est duo
tempora esse simul vt prima3 ⁊ ter
cia: ergo oportet vt corrumperetur
sed non potest quia aut corruppe
retur in se aut in alio. in se non po
test: quia in mensurando suum cor
rumpi esset ⁊ in quantum corrup
peretur non esset: ⁊ sic esset ⁊ non es
set simul: nec potest in alio corrup
pi quia aut in preterito aut infutu
ro: sed in preterito non potest: quia
tunc prius corrumperetur quam es
set nec in futuro quia aut in conti
nuo aut in discreto. sed in continuo
non potest: quia instans non conti
nuatur nec contiguatur in instan
ti: Nec in discreto qz inter duo ta
lia instantia est dare medium: ⁊ in
hoc tempore sunt infinita instan
tia cum quibus simul esset: quod est
contra predicta. Dictum est eni3
q̄ non sunt instantia fil. ergo non
est dare multa instantia sibi succe
dencia ⁊ sic erit idem instans in to
to tempore. Contra omne finitū
finitur multis terminis: ⁊ sic mul
tis instantibus. Item si idem in
stans esset in toto tempore tunc il
la que fuerunt in millesimo anno
non essent priora illis que sunt mo
do cum mensurentur eodem instan

ti. Ad secundum in oppositum dicitur q. instans vno modo idem ē in toto tempore et alio modo diuersum: est enim idem subiecto differt autem secundum prius et posterius dicit Aristot. et hoc probat sic Ari. Sicut se habet tempus ad motum sic motus ad mobile: sed tempus habet suam unitatem a motu: et motus a mobili. ergo habebit suam unitatem a mobili. sed mobile est idem subiecto in toto motu differt tamen ratione quia secundum prius et posterius ergo erit idem subiecto in toto tempore differt tamen secundum prius et posterius.

Quid autem est tempus.

Hic ponit unam definitionem temporis datam ab antiquis que est q. tempus est motus circularis.

Contra quia plures sunt motus circularis: et tamen non est nisi unum tempus. Item quilibet pars temporis est tempus et tamen quilibet pars circularis motus non est circularis. Item motus est velox vel tardus et non tempus quia velox mensuratur tempore sed tempus non mensuratur tempore. quia si sic esset processus in infinitum ergo tempus non est velox: Ex quo inferitur principalis q. q. motus non est tempus. Post hec diffinit tempus secundum opinionem propriam sic tempus est numerus motus secundum prius et posterius. Et hoc probatur dupliciter. Primo sic. Illud est numerus motus quo determinamus et significamus prius et posterius de motu: sed tempus est huiusmodi ergo et c. Minor probatur sic q. significamus duo instantia unius sicut prius reliquum sicut posterius: tunc inter ista duo instantia significamus tempus et motum sic

q. per prius in tempore significamus posterius in motu numeramus et q. per prius in motu numeramus posterius in tempore significamus quando vero non significamus instantia dico sicut dictum est sed tantum unum vel duo sicut unum nec tempus nec motus habemus: igitur q. tempus est numerus motus.

Item illud ē numerus in quo indicamus plus vel minus sed tempus est huiusmodi respectu motus: ergo est numerus motus. Post hec comperat Aristotiles. instans ad tempus quadrupliciter. Primo sicut mobile ad motum. quia sicut unum non potest esse sine reliquo. sic nec instans sine tempore et e contrario: probatur dupliciter.

Primo quia sicut se habent numerata sic et numerus: s. mobile et motus sunt sicut numerata per instans et tempus. quia instans ut dicit numerat et mensurat mobile et tempus numerat motum: ergo sicut motus non est sine mobili et e contrario sic et tempus sine instanti et c. Item terminus non potest concipi sine terminante et e contrario: et in multo minus esse cum sint relativa sed instans et terminus sunt sicut terminans et terminatum. ergo unum non erit sine reliquo. Item comperat secundo instans ad tempus sicut unitas ad numerum quoniam sicut unitas distinguit numerum a numero ut quinarium a quaternario sic instans distinguit preteritum a futuro: s. differunt in hoc quia unitas non continuat numeros cum sint distincti instans vero continuat preteritum et futurum. Item tercio operatur instans ad tempus sicut punctus ad lineam: conveniunt enim in hoc q. utrumque continuat et distinguit utendo vno ut duobus: sed differunt in hoc q. punctus

q. 135 m. e. motus circularis.

Diffinit tempus.

permanet instans vero fluit : quod est quia alteru³ terminat permanē-
tiam vt punctus alterum corrumpē-
tiam vt instans Et infert ibide³ q^d
motus mensuratur a tempore non
inquantum tempus : cum non ter-
minatur per vnum instans sed inqst
tum per duo instantia : quoru³ vnū
est sicut prius reliquū sicut poste-
rius ergo tē. ¶ Quarto comperat⁴
instans ad tempus sicut motus cō-
paratur ad motum quem diuidit :
dicit enim q^d sicut motum non est
motus nec pars eius sic nec punc-
tus est linea nec pars eius sic etiā
instans non est tempus nec pars ei-
us Et infert q^d licet instans sit ter-
minus temporis et numerus mobi-
lis tamen accidit sibi ratio termini
quia spēcialiter ratio numeri est si-
bi essentialis quia comunior vnde
est q^d instās mēsurat mobilia sicut
numerus senarius est idē sex lapi-
dibus et sex hominibus ¶ Postquāz
comparauit instans ad tempus cō-
paratur motum ad tempus dicens
q^d vnum non est sine reliquo tūz qz
numeratum non est sine numero cū
sint respectiua sed motus et tempus
sunt sicut numerus et numeratum :
ergo tempus non est sine motu et e
contrario. Item tempus non cō-
prehenditur sine motu. ergo multo
minus potest esse sine motu. Quod
autem non possit tempus compre-
hendi sine motu probat per fabulā
Quidam insardo diu dormierunt
ita q^d ex pgefacti non auerterunt d
tempore sue dormicionis quia non
auerterunt de motu Ex quo patet
q^d tempus non intelligitur sine mo-
tu. ¶ Postea comparat tempus ad
motum et magnitudinem dicens q^d
tempus habet suam continuitate³
et unitatē et prius et posterius a mo-
tu et magnitudine. Item secun-

do comperat tempus motum dicēs
ad litteram q^d prius et posterius i
tempore et prius et posterius in mo-
tu sunt idē subiecto differunt ta-
men secundam esse idēst secundum
ratione³ formale³. Et quando nos
sentimus sensu comuni prius et po-
sterius in motu tūc dicimus fieri tē-
pus. ¶ Post h^{oc} ponit aliquas pro-
prietates temporis : quarum prima
est ista q^d in tempore est reperire mi-
nimum vno modo et in alio modo nō
¶ Minimum in tempore est inquan-
tum tempus ē mēsurā alicuius vni-
tatis indiuisibilis ex ipotasy tunc
tps mensurans gradu³ est indiuisi-
bile sed inqstūz est continuūz est di-
uisibile in infinitum et non habet
minimum sicut vncia est minimūz
indiuisibile inqstūz ponclius est. ta-
men est diuisibile inqstūm etinuū.

Secunda proprietas q^d tempus
dicitur longum vel breue inquantū
continuum est sed dicitur multum
vel paucum inqstūz numerus est nō
tamen dicitur velox vel tardus.

Tercia proprietas est q^d tempus
dicitur idē et diuersūz idēptitas
conuenit ei inquantum vnde idē
est numerus. x. hominum et x. equo-
rum diuersitas prioris et postero-
ris accidit ei p^{er} istā tanea quoz vnū
ē sicut prius et reliquū sicut postero-
rius : et ista diuersitas prioris et poste-
rioris accidit ei ex motu et magni-
tudine. Quarta pprietas est q^d
circulus est in tempore sicut in mo-
tu celi fluit enim pens ver estas au-
ptunus. Et iterum reddit idez cir-
culus. Quinta proprietas est q^d
tempus mensuratur motu sed per
accidens probatur. qz numerata d
terminant et finiunt suum nume-
rum. vt si quero a forte quid est nu-
merus qnari⁹ oūdet mibi qnqz digi-
tos sic q^d p^{er} numerata deuenimus

Proprietates tps.

in cognitionem numeri. Similiter
est in tempore q per motum deue-
nit in cognitionem temporis dici-
mus eni q qz motus ē long⁹ in mē-
se madij ideo sūt magni dies ⁊ ma-
gni dies qz magnus motus. Itē
sicut se habet motus ad magnitudi-
nem seu spatium sic tempus ad mo-
tum sed magnitudo mensurat mo-
tu dicimus enim q si motus est ma-
gnus ⁊ spatium magnum similiter
⁊ in tempore. ¶ Post h: c querit q
sunt illa que sunt in tempore: ⁊ qd
est esse in tempore primo tamen de
motu inuestigat quid est ipsum esse
in tempore: ⁊ dicitur q motum esse
in tempore est motum ⁊ esse ipsius
motus a tempore mensurari ⁊ nu-
merari. Modus mensurandi est
iste. Primo vna pars temporis mē-
surat vnam partem motus ⁊ per il-
lam partem motus totus mensura-
tur vt verbi gratia quatuor hore
mensurant motum diurnum firma-
menti semel ⁊ sic in toto motu.
¶ Quod sempiterna non sint in tpe
probat dupliciter qz illa que sūt
in tempore excelluntur a tempore:
sed sempiterna non sunt huiusmōi
sz erūt tempore ergo sempiterna nō
sunt in tempore. ex maiori infert o-
clusionē 3. ⁊ est q ex quo tempus ex-
cedit illa que sunt in tēpore oportet
q talia sint corruptibilia ⁊ pacian-
tur in tempore. quod probat p cōe-
dictum consuetum dicere q omnia
in tpe tabescunt ⁊ euanescent: ⁊ qd
tempus est causa obliuionis ⁊ non
doctrinē nec inuolutionis nec ali-
cuius q sempiterna non sint in tē-
pore probatur iterum quia que sunt
in tempore paciuntur: sed sempiter-
na non paciuntur a tempore vt pa-
tet in celo ⁊ in intelligencijs. ergo
rē. ¶ Item immobilia ⁊ iniquiesci-
bilia non numerantur tempore qz

talia non habent prius neque po-
sterius. ergo rē. Maior probatur
dupliciter. Primo enim in motu ⁊
quiete. ita enim sunt quia numerā-
tur ab isto sicut quies per accidens
numeratur quia per motum tāqz p
habitu cuius est priuatio cui ad-
dit q non esse immobile est qui sci-
bile sed q non mouetur actu potest
tamen moueri ⁊ est appropinquatum
moueri. Secundo quia talia nu-
merantur a tempore in quantum
mouentur vel quiescunt. ⁊ ideo sūt
in tempore numerat enim tempus
talia in quantum sunt continua nō
dico continuitate diuisionis sz con-
tinua trinitate motus cuiusmōi
est substantia Item non entia non
sunt in tempore quia que sunt in tē-
pore aut mouentur vel quiescunt vt
sunt apta nata ad ista sed non en-
tia nec moueri nec quiescere pnt nec
actu nec potencia. Ultimo probat
q generabilia ⁊ corruptibilia sūt i
tpe. pbat qz illa sunt in tpe que ex-
cellūt a tpe. talia sunt huiusmōi g.
¶ Post hec ostendit qualiter instans
ipsus ⁊ multi termini se hēant ad
tps. ⁊ dicit q ipsus instans hz du-
as condiciones vna qz p quaz diui-
dit. diuidit. n. in qtuor est finis pre-
teriti ⁊ incipit futuri. ⁊ tunc habz
diuersa esse formalia. Secundo
tinuat ⁊ hz idē esse formale ⁊ ē idē
sbtō. Secundo accipit ipsū nunc
p tpe pto vel futuro propinquo ip-
si instanti iuxta q dicit Magister
legit. ⁊ magister legz nūc. ⁊ isto mo-
do summitur improprie quia non
summitur indiuisibiliter. ¶ Secun-
do dicit q tunc est tempus preteri-
tum vel futurum mensuratum per
duo instancia mensurancia ipsum
diuisū in opatione ad ipz instans.
¶ Tercio dicit q iā ⁊ modo dnt tē-
pus ptiū vel futūz propinquū ptiū

Motus p tpe.

Sempiterna nō sūt i tpe.

Olim dicitur tempus primum remotum a presenti. Repente dicitur tempus insensibile. Post hec mouet multas questiones circa ipsum tempus. quarum prima est si tempus est causa corruptionis. Dicitur quod sic. et probatur dupliciter. Tum quia tempus mensurat motum perfecte: et motus est causa corruptionis perfecte. ergo et tempus est perfecte causa corruptionis. Sed oritur dubium circa dicta ad que.

Respondet Aristoteles. dicens quod non est perfecte causa efficiens sed causa sine qua impossibile est esse corruptionem: tamen ad principalia quod corruptio fit comitante tempore nullo adueniente extrinseco: ut patet in eis que viuunt per longum tempus: et tamen generatio non fit sine causa extrinseca agentis. ergo tempus bene est causa corruptionis perfecte et non generationis nisi per accidens. Sed oritur dubium cuius corruptionis dicitur causa. respondet illius quod prouenit ab intrinseco ut mortis naturalis alterius que prouenit ab extrinseco: ut mortis per gladium tempus non est causa. Et infert quod prius et posterius sunt in preterito et futuro aliter: et aliter quod prius ex parte preteriti est remotius a presenti et posterius est propinquius. et posterius est ex parte futuri. quia prius est propinquius et posterius remotius. Secunda questio. An tempus possit esse sine anima et determinat quod tempus non potest esse sine anima: sicut numeratum non potest esse sine numerante sed numeratum non potest esse sine numero quod est forma eius. secundum numerum non est sine numerante: sed anima est numerans et tempus est numerum: secundum tempus non est sine anima nisi motus dicat ipsum. sic esset sine anima: quod tunc tempus. Et dicitur prius et posterius in motu sunt et ipsum inquantum huius sunt numerabilia ex

quo sub dubio videtur relinquere si tempus est sine anima vel si non. et si motus est formaliter sine anima vel non. Tercia questio est unde est quod sit unus tempus in celo in terra et in mari. Et exponitur amen. quod per terram intelligitur quod essentia: per mare mouentia motu recto. per celum mouentia motu circulari. Et arguitur ab eo quod numerus est idem in omnibus: sed tempus est numerus omnium gescentium et mouentium. secundum idem erit. Sed aliter ut dicitur est tempus in motu et quete. quod in motu est in actu cuius passio et habitus. id est forma: in quete vero tempus est in potentia. Et probatur quod tempus et motus ut dicitur ipse se comitantur sine actu et potentia: ita quod ubi est unus in actu et reliquum in potentia sed motus non est ingescibile actu. ergo nec tempus erit ibi. Sed instat quod tempus mensurat actu quetem ergo actu est in quete. Dicitur quod non idem tempus mensurat gescibile et esse in gescibili. et idem non tenet. Quarta questio est si tempus mensurat omnes motus vel tantum locales. Et dicitur ab eo quod omnes motus et omnes species motus siue generationem siue corruptionem siue rectum. et probatur quod ista mensurantur a tempore sed augmentatio et diminutio fiunt in tempore secundum rectum. Quinta questio est si est repere unum tempus quod sit mensura omnium temporum. Et dicitur quod sic. Et probatur dupliciter: quod sicut est in motu locali ita est in tempore: sed in motu locali circulari est dare primum motum quem mensura et regula omnium motuum. et iste est motus primi orbis. scilicet firmamenti. secundum sic erit in tempore. et istud tempus est dies naturalis mensurans motum primi orbis a puncto ad punctum dies naturalis est mensura hebdomade et mensis et anni et mille annorum. Item in uno quoque genere est dare unum prius: quod est mensura sui generis ut vnitates omnes mensurantur. una unitate: et

om̃s equi vno equo ergo ita erit in
tēpore. ¶ Sexta q̃o est qualiter nu
merus se habeat ad denariu in eq̃
t ad denariu in hominibz. dicit
ab Ari. q̃ sicut triangulus ad iso
cele t ad eglarex sic species eius.
s. trianguli. Sed instatur qz dena
rius numerus est species specialissi
ma que non diuiditur in species: s;
in indiuidua. Dicitur q̃ hic Ari.
vritur speciebus p̃ indiuiduis. Et
firmatur q̃ non sit idēz numerus
indiuidualiter ipsoz equoz t homi
num: qz multiplicato s̃bro multipli
cantur acc̃ia alio qn idem accidēs
haberet diuersa s̃bra. quod est incō
ueniens. S; hic sunt duo s̃bra dena
rij. numeri. ergo denarius numerus
multiplicatū. Iuxta hoc queror̃tz
sit dare duo tpa equalia. Et pbat̃
q̃ sic qz multiplicato s̃bro multipli
catur accidens alio qn idēz accidēs
esset in diuersis s̃bris: sed motus est
s̃brū tēporis s; Ari. ergo quot est
motus tot erunt tempora. Contra
est expresse Ari. q̃ ponit q̃ non ē da
re nisi vnu tps. quere solutionem

Explicit quartus incipit li
ber quintus. P̃hy.

Transmutatur autem
transmutans

Hic est quintus liber vbi descendit
in sp̃ali ad partes motus t proprie
rates. premittit tamen aliqua que
valent ad propositum ostendendū
t cognoscendū primo in quo est
motus subiectiue t probatur q̃ in
mobili premittit q̃ se requiruntur
ad motum. s. mouens: mobile: spaci
um: terminus a quo: t terminus ad
quem t tempus. Quo facto sic ar

guit Certum est q̃ motus non est i
termino a quo: cu; ibi sit quies: nec
in spacio per idem cum spaciū qe
scat. nec in mouente vt sic. quia mo
uens actiue vt actiue mouet non ē
subiectum motus. Nec tempus mo
uetur vt p3. ergo religitur q̃ sit aut
in termino adquem aut in termino
mobili: s; non in termino ad quem.
quod pbat̃ dupliciter. Tum quia
habito termino ad quem cessat mo
tus. ergo ibi motus subiectiue ēē
non potest. Tum qz motus est actus
mobilis secundum q̃ mobile est. s;
terminus ad quem non est mobile.
ergo restat q̃ sit immobili vel moto
Sed infert q̃ albedo non est motus
licet acgratur per motu; t sic disti
guat de quolibet isto; sed dicens q̃
in vnoquoq; est reperire perse t per
accidens: t declaratur immobili qz
aliquid mouetur perse vt sortes am
bulat: musicum vero in eo ambulat
per accidens: vel si aliquid conue
niat toti mobili per partem tunc p
te dicitur in esse perse totē vero per
accidens: vt homo sanatur qz oclis
t medicus sanat perse manus autē
per accidens. Sed notandum q̃ p
accidens sumitur dupliciter vno
modo vt opponitur ei quod est per
se omnino vt musicu; currit per ac
cidens quia sortes currit perse.
Alio modo sumitur per accident
vt opponitur ei quod est primo: t
isto mō si totū mouet p se loq̃r p̃
per accidens quia secundo. Post
hec dicit q̃ inter termino a quo t ad
quem t in tempore est reperire per
se t per accidens vt sortes moue
tur per se ad athenas tamquam ad
terminum significatum ad europa
per accidens que est pars mundi. t
in tempore similiter. vt sortes recet
sit in tercijs tamquam in perse tem
pore. t cu; dicitur q̃ in tali die tūc

In q̃ motus s̃brū sit.

monetur per accidens. Similiter in
alteratione ut per se albedo gene-
ratur et per accidens color: qui est
pars albedinis. Postea dicitur quod mo-
tus per accidens vel mutatio per ac-
cidens est relinquenda. Tum quia de
infinitis non est scientia sed muta-
tiones per accidens sunt infinite: ut
patet. si enim sorites ambulat per se
et album in illo per accidens et mu-
ficum et cetera. Tum quia naturalis con-
siderat motus circa subiecta certa.
sed iste mutationes non habent sub-
iecta certa. patet. quia motus circu-
laris habet pro subiecto corpora
celestia motus sursum leuia motus
deorsum graua. Omnis autem mo-
tus est de contrario in contrarium:
aut ex medio in contrarium: aut ex
contradictorio in contradictorium.
Sed instatur quod non sit motus a me-
dio in contrarium quia omnis mo-
tus est a contrario in contrarium
dicitur ab eo quod medium tenet locum
contrarii quia includit oppositum
alterius contrarii ut si fiat motus
a fusco in nigrum: fuscus habet rationem albi.
Post hec diffinit motum dicens
quod motus est mutatio ex subiecto in
subiectum. Ad quod ostendendum
premittit diuisionem quadrimem-
brem sic. Omnis mutatio autem est de
subiecto in subiectum: aut de non
subiecto in non subiectum: aut de
non subiecto in subiectum: aut de sub-
iecto in non subiectum sed motus
non potest esse de non subiecto in non
subiectum quia negatio negationi
non opponitur in omni autem mo-
tu oportet esse oppositum. Nec po-
test esse de subiecto in non subiectum
cum motus non sit corruptio. Nec
potest esse de non subiecto in subiec-
tum cum motus non sit generatio.
Ergo non restat nisi quartum scilicet
quod motus sit mutatio de subiecto in

subiectum id est de ente in actu ad
ens in actu: probatur minor scilicet
et quod motus non sit mutatio de non
subiecto in subiectum id est genera-
tio. Ad quod probandum distinguit
de non ente quadruplex. Est quoddam non
ens secundum compositionem ut ho-
mo est a finis. Et est quoddam non ens
sed diuisionem ut homo non est aliter et est
non ens actus ut materia que ens est in po-
tentia cui opponitur actus et non
ens per accidens ut non album: quia
nihilum moueri potest quia non ens
moueri non potest. Unde arguitur du-
pliciter primo sic. Quod non est
non mouetur: sed quod generatur non
est: non enim generaretur si esset: quia
quod generetur non inducitur. ergo
generatio non est motus. Item quod
corruptio non sit motus. probatur cum
libet motui opponitur motus: sed
corruptioni non opponitur motus
ergo corruptio non est motus.
Quod corruptioni non opponatur
motus patet. quia ei opponitur ge-
neratio que non est motus: quod p-
batum est. ergo relinquatur quod mo-
tus sit mutatio de subiecto in sub-
subiectum: ut de albedine in nigre-
dinem. Postea probat in quibus
punctis non sit motus. et ostendit quod
in puncto substantie non sit motus.
quia ubi est motus ibi est contrarie-
tas. sed in substantia non est contrarie-
tas. ergo et cetera. Quod non sit motus
in relatione probatur quia illud
non acquiritur per motum quod ac-
quiritur alicui illo quiescente om-
nino. sola mutatione facta in alte-
ro extremo. sed columpne acquiri-
tur relatio dextri et finistri nulla mu-
tatione facta in columpna sola mu-
tatione ex parte alterius. ergo rela-
tio non acquiritur per motum in
columpna. ergo et cetera.

Quod ens receptum non ens

Quod homo non sit motus.

Corruptio non sit motus.

In puncto non est motus.

In relatione non est motus.

¶ Quod non sit motus in pñto ac-
tionis & passionis probatur quia
si actio acquireretur per actionem
tunc motus terminaret motum. qđ
est in conueniens. Quod autē mo-
tus non terminet motum probatur
sic. Omnis motus tendit a for-
ma quiescente in formam quiescen-
tem. si ergo motus tendit ad motū
tunc in termino ē talis forma quie-
scens & talis motus. & sic in termi-
no erit quies & motus. vt si sit mo-
tus ab egritudine in sanitatem. g^o
ab egritudine in sanitatem tunc in
termino erit forma: que est quiescēs
& sanatio que est motus. **¶** Item 2° si
sic si motus terminat motum tunc
idem mouebitur duobus motibus
oppositis: quod est inconueniens.
probatio consequentie. quando e-
grotatio est inter termino in quo est sa-
natio cum egrotatio non quiescat
in tali motu mouebitur idem duob⁹
motibus oppositis. **¶** Item 3° si mo-
tus terminat motum non erit dare
primum motū: quod ē falsum: si. n.
non sit dare primum motum nec vl-
timum: quia in infinitum non ē da-
re primum nec ultimum. & si non sit
dare primum motum nec ultimum
in motibus non est motus que om-
nia sunt inconuenientia. probatur
consequētia prima quia si daretur
aliquis motus & terminaret alium
motū priorem. & sic in infinitum.
¶ Notandum qđ ex hoc potest argui
qđ mundus non fuerit ab eterno qđ
secundum eum oportet dare primū
motum. & sic motus non fuit infini-
tus. Etia; si est dare ultimum ē da-
re primum: sed est dare ultimam. re-
uolutionē solis. ergo fuit dare pri-
mū. **¶** Quarto sic mobile non trā-
sit de motu ad motum nisi per quie-
tem mediam. ergo quies terminat
motum & non motus. probatur cō-

sequentia quia si aliquis transeat
de generatione in corruptione cer-
tum est qđ dum illo generatur non
potest corrumpi quia idē ē esset sub
oppositis motibus. ergo corrup-
pitur postqđ generatum est. sed ge-
neratum esse non est corruptio nec
generatio vt patet. ergo a^o d^o mediū
inter istos duos motus: & illo ē quie-
s. **¶** Item tunc generatio esset cor-
ruptionis: & motus esset subiectum
quietis quod est inconueniens. & p-
batur consequentia. quia si genera-
tio mouetur ad corruptionem tunc
in tali termino erit sub tali corrup-
tione sicut subiectum sub forma. &
per consequens motus sub quiete
quia motus quiescit sicut si motus
localis tendit ad motum localem
motus localis mouebitur quia quā-
do erit motus sub motu vt in termi-
no tunc motus mouebitur. **¶** Post
hec probat qđ motus est in tribus
predimētis tantum scilicet quan-
titatis qualitatis & vbi. Et proba-
tur quia vbi est contrarietas ibi est
motus. sed in istis est contrarietas:
vt probatur: quia in qualitate al-
bum & nigrum: in quantitate ma-
gnū & paruum. in vbi sursum & d-
orsum & infert qđ quando est motus
de intenso in remissum in eadē for-
ma vt de albedine tūc etiam sit mo-
tus a contrario in contrarium.
Vnde licet ista non sint contraria
simpliciter sicut album & nigrum
sunt tamen contraria secundū qđ
rōe intensionis & remissionis. **¶** Post
hec distinguit de immobili dicēs qđ
immobile dicitur tripliciter. **¶** Pri-
mo qđ nullo modo est mobile nec ac-
tu nec potentia vt prima causa.
2 Secundo qđ vix & parte est mobi-
le vel mouetur vt saxum magnū.
3 Tercio qđ est aptū natū moueri nō
tamē mouetur: quod natū est mo-

qđ motus non fuit ab eterno

est moueri & ubi aptum natum est moueri & sicut aptum natum est moueri. Et hac immobilitate vocat ari. quietem naturalem: que sic potest diffiniri Quies est immobilitas alii cuius quod aptum natum est moueri quando & sicut & ubi aptum natum est moueri. *¶* Post hec ostendit septe per ordinem. *¶* Primum est quid est esse simul Et dicitur quod illa sunt simul que sunt in eodem loco. *¶* Primo enim vocant locum primum: locum equalem locato.

¶ Secundo dicit quod sepeparata sunt tria in altero loco medium in quo mouetur prius mobile quam in ultimo medium requirit tria. scilicet extrema ut primum & ultimum & ipsum medium. *¶* Sic autem ponit unum notabile memoria dignum de ipsa continuitate motus. dicens. quod motus dicitur continuus per quod mobile non deficit spacio: vel si deficit paucissime deficit. quod declarat ex volatilibus quam diu mouentur non deficiunt a spacio sed secundum se tota spacio applicantur & ideo motus in eis est continuus quia spaciū continuum. sed gressibilia deficiunt a spacio modicum quia semper tangunt & applicantur spacio vno pede alio eleuato semper vicissim. Et ideo quia saltem vno pede applicantur spacio motus est continuus. Si vero sit continuitas ex parte temporis & non ex parte spaciū non erit continuus: ut si quis percussat citraram quia iam percussit vnā plusquam aliam non semper eandem eū non est motus continuus. quia licet motus non deficiat quantum est ex parte temporis: & non ex parte spaciū. spaciū vocat hic ipsas cordulas: mobile ipsū arcū in quo fit percussio citare.

Quid est consequenter se se habere.

Dicit quod illa dicitur consequenter se habere quorum vnus est posterius reliquo: & inter ea non est medium alterius generis quod sit ipsū posterius: & isto modo domus se habet consequenter ad domū & dualitas ad vnū. *¶* Postea dicit quid est habitus. & dicit quod habitus est quod se habet sicut consequenter se habet & posterius & tangens unde dico quod habitus se habet ad inter se habere sicut superius & inferius.

¶ Quid est continuum. Dicitur quod continua sunt quorum vltima sunt vnū ut tria cuius crure: quia vltimum est genu in quo vniuntur ista. Et addit quod continua sunt species habitus. Et distinguit de continuo dicens quod continuum aliud penetratione: aliud ut vnū penetrat aqua que faciunt vnū continuitate aliud porro seu foramine in quo ponitur clavis ut due postes. aliud porro seu aqua cocta. alias inserta ut quā duo ligna vniificant. *¶* Post hoc compatitur inter se habet ad continuum seu tangens & tangens ad continuum dicens quod sequenter se habet se habet ad tangens prius alio non putatur: unde omne tangens est inter: non autem e conuerso. ut patet.

Unde autem motus:

Sic determinat de proprietatibus motus: & primo de vnitatem & idemnitatem dicens quod motus dicitur vnus tripliciter scilicet quod vnus dicitur tripliciter: quidam motus sunt vnus genere: ut sunt quod in eodem predicamento Et istomodo tria loci mutationes sunt idem genere quia omnes sunt in principio ubi & omnes alterationes sunt idem genere quia omnes sunt in principio qualitatis. Et quidam motus sunt idem specie ut illi qui sunt iuxta eandem speciem ut omnes denigrationes sunt idem specie & omnes albeationes sunt

quod se habet.

habitus.

continua.

*Motus dicitur vnus
8ne.
spe.
mo.*

Motyl local' le magge vng:

ide3 spē. Et addit q̄ oēs motus q̄
tendunt ad eandē spē 3 subalternā
sunt ide3 spē subalterna vt oēs do-
trinationes tendunt ad sciā que est
spēs cōsiderationis 7 genus grama-
tice 7 aliax facultatum. Quiddam
motus sunt vnū numero 7 appel-
lat motus vnus numero qm̄ mobile
est ide3 7 spaciū 7 tps vt in motu
locali. S3 mobile 7 terminus 7
tps sunt ide3 motu alterationis tūc
est ide3 numero similiter sbiecto nī
si idēptitas esset p̄ se 7 non p̄ acci-
dens ex pte mobilis. Qd̄ aut̄ ista,
tria. s. spaciū 7 mobile 7 tps regran-
tur esse idē. p̄batur. qz in oī motu
cōtinuo ista tria regrūtur. Quod at̄
ois motus vnus sit cōtinuus. p̄bat̄.
Omnis motus est cōtinuus: s3 mo-
tus vnus est motus ergo. 7 cō motus
cōtinuus est vnus. qz in omī cōti-
nuitate regit̄ q̄ extrema sint vnū 3
7 hec est minor. Qd̄ autē in oī mo-
tu cōtinuo ista tria regrāt. p3. qz ca-
rentia istoz triū causant disconti-
nuitates. g. p̄incipia istoz trium
causant cōtinuitate3. g. Post h̄
mouet aliam qdēm 7 est vtz forme
que sunt in corporibus cōtinue fluē-
tibus qualia sūt corpora alqū per
humiditate3. tales forme sunt ide3
in toto tempore vt sanitas i homie
si est eadē h̄ri 7 hodie 7 sic de ali-
is formis: que sunt in cōtinuo fluxu.
Et vī q̄ sint idē: qz certū est q̄ for-
tes hodie 7 h̄ri ē idē. g. 7 sanitas ē
eadē: 7 sic de ceteris formis. Cōtra
qz totū sup̄ totū est in cōtinuo fluxu iux̄
illud q̄ hō fugit vlt̄ vmbra 7 non
q̄ in eodē statu p̄manet. Rēspōdet̄
q̄ fōma sanitatis est vna real̄ dñt̄
tñ 7 aliud 7 aliud ē cōtinue itavt ac-
tus essendi quē dat sit in cōtinuo flu-
xu forma vero sit in eē p̄manēte 7
dat exēplū de potētia ablatina que

pmanet eadē: actus vero eius ē in
 du^o fluxu. ¶ 1° h^o oñdit q^d motus
dicat^r magis vnus ⁊ pbat q^d est mo-
tus localis sic. Qd ē magis pfect⁹
 ē magis vnus in oī genere: s; mot⁹
 localis ē pfectior inter alios mot⁹:
 pbat q^d sibi ouenit pfectio cāu. s.
 p^o orbi: g^o mot⁹ local⁹ ē mag. s vn⁹
 Circa minorē dicit q^d mot⁹ localis
 ē magis pfect⁹ alijs motibus: ⁊ in
 ter motus locales motus circularis
 est pfectior: ⁊ inter circulares mot⁹
 primi orbis ē pfectior. ¶ Consi qñ
 ter oñdit q^d motus regularis ē mo-
 tus magis vnus q̄ irregularis: q^d
 ille motus est motus vnus cuius p-
 tes sunt magis conformes: sed p-
 tes motus regularis sunt magis cō-
 formes: g^o. ¶ Sciendū q^d regula-
 ris cātur a quatuor. Primo causat^r
 a spacio vnde si spaciū sit irregul-
 latū ⁊ tortuosū impossibile est q^d
 mot⁹ sit regularis. Secundo cā-
 tur a mobili vt si sit irregulare vel
 tortuosū impossibile ē q^d mot⁹ sit
 regularis. Tercio a m^o mouendū
 vt si mouet tardius nunc q̄ prius.
 Quarto a tpe vt si aliqd mouetur i
 diuersis tēporibus. vnde motus re-
 gularis debet esse vnus ⁊ nō inter-
 ruptus p getez. ¶ Post hec remouet
 duo dubia. quoz primū est. Siue
 locitas ⁊ tarditas regularis vel ir-
 regularis sunt dīe motus ⁊ dicitur
 q^d non. q^d illud qd pōt repiri in om-
 ni spē motus non est dīa motus. vt
 p3 s; ista repiuntur in omni spē mo-
 tus. vt p3 in ductiue. g^o. ¶ Secun-
 dum dubium est si mot⁹ irregularis
 possit dici vnus. ⁊ dī q^d sic. q^d in q̄
 tūz cōtinuus. vnde oē cōtinuū est cō-
 vnus vt p3 p diffinitione3 cōtinui. u
 Cōtinua sunt quoz vltima sunt si
 mul vnū tñ min⁹ ē vn⁹ q̄ regularis

Quis motus ē glim.

Ufoze corpm flucting
to tpe sint egdez!

Amplius determinandum est

Hic determinat de contrarietate motus et ponit unam divisionem. v. membrorum. unde dicitur quod contrarietas in motibus potest imaginari quicquid in uno modo ut si dicamus quod motus est ex eodem contrarietate motui quod est in eodem: ut motus quod est ex sanitate contrarietur motui quod est in egritudine: sed hoc est impossibile quia omnis contrarietas sumitur penes diversum idemque possunt esse propria. **Secundo modo** potest imaginari motus contrarij ut si dicamus quod motus contrarietur ex contrario contrarij motui quod est ex aliquo proprio ut motus quod est ex sanitate motui quod est ex egritudine. sed hoc non potest esse quia plus contrarietas attendit penes diversos terminos. scilicet a quo et ad quem. **Tercio potest** imaginari contrarietas ut si imaginemur quod motus quod est contrarius contrarietur motui alteri quod est in altero contrario: ut quod est in sanitate ei quod est in egritudine: sed hoc non potest esse ut supra immediate. **Quarto** ut si dicamus quod contrarietur motus quod est proprio motui quod est in contrario ut quod est ex sanitate ei quod est in egritudine. Sed non potest esse quia talis motus est idem atque sibi ipsi propriari non potest. **Quinto** si dicamus quod motus est de proprio in contrarium contrarietur motui quod est ab egritudine in sanitate: ei quod est a sanitate in egritudine. Et istum modum approbat per contrarietatem terminorum. scilicet a quo et ad quem ut sanari ei quod est egrotari et motus qui est a sinistro ad dextrum motui qui est ad extremo ad finistram. Et infertur quod si fiat motus ab extremis in medium ut ab albo in fuscum sit motus de contrario in contrarium: quia medium tenet vicem unius extremi.

Utriusque extremi.

Hic probatur quod quies opponitur habitui sicut privationum opponitur habitui. Et queritur utrum motus contrarietur quieti que est in termino a quo aut quieti qui est in termino ad quem. Et probatur quod motus non potest opponi quieti que est in termino ad quem quia nihil opponitur sue perfectioni: sed talis que est in termino ad quem que est perfectio et quietio motus non opponitur illi. Ex quibus concluditur quod motus opponitur quieti que est in termino a quo. **Post hoc** probatur quod quies contrarietur et opponitur quieti quia sicut se habent habitus ad invicem sic et privationes. sed motus qui est ab egritudine in sanitate contrarietur motui qui est a sanitate in egritudine: ergo et quietes que sunt in istis terminis. **Post hoc** investigatur utrum motus opponitur mutationi et probatur quod non: quia motus est de contrario in contrarium mutatio vero de contradictorio in contradictorium. **Consequenter** investigatur utrum quies contrarietur mutationi. Et dicitur quod non quia unum uni opponitur. ergo non opponitur mutationi. aliter unum opponeretur duobus. quod est falsum. Et postea inquit quid opponatur mutationi in genere mutationis. et dicitur quod in mutatio. sed que mutatio an illa que est in ipso esse. Et dicitur quod mutatio non opponitur mutationi que est in termino ad quem. quia ista est perfectio immutationis nihil autem opponitur sue perfectioni.

Sed opponitur mutationi que est in termino a quo vt supra dictu3 ē de motu. **P**ostremo scriptu3 ē vt in omni genere motus sit dare motu3 naturalē et non naturalē: et quēte3 naturalē et non naturalē et Responde3 q. sic. q. de motu locali manifestu3 est. ideo non op3 circa hoc stare. Sed de corruptione naturali p3 quedā est naturalis vt que ē s3 cursu3 nature: quedā violenta vt mōs p. gladiu3. de generatione idē. De augmento dico q. qdā ē naturale et quoddā violentum vt quod sit p. multitudinē alimentis illa augmentatio vt violenta: et sic de omni motu exemplificat. **P**ostremo iuestigat an qes violentē generetur a forma violentē mouēte sicut motus naturalis generat a forma naturaliter mouente et vt q. non q. q. cito mobile naturale plus appropinquat ad suā getē velocius mouet. S3 oppositu3 est de motu p. violentia3. ergo partes aln generantur. Sed dicitur q. quies violenta generatur solum p. defectu3 violencie q. ex hoc graue gescit q. violentia deficit. sed non est sic in generatione getis naturalis. ultimo disputat an in termino a quo sit qes. et pbat q. non q. impossibile est contraria cē simul. sed in termino a quo est motus vt pbabo. ergo non est ibi qes pbatur minor. s. q. in termino a quo sit motus q. mobile q. diu mouetur est in termino a quo q. non du3 est pfecte in termino ad quem. **R**espo3 detur ab ari. q. mobile dum mouet prim gescit et prim mouetur cu3 sit prim in termino a quo et pti3 in termino ad que3. Quod at du3 mouet gescat pbat q. qes non est nisi cessatio motus du3 mouet prim cessat a motu. q. stat q. cessat ab illa pre motus quam ptransijt

Explicit quintus incipit sextus.

Si autem continuum.

Hic incipit sextus liber i quo determinat de pprietate ante motu3 in qtu3 ē continuus et hec pprietas est diuisibilis in infinitu3 p. q. supra in iiii. determinauit de pprietate motu3. s. vni tate et prietate que sequunt motu in qtu3 motus. S3 an quam determinet de diuisione motus p. mictit q. numex continu3 pponit ex indiuisibilib3. ad qd probadu3 inducit de mostrationes: quaz prima ē hec si continu3 pponit ex indiuisibilib3 aut talia indiuisibilia essent continua aut origua: aut sequenter. s3 nullu3 istoz pōt esse. g. continu3 n. pōt pponi ex indiuisibilibus. Qd at in diuisibilia n. sint continua. q. continua sunt quoz vltima sunt vnu3: s3 puncta nō hnt vltimu3. q. oē qd h3 vltimu3 h3 pte3 et pte3. punctus at n. h3 pte. Nec sunt origua q. origua sunt duoz vltima se tangunt: s3 vltima pūctoz n. pnt se tangere cu3 n. habeāt vltima. Itē oē qd tāgit aliqd: aut tāgit p. pte3 aut p. totu3: aut totu3 totum s3 duo prima non pnt dari cu3 pūctus n. hēat pte3. g. si pūctus tāgit aliqd tūc totu3 tāgit totu3. s3 origua n. se tangūt nisi s3 vltima. g. pūcta n. pnt dici origua. Nec possunt esse inter se habētia q. intelligere illa n. est mediū p. rimi generis punta linea. s. in qua possit signari pūctus q. erit ei3 dē generis cu3 alijs pūctis. Itē so arguit sic. Si continu3 pponeretur ex indiuisibilibus diuideret in indiuisibilia: q. vnu3 qd3 diuiditur in illis et qbus pponit: s3 hoc est impossibile. q. continuū diuidit in semp diuisibilia in infinitū. Itē si diuideret in

In diuidua aut ista esset trinus aut
trigua: quorum neutrum est ut supra.
Item probatur quod nec magnitudo nec
motus nec tempus ex indiuisibilibus
ponatur. premittitur tamen quod eadem est
ratio quo ad spacium siue motum si-
ue immobile: siue tempus quo ad hoc
quod si unus componatur ex indiuisibi-
libus nihil diuiditur in indiuisibi-
lia et rerum. Et primo probatur hoc de
spacio et motu sic si spacium est ex
indiuisibilibus. et per consequens et mo-
tus quia eiusdem equalitatis sunt. pro-
batur quod sint eiusdem equalitatis quia
si spacium sit ex tribus partibus indi-
uisibilibus que sunt. a. b. c. per omnes
motus: erit ex totidem que sint. d. e.
f. eodem modo arguitur seu equalita-
tis: et declarat in eisdem terminis ut
supra. Ad id probatur probatur quod ma-
gnitudo spacii non sit ex indiuisibi-
libus quia si esset tamen spacium ex indi-
uisibilibus mobile duobus moueretur es-
set motus. quod est inueniens si enim
simul moueretur et motus esset et simul
veniret et venturus esset et simul mo-
ueretur et quiesceret: que sunt inconueni-
entia probatur omnia quia si spacium sit
indiuisibile aut duobus mouetur motum
est quod est oppositum: aut in ista alio
mouetur motum et in aliquo motum est: quod si
sic est sicut ex parte motus et numera-
tionis est dare prius et posterius sic
ex parte spacii: quod est contra suppositum
Sed forte dicetur quod quantum ad totum
spacium est impossibile quod moueatur et
motum sit sed quo ad partes spacii possi-
bile est. Contra si in qualibet parte spa-
cii est assignare motum esse tunc sequuntur
tria inconuenientia. Primum quod mo-
tus totus erit ex momentis quia ipsa
mota esse sunt momenta. Secun-
dum est quod motus esse non prece-
deret moueri: cuius oppositum est in ubi di-
citur quod omne motus esse precedit moue-
ri: et omne mutatum esse precedit mutari

Tercium est quod simul moueretur et quiescere
quia motus esse est idem quod quiescere: que
omnia sunt inconuenientia. Secundo
probatur quod motus non sit ex indiuisibili-
bus quia si motus esset ex indiuisibili-
bus sequerentur duo inconuenientia pri-
mus esset quod motus esset ex non moti-
bus sed ex momentis. Secundum quod
motus esset ex quiescentibus. Tercio probatur quod
nec tempus quia si mobile moueatur in tan-
to spacio per horam mobile eiusdem
velocitatis mouebitur immediate spa-
cium per dimidiam horam: et in tertia per
tertium spacium per tertiam horam ita quod sicut ex
parte spacii et motus est diuisibilis sic ex
parte temporis. igitur tempus est diuisibile ut ma-
gnitudo et motus: et si est diuisibile
tunc diuiditur in indiuisibilia et non est
ex indiuisibilibus. Quod autem sit dare
velocius et tardius probatur. spacium est
diuisibile. ergo est dare velocius et ta-
dius necessario ut dicit Ari. con-
tra non probatur. Sed probatur sic ex oppo-
sitis. Si spacium sit indiuisibile impos-
sibile erit dare velocius et tardius.
igitur per oppositum si spacium erit diuisi-
bile erit dare velocius et tardius. pro-
batur ista per omnia si mobile velocius
mouetur per spacium indiuisibile in una
hora ex postpositi mobile mouebitur
tardius quia eadem hora per dimidietatem
illius in diuisibilis: quia tardius est
quod in equali tempore mouetur minus. sed
hoc est impossibile: quia indiuisibile non
habet dimidium nec partem. igitur. Postquam
habet quod non est dare velocius vel tar-
dius declarat que sunt proprietates
istorum sicut velociter dicitur tripliciter
vno quod in equali tempore mouetur
plus ut si mobile tardius moueatur una
die per sex leucas mobile velocius mo-
uebitur eadem die per xij. leucas per dup-
lum virtutis sue. igitur dicitur velocius
quod in minori tempore mouetur etiam plus ut
si mobile tardius mouetur una die per
sex leucas mobile velocius mouetur
l iij

in .xij. horis qđ est spaciū p .xij. le-
 ucas: qđ est plus in spatio ⁊ sic sem-
 p diminuen- do quo vlt qđ sit puentū
 ad dimidiū tps. Tercio dicit velo-
 cius quod mouetur in minori tem-
 pore p equale: ⁊ probat dupliciter
 qđ si velocius potest in minori tem-
 pore moueri plus vt ostensum est su-
 pra benesequitur qđ possit moueri
 in minori tempore p equale Item
 quod mouetur p equale spaciū aut
 mouetur in maiori tempore ⁊ illud
 est tardius: aut in equali tempore
 ⁊ illud est eque velox: aut in minori
 tempore mouebitur p equale spaci-
 um. Viso qđ est velocius pbat p
 ratione sumptā a velociori ⁊ tar-
 diori qđ tempus est diuisibile suppo-
 nit tamen .3. ppōnes in quibus sū-
 datur sua ratio. quarū prima est qđ
 omnis motus sit in tempore. scā qđ
 in omni tempore sit motus. Tercia
 est qđ omne qđ mouetur potest moue-
 ri velocius vel tardius. S3 instatur
 qđ certū est qđ ipse considerat qđ pri-
 mum mobile non potest moueri ve-
 locius vel tardius qđ moueatur.
 Dicitur qđ hoc qđ hic dicitur in cō-
 paratiōe ad aliquid aliud dī nō in
 comperatione eiusdem ad se ipsum
 qđ ⁊ c. Ex hoc formatur rō sic. oē
 quod mouetur mouetur in tempo-
 re: s3 oē quod mouetur potest moue-
 ri velocius ⁊ tardius vt dictum est.
 Ergo moueri velocius fiet in tempo-
 re: s3 hoc non fit nisi per diuisionē
 temporis. Velocius enim est qđ in
 dimidio tempore mouetur p equa-
 le. ergo tempus est diuisibile: ⁊ sic
 nō ē ex indiuisibilibus vt supra dic-
 tum est. Itē pbat de magnitu-
 dine velocius est qđ mouet in mino-
 ri tpe p equale spaciū. vt si tardi⁹
 p sex leucas in .xij. horis velocius
 mouebit p easde3 sex leucas in mi-
 nori tempore. scā in sex horis s3 tar-

dius est qđ mouet inequali tpe p mē-
 nus spaciū vt in sex horis qbus mo-
 uetur velox p sex mouebatur tardi⁹
 p3 ergo qđ sicut velox diuidit tps ⁊
 tardum diuidit spaciū in infini-
 tum. g⁹ ⁊ c. Item consuetum est dī qđ
 si mobile mouetur p totum spaciū
 in toto tpe p consequens mouebit
 imedietate spaciū in dimidio tps: ⁊
 in tercia pte tps. ⁊ sic in infinitū
 ⁊ sic p3 qđ tps ⁊ spaciū sunt diui-
 sibilia. ⁊ infert qđ tps est infinitū
 ⁊ spaciū siue sumatur in infinitū
 s3 diuisionē ⁊ in potentia siue in-
 finitū in actu ⁊ secundū vltima.
 Itē supponat aliqđ spaciū tūm
 at hominū ⁊ tps supponatur tūm
 at hominū tūc si mobile velocius p-
 trāsit totū spaciū in toto tpe mo-
 tile tardius ptransit dimidiū illi⁹
 in eode3 tpe s3 diuisionē tardio-
 ris ⁊ sic athomos diuiditur qđ est i-
 conueniens. Itē si tardius ptran-
 sit spaciū suppositum in toto tpe
 dato velocius ptransit in dimidio
 illius tps: ⁊ sic oportebit athomū
 diuidere. Itē potest sic formari a-
 lia rō suppono duo vnū qđ punct⁹
 est indiuisibilis s3 qđ ois linea est
 diuisibilis p medium. Inde arguit
 sic sit aliqua linea triū punct⁹ di-
 uidat p mediū iuxta suppositionē
 data3 que dicit qđ omnis linea est
 diuisibilis p mediū tūc punct⁹
 diuidet qđ est in medio. qđ est falsum
 p h pbat duas pbycas veritates
 quarū prima ē qđ spaciū sit finitū
 impossibile est qđ ptranscat tps infi-
 nito Et pbat sic supponat aliquod
 spaciū vt leuca ptranscat aliqua
 ps illius spaciū vt palmus in tanto
 tpe tūc arguit sic. sicut se h3 pars
 spaciū ad totū spaciū sic ps tps ad
 totū tps mensurans ptransitionē
 totius spaciū: sed ps spaciū sumit
 totū spaciū g⁹ ps tps sumat totū

tps s3 qđ sumit a finito est finituz
 g^o totuz tps est finituz: Qđ autem
 ista ps tps sumpta decempliter
 fit finita. pbat qđ est infinito est fi
 nituz. s3 talis ps est minus tps. Infi
 nito cuz fit ps eius. g^o crit finita.
 g^o. Secunda veritas est qđ spaci
 um in finitū non ptransit in tps fi
 nito. 7 pbat sic supponat spacium
 infinitum cuius aliqua ps sit ptrā
 sita in aliqua pte tps. tunc arguit
 sic sicut se h3 ps spacij ad totū spa
 ciuz sic ps tps ad totū tps. s3 pars
 spacij non pōt sumere totū spaciu
 Cum spacium sit infinituz. g^o nec
 ps tps poterit consumere totū tps
 7 sic tps erit infinituz neccessario
 si spaciu sit in finituz: qđ est ppo
 situz. ¶ 1° h3 pbat tres phicas veri
 tates quaz prima est qđ motus non
 fit in instanti 7 pbat p diffinitionē
 velocioris sic. supponat aliqđ spa
 ciuz ptransituz a tardiori in instā
 ti tunc velocius poterit in dimidio
 tps ptransire equale spaciu quia
 velocius est qđ in minori tempore p
 transit equale 7 sic instans diuidet
 qđ est falsuz. Secunda veritas ē
 qđ qes non fit in instanti 7 probat
 dupliciter. Tuz qz motus 7 qes mē
 surant eadez mensura. s3 motus nō
 mensurat i instanti. vt pbatū est g^o
 nec quies. Tū qz si qes sit i instanti
 per consequens 7 motus 7 tunc sit
 idez quiescet 7 mouebitur Et pba
 tur qđ si motus fiat in instanti pre
 terito 7 in toto tempore preterito
 7 quies fiet in tempore futuro 7 in
 instanti iniciatiue tempus futurū
 cuz illud instans sit idem vt prete
 ritum est tunc quiescet 7 mouebit i
 dem quod est falsum. Tercia veri
 tas qđ omne mobile semper est diui
 sibile Et probatur sic mobile duz
 mouetur aut totaliter est in termi
 no a quo: aut in termino a quem to

taliter: autem partim in termino a
 quo 7 partim in termino ad quem:
 quia tunc completus est motus. g^o
 partim erit in vtroque termino: 7
 sic habebit partem 7 partem: 7 sic e
 rit diuisibile Contra denigrabile dū
 mouetur ab albedine in nigredinē
 est partim sub albedine que est ter
 minus a quo: 7 pti3 sub nigredine:

Motus autem est diuisibilis.

Sic agit de diuisione vbi per ordi
 nem quatuor concludens declarat.
 ¶ Primuz est qđ motus diuiditur ad
 diuisionem mobilis 7 temporis qđ
 diuidatur ad diuisionē mobilis p3.
 quia certum est qđ quelibet ps mo
 bilis mouet ergo cuilibet parti mo
 bilis correspondet pars motus: qđ
 est proposituz Quod autem diuida
 tur secundum diuisionem temporis
 patet in toto tempore fit totus mo
 tus: 7 in dimidio tempore dimidiuz
 motus: 7 in quarta parte temporis
 quarta pars motus: quod est propo
 situz. Secunduz est qđ diuisio mo
 tus 7 mobilis 7 temporis 7 spacij
 7 moueri erit equalis omnio de mo
 tu 7 tempore. probatur quia que ha
 bent equalem continuitatem ha
 bent equalem diuisionem. sicut pas
 sio subiectum. sed tempus 7 motus
 habent equalem continuitatem:
 quia si tempus excederet motum
 tunc daretur aliqua pars temporis
 cui non correspondet motus: quod
 est falsum. vnde omni tempore res
 pōdet motus 7 e3^o. si motus excede
 ret tempus esset dare aliquam par
 tem motus sine tempore correspon
 dente: 7 per idem probatur de alijs
 Tercium est cui conuenit diuisio
 7 dicitur qđ mobili qz per illud que
 nit alijs qz mobile inq̄tū tale ē di
 uisibile cuz pti3 sit in termino a q^o

et pti3 iūmīno ad quē. Quartum
est q̄ mutatuū esse ē diuisibile. Tum
q̄ finis cuiuslibet termini est indi-
uisibilis. q̄ q̄ est finis siue vltimū
nō h3 prius neq3 posterius: s3 finis
est huiusmodi. g° nō h3 prius et po-
sterius. q̄ si sic ē indiuisibile: s3 mu-
tatuū esse ē finis motus. g° est indiui-
sibilis. s3 mutatuū esse siue in q° p°
mutatuū ē aut altera s3 vtroz nō pōt
q̄ ratio simpliciter primis duobus
peruenire non pōt: nec in quo primo
mutatuū est q̄ tunc nō diuideret in
quo primo mutatuū ē. Vltimo i-
fert q̄ mutatuū esse ē in termino ad
quē aut in termino a quo vel i me-
dio. S3 nō est in termino a quo: vt
p3. nec in medio. q̄ in medio muta-
tur. et sic mutaret et mutatuū esset si-
mul: q̄ est inueniēs g° mutatuū es-
se est in termino ad quē. Itē gene-
ratuū esse est mutatuū esse: sed constat
q̄ generatuū nō est in termino a q°
incipit generatio. s. in nō esse nec i
medio cū inter esse et nō esse non sit
mediū: ergo erit in termino ad quē.

Dupliciter autem dicitur.

Hic pbat q̄ nō est dare primū in
quo aliqd cepit mutari. Premittit
tamen vnā diuisionē bimembrem
dicens in quo primo mutatum est:
dicitur dupliciter vno modo. in quo
mutatum est. i. in quo aliquid pri-
mo cepit mutari. Quoviso queritur
ab Ari. si est dare primum in quo a-
liquid cepit mutari. et hoc est dīe si
ē dare primum in mutatione et mo-
tu et probatur q̄ non sit dare pri-
mus motus i quo aliquid cepit mu-
tari. q̄ si esset dare primum in mo-
tu tunc esset dare primū in tempo-
re et mobili vel in termino ad quem
sit motus: sed in nullo istorum tri-

um est dare primum. ergo non est
dare primum in motu. minor pro-
batur quo ad primam partem de tē-
pore quia si esset dare primum in
tempore aut illud esset diuisibile a
ut indiuisibile: sed indiuisibile non
potest esse: q̄ si tempus esset indiui-
sibile esset ex instantibus aut conti-
nuis aut cōtiguīs: quoz. neutz ve-
rum est pater. Item in eodem instā-
ti esset motus et quies. ergo tempus
illud primum non potest esse diuisi-
bile nec in diuisibile: quia si diuida-
tur in suas partes tunc aut vtrum-
que est primum in motu aut altera
tantum sed vtraque non potest esse
simpliciter primum quia ratio que
sumitur primis duobus conuenire
non potest nec altera tantum po-
test esse illud primum quia totum
supponebatur simpliciter primum
ergo non est dare primum in tem-
pore. Secundo probatur q̄ non sit
dare primū in mobili vt mobile est
quia aut est diuisibile aut indiui-
sibile. sed non est indiuisibile cum sit
quantum continuum ergo diuisibi-
le diuidatur in duas partes aut vtra-
que est simpliciter primum et non
cum ratio simpliciter primi duobus
conuenire non possit nec altera tan-
tum. quia tunc totum non sit sim-
pliciter. Primum quod est contra
se ipsum ergo. Tercia pars minoris
probatur scilicet q̄ non sit dare pri-
mum quantū ad terminū ad quē
vt si sit vbi siue spaciū: per idē
vt supra: quia aut diuisibile aut nō
sed non potest dici non diuisibile
cum sit quantum: nec diuisibile q̄
si diuidatur in duas partes tūc pri-
ma aut vtroque est simpliciter pri-
ma: aut altera: quoz. nullum ve-
rum est vt supra. Infert tamen
q̄ in qualitate est simpliciter pri-
mum quia qualitas non est diui-

fibilis in infinitum sicut nec caro
sed in omni qualitate est dare fini-
tum gradus ultra quod non salua-
tur ratio qualitatis.

Quoniam omne quod mouetur

Hic probatur. inij. conclusiones
de motu: quarum prima est quod illud
quod mouetur mouetur in toto tempore
et in qualibet parte temporis. super-
ponit tamen quod tempus dicitur du-
pliciter uno modo dicitur primi-
tively siue per se ut illud quod est
motui. hoc modo dicitur tempus per
accidens ut tempus maius continet
tempus primum ut si hora dicatur
tempus primum tunc dies cuius est
pars talis hora dicitur tempus per
accidens. Quo viso probat propo-
situm. scilicet quod mobile mouetur in tempore
et in qualibet parte temporis. Et
probatur dupliciter. Tunc quia tem-
pus primum cui attribuitur mutatio
est totum ista est ratio primi in om-
nibus si ergo mutatio est in toto. er-
go in qualibet parte temporis. Tunc
quia mobile sit. a. b. c. et tempus. d.
e. 3. videbitur quod totus motus est in to-
to tempore: et pars motus in parte temporis. et c.

Obstatio etc.

Hic ponit duplicem rationem per
quas probat quod in motu non sit da-
re primum in quo mobile cepit mo-
ueri: et probatur sic. Ante omne
mutari preceedit mutatum esse in infi-
nitum. ergo non est dare primum mu-
tatum esse siue primum in quo cepit
mutari alias probatur tripliciter.
scilicet quod ante omne mutari prece-
dit mutatum esse primo per rationem
sumptam a magnitudine siue sic si-
gnantur in aliquo spacio multa pun-
ta ut sex quando mobile mutabitur in
quinto mutatum fuit in quarto in tertio
idem et sic ante mutari preceedit mu-
tatum esse in infinitum. Secundo per

bat per rationem sumptam a tempore sic
signantur sex puncta in tempore. in quin-
to mutabatur in quarto mutatum
fuit quando in quarto mutabatur in
tertio mutatum fuit. Tercio per ra-
tionem sumptam ab instante. sicut
se habet tempus ad instans sic mutari
ad mutatum esse: sed ante omne tem-
pus est instans ergo ante omne mu-
tari est mutatum esse. Postea pro-
bat suam conuersam. scilicet quod ante mu-
tatum esse preceedit mutari in infi-
nitum et probatur dupliciter. primo
per rationem sumptam a tempore sic sup-
ponatur aliquod tempus. scilicet gradum in
instanti mutatum est quia in quin-
to mutabatur prius. ideo aliquid
dicitur mutatum quod aliter mutabatur
et sic semper retrocedendo. Item hoc
probatur per rationem sumptam a
magnitudine ut supponitur aliquid
magnitudo. sex punctorum ideo dicitur
quod in sexto punto mutatum est
quia prius mutabatur in quinto ideo
quod mutatum est ideo dicitur muta-
tum quod prius mutabatur. Post hec
infert quod in motu alterationis ge-
nerationis et corruptionis et augmen-
tationis semper ante mutari prece-
dit mutatum esse. et e converso ut ante
omne alterari preceedit alteratum esse
et ante omne alteratum esse preceedit
alterari et sic de generatione et cor-
ruptione. Sed instatur quia ge-
neratio et corruptio fiunt in instan-
ti et per consequens sunt indivisibi-
les ergo non erit processus in infi-
nitum. Soluitur per distinctionem
de generatione et corruptione pro-
prie sumpta et in proprie. Sed est
dubium si ante omne alterari prece-
dat alteratum esse: et videtur quod non. quia
hoc accidit si est possibile quia alte-
ratio est divisibilis in infinitum sed al-
teratio non est divisibilis in infinitum
ut probabo. ergo. et c. probatur quod

si est diuisibilis in infinitū tūc op3
q̄ forma acquirit p̄ actū alteratō
nis sit diuisibilis in infinitū qđ est
p̄ aris. b̄robat̄ oīa. qz si cui3 pti al
terationis non corrūdet̄ aliqs gra
das forme tūc mobile alteraretur
et nō acquireret aliqd de forma qđ
ē inconueniens.

Unde autē omne qđ mouetur

Hic probat q̄ si spaciū sit finitū
ipossibile est tps̄ esse infinitū pro
batur oīa: suppoātur finitū vt leu
ca cuius ps̄ pertranseat in aliqua
pte tps̄is determinati sicut ps̄ spa
cij mensurat totū spaciū sit ps̄ tē
poris mēsurat totū tps̄. sed q̄ men
suratur a finito ē finitū: cū ergo to
tum tps̄ p̄transiens spaciū mēsu
retur tali parti finita totū tēpus
erit finitū ergo si spaciū sit finitū
ipossibile erit q̄ tps̄ erit infinitū

Itēz si tps̄ infinitū mēsuret mo
tū finitū sup spaciū infinitū tunc
talis motus esset sempiternē dura
tionis qz qđ mensurat infinito tpe
ē sempiternē duratiōis vt p3 hoc
aut est s̄m. Scđo probat̄ conuer
sa p̄cedentis que ē q̄ si tps̄ sit infi
nitū q̄ spaciū sit infinitū. et proba
tur vt supra. sumat̄ aliqua ps̄ spa
cij dati tūc in ista pte tps̄is p̄tran
sietur aliqua pars spaciū finita ex
quo infertur propositū rē. Tertio
probatur q̄ si tps̄ sit finitū impos
sibile est q̄ motus sit infinitus et
probatur sic. si motus eēt infinit⁹
tpe exīte finito hoc eēt tribus mo
dis: aut qz infinitū mobile mouerē
tur sup spaciū infinitū in tpe infi
nito: aut qz finitū mobile moueret̄
sup spaciū finitum in tpe finito:
aut qz finitū mobile moueretur su
per spaciū finitū in tēpore fini
to aut qz infinitū mobile moueret̄

sup spaciū infinitū in tpe infinito
sed nullū istorū pōt dari. ergo p̄
batur minor que hēt tres p̄ces si. n.
infinitū mobile pertransiet̄ fini
tum spaciū in tpe finito oportet̄
se cōformitatez inter spaciū et mo
bilis. sed non pōt esse q̄ partes fini
ti et infiniti cōformitatez habe
ant. Itē nec s̄m pōt dari per idē.
Item nec tertiū qz si infinitūz mo
bile p̄transit infinitū spaciū aūq̄
p̄transierit totū spaciū o3 p̄transi
erit partē spaciū que necessario est
finita cū sit numero suo toto qđ ē
infinitū: s3 ostensū est supra q̄ mo
bile infinitū nō p̄trāsīt spaciū fi
nitū. ergo rē. p3 igit̄ q̄ in tpe fini
to nō pōt fieri motus infinitus.

**Quoniam autē omne aut mo
uetur aut quiescit.**

Hic probat q̄ nō sit dare primū
statū s3 primo ponit dubiūz quid
sit status. Dicit̄ comē. q̄ motus et
status sunt idēz s̄m subīn dñt̄ in
s̄m esse qz motus dī resp̄cū termi
ni ad quē s3 status resp̄cū quiescis: q̄
ē a termino ad quem vel status di
citur resp̄cū habiti: motus vero re
spectu habendi vel status dī incli
natio ad quierē et motus inclina
tio seu tensio ad terminū his visis
mouet aliud dubiū si status si i tpe
Dicitur q̄ sic et probatur dupl̄.
Tūm quia omne qđ mouetur stat
et ecōuerso sed qm mouetur mouet̄ i
tpe ergo quod stat in tpe stat. Tū
qz quod stat stat velocius vel tar
dius: sed velocius et tardius sūt in
tempore. ergo et status his visis p̄
batur propositū si in statu esset da
re primū ergo ex parte tps̄is in quo
stat sed in tpe nō est dare primū:
vt probatūz est supra ergo nec in
statu. Item si esset dare primū in

quo staretur aut esset diuisibile aut
indiuisibile: sed non diuisibile quia si
diuidatur in duas partes utrumque non
potest esse primum cum altera pars sit po-
sterior nec altera tamen potest esse illud
primum quia tunc totum datum non fuit
supra primum. Nota quod sicut aliquid
desinit stare antequam cadat sic mobile dici-
tur stare dum mouetur antequam cadat
vel cesset a motu sed istud stare dici-
tur in motu perseverando mobile
in suo motu. Post hec quod inquiete
non sit dare primum et probatur eis-
dem rationibus quibus probatur de
statu. Sed occurrit dubium si quies
est in tempore probatur dupliciter quod sic.
Tum quia motus et quies mensuran-
tur eadem mensura: sed motus men-
suratur tempore. ergo et quies. Tum quia
quiescere est se habere similiter nunc
ut prius: sed hoc non reperitur in ista
tota cum sit indiuisibile consequenter
mouet quod est. Vtrum mobile dum mo-
uetur sit in spacio sibi equali in in-
stanti vel in tempore. et probatur quod in
instanti: Secundo soluit probatur
sic: quia si in tempore esset in spacio
sibi equali similiter se haberet nunc
et prius. et sic quiesceret ut prius dum mo-
ueretur: quod est inconueniens. Post
hec extirpat rationes zenonis quibus
nititur probare quod non sit dare mo-
tum. quarum prima est ista. Si ali-
quid moueatur antequam sit in termino
est in medio: et antequam sit in medio
est in medio istiusmodi: et sic in infi-
nitum sed impossibile est infinitum per-
transire. ergo motus non est. sed iste
fuit deceptus per hoc quod nesciuit di-
stinguere infinitum in actu et in po-
tentia. Secunda ratio fuit ista si mo-
tus esset possibilis tunc velocissimum
non attinget tardissimum: quod est falsum
probatur nota quia sit mobile velocis-
simum in principio loci et tardissimum
in fine vel ubi volueris dum tamen per-

dat per aliquod spacium: et ita quan-
do velox attinget terminum istius spa-
cij tardum pertransierit. et sic in infi-
nitum: ergo velocissimum non attinget
tardissimum. ergo motus non est pos-
sibilis et hanc vocat aristoteles achille apud
zenonem. sed non valet quia ut di-
cit aristoteles. fuit deceptus quia non di-
stinxit inter nunc et tempus credi-
dit enim quod quicquid est in nunc
in spacio sibi equali quod propter hoc
esset in tempore ita quod si quiesceret
quiesceret in tempore et per nunc et
in nunc: sed hoc falsum est quia in nunc
non fit neque motus neque quies. Quar-
ta ratio est quod si motus sit possibilis
duo mobilia eque velocia non mo-
uebuntur per equalia spacia iequa-
li sed in eodem tempore unum mobi-
le pertransit spacium sibi equali et
alterum scilicet dimidium spacium
spacij sibi equali quod est inconue-
niens. probatur consequentia sic.
sit unum in mobile spacium ut a a a

Secundo sit mobile quod habeat
rationem spacij quia super ipsius mo-
uebitur aliquod mobile et sit istud.
b. b. b. Tertio sit aliquid mobile
eque velocitatis et magnitudinis
ut. c. c. c. et incipiat moueri in me-
dio spacij immobili sicut patet in fi-
gura et moueantur motibus contra-
rijs tunc quando mobile. b. pertra-
sierit solum dimidium spacium in
motu a mobile c pertransierit totum
spacium mobilis. b. Et sic patet
quod duo mobilia eque velocia in eo-
dem tempore non pertransierint eque-
lia spacia. Sed non valet fuit. n.
deceptus per hoc quod sumit diuersum
spacium unum quiescens et aliud
mobile in eodem tempore in quo per-
transit dimidium spacij quiescen-
tis. hoc non est ratione mobilis tamen
sed tantum ratione spacij quod
mouetur motu contrario et vadit

obuia. Sic ponit rōez quāpter
 mittebat zeno demutatōe sic. Si
 mutatio eēt possibilis: inter dicto
 ria caderet medium. probat dīa qz
 mobile dū mouetur non ē totāl in
 termino aquo nec i termino ad quē
 vt pz ergo. in medio. et sic medium
 est inter cōtradictoria. Sz nō valz
 qz l3 non sit totāl in altero termi
 noz non pp hoc sequitur q nō sit
 in altero. qz semp dicitur esse in il
 lo termino de quo plus participat
 vt si plus picipet de termino a quo
 in eo ē. ergo rē. Sz oritur dubiū
 in quo termino qñ equaliter non al
 bo sicut de albo dicit q inter termino
 ad quē dicitur esse: qz positū nobi
 lius est priuatione rē. Post hoc
 ponit rōez qua in terminabat mo
 tum circularē sic illud qd est semp
 in eodem loco quiescit: sed mot⁹ cir
 cularis ē huiusmodi. ergo mot⁹ cir
 cularis qñ mouetur quiescit: sz hoc
 est impossibile ergo motus circularis
 non est. Si minor ē ista dicit aris.
 qz licz corpus circularis sit in eo
 dem loco fm totū non tñ in eodem
 loco fm partē: qz eadem ps aln est
 in oriente aln in occidente vt pz.
 Item locus sup qd fertur non est
 idem formalr l3 sit idēz subō qz sz
 q multa pñt ibi signari sz hoc sūt
 mlti circuli vt pz in figura. Post
 predicta querit utrū in iptibile mo
 ueatur. Et probatur quadruplr q
 nō qz dū mouetur aut est in termi
 no aquo aut i termino ad quē: aut
 pñm in vno et partiz i alio: sz nul
 lū istoz pōt dari: qz si dū mouetur
 est in termino aquo: tunc mouetur
 anqz moueretur. Si nō sit i termi
 no ad quē tūc sil mouet et motū ē
 qd ē inconueniens. Si vero partim
 sit i termino aquo et partim in termi
 no ad quem tunc in ptibile erit p
 tibile qd est sñm. Itēz so sic mo
 tus equatur mobili: sed mobile da

tum est in ptibile: ergo et suus mo
 tus: et si sic motus erit ex momētis
 Itē tertio sic. Omne qd mouetur
 anqz moueatur p plus et minus et
 equale mouetur sed punctus non pōt
 moueri per minus. ergo p equale et
 sic i partibile erit equale alicui pñ
 spacij: qd si sic est spariū erit ex im
 partilib⁹: qd est inconueniens.
 Itē quarto sic si nō ptibile mouet
 p iptibile in tā tpe tūc idimidio il
 lius mouebit p dimidiū illius ipri
 bilis. et sic iptibile ē partibile. Ad
 huc qrit. Vtrū aligs motus sit in
 finitus fm vltia. et pbatur q nō ē
 gnatiōe et corruptiōe alteratiōe et
 augmētatiōe et diminutiōe sil sic.
 Quod mouet a termino ad terminū
 ē finitū. sz ista mouet a termino ad
 terminū. s. ab eē ad hē et sic i alijs
 Itē q motus localis rectus nō sit
 infinitus probat sic. Natura nō in
 cipit qd sit impossibile cōpleri: sz iste
 motus ē impossibilis cōpleri. Et in
 fert q nullo mō motus ē infinitus
 sz vltia nisi motus circularis. Et
 iterū ifert q motus diuersaz spēz
 pñt eē i finiti sic ponam⁹ q gnatio
 nē sequatur corruptio et p⁹ corru
 ptionē alteratio et sic i finitū. Sz
 si mot⁹ pñū differt a motu totū
 dī q sic qz motus pñis dīt a motu
 alteri⁹ pñis. ergo motus pñis dīt a
 motu totū anis pz. qz motus pñū
 circa centrū ē tardi⁹ et motus pñū
 circa circūferentiā ē veloci⁹ vt pz i
 mola rotante.

Explicit li. vii. incipit. vii.

**Adne quod mouetur
 ab alio mouetur**

o Hic incipit septimus li.
 ber in quo inquit utrū
 sit dare primum motum et vnum
 primum motorem. Sed primo

probat vnāz veritatez. s. quod omne quod mouetur ab alio mouetur. de his que mouentur ab extrinseco patet q. ab alio mouentur vt violenta. De his autē que mouentur ab intrinseco vt naturalia probat dupliciter. prius sic. Opinari aliquid moueri a se ipso q. in se principiū motus est sile. ac si aliquis opinaretur q. mouens moueat aliquid motū. Tū quia non videmus qd sit mouens et quid motus dicimus q. mouetur a se ipso: sed istud secundū opinionē est sile. ergo et primū.

Item omne mobile quod mouetur per se ipso quiescit per quietē alterius sed q. quiescit per quietem alterius mouetur per motus alterius. ergo quod mouetur a se ipso mouetur per motus alterius: quod est falsum quid est contradicere. probatur consequentiā priā. s. q. oē quod mouetur a se ipso quiescit per quietē alterius. Supponatur aliquod motū quiescit a se ipso vt a b tūc sic aut vltima parte quiescente vltima parte quiescente non quiescit prius aut non quia si sic habetur ppositū. s. q. illud qd mouetur a se ipso quiescit per quietē alterius: si non tunc posteriori per se quiescente mouebitur prius. et sic totū motus non erit totū motus: quod est contradicere. His visis probat q. sit dare primū motus: quia aut est abire in infinitum in mouentibus et motis aut est deuenire ad prius: sed nō est abire in infinitum. Et ista probat sic. quia si esset abire in infinitum in mouentibus et motis tunc motus infinitus fieret in tpe finito: quod in probatur supra. quia si ab a moueatur b et b a c in tpe finito in quo mouetur a mouebitur b et omnia mobilia. Sed istatur q. non est inconueniens si in tpe fini-

to sit motus infinitus secundū multitudinem non tū potest motus infinitus s. magnitudinem siue s. vltima. Dicitur ex quo mobilia sunt infinita secundū numerum contiguatur ex quibus contiguatur sit vna magnitudo infinita s. vltima. et sic motus est infinitus secundū vltima.

Primum quidē igitur mouetur

Hic probat q. mouens sit sit cū moto sic q. inter mouens propinquū et motū nullū sit mediū de his que mouentur ab intrinseco: vt naturalia certū est q. inter mouens et motus nullū est mediū: sed de his q. mouentur ab extrinseco vt violenta posset esse dubiū. Sed probat sic motus localis qui sit ab extrinseco diuiditur in quattuor in impulsionez veccioez tractionē: et vertiginē. Circa primū sciendū q. pulso diuiditur qm alia est impulsio alia est expulsio sed impulsio est ante pellens tangit pulsus per totū spacium vsq. ad terminū. Expulsio vero est q. expellens nō tangit expulsus per totū spacium sed desicit ab eo et separatur. Vectio est per hoc q. enīz vehit in aliquo vehitur ipso tamen veniens est intrinseci: quia ipsus veniens aut ē pulsus aut tractus: aut vertigine ductus: qd aut sit ostendit infra. Tractione diuiditur in tractionē et extractionē siue emissionem. S. sciendū q. attractio est ex se extractio siue emissio que est ab alio. Vertigo est cū aliquid mouetur reuoluendo vt mola et iste componit extractum et pulsu. que quid sint dictum ē supra. Et infert q. i oibus istis se. per mouens est cū moto simul ita q. inter mouens et motū nullū sit mediū. Post hoc probat q. inter alterans et alteriatum nullū est medi-

um. et probatur qd omne quod alte-
ratur secundū qualitates sensibiles
sic alteratur qd inter alterās et alte-
ratum nullum est mediū: sed omne
quod alteratur alteratur sūm quali-
tates sensibiles. ergo etc. Ad de-
clarationē minoris declarat qd sūt
qualitates sensibiles: et sunt que-
dam priue vt calidum et frigidum
humidum et siccū quedā se vt gra-
ue leue. rarū densum molle durū dul-
ce amarum albū nigrū. Secūdo ostē-
dit qd duplex est alteratū: quoddā
corporale vt qn aliqd fit albu vel
nigrū aliud intentionale vt cū al-
bum in mutat visu: per speciem suā
Vbi dicit qd talis alteratō ē mo-
tus per corpus patiente aliquo sen-
su vbi dicit quattuor qd sensuū est
moueri et non mouere pati et nō agere:
quia sensus sunt de virtutibus
passiuis et non actiuis. Et infert
propositū qd inter alterans et alte-
ratum nullū sit mediū. Probat
post hoc qd non sit alteratio in fa-
ne in quarta spe qualitatis. Et
primo probat de quarta sic. Dis-
formis sūm qd aliquis alteratur de-
nominat suū subm: quia non dicit
lignū lectus. sed eo lignus lectus
ergo etc. Itē sicut se habet forma
subālis ad illud cuius est forma sic
se habet figuram: quia utrūq; est
perfectio dans esse perfectū: s; for-
ma subālis non inducitur per alte-
rationē non enī dicitur qd fortis
fit alteratus qd habet formā suā
et idez de domo ergo forma non in-
ducitur per alterationē. Itē al-
terabile habet rationē perfecti i il-
lo priori in quo precedit alteratio-
nē sine ad inquirendū per alteratō-
nē: sed domus non habet esse per-
fectum anteq; habeat formā do-
mus ergo anteq; habeat formā
domus non pōt alterari. Quod

non fit in priā spē qualitatis quo
ad habitus corporales: qui sunt di-
spōitiōes laudabiles vt fortitudo
pulcritudo: sanitas: lenitas et hie
ria probatur qd i ad aliqd nō ē mo-
tus vt ostensum est supra: sed habi-
tus sunt ad aliquid: hnt enī ratio-
nē optimi que est respectiua cū sit
superlatia: sanitas autē est quo est
adequatio humorū: que quidē ade-
quatio est respectus. Itē probat
de habitibus praticis sic. Dis per-
fectio consistit in indiuisibili cū habe-
at rationē simpliciter vltimi: sed ois
virtus ē perfectio. ergo virtus fiet i
indiuisibili et sic non fit p motū al-
teratiōis minorē declarat. d. qd vna
quodq; est perfectū cū attingit p-
priā virtutem. i. ad vltimū de potē-
tia illius rei: vt perfectus circulus
est qui habet vltimū in circularita-
te. post hoc probat qd licet nō fiat
virtus per alterationē tñ sequitur
seu cōcomitatur p alterationē si-
cut virtus ois sequitur passionē.
maior probatur qd omnis virtus se-
quit delectationē vel tristitiā que ē
in sensu: vt cōtinēs fugit delectatō-
nē qd ē in sensu et psequitur tristabi-
lem sobrius et fugit delectationē
cibi et perus et prosequitur tristabi-
lē. i. ardorē sitis. Sed nota dicit
aris. qd virtus vel prosequitur delecta-
tionē que ē in sensu vel que fuit vt
que erit in sensu virtus tñ sequitur de-
lectationē que ē qn delectatur actu
qn ois et vbi. Sed prosequitur eaz
que fuit in sensu qn afficitur ad il-
la pro preterito: sed delectationem
i futuro qn afficitur ad illa pro fu-
turo: et infert qd ois delectationis
sensus causa est. Post hoc pbat
qd scientia non fit per alterationē
et probatur sic. nullū ad aliquid fit
per alterationē: vt dictū est supra
sed scia ē ad aliqd cū referat ad sci

bile. ergo. Itē sicut se h3 virtus ad expiētia sic ad scia3: s3 expiētia nō fit p alterationē seu p motum alterationis. ergo nec scientia.

Item sicut se hēt actus ad actū sciendi sic virtus ad actū sciētificum. idest ad actum intelligendi. s. d. actus sciendi non fit per alterationem licet alterationem sequatur. ergo actus intelligendi nō fiet alterationem licet alteratio nem sequatur. Item habitus scientie fit per cessationem motus. s3 alteratio est motus. ergo fit per cessationem alterationis. et sic non fiet per alterationem maior declaratur dupliciter dormiens nō sentit actu et tam surgens sentit actu et nulla est facta alteratione sed tantum remotum est impedimentum.

Item alias infirmus nihil fit actu sanatus tamē fit cessante motu talis infirmitatis. patet ergo q cessante motu hoc fit sciens. ergo cessante alteratione que est motus fiet homo sciens. Itē3 pueri pp nimium motū caloris nāt nō pnt scire. hec at ipedimēta remouētur vlt pp etatē suo tpe vel pp exercitium studi. ergo motus ipedit scia3. et sic alteratio ipedit scia3. ergo sine alteratione fit scia. qd est propositum principale.

Dubitabit autem

Hic determinat de cōpatiōe motuū et facit ista3 qdē3. Primo motus oī mutatiōi cōparet. Et probat duo p ordinē. pmo q motus alterationis motui locali cōpari nō possit qz si motus localis motui alterationis cōparetur fm cōlitate vel inequalitate sequet istud icōueniēs q passio acquisita p alterationis motū et spaciū3 erūt cōles vel iēuales: qd ē sūm qz certū ē q cōlitas vel iēqlitas i

passiōe hūdari nō pōt cū nō sit formalr qūta cōia probat p hoc qz motus dī equalis qm mobili trāseūt cōlia et sic passio ptrāsita vlt adqfita et spaciū ptrāsitū erūt cōlia. Itē si motus circularis et rectus eēt cōpabiles tūc spacia erūt cōpabilia fm equale vlt i cōle: s3 rectū nō pōt cōri curuo: nec p dīs cōpari s3 plus et minus p hoc ponit q regrūtur ad cōpatiōē. Et dī q tria. primū q sint vniuoca: s3 q sit vniuoca spē sic q illō i quo fit opatō sit nā species. tertū q sit i eodē sbō. primo ex quo ifert q motus alterationis et motus localis cōpari nō pnt cū non sint eiusdē spē: nec motus circularis et rectus p idē. Itē motus circularis fit i alio sbō qz rectus. vt p3 p predcā pōit duo notabilia. primū ē q nō oia q cōueniūt i aliquo sūt cōpabilia sic. n. dulce et amarū eēt cōpabilia s3 egle vlt iēgle fm notablē ē q equocatō est duplex. q dā sūt equocatiōes i qb9 equocata sūt sūme distātia: sic q i noīe solus cōueniūt: vt piscis marin9 et celeste fid9 cōueniūt i noīe canis. Quedā sūt equocatiōes in qbus equiuoca sunt valde proxima: vt hō et asinus i aiāl qz picipāt ipm genus fm pfectius et in pfecti9 pp q genus dicitur equocū. Sed nota q due spē equiuocē non tollāt vniuocationē

De alteratione.

Hic cōperat alterationes ad inui- cē3 i equalitate. vñ dicit q ad hoc q alterationes sint cōpabiles fm equalitatē regrūtur. Tertia. s. equalitas tpris. Secūdo equalitas passionis. Tertio ydēptitas subi praximi. et loquitur de ydēptitate specifica. Si vero aliqō istoz deficit nō sūt cōpabiles motus fm equalitatē: et idē dicit de generatione et

corruptione. Postq̃ cōparuit mo-
tum ad motum: Secundo ponit
quattuor necessarias compactiones
prima est ista. Si tanta virtus pōt
mouere tantum mobile per tantū
spaciū in tanto tempore. equalis
virtus poterit mouere dimidiū illi-
us mobilis per duplum spaciū. qz
equali virtute permanente ex par-
te motoris q̃tuqz acquiritur de mo-
bili: amittitur de spacio. Sa compa-
tio est. Si tanta virtus potest mo-
uere tantum mobile per tantū spa-
cium in tanto tempore equalis vir-
tus poterit mouere dimidium illi-
mobilis in dimidio tempore per to-
tum spaciū. quia sicut se habet to-
ta virtus ad totum mobile in toto
tempore sic se habet eadem virtus
ad dimidium illius moti i dimidio
tempore respectu totius spaciū.
Tertia si tanta virtus vt super per
mōs diuinā virtus poterit mouere
dimidium rei mote per totum spa-
cium in toto tempore. Quarta
compactio est ista. Si tanta virtus
potest mouere tantum rē. vt supra
per mōs dimidium illius virtutis
poterit mouere dimidium rei mote
in tempore dimidio per dimidium
spaciū. Post comparationes ne-
cessarias ponit contingentes duas
que videntur tenere sed non tenent
prima est ista si tāta virtus potest
mouere totum mobile in tanto spa-
cio per tantum tempus non sequi-
tur q̃ eadem virtus possit mouere
duplum mobile per medium spaci-
um. vt si fortes possit portare vnū
quintale per leucam non sequitur
q̃ possit portare duo per dimidia
leucam. Secūda est q̃ si tāta vir-
tus rē. nō sequitur q̃ dimidium il-
lius virtutis possit mouere totum
mobile per dimidiū spaciū: vt si tri-
ginta homines mouent vnāz na-

uem per triginta passus non sequi-
tur q̃. xv. boies possint mouere eā-
dez per. xv. passus: imo nec per pas-
sum vt patet ad sensū. Post hec
comperat duo mouētia ad duo mo-
ta sic si duo mouētia diuisim sum-
pta possint mouere duo mobilia di-
uisim ēt sumpta. r per mōs r mouē-
tia cōincti poterunt mouere mo-
bilia coniuncta: vt si fortes possit
portare vnū quintale r plato ali-
ud diuisi simul ambo poterūt por-
tare duo quintalia ēt infert q̃ ee-
dem cōpationes que sunt facte de
motore r motu localiter siue neces-
sarie: siue contingentes: q̃ eadem
possunt fieri de augmentatione r
alteratione cōpando augmentans
ad augmentatū: r alterans ad al-
teratum.

Explicit liber. vii. phi sicorū.

Incipit octauus.

**Trum autē factus sit
ante motus.**

In hoc libro intendit p-
bare motū esse eternū: r
primo probat q̃ sit eternū apte ad
sic q̃ nunq̃ inceperit: r probatur
dupliciter p̃rio sic. supponit q̃ mo-
bile p̃cedit motū sicut potentia
p̃cedit actū: r sicut subm p̃cece-
dit accidens suppono q̃ motus in-
ceperit tunc mobile p̃cedens aut
fuit factū: aut fuit eternum si fa-
ctum cuqz ista factio nō sit sine mo-
tu: tunc ante primū motū fuit mo-
tus: quod est inconueniens. Si ve-
ro mobile fuit eternū sequitur idēz
q̃ cū āte quiescerit oportuit remo-
uere causā quietis eorū. Si ista re-
motio est motus vel concomitatur
motū anteq̃z inciperet: r sic motus
erit motus. Item si mobile r mo-
tū cessauerint ab eterno a motu r

post modum a tempore moueretur
 nulla potest assignari cā quare plus
 nūc q̄ prius. Item numeratio sē
 per p̄cedit rēsonem: et hoc vel in
 vno extremo vel in vtroq̄. si ergo
 motor et mobile applicentur nūc
 eūz ista sint relatiua oporteret mu
 tationem p̄fuisse vel i motore v̄l
 in mobili. Sed ista ratio nō v̄z q̄
 tum ad primam partem: supponit
 falsū. q̄ facto motu non est mot⁹
 nec est necessarium q̄ eū concomi
 tetur motus. Item non est incon
 ueniēs si ante primum motum lo
 calem primi orbis p̄cedat alius
 mōtus alterius generis vt altera
 tionis. Item sō sic tempus et mo
 tus conuertuntur: sed tēpus ē eter
 num: ergo et motus. probatur mi
 nor et suppono duo. vnum q̄ im
 possibile ē intelligere tempus sine
 nūc. Scdm est q̄ ipsum nūc ē sem
 per initium futuri et finis p̄teriti.
 et sic ante omne instans fuit tē
 pus: et ante omne tempus fuit in
 stans in infinitum. Sed nec ista
 v̄z. quia non cōceditur q̄ nūc sit
 finis p̄teriti. Vñ illud nūc i quo
 fides ponit mundum in cepisse nō
 fuit finis p̄teriti hic probatur q̄
 sit eternus et sine fine a parte p̄st:
 detur vltimus motus et finis tunc
 ipm mobile aut erit corruptibile
 aut non: si corruptibile tunc post
 finem motus erit motus: cum ista
 corruptio sit motus: v̄l eā cōcomi
 tetur motus. si in corruptibile nul
 la pōt dari causa quare nūc quie
 scat q̄ prius. Sed ista peccat per
 hoc non est necessarium q̄ corrup
 tio aut sit motus aut cōcomitetur
 motum nec est inconueniens si p̄
 finem motus localis sit dare aliū
 motum.

Pincipiū autē cōsiderationis

Hic vult inquirere. Vtrum sit da
 re motum eternū. p̄mitit tamen
 aliquas veritates: que valēt ad p̄
 positū ostendendum. quarum p̄ia
 est q̄ non omnia quiescunt: ut dñt
 illi qui posuerunt infinitum mobi
 le. Tum q̄ videmus multa moue
 ri vt graua deorsum: leuia aut sur
 sum. Tum q̄ opinio aln est vera:
 aln est falsa. ergo motus est in opi
 nione. Tum quia fantasia est mo
 tus factus a sensu in actu. Tum
 quia scia nālis non solum suppo
 nit motum sed etiā omnes artes vt
 patet qm omnes artifices operant
 eū quodā motu. Scda veritas ē
 q̄ non omnia naturalia mouentur
 quia videmus ad sensum aliqua ge
 scere. Item natura non solum est
 principium motus sed quietis: nec
 est verū dicere q̄ omnia moueātur
 sed non apparet nobis vt dixerunt
 quidā: qui dixerunt q̄ quolibet gu
 ta cauat aliquid de lapide: sed non
 apparet nobis. sed hoc est flm quia
 nulla gutta cauat aliquid de lapi
 de per se. sed sicut. xxx. bomies tra
 hant nauim simul et nullus per se
 pōt aliquid. sic omnes gutte se ha
 bent q̄ nec prima nec p̄a cauat ali
 quid: sed omnes prime mollificant
 et disponunt. et vltima inducit for
 mam. Vnde dicit q̄ l̄z in cauatio
 ne sit diuisio in alterato non est di
 uisi o ex p̄te virtutis alterātis. Itē
 elementa quiescunt in suis sp̄is.

Item alterabilia quiescunt inter
 mino vt patet in sanitate et egritu
 dine. Itē augmētabilia quiescūt
 in suo termino cū habeāt plenū au
 gmentatū p̄z ergo q̄ nō oia mouē
 tur. Tertia veritas ē q̄ oia que mo
 uētur nō semp mouētur. Vñ au
 gmentabilia nō semp augmētantur.
 Itē leuia dū mouētur sursum non
 semp mouent: s̄z quiescunt in spera.

Quarta veritas est q. non omnia que mouentur quiescunt aliquñ vn de celuz mouetur ⁊ nunq̃ gescit secunduz eu3: l3 in fine mundi quiescat fm̃ theologos. Quinta veritas est q. quedam gescunt: que nunq̃ mouentur vt terra fm̃ se totam. Post hec ponit aliquas diuisiones quaz prima est q. cor̃ que mouentur quedaz mouent p̃ se quedaz per accidēs. Illa dñr moueri p̃ accidēs que mouentur ad motum alterius: vt nauta mouet motu nauis: vel q. mouentur ad motum sui totius vt pes mouet q. totuz corpus mouet. Alia autē mouent p̃ se puta illa q. non mouent ad motuz alterius nec sicut ps alterius. Et subdit q. illa que mouent p̃ se quedam mouentur ab intrinseco quedaz ab extrinseco. Ab intrinseco mouent animalia.

Sed a natura.

Dicit Ari. q. corpus animalis pōt moueri s3 naturā ⁊ extra naturā: s3 si mouet s3 naturā dupliciter: virtute. s. animalis virtualiter qñ mouet virtute elementi predominantis: ut si al cadat motus est nālis q. s3 motuz grauis dominantis in eo s3 qñ non mouet a virtute animalis nec s3 virtute elementi dominantis tunc est motus extra naturā. vt si a ligis moueat sursuz violenter: vt in eculeo. Nota ē s3 Ari. q. ptes mouent naturaliter ⁊ non naturaliter vt si pes dexter mouet p̃ motus est nālis: si autem sinister motus est violentus ⁊ ⁊ naturā. S3 illa dñr moueri ab extrinseco dupliciter alñ nāliter vt cū mouet ab extrinseco deorsuz: alñ sursuz ⁊ tunc appet q. ab intrinseco. Post hec pbat q. ois motus reducitur ad aliquē motore p̃ p3 de illis que mouent nō nāliter vel vio-

lenter i his p3 apte q. reducunt ad aliquē motorem. vnde aia est sicut mouēs: s3 corpus ē sicut motus: ⁊ dat exēpluz de motore nauis. d. q. simile ē de aia respectu corporis ⁊ de motore respectu nauis.

Maxime autem dubitatur.

Hic pbat q. graua ⁊ leua nō moueant ab intrinseco effectiue s3 solū passiue. Tū q. que mouent ab intrinseco pōt moueri similiter motibus p̃ijs vt p3 in aiali: p̃t. n. gescē qñ volunt. s3 h̃ repit in graui ⁊ leui Itē motor p̃tignat rei mote s3 nō ⁊ t̃nuat: sed oēs ptes grauis ⁊ leuis p̃tignat. vt p3 non p̃tignant. exēpluz in terra ⁊ igne. Hic pbat q. graua ⁊ leua mouent ab extrinseco. i. a generante. ⁊ pbat q. q̃tū generas dat de forma tñ dat de his q. p̃sequunt formā s3 mot⁹ p̃tignat for maz grauis vel leuis g̃ grauitas ⁊ leuitas ē a generante sic ⁊ t̃si mot⁹ consequentes has formas. Sed nō v3. q. omne agens naturale agit p̃ contactuz sed ignis generans non tangit semper ignem generatuz s3 non agit in illum. Tū q. agentia successiua semper indigent p̃sentia ⁊ influentia agentis non solum quantum ad suum fieri sed etia3 q̃tū ad esse quia suuz esse ⁊ suuz fieri sunt idem. sed generans non semper est p̃sens vt patet. ergo ab ipso non mouetur. Tū q. quia ignis generans ex se ipso moueri non potest quomodo dabit gēito q. moueatur. Ad Ari. dicitur q. motus non ē forma sed actus forme scilicet leuitas. quam credo esse formam actiuiam per quam leue fertur sursum. licet Ari. dicat eam formam passiuam idest per quam leue est dispositum passiue admoueri. sed nota se-

eunduz Ari. q. potentia est duplex
 s. vna essentialis. et dicitur essenti-
 alis potētia que excludit ase omne
 dispositionem forme ad quā talis
 est in potentia: et istomodo adiscens
 est in potentia ad intelligendum.
 Alia est potentia actualis vt illa
 que est cum dispositione propin-
 qua ad talem formam vt habens
 habitum loice est in potentia actu
 ali ad actum considerandi Illa au-
 tem que sunt in potentia essentiali
 indigent motore extrinseco: vt adi-
 scens indiget doctore ad hoc vt at-
 tingat ad actum intelligendi Que
 vero sunt in potentia actuali non
 indigēt motore extrinseco nisi per
 accidens vt remouente prohibens.
 Et istomodo habens habitum scien-
 tie ad actum considerandi non in-
 diget motore extrinseco. sed remouē-
 te prohibens si sit impedimentum.
 Hic probat q. omnia que mouent
 reducuntur ad vnum primum: quod
 moueatur a se et non ab alio. q. pro-
 batur. quia aut istud primum quod
 mouetur mouetur a se aut ab alio.
 Non ab alio probatur quia si mo-
 uetur ab alio illud mouendo istud
 datum mouetur et sic ante primū
 motum esset primum motum. si ve-
 ro ante illud quod primo mouetur
 esset dare aliqd. quod primo mouet
 ante primum esset primum. quod ē
 falsum. Non tamen negat Ari. q.
 istud quod primo mouetur non pos-
 sit moueri ab aliquo. sed intendit
 q. illud a quo primo mouetur non
 est mobile nec perse nec per accidēs
 Item q. istud mouens primum nō
 mouetur probatur q. aut mouetur
 pse: aut per accidens: non per acci-
 dens q. tunc talis motus. esset con-
 tingens: et non esset ppetuus: cōtra
 predicta. Item in motu est reperire
 tria. Vnum est q. mouetur tū vt vl-

timū. aliud quod mouet et mouet
 vt mediū. 3.º est dare Terciuº q. sit
 mouens qd non moueat. qd est pro-
 positum. Secundo pbat q. nō
 pse q. si primum mouens moueret
 pse hoc esset dupliciter q. vel mouē-
 tur s. eandē spēz motus s. quam
 mouet sed hoc est impossibile q. sic
 docendo doceret et phiciendo phi-
 ceret necessario. vel mouetur s. ali-
 am spēz motus: et hoc dupliciter q.
 vel p reflexionez vel sine reflexione
 s. vltimū s. dicit ipostasi q. mouēs
 moueat a posteriori: et non sit ibi re-
 flexio. Stat hoc esse flm. nec p reflexi-
 onez qm accidet q. idem mouebit
 necessario s. eandē spēz motus: et
 sic docens docebit pbatio. Hic est:
 vt si for. docet platonē docebit apla-
 tone. vt si mouēs localiter mouetur
 ab augmentate et augmentans ab
 alterante si ē ibi reflexio tunc alte-
 rans augmentabit et augmentans
 mouebit s. locū et sic mouens lo-
 caliter vt supra. et docēs docebitur.

Quare sp hec considerandū ē.

Hic pbat q. est deuenire ad vnum
 motorem. immobilem. Circa q. p-
 bat quatuor conclusiones p ordinem
 quarū priā est q. omne qd mouet se
 ipsum est diuisibile in infinitum: et
 sit continuū. Secunda ē q. mouēs
 seipsum non est idem totaliter. pro-
 batur dupliciter. Tūz q. tunc idez i
 qstū idez mouendo moueret: et alte-
 rando alteraretur: quod est in con-
 ueniēs. Tum quia mouens inquan-
 tū mouēs est actu et non potentia
 et motus vt sic est potētia et non ac-
 tu: si ergo mouens seipsum est mo-
 uens et motum erit idem inquantū
 idem in actu et in potentia et per-
 cōsequens in actu et non in actu et
 in potētia et nō in potētia. 3.º pbat
 q. ista pars mouens non mouet ne-

cessario apte mota. et probat quadruplum quod si mouens moueretur necessarium a mobili siue a parte mota tunc non esset dare primum mouens: cum eque moueantur ad inuicem. Item si primum mouens mouetur a parte quam mouet cum non possit moueri nisi per accensum. Tunc deficit talis motor: et sic motus non erit eternus. Item quod non sit necessarium quod primum mouens moueatur a mobili probat. Quod enim mouetur ab aliquo per accensum mouetur ab eo contingenter: et quod mouetur contingenter non mouetur necessario. ergo primum mouens a suo mobili non mouetur necessario. Item si mouens primum mouetur a suo mobili mouendo localem motum mouebitur localem. et docendo docerbitur et alterando alterabitur ut supra. Post hec probat quod pars mouens non moueatur a se ipsa probat sic. Si totum moueatur a se ipso hoc est dupliciter aut quia una pars mouet se ipsam: aut quia totum mouetur a toto. Si pars tantum mouet se ipsam tunc totum non mouebitur a toto primo. Si totum mouetur a toto tunc hoc conuenit toti per se et partibus per accensum et tunc nulla pars necessario mouet se ipsam: quod est propositum. Si autem totum non mouetur a se toto primo nec pars aliqua a se primo. Sed non video clare quomodo si toti non conueniat moueri a se primo quia propter hoc repugnet parti toti autem moueri a se primo non potest conuenire multis partibus.

Quoniam autem oportet semper motum esse et non deficere.

Quod iste motor in mobilis ad quem est deuenire sit eternus probatur: quia motus est eternus: ut dictum est supra: ergo mouens est eternus.

eternus. Item generatio et corruptio rerum naturalium est eterna. patet. ergo erit dare aliquem motum eternum a quo iste motus generetur rationis et corruptionis dependeat. Quod iste motor sit unus probatur. Tum quia motor unus sufficit in natura: ergo est tantum unus quia sufficit unum mouentem habere: et si sint plures natura faceret aliquid ociosum. Quod autem unus sufficiat patet. quia motore uno existente possunt reddi cause omnium naturalium. Unde primum motor cum suo mobili sunt cause generationum et corruptionum tantum quia motus primi mobilis est unus ergo est motor unus. Nec probat tria a primo quod sit dare aliquid quod nullo modo mouetur. primum autem modo probat quod primum mobile nullo modo mouetur per se et primo sic. sicut est in istis inferioribus sic est in superioribus: sed in inferioribus est deuenire ad unum quod non mouetur per se nec a se: nec ab aliquo: ergo sic erit de motore superiori minor probat. quia in motu ueritatem per se ut aiatia est deuenire ad partem omnino immobilem: que non mouetur per se nec a se: nec ab alio sicut primum mouens non mouetur per se nec a se nec ab alio. Secundo probat quod non mouebitur per accensum illud quod mouetur per accensum non mouetur semper ut patet in animalibus que mouentur per se motu locali. sed per accensum motibus alijs ut animalibus in quibusdam animalibus impedit motum localem in eis: eo quod dormierunt et multa tempora. Sed in statum quia

motores planetarum mouentur per accidens: quia planeta mouetur per accidens unde motu proprio tendit in orientem: motu autem per accidens in ad motum firmamenti mouetur ab oriente in occidentem. tamen continue isti mouentur. Dicitur ab Aristotele quod moueri per accidens est dupliciter quedam mouentur per accidens a se ut anima intellectiua vel sensitiua in brutis: et talia non mouentur semper: quedam mouentur per accidens ab alio et talia moueri possunt semper ut motores planetarum mouentur semper per accidens a primo motore: quia suum mobile mouetur per accidens. Probat hoc quod est dare unum quod semper mouetur. et probatur dupliciter. Tum quia ex quo est unum semper mouens erit dare unum semper motum. Item generationes et corruptiones inferiorum non possunt fluere a primo immediate quia ab uno unomodo se habent non fit nisi unum. ergo oportet quod ista fluant ab uno mediante aliquo difformiter se habente: quale est firmamentum in quo in formiter se habet ad ista inferiora per quod in istis inferioribus est diuersitas generationum et corruptionum per aliquid difformiter se habens in corpore celesti a quo mouentur et quiescunt.

Alius vero.

Hic probat quod motus localis sit prior alteratione et augmentatione sic. Tertium est quod augmentatio non potest esse nisi preuia alteratione aliquid: per quam alterationem fit non simili si uile: sed istam alterationem oportet preuenire loci mutationem: quia alterans non alterabit alteratum nisi fiat approximatio: quod est motus localis. et sic patet quod necessario motus localis precedit mo-

tum alterationis et augmentationis. Item probatur quod precedit motum generationis sic. Tres antiquos congregatio est causa generationis sed ista congregatio non potest esse nisi per approximationem congregatorum que approximatio est motus localis probat post hoc quod motus localis precedat motum corruptionis sic. Motus localis precedit disgregationem: disgregatio precedit corruptionem. ergo motus localis precedit corruptionem. Probat hoc quod motus localis precedit omnes alios motus. Tres species prioris. Probatur primo quod precedit ut prius quod non conuertitur. quia quod mouetur localiter non est necessarium quod alteretur aut augmentetur. et tamen ut patuit supra necessarium est quod si aliquid alteretur quod precesserit motus localis. scilicet approximatio alterantis et alterati: que approximatio est motus localis. Item quod sit prius tempore patet quia sempiterna sunt priora tempore non sempiternis: sed motus localis est sempiternus ut motus primi orbis. ergo. Item quod sit prius perfectione patet. Tum quia posteriora sunt natura sunt perfectiora: sed motus localis est posterior generatione et augmentatione in eodem: ut patet quia sortes primo generat et augmentat quod localiter moueat. Item ille motus dicitur perfectior quod est in animalibus perfectis: sed motus localis est huiusmodi unde sunt quedam animalia imperfecta ut asinus et ostrica marine que non mouentur localiter per se. sed imperfecte. Item iste motus non mutat quicquam de substantia rei. non enim. quia sortes mutat localiter mutat aliquid de substantia sed in alteratione aliquid potest semper ut albedo. vel nigredo. Item ille motus est perfectior qui conuenit nobilissimo corpori: sed motus

localis est huiusmodi scilicet celo
et non alij motus: quia non alteratur
ergo motus celi est perfectior. Quod
solus motus localis sit continuus
et perpetuus. probatur dupliciter.
Tum quia inter duos motus contra-
rios semper est quies media. cum er-
go dealbatio et denigratio augmen-
tatio et diminutio sint motus con-
trarii inter eos erit quies. et sic im-
possibile est quod continuantur. Item
impossibile est quod generationi succe-
dat corruptio sine quiete media vi-
demus enim quod permanet in suo esse
corrumpitur. Quod solus motus
circularis sit continuus probatur.
quia aut est circularis aut rectus aut
mixtus. sed non rectus nec mixtus.
ergo circularis tantum. Probat quod re-
ctus non sit continuus quia si esset co-
tinuus hoc esset reflexionem: sed
motus reflexus non potest esse con-
tinuus. Probat quia motus con-
trarii non sunt continui ut dictum est
in quinto. sed reflexus est ex duobus
contrariis. ut patet si aliquid feratur
a centro usque ad circumferentiam
et e converso. isti autem motus sunt
contrarii: quia ex contrariis termi-
nis sunt. ergo et cetera. Item in motu co-
tinuo non est punctus in actu: quia
motus infringitur in actu in quo
mobile fragile fingitur. sed in reflexio-
ne punctus in actu. scilicet punctus in
quo fit reflexio ergo reflexus non est
continuus. Ex hoc concludit Ari-
stoteles quod sint due linee equales: quarum
una sit reflexa et altera non. et si sit
duo mobilia: que moveantur eque
velociter et incipit moveri dicit quod
mobile pertransiens lineam reflexam
indiget pluri tempore solum prop-
ter punctum reflexionis: in quo re-
flexibile quiescit aliquantulum. Item

si motus esset continuus tunc idem
moveret simul et sine inter paula-
tione duobus motibus contrariis:
quod est falsum. probatur. quia si gra-
ue moveatur a centro ad circumfe-
rentiam et e converso sine interpo-
latione certum est quod mouetur duo-
bus motibus contrariis simul. Item
arguitur quod mouetur secundum aliquam
differentiam motus mouetur a quiete
simul opposita. ergo si graue moue-
tur a circumferentia ad centrum:
mouebitur a circumferentia tanquam
a quiete sibi opposita: et sic non erit
continuus. Item si motus reflexus
est continuus sine interpolatione
quietis tunc idem esset simul sub ne-
gatione aeris et sub forma aeris. pro-
batur consequentia quia si aliquid mo-
uetur ab aere in forma aque nega-
tio aeris et inductio a quo mensura-
tur eodem instanti. unde in illo instan-
ti in quo aer corrumpitur aqua in-
troducitur. si ergo fiat reflexio ab
aqua in aerem sine interpolatione
quietis idem erit instans in quo a-
qua corrumpitur et aer introduci-
tur. et sic patet. quod idem erit instans
in quo aer corrumpitur: et aqua in-
ducitur. et in termino aer generatur.
Post hoc probatur quod solus motus cir-
cularis sit continuus et eternus du-
pliciter. primo sic. Illud moveri po-
test motu continuo et eterno: quod
mouetur ab eodem in idem secun-
dam eandem dispositionem et per
locum a contrariis: sed motus cir-
cularis est huiusmodi. ut patet. er-
go et cetera. Item illud potest moveri in i-
tinere quod mouetur ab eodem in i-
dem per aliquid et aliquid non reflexe
etendo: sed motus circularis est rati-
lis. Ut patet. ergo et cetera. ergo male sen-
terunt philosophi. qui dixerunt omnia sen-

fibilia moueri continue. Post hoc
probat q̄ motus circularis sit pri-
or omni motu constat enī q̄ est pri-
or alteratione generatione ⁊ cor-
ruptione ⁊ augmentatione cum sit
localis. localis enim est prior alijs
vt ostensum est supra. Sed quod
sit prior recto probatur quadrupli-
citer. Primo sic motus simplex
perfectus ⁊ incorruptibilis est pri-
or motu cōposito imperfecto ⁊ cor-
ruptibili: sed motus rectus est cō-
positus vt patet corruptibilis ⁊ in-
perfectus cum deficiat. Circularis
vero totum oppositum habet. ergo
rē. Item sempiterna priora sunt
in sempiternis sed circularis est sē-
piternus rectus vero non sempiter-
nus. ergo. Ratio autem quare
motus rectus est corruptibilis ⁊ de-
ficiens est quia habet determina-
tum principium ⁊ finem a natura:
vt motus sursum habet suum pri-
mum centrum. motus deorsum ha-
bet suum primum deorsum: sed cir-
cularis non habet principium ne-
que fine. Immo quilibet punctus
in circulo habet rationem princi-
pii ⁊ mediij ⁊ finis quia non potest
dari ratio quare plus incipiat in
vna parte quam in alia: ⁊ habet ac-
centro q̄ habet has rationes prin-
cipij mediij ⁊ finis: vt patet. Item
mensura est prior mensurato. sed
motus circularis est mensura mo-
tus recti ⁊ omnium motuum: tan-
tum enim vnusquisque motus est
velox quantum ad propinquat ad
velocitatem primi orbis. Item
regularis est prior irregularis: sed
circulus est regularis quia vnifor-
mis: motus vero rectus irregularis
quia difformis. vnde quantum mo-
bile rectum distat a quiete sibi op-
posita a principio usque ad finem

mouetur irregulariter. ergo rē.
Post hoc agit de motore. ⁊ osten-
dit q̄ nullam habet magnitudinē
ante premittit aliquas veritates.
quarum prima est q̄ virtus finita
non mouet finitum in tempore in-
finito. Quis ratio est quia sicut
virtus finita mouet totum in toto
tempore: sic partem mouet in par-
te temporis: sed ista pars temporis
mensurans motum partis est fini-
ta ⁊ per consequens tempus men-
surans motum aliarum partium e-
rit finitum. ⁊ si omnes partes tem-
poris mensurantis sunt finite per
consequens totum tempus erit fi-
nitum ⁊ sic patet. q̄ potentia fini-
ta non mouet finitum in tempore
infinite. Quod in magnitudine fi-
nita non sit virtus infinita proba-
tur quia aut ista virtus mouet ali-
quid in tempore finito aut i infini-
to sed non potest mouere aliquid in
tempore infinito. vt patuit supra
nec in tempore finito: quia si virtus
infinita moueret in tempore finito
per totum spacium posset dari ali-
qua virtus finita: que moueret in
eodem tempore. probatur consequē-
tia quia detur aliqua virtus finita
potest augeri q̄ mouebitur in equa-
li tempore. sed hoc est falsum q̄ vir-
tus finita ⁊ infinita moueant in
equali tempore. Item q̄ in ma-
gnitudine infinita nō sit virtus fi-
nita probatur dupliciter. Tum qz
si istius magnitudinis sumatur ali-
qua pars habebit aliquam virtutē
ita q̄ sic accipiendo nunquam vir-
tus euacuabitur. Tum quia si in
magnitudine infinita sit virtus fi-
nita erit dare per viam opposicio-
nis aliquam magnitudinem fini-
tam: que habebit eadē virtutē sibi

est falsum quia nihil est equale fini
te magnitudini et finire. Post hec
probat octo conclusiones de primo
motore. Prima talis est quod scilicet
est unus. ex quo primus motus est
unus et per consequens et primus mo
tor si enim essent multi motores si
esset unus motus. Secunda est
quod est immobilis. probatur quia si
moueat ab alio et ab alio erit pro
cessus in infinitum: quod est incon
ueniens. ergo non mouetur. Ter
cia quia est infatigabilis quia tota
ratio fatigationis est quia motor
mouendo mouetur. sed primus mo
uens nullo modo mouetur: neque er
go fatigatur. Quarta quod est in cir
cunferencia quia motor ibi est ubi
magis lucet virtus motoris scilicet ma
gis patet virtus motoris in cir
cunferencia et cum hoc in connexo
ergo est in circunferencia et in con
nero. Quinta est quod est motor re
gularis quia semper se habet unum
inter ad suum mobile: nec mouet
velocius vel tardius. Sexta est quod
nullam habet magnitudinem: quia
aut esset finita aut infinita: sed non

potest esse infinita cum non sit dare
quia omne quantum clauditur in a
liquo termino: nec potest esse finita
quia tunc in magnitudine finita es
set virtus infinita. quod est impro
batum supra. Primum enim est in
finite virtutis. quia mouet primum
mobile in tempore infinito: Sep
tima est quod est indiuisibilis: cum non
sit quid quantum. Octaua est quod
incomruptibilis ex quo est indiuisi
bis.

Explicit aurea expositio Illumi
nati Doctoris Magistri francisci
de maioris ordinis minorum su
per octo libros Physicorum. Ari. emen
data et correpta per Reuerendum
magistrum Petrum melfictensem
eiusdem ordinis sacre theologie. Docto
rem eximium tempore sue lecture
in alma vniuersitate ferrariensi.

FINIS.

Incipit for. 3. doctrina fr̄ac. mai.

¶ Solent doctores comunititer inuestigare.

¶ Atrum illa que distinguitur formaliter, distinguatur realiter.

arguo sic. Primo q non per conclusionem rationes. Primo. accipio formalitates et quero vlt formalitates sunt aliquae res aut nulle si aliquae habeo propositum. si nulle igitur sunt nihil. per Beatum Augustinum. libro de doctrina christiana ubi ait: q illud q omnino nulla res est nihil est. Secundo sic illa que distinguuntur ex natura rei distinguuntur realiter. sed que distinguuntur formaliter. sunt huiusmodi ergo. et c. hoc patet nam aut distinguuntur per opus intellectus aut ppter opus intellectus: si sic e distinguuntur realiter et sic idem quod prius.

Tercio sic nam sicut se habet res sibi ad formalitatem subiecti sic se habet res passionis. ad formalitatem passionis igitur per locum a transmutata proportionem: sed sic se habet res passionis ad rem subiecti q est eadem res per se: igitur ita erit de formalitate subiecti ad formalitatem passionis q erit idem. sed hoc est impossibile. igitur erit impossibile. scilicet q passio et subiectum realiter. sint idem: ergo que distinguuntur formaliter et realiter. Quarto arguo sic nam q vere est subiectum est res vera ut patet per Ari. Septimo metaphisices sed formalitas est vere subiectum hoc patet nam formalitas est quiditas subiecti: modo quiditas subiecti est subiectum ut patet. Septimo metaphisices ergo et c. Quinto sic si enim hoc esset verum. scilicet q illa que distinguuntur formaliter non distinguantur realiter tunc formalitas non faceret differre reale. hoc patet

ex terminis. sed hoc est falsum quia tunc essentia divina non differret essentialiter a suppositis quia tunc esset quiditas. sed supposita differunt ut patet nam pater differt a filio. per paternitatem: et filius a patre per filiationem: ergo ista supposita inter se distinguuntur realiter.

Secundo sic nam illa que habent distinctas diffinitiones distinguuntur realiter. hoc patet nam diffinitio videtur esse causa sufficiens distinguendi realiter sed illa que distinguuntur formaliter habent distinctas diffinitiones hoc patet per omnes formalizantes. ergo illa que distinguuntur formaliter distinguuntur realiter. Septimo sic nam illa que distinguuntur quiditate distinguuntur realiter. hoc patet nam quiditas. rei et essentia rei idem sunt ut habetur. quarto et quinto metaphisices sed que distinguuntur: quiditate distinguuntur. formaliter et hoc per formalizantes. ergo q distinguuntur realiter. et formaliter. Octavo sic nam si illa. que distinguuntur realiter non distinguuntur formaliter tunc ab uno progredierentur idempritas et pluralitas hoc patet nam pluralitas formarum est idempritas rei sed hoc est falsum ut clare patet. Secundo de generatione. ubi dicit q idem in quantum idem aptum est facere idem ergo et c. Mono nam si hoc esset verum tunc sequerentur q passio egredieretur extra suum subiectum ut patet nam distinctio est entis passio. ut patet. Quarto metaphisices sed ens non dicitur nisi duobus modis scilicet reale et rationis ut patet. quinto metaphisices. ergo non erit nisi distinctio real et rationis. quia si sint plures passio excederet suum subiectum sed hoc est falsum quia hoc est.

et ponere passionem sine subiecto
ergo rē.

In oppositū arguit sic. v. auctori-
tatibus et primo. auctoritate logi-
cali. Secundo auctoritate natura-
li. 3° auctoritate mathematicali.
Quarto auctoritate morali. Qui-
to et ultimo auctoritate theologia-
li. Et primo auctoritate logicali
sic arguo. nam dicit philosophus i
p^rdicamentis. q^d color qui est dⁱ prima
specie qualitatis est passio. de secun-
da specie qualitatis sed hoc non es-
set nisi illa que distinguuntur. forma-
liter essent idem realiter ergo rē.

Secundo sic nam dicitur tercio
philosophorum q^d act⁹ mobilis et mo-
tus sunt idem numero. distincti tñ
ratione sed hoc non esset nisi illa. q^d
distinguuntur formaliter essent idē
realiter. ergo que distinguuntur for-
maliter sunt idē realiter. Tercio
sic nam habetur. Quarto metaphi-
sices. q^d ens et vnum sunt eadem na-
tura. distincta tamen ratione. sed h^{oc}
non esset nisi illa. que distinguuntur
formaliter idē essent realiter ergo
rē. Quarto sic. nam dicitur quin-
to ethicorum q^d iusticia. naturali-
ter est omnis virtus distincta tamē
ratione quātum ad esse sed hoc non
esset nisi illa que distinguuntur for-
maliter. idē essent realiter. Quin-
to sic naz dicitur q^d essentia diuina
est distincta. formaliter. a patre ta-
men est idem realiter. cum ipso pa-
tre quia aliter non esset ibi trinitas
igitur videtur dari ex istis ratio-
nibus q^d illa que distinguuntur. for-
maliter sunt idem. realiter. In 1°
tractatu sic intendo procedere.
nam primo. ponam aliqua nota-
bilia. Secundo ponentur modi. di-
stinctionū eūz aliquibus alijs et co-
rum rationes sequentium. In ter-
cio. respondebitur. ad questionem.

Quarto soluentur rationes. Quā-
tum ad primum articulum decla-
randū. Primo. videndū est quod
sit formalitas pro quo ponitur. ut
conclusiones. propositum declara-
tes quarū prima. in ordine est ista
Formalitas non est ratio conse-
quens conditionem forme adeq^{ue}
hec conclusio posita est contra quo-
rundam opinionēz quid dixerunt q^d
sicut materialitas dicit^r a materia
sic formalitas dicitur a forma et p^{er}
consequens sicut est vna forma vel
plures forme ita est vna formalitas
vel plures formalitates vnde ap^{ud}
istos ponere plures formalitates si-
ne pluribus formis erat contradic-
tio manifesta et ideo apud eos for-
malitates. sequebat^r conditionēz
forme adeq^{ue} cuius oppositum di-
cit conclusio que probatur sic. Si-
cut se habet essentiale ad essentiam
ita se habet formale ad formam.
sed cum vnitare. essentie stat plu-
ralitas. rationum essentialium. igitur
cum vnitare forme stat forma-
litas consequentia patet et ma-
ior nota quoniam similis est habi-
tudo essentialis ad essentiam et for-
malis ad formam minor patet quia
in diuinis ponuntur plura essentia-
lia sed solum vnica essentia. semper
benedicta secundum beatum Dyo-
nysium inde vnica et discreta theo-
hoc etiam patet quia in vna perso-
na diuina ponuntur plura persona-
lia secundum magistrum in primo
sententiarū in plerisque distinctio-
nibus vt in filio ponuntur due rela-
tiones videlicet filiatio et spiratio.
actiua respectu spiritus s^{an}cti et ta-
men in filio non sunt plures perso-
ne. Ita similiter stat in vna forma
plures formalitates intelligi et per
consequens non videtur necesse di-
cere q^d formalitas sequatur forma

*Redans origis e fribus mffia i. relans origis fribus. i. fribus
cubitate ppa q e cubi ad alij: fit mffia mffie mffiate
i. cubitatis. Vg de pntate Si cubi ppa hq pntis ut e cubi ppa q pntis
fit mffias mffie mag p se mffie. At p se mffie q no hq pntis ut e cubi ppa q pntis*

form accipit f.

tive conditionem ipsius forme.
¶ Circa hanc questionem est notā
dum q forma accipitur. quadru/
pliciter vno modo pro perfectione
que ē pars rei subālis. et sic anima i
tellectina dicitur esse forma ipsius
sortis. Secundo sic accipitur. p
perfectione que non est pars rei sbā
lis s; accidentalis et sic albedo dicit
esse forma parietis vel alterius sbē
compositae. Tercio modo accipi/
tur pro perfectione que cōsequitur
totam naturam vel totum compo/
situm humanū et sic risibilitas. po
test dici forma hōis: hignibilitas e
qui et c. Quarto modo accipitur
pro ratione diffinitiva. seu quidita
tiva. et sic accipiebat hoc nomē for
ma plato. ut narrat beatus Augu
stinus in libro octauo. Tercia. q.
vbi dicit quod istud nomen ydea p
fuit inuentum a Platone et idem
est q forma et si formalitas. abstrac
ta est a forma hoc vltimo modo. ac
cepta verum est quod dicit predicta
opinio. si autē intelligit q forma
litas abstracta ē a forma primo. v/
secundo. vel tercio. falsum est quod
dicit. ¶ Secundo. Morandum ē q
a forma. qualitercūq; accepta po
test ab ea abstrahi hoc aduerbium
formaliter sed non idem importat.
Nam si a prima. forma abstrahi/
tur. formaliter tunc verum est dice
re q corpus animatum formaliter
viuit ex quo anima est forma corpo
ris organici et isto modo opponitur
materie quia corpus non viuit ra
tione materie sed ratione forme. v;
anime intellectiue. Secundo mo
do verum est dicere homo formali/
ter est ablus saltem quoniam in se
habet albedinem et isto modo oppo
nitur virtualiter. Tercio mō ho
mo formaliter est risibilis. et creatu
ra formaliter finita deus vero for

maliter infinitus: et isto modo op
ponitur. quiditatiue. quia non est
verum homo quiditatiue est risibi
lis. Et istis tribus modis accipiēdo
formaliter. tantum valet quantum
realiter et qd q formaliter. tantum
valet quantum realiter. tamen non
econuerso. Nam diuina essentia re
aliter ē paternitas in supposito pa
tris non tantum essentia formali
ter Et si a forma quāto modo acce
pta abstrahitur. li formaliter. tunc
tantum valet quantum quiditati
ue. et isto modo dicitur q homo non
est formaliter ablus nec formali
ter risibilis. sed ut sic formaliter. est
animal et formaliter est rationalis
et generaliter quecūq; sunt in pri
mo modo dicendi per se. dicuntur s
subiecto mediāte isto. aduerbio for
maliter isto Quarto modo accepto
¶ Secunda conclusio. formalitas
non est ratio diffinitiva. rei adeqte
apparet hec cōclusio. ex duobus p
quia rationes personales in diuinis
ut paternitas et filiatio. dicunt dif
ferre formatiue et tamen nulla ista
rum est diffinibilis. igitur. ratio for
malitatis. non videtur consistere i
rationibus rerum diffinitiuis.
Secundo patet nam ratio tran
scendens est quedam formalitas. et
tamen ipsa non est diffinibilis. ut
ens et passionis eius pro eo q nul
lum habet genus supra se ex quo ex
genere et differentia constituitur. d i
finitio secundum philosophum in
topicis nec est diffinitiva alterius
propter eandem rationem asis pa
tet primum de entitate bonitate et
veritate transcendentibus. ¶ Terc
cia conclusio fit ista formalitas est
quidditas vniuscuiusque rei: siue ip
sum sit diffinibile siue non. pro ista
conclusionē est notandum q ista q
tuor sunt subordinata. diffinitio es
n ij

*fit realit illi cubi id
hō includit alij cubitate
nisi ista sūo in pntendo
qthz p ista ad alij ad
et cubi s; q ad alij
mffie mffie mffie*

*facto vth datur a for
4. modo*

*que dicitur q e notio for
lit*

forli. s. no e ro qth

forli. s. qth. s. ei

Vy formalit vel qd fit. fribus i. s. x for i;

Sed absolutum de quo demonstra-
bilis est infinitas diuiditur in sub-
iectum et accidens: et accidens est du-
plex quoddam respicit materiam et
hoc est quantitas. Aliud respicit
formam et hoc est qualitas. Et sic
patet. que ratio sit formalitas et quod
non. omnis namque ratio siue fue-
rit respectiva siue absoluta deprimis
modis intrinsecis vocatur formali-
tas siue quiditas quedam. et hec tan-
tum de primo articulo.

¶ Vantur ad secundum ar-
ticulum. v. de modis et quan-
tum ad hoc sunt hic quatuor punc-
ta notanda. primus est quid sit mo-
dus intrinsecus. secundus est quot
sunt genera modorum intrinsecorum.
Tercius est si isti modi ab invicem di-
stinguantur. Quartus quid sit or-
do distinguendi. Quantum ad pri-
mum punctum. v. quid sit modus
intrinsecus. dico tale conclusionem
affirmativam. Modus intrinsecus
est ille qui adueniens alicui forme
seu quiditati non variat eius for-
malem rationem. Verbi gratia si
gnetur albedo tunc certum est quod a-
liquis modus competit secundum
magis et alius secundum minus dato quod so-
ri competat albedo ut trium gradu-
um: puta. ut quatuor ibi esset diversa
participatio albedinis: non tamen
esset variatio in ista ratione forma-
li quoniam fortes est vere albus et
plato est vere albus: licet plato al-
bior sit forte. hanc etiam conclusio-
nem probabo sic. nullus posterius po-
test variare esse sui prioris: sed mo-
dus intrinsecus est posterior eo cu-
ius est modus scilicet quiditate. igitur
modus intrinsecus non potest
variare esse sui prioris consequentia
tenet maior nota et minor patet. quod

modus est adiacens rei determina-
cio. Sed contra hanc conclusionem
arguitur tripliciter. Primo sic
differentia adueniens non variat
eius rationem formalem et simili-
liter accidens rationem subiecti. igitur
tam accens quam differentia sunt
modi intrinseci. quod est falsum.
Secundo arguitur sic omne perce-
ptibile ab intellectu est quiditas sed
modus intrinsecus est huiusmodi.
igitur est quiditas. tenet consequen-
tia et maior. quia quiditas ponitur
obiectum adequatum intellectus se-
cundum omnes minor patet. quia
si non posset percipi ab intellectu
utique frustra poneretur. Tertio sic
modus intrinsecus ingreditur qui-
ditatem. igitur potest variare qui-
ditatem. tenet consequentia. quia
illud quod potest constituere potest
etiam variare consequentia. proba-
tur. Omne quod est extra rationem
alterius videtur ei extrinsecum: sed
si modus intrinsecus ponitur extra
rationem formalem. igitur videtur
ei esse extrinsecus: et per consequens
modus intrinsecus potius appella-
tur extrinsecus quam intrinsecus.
Ad argumenta ista respondeo. et ad
primum dico quod ad hoc quod aliquid
dicatur modus intrinsecus Duo re-
quiruntur. primum est ut non vari-
et rationem formalem nec possit va-
riare. Secundum est quod non habeat
viz constituendi aliquod formale:
nec etiam sit causa quia illud for-
maliter distinguatur ab alio. ideo di-
co quod licet dicitur competat quod non pos-
sit variare rationem formalem ge-
neris tamen formaliter constituere
scilicet speciem et esse causa quare una
species differt ab omni alia forma-
liter. Similiter est de accente quan-
do inest substantie. quia substantia
n. iij

Ad modum istum duo requiruntur.

alba differt formaliter a substantia nigra et for. albus differt formaliter a platone nigro. iam ista duo diuidua non distinguuntur formaliter ratione sui generis sed solum ratione sui accidentis: quod eis inheret. Ad secundum dico quod aliquid potest dupliciter concipi ab intellectu vel perse vel cum alio sibi addito maior est vera de illo quod concipitur ab intellectu perse. Modi autem intrinseci non concipiuntur per se sed mediante formalitate sic dico in proposito licet modus intrinsecus posset concipi cum formalitate non tamen sine formalitate vel ab ea precisus. Ad tertium dico quod duplex est ratio quare modus intrinsecus dicitur potius intrinsecus quam extrinsecus. Prima est quia non differt formaliter a quidditate cuius est modus. Secunda ratio est quia reducitur ad idem genus ad quod reducitur ratio formalis cuius est modus. et ideo dicitur intrinsecus non quia mutat quidditatem sed quia non differt formaliter a quidditate et reducitur ad illud genus. propter primam causam propria passio non dicitur modus intrinsecus. quia dicitur formaliter a suo subiecto.

¶ Quantum ad secundum
punctum sciendum quod ix. sunt genera modorum intrinsecorum. videlicet. finitum et infinitum: actus et potentia: necessarium et contingens: existens et realitas et hecbeitas horum autem modorum sufficiencia sic potest haberi. Modus quidditatis autem est de monstrabilis de quidditate autem in demonstrabilis: si demonstrabilis: sic est finitum et infinitum sed si in demonstrabilis hoc est duplex

aut potentialis et sic vocatur potentia obiectiva: aut actualis et hec est duplex aut immediate inest quidditati aut mediate. si immediate sic est hecbeitas si mediate hoc est dupliciter aut magis respicit quidditates quam modum aut respicit vtrumque. scilicet quidditatem et modum. si magis respicit quidditatem quam modum hoc est dupliciter. quia autem modo propinquiori et sic est ex natura aut minus propinquiori et sic est realitas si uero vtrumque respicit realiter hoc est dupliciter aut 9° vtrumque respicit quidditatem ad esse producibile aut ad esse improducibile et semper manentem. si quidditatem respicit ad esse producibile sic est contingens vel contingentia. si respicit quidditatem ad esse improducibile et semper manente sic est necessitas vel necessarium et sic patet sufficientia modorum intrinsecorum. Nunc autem de singulis istorum pauca sunt dicenda secundum ordinem. et primo de finito et infinito. Et est sciendum quod finitum capitur dupliciter vno modo pro quantitate molis: que est extensa modo perceptibili ut quantitas ligni bipedalis. et sic finitum non est modus intrinsecus. Alio modo capitur pro quantitate virtutis et sic est perfectio naturalis alicuius entis que est comprehensibilis: et tale finitum ponitur hic modus intrinsecus. Sic etiam infinitum solum accipitur dupliciter vno modo pro quantitate molis scilicet pro magnitudine incomprehensibili que non est danda ut dicitur tercio philosophorum et illud infinitum hic non ponitur modus intrinsecus. Alio modo accipitur infinitum pro quantitate virtutis pro ut representat in aliqua

¶ de modis finitum.

¶ quia modus finitum.

ditate perfectionem incomprehen-
sibilem. qualis est perfectio ipsius.
dei: et tale infinitum siue infinitas
ponitur hic modus intrinsecus: et
sic finitum et infinitum accepta p
perfectione sunt modi intrinseci.
patet quia diffinitio modi intrinse-
ci conuenit eis: ut posito q. quidi-
tas que nunc est finita ut puta qui-
ditas hominis si talis fieret infini-
ta eque bene maneret talis quiditas:
finitum et infinitum recte se habet
circa quiditatem producibiles et in
producibilem sicut intensum et re-
missum circa albedinem nam posi-
to q. albedo non sit intensa. x. gra-
dus et fiat remissa sic q. sit vni⁹ gra-
dus eque bene albedo vnius gradus
est color disgregati⁹ visus sic ut al-
bedo. x. graduum. pariformiter di-
co de finito et infinito. quia per infi-
nitatem. nihil aliud intelligo nisi
perfectionem quantitatis incerto
et determinato gradu. omnis tamē
quantitas abstrahit ab utroque si-
ue fuerit q⁹titas pducibiliū siue n

Secundo dicendum est de actu et
potentia et Primo de actu est no-
tandum q. actus accipitur quatu^r *Act*
or in odis Primo potest dici actus
omne illud quod habet entitatem
et non est purum nihil et omne po-
sitium potest dici actus sicut ma-
teria prima denudata omni forma
per intellectum dicitur actus.

Secundo dicitur actus omne il-
lud quod est determinans et consti-
tuens et contrahens et sic iste diffe-
rentie possunt dici actus hoc modo
et forma substantialis nominatur
actus. Tercio modo dicitur actus
illud quod actu perse subsistit. et sic
sola substantia dicitur actus in istis
tribus modis actus non dicitur mo-
dus intrinsecus. • Quarto modo.

dicitur actus ab actu ex⁹ndi et nomi-
natur hoc illud mediante quo ali-
quid dicitur esse de facto ens in ac-
tuali existentia: siue hoc sit hecbe-
tas siue existentia. realitas vel ali-
us modus actualis. hoc modo acci-
piendo actus actus est quidam mo-
dus intrinsecus: et quidam modus
generalis competens omnibus mo-
dis qui non sunt nec possunt esse in
potentia obiectiua pro actu sic cō-
siderato sepe ponitur in francisco
existentia. *Potentia.* *Quarta* potentia est no-
tandum q. septuplex est potentia:
quedam est potentia logica et sic est
non repugnantia terminorum: ut
fortes poterit esse animal. Alia est
potentia Mathematica: et est illa qua di-
cimus q. a centro ad circunferen-
tiam possunt trahi multe linee.

Tercia vocatur potentia Mathematica: et
istam nunc voco potentiam obiec-
tiuam: et ista potentia est aliquid
quando nondum habet existentia
actuaalem siue esse actuale. et in ista
potentia fuit homo ante productio-
nem mundi quando non habuit es-
se actuale secundum se totum nec
secundum suas partes. Quarta
vocatur Theologica et ista a docto-
ribus vocatur obiectiualis et est il-
la potētia qua dominus potest ver-
tere quodlibet in quodlibet sicut se-
cit de vxore loth quam vertit in sta-
tuam salis. et sic omnis creatura est
in potentia obiectiualiter quod de-
us potest facere eam ad sui placidū

Quinta dicitur phisica et ista est
duplex quia quedam actiua et que-
dam passiua. Actiua est poten-
tia transmutandi aliud inquan-
tum aliud talem potentiam ha-
bet ignis respectu omnis combusti-
bilis. Potentia vero passiua est
principium transmutandi ab alio

in aliud in quantum aliud et talis potentia est in igne respectu accidentis. quod est in igne scilicet caloris sed non in spera lune ubi monetur ignis tanquam in cli- bano: et tamen spera lune non com- buritur quia non habet potentiam passivam respectu talis actualitatis

Tercia potentia est subiectiva et est illa que habet trahi ad actum substantialem et accidentalem. de facio neuter habet sed est denuda- ta ab omni perfectione substantia- li isto modo materia prima dicitur in potentia subiectiva. Quarta est potentia receptiva et est illa que habet trahi ad perfectionem acci- dentalem sed substantialem iam ha- bet ut homo a finis est in potentia receptiva respectu nigredinis.

Dico igitur quod modus intrinsecus qui vocatur potentia est potentia obiectiva seu metaphisica: et talis potentia vocatur modus intrinse- cus et quot sunt modi intrinseci hoc patet nam actus et potentia diver- sificant essentiam secundum philo- sophum ac si diceret philosophus si- ne quiditas fuerit actualitate pre- sentie siue in potentia eque bene ma- net eadem. patet etiam ratione. quia quicquid non variat rationem ali- cuius hoc est modus intrinsecus ac- tus et potentia sunt huiusmodi ego maior patet per diffinitionem mo- di intrinseci: minor patet. quia ro- sa in hyeme nullam habet existen- tiam et tamen quiditas rose habet esse: et manet eadem quiditas.

Tercio videndum est quid sit ne- cessitas et est notandum quod neces- sitas capitur dupliciter et contingen- tia sibi opposita uno modo absolu- te alio modo respectue. Prima enim videlicet absoluta est illa cuius finitum opponitur simpliciter non

enti unde illud est tali necessitate necessarium quod non potest sim- pliciter non esse et sic omnia divina dicuntur necessaria necessitate ab- soluta et omnes quiditates in se si- cut quiditas entis et omnium infi- morum. Nam equinitas semper est equinitas secundum auicenam et necessaria. talis ergo necessitas est quiddam modus positivus conse- quens quiditatem quamlibet. Nota differentiam inter necessarium positivum et negativum necessarium positivum est illud quod semper habuit existentiam ut deus. Necessarium negativum est quod non habuit princi- pium ut quiditates. Contingen- tia autem sibi opposita est quidam modus alicuius positivum cui non re- pugnat simpliciter esse purum ni- hil cuiusmodi sunt existentia reali- tas istorum inferiorum corruptibi- lium. nam istorum existentie et rea- litates sic desinunt esse quod fiunt pu- rum nihil pro ut si nihil opponitur omni positivum: sed quiditates non sunt contingentes isto modo primo sunt simpliciter necessarie. Necessi- tas autem relativa est connerio duo- rum terminorum ad invicem. et sic potest summi tripliciter scilicet per connerione quiditatis: et quiditas vel aliquod aliud quod ponitur in potentia divina vel per conneri- onem quiditatis ad rem actualiter existente vel pro operatione alicuius ad operationem vel ad aliam rem distinctam: et hoc simpliciter vel secundum quid. Connerio nam que prima est quiditas entis ad suas passiones et ad omnes coordinationes p- dicamentales est necesse. Necessitas est quidam modus connerionis istius. Se- cundus modus connerionis est modus connerionis entis ad esse actuale existentie propter in existentes.

Necessitas.

Tercius modus connerionis est connerio esse ad suam operationem et ad actionem et ad istam rem a qua impossibile est seperari ipsū: ut quē admodum philosophi posuerunt connerionem necessarias ad intellectiones propterea dixerunt quod necessario intelligentie intelligerent.

Contingentia sibi opposita etiā potest accipi tripliciter vno modo pro connerione quiditatis ad aliquā quiditatem non pro ut semper sed pro aliquo certo tempore. Secundo modo contingentia est modus connerionis quiditatis ad esse actualis existentie secundum determinatum tempus. Tercio modo contingentia est modus connerionis alicuius rei ad suam operationem deficientem non semper permanentem. Secundo modo accipiendo necessitates scilicet relative et etiam contingentiam semper sunt modi intrinseci. et quod hec duo sint modi intrinseci. patet. quia sine exiā seperabiliter in est siue non quiditas semper manet quiditas.

Quarto videndum est quid sit existentia: heccheitas: et realitas et est sciendum quod heccheitas nihil aliud est nisi quidam modus intrinsecus qui immediate contrahit et primo quiditatem ad esse qui prius fuit communis per istam contrahibilitatem fit hic modus intrinsecus scilicet heccheitas et nominatur differentia individualis sed tamen propter penuriam terminorum multociens nominatur heccheitas et habet se suo modo ad naturam specificam sicut vera differentia ad naturam genericā. Nam vera differentia adueniens generi constituit speciem ita heccheitas adueniens nature specificē facit eam hoc vel individuum quod id est et tunc fit h

natura. *Existencia* Existencia nihil aliud est nisi illud esse mediante quo quiditas existit sicut verbi gratia intelligimus enim nos duo esse in substantia quanta substantia scilicet substantiam et quantitatem mediante qua quantitas existit. *Realitas* Sed realitas est quidam modus intrinsecus mediante quo realitant omnia que sunt in aliquo verbi gratia sicut intellectus intelligit tria in substantia qualificata sic intellectus intelligit tria in substantia realifica

ta. in substantia enim qualificata primo intelligimus substantiam que est subiectum accidentium. Secundo ibidem intelligimus quantitatem et absque quantitate qualitas corporalis esse non potest. Tercio intelligitur ipsa albedo vel aliqua alia qualitas sic pariformiter tria intelliguntur a substantia realizata scilicet ipsa quiditas contracta per heccheitatem. Secundo ipsa existentia. Tercio ipsa realitas.

Pro quo ergo sciendum quod res accipitur tripliciter. videlicet. vno modo per modum abstracti. et illo accipiendo rem est modus intrinsecus: de quo dictum est quod substernit quiditati ut sit realis sicut qualitas substantie ut sit qualis. Alio modo accipitur per modum predicati. Et sic omne predicatum quiditativum est res: et omnis quiditas: et sic communiter accipiunt isti hoc nomen res: qui dicunt quod omnis distinctio aut est realis aut rationis. isto modo accipiendo esse potest concedi quod distinctio formalis est realis. Tercio sumunt res per modum resultantis ut. scilicet ex ista re per modum substrati et per modum predicati oriuntur duo vniuntur et dum quiditas realizatur per realitatem istomodo consequenter doctores accipiunt res qui ponunt

Res 3^a corp².

¶ aliqua est distinctio realis alia formalis. Et est 2° notandum pp autoritatem. Avicene. d. ens et res convertuntur. q. adhuc res accipit tripliciter. Uno modo pro ut suum significatum extenditur ad omne positivum et ad omne quod non est extra nihil siue sit ab anima elaboratum siue non: et tunc convertitur cum ente. p. ut ens est equocum. s. quando positivum entis se extendit ad omnia entia uocis equoce nuncupabitur s. p. phirum in ca^o de genere.

Secundo accipitur res p. ut per suum significatum se extendit ad omne illud qd habet aliquod esse seclusa operatione intellectus: et sic omnis modus intrinsecus potest dici res et omnis qditas: et omne qd p. se existit p. seitate tercii modi. Tercio accipitur res soluz p. illis que erant p. seitate tercii modi isto res accepta et res p. modum resultantis convertuntur. Aliq. n. addunt adhuc duos modos intrinsecos. s. esse in anima et esse extra animam: esse autem in anima in p. ni nihil aliud est nisi anima actu intelligere qditatem et qditas sic intellecta dicitur obiective esse in anima seu in intellectu: q. est obm intellectus et a doctoribus communiter vocat esse cognitum. Extra animam nihil aliud est nisi qditas de facto non intelligere et intelligibilis sit: h. t. de 2°.

¶ Sic q. ad secundum articulum istius declarat si isti modi distinguantur ab invicem. Est sciendum q. quadruplex est distinctio seu inveniuntur in istis modis intrinsecis. Prima distinctio est qua modus distinguitur a qditate cuius est modus verbi gratia sicut dicimus q. finitas distinguitur a qbusdam creaturis: et infinitas ab essentia divina et beccitas

sortis a natura humana. et sic d. finitatis. Secunda distinctio est q. unus modus desperatus distinguitur ab alio modo desperato. Modi desperati sunt oppositi secundum se nec unus est alius et sunt isti infinitas et necessitas et distinguuntur ut modi desperati q. relatio licet sit necessaria non tamen est formaliter finita. Similiter in creatura finitas et contingencia distinguuntur q. i potentia obiectiva qditates creaturarum fuerunt finite sed non contingentes: q. non fuerunt existentes. Similiter necessitas et realitas distinguuntur seu differunt in deo: q. realitas multiplicatur et non necessitas. Nam una est necessitas et plures realitates secundum determinationem ecclesie extra d. summa trinitate et fide catholica. Capitulo dampnam⁹ ubi ecclesia ponit tres res inidivisibiles. Similiter ibidem est una existentia et plures realitates. et ratione dicimus q. in creaturis existentia et realitas differunt q. unus modus potest multiplicari alius vero non. Similiter dico q. eterna et necessitas differunt q. unum. s. necessitas est connexio duorum terminorum sed non eterna p. se miter dicitur de eterna et contingencia. Notandum etiam q. actus est qdam modus generalis et communis: q. competit omnibus illis q. soluz habent esse actu sicut beccitas potest dici actus vel modus actualis similiter existentia realitas et necessitas et contingencia sed non finitas nec infinitas q. ista insunt qditatibus in potentia ut dictum est. Franciscus tamen actum attribuit existentie et vocat existentiam actuale existencie: l. 3. omnibus posset competere de finitatis finitati et infinitati. Tercia distinctio est modorum oppositorum finiti et infiniti necessitati contingencia

et anima.

et extra animam.

pa. modus distinctio.

cie potentie et ista distinctio est ma-
ior duobus primis. **Quarta** disti-
ctio est duorum modorum eiusdem ordinis
sicut hecbeitas sortis et platonis
realitas sortis et realitas platonis

nunc ad quartum punctum
huius articuli quis. scilicet eorum
modorum intrinsecorum est ordo. Et no-
tandum quod si sint modi intrinseci pri-
cipales qui multum laborant circa qdi-
tates. scilicet finitus et infinitus: necessa-
rius et contingens existentia reali-
tas hecbeitas inter hos. vii. modos
quidam insunt qditatibus perfecte sicut
est finitas et infinitas. illi duo mo-
di possunt de qditatibus eorum deno-
minari et infinitas in Deo tenet si-
militer primum locum inter illos mo-
dos intrinsecos: et finitas in creatu-
ra producta vel producibili. Alii vero
quique modi insunt quasi per accidens
inter quos primum locum tenet he-
cbeitas: secundum locum tenet exi-
stentia: Tercium locum tenet reali-
tas. tam in deo quam in creaturis.
Quartum locum tenet necessitas
in deo in creaturis contingentia. et
sic dicti modi sunt ordinati. **Ordo**
enim istorum modorum sumptus est
ad similitudinem magis communis
et minus communis: nam videmus
quod in omni ordinatione communiora
semper precedunt particularia vel
minus communia: et primo etiam in-
sunt inferioribus ut patet in predi-
camentis. Quod autem inter illos
modos sit talis ordo patet. Nam
ubi existentia ibi hecbeitas sed non
eiconverso. Ratio est quod sicut se ha-
bet vera differentia ad genus ita se
habet differentia individualis ad sua
quiditatem: sed differentia vera po-
nitur inesse generi ad constituendum
speciem. igitur differentia individu-

alis suo modo primo inest ad extra-
bendum quiditatem. sed hecbeitas
comunitur vocatur differentia indi-
vidualis. 6° et c. patet quod non est bene
intelligibile quod aliqua quiditas exi-
stat que non sit hoc ipsa. Tercio pa-
tet quia precedet realitatem indivi-
nis. nam essentia divina intelligi-
tur singularissima et existens ante-
quam intelligatur comunicata per-
sonis tamen cum reuerentia docto-
ris francisci sunt distincta qui vlti-
mo loco ponit hecbeitatem et sub
dubio relinquit. ipsa autem existen-
tia precedit realitatem. nam ubi est
realitas ibi est existentia et non eicon-
uerso ut patet. Nam divina essen-
tia antequam intelligatur comuni-
cata personis est existens sed non
realis quia non habet propriam
realitatem a realitate perso-
narum quia alias esset quaternitas
quod heresis sonat. et quia ibi existen-
tia precedit realitatem arguimus
quod sic etiam sit in creaturis. **Ma**z re-
gula vulgata est sancti thome quam
doctores nostri acceptant et prefer-
rim franciscus qualem ordinem ha-
bent aliqua ubi distinguuntur secun-
dum rationem: talem habent ubi di-
stinguuntur realiter per hanc regu-
lam tantum vel dicere qualis est or-
do rerum in deo con similes res si re-
periuntur in creaturis habent ordi-
nem. Et ideo dico quod realitas sequi-
tur existentiam. Similiter omnia
absoluta et similiter necessaria sunt
realia. sed non eiconverso. Nam pa-
tet quod creata sunt realia sed non sunt
necessaria sed contingentia. Nam
omnia contingentia sunt realia sed
non eiconverso quia persone diuine
sunt reales et tamen non contin-
gentes. Et hec tantum de articu-
lo secundo.

Regula Thome

Quantum ad secundum
articulum huius questio-
nis de diffinitione sunt h tria
punta per tractanda: quorum pri-
mus erit quid sit distinctio si sit qd
absolutum vel respectuum. Se-
cundo quot modis accipitur distin-
ctio. Tercio quomodo potest acq-
ri. Quantum ad primum punctum
huius articuli ponam quatuor con-
clusiones. Prima conclusio est
q distinctio non est quid absolutū
sed quid respectuum. hanc conclu-
sionem probo sic. Omne illud qd
secundum suam rationem formalē
est ad aliud est relatio: sed distinc-
tio est huiusmodi: ergo &c. Nam oē
distinctum ab alio necessario est di-
stinctum. Secundo sic quaecunq;
opposita possunt esse simul diuersa
per comparisonem ad diuersa sūt
relatiua: ed idem & diuersum sunt
huiusmodi. igitur potest enim ali-
quid idem esse & distinctum. Verbi
gratia aliquid potest esse idē. a. &
tamen distinctus. a. b. sicut magnū
per respectum ad granum. & parū
per respectum ad montem. igitur di-
stinctio est quid respectuum. Se-
cunda cōclusio sit ista q huiusmo-
di respectus nō est in genere sed trā-
scendens. Circa istam conclusionē
est notandū q sicut dicimus quid
est quedam quiditas transcendens
ita dicimus q quidam sunt respec-
tus transcendentes sicut sunt intē-
tiones secunde & istaz conclusionē
probo tripliciter & primo quaecunq;
conueniunt enti ante quam descen-
dat in .x. genera necessario sunt trā-
scendentia: sed distinctio competit
enti ante quam descendat in .x. ge-
nera & suis passionibus: quia ante
quam descendat in genere vnum &
ens distinguitur &c. & sic & alijs pas-

sionibus & vna ab alia. & sic distine-
tio potest intelligi antequā de scē-
sus fiat. igitur hoc totum argumē-
tum potest elici ex dictis pbi quar-
to meth. Secundo sic quicquid
circuit omne genus hoc est transcē-
dens: quia illud quod est in genere
terminato non potest circuire om-
ne genus. nam in quocunq; gene-
re vna species distinguitur ab alijs
& vnum genus ab alio. igitur.

Tercio sic nullum existens in de-
terminato genere potest deo forma-
liter conuenire: sed distinctio forma-
liter conuenit deo. ergo non est in
aliquo determinato genere. minor
est nota & distinctione diuinarū p-
sonarū. Tercia conclusio sit ista q
respectus quē dicit distinctio est in-
trinsecus adueniens & non extrinse-
cus. Circa q sciendum q respectus
quem dicit seu relatio intrinsecus
adueniens est qui oritur. posito ter-
mino & fundamento in quacunque
distantia. Respectus vero extrinse-
cus adueniens est ille qui non inci-
pitur ab aliquo termino aduenien-
te nisi prius fiat dispositio requisi-
ta: sicut posito ligno & igne non
statim nascitur accio nisi prius fac-
ta a proximatione. & ex hoc patet
conclusio. Nam posita ratione for-
mali hominis & posita ratione for-
mali a fini vna differt ab alia. ex h
potest probari q differt ab a fino.

Quarta conclusio respectus di-
stinctionis est respectus disquiperan-
cie: quia respectus equiperantie nū-
quam habet ex trema nisi vnius ra-
tionis. Omnis igitur illa relatio q
habet extrema alterius & alterius
rationis necesse est esse relationem
disquiperantie: sed diuisio est huius-
modi maior patet. Nam sicut in-
ter extrema eadem in quantum ea-
de & nunquā in nascuntur nisi idē:

ita inter aliqua inquantum aliqua
semper innascitur aliud et aliud. mi-
nor nota que sunt eiusdem rationis
non distinguuntur. *Contra istas*
conclusiones arguo secundum or-
dinem quemadmodum posite sunt.
et primo contra primam. Omnis
relatio presupponit distinctionem
extremorum. patet quia si debeat in-
ter aliquod esse relatio oportet quod sint
distincta quia inter unum et idem non
innascitur relatio sed diuisio: si enim
relatio presupponeret diuisionem
et sic fieret processus in infinitum:
quod est inconueniens. *Secundo contra*
conclusionem arguitur sic nullum ac-
cidents est transcendens sed diuisio
est accidens igitur et cetera. maior patet
quia accidens limitatur ad ar. ge-
nera accidentium. minor similiter.
patet quia quod potest ad esse et ab
esse preter subiecti corruptionem est
accidens. diuisio est huiusmodi er-
go et cetera. probatur ista minor. quia ego
distinguo a te: te existente et non
distinguo a te: te non existente ergo
diuisio adest et abest preter subiecti
corruptionem. *Tercio contra* con-
clusionem secundam sic ad omnem
relationem sufficiunt fundamentum
et terminus quia nullus respectus
videtur ab alio dependere: sed hoc
competit relationibus. igitur ex hoc
positis extremis non sequitur quod di-
uisio vel aliqua alia relatio sit re-
spectus intrinsecus adueniens.

Quarto contra quartam conclu-
sionem individua eiusdem rationis
sunt distincta. igitur inter ista que
sunt eiusdem rationis est diuisio. scilicet
omnis talis relatio est relatio eque
igitur et cetera. *Ad primum dico* quod om-
nis relatio presupponit formalem
aut fundamentalem diuisionem ex-
tremorum. unde diuisio fundamen-
talis adueniens intellectui: vel vo-

luntati vel homini vel a fine presup-
ponit fundamentalem diuisionem
extremorum non tamen actualem:
et sic patet ad primum. *Ad secun-*
dum dico quod licet relatio sit transcen-
dens in comuni: potest tamen esse quod
aliqua relatio sit accidens ita pari-
formiter quoniam diuisio quedam
est secundum se est transcendens. a-
liqua tamen potest esse que est acci-
dens: que scilicet est inter me et te.
Verbi gratia ens est transcendens
tamen aliquod ens est quod est acci-
dens. *Ad tertium dico* quod relatio
intrinsecus adueniens non est depen-
dens nisi a duobus scilicet termino
et fundamento. Relatio autem ex-
trinsecus adueniens dependet a fine
admeto et termino et ab aliquo alio.
scilicet ab agente. *Ad positis* duo-
bus albedinibus sine aliquo agen-
te ponitur similitudo: scilicet posito cor-
pore et loco non ponitur ubi nisi ad-
ueniente virtute superioris agen-
tis mouentis corpus ex quo oritur
ubi. *Ad quartum dico* quod inter illa
que sunt eiusdem rationis nunquam
potest esse diuisio vel relatio disqui-
perantie. sed diuisio tantum potest
esse inter aliqua eiusdem speciei non
inquantum eiusdem speciei sed in-
quantum includunt aliqua: que non
sunt eiusdem speciei. sicut sortes et
plato includunt aliqua in quibus
distinguntur: que precise accepta non sunt
eiusdem rationis. videlicet differen-
tie individuales. *Sed hic est unum*
dubium et notabile. videlicet si diffe-
rentia et diuersitas sint eadem rela-
tio et dicitur hic a quibusdam quod non
quia differentia aliquibus attribui-
tur a quibus diuersitas remouetur
sicut a duobus indiuiduis eiusdem
speciei. *Sed ego dico* quod sunt idem
realiter quia quaecunque relationes
fundantur in eodem fundamento

Vt respectus dependent.

*Ista ex de iuris dicitur
f. 7. x. 2.*

respectu eiusdem termini sunt eedē
sed idem est fundamentum diuersi-
tatis et differentie. igitur. et c. Sed
dico q. ratione differunt secundum
q. ad diuersā comparantur nam re-
spectus iste si comparatur precise
ad fundamentum et terminum sic
arguitur diuersitas: quia rationa-
le et in rationale ut sunt ultime dif-
ferentie dicuntur diuerse. si autem
respectus ille comparatur ad fun-
damentum et terminum respect⁹ il-
lius differunt et sic dicitur differen-
tia: sicut si respectus fundatus in
rationali et in irrationali compa-
retur ad hominem et ad asinum sic
arguitur differentia et non diuersi-
tas et sic p. solutio dubitationis.

q. Vantum ad secundū
est sciendū q. modi di-
stinctionis sūt vij. quoniam
que distinguuntur.

Aut distinguuntur rōe.

Aut ex natura rei.

Aut distinctione formali.

Aut distinctione reali.

Aut distinctione essentiali.

Aut distinctione se totis subie.

Aut distinctione se totis obie.

Et sciendū est quomodo iste distin-
ctiones se inferant et qualiter non:
vnde iste distinctiones sic se inferūt
q. vltima scilicet distinctio se totis
obiectiue infert omnes alias preter
primam: et sic ascendendo vsque ad
primam scilicet distinctionem ratio-
nis successiue. Sed nunc viden-
dum est qualiter nō se inferant iste
distinctiones et dico q. prima scili-
cet rationis non infert secundam
scilicet ex natura rei: nec secūda ter-
ciam. et sic de singulis descendendo

vsque ad vltimam. Quia visum est
quot sunt distinctiones. nunc autē
videndum est quot sunt modi idem-
ptitatus. et dico q. sunt septem. qm̄
per Ari. qui bene diffiniunt contra-
ria significāt: sunt autē idempritates
Primo idempritas rationis.
Secundo idempritas ex natura rei
Tercio idempritas formalis.
Quarto idempritas realis.
Quinto idempritas essentialis.
Sexto idempritas se totis subiectiue
Septimo idempritas se totis obiectiue

Nunc autem videndum est qua-
liter isti modi se inferant: et quali-
ter non: vnde dico q. sic se inferunt
q. prima idempritas scilicet ratio-
nis infert secundam: et secūda ter-
ciam: et sic de singulis descendendo
vsque ad vltimam. Sed non se infe-
runt sic q. vltima arguit penulti-
mam scilicet se totis subiectiue: et
sic ascendendo vsq. ad primam idē-
ptitatem scilicet rationis. vnde nō
sequi sunt idem se totis obiectiue er-
go sunt idem se totis subiectiue sic
ascendendo vsque ad primam idem-
ptitatem scilicet rationis vnde nō
sequitur sunt idem se totis subiecti-
ue ergo sunt idem essentialiter. sed
bene sequitur sunt idem ratione. s.
omnibus modis idem. et sic ascen-
dendo vsque ad vltimam inclusiue
Similiter non sequitur distinguunt
ratione. ergo ex natura rei: et sic de
singulis descendendo vsque ad vlti-
mam: sed bene sequitur distinguunt
se totis obiectiue ergo se totis sub-
iectiue vel essentialiter. et sic ascen-
dendo vsque ad primam inclusiue.

Ex hoc inferuntur aliqua corrola-
ria. Et primum ē q. maior idē-
ptitas que possit esse est idempritas
rationis: et minor que possit esse est
idempritas se totis obiectiue. et ra-
tio huius est primo quia idempritas

tag rationis infert omnes alias.
Secunda causa est quia idēptitas
obiectiua nullam aliam infert.

Secundū correlariū est q̄ ma
ior distinctio que possit esse est disti
ctio se totis obiectiue: et minor est
distinctio rationis. Et ratio primi
est quia distinctio obiectiua infert
omnes alias. ratio autem secundi ē
quia distinctio rationis nullam ali
am infert. Tercium correlarium
est q̄ distinctio rationis stat cum i
demprite ex natura rei: et sic de sin
gulis descendendo. Quartū est cū
distinctiōe obiectiua nulla stat idē
ptitas. Ad id videndū est de singlis
p̄ ordinē. et p̄ de distinctiōe ratiois

c Circa quod est sciendum

qd sit distinctio rōis et dico
q̄ distinctio rōis: vel illa distingū
tur rōe q̄ distingunt p̄ actū collatiū
vel opatiū intellectus: vel alicuius
potētie collatiue vt sor. ē sor. sor.
pōit in sō distingunt a sor. posito i
p̄dicato sola rōe. i. sola opatiōe ip
sius itellectus: vel volūtatīs: vel al
teri potētie collatiue. Pro q̄ notā
dū q̄ itellect⁹ ē potētia collatiua p̄
prie que h̄z opare vnā rē ad aliā iu
ra doctrinā Ari. 3° de aia. Vbi ait
itellectus agēs ē oia facere. Pro
q̄ nō. q̄ act⁹ ipsius itellect⁹ ē du
plex. Pri⁹ ē simplices q̄ditates re
rū ap̄hēdere. et iuxta istū modū nec
ē idēptitas nec distinctio. Secun
dus ē opare l diuidere. et penes istū
modū catur distinctio rōis: qualis ē
via de athenis ad thebas: que solū
ē rōis. S̄ p̄ h̄ arguit et pbat q̄ n̄
sit distinctio ratiois iter viā a thebis
ad athenas: h̄ sic pbat. Nā tu intel
ligis istas vias cē distictas et n̄ sūt
a pte rei: ergo false intelligis: qz
intelligere realiter quā ē ē intelli

gere falso modo: et figmentaneū. p
declaratione huius argumenti est
notandum q̄ intelligere rem aliter
quam est contingit dupliciter. vno
modo sub modo non repugnanti
sue nature: et talis intellectio non
est falsa: sic mathematici conside
rant lineam vt abstrahitur ab om
ni materia sensibili. et talis intellec
tio est vera secundum Ari. secundo
phīsicorum. Vbi ait q̄ abstrahē
cium non est mendacium. Alio mo
do s̄b m̄o repugnanti sue nē: et sic ta
lis intellectio est falsa: vt intelli
gere deum esse finitū: et creaturam i
finitam. Secundo quot modis
inuestigatur distinctio rationis. et
dico breuiter q̄ duobus modis.

Ad cuius euidētiā est notandū
q̄ quidam actus intellectus est rec
tus et quidam collatiuus. Actus re
ctus appellatur quo intellectus fer
tur super aliquam rem. Actus au
tem collatiuus appellatur quo intel
lectus rem intellectam comparat
ad se ipsā vel ad aliam. Ad id ad
propositum dico q̄ duobus modis
inuestigatur distinctio ratiois scilicet
actu recto et collatiuo. Actu re
cto sic est distinctio inter rem intel
lectam et non intellectam. Sed ac
tu collatiuo sic distinguitur idem
a se ipso vel vna res intelligitur ab
alia distingui: vt dicendo sor. est sō
tes: vbi solum est distinctio ratiois
Et hoc de prima distinctione.

c Circa distinctionem ex na

tura rei queritur primo q̄ di
stingunt ex natura rei. Et dico q̄ il
la que habent cē preter opus intel
lectus: et sic distingunt totū et ptes:
et effect⁹ cē forālis et cā forālis: et su
pi⁹ et inferius. Vel alr. Illa distin
gunt ex natura rei de q̄b p̄dicata
p̄dictoria p̄nt verificari p̄ter op⁹ in
o ij

Res m̄p alit⁹ q̄ est

Act⁹ m̄p act⁹
rectus
collatiuus

agens
passibilis
fieri
fieri

tellectus. non tamen q̄ illa verifi-
catio sit preter intellectum. sed pre-
dicata ⁊ subiecta sunt verifimi-
lia ⁊ compossibilia. preter opus ip-
sius intellectus. Verbi gratia nam
de toto ⁊ de partibus verificantur
contradictoria. Quod patet. Nam
totus est quid constitutum: pars at
non modo constitutum ⁊: non cō-
stitutum sunt predicata cōtradicto-
ria. igitur inter illa est distinctio ex
natura rei. Similiter de superiori
⁊ inferiori verificantur predicata
contradictoria: Quod patet. q̄ su-
perius est multiplicabile preter op⁹
ip̄ius intellectus: Inferius vero nō
est multiplicabile in pluribus pre-
ter opus ip̄ius intellectus: modo
multiplicabile ⁊ non multiplicabi-
le sunt contradictoria: igitur distin-
ctio inter illa: ⁊ sic de multis alijs
Vnde concedo correlarie q̄ prop-
ter hoc multi sunt decepti qui cre-
dunt q̄ quecumque distinguuntur p̄
ter opus intellectus distinguuntur
realiter. quod non est verum. ¶ Se-
cundo nō quot modis inuestigatur
talis distinctio. ⁊ breuiter dico q̄
quattuor modis scilicet per quatu-
or genera oppositionum scilicet con-
trariam: contradictoriam: relatiuā
⁊ priuatiuam. ¶ Per relatiuam sic
Nam mouens ⁊ motum opponun-
tur relatiue: ⁊ applicantur intellec-
tui ⁊ uoluntati. nam voluntas uult
⁊ est mouens. nam ipsa est tanquā
regina in regno: ⁊ impat̄ intellec-
tui q̄ intelligat: ergo ipsa est mo-
uens: intellectus vero mouetur. er-
go distinctio est inter ista preter fa-
briam intellectus: non realem se-
cundum Augustinum. ergo ex na-
tura rei. ¶ Secundo per oppositio-
nem contrariorum ⁊ sic inuesti-
gat distinctio ex natura rei inter ē
ad se ⁊ ens ad aliud: que opponun-

tur contrarie: ⁊ applicantur subtrō
⁊ proprie passioni. Nam subiectus
est ens ad se puta. homo: propria
passio est ens ad aliud puta risibili-
tas: ergo distinctio est inter illa nō
realis ergo ex natura rei. ¶ Tercio
per oppositionem priuatiuam: ⁊ i
modo inuestigatur a doctore inter
essentiam ⁊ relationem: nam essen-
tia est comunicabilis tribus perso-
nis: relatio vero non. ¶ Quarto ⁊
ultimo per oppositionem contradi-
ctoriam applicando ista duo con-
tradictoria. s. constituere: ⁊ nō constituere
nā partes constituunt totū: ergo nō
constituit. ergo est distinctio inter
illa. non realis. ergo ex natura rei.
Et hec de fo.

De distinctione formali.

¶ Do videndum est q̄
distinguuntur formaliter:
⁊ sunt illa quorum predi-
cata non ponuntur in eadem diffi-
nitione sed in diuersis vt homo ⁊ a-
finus. ex hoc autem concludo cor-
relarie q̄ illa sunt idem formaliter
que de se inuicem predicantur. In
primo modo dicendi perse. ⁊ hoc cō-
tingit quattuor modis. ¶ Primo
modo est quando idem nomine ⁊ re
predicat de se ipso. vt sor. est sortes
Secundo modo quando diffini-
tio predicat de diffinito: sic dicēdo
sor. est animal rationale mortale.
Tercio quando pars formalis p̄-
dicat de suo toto: vt hō est rationa-
lis. Quarto quando pars mate-
rialis predicat de suo toto. vt hō ē
animal. Secundum correlariū
est istud q̄ passio ⁊ subiectum sunt
difficta formaliter quod probatur:
Nam illa sunt distincta formaliter
quorum vnum non est diffinitio vel

ps diffinitionis alteri⁹. hoc p³ per
primu³ correlariu³: s³ passio et s³ b³
sunt huiusmodi. g^o t^o minor p³ba
tur. Mā passio ponit in diffinitione
subiecti vt dictum est. Contra argui
tur. Mā illa sunt idem forāl^r: quoz
vnuz ponit in diffinitione alterius
sed in diffinitione passionis ponit
s³ b³ vt p³. Septimo metha: g^o t^o.
Ad istud r^odeo: et xedo maiorem.
euz hoc q³ non sit diffinitio data p
additamentū. Ista at est huiusmo
di. et sic nihil ad ppositu³. Secū
do est notadu³ circa distinctione fō
malez. p quo duo faciam. 1° po
na³ quedam notabilia. Secundo
quedam dubia. 1° primu³ notabile
est istud q³ formalitas ē quedaz ra
tio obiectualis: repta in re ab itel
lectu. quaz non o³ intellectus mo
uere du³ tñ actus intellectus possit
in ea terminari: q³ non o³ q³ intel
lectus semp moueat sed poti⁹ q³ ac
tu³ eius possit in ea terminari du³
intellectus facit in ea talez distin
ctionez. Secundo nota quot mo
dis inuestigat distinctio formalis.
et dico q³ quatuor modis. s. diffiniti
one: diuisione: descriptione: demonstra
tione. 1° diffinitione. q³ illa que
sic se habent qd vnuz non ponit in
diffinitione alterius nec est sua dif
finitio illa formal^r distinguunt. vt
homo et asinus. Diuisione inue
stiga^t sic. Mā qñ aliqd cōe diuidit
p differentias oppositas oē otentū
sub vno membro distinguunt forāl^r
ab alio: et ab oī otento sub illo. 1°
no tibi tale exemplū a commodatū
Mā ens diuidit p absolutu³ et res
pectiuu³. oia otenta sub absoluto
distinguunt formaliter a respectiuo
et ab omni otento sub respectiuo. de
scriptione inuestiga^t sic na³ descri
ptio stat ex genere et differentia et

ppria passione: s³ que habent disti
tas pprias passiones habent disti
tas descriptiones et p psequēs disti
gunt formaliter. Demonstratio
ne sic. Mā qñcunq³ aliqd est demo
strabile de vno: qd non de reliquo
talitā distinguunt formaliter cum de
mostratiōes varient p media. vt p³
p^o posterū: Alio modo pegrino pōt
inuestigari sic. s. per viam redupli
cationis. Mā reduplicatio dicit
causam formalez. arguendo sic. hō
in quantu³ homo est animal: lapis
in quantum lapis non est animal.
ergo distiguntur formaliter. Sed
tra superius dicta arguo sic. Mā
quecunq³ distinguuntur quiditate
distinguuntur essentialiter. quia qui
ditas et essentia idem sunt: sed indi
uinis ponimus distinctionem quidi
tatiuam. ergo essentialem: quod est
hereticum et vanum. Respondetur
q³ peccat per presuppositum. Mā
tu presupponis q³ quiditas et essen
tia conuertant: quod tamen est fal
sum. Mā habent se tanquam su
perius et inferius. Mā bene sequi
tur distinguuntur essentialiter. ergo
quiditatiuē sed n̄ e contrario.

Sed dices contra na³ indiuiuis
tu ponis plures formalitates. tūc
arguo sic. formalitas dicitur a for
ma: sed indiuiuis sūt plures forma
litates: ergo plures forme quod est
hereticum. Argumentum istud est
grossissimum: et arguo sic vt tu si
cut formalitas dicitur a forma ita
essentiale ab essentia: sed in diuinis
sunt plura essentialia: secundum di
onisum ergo plures essentie. fo
sic nam sicut formalitas dicitur a
forma Ita personale a persona: s³
in persona patris sunt plura perso
nalitā secundum Dionisium. ergo
in persona patris sunt plures p³oe

sed istud argumentum non valet 9°
nec tuum: quod istud non valeat p³
quia concludit conclusionem hereti-
cam. Ideo p³ me et p³ te respondeo
ad argumentum negando illud. q²
a plurificatione consequentis seu po-
sterioris nunquam bene arguitur
ad plurificationem antea maxime i
diuinis: Immo nec etiam in creatu-
ris: unde licet ista n³a sit bona iste
homo est sciens vel qualis ergo ha-
bet scientiam vel qualitatem: tamē
non sequitur iste homo habet plures
scientias vel qualitates ergo est plu-
res scientes vel plures q²litates. Di-
ces q²huiusmodi formalitates non
sunt ponende indiuisis. quia illud
non est ponendum in diuinis q² nō
habet a ratione naturali vel a fide
vel a sacra scriptura vel ab aliquo
doctore autentico sed iste formati-
tates non habentur ab aliquo isto-
rum q² debeant poni indiuisis er-
go non sunt ponende: Respondeo
q² sicut ex vna de necessario et
vna de contingenti inferitur vna d
contingenti ex p^o prior. ita q² ibi
est bona consequentia Ita dico q²
ex vna credita et ex alia naturali co-
gnita per bonam n³a potest infer-
ri vna credita. Adodo sic est q² cre-
dimus et catolice confitemur q² es-
sentia diuina est cōicabilis tribus
et de facto comunicat tribus psonis
et est absolutissima: paternitas nec
est cōicabilis nec cōicat nec est ens
absolutum: huic ppōi credite addo
vnā nāliter euidentē: Qd quicunq²
aliqua sic se hnt q² aliqd² uenit vni
ex nā rei secluso ope intellectus qd
non uenit alteri est ibi distinctio
ex nā rei: Et qn vnū est absolutū a
pte rei for² et qd itatiue et aliud nō
imo est for² relatiuū: illa dnt distin-
ctas formalitates: Isti vltie ppōi
adde precedentē creditā et realiter

concludes q² i diuinis sunt plures fo-
malitates et hoc affirmat p³ btm au-
gustinū dntē q² p³ est et alio p³ ē p³
q² p³ ē eēntia diuina s³ ē p³ p³mita-
te ex h³ p³ q² ē distinctio et pluralitas
formalitatū i diuinis ad formā ar-
gumti p³ ex dictis negādo minore
Tercio notandū ē q² forālitās ve-
nit de forā: et forāle: d² de forā: et fo-
ma ē duplex. Mā quedā ē eēntialis
et quedā accidētalis: forā at eēntia-
lis ē duplex. Mā quedā ē in eēndo
vt altera ps ppositi. s. forā pris ali-
a ē in cognoscēdo et sic supiora sunt
forē fo pbi. et v. meta. oēs pres dif-
finitiois sunt forē inferior et tunc
pono tria correlaria psequēti ad p³
dicata. Quorū primū ē istud q² for-
ma accidētalis nō venit forālitās.
Secundū ē q² a forā q² ē altera ps
ppositi nō venit forālitās. Terciū ē
q² forālitās vēit a forā i cognoscēdo
Quarto nota et p^o mouet talis du-
bitatio nā dictū ē supra q² sup² ē
idē cū suo inferiori. mō ē dubiū vix
inferius sit idē cū suo supiori forā-
liter. Ad hoc breuiter d² q² nō. et rō
hui² ē q² illa q² sunt idē forāl² vnū
pt² de altero in p^o Adī pse: s³ in-
ferius nō p³ de suo supiori in p^o mō
qdī pse. g^o nō ē idē iferi² cū suo supi-
ori. Secūda rō ē ista nā illa q² ita
se hnt q² vnū nō ē diffi² nec ps diffini-
tiois alteri² illa talia forāl² distin-
gunt h^o p³. p oēs forāl² zates. S³ i
feri² nō ē diffi² nec ps diffinitiois su-
pioris. g^o et c. Secūdū dubiū ē istū
vix d² sit idē forāl² cū suo gnē
et dico q² nō vt p³. p istas met rōnes
positas i prima dubitatioe. s. vix i
feri² sit de eēntia supioris. Tercio
dubitat cū eadē res hēat vnā et eadē
eēntiā et qd itatē quō h³ plures di-
stinctioes Ad h^o nūdeo et dico q² fm
q² qd itas diuersimode mouet intelec-
tū s³ hoc cānt diuerse distinctiones.

Et rō hui⁹ est qz distinctio ē sermo significans qd itatē aprehensā ab intellectu. V.g. nos videm⁹ qz idem spaciū est a sursum in deorsū: et a deorsū in sursum. Vnde hz qz intellect⁹ considerat deorsū et sursum ē ista distinctio et istud dicit Ari. Tercio pbi. ubi ait. qz eadē distantia est a sursum in deorsū: et econuerso: hz nō est ibi idē distare. Quarto dubitat vtrū indiuidua eiusdē spēi sint idēz forāliter et videt qz nō: qz tunc essent idē realiter: vt p3 p supius dicta in op. positū. arguo sic. Nā illa sunt idēz formaliter qbus debet eadēz rō qd itatiua et ultimata: sed ista sunt huiusmodi. ergo sunt idēz formaliter. Soluo et dico qz ista sunt idēz forāliter vt habet in p̄lato. Et ad rationem qm dicebat qz essent idēz realiter. dico qz tua rō cludet si eēt idē fōmaliter qz vnūz cluderet de alio i p̄mō dāi p̄se et de illis itelligunt supius dicta. Et si aliqz diceret valeret iste modus arguēdi. s. sunt non idem formaliter ergo distincta forāliter. Respondet qz non qz aīf potest esse vtrūqz ante existente falso. Nam modus intrinsecus et illius cuius est modus intrinsecus sunt non idem formaliter et tamen non sunt distincta formaliter et causa est qz distinctio formalis cadit inter forāmalitatez et formalitatem. modus autēz non est formalitas. Et hoc ē tertia distinctio.

n Tunc autēz est videndū

de distinctione reali p

quo primū videndū est quid ipa sit

Et dico qz illa distinguuntur realiter cuius extrema distincta sunt res positive ita qz vnū. de altero non predicatur abstractiue: quorū existentia vnus potest esse sine exi-

stentia alterius. vt quorum vna res originatur ab alia. Moranter dico cuius extrema distincta sunt res positive ad remouendum entia ratio. nis inter que non ponitur distinctio realis. Vnde notanter dico qz vnū de altero abstractiue non potest predicari: quia si vnū de altero abstractiue predicetur tunc esset idem realiter cum ipso. Et dico quorum existentia vnus potest esse sine existentia alterius ad remouendum illa que sic se habent qz existentia vnus non potest esse sine existentia alterius vel qz vnū dependet ab altero vt substantia et accidens: materia et forma. Videndum est modo qz distinctio realis potest accipi dupliciter. s. qz quedam distinguuntur sicut res et res: et sūt illa in qb⁹ distincta se habent sicut res et res: et de ista habet verum qz existentia vnus potest esse sine existentia alterius. Alia est distinctio realis et est illa qua distincta se habent sicut rei et rei et non sicut res et res: et isto modo distinguuntur materia et forāsbā et accidens. Si forte diceret quō cognoscam ego quid sit res: et quid aliqd rei. ecce do tibi aliquas regulas quibus mediantibus poteris cognoscere euidenter. Prima regula est qz duo indiuidua quorum qdlibet potest per se existere sine alio. qdlibet eorū est res vt for. et pla. Secunda regula est qz duo indiuidua quorum vnū potest per se existere sū alio hz nāz et nō econuerso qdlibet eorū ē res sicut accidens et sbm: fundamentū et relatio.

Tercia regula est qz quando aliqz includuntur in aliquo i primo modo dicendi perse vel in secundo modo qdlibet eorū est aliquid rei et non res: sed ipsum simul totum est res. Et hoc infero qz inter hominem et animal non est distinctio realis: qd p3

*Regle ad differētiā
res et aliqd rei:*

fic nam distinctio realis cadit inter rem et res: modo animal non est res respectu hominis sed aliquid rei.

Alterius non quot modis inuestigatur distinctio realis: Et breuiter dico quod quatuor modis. Primo via originis: et istomodo inuestigauit Augustinus inter patrem et filium in diuinis. Nam pater generat, filius generatur ergo distinctio realis inter ista, tenet per illam maximam Augustinum, d. in primo de trinitate quod nihil est quod se ipsum gignat. Secundo modo via generationis. Nam si unum generatur reliquum vero non illa realiter distinguuntur, et isto modo inuestigamus inter materiam et formam. Nam forma generatur materia vero non: quia est ingenerabilis et incorruptibilis: ex primo philosophi. Tercio via corruptionis: et hoc sic: nam quando aliqua sic se habent quod unum corrumpitur reliquum vero non illa realiter distinguuntur, et isto modo inuestigatur inter relationem et fundamentum: accidens et subiectum: nam relatio corrumpitur manente fundamento: ut patet intuitu. Sed diceres ex quo illa sunt corrupta est distinctio inter illa. Dico quod non. Nam distinctio realis duo extrema requirit in actu. Quarto via separationis. Nam quando aliqua sic se habent quod separata existunt vel possunt existere illa realiter distinguuntur, ut forma et plato. Alterius non quod ista se habent sicut superius et inferius, scilicet separatio et distinctio realis. Nam bene sequitur sunt separata, ergo realiter distincta que tamen est contra multos: non tamen multum intellectu vigentes: sed solum ponentes distinctionem realem habent enim precedere quod substantia et accidens sint idem realiter: et totum et sua pars integralis. Sed non est mirum. Quia

dato uno inuenienti plura sequuntur ex primo philosophi. Circa quod sciendum est de inclusione et dico quod inclusio ad primum est duplex. Nam quidam est idemptica vel essentialis et quedam formalis. Illa inclusio dicitur esse identica vel essentialis quando aliqua sic se habent quod unum includit aliud essentialiter: et e contrario, sicut patet in diuinis. Vbi essentia diuina includit essentialiter quodlibet attributum: et quodlibet attributum includit diuinam essentiam. Vel quando aliqua duo in aliquo tercio essentialiter, conueniunt et includuntur sicut proprie passionibus in subiecto: et etiam omnes passionibus anime in anima: licet enim omnes passionibus anime in anima includantur: tamen una non includit aliam, et non quod hic sumitur inclusio essentialis pro ut distinguitur a formalis inclusionem et sic idem est inclusio essentialis quod realis, pro ut hic sumitur. Sed illa inclusio dicitur esse formalis: quando unum includitur in sua ratione formali siue definitione proprie et simpliciter dicta. Siue quando unum inest alteri in primo modo dicendi per se quemadmodum materia et forma includuntur in composito et genus et differentia in specie. Ad euidentiam predictorum quia in definitione fuit facta mentio de ultimata abstractione est notandum quod ultimata abstractione est quando aliquid abstrahitur ab omni eo quod in eius ratione quod datatua siue definitione simpliciter dicta nullo modo includitur. Dico autem propria et simpliciter dicta propter definitionem accidentium in qua substantia includitur secundum doctrinam Aristotelis, vii. methaphisicorum. que quidem definitio non est definitio proprie dicta secundum eum: sed est definitio

tio secundum quid et per additamentum
Dicitur predicta abstractio ultimata
quod ulterius non potest esse aliqua alia
abstractio rei illius a quo aliquid tale
abstrahitur. imo omnis illa res est
simplex et includens predicationem.

Nam nihil potest abstrahi ab aliquo
quod sit de quoditate sua: sed possit fieri e
priori. nam aliter potest abstrahi ab homine quod
sine esse hominis vel preter hominem. et
priori autem non. Nam non possumus
hominem abstrahere ab aialitate sine per
ceptu ipsius aialis: vel preter aiali
tatem. Est autem notandum quod quoniam il
lud secretum abstrahit quanto plura
vel minora discernit tanto plures vel
minores possumus fieri circa illud
abstractiones. Sciendum est quod con
cretum quatuor ad prius spectat est qua
druplex differentia. nam prima est secundum
quod superius discernit suum inferius.
exemplum sicut aliter discernit hominem

Secundum est secundum quod natura dis
cernit suum primum suppositum ut hu
manitas per se. Tercia est secundum quod una ra
tio quoditativa discernit aliam. exem
plum sicut genus differentiam.

Quarta est secundum quod accidens respicit
solum ut coloratum lignum. Quin
ta est secundum quod relatio discernit suum proprium
subiectum ut filiatio discernit filium. Se
cundum ergo numerum et diversita
tem predictarum secretionum nu
merantur vel diversificant abstractiones ita tamen quod primus modus ab
stractionis est secundum quod quod superius abstra
hitur ab inferiori ut sicut aliter abstra
hit ab homine. Secundus modus
est secundum quod quod natura abstrahit a proprio
supposito ut humanitas a se.

Tercius est secundum quod quod una ratio quodita
tiva abstrahit ab alia: sicut anima
litas a rationalitate: et e contrario

Quartus est secundum quod quod relatio ab
strahit a suo fundamento: ut sicut
filiatio abstrahit a filio Circa quod

tuor sunt hic notanda. Primus quod
indivinis potest fieri quatuor abstrac
tiones: siue quatuor modi abstrahendi.
De primo patet quod ibi superius ab
strahit ab inferiori sicut ens ab ho
mine: et sapientia ab hac sapientia:
scilicet divina et sic filiatio ab hac filiatio
ne. scilicet divina. De hoc patet. Nam essen
tia divina potest abstrahi a quolibet
supposito: sicut divinitas a patre
filio et spiritu sancto. De tercio autem
patet. Nam essentia divina potest abstra
hi a quolibet attributo: ut divinitas
a bonitate. De quarto patet quod relati
ones possunt abstrahi indivinis et
hoc a fundamentis propriis sicut pa
ternitas a patre: et filiatio a filio.
Secundo non quod in predicamento sub
stantie potest fieri tres modi abstrac
tionum. Et primus est quod superius
potest abstrahi ab inferiori ut substantia ab
hac substantia. Secundus est quod una ratio
quoditativa potest abstrahi ab alia ut
rationalitas ab animalitate. quod nam
a supposito ut humanitas ab hac
humanitate. Tercio est hic notan
dum quod in predicamentis accidenti
um absolutorum possunt fieri tres mo
di abstractionum. Nam primus est
sicut superius ab inferiori: ut quanti
tas ab hac quantitate. Secundus
sicut una ratio formalis ab alia ra
tione formali. ut ratio generis a ra
tione differentie. Tercio sicut acci
dens a subiecto. In predicamento
autem respectivo potest fieri qua
druplex abstractio. Prima supe
rioris ab inferiori. Secunda una
ratio quoditativa a ratione quodi
tativa alterius. Tercio relationis
a subiecto ut filiatio a filio. Quar
to relationis a fundamento ut po
tentialitas a potentia. Ultimum notabi
le ipsius distinctionis realis est quod
distinctio realis potest considerari
dupliciter. Uno modo proprie. alio

modo iproprie seu largo m^o dicta.
Distinctio realis largo modo dicta
est distinctio non dependens ab ac-
tu collatio intellectus: unde omnis
distinctio que est ex natura rei ē di-
stinctio realis isto m^o. Distinctio at-
realis pprie dicta est distinctio di-
arū rex positiuarū: quax vna pōt
esse sine altera vt sor. et plato et sic
de singulis et sic patet qd dāz est
ista distinctio realis.

Unc restat videre de distinc-
tione essentiali p quo p^o vidē-
duz est qd sic distinctio essentialis:
Et dico q illa distinguunt essentiali-
ter que p aliquaz potentiaz possūt
esse separata: vt materia et forma: ac-
cidents et subiectuz. Vel qdo vnuz
non dependet ab alio et qdo vnum
est natura prius alio. Si forte dice-
res que differentia est inter distinc-
tionez realem et distinctionem eēn-
tialem: dico q talis. Nam distinc-
tio realis simpliciter in plus se hz
q essentialis: Nam bene sequitur di-
stinguuntur essentialitē ergo realitē
tamē non conuertuntur in diuinis
in creaturis autem conuertibiliter
se habent qm quecumqz distinguunt
realiter distinguunt eēntr et cōuerso
sz patit instantiaz indiuinis vbi ē
distinctio realis et non essentialis.

Secundo nota quot modis inuesti-
gat distinctio essentialis: et dico bre-
uiter q quatuor modis: Primo mō
predicamentali coordinatione et h
modo inuestigat distinctio inter pre-
dicamenta et inter illa que iponunt
in predicamentis. nā predicamēta
eēntialiter sunt distincta vt p3 i li-
bro posteriorū vbi ait philosophus
q essentie predicamentorū sunt ip-
mitte. a. non mixte et p dñs eēntialr
distincte. Secundo specifica distin-
ctione: nā illa que sunt sub distinc-
tis speciebus et sub illis ptinguntur

distinguntur essentialiter: vt homo
et asinus leo et bos. Tercio essentia-
li dependentia sicut cause a suis ef-
fectibus distinguuntur essentialiter
Quarto actuali existentia et hoc qm
aliqua sic se habent q vnuz potest
existere sine alio illa talia essentialiter
distinguntur. unde ex hoc con-
cludo correlarie q supius et inferi⁹
sunt idem essentialiter. Quod pro-
batur sic: Nam illud quod p nullā
potentiaz pōt esse sine alio est idēz
essentialiter cu3 illo sine quo nō po-
test esse vt p3 p omnes formalizan-
tes: sed inferius non potest esse sine
superiori hoc p3 q2 homo non potest
esse sine aiali ergo sunt idēz essen-
tialiter. Secundo sic: nā illud qd
secunduz q3 sui rationem non est
distinctum ab altero est idēz cu3 il-
lo hoc p3 ex terminis: Sed ita est
q inferius secundum q3 sui ratio-
nem non est distinctuz a superiori p3
hoc q2 non est distinctum nisi p al-
tera pte3. s. differentiam ergo sunt
idem essentialiter. Adō est dubiū
nam dictum est in diffinitione disti-
ctionis essentialis q illa sunt essen-
tialiter distincta quorū vnuz potest
esse sine alio in actuali existentia p
aliqz potentiam. Sed hoc argui-
tur quatuor modis: et primo sic. nā
linea non potest esse sine punctis p
aliqz potentiam hoc p3 q2 separatis
punctis a linea l. linea est termina-
ta pūctis vel non: si non ergo est in-
finita: si autem dicat q est termina-
ta cu3 non habeat puncta et illa nō
terminet nisi p pūcta ergo habebit
puncta et non habebit qd claudit
tradictione3 sz punctus et linea sūt
distincta hoc p3 q2 linea est diuisi-
bilis et punctus indiuisibilis g^o et c.
Secundo sic nā creatura non pōt
esse essentialiter sine creatore hoc
p3 de se: sz creator et creatura essen-
tialiter distinguunt ergo diffinitio

distinctionis essentialis non est bñ
data. Tercio sic forma vel figura
non potest esse quadrata nisi corp⁹
sit quadratum ⁊ tamen sunt essenti
aliter distincta: hoc p3 Nam termi
nus essentialiter distinguitur ab il
lo cuius est terminus. Quarto sic
Nam vnum correlatiuum per ali
quam potentiam non potest esse si
ne alio correlatiuo: hoc p3 p Ari.
in predicamentis quia sunt simul
natura sed sunt essentialiter distin
cta hoc patet: Nam pater essentia
liter distinguitur a filio ergo ⁊c.
In oppositu sunt omnes formali
zantes. Quid ergo dicendum? Di
co q diffinitio distinctionis essenti
alis est bene data ⁊ patet primo au
toritate. Secundo ratione: Auc
toritate ⁊ hoc p Ari. vii. topicorū
vbi arguit talem considerationem
vis videre si aliqua essentialiter di
stinguntur vide si vnum potest exi
stere sine alio q3 si sic essent essentia
liter distincta: si non non erunt di
stincta essentialiter. Secunde ra
tione. Nam illud potest prima cā
quod non includit contradictionē
in primo modo vt patet. v. topicorū
sed seperare illa que sunt distincta
essentialiter non claudit contradic
tionem: hoc patet. Nam contradic
tio est eiusdem negatio: modo illa
que sunt distincta essentialiter non
sunt ad idem sed ad diuersa. Nūc
respondeo ad argumenta facta in
oppositu pro parte falsitatis ⁊ p
ad primum quando dicebatur q li
nea non potest esse per aliquam po
tentiam seperata a punctis ⁊c. cō
cedo minorem ⁊ nego maiorem ⁊
ad probationem dico q linea pōt
dupliciter cōsiderari: vno modo po
situe alio modo priuatue: tunc di
co q linea est terminata positue si
autē priuatue: ⁊ est infinita quia

caret termino quem deberet habere
⁊ est positue terminata ⁊ hoc per
naturam suam intrinsecam. Et ad
probationem quando dicebatur li
nea est terminata ⁊c. dico q verum
est extrinsece sed per naturam suā
est terminata intrinsece. Vel ali
ter potest dici ⁊ melius: nam linea
potest sumi dupliciter q3 vel p illō
quod clauditur inter duo puncta ⁊
hoc includendo illa puncta vel nō
includendo. etiam punct⁹ potest su
mi dupliciter: vno modo positue a
lio modo priuatue quia nihil ad
dit supra lineam nec dicit aliquid
nisi priuationem linee ad partes vl
teriores: Si primo modo capitur
linea sic est impossibile ipsam esse
sine punctis quia sic includit illa
puncta sicut impossibile est homi
nem esse album sine albedine. Sed
secundo modo accipiendo lineā po
test utiq3 sine punctis fieri quia sic
non includit illa pūcta ⁊ etia3 pos
sibile est eē sine punctis: accipien
tamen puncta positue non priua
tue. Sed dices tu si linea est se
perata a punctis igitur linea erit
infinita. Nota q infinitum pōt
sumi tripliciter. s. positue: priuatue
⁊ negatiue infinitum. positue
est quod nullo modo potest claudi
nec terminari sicut deus. priuatue
est illud quod non habet terminos
extrinsecos sed est aptum natu3 ha
bere sicut linea a punctis separata
Infinitum negatiue est illud qd nō
est terminatu3 nec aptum termina
ri per terminum extrinsecum sicut
punctus ⁊ sic ad argu. Dico q li
nea est infinita non tamen positue
sed bene priuatue. Et si vltius
arguas igit est infinita simplr. Di
co q peccas s3 fallatiaz consequen
tis. Ad secundum qū arguebatur
de creatore ⁊ creatura ⁊c.

Infinitum de tempore

Dico q̄ verum est quantum ad esse
talem dependentiam non autē q̄
tum ad essentialē idēptitatem
et ideo non valet et propter hoc te-
net doctor subtilis Joannes scotus
q̄ respectus per quem dependet cre-
atura ad creatorem est sibi intrinse-
secus. s. creature. Ad tertium quan-
do dicebatur sic forma vel figura
et dicunt aliqui q̄ figura non di-
stinguitur a corpore quorum ratio
non valet: quod probo simplici me-
dio et sic primo: Nam corpus et fi-
gura sunt in diuersis predicamen-
tis et distinctis hoc patet. Nam cor-
pus est quantitas et figura qualitas
et est quarta specie qualitatis igitur
illa realiter et essentialiter sunt
distincta. Aliter autem potest dici
seu responderi sic. nam figura potest
accipi dupliciter: vno modo positi-
ue alio modo priuatiue: si positiue
sic dicit terminationem quandam
extrinsecam et extraneam alterius
generis a corpore et isto modo lo-
quitur Ari. in predicamentis. Secun-
do modo accipit figura. s. priuatiue
pro ut dicit quandam intrinsecam
determinationem quia nihil positi-
uum adducit ultra corpus sed pri-
uationem tantum ad partes vteri-
ores. et sic loquitur de figura auctō
sex principiorū q̄ artifex facit figu-
ram non adendo sed potius remo-
uendo. primo modo accipiendo fi-
guram deus potest facere corpus si-
ne figura: secundo modo nō. sic ē
dicendum est de linea et puncto ut
supius dictū est. S; si dicis ergo
illud corpus erit infinitum nego il-
lud. sed bene quasi finitū nō tamē
positiue s; priuatiue. De quarto
quando dicebat vnum correlatiuum
non pōt ēē sine alio et dicō q̄ imo
bene: quod declaro sic et hoc simpli-
ci ratione et p^o sic. Nam q̄qd po-

test prima causa mediante secunda
potest se sola: Hoc patet per aucto-
rem de causis similiter patet quia
si non tunc virtus infinita haberet
iuuamentum virtute finita q̄ est
falsum: S; prima cā mediante se
potest facere vnum relatiuum igitur
sine alio. Sed contra responsiones
arguit sic nā dictū est q̄ deus pōt
supplere nomen huius respectus et
arguit q̄ non duplici ratione et p^o
sic: nā illud qd est de cōceptu alteri-
us non potest esse sine alio hoc pa-
tet: nam videmus q̄ al est de concep-
tu hois ideo hō non potest esse sine
aiali: s; vnum relatiuum est de con-
ceptu alterius relatiui hoc patet i
predicamentis quia relatiua sunt
fil nā g^o et c. Secundo sic: nā pater
alterius est pater hoc p^o se nā
dato q̄ filius non sit igitur erit pater
alterius et non erit pater q̄ inclu-
dit contradictionem. Respondet
ad argumēta et primo ad primum
et concedo maiorem si sit de concep-
tu eius primario et tunc minor est
falsa quia vnum relatiuum non est
de conceptu alterius relatiui pri-
rio sed de conceptu secundo et ideo
ratio non valet. Ad secundum cō-
dicitur pater et c. dico q̄ patrem ēē
alterius contingit dupliciter: vno
q̄ sit alterius tanq̄ effectus alicuius
cause et isto modo filius potest
esse sine patre: Alio modo si eius
dependentia terminetur ad alterum
et sic non potest esse pater quin sit
alicuius et isto modo filius sine pa-
tre ēē non potest et sic est finis de di-
stinctione essentiali.

Hinc autem de hijs que se to-
tis subiectiue distinguuntur
est agendum. Ideo sciendū
q̄ illa distinguuntur se totis subiec-
tiue que in nulla realitate quidita-
tiue pueniūt q̄ ad vnu mōz dicēdi

Et illa dicuntur esse idem se totis
subiectiue que quiditatiue conueni
unt in aliqua realitate potenti
ali et contrahibili per realitatem diffe
rentie. Et ex hoc modo dicendi eli
ciuntur tria correlaria. Primum
quod quecumque includunt idem
genus quiditatiue sunt idem se to
tis subiectiue. Secundum quod omnia
predicamenta a se inuicem: deus et
creatura se totis subiectiue distin
guntur. Tercium quod persone diui
ne se totis subiectiue distinguuntur.
Et sic secundum istum modum di
cendi idempritas subiectiua est in
ferius ad idempritatem obiectiua
et distinctio obiectiua est superius
ad distinctionem subiectiuam: Que
cumque enim sunt idem se totis sub
iectiue sunt idem se totis obiectiue
et non econuerso: et quecumque disti
guntur se totis obiectiue distinguun
tur se totis subiectiue et non econ
uerso. Alius modus dicendi est
quod illa distinguuntur se totis subiec
tiue quorum realitates non possunt
simul esse in eodem numero altere
istorum modorum scilicet vel per i
dempritatem realem vel per modum
informantis vel per modum in forma
bilis. Illa autem dicuntur idem se
totis subiectiue quorum realitates
possunt simul esse in eadem re vel p
idempritatem realem vel per modum
informantis vel informabilis.
Ex quo inferuntur aliqua correla
ria. Primum quod omnia que sunt in
diuinis sunt idem subiectiue. Secun
dum quod omnia in vno individuo
siue sint superiora siue accidentia
absoluta siue respectiua sunt idem
subiectiue. Tercium quod duo indiui
dua eiusdem speciei maxime de pre
dicamento sube et etiam alterius spe
ciei complete eiusdem predicamen
ti distinguuntur se totis subiectiue.

Quartum correlarium quod duo co
traria et duo relatiua opposita ma
xime de secundo modo relatiuorum
similiter differentie essentialiter di
uidentes genus distinguuntur se to
tis subiectiue secundum istum mo
dum dicendi. Et si queras quis isto
rum modorum sit probabilior: Di
co quod vterque est probabilis nec est
differentia inter res nisi in modo vt
di vocabulo: et ideo qui voluerit te
nere alterum illoz dicat consequenter.

Ed de distinctione obiectiua p
sequendo: Dico breuiter quod il
la distinguuntur se totis obiectiue o
quibus non potest predicari aliqd
predicatum quiditatiue siue illud
sit limitatum siue transcendens si
ue dicat realitatem potentialem si
ue non. Illa vero sunt idem obiec
tiue de quibus potest predicari ta
le predicatum quiditatiue. Et ex
hoc inferuntur aliqua correlaria.
Primum quod deus et creatura sunt
idem se totis obiectiue et etiam de
cem predicamenta. Secundum quod
passiones entis a se inuicem et ab en
te distinguuntur se totis obiectiue.

Tercium correlarium quod differen
tie vltime et breuiter omnia illa que
sunt p^o diuersa distinguunt se totis
obie. p^o quo notandum quod aliud e di
cere aliqua esse diuersa et d^{ra}: Nam
d^{ra} sunt alicui idem entia hoc e dic
tuz i aliq^o qditatiue vveniunt et in a
liq^o qditatiue differunt aliogn non
eet status indifferentibus. Diuer
sa sunt que i nullo qditatiue vveni
unt: Iuxta qd dicit Scotus quod ois
d^{ra} d^{ra}z reducitur ad aliqua p^o diue
sa h notato pbat sic ppositum rce
Scoti gra exepi accipiatur duo d^{ra}
sicut sor. et plato. sor. n. et plato i a
liq^o vveniunt et p aliqd differunt vt
p³ ex supposito accipiant g^o illa p
que differunt et sint. a. et. b. vel ergo

differentia.

diuersa.

fora dr mltip?
a. r. b. sunt diuersa vel dīa : si sunt
diuersa habeo ppositu3. s. q. ista di
stingunt se totis obiectiue : si sunt
differentia quera3 sicut prius vlg^o
erit pcessus i infinitu3 q. est in que
niēs vel stabit ad aliqua q. se totis
obiectiue distinguntur quare rē.
Primus dictus est istud v3 q. fora
multiplice3 h3 acceptionē vnde for
ma h3 quatuor pditiones. Prima
dicit forma qua materia actuatur.
Secundo modo dicit forā qua p
positu3 specificat. Tercio mō di
cit forma qua ppositu3 alteri ppat
Quarto modo dicit forā qua cō
positu3 cognoscit. Secundus dictus
est istud q. formaliter est aduerbiu3
ita q. h3 quenda3 modu3 q2 aduer
bia habent ex suis modis significā
di quosdā modos: vnde qdo dico
hō forāl ē illō forāl ē qdā deīmi
natio copule verbalis cu3 sbō. Ter
cius dictum est q. formalitas dicit
esse cēntialiter aliqua res non tñ q.
ditatiue q2 qd oio nulla res est nī ē
p Augustinu3 li. de doctrina xpīa
na. Quartus dictum est q. quīs
formalitas sit aliqua res in unitas
rei stat cu3 pluralitate formaz: vñ
de ppria passio r sbū3 habent ean
de3 rez tñ dicunt cē diuerse formali
tates. Quintus dictus est q. quīs
foālitās sit aliqua realitas aliqua
tñ formalitas r illa res extra aiaz
hēnt distinctione3 hoc p3: nā3 ipos
sibile ē q. id oio de aliq^o cē aiaz di
cat cē mltiplicatū. r nī mltiplicatū
Sextus dictus ē q. qditas r cēntia
id sunt s3 nō adēqte nā3 qditas ab
strahit ab essentia sicut entitas ab
strahit ab unitate: vnde sicut cum
unitate subē stant plures entitates
ita cu3 unitate essentie sunt plures
qditates. Septimus dictus est q.
formalitas ppat ad rez cuius est sb
duplici ratione vel habitudine. s.

sub habitudine de quo vt res est ta
lis formaliter illa formalitate rē.
r sub habitudine de cuius vt forma
litas ē illius rei r hoc p3 q2 forma
litas non est res in recto sed in obli
quo proprie. Octauum dictum ē
q. formalitas non est res vt quod r
ratio huius est quia quo non est qd
Monum dictum est q. ratio rei r
formalitas est vna r eadem forma
litas vnde quando formalitas di
stinguitur ab illa formalitate non
est alia formalitas nisi ipsa met r
quādo dicitur aliqua res distingui
tur ab alia re formaliter nō est alia
formalitas nisi que primo erat.
Decimum dictum est q. a quocū
que stinguitur formalitas formali
ter ab eade3 distinguitur illa res re
aliter loquendo de re largo modo
sumpta. Undecimum dictum est
circa distinctionem realem r dico
q. realiter venit de reali. vnde rea
le potest dici quodeūque consequēs
illam rem. Duodecimum dictum
est q. non est intelligendum q. in
omnibus formalitas r realitas se
habeant sicut duo ita q. vñm di
catur esse idem realiter r per forma
litatem distingui formaliter vt pa
ter in diuinis. Tercium decimum
dictum est q. ponentes pluralita
tem formarum non negant summa
simplicitatem in diuinis: Nam vt
dictum est q. omne consequens rem
est realiter: ita omne consequens ē
est entale q. patet nam sicut de rea
li habemus realitatem sic de entali
entitatem: vnde quia illud vocabu
lum non est in vsu quasi videtur so
phisticū r tamen non est verum i
mo est vocabulum verum. Quar
tum decimum dictum est q. distinc
tio ex natura rei non est distinctio
realis proprie loquendo. Quin
tum decimum dictum est q. ille res

ad rationem quiditativam subiecti
sive quando predicatum est in sub-
iecto in primo modo dicendi perse
sicut homo est animal rationale et
mortale. Circa quod sunt aliqua in-
ferenda et primo. Quod omnis pre-
dicatio formalis est idemprica licet
non econverso. Secundo quod solu-
in divinis et in transcendētibz sim-
pliciter reperitur predicatio idem-
tica absque formali verbi gratia si-
cut divinitas est bonitas et econver-
so bonitas est sapientia et econver-
so: ratio huius est nam solum in
predictis reperitur illud quod est ra-
tio precise idemprice predicationis
scilicet illimitatio essentialis in tri-
nitate de quo determinatur in pe-
nultima distinctione de modis di-
stinctionum in principio. Terci-
um correlarium est. quod in creaturis
non reperitur proprie predicatio
idemprica nisi formalis. Nam se-
cundum scotum intractatu de pri-
mo principio habetur quod omnis pre-
dicatio idemprica est formalis cu-
ius ratio secundum ipsum est quod ni-
hil est idemprice alteri nisi quod per-
tinet ad eius rationem quiditativam
vel quod inest formaliter sibi et ideo
secundum eum non potest fieri ali-
qua predicatio idemprica precise
nisi formalis. hoc etiam ponit ra-
tio predicta quia in creaturis non
potest reperiri proprie illimitatio
essentialis. In trinitate que ut dic-
tum est est causa precipua idemprice
predicationis. et c.

~~~~~
 prio } essential { forālus .
 }   { idēica { idēica idēica .
 }   {   { idēica hy .
 } Amphus .

[Handwritten Latin text, likely a continuation of the previous page's notes or a separate entry.]

Hinc autem ad titulum que-
stionis deuenio: et primo sunt
duo faciendae: primo titulum
questionis declarabo: secundo ali-
quas questiones enodabo. Quantum
ad primum faciam tria. primo po-
nam diuisiones: Secundo conclusi-
ones: Tercio compatitiones. **Q**uan-
tum ergo ad primum pono quatuor
diuisiones quarum prima est ista
quod de numero rerum quedam dicun-
tur vniuersales quedam particula-
res: ista diuisio habetur primo per
permenias. **S**ecunda diuisio est quod
de numero rerum quedam dicuntur
simpliciter et quedam secundum quod
ista diuisio habetur ab Aristotele. sep-
timo methaphisicorum quando argue-
bat contra platone[m] unde ista diui-
sio coincidit cum prima nam per hoc
quod diuisio simpliciter coincidit cum
particulari et per hoc quod diuisio se-
cundum quod coincidit cum vniuer-
sali. **T**ercia diuisio est quod de numero
rerum quedam sunt prime intentio-
nis et quedam secunde intentionis
et ista diuisio habetur in primis unde
de licet ista diuisio deest de substan-
tia tamen potest concedi ad alias
res creatas vel causatas id est predi-
camenta et ista diuisio coincidit cum
duabus primis quia prima est sim-
plex et particularis et vniuersalis et
prima intentio et secundum quid est
secunda intentio. **Q**uarta diui-
sio est quod de numero rerum quedam sunt
hoc aliquid ut sor. et quedam
ut quale quid ut animal:
unde ista coincidit cum primis dua-
bus quia hoc aliquid id est est quod sin-
gulare sed quale quod idem est quod vni-
uersale secundum quid et ista diui-
sio est in predicamentis. Circa pre-
dicta est modo notandum quia fac-
ta est mentio de rebus particulari-

bus sciendum est quod quedam notan-
da sunt quibus datur intelligi quod par-
ticularia excludunt de se vniuersa-
le si sumantur proprie sed differenti-

Scilicet indiuiduum. hoc
aliquid: particulare: singulare:
natura: subsistenti: substantia: y-
postasis: res natura: suppositum
et persona. **P**rimo hoc nomen
indiuiduum sumitur ab indiuisibi-

litate unde dicitur indiuiduum quia
si indiuisum et diuiditur contra vni-
uersale quod est diuisibile in plura
et predicabile de eis. **S**ecundo hoc nomen

Aliquid sumitur a determina-
tione cum enim licet hoc significet pri-
mam demonstratiuam alicuius signi-
ficati et licet quod aliquid dicat cau-
salitatem cum hoc que adducit et
quando dicitur hoc aliquid intelli-
gitur aliquod significatum deter-
minatum et per hoc excluditur vni-
uersale quod dicit in determinatio-
nem et participabile a diuersis.

Tercio hoc nomen particulare di-
citur quasi partibile unde dicit ali-
quam partem siue proportionem
nature comunis quod est contra ratio-
nem vniuersalis quod dicit totum
quod potest participari a diuersis et.

Quarto singulare dicitur
a solitudine que quidem solitudo
non dicitur respectu aliquorum ut
sor. non dicitur homo singularis et
solus eo quod excludit consortium ali-
orum hominum: sed dicitur hoc soli-
tudo respectu sui eo quod sibi non con-
uenit communicatio siue plurifica-
tio pro aliquibus diuersis ex quo
diuiditur supra vniuersale quod est
plurificabile per diuersa et comuni-
cabile multis dicta enim quatuor
nomina possunt tam subiectis quam
accidentibus conuenire. ut patet i

tuentibus dictas eorum rationes.

Quinto.

existentia dicit actum essendi. unde existentia determinat actus existendi sicut actus determinat potentiam ad ipsum ordinatam: ex quo existentia excludit vlt cui proprie inquantum tale non conuenit esse actu. vlt non est actu per se sed in suo singulari sicut dicit phs contra platonem septimo metha. quia etiam actus essendi formaliter non tantum conuenit sibi sed etiam accidentibus ideo existentia conuenit accidentibus. Accidentia enim licet effectiue sint a sba tamen formaliter eodem modo quo habent propriam entitatem habent et formaliter propriam essendi actualitatem. Sexto subsistentia dicitur quasi substancia in se ipso. unde dicitur subsistere quasi in se ipso secundum se existere subsistentia addit supra existentiam: quia existentia solum dicit actum essendi sed subsistentia addit actum essendi hoc in se et non in alios: quia igitur subsistentia includit existentiam: et quia subsistentia non conuenit proprie vniuersali sic nec existentia. h patet exemplo his quia licet existentia conueniat accidentibus formaliter non tamen subsistentia sed solum substantijs que possunt existere in se et non in alio.

Substantia.

dicatur quasi sub alijs stans sicut accidentibus: quia substantia de sua ratione semper dicit subsistentiam: et addit de sua ratione supra subsistentiam: quia vt dictum est talis res dicitur de substantijs pro vt in se vel fm se existit. Sed substantia supponit hoc: addit q etiam subsistet alijs quarum existentia nec

subsistentia conuenit: sicut substantia secundum sui naturam vel secundum suam rationem propriam non conuenit vniuersali. unde dicitur in predicamentis q prima substantia dicitur maxime substantia quia sibi maxime conuenit ratio substandi. licet largo modo substantia. vniuersalis dicatur substantia. vt ibidem dicitur. ¶ Ypostasis est nomen grecum vt dicit vgo Nam stasis grece latine status dicitur: et componitur ab ypos quod est sub et stasis quod est status quasi substans vel substantiam significans. ergo ypostasis id est q substantia: sed est differentia quo ad vsum quia nos vtimur tam in rationabilibus quaz in irrationabilibus. unde dicimus ypostasis ligni et quandoq transferimus istud ad accidens sicut ad substantiam: vt dicimus ypostasis albedinis sic possumus dicere ypostasis sbe sicut greci vtuntur: greci tamen vtuntur eo in irrationabilibus et sic non conuenit vniuersali sicut nec substantia secundum suam rationem.

Res nature.

dicatur participans naturam. unde res nature dicitur a natura sicut concretum a subtrato. quoniam propter res nature summitur aratitudo esse participatum nam quoniam eque participat et subsistit ideo proprie res nature potest dici individuum substantie prime subsistens

Suppositum idem omnino significat quod res nature: et dicitur suppositum quasi sub natura positum sicut ab ea informatum: quia ergo suppositum de sua propria ratione includit substantiam ideo suppositum proprie conuenit soli individuo perse subsistenti licet largo

ut cum dicitur homo et humanitas
differunt sicut suppositum et natura.
Persona est idem quod indiui-
duum subsistens. quod non potest
esse in rationabilibus iuxta quod
diffiniendo dicit Boetius quod persona
est rationalis nature individua sub-
stantia. **S**ecundo pono quatuor
suppositiones: quarum prima ta-
lis est quod quod quid est sine quiditas
dicitur realitas et universalitas dici-
tur secundum quale quid. **S**ecun-
da suppositio est quod realitas universalis
universaliter accipitur et formalis
quia supposita sunt forme inferio-
rum et etiam inferiora sunt forme
materie. **T**ercia est quod differre per
realitatem universalem est differre
quiditative et ista dependet a prima.
Quarta suppositio est quod differ-
re per realem universalitatem est dif-
ferre formaliter: siue per formalita-
tem: et ista dependet ex secunda.

Nunc pono quatuor compara-
tiones. Quarum prima est
duarum realitatum singularium sub
vno universali. Secunda est dua-
rum universalium rationabilium i
vna re singulari. Tercia est dua-
rum singularium sub duabus rea-
litatibus universalibus. Quar-
ta est duarum realitatum universa-
lium rationabilium sub vna in duo-
bus singularibus. Unde in duobus
primis comparationibus habemus
universalitatem cum idempritate:
et diversitatem cum pluralitate. in
divinis aut habemus unitatem cum plu-
ralitate: et idempritatem et diversitatem.

Nunc autem venio ad titulum
questionis in quo querebat utrum
illa que distinguuntur formaliter
realiter: Vbi sunt duo notanda vel
declaranda: et primo ipsum forma-
liter et realiter. Quantum ad pri-
mum ponam istam distinctionem quod

*distin. for. 2.
Eadem for. 2.*
aliqua esse distincta formaliter con-
tingit dupliciter. vno modo. aliqua
sunt distincta formaliter. itaque vnum
non est diffinitio nec pars diffiniti-
onis alterius: nec includitur in ei-
ratione quiditative: et sic duo indi-
vidua sub aliqua specie contenta
sunt distincta formaliter: ut sol. et
plato. et sic de alijs. Secundo mo-
do aliqua distinguuntur formaliter
eo quod non habent realitatem. secun-
dum quid: nec secundum formam.
sunt tamen aliquo modo idem ali-
qua idempritate figurari.

Ex oppositum dico quod aliqua
possunt esse idem formaliter duobus
modis vno modo. ex eo quod aliquam
realitatem universalem habent se-
cundum quid. et aliquam secundum
quale quid: et sic sunt eadem formali-
ter: Improprie tamen duo indiui-
dua sub aliqua specie contenta. Alio
modo aliqua sunt idem formaliter
ex eo quod vnum ponitur in diffinitio-
ne alterius: vel est diffinitio eius:
vel ponitur in quiditative ratione
eius: sicut superius et inferius sunt
idem formaliter: similiter isto mo-
do diffinitio et diffinitum.

Quantum ad secundum dico quod
aliqua possunt esse dupliciter
distincta. scilicet vno modo sicut res et res.
Et sic distinguuntur proprie et rea-
liter. Alio modo aliqua distingun-
tur ex natura rei: et sic etiam est di-
stinctio realis licet in proprie.

Is visis venio nunc ad questi-
onem. et primo pono aliquas con-
clusiones: quarum prima talis est
quod illa que distinguuntur formaliter
distinguuntur realiter distinctione i-
proprie dicta. probo sic nam illa que ha-
bent distinctas diffinitiones simpli-
citer ab intellectu non dependentes
distinguuntur distinctione reali i proprie
dicta hoc patet. nam talis distinctio re

alis est circumscripto intellectu
vel quacunque operatione ipsius i
tellectus circumscripta. Sed illa que
distinguntur formaliter habent di
stinctas diffinitiones ab intellectu
similiter independentes. hoc p3. de
subiecto et propria passione. Nam p
pria passio habet istam diffinitio
nem que est in subiecto esse: et est pre
ter quacunque operationem ipsius
intellectus. ergo subiectum et pro
pria passio distinguntur realiter et
formaliter. Vel illa que distingun
tur realiter distinguntur formali
ter distinctione proprie dicta.

Secunda conclusio est ista scilicet illa que sunt eadem forma
liter sunt distincta realiter: et intel
ligo de idempnitate formali proprie
dicta et probatur sic. Nam duo indi
uidua eiusdem speciei sub eadem
specie contenta sunt eadem forma
liter. hoc patet. quia sunt idem qui
ditatiue: et sub ratione quiditatiua
sed sunt distincta realiter. hoc patet
quia for. et plato. ergo cum idemp
nitate formali stat diuersitas realis

Tercia conclusio responsalis est
ista. scilicet quod cum distinctione for
mali stat idempnitatis realis et essen
tialis: et sic intendimus dic. et sic su
mitur formalitas proprie loquen
do: quam conclusionem probabo qua
druplici medio. et primo sic. Nam
illa que sic se habent quod multiplica
to vno non multiplicatur reliquum
ad distinctionem vnius non sequitur
distinctio alterius: hoc patet. quia
aliter clauderetur contradictio.

Sed ita se habent formalitas et res
quod multiplicato vno non multipli
catur reliquum. quod patet ista minor
indiuinis ubi attributa multipli
cantur siue plurificantur et forma
litas multiplicatur tamen res diui

ne essentie non multiplicantur. ergo
relinquitur quod cum distinctione for
mali stat idempnitatis realis aut es
sentialis. Secundo illa illatio non
est bona que est secundum quid ad
simpliciter ut habet primo et secundo clencor:
sed illatio que est a formalitate
ad realitatem est huiusmodi: ut patet
per iam dicta: quia distinctio forma
lis est distinctio secundum quid et
distinctio realis est distinctio simpliciter ergo et c.

Tercio sic nam plus requiritur
ad distinctionem realem quam ad
formalem. hoc patet. Nam ad distin
ctionem realem requiritur quod distin
cta distinguantur sicut res et res:
sed ad distinctionem formalem non
oportet: sed penes rationes quidi
tatiuas. ergo et cetera.

Quarto sic Nam passiones en
tis sunt idem realiter cum ente. hoc
patet. Nam illa essentia que est di
stincta ab alia essentia non est vna
hoc patet. Nam vnio dicit in diui
sionem a se: et diuisionem ab alio.
quocunque igitur videtur quod si vni
tas sit distincta ab entitate entitas
erit vna absque vnitatem: quod clau
dit contradictionem. ¶ Sed tamen
quod passio et illud ens formaliter di
stinguantur. hoc patet. Nam illa
que ita se habent quod dicantur esse
idem formaliter: ex natura rei quic
quid opponitur vni opponitur al
teri: hoc patet de se. Sed tunc ali
quid opponitur vnitati quod non
opponitur entitati. hoc patet. Nam
vnitati opponitur pluralitas: que
non opponitur entitati. ergo et c.
probo secundo sic nam illud quod po
nitur in descriptione alicuius data
per additamentum est distinctum
ab eo formaliter. ut patet Septi
mo Metaph. sed sic est de subiecto
et propria passione: ut patet ibidem

Nunc arguo.

contra aliqua ibi superius dicta. Nam dictum est ibi quod ens et unum sunt idem realiter et distincta formaliter: et arguo quod non triplici ratione. Et primo sic. Nam omnis formalitas in se indiuisa: et diuisa a quocumque est in se una. hoc patet. nam iste conditioes conueniunt unitati. vnde indiuisum a se et diuisum a quocumque alio. Sed formalitas entis est in se indiuisa et ab alio diuisa: hoc patet per te. Qui dicis quod ens formaliter distinguitur ab uno. ergo in se dicitur una esse. Tunc quero de tali unitate: vel dicitur eadem formaliter cum ente vel distincta. Si eadem habeo propositum: et eadem ratione bonitas a qua distinguitur per te. Si distincta formaliter queram ut prius: et sic erit processus in infinitum. Secundo sic nam illa que dicuntur esse distincta dicuntur esse plura. hoc patet. Nam distinctio ad minus est inter duo ut patet. vnde metha. sed ubicumque dicuntur esse plura ibi est numerus. hoc patet de se quia numerus excludit de se unitatem: sed ubi sunt duo ibi sunt unitates. hoc patet de se. ergo si unum distinguitur ab ente formaliter erunt ibi formaliter due entitates et due unitates una ex parte unitatis: alia vero ex parte entitatis et sic ens erit unum preter unitatem et unitas erit ens preter entitatem: quod claudit additionem. Tercio sic. Nam per eandem rationem per quam aliquid effugit alterum contradictoriorum per eandem rationem includit alterum. hoc patet quarto metha. sed ens et unum formaliter vel per formalitates distinguuntur a non ente. ut patet de se. ergo per formalitatem suam oportet quod includat suum contradictorium: quod est ens

et si per formalitatem includat ens non distinguitur ab ente unitas illa. ergo etc. Ad istas rationes respondendo. pro cuius euidencia est sciendum. quod nos habemus ex parte distinctionis tria. scilicet distinctionem pluralitatem et diuersitatem. Ex parte unitatis alia tria. scilicet indiuisiōem unitatem et idemnitatem. vnde ista sex nomina dupliciter comperantur inter se. vnde tria comparantur ad tria et si inter se comperantur sic distinctio est via pluralitatis et pluralitas est causa diuersitatis sed pluralitas non est via ad ipsam distinctionem quia bene sequitur sunt distincta. ergo diuersa vel plura: et non econuerso. Similiter si alia tria inter se comperantur etiam indiuisio est via ad unitatem: et unitas est via ad idemnitatem: vnde quaecumque sunt eadem sunt una et indiuisa: et non econuerso. Similiter tria potest comparari ad tria sic quod indiuisio sit opposita diuisioni: et unitas pluralitati: et diuersitas idemnitati. Nunc ad rationes respondendo: Et primo ad primam. quando dicitur omnis formalitas in se indiuisa et diuisa a quocumque est in se una nego. Et ratio est. Nam in diuisio est via ad unitatem et non est ipsa unitas. Et sic non sequitur quod si est indiuisa quod sit una sed bene econuerso. Vnde licet ens ut distinguitur contra unum sit in se indiuisum propter hoc non est unum sed est indiuisum quia potest recipere unitatem: et non est via ad unitatem. Alio modo potest responderi tamen est notandum quod indiuisio potest sumi dupliciter vno modo essentialiter et sic indiuisio est indiuisa alio modo nominatiue et hoc dupliciter vel quantum ad subiectum primum vel quantum ad subiectum secundum: primum

marium subiectum indiuisis ē vnū
secundarium est ens. Modo ad ra-
tionem quando dicitur omnis for-
malitas &c. Dico q̄ verū est deno-
minatiue per comparisonem ad
subiectum primum: non tamen
dicitur vna per comparisonem ad
secundarium denominatiue. Sed
si aliquis sic suam rationem forti-
ficaret dicens indistinctū v̄t in di-
stinctum est: dicitur esse vnum. hoc
patet: quia aliter non esset in distin-
ctum: sed formalitas entis dicitur
esse distincta. patet hoc quia alia.
ergo distincta est vna. Dico q̄ ma-
le faciunt istam reduplicationem.
credis enim q̄ reduplicatio sit cau-
sa diuisionis vnitatis: & tamen nō
est verum. Sed est via ad vnitatem.
Ad secundum dico quando dicit
sic. Illa que dicuntur esse distincta
dicuntur esse plura. &c. Concedo
minorem. Sed quando dicitur vbi-
cunque est numerus &c. volo: & qñ
dicitur vbi-cunque sunt duo ibi sunt
vnitates due &c. hoc falsum est. nō
enim oportet q̄ vbi-cunq; sunt duo
ibi sunt due vnitates: sed q̄ sit vna
taliter q̄ vnum sit vnum per alterū
quod declaro sic. Nam quando di-
co homo est albus: ibi sunt duo al-
ba quia homo dicitur albus & al-
bedo dicitur alba & non oportet qđ
ibi sint due albedines sed sunt ibi
duo alba: quod vnum est album per
alterum quia homo per albedinem.
Ad propositum dico q̄ non opor-
tet q̄ ibi sint due vnitates vbi sūt
duo s; quod sint duo vna: quia vnū
habet esse per alterum: quia ens est
vnum per vnitatem. Pro quo nō
vnam regulam doctoris subtilis
scoti: que talis est. q̄ vbi-cunque di-
cuntur esse duo itaq; vnum est tale
quiditatiue: & essentialiter: & alter
est tale denominatiue standum est

in illo quod est essentialiter tale: qđ
declaro sic. ibi sunt duo alba: quia
homo albus & albedo alba: homo
est albus denominatiue: & albedo
est alba essentialiter & quiditatiue
vnde vltra non est querendum qđ
se ipsa est alba essentialiter & quidi-
tatiue. Ad secundum quando dici-
tur per eandem rationem &c. Dico
q̄ aliquo modo conceptus passio-
num dicuntur esse simpliciter sim-
plices & ideo non oportet q̄ inclu-
dat aliquid sed sint per idem piti-
tem idem cum altero contradicto-
riorum non per inclusionem aut q̄
illud includat: vltra nō oportet q̄
eodem modo quo aliquid dicitur ēē
distinctum cum altero contradicto-
riorum q̄ eodem modo sit idem cū
altero: s; sit idē idē pitate aliqua:
& non per eandem rationem. Sed
si iterum arguas q̄ tales predica-
ciones vel sunt formaliter ens vel
sunt formaliter non ens. si forma-
liter ens habeo propositum. si for-
maliter non ens. ergo nihil. Dico
ad hoc q̄ ad habendum contradic-
torium oportet q̄ semper negatio
feratur ad illud quod ē p̄cipalius
Et per hoc Respondeo quando di-
citur vel sunt formaliter &c. Dico
q̄ male arguis: quia negatio debet
proponi: & sic erit vera. vt dicendo
non sunt formaliter ens & hoc de
tercio. Ad rationes principales i
principio questionis pro parte fal-
situdinis facite respondeo. Et primo
ad primam quando dicebatur. ac-
cipio formalitates aliquas. ergo illa q̄
distinguntur. &c. Dico q̄ verum ē
realiter distinguntur ex natura rei
sicut rei & rei: non autem realiter
sicut res & res. Ad secundum dico
q̄ quando dicebatur illa que disti-
guntur ex natura rei. verum est nō
tamen sicut res & res: sed sicut rei &
p iij

Ad rōs an opp^{te}

rei in obliquo. Vel dicas q non di-
stinguntur proprie sed largo modo
sumendo realitatem. Ad tertium
quando dicebatur q sicut se habet
res subiecti. &c. concedo per locum
a transmutata proportionem. & di-
co q hic non est locus a transmu-
tata proportionem: quia non est ibi
numerus. quia ubi est loc⁹ a trans-
mutata proportionem ibi est nume-
rus: & quia hic non est. nō valet ar-
gumentum. Ad quartum cum dici-
tur q vere est substantia est vere res.
dico q verum est si sit substantia i
recto: & tamen dicitur in minori q
formalitas est vera substantia: Di-
co q verum est in obliquo non aut
in recto. quare ratio non valet Ad
quintum cum dicitur si hoc esset ve-
rum &c. tunc formalitas non face-
ret differre &c. Dico q si for⁹ alitas
comparatur ad illud q facit distin-
gui realiter distinguit realiter. sed
comparata ad illud quod facit di-
stingui formaliter & realiter tunc
bene distinguit formaliter & reali-
ter quod declaro sic. Nam paterni-
tas comparata ad essentiam. facit
differre formaliter. sed comparata
ad filium facit differre realiter & di-
co breuiter q eodem modo quo for-
malitas est principium distinctiuū
eodem modo facit differre si realiter re-
aliter si formaliter formaliter. Ad
sextum cum dicebatur illa que ha-
bent distinctas diffinitiones &c. ne-
go: quia cum vna & eadem re stat
pluritas diffinitionum. Ad sep-
timum quando dicebatur illa que
distinguntur quiditate distingui-
tur realiter &c. nego. Et cum pro-
bas q qditas rei & essentia sunt idē
Dico verum est sed non adequate.
Et ideo bene sequitur est vna quidi-
tas. ergo vna essentia non tamen
sequitur est vna essentia. ergo vna

quiditas & ratio est quia ab vna &
eadem essentia possunt summi plu-
res quiditates. Ad octauum cum
dicitur si illa que distinguntur for-
maliter non distinguntur realiter
tunc sequitur &c. concedo maiorem
Et cum probas q non quia idem i
quantum idem & cetera. Di-
co q idem in quantum idem facit
idem: non tamen si sint diuersi pos-
sunt facere idem. Ad nonum & vl-
timum quādo dicebatur nisi hoc es-
set verum tunc sequeretur q passio
egrederetur ultra suum subiectum
Dico q passiones egredi vel exten-
di ultra suum subiectum potest ac-
cipi dupliciter. vno modo q subie-
tum sit alicubi ubi non sit passio e-
ius: & sic nequaquam Alio modo
q in plura potest diuidi passio quā
subiectum: vel e conuerso: & sic bene
vnde in homine videmus q sunt
plura propria: & sic passio in plura
potest diuidi quam subiectum suū
scilicet homo & hoc quo ad nonum
argumentum & per consequens q
ad totum tractatum.
Et sic finitur tractatus formalita-
tum secundum doctrinam Docto-
ris subtilis Scoti & Magistri gra-
cilci & Mayronis ordinis minor.

Incipit tractatus primi principij compleri secundum doctrinam Magistri francisci de Mayronis ordinis minorum.

Auditum audiui a

a domino et timui. Jeremie. xl. viii. ca. scribitur verbum istud. veritas primi principij

compleri ita nobis naturaliter est inserta ut eius audita prolatione statim mens acquiescat: et illa que naturaliter sunt inserta anime nostre insunt non a causa prima. Idcirco ad introductionem huius primi principij convenienter assumitur verbum istud erga cuius naturam insistendo occurrunt decem articuli declarandi. Quorum primus est iste scilicet Quid est primum principium complerum. Et dicitur ab omnibus quod est illud de quo philosophus tractat quarto methaphisice. scilicet de quolibet dicitur affirmatio vel negatio: et de non ambo simul. Et de eodem tractat beatus Dionysius libro de mystica theologia in virtute circa tercium capitulum. Istud enim primum principium introducit paulus apostolus primo corinthios. cap. primo. d. quod predicatio evangelica non includit contradictionem. Et sermo noster inquit non est illo est: et non est. Et ibidem volens oppositum istius primi principij excludere a subiecto theologiae dicit quod dei filius non est illo est et non est. Ad declarandam autem istius primi principij sententiam introducimus quatuor conclusiones.

quarum prima est ista. quod istud primum non est unum unitate simplicitatis sed unitate integritatis: quia ista propositio est ipotetica copulativa cum coniungat duas propo-

sitiones categoricas per hanc dictionem. Et ut cum dicitur et de nullo eorum ambo simul Omnis autem ipotetica est una unitate integritatis. Secunda conclusio quod prima pars istius primi principij est vltima affirmativa de predicato disiuncto ut cum dicitur Omnis homo movetur vel quiescit. quia quodlibet est signum universale affirmativum et ibi ponitur coniunctio disiunctiva. scilicet quando dicitur affirmativum vel negatio. Tercia conclusio est quod secunda pars istius primi principij cum dicitur de nullo ambo simul est universalis negativa de predicato copulato: sicut cum dicitur nullo corpus movetur et quiescit. quia nullus est signum universale negativum: et ista ambo que fuerunt disiuncta in prima categorica non possunt simul summi nisi per copulativam unde secunda pars tantum valet sicut ista de nullo simul affirmatio et negatio. Quarta conclusio est quod iter duas parciales conclusiones est talis ordo in essendo qualis in proferendo ita quod ordine nature universalis affirmativa precedit universalem negativam: quia illud a quo non convertitur consequentia ponitur prius secundum talem ordinem. circa autem eosdem terminos semper copulativa est antecedens ad disiunctivam et non e converso: eo quod ad veritatem disiunctivae sufficit alteram partem esse veram et ad veritatem copulativae requiritur veritas utriusque: et si utraque est vera altera est vera et e contra. Sed occurrunt primo duo. videlicet. Quid est subiectum in isto primo principio. Et dico quod est subiectum ens sub intellectum ut sic intelligamus de quolibet ente affirmatio vel negatio: et de nullo ambo simul: quia istud adiectum quodlibet

habet hic explicata substantia: s; substantiunt in neutro genere: ubi cumq; .n. sit talis substantiatio si cut docent gramatici subintelligi tur res vel ens. ¶ Secunda dubita tio est. qd est istius primi principij predicatu. Dicit q; in prima pte est istud disiunctum s; affirmatio vel negatio. in s; pte istud copula tu. s. ambo simul. q; sicut subiectu est de quo aliqd dicit: et predicatum est qd de altero dicit hic at affirmatio vel negatio dicit de quolibet: et de nullo affirmatio et negatio dicit in pte s; a. ¶ Tercia dubitatio est hec. v; Quid est coppula que onectit s; cu; prediato vel econuerso Dicit q; hic op; subintelligi aliqd p; quod coppulet s; cu; prediato quia secundum Priscianu; absq; noie et verbo nulla constat pfecta oratio hic aute; nullu; exprimitur verbu;. Nec est dicendu; q; primu principiu; sit pfecta oratio. Istud aute; q; subintelligit est istud ver bu; predicat. vt intelligat sic de q; libet ente predicat affirmatio vel ne gatio: et de nullo ente simul predi cant affirmatio vel negatio. Quar ta dubitatio est q; vli; affirmatiua eiusde; s; et eiusde; prediati o; ria tur negative vli; et sic cu; o; ria siml vera esse non possint altera istaru; p; cium erit falsa nece; et p; o; totu; primu; principiu;. Ad hoc dicitur q; iste due p; positiones habent ide; prediatu; no; tñ vniformiter sum ptu; q; in una sumit disiunctiue: i; alia vero coppulatiue. Et ideo nul la est contrarietas propter predica ti formalem variationem Intelli gendum tamen q; in istis duabus partibus primi principij radican; due regule contradictionis Quarū prima est q; cuiuslibet contradic tionis altera pars est vera quia s;

disiunctione altera pars contra dictionis verificatur vniuersaliter de quolibet in isto primo principio. Secunda regula est q; duo con tradictoria non possunt simul esse vera: quia eorum copulatio negat in secunda parte vniuersaliter: vt patuit: et hoc de primo.

Secundus articulus ē iste. videlicet que sunt pro prietates primi principij complexi circa quem introducun tur quatuor insignes proprietates quarum Prima talis q; istud pri mum principiu; est regula comuni s; quia termini eius sunt comuni s; et vniuersalissimi. Et ideo si cum distributione sumantur: In i^o primo principio distribuitur pro omnibus contentis sub illis: et pro illis omnibus istud primum princi pium distribuitur. pro quo descen dunt termini eius. ¶ Secunda proprietates est q; istud primum pri cipium est regula verissima: quia i veritatibus ordinatis semper p; o est verior sicut patet in ordine essen tiali conclusionis cum omne po; sterius a priori aliquo modo de; pendeat ista autem veritas est p; plera: alioquin non esset primum principium complexum. ¶ Tercia proprietates est q; istud primum pri cipium est regula nobis manifestis s; quia q; ti ei; s; nobis notissimi et manifestissimi. Lū vli; sint nobis magis nota et principia cognosci; terminis mor notis. Quarta p; pri etas est q; istud primum principiu; est potentissimu; q; q; to regla ē mani festior tñto potenti; et efficacius p; cludit istud at vt patuit ē maxime p; se notum. Et ideo efficacissime p; cludit p; nes in se virtuali p; etas

In p; h; p; p; 2 regle
radiantur.

Et confirmatur quia quanto vni-
uersalior tanto efficacior est. Et h
de secundo articulo principali.

Tercius articulus est si

istud primum principium ha-
bet esse in anima vel in rerum natu-
ra. Vnde hic sunt quatuor notan-
da. **Primum** est qd istud primum
principium sicut regula: habet esse
obiectiue in intellectu: Istud autē
primum principium est sicut regu-
la perse nota ab intellectu que sicut
docet beatus Augustinus in libro
de vera religione est incommutabi-
lis vt etiam patet et ipse docet in li-
bro de trinitate. **Secundo** qd istud
primum principium habet esse sub-
iectiue in rerum natura quia vbi-
cunq; inueniuntur termini propo-
sitionis perse note ibi inuenitur ip-
sa cum eius habitudo sit intrinse-
ca et ipsa non constet nisi ex termi-
nis cum habitudo terminorum in-
ueniatur in rerum natura subiecti-
ue sicut vltia sit i suis particularibus
Tercio qd istud primum principi-
um secundum se non habet esse in
anima nec in rerum natura: quia e-
ius veritas cum sit eterna preuenit
extra nām aie et cō nām cuiuslibet
creature: et cum sit incommuta-
bilis permanet in rebus vniuersis
istis annihilatis. **Quarto** notan-
dum qd ista regula per accidens ha-
bet esse in anima et per accidēs ha-
bet esse in rerum natura. patet. qz
illud quod potest alicui nō compe-
tere conuenit ei per accidens: illa q
perse: semper insunt perse: est enim
nobis cognita vt etiam esse in reb?
creatis potest non cōpetere isti pri-
ncipio cum ista omnia contingant:
Sed ad huc oritur dubitatio quia
si istud primum principium non ha-
bet esse in anima nec in rerum na-

tura videtur esse nihil Dicitur enī
qd sicut vniuersalia sunt nusquam
quia quiditates eorum abstrahuntur
ab hinc et nunc ita istud primum
principium nihil est ita deter-
minando: est tamen in rationibus
quiditatis suorum terminorum
secundum abstrahentes a talibus
modos essendi. Sed adhuc restat
dubium quomodo potest esse istud
qualitercunque in rerum natura: cū
in anima nulla sit complexio s; tū
termini simplices Dicitur autem
qd in rerum natura est inuenire ter-
minos et habitudines inter istos sic
cum dicitur omne totum est maius
sua parte. non solum in natura est
totum et pars sed etiam habitudo
accessus totius ad partes: et sic nō
solum termini sed etiam terminorū
complexio: que est eorum habi-
tudo est in rerum natura et hoc suffi-
cit. pro tercio articulo.

Quartus articulus est qd
primum principium habet es-
se in mente diuina formaliter: quia
termini includuntur formaliter in
intellectu diuino: et vbiunque sūt
termini ibi est habitudo cum sit eis
cum naturalis. **Secunda conclusio**
est qd istud primum principium ha-
bet esse in mente diuina obiectiua-
liter quia sicut intellectus noster in-
telligit istud primum principium
ita et diuinus euz sit superior Illud
autē dicitur esse obiectiue in intel-
lectu quod ab intellectu percipitur
et sic est hic. **Tercia conclusio** est
qd istud primum principium habet
esse in mente diuina exemplariter:
quia quiditates omnium causabili-
um refulcent in deo et hoc secundū
Augustinū exemplariter et illa que
perse insunt: istud autem principium
perse includitur in eis cum termini

et obiectiue.

perse inueniantur in eis. *Quar-*
ta conclusio est qd istud primū p-
principium non habet esse in mente di-
uina essentialiter ita qd secundum
suam essentiam conueniat ei esse in
deo in intellectu quia si esset quidi-
tatiue in intellectu diuino secundū
se sicut ponuntur entia rationis vt
in intellectu nostro tunc non inue-
niretur nisi in intellectu diuino: cu-
ius oppositum patuit. Sed occur-
rūt due dubitationes et prima quia
si istud primum principium secun-
dum se non est in mente diuina: cu-
secundum se vt patuit non sit in a-
nima nec in rerum natura videtur
quoddam ens seperatum. Dicitur
autem qd non est sic seperatum si-
cut itelligibile ponitur aliū a mate-
ria: sed est sic ab omnibus istis ap-
prehensum: sic abstrahunt quidita-
tes ab eis: que per accidens insunt
eis. Secunda dubitatio est si sit
secundum se ens reale vel rationis.
Dico ad hoc qd non est ens ra-
tionis cum preueniat omnem ra-
tionis actū: nec etiam reale secun-
dum se in actu sed in potentia cum
fit natum moueri in rerum natura
sicut patet in sermone de vniuersa
li. Et hoc de quarto articulo.

3us sit x^{us} actus.
Vintus articulus est si
istud primum principium est
actus rationis et. *Dicunt aliq-*
q sic quia cum tres sint actus ra-
tionis. Quorum primus est ap-
prehendere simplices terminos p-
positionis. Secundus est compo-
nere vel diuidere. Tercius est fil-
lozizare. Istud autem primum p-
principium sicut et ceteri consistit in cō-
positione et diuisione. Sed con-
tra istud arguo sic quadrupliciter:
Et primo sic quia actus intelligē-
di est causatus et temporalis et cor-

ruptibilis istud autem primum p^{ri}
cipium ponitur regula eterna et in
corruptibilis. Secundo nam ac
tus intelligendi noster est quedam
qualitas que ad vnum genus deter
minatur. istud autem primum prin
cipium conuenit omni generi. ergo
et. Tercio sic nam actus iste est
in potestate nostre voluntatis sicut
illa que sunt ad placitū. Istud au
tem primum principium cum sit su
me necessarium non subiaceret si vo
luntati diuine. ergo et. Quarto
sic nam actus nostre voluntatis ē
singularis quia signatus istud au
tem primum principium ē vniuersa
lissimum: vt patuit ergo et. Et id
dico qd istud tale primum principium
de quo talia dicuntur non potest ē
actus rationis sed est quoddam cō
plexum extra animam in esse quidi
tatiuo suorum terminorum in quo
includuntur quatuor constitutiuas:
quorum primus est subiectum tam
quam materia qz tota veritas istius
primi principij est in suo subiecto
tamquam in fundamento. Secun
dus est eius predicatum ad modū
forme. Tercium est habitudo quam
habet subiectum ad predicatum in rōne funda
menti qz fundat ipsum. Quarto
est habitudo qz habet predicatum
ad subiectum in ratiōe in se stantis
quia inest ei formaliter: et ista qua
tuor sunt ibi circūscripta omni ope
rationes sicut in oī pposito nāli est
inuenire ibi materiam et formam et
duas habitudines. s. p^{er}ficientis et re
cipientis. Istarum autem duarum
habitudinum illa coppula que subi
telligit in isto principio est nota.
Sed 3ª sententia instat quadrupli
citer et primo sic. Nam 3ª primum prin
cipium est p^{ro}p^{ri}o p^{er} se nō cum intret de
monstrationem. p^{ro} est oratio: oratio at
est ratio ergo et. Secundo sic nā

eadez ratione que ponit altera premissaz extra animam et tota demonstratio ponet cum tñ silis sit actus rationis. **Tercio** sic nam omnis habitudo videt esse aliqua relo inter extrema et h3 hoc est extra aiaz relo realis: et talis relo realis nō videt esse inter sbūz et predicatur euz idē de se ipso predicari possit. **Quarto** sic naz istud predicatur affirmatio et negatio: qd ponit in p^o principio nō videt eē extra aiaz: tūz qz nō affirmare vel negare nunq̄ est i re. **Ad primū** istoz dico q^d oīo et ppositio possunt sumi dupliciter qz aut p illa pplexione que est extra aiaz i rationibus formalib⁹ terminoz aut p illa que est in mente intra conceptus eoz: et silt p^o principiu dupliciter accipit. Si at sumat p^o in analogia ad p^o tūz sic dī principiu sicut vrina dī sana. et iō dicitur eternuz et inmutabile non formalit. Si vero sumat hō modo sic est p^o et oratio forlr. **Ad secundū** dico q^d totus ordo demonstrationis et p^otionis terminoz et ppositio, nūz ē in rōnibus terminoz et aiaz alioqn pcessus scientificus non eēt necessarius simpliciter euz aia nra ptingenter discurret et iō demonstratio pōt accipi dupliciter eodez mō quo de principio fuit dictuz. **Ad terciū** dico q^d semp talis habitu intelligit inter extrema an actuz rōnis in materia necessaria euz ei⁹ sit nota et copula: qz alr an cōsiderationez p^o fuisse falsa: qñ autē idem predicat de se ipso non designat aliqua pplexio: s3 soluz tūz bis sumptus cuius copula ē nō n̄ diuisionis. **Ad qtuū** dico q^d sic p^o ē in re ita ē affirmatio vel negatio. Est at intelligendū q^d ista oīa q^d sunt dicta sūt i p^o sillogismi. **Affirmatio et negatio** pūt sumi quatuor modis. v3.

aut p illis q^d sunt in signo visibili. s. q^d scribunt. Aut p illis q^d sunt in voce tāq̄ i signo audibili quoz sūt signa illa q^d scribunt. Aut p illis q^d sunt in mente: quoz sunt signa illa q^d sunt in voce. Aut p illis q^d sunt i re: quoz signa sunt illa que sunt in mente: et istis solis attribuunt illa q^d de principiis forlr dicunt: cetera at p analogiaz ad ista. **S3** occurrit dubitatio si actus intellectus. s. quo intelligit istud p^o principium est vnus vnitate simplicis vel integritatis. **Ad hoc** dicitur q^d sicut in oratione prolata vel scripta est vnitas integritatis et nō simplicitatis ita etiam est actus intelligendi inter conceptus terminoz et bituum cum sub ordinate concipiuntur. **Secunda** dubitatio est si predicatum p^o principij dicatur de subiecto in primo modo dicendi per se. Dicitur q^d non quia illud subiectum non est diffinibile s3 est passio: affirmatio: et negatio entis. sicut par et impar est passio disiuncta numeri et ita preuenit omnes passionēs determinatas entis: et qz ens prius intelligitur bonum vel non bonum quam determinate bonum: licet incopulatiuis partes pcedant totum: tamen in disiunctis est econtrario: tale autem subiectū quia est simpliciter simplex nullaz ad mictit predicationem in primo modo: et hoc de articulo quinto.

¶ **Extus** articulus est si tale principium est demonstrabile. et dicit q^d sic. qz prima persona in diuinis euz sit a se non possit demonstrari vel cum sit a se non potest esse ab alio ita eadem veritas simplex non potest esse per se nota et demonstrata propter quod istud p^o principium cum

Affirmatio & negatio 2 mōd.

Infin.
 sit per se notum non est demonstrati-
 uum quia est simpliciter simpliciter
 et non diffinitur: et sic de quolibet ta-
 li. Et si dicatur de isto principio.
 Omne totum est maius sua parte.
 quod est demonstrabile. Dicitur quod non
 est simpliciter per se notum: sed si-
 cut locutio inperceptibilis deduco
 sicut dicit alase quod huius principij
 veritas sic demonstratur. Nam om-
 ne quod continet multitudinem parti-
 um est maius qualis parte istarum: sed
Replim. totum est huiusmodi. ergo et sic si di-
 catur quare non potest demonstra-
 ri ista passio que ponitur in isto pri-
 mo principio de suo subiecto cum
 omnis passio de suo subiecto videa-
 tur esse demonstrabilis. Dicitur
 autem quod non est semper demonstrabilis
 de subiecto distincte: immo quando
 que est per se non quia subiectum est
 per se notum. est autem ens per se no-
 tum distincte. Sed quare non ita be-
 ne demonstratur ista passio de ente si-
 cut alie passionis in meth. Dicitur
 quod ista est passio prima et ideo de ta-
 li subiecto per se noto distincte co-
 gnito est per se nota. Et hoc de sexto
 articulo sufficiant.

Septimus articulus est si-
 istud primum principium est demo-
 stratiuum. Et dicitur quod istud predica-
 tum per rationem entis potest de
 quocumque contento sub ente demo-
 strari: sicut per diffinitionem trian-
 guli demonstratur passio eius de ipso
 triangulo et secundum hunc modum
 in tali demonstratione istud princi-
 pium est propositio maior. Sed oc-
 currit dubitatio si istud principium
 possit inferre unam conclusionem
 cum habeat duas partes sic distinc-
 tas. Dicitur quod sic unam unitate in-
 tegratis non simplicitatis sicut
 ipsum est unum: ita quod conclusio erit

una copulatiua composita ex dua-
 bus categoricis: quarum prima est
 de predicato disiuncto: et secunda de
 predicato copulato ut est ista con-
 clusio quod de deo est affirmatio vera
 et non ambo simul. Secunda du-
 bitatio est si quolibet istarum par-
 tium potest concludere unam con-
 clusionem distinctam a conclusio-
 ne alterius. Et dicitur quod sic: quia
 prima potest per se concludere conclusio-
 nem affirmatiuam: et non secunda cum ipsa
 sit negatiua et altera premissarum
 existente negatiua. Impossibile est
 deducere nisi conclusionem negati-
 uam. Intelligendum tamen quod ex isto
 principio contingit quadrupliciter
 demonstrare conclusionem aliquam.
 Aut sumendo sub subiecto aliquo
 quiditatiue: ut cum dicitur de quo-
 libet affirmatio vel negatio. Aut
 sumendo de subiecto de nominati-
 ue quo ad primas et ultimas differe-
 rentias eo modo de quo substantia
 fuit dictum. Aut sumendo de pre-
 dicato. ut sub isto principio sur-
 matur ista minor. scilicet album et non al-
 bum sunt affirmatio et negatio: ergo
 de quolibet album et non album. sed
 vel non tenet nisi gratia materie ex-
 puris affirmatiuis in prima figu-
 ra. Aut sumendo in latum ut cum di-
 citur verum aut bonum est ens. igitur
 de bono vel vero affirmatio vel
 negatio. Sed occurrit dubitatio si
 istud primum principium cadit in
 aliqua particulari propositione.
 Dicitur autem quod sic in singulari
 que est disiuncta ab affirmatione et
 negatione aut quia est copulata ad
 nullum tamen cadit in aliquo determi-
 nato affirmatiuo vel negatiuo: quia
 ex veritate distincti non licet infer-
 re alteram partem et ideo nulla con-
 clusio determinata in aliqua scientia
 demonstratur per illud.

Secunda dubitatio ē q̄ si igno-
rato isto principio contingit aliqd
sciri. Dicitur aut̄ q̄ non. Nam i ve-
ritatibus essentialiter ordinatis n̄
deuenitur ad posteriorem nisi prio-
rem priuam in ordine autem veri-
tatum complexarū ista ponuntur
in ordine primo. Et confirmatur
quia omnis conclusio affirmatiua
vel est pars disiunctiue: quaz inclu-
dit istud primum principium: qui-
cunque aut̄ sic determinatam p̄ez
vnius disiunctiue presupponit to-
tam disiunctiuam presupponit si-
cut qui nouit vnā partem disiun-
ctiue nouit totam: vt qui nouit q̄
homo ē risibilis precognouit q̄ ho-
mo est risibilis vel non risibilis si-
cut consequens presupponitur an-
tecedenti. Sed adhuc ramanet du-
bitatio. v3. si cognito isto prio prin-
cipio videant omnia alia esse cog-
noscibilia per naturam cum termini
eius sint notissimi et comūssimi. et
distribuantur pro omnibus sub istis
et sic omnia cognoscibilia per dedu-
cionem istius primi principij sunt
nobis naturaliter nota sicut forā
sillogismi perfecti poterimus scire
omnes veritates particulares sub
hac 2^one contentas. Dicitur autē
q̄ s̄m istius primi principij nō di-
stribuit nisi in habitudine ad istud
predicatum affir^o vel nega^o. et ideo
solū q̄tūz ad istud predicatum po-
test deduci ad inferiora q̄ nullus du-
bitat. Et itē ista distributio non ē
determinata s3 disiunctiua. et iō so-
lūz disiunctiua descendit in inferi-
ora: et tunc hē aliqua veritas deter-
miata. S3 adhuc dubitat si ē vnū
tū et dī q̄ sic q̄ nō sit mentio nisi
de p̄plexo tū. Vñ dī q̄ est in deo for-
malr q̄ teri eius repiunt ē in crea-
tura p̄ idez. et q̄ est p̄nuz et idez i do-
et in creaturis forlr q̄ eadez 2° de.

mostrata p̄ ipz est vtrobiq̄ vt hō ē
iustus vel n̄ iustus: et q̄ teri s3 eadē
rōez forālez repiunt in deo et crea-
tura. S3 dubiūz si inuenit̄ idez nu-
mero in deo et creatura forlr. Dico
q̄ nō q̄ teri vnitates numerales n̄
hnt tū non est inueniēs predicatū
disiunctūz esse in deo et creatura vt
ibi affir^o et hic negatio vel e2^o. Et
sic est finis vij. articuli.

Et unus articulus ē si tale pri-
mu3 principiu3 est suis termi-
nis adeq̄tūz circa q̄ introducimus
quatuor cōclusiones: quaz prima
talis est q̄ vbicunq̄ inuenitur s̄m
primi principij ibi eius inuenitur
predicatum et e2^o: quia s̄m et pro-
pria passio sunt adequata. ista aut̄
se habent sicut s̄m et passio disjunc-
ta. vt patuit. Secunda 3° est q̄
vbicunq̄ inuenitur s̄m istius pri-
mi principij ibi inuenitur istud pri-
mu3 principium. igitur predicatū
eius includitur in ipsum: et habitu-
do cū sit necessaria resultat ex istis
extremis. Tercia conclusio est q̄
vbicunq̄ inuenitur predicatū isti-
us primi principij inuenitur istud
principium quia istud predicatum
non est extra suum subiectū: nec ha-
bitudo cum sit intrinseca potest se-
perari ab eis s̄l sumptis. Quar-
ta conclusio est q̄ vbicunq̄ inue-
nitur habitudo inter aliqua extre-
ma ibi inueniuntur ista extrema si-
cut partes alicuius totius essentia-
lis: isti enim termini sunt ptes isti-
us p̄positionis essentialis que sine
ipsis inueniri non potest: sicut com-
positum sine materia et forma. et
ideo patet veritas istius articuli q̄
ipsum est in suis terminis et simul
sūptis adequatum: quia habitudo
in quo consistit veritas istius pri-
mi principij non manet sine extre-
mis in aliqua p̄positione nec ex
q

rema sine habitudine in propo-
sitione necessaria cuius habitudo est
intrinsicca. Sed occurrit dubitatio.
Nam de nullo simpliciter simplici
ut est ultimate precisum ab entis
ratione dicitur ens cuius ut sic non i-
cludatur in eo: et tamen quantumque
prescindatur dicitur de ipsis affir-
matio vel negatio. Ad hoc dicitur
quod in ultimatis talia prescinduntur
quantum ad suam quiditatem ulti-
mate depuratum: et sic non attin-
git ad eam istud primum principi-
um: quia bonum in precisa quidita-
te non est verum nec non verum: cum
nulla negatio sit de quiditate posi-
tivi: nec ista affirmatio de quidita-
te istius. Secunda dubitatio est quod
bonum vel est bonum quiditative et
non bonum quiditative et ultima-
te precise: et istud pertinet ad con-
clusionem istius primi principii et
attingit ista ultimatate precise. Ad
hoc dicitur quod cum dicitur bonum est
bonum nulla est complexio simpli-
citer cuius sit unus terminus. et ideo
non habet ibi locum primum prin-
cipium complexum. Alia dubitatio
quia licet bonum non sit verum quid-
itative nec non verum: tamen vel
est verum quiditative vel non verum
quiditative et tunc habetur ibi ulti-
mata precisione primum principi-
um. Dicitur autem quod hic non est pri-
mum principium cum in predica-
tione non ponatur nisi affirmatio: et
sunt hic due copule quae nunquam
sunt in una propositione cathego-
rica: sicut in prima ostensum est:
Nam hic sunt due propositiones.
Alia dubitatio est et ultima. Nam
ratio entis inveniri videtur sine
istio principio ut prescindit ab om-
ni passione: et est terminus preci-
se abstractus: quia sic nulla est in-
tra complexio. Dicitur autem quod

licet subiectum et passio ponantur
adequate: simpliciter tamen in pri-
mo signo invenitur subiectum sine
propria passione: et ita ratio entis
cum sit prior ratione formata de
ipsa in illo priori invenitur sine ea
non tamen simpliciter et ideo ade-
quata simpliciter sine signo et pre-
cisione: et hec de octavo Articulo.

Unus articulus est ad quem
pertinet istud primum prin-
cipium: pro quo ponuntur
quatuor conclusiones. Quarum
prima talis est scilicet quod primum
principium complexum est illud de
quo est primus habitus intellectus
quia cum intellectus sit habitus
principiorum: oportet ergo quod pri-
mus habitus sit de primo princi-
pio: sicut prima conclusio forma-
tur in prima scientia. Secunda
conclusio est quod istud primum prin-
cipium ingreditur primam demo-
strationem: quia ordo totius est se-
cundum ordinem suarum partium
essentialium. partes autem consti-
tutivae et essentialis demonstrationis
sunt principia: et oportet quod prima
demonstratio constet ex primis prin-
cipiis. Tercia conclusio est quod pri-
mo principio deducitur quia qua-
ma conclusio scientifica quia qua-
lis est ordo in demonstrationibus
talis est ordo in eorum conclusionibus
cum immediate sequantur ipsas pri-
mum autem principium ut patuit
ponitur in prima conclusione. igitur
ex ista deducatur prima conclusio scien-
tifica. Quarta conclusio est quod pri-
mum principium pertinet ad pri-
mam scientiam: quia scia est habitus
primus: et ideo qualis est ordo scien-
tiarum talis est ordo scientiarum: patuit
autem quod istud primum principium dedu-
cit primam demonstrationem. Illis autem primis
principiis quod cum methodus sit prima scientia. et pro quo

ad nos ex puris naturalibus. Nō
q̄ ad ipsam pertinet principium.
vnde antiqui philosophi ipsum di-
cebant primā p̄biam. ⁊ Ari. istud
primum principium in meth. trac-
tat ergo ⁊c. S; occurrit dubitatio
si sit idem primus principius ⁊ pri-
ma complexio. Dicitur autem q̄ n̄
si vocat complexio illa in qua idē
de se ipso predicatur in primo sub-
iecto: quia illa vt patuit est prima:
⁊ talis propositio non pōt esse pri-
cipium demonstrationis tunc enim
medium intraret conclusione in ta-
li fillo. Si autem non ponatur cō-
plexio vera tunc idem est primum
principium ⁊ complexio prima: qz
illa in qua passio de primo subiec-
to est perse nota: ⁊ per eam demo-
strata alia que non est perse nota.
Sed adhuc dubitatur. v; quod est
illud primum principium quod est
simpliciter primum. ⁊ non quo ad
nos. Dicitur tur q̄ est illud de quo pre-
dicatur prima passio deitatis de di-
uina eētia per quam sunt demo-
strabiles alique: illa autem passio ⁊
primum sunt nobis ignota natura-
liter: Et h̄ de 2° arti^o.

Ecimus articulus est ⁊ vlti-
mus. v; si istud primum prin-
cipium tenet quantuncunq;
modificatu; dīcedant enim aliqui
circa istum articulu; q̄ aliqua mo-
dificatio circa terminos istius pri-
mi principij complexi appositā si-
bi non impedit eius illimitationē;
Sed contra hoc arguitur quadru-
pliciter. Nam si accipiatur ista mo-
dificatio quiditatie vt dicatur de
quolibet quiditatie dicitur affir-
matio vel negatio: ista est falsa: qz
homo non ē quiditatie albus nec
non albus. Secundo sic. Nam
licet de quolibet sit simpliciter ne-
cessarium dicere iustum vel non iu-

stum non tamen cum modificatio-
ne adequationis: quia nec angls ē
adequate iustus vel non iustus ade-
quate. Tercio sic. Nam locus a
contradictorijs tenet virtute istius
primi principij: tamen si modifica-
rentur termini eius infringerentur:
sicut si diceretur deus est eternus vl̄
non eteruus: ⁊ ideo si est eternus n̄
est eternus per istum locum: sed nō
sequitur si non est eternus euiden-
ter. igitur est non eternus euiden-
ter. Quarto sic quia contrarijs me-
diatis reducitur istud primum prin-
cipium: ⁊ tamen non sequitur ho-
mo est non sanus naturaliter ⁊ sem-
per: ergo est eger naturaliter ⁊ sem-
per. ⁊ ideo dico q̄ circa istud prin-
cipiu; contingit errare quadrupli-
citer ipsum corrumpendo. Nam
primo corrumptur per determina-
tionem diminuentem: quia cum di-
citur de quolibet ente affirmatio vl̄
negatio: si apponatur de quolibet
ente prohibito affirmatio vel nega-
tio vel comuniter: non negetur ta-
men non manet ibi primum prin-
cipium simpliciter nisi sicut huma-
nitas in est mortuo. Secundo
corrumptur per orationem oppo-
nentem sicut cum dicitur de quoli-
bet ente perse affirmatio vel nega-
tio quia sol non est perse in oriente
nec in non oriente. Tercio corru-
pitur per reduplicationem presein-
dentem sicut cum dicitur de quoli-
bet ente in quantum ens est dicitur
substantia vel non substantia. quia
ens inq̄tu; ens nec est sbā nec ac-
cidens: ⁊ p̄ oīs nec sbā nec non sbā

Quarto corrumptur p̄ distribu-
tione; n̄ p̄tinentē sicut qñ opponit̄
distributio a p̄dicatū sic de quol; en-
te oīs affir^o vel nega^o vera: qz n̄ oīs
affir^o nec oīs neg^o dī de accidente:
⁊ isto mō corripit̄ qñ dī de q^o l; ēte
q ij

omnino affirmatiuo vel negatiuo
vera quia sunt modi: vt patuit: qui
bus nec affirmatio nec negatio habetur sed
contra istud instatur quadruplex: et
primo sic: quia veritas primi prin
cipij est incommutabilis et perse non
et ideo non potest corrumpi nec qua
litercunque potest negari. Secun
do sic. Nam si aliquis modus falsi
ficaret istud primum principium ea
dem ratione omnis modus et tunc
nullo modo posset verificari. Ter
cio sic nam termini istius propositi
onis sunt comunissimi: et ideo distri
buuntur pro omnibus contentis sub
ipsis: et tamen tenet regula secundum om
nem modum. Quarto sic. Nam
regula manifestissima et nobilissima
non indiget expositione: nec ad
micit descriptionem sed autem istum
modum fit multipliciter expositio
et varia acceptio per tales modifica
tiones. ergo etc. Ad primum igitur
dicendum est quod primum principium
nullo modo corrumpi potest: quoniam est
vex primum principium quoniam autem po
nitur talis modificatio in terminis
tunc non est vex sicut si apponatur
negatio alteri extremorum contradic
tionis: et tunc nulla est ibi contra
dictio. Ad secundum dico quod licet sillogis
mus ex puris particularibus in aliquo
materia tenet vel ex puris negati
uis. non tamen in omni quod sufficit ad
destruendum vniuersalem regulam da
re vnam instantiam. Ideo ad destru
endum regulam vniuersalem non
tenere modificatam sufficit dare
vnum modum: licet non appare
at vnus modus in quo teneat secundum
veritatem: vt si dicatur Aqua tepi
da non est bene calida. Ad tertium
dico quod licet isti termini distribu
antur pro omni contento sub ipsis et
etiam pro omni modo non tamen
secundum omnem modum: quia li

cet de omni modo affirmatiuo vel
negatiuo vera non tamen omnino
vt patuit quia homo non actuali
ter est animal nec actualiter non animal
primo perse. Ad quartum dico quod li
cet nulla sit expositio vel acceptio
in primo principio quando accipi
tur sicut iacet de quolibet ente affir
matio vel negatio. Sed expositio quan
do modificatur vt si addatur de quo
libet aliquo modo affirmatiuo vel
negatiuo tunc exponitur et sic non
est tunc principium sed propositio fal
sa: Sed occurrit dubitatio quia in
nulla instanciarum factarum con
tra istam modificationem assumit
vera contradictio vt cum dicitur quod
albus quia vtraque videtur quod licet
vna sit de predicato infinito. Dicit
tur autem quod hic non est contradic
tio complexa que est inter duas pro
positiones etc. sed in complexa que
est inter duos terminos albus et non
album contradicunt sibi ex suis ra
tionibus formalibus vbiunque in
ueniantur sicut albedo et nigredo
contrariantur. Intelligendum est
tamen quod contradictio incomplexa
non pertinet ad primum principium
sicut quadrupliciter declaratur. Pri
mo sic quod nullius propositionis cathego
rice predicatum est propositio cuius
sit terminus tamen prima pars istius
principij est vt patuit cathegorica
disiunctio predicato: et secunda de
coppulatio: igitur affirmatio et ne
gatio in eis disiuncta vel coppula
ta non est complexa. Secunda ratio
est quia de non simplici subiecto sicut
dicitur aliqua perfecta ratio sicut
fortes non est homo currit: eodem
modo ens non est homo: homo non
currit nec homo currit tunc. non esset oratio
et tunc plerumque qui predicat de ipso
Tercia ratio quod si de quolibet affirmatio vel ne

gatio plera. tunc vix esset dñe de
quol3 ente: omnis hō currit: vñ qui
d. a3 hō non currit & tñ deus non est
om̃s hō curens vñ nō currens. g. 7c.

Quarta rō est q2 tunc primū pñ
cipiū nō solū esset falsū s3 absur
dū sicut si dicat de quol3 vix est di
cere q2 deus est vñ deus nō est q2 cre
aturā esse deū vel non esse deū.

Secunda dubitatio est q2 l3 de q^o
l3 modificato non sit vera affirma
tio vñ negatio qñ negatio ponit ad
predicatu3. vñ tñ qñ ponit ad verbū
vt cu3 dñ de quol3 ente nō est vera
affirmatio qditiue: & sic poterit s
nari istud primū principiū modi
ficatu3. Ad hoc dicit q2 talis opo
sicio nō pñet ad primū principiū
cu3 predicatu3 est affirmatio vel ne
gatio: & in tali p^one nō ponit nisi
affirmatio in predicatione negatio at
ponit in copula que nō est predi
catu3. Intelligendū tñ est q2 nega
tione3 in ppo sito ptingit in ppo
sitione modificata quadrupliciter
assignari seu applicari primo at ap
plicando eā ad predicatu3 vt cu3 di
cit. hō est necessario albus & necessa
rio non albus. & sic abo pñt esse fal
se. q2 hō nō est necessario albus: nec
necessario nō albus. Secūdo ap
plicādo fit ad sñm: vt cu3 dñ hō est
iustus: nō hō est iustus & tunc ambe
pñt esse vere: q2 hō est anglā q. non
est hō est iustus. Tercio at mō fit
applicando ad modū: vt cu3 dñ hō
necessario bñ iustus & nō necc^o iu
stus: & tñc pñt esse simul falsē: q2 hō
nō est iustus necessario nec iustus
nō necc^o qñ nullāz bñt omnino iu
sticia3: Quarto & ultimo modo ap
plicatur ad verbū & tunc semp al
tera ē vera: & altera falsa: q2 ois hō
aut est necessario iustus aut nō iu
stus: aut nō necessario iustus: & ita
de alijs Qñ vero si negatio ad ver

būz non pñt ad primū principi
um: vt qñ dicit de quol3 affirmatio
vel negatio: q2 tunc predicatu3 est
sola affirmatio: S3 qñ ponit nega
tio ad predicatu3 q2 ita tradit for
ma istius primi principij pleri.
Et sic finis brevis tractatus primi
principij pleri s3 doctrina3 fran
cisci de Mayronis.

finis:

Declaratiōes quorūda3 tiorū theo
logaliū s3 doctrina3 illuminati
doctoris hic incipiunt.

¶ Noniter ad facultatē
theologicā accedentes
clarā habeant noticiā3
de nominib³: que d deo
dñr. id circo p eorū facilitati declara
tione hec sunt tractanda. Primo
n. tractabit de diuinis nominibus.

Secundo de eorū sufficienti diui
sione. Tercia de eorū significatione

Quarto d ipsoz terminoz modo
supponēdi. Quinto de eorū fillogi
zatiōe. Quantū ad primū est p^o sci
endū de diuisione nominū & iō no
tandū est q2 diuinorū nominū quedā
sunt pprīa & quedā translātina:
siue p similitudinē dicta: exemplū
primū vñ de^o trinitas: exēplū s3 vñ
lux candor: & similia Nominū vero
quedā dñr de dō sub ratione pprīa
accepta: & quedā dñr de deo ad crea
turas: & i^oz triplex repit differētia
na3 quedā dñr ad creaturas de pos
sibili: vt cātiūz gubernatiūz: & si
milia: Quedā vero in ordine ad ip
sas creaturas p aliqđ opus: vt hō
mortalis: que deo ppetunt p comū
q iij

ppria nra dei ppa.
ppria nra dei ppa.
nificationes ydiomatu. Queda3 ve
ro in ordine ad creaturas generali
ter respectu actualitatis existentie
eor3 vt sunt deus:refugi3: creator
et similia. Nominu. vero que de deo
dicuntur sub ppria ratioe quadru
plex repit differentia. Nam queda3
sunt essentialia: et queda3 psonalia
queda3 nocionalia. Essentialia sunt
vt trinitas: deitas et similia. Noci
onalia sunt vt inascibilitas: pater
nitas: et similia. Personalia sunt i
duplici differentia: nam quedam eo
rum sunt comunia aliqua propria.
Comunia sunt que de omnibus per
sonis in plurari et de quolibet coru
in singulari dicuntur: vt psona: sup
positum ypostasis et similia. Que
dam vero sunt que non dicuntur de
omnibus personis sed tantu de dua
bus vt spirator: qd precise compe
tit patri et filio in diuinis: quonia3
ambo spirant spiritum sanctum: et
iste terminus spiritus. s. procedens
tantum competit spiritui sancto.
Nota q hoc nomen spirator com
petit patri et filio no tamen vt duo
principia: sed vt vnum principium
quoniam pater et filius concurrunt
ad processionem simul spiritus san
cti non tamen vt duo principia sed
vt vnum nec obstat quod sint due
persone realiter distincte: ideo hec e
catolica pater et filius sunt spirato
spiritus sancti. et tamen hec est he
retica pater et filius sunt spiratores
spiritus sancti. eo quia spirationes
in numero plurari dicunt picipia
distincta indiuisis: quod est hereti
cum in diuinis. Nomina vero per
sonalia sunt pater et filius et spiri
tus sanctus siue donum. Nomina
vero essentialia sunt intriplici diffe
rentia. Nam quedam sunt per mo
dum substantie vt deus: essentia: sba:

ens et similia. Quedam per modu3
quantitatis: vt immensus eternus
et similia: et sic apparet q quatuodeci
sunt membra predictorum nominu
Ma3 translatiua capiunt vnu3 me
brum ea vero que dicuntur in ordi
ne ad creatura capiunt tria et sic sunt
quatuor: et ille que competunt deo in
se capiunt quatuor: et sic sunt octo
illa vero essentialia capiunt tria et
sic sunt vndecim. Similiter perso
nalia capiunt tria: et sic sunt qua
tuordecim. Sic ergo patet primu3
puta generalis diuisio nominum
diuinorum.

q Vantuz ad fmde eorum suf
ficieti diuisione est notand3
q nacioes sunt. v. s. paternitas inna
scibilitas: filiatio comunis spiratio
et processio. due prime scilicet pater
nitas et inascibilitas sunt patris
non filij: Quarta patris et filij:
Quinta est spiritus sancti. Vnde
notandum q tres sunt propria
tes personales proprie loquendo.
paternitas filiatio et processio vel
spiratio qz personalis propria
dicitur que vni soli conuenit: ymo
eam ab omni alio distinguit et hoc
realiter. Relationes sunt quatu
or. Prima est patris ad filium sci
licet paternitas. Secunda est fi
lij ad patrem scilicet filiatio. Ter
cia est patris et filij ad spirituz san
ctum scilicet comunis in spiratio:
Quarta spiritus sancti ad patrem
et filiu3 scilicet processio. Vnde no
ta q omnis relatio est notio no au
tem econuerso. Nam ista notio in
nascibilitas que patri conuenit no
dicitur ad aliquid eo q pater est a
nullo ideo ista talis notio non dici
tur relatio. Secundo notandum
est q notiones habent multa nomi

Essentialia dei:

na. Dicuntur enim notiones eo quia personas notificant. Dicitur secundo distinctiones quia personas distinguunt. Dicuntur etiam tertio relationes eo quia persone ad inuicem referuntur. Dicuntur etiam quarto proprietates eo quod sunt proprie personis quibus insunt. Unde nota quod proprietas nocio et relatio differunt quoniam proprietates dicitur inquantum conuenit uni soli. Nocio autem dicitur inquantum est principium cognoscendi. Relatio autem inquantum dicitur habitu dñem ad alterum. Quarum nocio num sic sufficientia potest haberi. Nam omnis persona diuina aut est deus aut deus de deo et hoc dupliciter quia vel nascendo et sic nascibilitas vel filiatio aut procedendo et sic est processio vel spiratio passiuua aut deus a quo est deus: et hoc dupliciter aut per generationem: et sic est paternitas aut per spirationem et sic est spiratio passiuua. Hijs itaque visis et premisis notande sunt aliquae regule nocio num. quarum prima talis est quod nulla notio de alia predicatur affirmatiue. Nec enim est falsa paternitas est filiatio. Secunda regula est quod quilibet notio est illa persona cuius est notio siue persona. Nam hec est vera pater est paternitas: et e converso similiter filius est filiatio. Tercia regula est quod quilibet nocio est idem cum essentia diuina hec enim est vera paternitas est essentia diuina: similiter filiatio est essentia diuina. et sic de alijs. Quarta regula est quod omnes nocio nes sunt vna essentia. Quinta regula est quod omnes nationes sumpte abstractiue predicantur de essentia. Unde bene dicitur essentia diuina est paterni-

tas: sed concretive sumpte non. Nam non bene sequitur essentia diuina generat: et sic de alijs. Sexta regula est quod omnis nocio importat diuersitatem. Septima regula est quod non quicquid dicitur de notione dicitur de persona quia aliquid dicitur seu conuenit nocioni enim conuenit proprie distinguere sed perse distinguuntur: et sic patet secundum scilicet de eorum sufficientia et distinctione. Unde notandum est pro declaratione quinte regule quod abstracta istorum nominum scilicet paternitas filiatio et processio sunt duplicia: quedam enim sunt ea in quibus conueniunt in principio et differunt in fine ut de hoc nomine paternitas predicatur de filiatio filius et c. et de istis non intelligitur regula. Alia sunt concreta istarum nocio num scilicet verba eis correspondentia vel eorum nomina verbalia ut de hoc nomine processio spirari: et de istis regula intelligitur et hoc de secundo.

Abstract notionum 2.

Quantum ad tertium sunt notande nouem regule: quarum prima est quod omnia nomina translatiua dicuntur equaliter et simpliciter de essentia et personis nisi sustinentur a proprietate. nam omnes tres sunt vna lux: et non tres luces: et sic de alijs. Secunda regula est quod nomina dicta de deo in ordine ad creaturas generaliter siue de possibili siue de in esse quiditatiue creaturarum dicuntur aliqua et singularia de essentia et personis ut tres sunt vnus deus: gubernator: dominus creator: et huiusmodi. Tercia regula est quod nomina dicta de deo in ordine ad creaturam per re-staurationis exercitum de vno solo

supposito dicuntur: vt dicendo fili-
us est homo. **Quarta** regula est
q nomina numeralia non dicun-
tur de aliqua persona perse sed de
omnibus simul et de essentia perse
vt tres persone sunt trinitas: et non
persona est trinitas essentia tamen
est trinitas. **Quinta** regula est q
nomina nocionalia minime de essen-
tia diuina predicant vt generat spi-
rat generatur spiratur. **Sexta** re-
gula est q nomina personalia pro-
prie non predicantur de omnibus
personis nec de se inuicem nisi de
duabus scilicet innascibilitas et ac-
tius spiracio dicuntur tamen de di-
uina essentia licet tamen non ver-
ba eis correspondentia. **Septi-**
ma regula est q nomina persona-
lia que equaliter et personam respi-
ciunt equaliter p se de personis plu-
rariter et non singulariter licet bene
de vnaquaque singulariter: vt pa-
ter et filius sunt persone non perso-
na: et similiter quilibet eorum est p-
sona. **Octaua** regula est q nomi-
na personalia que non omnes per-
sona respiciunt predicantur bene
de duabus simpliciter: et pro qual-
ipsum singulariter et nullo mo-
do plurariter vt pater et filius sunt
spiratores et non spiratores. **Non-**
a regula est q nomina essentialia si-
ue p modum subiecti: siue p modum qua-
titatis siue p modum qualitatibus dicuntur tamen
modo de omnibus personis singu-
lariter vt essentia vel substantia vt
pater et filius sunt essentia vel de-
us **Exemplum** de quantitate: vt pa-
ter et filius et spiritus sanctus sunt
immensus vel eternus. **Exemplum**
de qualitate vt pater et filius et spi-
ritus sanctus sunt bonus iustus vt
fortis et his similia. et sic patet se-
cundum qualiter nomina signifi-

cant. **N**unc autem circa quartum
notandum scilicet de ipsorum
terminorum suppositione p
cuius declaratione ponuntur sep-
tem regule: quarum prima talis est
q nomina translative indifferen-
ter supponunt pro essentia et pro p-
sonis vt patet de isto nomine lumine
de quo habetur in simbolo lumine
de lumine. constat q ibi non suppo-
nit pro essentia. **Secunda** regu-
la est q nomina que dicuntur de deo
in ordine ad creaturas connotancia
possibilitatem actualitatem in cre-
aturis indifferenter supponunt pro
essentia et personis vt creare et his
similia. **Tercia** regula est q no-
mina que de deo dicuntur speciali-
ter in ordine ad creaturas per opus
restorationis supponunt pro filio
dei: vt mortalis et immortalis. **Qu-**
a de non q hec regula carat q omnia
nomina dicta de deo per communicatio-
nem ydiomatum supponunt solus
pro secunda persona in trinitate
scilicet pro filio: vt eius dicitur mor-
talis: sanctus: crucifixus: flagellatus:
et his similia. **Quarta** regula est q nomina nu-
meralia pro nulla persona suppo-
nunt. licet quandoque p personis vt
ibi scilicet tres sunt qui testimonium
dant in celo pater verbum et spiri-
tus sanctus. **Quinta** regula est
q nomina nocionalia semper sup-
ponunt pro personis et similiter pro
persona et non pro essentia maxi-
me quando subiciuntur respectu ver-
bi denotantis distinctionem ad in-
tra. **Sexta** regula est q omnia no-
mina entialia concretive sumpta
indifferenter supponunt pro essen-
tia et persona: vt dicendo deus im-
mensus eternus et c.

Septima regula ē q̄ nomina essentialia abstractie sumpta supponunt tñ p̄ essentia vt deitas &c. & sic patet quartū. v3. p̄ qbus termini supponunt in diuinis.

Vantuz ad qntuz & vltimum de eoruz fillozizacōe primo pono aliquas regulas quaz prima talis est: & est comunis q̄ ad debite fillozizanduz ex p̄positionib⁹ vniuersalibus requit̄ q̄ huiusmodi p̄positiones vles sint regulate pdici de omni q̄ est: vlt de nullo qd̄ non ē hoc est dictuz q̄ nihil est summere sub subiecto de quo non dicatur p̄dicatuz: si est affirmatiua median te termino relationis. s. liquid: Si autem est negatiua q̄ nihil sumat sub subiecto. a quo nō remouetur p̄m̄ &c. Vnde notanter dixi q̄ filius indiuiuis regulat̄ pdici de omni quod est vel dici de nullo q̄ non est qz l3 hoc teneatur in inferioribus siue in creaturis non tñ in diuinis Nam non. v3. omnis essentia diuina est pater: filius est essentia diuina. ergo filius ē pater. p̄misse sūt vere qz regulant̄ pdici d̄ omni l3 2º fit heretica. Similiter non seq̄t nula essentia diuina est generans: pater est essentia diuina: ergo pater n̄ est generans: 3º est heretica & tamē p̄misse sunt vere. Sic ergo est fillozizandū indiuiuis. s. omne quod est essentia diuina est pater: filius ē essentia diuina. ergo filius est pater modo argumentum est regulatum: & tamen 3º est falsa: quia maior est falsa & minor vera quia de filio dei verum est dicere q̄ est essentia diuina: & tamē filius non est pater: Similiter potest argui de spiritu sancto. Similiter nihil quod est essentia diuina est generans: pater est essentia diuina: ergo pater non est generans argumentum est regulatuz

& maior est falsa & per consequens.

Pro quo notandum q̄ magna est differentia inter istas p̄positiones scilicet omnis essentia diuina ē pater: & omne quod est essentia diuina est pater. Nam prima existente vera & critica falsa. Prima enim significat q̄ de quocunque dicitur iste terminus essentia: est verificabilis iste terminus: & hoc est verum nam essentia diuina non est nisi vna deitas & vna essentia que est pater & filius & spiritus sanctus. // Secunda vero significat q̄ de quacunque re vez est dicere hoc est essentia diuina de ipsa vez est dicere q̄ est pater & hoc est falsum. Similiter est dra inter istas p̄positiones. s. nulla essentia diuina generat & nihil quod est essentia diuina generat: Nam prima existente vera secunda est falsa. Prima enī significat q̄ d̄ quacunque essentia diuina dicitur: est verificabilis iste terminus essentia diuina dicendo sic hoc est essentia diuina semper demonstrando essentiam diuinam q̄ ab ea remoueatur generare patet. & hoc est verum. Nam essentia diuina nec generat nec generatur: nec spirat nec spiratur: quia actiones sunt in p̄positoz simul & passionēs & non essentie. Nam pater est generans: filius vero genitus: & spiritus sanctus a duobus spiratus scilicet a patre & filio. // Secunda vero significat q̄ de quacunque significat vel verificatur essentia diuina ab ipsa remoueatur generare: & hoc est falsum. Nam licet habeat verum de filio & spiritu sancto non tamen habet verum de patre in diuinis. Ex istis patet q̄ ista forma arguendi non valet comuniter in diuinis. s. Omnis persona indiuiuis p̄ter spiritum sanctum est spirans: filius est per-

De p̄m̄. dicitur q̄ est p̄m̄. dicitur q̄ est p̄m̄.

De p̄m̄. dicitur q̄ est p̄m̄. dicitur q̄ est p̄m̄.

De p̄m̄. dicitur q̄ est p̄m̄. dicitur q̄ est p̄m̄.

2a regula.
 3a regula.
 sona indiuisis. ergo filius indiui-
 nis preter spiritum sanctum est spi-
 rans. et ideo argumentum non val-
 eo quia non regulatur per dici de om-
 ni quod est. **S**ecunda regula est
 valde notanda quod scilicet fillogismi ex-
 positio non tenent indiuisis ter-
 minis nec valent nisi tales propo-
 sitiones singulares sint reducibi-
 les ad vniuersales sub circumloqua-
 to per ly quod est. et ideo non sequi-
 tur hec essentia diuina est pater: si
 essentia diuina est filius: ergo fili-
 us est pater. Ex quo ista est falsa
 Omne quod est hec essentia diui-
 na est pater: hoc patet ex dictis: ad
 quam propositionem vniuersalem
 debet reduci maior huius fillogis-
 mi simile enim iudicium habetur de
 alijs. **T**ercia regula est ista quod ad
 hoc quod propositiones singulares sint
 debite ordinate requiritur quod debi-
 tus medius terminus non variet sup-
 positionem sed vniuniformiter teneat
 et si aliter fiat non valet argumen-
 tum: ut si arguatur sic omne homo
 est species: michael est homo: ergo
 michael est species. Constat enim quod
 variatur suppositio medij. scilicet a sup-
 positione simplici ad suppositionem
 personalem: et ideo comittitur fallacia
 equinoctialis penes tertium modum.
 Nam in prima ly homo stat simpli-
 citer in secunda vero personaliter.
 Unde notandum est quod sicut triplex
 est suppositio in terminis logicali-
 bus scilicet materialis simplex et per-
 sonalis ita triplex est suppositio in
 terminis diuinis. scilicet essentialis: per-
 sonalis et notionalis: que variantur
 suo modo propositiones filiozizan-
 tes indiuisis eo modo. quod in termi-
 nis logicorum. **N**otandum tamen
 quod nomina que de deo dicuntur aliqua
 sunt essentialia: aliqua vero perso-
 nalia: aliqua notionalia: aliqua co-

munia Nomina essentialia sunt ista
 quod sic sunt propria essentie quod si per
 impossibile essentia diuina distingue-
 retur a personis ipsa sic diceretur
 de centia quod non diceretur de perso-
 nis. Et istorum quedam sunt substanti-
 alia ut essentia: deitas: et his simi-
 lia. Aliqua vero accidentaliter ut co-
 municabile in comunicabile: et his
 similia: et aliqua numeralia ut tri-
 nitas. Nomina vero personalia sunt
 que dicto casu retento. scilicet quod essentia
 distinguatur a personis: quod est
 impossibile. diceretur de personis
 quod diceretur de essentia cuius
 modi sunt ista. scilicet persona: suppo-
 situs: postasus: pater filius: et spiri-
 tus sanctus: et istorum quedam per-
 cipiuntur de omnibus personis: ut per-
 sona: suppositus et postasus. Que-
 dam vero de vno tantum ut pater de pa-
 tre: filius de filio: et spiritus sanc-
 tus de spiritu sancto: et istorum ab-
 stracta dicuntur proprietates per-
 sonales cuiusmodi sunt paternitas:
 filiatio: spiratio passiva: et his simi-
 lia. Nomina notionalia dicuntur
 personarum distinctiua inter se ut
 generans spirans procedens et con-
 verbalia: ut generatio spiratio pro-
 cessio: que etiam dicuntur relatiua
 et quedam istorum dicuntur notio-
 nes vnius persone tamen ut gene-
 rat actiue est notio et proprietates
 patris: generari filij spirari vel pro-
 duci Spiritus sancti. Dicitur au-
 tem notio a nosco noscis noscere:
 quia per nomina notionalia vna per-
 sona distinguitur ab alia: et consti-
 tuitur distincta ab alia ut per hoc
 nomen generans constituitur et no-
 scitur persona patris: et per hoc nomen
 genitus constituitur et noscet persona filij:
 et per istud nomen procedens noscitur di-
 stincte persona Spiritus Sancti
 a patre et filio: et per istud nomen

spirans noscuntur distincte perso-
ne patris et filij a persona spiritus
sancti. Nomina comunia sunt que
predicto casu retento licet impossi-
bile sit qd essentia distingueretur a
personis dicuntur tam de persona
quam de essentia cuiusmodi sunt
Ens: res: entitas deus creator et his
similia: et ista adiectiua omnipotēs
eternus immensus et huiusmodi.

¶ Dubium est utrum aliqua predi-
ctorum nominum sint inter essentia-
lia computanda. Sed pro solutiōe
huius dubij sunt notande aliquę p-
positiones quarum prima talis ē qd
nullum verbum notionale propriū
vni persone vel duabus personis ve-
rificatur de aliquo nomine essentia-
li proprie: nam hec est falsa videli-
cet eēntia generat: similiter deitas
generat: et sic de alijs. Nam nomez
notionale est relatiuum. Relatio
autem in diuinis respicit personas
essenciale non reffert vt sic et vt sic
non respicit personas. et ista videt
esse intētio magistri libro primo di-
stin. iij. hec tamen est vera diuini-
tas est generatio. **¶** Secunda pro-
positio est qd nomina numeralia nō
verificantur de aliqua persona in
numero singulari sumpta probat
sic Nam hec est falsa pater est tri-
nus similiter ista pater vel filius ē
trinitas. Similiter ista supposituz
est trinitas: vel persona est trinitas
ergo h. p. vera. vnde notanter dicit
numero singulari qm in plurari bñ
pnt. Vnde bñ dicit pater et filius et sps
sanctus sunt tria supposita vel tri-
nitas. **¶** Tercia, p. est noia substantia
essentialia verificant de quolibet noie
psonali et ei. pprietate. h. p. Nam
iste sunt vere. p. ē eēntia: p. nitas ē
eēntia: filius ē deitas: sps sanctus
est deitas: g. talis. p. vera. **¶** Quar-
ta, p. est qd nomina essentialia adiec-

tiua dicuntur vere de essentia et nō
de aliqua persona vel nomine pso-
nali. p. hoc. Nam hec est vera essen-
cia dei est comunicabilis: et nō ista
pater est comunicabilis: Vñ nota
qd essentia comunicabile: et non eēn-
tia comunicabile indiuisis insen-
su in quo theologi concedunt non
sūt aliquo modo predicata tria: qd
dicunt in habitudine vel respectu
diuersorum respectu essentie et respec-
tu personarum tamen eadem essen-
cia est comunicabilis tribus perso-
nis qd sic cōpetit psonę patris: qd
non competit alteri persone.

¶ Quinta ppositio qd ista nomina i-
nascibilitas: in genitas et similia nō
sunt pprie notiones alicui. p. nam
dicunt de essentia. **¶** Sexta ppositio
est qd nomina essentialia dicunt ve-
re de omnibus psonis vel nomini-
bus comunibus: vidēdo deus est tri-
nitas. **¶** Septima ppositio est qd no-
men psonale aliquā est nom. iposta-
fis: aliquā est nom. a pprietate. p. no-
m. nō p. dicit psonaz que h. filium
fo. pater dicit filium generare. p.
n. nō nomē psonale p. dicat de esse-
tia s. nō fo. Et id. p. p. sic for-
mari. s. si nomē psonale sit nomen
a pprietate non p. predicari de
nomine essentiali. Vñ hec est falsa
essentia est pater. Nam pater suppo-
nit pprietatem. tamen p. vt pater
dicit psonaz que h. filium ista est ve-
ra essentia est pater. **¶** Octava p. est
ista qd noia psonalia verificant de
noibus cōibus: et eo. Vnde hec est
vera aliq. res est p. p. est res: filius
est ens. et his similia. **¶** Nonā regula
siue p. est qd noia psonalia notio-
lia eēntialia siue cōia p. de se inui-
cez quertibiliter p. dicatione idē p. n-
ca. l. non formali hoc p. Nam iste
sunt vere p. dicationes. v. pater est
idez qd fili. et fili. ē id. qd pater.

Nam ista est falsa pater est filius :
 et sic de alijs. Ex quo infero qd ista
 pna non est formalis. s. a. est idē qd
 b. ergo. a. est. b. Nec sequitur pater
 est id vel idem qd filius. ergo pater
 est filius. hoc patet. nam si id vel idē
 denotat essentiam et. Decima pro
 positio est ista qd omne nomen per
 essentiale predicat de quolibet persona
 li et de omnibus in simul in singu
 lari et non in plurari ut dicendo pa
 ter est essentia: filius ē essentia: spi
 ritus sanctus est essentia: et hi tres
 sunt una essentia et una deitas et nō
 tres essentie. Undecima p^o est qd
 nomina substancialia dñr de omni
 bus suppositis simul sumptis sin
 gulariter et non pluraliter ut dō
 tres psonae sunt una res vel plures
 psonae sunt unum ens unum. s. refe
 rendo ad essentiam et ly tres ad p
 sonas. Duodecima p^o est qd nomi
 na comunia adiectiva dñr de quolibet
 nomine: et de quolibet singulariter et
 non pluraliter: ut dō pater ē vnus
 deus: filius est vnus deus: spiritus
 sanctus est vnus deus. Et pater et
 filius et spiritus sanctus sunt vnus
 deus et non tres dii. Similiter pa
 ter est eternus: filius ē eternus. spi
 ritus sanctus est eternus: et hi tres
 sunt vnus eternus: vnus in mensurā
 vnus omnipotens et non tres om
 nipotentes: nec tres eterni. nec tres
 immensi. Notandum autem pro
 clarificatione nonne regule seu propo
 sitionis qd predicatio indiuisis ē tri
 plex. Nam quedam est idemptica.
 alia vero formalis vel personalis.
 Predicatio idemptica est quando
 subiectum et predicatum supponūt
 pro eadem re idest essentia: et tunc
 nomina nocionalia personalia esse
 ntialia de se inuicem predicantur et
 conuertibiliter: ut dō pater ē idē
 qd filius: et filius est idem qd pater

generare est idē quod generari et e
 cōuerso. et sic de alijs predicatio vō
 formalis vel personalis est quando
 subiectum vel predicatum suppo
 nunt pro eade re et sub propria ra
 tione formali vel quando subiectū
 et predicatum supponunt pro per
 sona ut hic pater est filius. et de ta
 li predicatione non intelligitur re
 gula. sed qd nomina nocionalia per
 sonalia et essentialia de se inuicem
 predicantur conuertibiliter qd ma
 le dicitur pater est filius: nec filius
 est pater. et sic de alijs. Tamen nō
 qd ista propositio scilicet pater est
 filius cum alicui proponitur po
 test distingui: quia vel subiectum et
 predicatum supponunt pro essen
 tia. et sic est vera. Ma3 sensus est qd
 filius est eadem res que pater: et pa
 ter eadem res que filius: et hoc ve
 rum est. nam essentia diuina est in
 omnibus vna. Si autem subiectū
 et predicatum supponant pro per
 sona sic talis p^o est falsa: vel tales
 propositiones sunt falsae. Nam tūc
 est sensus qd psona que est pater est
 psona que est filius. et sic de ista dñ
 huic mō pōt dici de omnibus simi
 libus in quibus est predicatio for
 malis vel personalis. et sic est finis
 huius breuis tractatus.

In hoc volumine continentur
 tria Andree principia ordinis mi
 norum. Expositio francisci aristo
 ronis super octo phisicorum aristo
 telis libros. Eiusdem francisci
 formalitatum tractatus. Eiusdē
 tractatus de principio complexio
 nis. Tractatus de terminis theologicis
 Corrupta per venerabilem magi
 strum Petrum malfetam ordinis
 minorum sacre theologie doctor.

pro in dñis
 idem
 formalis

Incipit tractatus de ente et es-
sencia sancti Thome de aquino.

Via parvus error
in p^o magnus est in
fine s; p^o celi et
mundi. Ens at et essen-

cia sunt que p^o in in-
tellectu accipiunt. ut dicit Avic. in
sua met^a. I^o p^o ne ex eor^u ignorā-
tia errare contingat: ad hor^u difficul-
tatez apienda; dicendū est qd noie
eētie et ēris significet. et quo^o indi-
uerfis iueniunt. et quo^o se habeant
ad intentiones loicas. s. gen^o. spēs et
drās. qz vero ex p^opositis cognitio-
nez simpliciu accipe debe^o. et ex po-
sterioribus deuenire in priora ut a
facilioribus incipientes ouenientiō
fiat disciplina. I^o ex significatiōe
ēris ad significatiōe eētie pceden-
dum est.

Cap. p^o. qd significat ens i eētia
Sciendū est qz sicut i. v. met.
s phūs dicit ens p^ole dr duplr
vno^o qz diuidit p. r. genera.

Alio^o qz significat p^opositionū ve-
ritatez. Hor^u at d^ora est. qz s^o p^o di-
ci ens illud de quo affirmatiua p^oo
formari p^o. et si illud in re nihil po-
nat p^o quez moduz priuatiōes et ne-
gatiōes entia dicunt. Dicimus. n.
qz affir^o est opposita negatiōi. et qz
cecitas est in oculo. s; p^o non p^o di-
ci aliqd qz sit ens nisi qz in re aliqd
ponat. vnde p^o cecitas et h^o nō sūt
entia. Nomen igit essentie non su-
mit ab ente s^o d^oo. aliqua. n. di-
cunt hoc^o que essentia; non habēt
ut; in priuationib^o. s; sumit essen-
tia ab ente p^o mō d^oo. vnde comē.
in eodez loco dicit qz ens p^o modo
dictū est qd significat essentia; rei.
Et qz ut dictum est ens h^o mō dictuz
diuidit p. r. genera o; qz essentia si

gnificet aliquid comune omnibus
naturis. per quas diuersa entia in
diuersis generibus et speciebus col-
locantur. sicut humanitas est essen-
cia hominis et sic d^o alijs. Et qz ill^o
per quod res constituitur in pro-
prio genere vel specie ē quod signi-
fica; per diffinitionem indicantē
qz quid est res. Inde est qz nomen es-
sentie a phīs in nomen quiditatis
mutat. et hoc est qz phūs. vii. meta.
frequenter nominat qz quid est esse
id est h^o per quod aliquid habet esse
quid. dicitur. forma secundum qz p^o
formam significatur p^ofectio vel cer-
titudō vniūse^o qz rei. ut dicit Avic.
in secundo met^a. sue. h^o enim alio
nomine natura dicit accipiēdo na-
turam secundum primum modum
illorum. quatuor modoz quos Bo-
etius de duabus naturis assignat se-
cundum. s. qz natura dicitur esse il-
lud quod quocunque modo intellec-
tu capi potest. non enim res intelli-
gibilis est nisi per suaz diffinitionē
et essentiam. et sic etiam dicit phūs
v. met^a. qz omnis substantia ē nā
Nomen autem nature hoc modo
sumpte videt significare eētiā rei
secundum qz habet ordinem ad pro-
priam operationem rei. cum nulla
res propria destituatur operatione
quiditatis vero nomen sumitur ex
hoc qz per diffinitionem significat.
Sed essentia dicitur secundum qz p^o
eam et in ea habet esse.

Capitulum secundum quomodo su-
matur essentia in compositis ex ma-
teria et forma.

Ed qz ens absolute et p^o pri-
us dicitur de substantijs et p^o
posterius et secundum quid
de accidentibus. Inde est qz essen-
tia proprie et vere est in subijs. sed i
accidentibus est quodam modo fm
qd. Sbāz vero quedā sūt simplices

quiditas.

forma.

Natura.

et quedam compositae. et in utrisque
est essentia. sed in simplicibus veri-
ori et nobiliori modo. secundum est
quod habent esse nobilius. sunt etiam
causa esse eorum que compositae sunt
ad minus substantia prima et sim-
plex que deus est. sed quod illarum sub-
stantiarum essentie sunt nobis ma-
gis occulte. ideo ab eentibus compositi-
orum incipiendum est ut a facilio-
ribus convenientior fiat disciplina.
In substantiis igitur compositis
forma et materia nota sunt. ut in ho-
mine. anima et corpus. non autem
potest dici quod alterum eorum tan-
tum essentia dicatur esse. quoniam ma-
teria rei sola non sit essentia planum
est. quod res per suam essentiam cogno-
scibilis est et in specie ordinatur vel
ingenere. materia autem non est co-
gnitionis principium. nec secundum
eam ad speciem vel ad genus deter-
minatur. sed secundum id solum quod
in actu aliquid est. neque etiam for-
ma tantum. substantie compositae
essentia dici potest. quamvis quidam
hoc asserere conentur. Ex his igitur
que dicta sunt patet quod essentia est
id quod per diffinitionem rei signi-
ficatur. Diffinitio autem substan-
ciarum naturalium non tantum for-
mam continet. sed etiam materiam
aliter enim diffinitiones naturales
et mathematicae non differrent. nec
etiam potest dici quod materia in diffi-
nitione substantie naturalis ponatur
sicut additum essentie eius vel ens
extra naturam vel essentiam eius.
quod hic modus proprius est acciden-
tibus que essentiam perfectam non
habent. unde oportet quod in diffiniti-
one sua substantiam vel subiectum
recipiant quod est extra genus eorum
patet ergo quod essentia comprehen-
dit materiam et formam. non etiam potest
dici quod essentia significet relationem

que est inter materiam et formam. et
aliquid super additum illis quod hoc
de necessitate esset accidens extra-
neum a re nec per eas res cognosce-
retur. que omnia essentie conveniunt.
per formam. nam que est actus materie
materia efficitur ens actu et hec aliquid
vnde illud quod super advenit non dat
esse actu simpliciter materie. sed esse
actu tale sicut accidentia faciunt.
ut a quo facit actu album. unde et quoniam
talis forma acquiritur non dicitur
generari simpliciter. sed secundum
quid. Relinquitur igitur quod no-
men eentie in substantiis compositis
significat illud quod est ex ma-
teria et forma compositum. Et huic
consonat verbum Boetii in comen-
to predicamentorum. ubi dicit quod
vltima significat compositum. vltima
apud grecos idem est quod essentia apud
nos ut ipsemet dicit in libro de dua-
bus naturis. Avicenna autem composita
quiditas substantiarum composita
ru est ipsa compositio forme et ma-
terie. Eomen. etiam dicit super vii.
metha. Natura quam habent speci-
es in rebus generabilibus est ali-
quod medium id est compositum
ex materia et forma. hec etiam ratio
compositae non est tantum forme
nec tantum materie. sed ipsius com-
positi. Essentia autem est secundum
quam res dicitur esse. unde oportet
ut essentia qua res denominatur est
non tantum sit forma: nec tantum
materia. sed utrumque. quamvis hu-
iusmodi esse suo modo sola forma
sit causa. Sic enim in alijs consti-
tuitur quod res non denominantur
ex altero illorum principiorum tan-
tum. sed ab eo quod utrumque com-
plectitur ut in saporibus. quia ex
actione calidi digerentis humidum

quia nota est materia.

nota est forma sola.

quia est compositum.

causantur dulcedo. & quamuis hoc modo calor sit causa dulcedinis. tamen non denominatur corpus dulce ex calore sed a sapore. quod calidum & humidum complectitur.

¶ Sed quia indiuiduationis principium est materia. ex hoc forte videretur sequi quod essentia que materiam complectitur in se simul & formam. sit tantum particularis & non vniuersalis. Ex quo sequeretur vniuersalia diffinitionem non habere si essentia est id quod per diffinitionem significatur. Et ideo sciendum est quod materia non quolibet modo accepta est principium indiuiduationis. sed solum materia signata. & dico materiam signatam que sub certis dimensionibus consideratur. Nec autem materia in diffinitione hominis inquantum homo non ponitur. sed poneretur in diffinitione socratis. si Socrates diffinitionem haberet. ¶ In diffinitione autem hominis ponitur materia non signata. non enim in diffinitione hominis ponitur hoc os & hec caro. sed os & caro absolute. que sunt materia hominis non signata. patet ergo quod essentia hominis & Socratis non differunt nisi secundum signatum. & non signatum unde comen. dicit super. vii. Verba. quod soc. nihil aliud est quam animalitas & rationalitas que sunt quidditas eius. sicut etiam essentia generis & essentia speciei secundum signatum & non signatum differunt quamuis alius modus designationis sit vtrouque. quia designatio indiuidui respectu speciei est per materiam determinatam dimensionibus. designatio autem speciei respectu generis est per differentiam constitutiuam

tiuaque ex forma rei sumitur. hec autem determinatio vel designatio que est in specie respectu generis non est per aliquid in essentia speciei existens quod nullo modo in essentia generis sit. immo quicquid est in specie est etiam in genere. ut non determinatum. si enim anima non esset totum quod est homo. sed pars eius non predicaretur de eo. cum nulla pars intelligibilis predicetur de suo toto. hoc autem quomodo contingat videri potest si inspicatur qualiter differt corpus. secundum quod ponitur pars animalis. & secundum quod ponitur genus. Non enim potest dici eo modo esse genus quo est pars integralis. hoc igitur nomen quod est corpus multipliciter accipi potest. Corpus enim secundum quod est in predicamento substantie dicitur ex eo quod habet tale naturam ut in eo designari possint tres dimensiones. Ipse autem tres dimensiones designate sunt corpus quod est in genere quantitatis. ¶ Contingit autem in rebus ut quod habet unam perfectionem ad ulteriorem etiam perfectionem pertingat. sicut patet in homine. qui & naturam sensitivam habet & ulterius intellectivam. Similiter etiam & super hanc perfectionem que est habere talem formam ut in ea possint tres dimensiones designari potest alia perfectio adiungi ut vita vel aliquid huiusmodi. ¶ Potest ergo hoc nomen corpus designare res quodamque que habent tale fortiter ex quo sequitur ipsa designabilitas trium dimensionum cum perfectione ut. scilicet ex illa forma nulla ulterior perfectio sequitur. sed si aliquid aliis superaddit sit propter significatioem corporis. & hoc corpus erit malis & integralis pars animalis quod sic anima erit preter id quod significatur & nomine corporis & superueniens ipsi corpori.

Corpus multi.

ita q̄ ex ipsis duob⁹. s. ex aia ⁊ corpore. sicut ex p̄tibus constituitur aial p̄t ē h⁹ nomen cor⁹ h⁹ accipi vt significet rez q̄dā que h̄z t̄l̄z formā ex qua possint in ea re tres dimensiones designari quecunqz forma sit illa siue ex ea possit puenire alia vltior pfectio siue non. ⁊ h⁹ mō cor⁹ pus erit gen⁹ aialis. qz in aiali n̄l est accipe q̄ in corpore ip̄licite non p̄tineat. nō. n. aia est aliq̄ forma ab illa p̄ quā in re ista potuerunt designari tres dimensiones. ⁊ iō cūz dicebat q̄ corpus est q̄d h̄z talē forāz ex qua possunt designari. tres dimensiones in eo intelligebā quecunqz forma esset ista siue aia esset siue lapideitas. siue quecunqz aliq̄ forma ⁊ sicut forma. aialis ip̄licite i corpore siue in coris forma cōtinet. p vt corpus ē g⁹ eius. ⁊ ē talis ē habitudo aialis ad hominem. si. n. al nominaret tantū rez talez que h̄z q̄daz pfectionez vt possit sentire ⁊ moueri p̄ principiu in ipso existēs cum p̄cisione alterius perfectionis. tunc quecunqz alia pfectio vltior sup̄ueniret haberet se ad aial per modum partis ⁊ non sicut ip̄licite contenta in ratione animal ⁊ sic al non esset ge⁹ sed ē ge⁹ secundum q̄ significat rem quandam ex cuius forma potest prouenire sensus ⁊ motus quecunqz sit illa forā siue sit anima sensibilis tantum siue sit anima sensibilis ⁊ rationalis simul. sic igitur ge⁹ significat i determinate id totū quod est in sp̄ non enim significat tantum materiam. similiter etia differentia significat id totum quod est in sp̄. ⁊ non tantum formam. ⁊ etiam diffinitio significat totum. ⁊ etiam species. sed diuersimode. quia genus significat totum vt quedam denominatio determinans id q̄ ē materia

le in re sine determinatione proprie forme. vnde genus. sumitur a materia quamuis nō sit materia. vt ⁊ ex hoc q̄ corpus dicitur ex hoc q̄ habet talem perfectionem vt possint in ea designari tres dimensiones. qua quidem perfectio est materialiter se habens ad vltiorem perfectionem Differentia vero econuerso est sicut quedaz denominatio a forma determinata sumpta preter hoc q̄ de intellectu eius p̄sit materia determinata. vt ⁊ cum dicitur animal scilicet illud quod habet animam non enim determinatur quid sit. vtrum corpus vel aliquid aliud vnde dicit *Aui.* q̄ genus non est in differentia sicut pars essentie eius. sed solum sicut ens extra animam siue essentiam. sicut etiam subiectū est de intellectu passionum. ⁊ ideo genus non predicatur de differentia perse loquendo vt dicit *Aristo.* t̄cio metha. ⁊. iij. topicorū. nisi forte sicut subiectum predicatur de passione sed diffinitio siue species comprehendit vtrūque scilicet de determinatam materiam quam designat nomen generis. ⁊ determinatam formam quam designat nomen differentie Et ex hoc patet ratio quare genus ⁊ species ⁊ differentia se habent proportionaliter ad materiam formam ⁊ compositum in natura quamuis non sint idem eū illa. quia neque genus est materia sed sumitur a materia vt significat totum. vnde dicimus hominem esse animal rationale. ⁊ non ex anima li ⁊ rationali. sicut dicimus eum esse ex corpore ⁊ aia. Ex corpore. n. ⁊ aia d̄r ē hō sic ex duab⁹ reb⁹ q̄daz tertia res constituta que neutra illarū ē. hō. n. n̄z ē aia n̄z cor⁹. sed si hō mo aliquomō ex aiali ⁊ rōli dicat ē ē n̄ crit sicut res tertia ex duab⁹ re

bus sed sicut intellectus 3° ex duobus intellectibus Intellectus enim animalis est sine determinatione forme specialis exprimens naturam rei ab eo quod est materiale respectu ultime perfectionis. Intellectus autem huius differentie rationalis consistit in determinatione forme specialis ex quibus duobus intellectibus constituitur intellectus speciei vel diffinitionis. et ideo sic res constituta ex aliquibus non respicit predicationem earum rerum ex quibus constituitur. ita nec intellectus recipit predicationem eorum intellectuum ex quibus constituitur. non enim dicimus quod diffinitio sit genus vel differentia. quamvis autem genus significet totam essentiam speciei. non tamen oportet ut diversarum specierum quarum est idem genus ut sit una essentia. quia unitas generis ex ipsa in determinatione vel in differentia procedit. non autem ita quod id quod significatur per genus sit una natura numero in diversis speciebus cui superueniat res alia que sit differentia determinans ipsam. sicut forma determinat materiam que est una numero. sed quia genus significat aliquam formam non tamen determinate hanc vel illam quam determinate differentia exprimit que non est alia quam illa que indeterminata significabatur per genus. Et ideo dicit comen. in secundo meta. quod materia prima dicitur una per remotionem omnium formarum. sed genus dicitur unum per coitatem forme signate. unde patet quod per additionem differentie remota illa in determinatione que erat causa unitatis generis remanent species diverse per essentiam. et quia ut dictum est natura speciei est indeterminata

ta respectu individui. sicut natura generis respectu speciei. Unde est quod sicut id quod est genus pro ut predicatur de specie implicat in sua significatione quamvis indistincte totum id quod determinate est in specie. ita etiam id quod est species secundum quod predicatur de individuo oportet quod significet totum quod essentialiter est in individuo licet indistincte et hoc modo essentia speciei significatur nomine hominis. unde homo de sorte predicatur Si autem significetur natura speciei cum precisione materie signate que est principium individuationis sic se habebit per modum partis. et hoc modo significatur nomine humanitatis. humanitas enim significat id unde homo est homo. materia autem designata non est illud unde homo est homo. et ita nullo modo continetur inter illa ex quibus homo habet quod sit homo. cum igitur humanitas in suo intellectu includat tantum ea ex quibus homo habet quod sit homo. patet quod assignatione eius excluditur vel precluditur materia determinata vel designata. et quia pars non predicatur de toto. Unde est quod humanitas nec de homine nec de sorte predicatur unde dicit Avicenna. quod quidditas compositi non est ipsum compositum cuius est quidditas. quamvis etiam ipsa quidditas sit composita sicut humanitas. licet sit composita non tamen est homo. imo oportet quod sit recepta in aliquo quod est materia designata sed quod ut dictum est designatio speciei respectu generis est per formam. Designatio autem individui respectu speciei est per materiam ideo oportet ut nomen significans id. unde de natura generis sumitur cum precisione forme determinate perfectis speciebus

significet ptez mälēz toti⁹ sic cor-
pus est ps mälis hoīs. nomen autē ē
significans id vnde sūmūt natura
spēi cū precisione materie designa-
te signi ficat ptez formalez. iō hūa-
nitas significat vt forma quedā ⁊
dicit qd est forma totius nō qdez qī
supaddit a ptribus essentialibus. s.
mē ⁊ forē. sicut forā do⁹ supaddit p-
tribus integralibus eius. s. magis ē
forā que est totū. s. formaz ptec-
tens ⁊ materia cū precisione tū eo-
ruz p que nata ē mā designari. Sic
igit p3 qd essentia3 hoīs significat
hoc nomē hō. ⁊ h nomē humanitas
s3 diuē simōe vt dictū est. qz h nō3
hō significat ea vt totū inq̄tum.
s. non pscidit designationem mē
sed iplicite p̄tinet eaz ⁊ indistinc-
te sicut dictū est qd genus p̄tinet di-
ferentiā. ⁊ iō predicat hoc nomen
hō de indiuiduis. S3 hoc nomē hu-
manitas significat eā vt ptez quia
nec p̄tinet in significatione sua ni-
si id qd est hoīs inq̄tūz hō. ⁊ pscidit
oē3 designationez mē. vñ de i di-
uiduis hoīs nō predicat. ⁊ pp hoc
q̄doq3 h nomē essentia inuenit pre-
dicatū de re Dī. n. socratis cē essen-
tia quedam ⁊ q̄doq3 negatūz sicut
dicimus qd essentia soc. n. ē. soc.

Cap. terciū .

Quō se habeat essentia i
p̄positis ex mā ⁊ forā
ad naturā gñis spēi ⁊ differētie
Iso qd significet noīe essentie in
sōis p̄positis. Didēdū ē quō se ha-
beat ad rōz generis. spēi ⁊ drē. qz
aut cui quēit rō generis vel spēi vt
drē predicat de h singulari signifi-
cato. ipossibile est qd rō genēis vel
spēi vel drē quēiat essentie s3 qd
modūz p̄tis significat vt noīe hūa-
nitatis vel aīalitatē. iō ⁊ dic auic.

q rōalitas nō est drā sed drē princi-
piū. ⁊ eadē rōe humanitas nō est
spēs nec aīalitas g⁹. Silr ē nō p̄t
dici qd rō generis vel spēi vel drē
quēiat essentie s3 qd qst qdā res exi-
stēs extra singlīa vt plōnici pone-
bāt. qz sic ge⁹ ⁊ spēs nō predicaren-
tur de h indiuiduo. nō. n. p̄t dici qd
sortes sit h qd ab eo sepatūz ē nec
sepatūz illud p̄ficeret in cognitiōe
h⁹ singlīs signati. ⁊ iō relinqt qd
rō generis vel spēi vel drē quēiat
essentie s3 qd significat p modū to-
tius vt noīe hoīs vel alīs p vt ipli-
cite ⁊ indistincte p̄tinet totū h quod
in indiuiduo est. aut essentia sic ac-
cepta p̄t duplīr p̄si. vno⁹ s3 nā3 vt
rōz p̄tia3. ⁊ h est absoluta p̄sidera-
ip̄ius. ⁊ h nō est vtz de ea nisi que-
niat sibi s3 qd h⁹ mōi. vnde qdā a-
lioz attribuit sibi flā ē attributio
D. g. hōi in eo qd ē hō quēit rōale
⁊ alr alia qd in diffinitōe ei⁹ cadūt
albū u⁹ nigz vel qdā h⁹ mōi qd nō
est de rōe hūanitatē nō quēit hōi
in eo qd est hō. vñ si quēat vtz ista
natura sic p̄stituta possit dici vna
vel plures. neutz p̄cedendū est. qz
vtq3 ē extra intellectū hūanita-
tis. ⁊ vtzq3 p̄t sibi accidere. si enim
pl̄itas esset de rōe ei⁹ nunq3 possit
esse vna. cū tū vna sit s3 qd ē in sor-
silr si vnitas esset de intellectu ⁊ rōe
ei⁹. tūc eēt vna ⁊ eadē natura sor-
⁊ platōis. nec possit in pl̄ibus pl̄ifi-
cari. alio⁹ p̄si. s3 eē qd h3 in h⁹ il-
lo. ⁊ sic de ipsa predicat aliqd p ac-
cidens rōe eius in quo ē. sicut dr qd
hō ē albus. qz sor. ē alb3. q̄uis hōi
nō quēiat in eo qd ē hō. h at natu-
ra duplex h3 esse. vnu3 in singlari-
bus. ⁊ aliud in aīa. ⁊ s3 vtzq3 p̄si
quunt accidentia dicta3 naturā. ⁊
sic in singlari3 h3 multiplex esse
s3 diuersitate3 singlariū. ⁊ tū ip̄i
nē s3 suaz p̄pria3 p̄siderationē. s.

tamen fundamentum in re ipsa unitatem eorum quorum unum de altero dicitur. unde ratio predicabilitatis potest includi in ratione huius intentionis que est generis. que sumitur per actionem intellectus et completur. nihilominus tamen id cui intellectus intentio nem predicabilitatis attribuit componens id cum altero non est ipsa intentio generis. sed potius id cui intellectus intentio generis attribuitur. sicut quod significatur hoc nomen animal. sic ergo per qualiter essentia vel natura se habet ad rationem speciei quia ratio speciei non est de illis que conveniunt ei sed suam absolutam considerationem habet est de accidentibus que consequuntur speciebus sed esse quod habet extra animam ut albedo vel nigredo. sed est de accidentibus que consequuntur eas sed esse quod habet in intellectu. Et per hunc modum ducit sibi rationem generis vel differentie

Capitulum quartum.

Quomodo essentia est in substantiis separatis que sunt deus et angelus et anima.

Nunc restat videre sed quomodo modum sit essentia in substantiis separatis. scilicet in anima intelligentia et causa prima. quamvis autem esse prime simplicitate omnibus precedant. tamen operationes materie et forme in intelligentiis et in anima quod datur nituntur ponere. Cuius potius fuisse dicitur Avicenna auctor libri fortis vite. Hanc dictis philosophorum reperit esse contrarium. quia eas substantias a materia separatas nominant et absque omni materia esse probant Cuius demonstratio potissima est ex virtute intelligendi que in eis est. Videz n. formas non esse intelligibiles in actu nisi sed que separantur a materia et a dictis omnibus. nec efficiuntur intelligibiles in actu nisi per virtutem substantie intel-

ligentis sed que recipiuntur in ea et sed que aguntur per eas. unde oportet quod in qualibet substantia intelligente sit ordo unitas a materia. Ita quod non habeat materiam partem suam nisi est sit sicut forma impressa in materia ut est de formis materialibus. nec aliquid potest dicere quod intelligibilitatem non impedit materiam quolibet. sed materia corporalis tantum. Si. n. hoc esset ratione materie corporalis tantum. cum materia non dicatur corporalis nisi secundum quod stat sub forma corporis. tunc oportet quod hoc haberet materiam a forma corporali. scilicet impedire intelligibilitatem. et hoc non potest esse. quia et ipsa forma corporalis actu intelligibilis est. sicut et alie forme sed que a materia abstrahuntur. unde in anima intellectiva et in intelligentia nullo modo est compositum ex materia et forma ut habet modo accipitur materia in eis sicut in substantiis corporalibus. sed est ibi proprietas forme et esse. unde in commento. ix. propositio nis libri de causis dicitur quod intelligentia est habens formam et esse. et accipitur ibi forma per ipsam quod datur vel non simpliciter. et quomodo hoc sit planum est videre. Quicunque. n. ita se habent ad invicem quod unus est causa esse alterius illud quod habet rationem esse potest habere esse sine altero sed non convertitur. talis autem invenit habitum do materie et forme quod forma dat esse materie. et ideo impossibile est esse materiam sine aliqua forma. tamen non est impossibile esse aliquam formam sine materia. forma. n. non habet in eo quod forma dependentiam ad materiam. sed si inveniuntur aliquae forme que non possunt esse nisi in materia hoc accidit eis sed que sunt distantes a primo principio quod est actus primus. et purus. unde ille forme que sunt propinissime primo sunt forme pure sine materia substantiis stantes. non. n. forma sed totum generis suum materiam indiget ut dictum est. et habet materiam formam

sunt intelligētie. et ideo nō o3 vt es-
sentie vl qditates hāz sbāz sint ali-
ud q̄ ipsa forma. In h^o g^o differt
essentia sbē ppositite. et sbē simplicis
q̄ essentia sbē ppositite non tm for-
maz: s3 plectit formas et materiā.
Essentia vero sbē simplicis est for-
mā. et ex h^o cānt due alie differentie
vna ē q̄ essentia sbē cōpositite p̄t si-
gnificari vt totū vel vt ps. qd acci-
dit pp materie designatione. vt dī-
ctū est. Et ideo non quolibet modo
predicat essentia rei ppositite de ipsa
re pposita. nō. n. p̄t dici q̄ hō sit q̄
ditas sua. s3 essentia rei simplicis q̄
est sua forma nō p̄t significari nisi
vt totū et cūz nihil sit ibi preter for-
maz quasi formas recipiens. et ideo
quocūq3 modo sumat essentia sbē
simplicis d ea predicat. vnde auic.
dicit q̄ qditas simplicis est ip̄met
simpler. qz nō est aliqd aliud recipi-
ens ipsaz. Secunda dīa est. qz essen-
tie rexp̄ ppositaz ex eo q̄ recipiunt
in mā designata multiplican̄ sm
diuisionē eius. vnde p̄tingit q̄ ali-
qua sint idē spē. et diuersa numero.
Sed cūz essentia simplicis non sit
recepta in materia nō p̄t ibi esse ta-
lis multiplicatio. et ideo non o3 vt
inueniant̄ plura indiuidua vnus
spēi in illis sbīs s3 quotquot sunt
indiuidua tot sunt spēs. vt Auic.
dicit expresse. Quis ergo sbē quā-
uis sint forme sine mā. non tm inde
eis est oīoda simplicitas. nec sunt
actus purus. s3 habent p̄mixonē
potentie. et h sic p3. q̄cqd. n. non est
de intellectu essential qditate. h est
adueniens extra et faciens ppositio-
ne3 cūz essentia. qz nulla essentia si-
ne his que sunt ptes essentie intel-
ligi p̄t. Omnis autēz essentia vel q̄
ditas intelligi p̄t sine h^o q̄ aliquid
intelligat de esse suo. p̄ssaz. n. intel-
ligere qd est homō vel fenix. et tamē

ignorare an esse habeant in rexp̄ na-
tura. ergo p3 q̄ esse est aliud ab es-
sentia vel qditate. nisi forte sit ali-
qua cuius qditas sit ipsūz suūm eē
et hec res non p̄t esse nisi vna et pri-
ma. qz impossibile est vt fiat plurifi-
catio alicuius nisi p additionem a-
licuius differentie. sicut multiplica-
tur natura generis in spē. vel p h^o
q̄ forma recipit i diuersis materijs
sicut mltiplicatur natura speciei i
diuersis indiuiduis. vel per h q̄ vnū
est absolutum et aliud in aliquo re-
ceptum. sicut si esset quidam calor
separatus esset alius a calore nō se-
pato ex ipsa sua sepatione. si autēz
ponatur aliqua res que sit esse tan-
tum ita vt ipsum esse sit subsistens.
h esse non recipiet additionem diffe-
rentie quia iam non esset esse tantū
sed esse et preter hoc forma aliqua.
et multo minus recipiet additionē
materie quia iam esset nō subsistēs
sed materiale. vnde relinquitur q̄
talis res que sit suūm esse non p̄t eē
nisi vna. vnde oportet q̄ in quali-
bet alia re preter eam sit aliud esse
suūm. et aliud quiditas vel natura
seu forma sua. vnde in intelligen-
tijs oportet q̄ sit esse preter formā
et ideo dictum q̄ intelligentia ē fō-
ma et esse. omne autem quod conue-
nit alicui vel est causatum ex prin-
cipijs nature sue sicut risibile in ho-
mine. vel aduenit ab aliquo princi-
pio extrinseco sicut lumen in acre
ex influentia solis. non autem p̄t
esse q̄ ipsum esse sit causatūz ab ip-
sa forma vel quiditate rei. dico si-
cut a causa efficiente. quia sic aliq̄
res esset causa sui ipsius. et aliqua
res se ipsam in esse produceret. qd ē
impossibile. ergo oportet q̄ omnis
talis res cuius esse est aliud quam
natura sua habeat esse ab alio. et qz
omne quod est per aliud reducit ad

id quod est per se. sicut ad causam
primam ideo oportet quod sit aliqua res
que sit causa essendi omnibus reb?
eo quod ipsa est esse terminum. aliter iret in infini-
tum in causis. cum omnis res que non
est esse terminum habeat causam sui esse. ut
dictum est. per ergo quod intelligentia
est forma et esse. quod esse habet a pri-
mo ente. quod est esse terminum. et hoc est prima
causa que deus est. omne autem quod
recipit aliquid ab alio est in potentia
respectu illius. et hoc quod receptum est
in eo est actus eius. ergo oportet quod ipsa for-
ma vel quoditas que est intelligentia
sit in potentia respectu esse quod a deo
recipit et illud esse receptum est per mo-
dum actus. et ita inuenitur actus et
potentia in intelligentiis. non tamen
forma et materia nisi eoque. unde
etiam pati recipere subiectum esse.
et omnia huius modi que videntur
rebus ratione materie conuenire e-
uoc conueniunt substantiis intel-
lectualibus et corporalibus. ut in 3°
de anima comen. dicit. Et quod ut dic-
tum est intelligentie quoditas est ipsa
met intelligentia. ideo quoditas vel
essentia eius est ipsum quod est ipsa et
esse suum receptum a deo est id quod sub-
sistit in re natura. et per hoc a quibus-
dam habet subiectum dicunt componi ex quo
est et quod est. vel ex quo est et esse. ut
Bo. dicit. et quod in intelligentiis ponit-
ur potentia et actus non erit diffi-
cile inuenire multitudinem intelli-
gentiarum. quod esset impossibile si nul-
la potentia in eis esset. Unde dicit
comen. in 3° de anima. quod si natura in-
tellectus possibilis esset ignorata.
non possemus inuenire multitudi-
nem in subiectis separatis. Est ergo disti-
ctio earum ad inuicem secundum gradum po-
tentie et actus ita quod intelligentia
superior que plus propinqua est primo habet
plus de actu et minus de potentia.
et sic de alijs. et hoc complet in anima

humana que tenet ultimum gradum
in intellectualibus subiectis. Unde intel-
lectus potentia vel eius se habet ad
formas intelligibiles sicut materia
prima que est ultimum gradum in esse
sensibili ad formas sensibiles. ut co-
men. in 3° de anima dicit. et ideo phi-
losophus compat earum tabule rase in
qua nihil est depictum. et per hoc quod
inter alia substantias intelligibiles plus habet
de potentia. ideo efficit in terminum propin-
qua rebus materialibus. ut res ma-
terialis trahit ad participandum esse
suum. ita quod ex anima et corpore resul-
tat unum esse in uno composito. Quod
uis illud esse put est anima non sit de-
pendens a corpore et ideo per istam for-
mam que est anima inueniunt alie for-
me plus de potentia habentes. et ma-
gis propinque merito. In terminum quod essentie
earum sine materia non possunt esse in quibus
etiam inuenitur ordo et gradus vel
quod ad primas formas elioy que sunt
propinquissime materie. unde nec aliquid
operationem habent nisi secundum exigenti-
am qualitatum actiuarum et passiuarum
et alioy quibus materia ad foras disponit.

Cap. v.

Quod essentia tripliciter
inuenitur in rebus. et
quomodo essentia in
subiectis separatis se habeat et ad natu-
ram generis et differentie.

Is ergo vis per quod essentia inue-
nit in diuersis. Inuenit autem triplex
modus habendi essentiam in subiectis.
Aliquid enim est sicut deus cuius essentia
est ipsum suum esse. et ideo inueniuntur
aliqui philosophi dicentes quod deus non habet
essentiam. quod essentia eius non est ali-
ud quam esse eius. et ex hoc sequitur quod ipse non
sit in genere. quod deus quod est in genere
oportet quod habeat quoditatem preter esse suum

cuz qditas aut natura generis aut
spēi non distinguāt s3 rationē na-
ture in illis quoz ē genus vel spēs
s3 s3 eē qd est in diuersis diuersimodē
nec o3 qd dicat qd deus est esse tm. vt
in errore3 eoz incidamus qd deus di-
rerunt eē illud eē vlt quo quel3 res
formaliter est. h. n. qd deus est h cō-
dictionis est vt nulla sibi additio fi-
eri possit. vnde p ipsa3 sua3 purita-
tez est esse distinctū ab oi eē. pp qd
in comen. it. ppōnis libri de causis
dicit qd indiuiduatio prime eē que
est eē tm est p purā bonitate3 eius.
Esse at cōe sicut in intellectu suo nō
includit aliq3 additioez. Ita nec
includit in intellectu suo aliq3 pre-
scissione3 additioez. qz si h3 eēt
nihil posset intelligi eē in quo sup-
eē aliqd adderet. similiter ēt q3uis
sit eē tm. non o3 qd deficiāt ei reliq3
pfectiones vl nobilites. imo h3 oēs
pfectiones que sunt in oibus gene-
ribus. pp qd pfectu3 simpliciter di-
cit. vt phis et comen. in. v. metha.
dicūt. S3 habet eas modo excellen-
tiori omnibus rebus. quia in eo om-
nes vnus sunt. s3 in alijs diuersita-
tez habent. et hoc est quia omnes il-
le perfectiones conueniunt sibi sūm
esse simplex. Sicut si aliquis
per vnā qualitatem posset effice-
re operationes oim qualitatum.

In illa vna qualitate omnes qua-
litates haberet. Ita deus in ipso
esse suo omnes perfectiones habet.
Secundo modo inuenitur essen-
tia in substantijs creatis intellectu-
alibus in quibus est aliud esse quā
essentia ipsorum quamvis essentia
sit sine materia. vnde esse earum nō
est absolutum sed receptum. et ideo
limitatum et finitum ad capacita-
tem nature recipientis. sed natura
vel quiditas earum est absoluta nō

recepta in aliqua materia. et ideo
dicitur in libro de causis qd intelli-
gentie sūt finite superius. et in fini-
te inferius. Sunt enim finite
quantum ad esse suum quod a sup-
eriori recipiunt. non tamen fini-
untur inferius. quia earum forme
non limitantur ad capacitatem a-
licuius materie recipientis eas. et i-
talibus substantijs non inuenitur
multitudo indiuiduorum in vna
specie vt dictum est. nisi in anima
humana propter corp9 cui vnitur.
Et licet indiuiduatio eius ex cor-
pore occasioaliter dependeat quan-
tum ad sui inchoationem. quia nō
acquiritur sibi esse indiuiduatum
nisi in corpore cuius est actus. non
tamen oportet vt destructo corpo-
re indiuiduatio pereat. quia cum
habeat esse absolutum ex quo acq-
situm est sibi esse indiuiduatum ex
h3 qd facta est forma huius corpo-
ris illud esse semper remanet indiui-
duatum. et ideo dicit Auic. qd indi-
uiduatio animarum et multiplica-
tio dependet ex corpore quantum
ad sui principiu3. sed non quātum
ad sui fine3. Et quia in istis substā-
tiji3 quiditas non est id quod esse.
ideo sunt ordinabiles in predica-
mento. et propter h3 inuenitur in eis
genus species et differentia. quam-
uis earum differentie proprie nobis
occulte sint. In rebus enim sensi-
bilibus etiam ipse differentie essen-
tiales nobis ignote sunt. vnde si-
gnificantur per differentias acci-
dentales que ex essentialibus oriun-
tur. sicut causa significatur per su-
um effectuz. sicut bipes ponitur dif-
ferentia hominis. Accidentia au-
tem propria substantiarum imma-
terialium nobis ignota sunt. vnde
dic eaz nec psc nec p accidentales
dīas nobis significari possunt. b.

tamen sciendum q non eodem mo-
do sumitur genus et differentia in
illis sibiis. et in sibiis sensibilibus. qz
in sensibilibus genus sumitur ab
eo quod est materiale in re. differen-
tia autem ab eo quod est formale in
ipsa. unde dicit Aue. in primo lib.
sui de anima q forma in rebus co-
positis ex materia et forma est diffe-
rentia simplex eius q constituitur
ex illa. non autem ita q ipsa forma
sit differentia. sed quia est principi-
um differentie. vt idem dicit in sua
metha. et dicitur talis differentia esse
differentia simplex. qz sumitur
ab eo quod est pars quiditatis rei
scilicet a forma. cum autem sube spirituales
sint simplices qditates non pnt in e-
is differentia sui ab eo quod est ps
quiditatis. sed a tota quiditate. et
ideo in principio de aia dicit Aue.
q differentiam simplicem non ha-
bent nisi species quaz essentie sunt
compositae ex materia et forma. Su-
mitur etiam in eis ex tota essentia
sumitur genus modo tamen differē-
ti. vna. n. suba separata conuenit
cuq alia in materialitate differunt
at abinuicem in gradu perfectionis se-
cundum recessum a potentialitate.
et accessum ad actū purū. et ideo ab
eo quod sequitur illas in quantum sūt
in materiales sumitur in eis genus
sicut intellectualitas vel aliquid
huius. Ab eo autem quod consequi-
tur in eis gradum perfectionis sum-
mitur in eis differentia nobis tamē
ignota. nec oportet has differenti-
as esse accidentales. quia sunt secun-
dum maiorem vel minorem perfec-
tionem que non diuersificant speci-
em. gradus enim perfectionis in re
cipiendo eandem formam non di-
uersificant species. sicut albus et mi-
nus albus in participando eiusdē
generis albedine. sed diuersus gra-

us perfectionis in ipsis formis vel
naturis participatis diuersificat
speciem. sic natura procedit p gra-
dus de plantis ad animalia per
quedamque sunt media inter ani-
malia et plantas secundum philo-
sophum in libro de animalibus. nec
iterum est necessarium vt diuisio in
intellectualium substantiarum sit sem-
per per duas differentias veras. qz
hoc est impossibile in omnibus rebz
accidere vt philosophus dicit in
rij. de animalibus. Tercio modo
inuenitur essentia in sibiis compo-
sitis ex materia et forma in quibus
et esse est receptum et finitū p bec
q ab a^o esse habent. et iterum natu-
ra vel quiditas earum est recepta
in materia signata. et ideo sunt
finite et superius et inferius. et i eis
iam propter diuisionem materie signa-
te potentialis est multiplicatio in
diuiduoz i vna specie. et in his sibiis
qualiter se habeat essentia ad inten-
tiones loicas supra dictum est.

Cap. vi.

9 **Quomodo essentia est
in accidentibus et quomodo
in eis sumitur genus et differentia**
Nūc restat videre qualiter fit es-
sentia in accidentibus. quomodo
autem fit in omnibus sibiis dictū
est. et quia vt dictum est essentia qz
per diffinitionem significatur. opo-
tet q eo modo habeat diffinitionē
diffinitionem autem habent incom-
pletam. quia non pnt diffiniri nisi
ponatur subiectum in eorum diffi-
nitione et hoc ideo est. quia non ha-
bent in se esse absolutū per se a sibiis.
sed sicut ex forma et materia relin-
quitur esse substantiale quando co-
ponuntur. Ita ex accidente et sibiis
relinquitur esse accidentale. quan-
do accidens sibiis aduenit. et ideo et

nec forma sbālis opletaz eēnciam
h3 nec materia. q2 indiffinitōe for
me sbālis o3 q ponat illud cuius ē
forma. ⁊ ita diffinitio eius est per
additōz alicui⁹. qđ extra genus ei⁹
est. sicut ⁊ diffi⁹ forme accidentalis
vt ē in diffiōe aie ponit corpus a
nāli q cōsiderat aiaz soluz inq̄tū est
forma phisici coris. s3 tñ inter for
mas sbāles ⁊ accidentales tantū in
terest. q2 sicut forma sbālis non h3
pse eē absolutū sine eo cui aduenit
ita nec illud cui aduenit. s. materia
⁊ iō ex diuictōe vtriusq; relinq̄t illd
esse in quo res pse subsistit. ⁊ ex eis
efficit vnū pse. pp qđ ex diuictōe
eorū relinq̄t eēntia quedā. vnde for
ma q̄nis in se cōsiderata nō hēat
rōz opletaz eēntie. tñ est ps eēntie
oplete. s3 illud cui aduenit accidēs
est ens in se opletū subsistēs in suo
esse. qđ qđē esse nāliter precedit ac
cidens qđ supuenit. ⁊ iō accidēs su
perueniēs ex diuictōe sui cū eo cui
supuenit nō cāt illud esse in quo res
subsistit p qđ res est ens p se. s3 cāt
qđdā esse s3. sine quo res sbālis i
telligi potest esse. sicut primū intel
ligi pt sine sō. vlt p̄tū sine sbō. vnde
ex accidente ⁊ sbō nō fit vnū pse. s3
vnū p accidens. ⁊ iō ex eorū diuictio
fi r̄sultat eēntia qđā. sic ex diuictōe
forme cum mā. pp qđ acc̄ns n3 rōz
oplete essentie h3: n3 ps oplete eēn
tie est. s3 sicut est ens s3 qđ. ita ⁊ es
sentia s3 qđ h3. s3 qa illud qđ dicit
maxime ⁊ verissime in quol3 gene
re est cā eorū que sunt p̄ in i⁹ generē
sicut ignis q est i fine caliditatis ē
cā caloris. in rebus calidis vt in sō
metba. dr. iō sbā que est principiu
in genere entis maxime ⁊ verissime
essentiā hēns. o3 q sit cā accidenti
um que secundario ⁊ qī s̄m qđ rōz
entis p̄cipant. qđ in diuersimode
p̄tingit. q2 ei p̄tes sbē sūt materia

⁊ forma. iō quedaz accidentia prin
cipaliter p̄sequunt formā ⁊ quedaz
māz forma at inuenit aliqua cuius
esse nō dependet a mā. vt aia intel
lectualis. Materia vero non habet
esse nisi p formā. vnde in accidenti
bus que p̄sequunt formā est aliqd
qđ non h3 cōicatōz cū mā. vt intel
ligere qđ nō est p organū ⁊ corpora
le. sicut pbat phis in 3⁹ aia. Ali
qua u⁹ ex p̄sequentibus formā. sūt
que hēnt cōicatōz cū mā. sicut sen
tire. s3 nullū accidens p̄seqt mām
sine diuictōe forme. In his tñ acci
dētibus que māz p̄sequunt inuenit
quedā diuersitas quedā. n. acciden
tia p̄sequunt māz s3 ordinez quem
hēnt ad formā spālez vt masculinū
⁊ feinum in alibus. q̄z diuersitas
ad materiā reducit vt dr in. x. meta.
vnde remota forā aia dēā acciden
cia nō remanent nisi equoce. quedā
vero p̄sequūt māz s3 ordinez quem
habent ad formāz generalez ⁊ iō re
mota forma spāli adhuc i ea rema
nēt. sicut nigredo cutis est in erbio
pe ex mixtōe eltroz ⁊ nō ex rōe aie.
⁊ ideo p̄ mortē in eo remanet ⁊ q2
vnaq3 res indiuiduat ex mā. ⁊ collo
cat in genere vel spē p suaz formāz
Ideo accidētia que p̄sequunt māz
sunt accidētia indiuidui. s3 que ē
indiuidua ciuldē spei drūt adiūcē.
Accidentia vero que p̄sequunt for
mā sunt pprie passionēs vel gene
ris vel spēi. vnde inueniunt in oib⁹
p̄cipantib⁹ nāz generis vel spēi.
sicut risibile p̄seqt in hōie formā q2
risus p̄tingit ex aliqua ap̄hensio
ne aie hōis. Sciendūz ēt est q ali
q̄do accidentia ex p̄cipijs essen
cialibus cāt s3 actuz p̄cūz sicut
calor in igne q sp actu est calidus.
Aliq̄do vero s3 aptitudine ⁊ tātū.
s3 oplementū accipiunt accidentia
ex agēte exteriori. sic dyaphōitas

Accidēcia forāz p̄sequunt

Accidēcia māz p̄sequunt

Accidēcia quō r̄antur

*quod in his sunt
gen. et sp.*
in aere que completur per corpus luci-
duz exterius. et in talibus aptitudo
est accidens inseparabile. scilicet complementu-
tu: quod aduenit ex aliquo principio
quod est extra essentia rei vel quod non
intrat constitutionem rei est separabile:
sicut moueri et huiusmodi. Sciendum
est etiam quod in accidentibus. Alio-
sumitur genus: dicitur et species quod in sub-
stantiis. quod n. in substantiis ex materia
et forma substantia efficitur per se unum. una
quodam natura ex eorum coniunctione re-
sultante que proprie in puncto substantie col-
locatur. Itaque in substantiis nomina secreta que com-
positum significant proprie in genere
esse dicuntur. sicut genera vel species
ut homo vel alius. Non autem forma vel
materia est in puncto hoc. nisi per re-
ductionem. sicut principia in genere
punctorum esse debent. scilicet ex accidente et sub-
iecto non fit unum per se. Unde non re-
sultat ex eorum coniunctione aliqua na-
tura cui intentio generis vel speciei
possit attribui. unde nomina acci-
dentalia secretiue deum non ponuntur
in puncto. sicut species vel genera. ut
albus vel musicus. nisi per reductionem
sed solum secundum quod abstracta si-
gnificantur. ut albus et musica. Et
quia accidentia non componuntur
ex materia et forma. ideo non potest
in eis summi genus a materia et dif-
ferentia a forma sicut in substan-
tiis compositis. sed oportet ut per
genus sumatur ex ipso modo essen-
di secundum quod ens diuersimode se-
cundum prius et posterius de. et ge-
neribus predicatur. sicut dicitur quod
titas ex eo quod est mensura substantie
et qualitas secundum quod est diffini-
tio substantie. et sic de alijs secundum
philosophum in. ix. metaphysice.
Differentie vero in eis sumuntur ex
diuersitate principiorum ex quibus
causantur. Et quia proprie passio-
nes ex proprijs principijs subiecti

causantur. ideo subiectum ponitur
indiffinitione eorum loco differen-
tie si in abstracto diffiniatur secun-
dum quod sunt proprie in genere sicut
dicitur quod finitas est natiuitas
sed e conuerso esset si eorum diffinitio
sumeretur secundum quod concretius
dicuntur. sic enim subiectum in eo-
rum diffinitione poneretur sicut ge-
nus. quia tunc diffinirentur per mo-
dum substantiarum compositarum
in quibus ratio generis sumitur a
materia. sicut dicimus quod finum est si-
natus curuus. similiter etiam est si
unum accidens alterius accidentis
principium sit. sicut principium re-
lationis est actio et passio et quan-
titas. et ideo secundum hoc diuidit
philosophus relationem in. v. met.
Sed quia propria principia acci-
dentium non semper sunt manife-
sta. ideo quandoque sumimus diffe-
rentias accidentium ex eorum effe-
ctibus sicut congregatiuum et disgre-
gatiuum dicuntur differentie coloris
que causantur ex habundantia vel
paucitate lucis ex qua diuersae speci-
es coloris causantur. Sic ergo pa-
tet quomodo essentia est in substan-
tijs et accidentibus. et quomodo in
substantijs compositis et simplicibus.
et quomodo intentiones logi-
ce vniuersales in eis inveniuntur.
Excepto primo quod est infinite sim-
plicitatis cui non conuenit ratio ge-
neris vel speciei. et per consequens
citatem in quo sit finis et conserua-
tio huius sermonis.

finis.

Impressum in inclita Ciuitate ferrarie regnante Hercule Duce secundo
per Magistrum Laurencium de rubeis de valentia Anno domini.
M.cccc.lxxx. v. Idus Madij.

Registrum cartarum.

A b c d e f g h i k l o r Omnes isti sunt quaterni .m. est duernus.
n p q sunt terni.

FMJS.

In hoc volumine continentur.

Tria principia Antonij Andree ordinis minorum.

Expositio Fran. mayronis ordinis minorum sup octo lib. phisicorum

Formalitates eiusdem Francisci Mayronis.

Tractatus eiusdem de principio complexo

Tractatus eiusdem de terminis theologicis

Tractatus de ente et essentia secundum Thomam.

	fortitudo	
audacia		metus
fiducia	temperantia	timor
tyrannia		
	Liberalitas	iracundia
indulgentia		diffidulitas
	Magnificencia	avaritia
indignitas: ostentatio		
inflatio: affluentia	Magnanimitas	vilis
gloriositas		pusillitas
isolerantia		
lentitudo	Virginitas	pusillitas
Ambitio		honori abiectione: caritate;
	Mansuetudo	
iracundia		caritatis affectio
	Amicitia	
	honestas	
	probitas	
adulatio		coctio: diffinitio:
assensio	Veritas	divina: diffinitio:
placiditas		thyrtas: humanitas;
fastidio	Urbanitas	diffinitio
arrogantia	comitas	ironia
	dextitas	
inertitas		inertitas
opposititas	Verecundia	dilectio
oppositio	Indignatio	super
indignitas		pauor
	gratitas	malivolentia
morositas		delictatio

Incipit Mathematica.

Sicut dicit phis

sexto metaphis: Theo-
rica siue scientia specula-
tiua diuiditur in mathe-
maticam phisicam et me-
taphisicam. De his tri-

bus in quantum arbitror fore necessariis
ut in pluribus p doctoribus theologicis
in pnti compendio duce altissimo tracta-
bo sequendo doctoris subtilissimi magis-
tri iohannis de donis: qui fuit natione
Scotius dictis nihil dissonum hic deter-
minate asserere intendo. Tractanda au-
tem in hoc compendio sub verbis planis
ut satis intelligibilis referabo. Et ne a
me ipso loqui videar signabo ut sepius i
quibus libris seu librorum distinctionib?
doctor prefatus tractat materias in hoc
compendio positas. Nec mirum videat
alicui si ea que in tot et tantis libris phie
diffuse habentur hic compendiose tacta-
tur. Hoc eni peragere satis est facile: qd
patet triplici ratione. Primo qz mte ma-
terie que tractantur in phia non sunt ma-
gne necessitatis p theologia. Secundo
qz q plures materie phie eque bene in
mo melius tractantur in theologia q in
phia: ut patet intuenti doctorum opera
super libros sententiarum: ideo circa ta-
les materias non est diutius immorandu
Tertio hoc idem patet quia eadem ma-
teria tractatur in pluribus libris phie ut
patet intuentibus phi textum cum com-
mentis et questionibus super illum edis-
tis. Ordo vero dicendorum in hoc com-
pendio quo ad phisicam et metaphisicaz
quas a pho habemus est fm processum
textus eius ut eius mens melius super
his valeat perpendi: non sic autem quo
ad mathematicam quam ab ipso no ha-
bemus. Et quo ad hoc primo perscruta-
dum est de mathematica: deinde de phi-
sica: et consequenter de metaphisica. Cu-
sus causam innuit aristo. 6. ethicoru: qz
materialia non transcunt imaginationem
nec requirunt experientiam. Phis-

icalia vero licet non transcendant sensu
nec imaginationem tamen requirunt ex-
perientiam que requirunt temporis lon-
gitudinem. Metaphisicalia autem tran-
scendunt sensum et imaginationem et sunt
pure intelligibilia. Innuit ergo ibi aris-
toteles qz iuvenes post logicam primo imbuendi
sunt in mathematica: deinde in phica:
et tertio in metaphisica.

De mathematica

que est de substantia quan-
ta: ut ostendetur sexto meta-
phisice. Notandum qz huius-

modi scientia habet diuidi fm diuisio-
nem quantitatis. Est enim duplex qua-
ntitas: scz continua et discreta: Sic duplx
scientia materialis scz arismetria que e-
st de quantitate discreta scz de numeris: et
geometria que est de continua quantita-
te siue magnitudine. Musica vero cum
sit de numero sonoro siue proportionib?
numeralibus applicatis ad sonos subala-
ternatur arismetrice cum habeat subiectum
sub obiecto arismetrice: et accipiat prin-
cipia sua ab arismetria et subiectum ei?
addat oritiam accidentalem ad subiectum
arismetrice: qz addit sonus ipsi numero.
Que quidem tres conditiones requirunt
ad hoc qz vna scientia subalternetur al-
teri. Consimiliter de perspectiua que
est de linea visuali subalternatur geome-
trie et hoc per eandem rationem. De his
autem duabus scientiis nihil ad presens:
Sed solum tangam aliqua de arismetri-
ca et geometria. De perspectiua tm aliq-
tangam in tertio metherozum. Astrolo-
gia autem non est pure mathematica cu
consideret motum astrozum: Sed e me-
dia inter mathematicam et naturalem.
Principia enim mathematice applican-
tur ad res naturales de qua vide tracta-
tum de spera. Qui quidem tractatus e-
st plurimum utilis: de quo plura tangē-
tur de celo et mundo. Est autem prius vi-
dendum de arismetria qz de geometria.
Cum qz vnitas que est principium nu-
meri est prior puncto que est principiu

Metaphisica

ordo addiscendi

Ma^a mra qz

Ordo p^o tractatus

Arismetria

Geometria

Musica

Ordo s^o tractatus

Perspectiua

Astrologia

Ordo m^o

passioes m

De Arithmetica

Mm mmp

Nm tri x

Nm mms

Nm m

Nm m

Nm qd

Nm q m tr m

Unitas m x

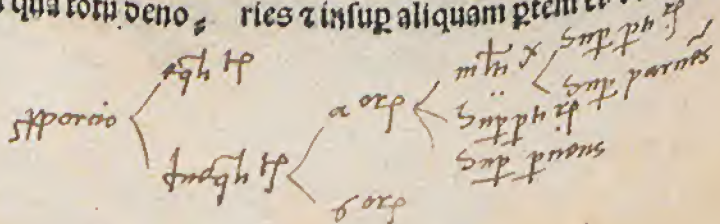
Unitas m

Forma

Unitas

linee. Punctus enim ultra unitatem ad
dit positioem in continuo. Tuz etiā quia
passiones numeri deseruiunt in magni-
tudinibus. Proportio enim in magni-
tudinibus sumitur a proportione in nu-
meris. Et ideo euclides arithmetica ge-
ometrie interposuit. Geometria enī est
affecutiua arithmetice sicut et rethorica
dyaletice. Perferendum est igitur pri-
mo de arithmetica que vt dictum est con-
siderat de numero. Ad culus euiden-
tiam Sciendum q triplex est numerus:
scz numerus numerans: numerus nume-
ratus: et numerus quo numeramus. Nu-
merus numerans est anima numerās ip-
sas res. Numerus numeratus sunt res
numerate. Numerus quo numeramus
est ipsa quantitas discreta de qua in p-
posito. Est autem numerus multitudo ex
unitatibus aggregata. Dubitatur au-
tem a qua unitate numerus sit vnus for-
maliter. et dicitur a quodam expositore
q omnes alie sunt partes materiales: so-
la aut vltima est formalis et completiua
aliarū: vt sicut dō est vna ab vltima dif-
ferentia specifica sic numerus est vnus ab
vltima unitate. Sed contra forma est
formaliter in materia: alioquin non fieret
vnum per se ex eis sed tantum esset iuxta-
positio eorum: sed vltima unitas non ē
formaliter in alijs sed sunt discrete et di-
stincte: ergo vltima unitas nō est forma-
liter aliarum. Dicendum ergo alie q
in numeris est considerare unitates i du-
pli differentiā: quia quedam sunt unita-
tes materiales quedam formales. ex-
emplum in quinario sunt quinque unita-
tes materiales ex quibus materialitē in-
tegratur. et est unitas a qua numerus q-
narius est vnus specie. Unitas autē hec
est innominata: et est sua forma specifica
vel passio consequens formam specificā
sicut homo est vnus sua forma specifica
vel passio consequens formam specificā
sicut homo est vnus sua forma vel unita-
te consequente vt passio consequit suam
formam. Hec autem unitas innominata
sit a hec etiā unitas est a qua totū deno-

minatiue dī vnū i secūdo mō dicēdi p se
Sūb est i alijs spēb minoris entitatis.
Alterius sciendum q vnus numero
potest comparari ad alium numerum di-
uersimode: et fm hoc possunt sumi mul-
ti modi proportionum numeralium. est
enim proportio habitudo seu compara-
tio vnus quantitatis ad aliam. et hec ē
duplex scz equalitatis et inequalitatis.
equalitatis cum scz numerus equal com-
paratur numero equali: vt duo ad duo.
Alia est proportio inequalitatis cum scz
numeri sunt inequales. et hoc dupliciter:
quia vel fm inequalitatem maiorem: vt
maior numerus comparatur minori: vt
quattuor ad duo: vel fm minorem vt duo
ad quattuor. Inequalitatis autē ma-
ioris sunt quinque species scz multiplex
superparticularis: superparties: multi-
plex superparticularis: multiplex super-
parties. est autem numerus maior respec-
ctu minoris multiplex quando scz aliq-
tiens continet ipsum et hoc multipliciter.
Aliquotiens numerus maior continet mi-
nozem bis vt se habet quattuor ad duo:
et sic est proportio dupla. Aliquando cō-
tinet ipsum ter: vt sex ad duo: et sic ē pro-
portio tripla. Aliquando vero quater: et
sic est proportio quadrupla: et sic in infi-
nitum. Superparticularis autē nume-
rus dicitur quando numerus maior con-
tinet totum minorem et insuper aliquam
partem eius et hoc multipliciter. Si enī cōti-
neat totū et mediā pte ei⁹ est proportio sex
qaltera vt tria ad duo. Si aut cōtineat totū
et tertiam partē ei⁹ dicitur sesquitercia: vt
quattuor ad tria. Si vero cōtineat totū
et qrtam partē ei⁹ dicitur sesquiquarta: vt
quinque ad quattuor: et sic deinceps. Super-
parties autē dicitur qn maior numerus con-
tinet totū minorem semel et insuper nō solus
vnā partē ei⁹ sz ples ptes ei⁹: et siquidē
cōtineat duas ptes dicitur supbipartiens:
sicut quinque ad tria. Si aut tres dicitur su-
priprius: vt septem ad quattuor: et sic deinceps.
Multiplex autē supparticularis dicitur
qn maior numerus cōtinet minorem plus
ries et insuper aliquam partem ei⁹. et siquidē

Mathematica

ptineat spm bis et mediā ptem ei⁹ dicē
duplex sesquialtera sicut qnq⁹ ad duo. Si
aut ter et mediā ptem eius dicē triplum
sesquialterū: vt septē ad duo. Ista enim
q⁹ta spēs ē cōposita ex pma et secūda spē
Quia spēs ē mltiplex supparties et ē qn
numer⁹ maior habet totū minorē pluries
et etiā ptes ptes ei⁹: et hec spēs ē cōposi-
ta ex pma et tertia spē: et ideo p⁹ diuidi
fm spēm multiplicis et fm spēm suppar-
tients: vt dicat duplex supbipiens qn
habet maior numer⁹ totū minorem bis
et duas ptes ei⁹ sicut octo ad tria: et sic d
alijs. Tot aut sūt spēs minoris ineqlita-
tis q⁹ maioris. Sz denominatōes expmū-
tur p sub. Itā numerus minor d⁹ sub mlti-
plex subptictar⁹ subpties submultiplex
subptictar⁹ submultiplex subpties: et sic d spēs
b⁹ spālissimis: vt subduplū subtriplū.
Proporcionabilitas autē fundat sup
proportionēs. est enī vt dicit euclides. Sz
geometrie similitudo proportionū. et h⁹
duplicitē: vel fm idēptitatē excessus: vel
fm idēptitatē pportōis. si sit identitas
vel equalitas excessus sic d⁹ proportio-
nabilitas arismetica: vt sicut se habet 6
ad quattuor: sic octo ad sex. sicut enī sex
excedit quattuor in duobus: sic octo exce-
dit sex in duobus. si aut sit equalitas p-
portionis sic dicitur proportionabilitas
geometrica: vt sicut se habet sex ad quat-
tuor: sic duodecim ad octo. sicut enī 6.
ad quattuor ē pportio sesquialtera sic duo
decim ad octo. est ergo ineqlitas vl idē-
titas proportionis non tamen excessus.
Plus enī duodecim excedit octo q⁹ 6 &
fm autē q⁹ sumitur pportio in numeris
sic suo modo potest sumi i magnitudib⁹
Alterius sciendum q⁹ numerus q⁹ nu-
meramus scz numerus mathematic⁹ di-
uiditur in numerum parem et in nume-
rū imparem. Numerus par est ille qui i
duo equalia potest parti: non sic autē
de numero impari. Diuiditur vterius
numerus par per perfectos superfluos et
diminutos. Numerus pfectus dicitur q⁹
mathematicis qui omnibus suis parti-
bus aliquotis aggregatis est equalis.

Dicitur q⁹ ps aliq⁹ta que aliquoties sup
ta reddit totum. verbi gratia senarij p-
tes aliquote sunt vnum duo et tria: que
omnes aggregate senarium constituūt.
Alio modo numerus pfectus dicitur q⁹
stat ex omnibus partibus suis aliquo-
tis et non aliquotis simul sumptis: et sic
ternarius numerus est perfect⁹: et i hoc
perfectōnem senarij excedit. Tercio mō
dicitur numerus perfectus quia in eo ē
status numerorum: et sic denarius ē per-
fectus quia est primus numerus ad quē
stat resolutio numerorum. Unde denari-
us est primus limes. secundus vero li-
mes est qui fit ex ductu denarij in se scz
numerus cētenarius. Tercius ex ductu
denarij in centenarium scz numer⁹ mil-
lenarius: et sic in infinitum. Numer⁹
autem superfluus vel habundans dicit⁹
cuius partes aliquote aggregate excre-
scunt in numerum maiorem toto: vt nu-
merus duodenarius cuius partes aliq⁹
te sūt vñ duo 3 4 et 6 q⁹ si iuncte faciūt. 16
Numer⁹ x⁹o diminut⁹ cui⁹ ptes aggres-
gate minorē constituūt sicut octo cui⁹ p-
tes sūt vñitates binari⁹ q⁹ternari⁹ q⁹ i. 7.
descendūt. Numer⁹ aut impar quidam
est primus et incōpositus qui scz nullam
ptē aliquotā habet nisi vñitatē: vt nume-
rus ternari⁹ vel quinari⁹. Alius ē se-
cūdus et cōposit⁹ qui habet aliū nume-
se numerantē sicut nouenarius qui a ter-
nario nūerat. et Nota q⁹ vñū nūerū nūe-
rare aliū est quādo aliquotiens sum-
tus ipsum constituit: vt ternarius ter ac-
ceptus ipsum constituit nouenarium.
Nota dū etiā q⁹ nume⁹ i se vel i aliū
duci idē ē q⁹ p se vl p aliū multiplicari.
Numer⁹ enī i se duc⁹ d⁹ q⁹ totiens mlti-
plicat q⁹tiēs ē vñitas in se. Duc⁹ i alte-
rū ē q⁹ totiens multiplicat q⁹tiēs i altero ē
vñitas. sic binari⁹ d⁹ duci i ternariū qn
totiens multiplicat q⁹tiēs ē vñitas in ternari-
rio. vñ ex ductu binarij i ternariū surgit
nūer⁹ senari⁹. Numer⁹ x⁹o pduc⁹ d⁹ q⁹
ex tli mltiplicatōe psurgit. Multiplicatō
autem numeri per se vel per aliū est
propositis duobus numeris tertij in

ps aliquot

abundans

diminut

nūq⁹ nūerū aliu

nūq⁹ nūerū aliu dūat

pdūat

uentō q̄ toties cōtineat alter illoꝝ quot
sūt unitates in reliquo. In multiplicatōe
No duo sūt numeri: scz numer⁹ multipli-
cās ⁊ numerus multiplicand⁹. Numer⁹
multiplicās aduerbialr designat. Nume-
rus No multiplicand⁹ notaliter. ¶ Mo-
tādū etiā q̄ de multiplicatōe p̄t fieri mul-
timodus ⁊ ecōuerso manēte semp eadez
sūma vt tñi valet quater quindecim sint
quindecies quattuor. Numerus insup-
sue par sue impar diuidit i lineares sup-
ficiales et solidos. Linearum est qui cō-
siderat tñi penes processuz nō habito re-
spectu ad ductionē numeri in numerum
sicut linea hz tñi vnā dimēsiōnē scz lon-
gitudinē sine latitudine. An ei⁹ descriptō
est in lōgū sicut binarius q̄ alr describi n̄
pōt: imo oīs numer⁹ linearis d̄r dūmo-
do in rectitudine describat. Numer⁹ su-
pphicialis ē qui puenit ex ductu numeri i
numerū. An dicit supphicialis qm̄ habet
duos numeros mēsurātes ipm̄ sicut sup-
ficies habet lōgitudinē ⁊ latitudinē.
¶ Sciendum aut q̄ numer⁹ potest du-
pliciter duci i numer⁹: aut enī semel aut
bis. Si igitur semel numer⁹ ducat i nu-
merū hoc erit aut in se aut in alium. Si
in se sit quadratus numerus vt bis duo.
qz diuisz scriptus per unitates habebit
quattuor latera equalia. Debet autē fie-
ri descriptio a radicibus vt hic.
Si autē ducatur in aliū fit supphicialis et
non quadratus: vt binarius ductus i ter-
narium p̄stituit senarium p̄mū numeruz
supphicialē ⁊ nō q̄dratū. An patet q̄ om-
nis q̄drat⁹ ē supphicial⁹ ⁊ nō ecōuerso. Ra-
dix autē numeri quadrati ē ille numerus
q̄ ita ducitur in se: vt bis duo sunt quat-
tuor. Quaternarius ergo est prim⁹ qua-
dratus et binarius est radix eius. Noue-
narius vero ē secundus quadratus ⁊ ter-
narius ē radix eius. Si autē numer⁹ bis
ducatur in numerū p̄stituit numer⁹ solidū.
Numerus enī solidus est qui puenit ex
duplici ductu numeri i numer⁹. Et dicit
solidus qm̄ quēadmodū corpus tres ha-
bet dimēsiōnes: scz longitudinem lati-
tudinem ⁊ profunditatem: sic iste nume-

rus habet tres numeros producentes se
Et siquidē numer⁹ bis dicatur in semet
ipm̄ vel semel in suum quadratū q̄ idē
valet fit numerus cubicus: q̄ etiā dicitur
solidus quadratus a mathematicis ⁊ a
Bon. vltima. q. scde dis. p̄mi sen. Dicit
turqz cubitus ab hoc notē cubus bi. est
autē cubus corpus habēs sex supphicies:
octo anglos: ⁊ duodecim latera. Si ve-
ro aliq̄s numer⁹ bis ducat in aliū fit nu-
merus solid⁹ tātū: vt bis tria bis consti-
tuit duodecim. An patet q̄ oīs numer⁹
cubic⁹ solid⁹ ē ⁊ nō ecōuerso. ¶ Itz etiā
q̄ idē numerus ē radix q̄drati ⁊ cubici.
¶ Numerus vlteri⁹ diuiditur in digitū ar-
ticulum et compositū. Digitus quidem
est oīs numerus minor denario. Artic-
ulus omnis numer⁹ diuisibilis in pes-
cem ptes equales ita q̄ nihil residuum
sit. Compositus siue mixtus qui constat ex
digito ⁊ articulo. ¶ Sciendum etiam
q̄ omnis numerus inter duos articulos
proximos est compositus.
¶ Item Notandum q̄ numerario est cu-
iussibet numeri per figuras competēs
artificialis representatio. Sunt autem
nouem figure significatiue nouem digi-
tos representantes que tales sunt. 9. 8.
7. 6. 5. 4. 3. 2. 1. ¶ Decima vero figura
dicitur cifra vel figura nihili: quia nihil
significat licet det alijs significare.
¶ Notandum est igitur q̄ quilibet di-
gitus vna sola figura sibi appropriata
habet scribi. Omnis autē numerus a. 10.
inclusiue vsqz ad centū exclusiue duab⁹
figuris habet scribi. Si autē articulus sit p
cifram primo positam et figuram scriptam
versus sinistram que significet digitum
a quo denominatur ille articulus. Si sit
numerus compositus p̄scribitur digit⁹
tutus qui est pars numeri compositi ⁊ fini-
stretur articulus vt pri⁹. Omnis nume-
rus qui est a centū inclusiue vsqz ad mil-
le exclusiue per tres figuras habet scri-
bi. Omnis numerus a mille inclusiue vsqz
ad decē milia per. 4. et sic deinceps.
¶ Notandum etiam q̄ quelibet figura

Linearis.

Supphicialis.

Solidus.

Geometria

primo loco posita significat suum digitū
Posita xō secūdo loco significat decies
suum digitū:tercio centies: quarto mil-
lesies:quinto decies millesies:et sic ī in-
finitum multiplicando. Quelibet nāq;
figura secundo loco posita decies tantū
significat quantū precedens. An vers?
Unum prima secunda decem dat tercia
centum. Quarta dabit mille milia quin-
ta decem. Et hec de arismetrica deā suf-
ficient.

Incipit Geometria. Ca. III.

Geometria vt di-

ctum est habet fieri circa
magnitudines: et hoc du-
pliciter fm q; ponit com-
muniter duplex geome-
tria scz theorica et practi-

ca. Theorica enī passionēs magnitudi-
num inuestigat ratōne et syllogismo: vt
q; triangulus habet tres. rē. Practica
vero est que mensuras magnitudinū in-
uestigat arte et instrumento. Et subdivi-
ditur in altimetram et planimetram et
solimetram. Quarum prima est de men-
suratōe altitudinū. Secūda de cōsidera-
tione planorum:et Tercia de mensura-
tione solidorum. Instrumenta autē que
huiusmodi mensurationibus deseruiūt
sunt quadrans astrolabiu: et sic d' alijs.

De theorica autē hic principaliter ē in-
quirendum a descriptione terminorū in-
cipiendum. Punctus est cuius pars
non est habens positionem in continuo.
Vel sic: Pūctus est principium v' finis
magnitudinis vt principium vel finis li-
nee. vnde in linea sunt duo puncta i ac-
tu scz principium et finis linee. Multa
vero in potentia que tunc sunt in actu
quando linea actu diuiditur. Magnitu-
dinum autem quedam habent vnā di-
mensionem vt linea: quedā vero duas:
vt superficies: quedam autē tres: vt cor-
pus: quod habet longitudinem: latitu-
dinem et profunditatē. Figura ē ma-
gnitudo terminata linealiter vel superfi-
cialiter. Omnis ergo figura aut ē plana

aut solida. Et planas quidem terminat
linee solidas aut siue corpeas terminat
superficies. Omnis autē figura solida
aut est rotunda et sine angulis aut con-
ca et angularis. Planarū vero figura-
rum alia circularis et sine angulis: alia
rectilinea et poligona siue multorū an-
gulorum. Circulus est figura plana vna
linea contenta que circumferētia nōmī-
natur: in cuius medio est punctus a quo
omnes linee ducte ad circumferentiam
sunt equales et hmoi punctus centrus
dicitur circuli. Rectilinearum figura-
rum alia trium angulorum et vocat triā-
gulus: alia quattuor angulorum: et voca-
tur quadrangulus: alie quinq; angulorū
et vocat pentagon: et sic in infinitū. Et
in qualibet specie illarum sunt figure re-
gulares et irregulares. Regulares que
habent vniformitatem in angulis et late-
ribus. Irregulares vero que nequaquā.
Linea recta fm aliquos est cuius medi-
um non exit extrema. Scdm alios linea
recta est longitudo sine latitudine cuius
duo extrema sunt duo puncta eorū ptesa

Linea circularis est cuius
medietas exit extrema

Linea perpendiculariter cadēs
est illa que cadit ad modum per-
pēdicti siue linee p quā artifices
cognoscūt muri v' ligni rectitudinē

Angulus rectilineus est spa-
cium causatum ex contactu dua-
rum linearum rectarum.

Et alius quidem est angulus rectus:
alius obtusus: et alius acutus.

Angulus rectus est quē con-
stituit linea recta cadens per-
pēdictarē sup aliā lineā rectā

Linea enim recta perpendiculariter ca-
dens super aliam constituit cum ea sup-
quam cadit duos angulos rectos. vnde
eam orthogonaliter secare dicit cum ad
angulos rectos eā diuidit: vt hic.

Angulus maior recto obtus? sz

plana
solida

Circulus

figa regularis

Linea recta

Angulus rectus

orthogonaliter

obtus

Geometria.

Angulus minor recto acutus dicitur ut h
primus angulus est obtusus: secundus autem est acutus.

Triangulus est figura plana tribus lineis contenta.

Triangulorum alius est omnium trium laterum equalium et vocatur isopleurus.

ut hic. **A**lius duum laterum equalium tamen: et vocatur isosceles ut h

Alius trium laterum inequalium: et vocatur scalenus et vocatur isodactylus: ut h

Ex parte autem angulorum dividitur tri-
angulus in orthogonum qui habet unum angulum rectum: ut h.

Et in ampligonum qui habet unum angulum obtusum: ut h.

Et in oxigonum qui habet omnes angulos acutos: ut hic. **S**is etiam figura equilateralis dicitur isopleurus.

Quadrangulus est figura plana quatuor lineis contenta: ut h

Quadrangulorum alius est equalium laterum id est equalium distantiarum laterum.

Alius disparalelogramus: id est non eque distantium laterum.

Paralelogramorum alius habens omnia latera equalia et vocatur quadratum ut hic. **A**lius oppositorum laterum tantum equalium: et vocatur altera parte longior: quia secundum unam dimensionem longior est quam secundum aliam: ut hic.

Differentia est inter circulum et spheram: quia licet utraque sit figura rotunda in circulo est figura plana unica linea contenta. **S**phaera vero est figura solida unica superficie contenta. **C**irculus autem cum sit figura unius fori: missima non dividitur in plures species sed solum dividitur divisione quantitatibus in portiones. **O**mnis autem portio circuli vel est semicirculus: vel portio maior semicirculo vel eo minor. **S**emicirculus est figura plana diametro et medietate circuli peracta

Diameter est linea dividens circulum in duas partes equales.

Semidiameter vero est linea recta exiens a centro circuli ad circumferentiam eius: ut hic.

Portio vero circuli ut distinguitur contra semicirculum est figura plana recta linea extra centrum cadente et parte circumferentie contenta. **L**inea autem recta corda dicitur. **P**ars vero circumferentie arcus nominatur. **C**um ergo circulus sic divisus fuerit per cordas in portiones duas portio in qua est centrum est maior semicirculo. **P**ortio autem in qua non est centrum semicirculo minor appellatur. ut hic.

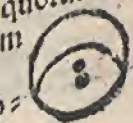
Portio enim dextra est minor portio autem sinistra maior. **A**ngulus semicirculus dicitur quem diameter cum circumferentia constituit. **A**ngulus portiois dicitur quem corda cum arcu constituit. **A**ngulus contingens est quem circulus et linea contingens circulum constituit.

Circulum autem lineam contingere dicitur que cum circulo tangit in utraque reiecta partem non secant circulum ut hic.

Circuli sese contingere dicuntur qui se tangentes se invicem non secant: ut hic

Concentrici circuli dicuntur qui sunt praeter idem centrum describuntur ut hic. **E**ccentrici circuli dicuntur quorum extra distant cum sit circulus cum circulo: ut hic. **E**st autem circulus figurarum per

angulus.

isopleurus.

isosceles.

scalenum isodactylus.

orthogonum.

ampligonum.

oxigonum.

paralelogramum.

disparalelogramum.

circulus.

sphaera.

semicirculus.

Geometría

ma perfectissima pulcherrima capacissima
ma et ad modum aptissima. licet autem circu-
lus sit prima figurarum simpliciter siue
vniuersaliter cum sit figura vnica linea
cōtenta. Inter tamē figuras rectilineas
angulus est prima figura. Cum enī due
linee figurā rectilineam claudere vel ter-
minare non possint oportet in figura rec-
tilinea esse ad min⁹ tres lineas: et sic tri-
angulus est prima huiusmodi figurarū.
Pyramis est figura ad modum piri cui⁹

Piramis est figura ad modum piri cui⁹
extremum latū dicitur bas^{is} pyramidis.

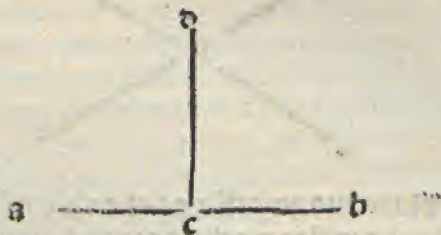
Extremum vero acutum dicitur conus.

¶ Dicto de terminis geometrie videntur
dum est de principiis geometrie siue p-
positionibus p se notis que dicuntur com-
munes animi cōceptiones que statim co-
gnoscuntur agnitis terminis ex quib⁹ de-
pendent propositiones cōclusionam ge-
ometrie de quibus solum p nunc tangā
octo quarum prim est ista Omne totum
equum est suis partibus simul acceptis
et reuerso. Secunda omne totum est
maius sua parte; et vtrobiq totum sumi-
tur cathegorice et non sinkathego. To-
tum autem cathegorice sumptum idem
est q habens partes. Sincathegori au-
tem idem est q quolibet pars. Tertia p-
positio est illa que vni et eidem sūt equa-
lia inter se sunt equalia. Quarta si equa-
libus equalia addas vī idem commune
tota ipsa sunt equalia. Quinta si ab eqli-
bus equalia demantur vel idem commu-
ne relinquuntur equalia. Sexta si inequa-
libus equalia addantur: vel idem comu-
ne tota sūt inequalia. Septia si ab ineq-
libus equalia demas relinquuntur ineq-
lia. Octaua si aliqua res applicetur alte-
ri sic q altera non excedat alteram ille si
bi inuicem erunt equales.

¶ Sequuntur conclusiones geometrie.

*Einde vidende sunt aliquæ con-
clusiones geometrie Quarū pri-
ma sit illa que est 13. propositio p-
mi Geometrie euclidis; Si recta linea su-
pra rectam lineam steterit: duo anguli*

utrobique aut recti sunt aut duobus rectis
equales.

Ex quo patet qd totum spaciū qd in qua-
libet parte in superficie plana quemlibet
punctum circumstat quattuor angu-
lis rectis est equale: vt patet in figura.
Nā super lineam a b incidēs linea c d
vel erit super eam perpendiculariter ca-
dens vel non. Si sic habentur duo an-
guli recti in forma. Si autē non sit per-
pendiculariter cadens erunt anguli eq̃s
les duobus rectis: licet non sint recti in
forma. Quod ostendo sic: Sit linea e d
perpendicularis super a b eruntq; duo
anguli a d e ⁊ e d b recti per dñonez an-
guli recti sicut prius. Sed duo anguli
a d c ⁊ c d e adequantur angulo a d e per
primaz animi conceptionē: ⁊ qd duo an-
guli cum angulo e d b erunt equales p
terciam communem scientiam. Quare om-
nes isti tres anguli erunt equales duo-
bus rectis. Sed angulus d c b est equa-
lis duobus angulis e d b ⁊ c d e qd sunt
omnes eiusdem partes per primam scz
propositionem: ergo angulus e d b cum
angulo a c d qui est acut⁹ est equal duobus
rectis: et hoc est quod volumus.

Correlarium patet qz ex quo medietas
spacij quod est super punctu d valet du
os rectos: ergo et totum spaciu valebit
quattuor rectos. Et quantumcuq illd
spaciu diuidatur in multos angulos om
nes anguli illi sunt partes totius spacij
z omnes precise valebunt quattuor rec
tos vt patet per primam communem sci
entiam. ¶ Secunda conclusio sit illa: q
est. 15. primi euclidis: Omnium duaruz
linearum seinuicem secantium anguli
se positi sūt equales: vt patet in hoc ex^o

Geometria

Bam duo anguli a e c et c e b coniuncti sunt equales duobus rectis et anguli coniuncti c e b et b e d sunt equales duobus rectis: ergo duo primi sunt equales duobus postremis. Dempto autem angulo communi puta c e b residua erunt equalia videlicet a e c et b e d per quintam eadem scientiam: et isti sunt anguli se positi et anguli se positi sunt equales: quod erat probandum. Et sicut demonstrat de reliquis duobus angulis se positis.

Tertia conclusio que est. 29. primi euclidis sit ista. Si duabus lineis eque distantibus tertia superuenerit quales quatuorque angulos super unam fecerit tales tantosque faciet super reliquam. Ex quo manifestum est quod omnis angulus extrinsecus angulo intrinseco sibi opposito est equalis: et quilibet duo anguli coalterni sunt equales. Duoque anguli intrinseci ex eadem parte constituti duobus rectis sunt equales: ut patet in hoc exemplo.

Sint enim due linee eque distantes a b et c d quibus linea e f superuenerit. Dico quod quales angulos constituit linea e f super lineam a b tales faciet super lineam c d. eodem ordine ita quod anguli superiores a b adequantur angulis superioribus c d et inferiores inferioribus ex eadem parte linee e f sumptis: verbi gratia: angulus g angulo l et sic de alijs. Probatio. nam si angulus l non sit equalis angulo g: ergo alter eorum erit maior: et sit angulus l maior: sed angulus k et angulus g sunt equales: quia contra se positi per premissa: ergo angulus l est maior angulo k. Sed illi duo anguli l et m sunt equales duobus rectis per primam propositionem: et anguli k et m sunt minores duobus rectis per aliam communem scientiam. scilicet quod quando aliquid cum maiore valet ali-

ud cum minore valet minus: ergo due linee a b et c d si protrahantur in partes d et b concurrent: et hoc per quandam positionem geometrie que est talis. Si recta linea super duas rectas lineas ceciderit: duoque anguli interiores ex una parte duobus rectis minores fuerit ille due linee in eadem parte protracte concurrunt: et per consequens huiusmodi linee a b et c d non sunt eque distantes quod est contra hypothesis. erunt ergo anguli g et l equalis quod est propositum. Eodem modo arguitur de b et m et d et n et o et k sunt inferiores et sub lineis eque distantibus predictis collocati. Patet ergo antecedens theoreumatis.

Prima pars correlarij patet solummodo exponendo terminos. Nam quorumlibet angulorum alius est extrinsecus qui se habet inter distantes: et alter intrinsecus qui est exterior sub l. **Secunda pars** patet modo dicam transcurrendo terminos et exponendo. Dicuntur ergo anguli coalterni que alternant situm quantum ad superius et inferius dextrum et sinistrum lineae incidentis cuiusmodi sunt anguli g et l. Et quod equales proba quia anguli g et l sunt equales ex prima premissa: ergo angulus k est equalis angulo l per tertiam communem scientiam: et eodem modo de i et m qui sunt coalterni. **Tertia pars** patet statim videlicet quod duo anguli intrinseci ex eadem parte constituti sunt equales duobus rectis: puta k et m. Nam l et m sunt equales duobus rectis per primam sed k est equalis l per secundam partem correlarij: ergo et.

Quarta conclusio que cum sequenti est. Omnis triangulus prima euclidis sit ista: Omnis trianguli angulus extrinsecus duobus intrinsecis sibi oppositis est equalis: ut patet in hoc exemplo. Locatur autem angulus extrinsecus qui constituitur ex protractione cuiuslibet lateris in continuum et dicitur ut si in triangulo a b c protrahatur a c ut quod ad d angulus d e b dicitur extrinsecus et duobus intrinsecis scilicet a et b est equalis.

Angulus extrinsecus.

Geometria.

Quod sic proba a puncto c protrahā c e
eque distantem a b lateri: eritq; angulus
e c b equalis b angulo intrinseco: quia
sunt coalterni per lineam b c incidentem
duabus lineis eque distantibus: et angu-
lus e c d equal' angulo a intrinseco quia
extrinsecus est ad eum propter lineam a
d incidentem eisdem duabus distantib;
eque. Ista patet per premissa: quare tot'
angulus b c d est equalis duobus angu-
lis a et b intrinsecis sibi oppositis p ter-
ciam communem scientiam. *Vide se. boen.*

Quinta conclusio est illa: Omnis tri-
angulus habet tres angulos equales du-
obus rectis. Nam totus angulus b c d
extrinsecus est equalis a et b intrinsecis
per premissa: sed si addas illi toti angu-
lo extrinseco angulum c intrinsecum sibi
coniunctum totum erit equale duobus
rectis per primam: ergo si eundem angu-
lum extrinsecum addideris a et b angul'
intrinsecis totum erit equale duobus re-
ctis per quartam communem scientiam.

Sexta conclusio sit illa: Omnis trian-
gulus cuius unum latus est semidiamet-
ter duorum circuloz. et oppositus an-
gulus est apud sectionem eorundem cir-
culoz est equilaterus. Accipiam'
lineam a b et super punctum a describat'
circulus occupando totam lineam a b.
Item super punctum b describatur cir-
culus alius equalis ut sit linea a b semi-
diamet' duorum circuloz. et a comu-
ni sectione illoz circuloz que sit c ducantur
due linee que sint c b et c a dico tūc q'
triangulus a b c est equilaterus. Nam
per diffinitionem circuli linea b a et b c
sunt equales: quia veniunt a communi
centro ad circumferentiam. Similiter
linea a c et a b ergo omnes erunt equa-
les inter se per tertiam communem scien-
tiam. exemplum patet in figura sequen-
ti. Hec autem conclusio multum confert
ad intelligendum quoddam dictū Sco-
ti: dis. 8. primi sergen. q. de immutabili-
tate dei.

Septima cōditio Diameter est assimeter
et est incommensurabilis coste quadra-

ti. **Ad cuius evidentiam** Sciendū q'
ille quantitates dicuntur incommensu-
rabiles quarum non est aliqua proportio
Scdm enim euclidem omnium quantiz-
tatum commensurabilium proportio est
ad invicem sicut est alicuius numeri ad
aliquem numerum: et per consequens si
cut ipse vult si linee alię sūt commēsu-
rabiles quadrata ipsarum se habent ad
invicem sicut quilibet numerus quadra-
tus ad alium numerum quadratū. Qua-
dratum autem diametri non se habet ad
quadratum coste sicut numerus aliquis
quadratus ad alium numerum quadra-
tum: ergo nec linea que erat diametri q'
drati cōmensurabilis erit coste illius q'
drati: Minor patet ex penultima primi
euclidis quia quadratum diametri ē du-
plum ad quadratum coste pro eo q' ē eq'
le quadratis duarum costarum. Nullus
autem numerus quadratus est duplus
ad alium numerum quadratum: ut patet
discurrendo per omnes quadratos ex ra-
dicibus in se ductis. Hec cōclusio iuvat
ad intelligendum terciam. q. prologi sē-
tentiarum Bonaventurę et de diuisione
continui. dis. 2. scđi sen. Sco. exempluz
huius patet in figura.

Both perfect.
B2 1071.

Saluti
per bonos amicos
inter malos factio.

Accession no. 30031

Andreas, Antonius
Author

Quaestiones ...

11 May 1490.

Call no.

Inconabula

A-589

(Goff)

